



Slovenski Trgovski Vestnik

Glasilo Slovenskega trgovskega društva „Merkur“, „Slovenskega trgovskega društva v Celju“ in „Slovenskega trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

X. leto.

1913.



V Ljubljani 1913.

Izdalo in založilo Slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.



Slovenski Trgovski Vestnik

1883

300018191 1

KAZALO.

I. Članki.

	Stran
V deseto leto	1
Zapiranje trgovin. Spisal <i>dr. Windischer</i>	2
Uzance budimpeštanske blagovne borze. Spisal <i>Fr. Zelenik</i>	6
Kazensko postopanje pri osebnih davkih. Spisal <i>I. Š.</i>	7
Nekatera poglavja iz finančne vede. Spisal <i>V. Žun</i> 9, 17, 32, 43, 54, 67, 80, 92, 103,	103,
† Ces. svetnik Ivan Murnik. Spisal <i>M.</i>	14
Letina na Kranjskem leta 1912. Spisal <i>F. Štupar</i> Lanska vinska letina in naša vinska trgovina. Spisal <i>B. Skalicky</i>	14
Uvedba realnih gimnazij s trgovskega stališča. Spisal <i>dr. R. M.</i>	25
Praktiška geologija. Spisal <i>K. Hinterlechner</i> 26, 38, 50, 62, 74, 86, 99,	26, 38,
Pregled razsodb upravnega sodišča o pokojninsko- zavarovalni dolžnosti	29
Odlomki iz trgovske korespondence. Spisal <i>Fr.</i> <i>Zelenik</i> 31, 40, 52, 65, 78, 90	31, 40, 52, 65, 78, 90
Tujiški promet in trgovstvo. Spisal <i>dr. R. Marn</i>	37
Uvod v carinstvo. Spisal <i>Just Piščanec</i> 44, 56, 69, 115, 126, 138	44, 56, 69, 115, 126, 138
Zapiranje trgovin. Spisal <i>W.</i>	49
Določila o trgovskih potnikih. Spisal <i>W.</i>	61
Napoved za odmero občne pridobnine za pri- hodnjo priredbeno dobo	61
Trgovska korespondenca. Spisal — <i>r.</i>	64
Trgovska visoka šola v Avstriji. Spisal <i>J. Skalar</i>	73
Jubilejska slavnostna seja in občni zbor „Deželne zveze obrtnih zadrug na Kranjskem“	77, 89
Naši gospodarski interesi na Balkanu. Spisal <i>Josip Skalar</i>	85
Železniške tarife. 88, 101, 112, 124, 136	88, 101, 112, 124, 136
Obrtna sodišča in odvetniki. Spisal <i>J. Skalar</i>	97
Znamenit pojav. Spisal <i>dr. R. Marn</i>	109
Avstro-ogrška vnanja trgovina v preteklem letu. Spisal <i>V. Žun</i>	110
Avstrijski državni proračun za prvo polletje 1914. Spisal <i>Val. Žun</i>	121

	Stran
Točnost v trgovini. Spisal <i>Fr. Zelenik</i>	122
Ob zatonu 1913.	133
Kranjske hranilnice v poslovnem letu 1911. Spisal <i>V. Žun</i>	134

II. Iz trgovske prakse.

1. Začetna inventura	9
2. Preveč poslano	10
3. Kdaj se mora izpolniti kupčija	10
4. Taradiferenca pri svinjski masti	10
5. Na kaj se mora paziti pri nakupovanju zrnja	105
6. Terjaj!	106
7. Bodi previden v informacijah	106

III. Slovensko trgovsko društvo v Celju.

Redni občni zbor	72, 95
Osnovanje trgovsko-obrtne kreditne zadruge v Celju	108

IV. Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Redni občni zbor	22, 36
Slov. trg. in obrtna razstava v Mariboru	22
Trgovsko in obrtno društvo v Mariboru	60
Razstava	60
Kongres narodnih strokovnih organizacij	96
Veliki ples	131, 144

V. Društvo slovenskih trgovskih potnikov.

IV. redni občni zbor	12
Imenik podpornih članov	48

VI. Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja	36, 48, 60, 84, 96, 120
----------------	-------------------------

VII. Raznoterosti.

Mali finančni načrt	10
Kdo trpi največ pod vojno napetostjo in vojnimi dogodki?	11

	Stran		Stran
Tiskovina in vzorec brez vrednosti	11	Izstop ali odpoved	83
Potniku, ki se ga zoper pogodbo ne pošlje na potovanje, pristojna odškodnina za dijete	11	Neveljavnost odpovedne dobe, ako je ta manjša kot postavna minimalna doba	83
Proti uvedbi obligatornega vpogleda v kupčijske knjige	20	Nekaj razsodb najvišjega sodišča glede zakona za trgovske uslužbence	83
Pogled na gospodarsko leto 1912	20	Slovenska trgovska šola v Trstu	93
Razstava vajenških del v Ljubljani	21	Trgovci kot upravitelji konkurznih mas	93
Prodaja ajdove moke, ki je mešana z riževo	21	Odpust iz službe zaradi bolezni	93
Davek na vžigalice	21	Provizijski agenti fotografov	94
Opozorilo	21	Družabnik ali prokurist	94
Znižana voznina za trgovske potnike	21	Novost v poštno-hranilničnem prometu	94
Balkansko vprašanje in gospodarski interesi Avstrije	34	Nakup premogovnikov v za državo	94
Pojasnila v kazensko-sodnih konkurznih zadevah so poštne prosta	34	Ogromni gospodarski napredek Rusije	106
Jubilej poštne hranilnice	34	Slovenska trgovska šola v Trstu (s pravico javnosti)	106
Mali trgovci in obrtniki kot porotniki	35	Slovenska trgovska šola v Trstu	107
Velikost in teža tiskovine	35	Pomanjkljivo knjigovodstvo	107
Domača industrija	35	Star greh naših trgovcev	107
Izbera med občnim pokojninskim zavodom in nadomestnim zavodom	46	Pokojninsko zavarovanje trgovskih potnikov	118
Previdnost pri shranjevanju šekovne knjige	46	Sklenitev službene pogodbe	118
Dostavni listi na južni železnici	46	Poizkusna doba	118
Očitane insolvence	46	Nedovoljena darila	118
Podjetnik ne jamči za zlorabo svoje štampe po tretjih osebah	46	Kolekovanje delavskih knjižic kot prilog	118
Tržaške prometne razmere	46	Vrnitev kavcije pri izstopu iz službe	118
Ponovno opozorilo	46	Nedopustnost preklica, ako se je obrtni oblasti naznanila opustitev obrta	118
Gospodarska vrednost Albanije za Avstrijo	58	Obrtno-pravni značaj revizije knjig	119
Vmešavanje soproge v možovo kupčijo	58	Tožba proti c. kr. poštni hranilnici na Dunaju	119
Jamstvo železnice za prekoračenje dobavnega roka	59	Odkazilo zneskov od pošiljatev po povzetju itd. na poštno hranilnico	119
Razsvetljeni pisemski nabiralniki	59	Povračilo taks in drugih pristojbin potom poštne hranilnice	119
Nove določbe za abiturientske tečaje na višjih trgovskih šolah	59	Izvršitev avstrijskih sodb na Ogrskem	119
Barvanje kave in testenin	59	Deželni urad „občega pokojninskega zavoda za nameščence“ v Trstu	130
Slovenski trgovci	60	Kolinška tovarna kavnihi primesi	130
Odpisi in popusti na občni pridobitini za tekoče leto	71	Kolkovski predpisi pri pokojninsko-zavarovalnem postopanju	131
Stokronski bankovci	71	Pravni vpliv plačil potom poštne hranilnice	131
Pavšaliranje kolkovnih pristojbin trgovskih knjig	71	Sprememba določil za pošiljatve v poštnem prometu z Ogrsko, Nemčijo ter Bosno in Hercegovino	131
Ali so bolniške blagajne obvezane svojim zavarovancem plačati plombiranje zob?	71	Spremembe preračunanevalnega kurza	131
Prodaja lesa v Bosni	71	Zboljšanje naše trgovinske bilance	131
Novela k penzijskozavarovalnemu zakonu privatnih uslužbencev	71	Izjeme pri pokojninskem zavarovanju	131
Kolinška tovarna	72	Ponovno opozorilo	131
Nedeljski počitek v trgovskih obrtih na Kranjskem	82	Trgovsko-obrtna kreditna zadruga v Celju	141
Realne gimnazije ne dobimo!	82	Industrija in mednarodna razsodišča	141
Plačilni nalog na dopisnicah	82	Izdaja znamk v zavrtkih	141
Odtegljaji penzijskozavarovalnih premij pri trgovskih nastavljenih	83	Revizija trgovinskih pogodb z balkanskimi državami	141
Olajšave v pisemsko-brzovojnem prometu	83	Kdaj bo stopil ogrski civilni red v veljavo	141
Kdaj se mora plačilna in tožbena klavzula fakture odkloniti	83	Znižanje obrestne mere pri Avstro-ogrski banki	141

	Stran
Važen izrek nemškega cesarja	141
Polom ogrskih denarnih zavodov	141
Konserviranje jajec	141
K reformi avstrijskega trgovskega prava	142
Zahtevki zaradi nepravilnega zaračunavanja voznine in zaradi prekoračenja dobavnih rokov	142
Obrežni brzojavni urad v Trstu	142
Industrija in mednarodna razsodišča	142
Naknadni odtegljaji za pokojninsko zavarovanje	142

VIII. Statistika.

Razdelitev dohodkov v Avstriji	11
Falimenti leta 1912	22
Zboljšanje zunanje trgovine v januarju	35
Falimenti v januarju in februarju 1913	35
Izvoz živine iz naše države	35
Saniranje deželnih financ	35
Tujski promet na Kranjskem	47
Zvišanje evropskega korespondenčnega prometa evropskih veledržav	60
Insolvence v aprilu	60
Statistika razprodaj v letu 1911	72
Ladijski promet v tržaškem pristanišču leta 1912	72
Naša trgovina z Italijo	94
Avstro-ogrška zunanja trgovina leta 1912	94
C. kr. državne železnice l. 1912	95
Produkcija piva v Avstriji	95
Družbe z omejeno zavezo v Avstriji l. 1912	107
Promet v tržaškem pristanu l. 1912	107
Izvoz Avstro-Ogrske na Japonsko	108
Nekoliko statistike	119
Donos žita na 1 hektar v letih 1911 in 1912	119
Produkcija in konzum vina	119
Nekoliko zanimive statistike	143

IX. Društvene vesti.

XII. redni občni zbor	12, 22
† Ivan Premru	12

Darila	12, 60, 108
Trgovski koledar	12, 24, 120, 132
Čeki v vsaki številki.	
Občni zbor podružnice v Kranju	24
Prispevek	24, 96
Priporočilo	24
Konstituiranje odbora	36
Članarina in naročnina	36
Popravek	36
Izlet	48, 60, 72, 96
Etabliranje	48, 96, 132
Podpora	48
† Ivan Adamič	60
Trgovska korespondenca	72
Himen	72, 96, 132
Deželna zveza kranjskih obrtnih zadrug v Ljub- ljani	84
† Franc Babič	108
Volilo	108
Ugodna prilika	108
Petdesetletnica „Ljubljanskega Sokola“	120
Sestanek	120
Plesni zabavni večeri	120
Merkurjevi večeri	120
Zabavni večer	120
Pouk v laščini	132
Jubilej	
Trgovski plesni venček	

X. Književnost.

F. S. Finžgar: Pod svobodnim solncem	12
Slovenska Matica	36
Trgovski list	132

XI. Izkaz društvene posredovalnice.

V vsaki številki.



1883

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- | | |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none">1.) V deseto leto.2.) <i>Dr. Windischer</i>: Zapiranje trgovin.3.) <i>Fr. Zelenik</i>: Uzance budimpeštanske blagovne borze.4.) <i>J. Š.</i>: Kazensko postopanje pri osebnih davkih.5.) <i>Val. Žun</i>: Nekatera poglavja iz finančne vede.6.) Iz trgovske prakse.
Tucat ali gros. — 1. Začetna inventura. — 2. Preveč poslano. — 3. Kdaj se mora izpolniti kupčija. — 4. Taradiferenca pri svinski masti. | <ul style="list-style-type: none">7.) Raznoterosti:
Mali finančni načrt. — Kdo trpi največ pod vojno napetostjo in vojnimi dogodki? — Tiskovina in vzorec brez vrednosti. — Potniku, ki se ga zoper pogodbo ne pošlje na potovanje, pristoja odškodnina za dijete.8.) Statistika:
Razdelitev dohodkov v Avstriji.9.) Društvo slov. trgovskih potnikov.10.) Društvene vesti.11.) Književnost. |
|---|--|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upravištvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrška!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

100%

čistega dobička

zaslužite z **Mastinom**,

to je redilni in varstveni prašek za
vsako živino.

Podobna zahvalna pisma dobim vsak dan!

Gospod lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Ker sem razprodal, prosim zopet 250 za-
vojčkov Mastina.

Sem že večkrat naročal in Vam naznanjam,
da kmetovalci hvalijo Mastin.

Josip Schmidl, trgovec

Thalern, pošta Hollenburg (Nižja Avstrija).

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica

di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrška

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. januarja 1913.

Štev. 1.

V deseto leto.

Naš list praznuje letos jubilejno leto, ker obhaja desetletnico svojega izhajanja. Tega veselega dogodka ne moremo kar tako molče preiti, ne da bi obudili par spominov na dobo, ki leži za listom, to tembolj, ker je list strokoven, torej podjetje, kateremu bi pod drugačnimi okoliščinami ne bilo usojeno tako dolgo življenje.

Premalo nas je Slovencev, da bi mogli izhajati pri nas strokovni listi, ki so navezani le na naročnino in in-serate. Lahko rečemo, da ni niti enega slovenskega strokovnega lista, ki bi bil aktiven, ampak vsakemu je le zato omogočeno izhajanje, ker se naslanja na kako močno društvo, ki ga lahko podpira. V vsakem drugem slučaju mora strokovni list po kratkem času življenja izginiti, kar smo videli že v več slučajih.

Tudi »Slovenski Trgovski Vestnik« je tesno spojen z društvom »Merkur«, najmočnejšo slovensko trgovsko organizacijo. Ne moremo reči, da bi društvo trpelo škodo radi lista, ker je evidentno, da ima društvo zato toliko članov, ker vzdržuje strokovno glasilo. In ker se vsaka organizacija sodi po številu članov, bi društvo brez glasila ne imelo ne tolike veljave, ne pomena, ne vpliva. Nasprotno bi bil pa zopet list — ne glede nato, da bi najbrže niti ne mogel izhajati — brez društva kot hiša brez fundamenta, kot glas vpijočega v puščavi, ker mu ravno močno organizirano društvo daje zaledje, daje moč in vpliv tako na posameznega člana kakor na javnost. List in društvo sta drug drugemu neobhodno potrebna, se drug drugega izpopolnujeta in oba skupaj tvorita šele mogočno celoto. Dokler bo društvo obstajalo, bo moralo imeti tudi svoje glasilo, in kdor bo pisal zgodovino enega, bo pisal tudi zgodovino drugega.

To nam dokazuje že postanek lista. Komaj se je ustanovilo slovensko trgovsko društvo »Merkur«, je potreba takoj zahtevala, da ima društvo svoje glasilo. Začel je izhajati »Narodnogospodarski Vestnik«, izborni urejevan mesečnik v veliki obliki. Toda društvo je bilo še ob rojstvu in se je vsled velikih stroškov za list moralo boriti z materialnimi težkočami, katerih nikakor ni

moglo zmagovati. Zato je po dveletnem izhajanju moralo ustaviti izdajo tega izvrstnega lista. Toda takoj so se pojavili silni glasovi, da mora imeti društvo svoje glasilo, sicer je njegov razvoj oviran in omejen. Kljub pomislekom glede materialnih žrtev, je torej živa potreba prisilila društvo, da je začelo izdajati — sicer v skromnejši obliki — novo glasilo pod imenom »Slovenski Trgovski Vestnik«. Priznati se mora, da je za preuspešen preporod društva imel takratni odbor največjo zaslugo, toda tudi društveno glasilo je imelo svoje zasluge, da je društvo od leta do leta napredovalo in se razvilo v silno močno organizacijo slovenskih trgovcev in nastavljenecv.

Pri nastopu desetletnice izhaja naš list še vedno v isti obliki kakor ob pričetku, le da je pred dvema letoma razširil svoj obseg za eno četrtno. Ponavljati nam ni treba, kaj se je vse priobčilo v tej dolgi dobi. Ni ga predmeta, ki zadeva količjak trgovino, obrt, industrijo, narodno gospodarstvo, socialno preskrbovanje in vse kar je količjak v zvezi s temi strokami, da bi se ne obravnavalo bolj ali manj obširno v listu. Ogromno tvarine, ki se v slovenskem jeziku še nikoli ni razpravljala, je predelane in komentirane v našem listu. Slovenska strokovna literarna zgodovina se bo morala v prvi vrsti ozirati na »Slovenski Trgovski Vestnik«, ki je takorekoč ustvaril tudi slovensko terminologijo v več imenovanih strokah. Strokovnih pisateljev v tem oziru poprej niti ni bilo in naš list jih je vzgojil jako lepo število. Zato je pa tudi napredoval od leta do leta in uredništvo upa, da se bo čimbolj izpopolnjeval, da bo enkrat zadovoljil vse svoje čitatelje — če bi to sploh bilo mogoče!

Da so se tudi pritožbe čule proti listu, ni nič čudnega. Vsem se itak ne more ustreči, toda čeprav bi uredništvo rado vsakemu ustreglo, je bilo vedno v položaju, da ni vedelo, k a k o bi ustreglo. Če že dotični noče sam spisati stvari, naj bi vsaj izrekel željo, o čem naj list piše. Prav tako je s pritožbo, da prinaša list premalo praktičnih stvari. Naj bi se nam dali vsaj migljaji, kakšne praktične stvari naj se obravnavajo in zgodilo se bo. Pri-manjkuje nam pisateljev s prakso in zato si moramo po-

magati s pisatelji s teoretičnim znanjem. Toda kakor smo že večkrat poudarjali, želimo tudi danes tesnejšega stika s čitatelji in bomo prav veseli, če se nas opozori na nedostatke, ali se nam da dobre nasvete glede rodbine. Potem šele se more list izpopolniti tako, da bo vsakdo zadovoljen z njim. Dobre volje uredništvu ne manjka, toda želeli bi isto dobro voljo tudi kritikom.

Bodočnost nas ne straši! Na razpolago so nam lepe razprave in tudi veliko praktičnih stvari, da se nadejamo tudi v tem oziru zadovoljiti čitatelje. Ob nastopu svoje desetletnice se torej »Slovenski Trgovski Vestnik« tako zahvaljuje kakor priporoča cenjenim sodelavcem in čitateljem. Njim in sebi želi: »Na mnogaja leta!«

Zapiranje trgovin.

I.

Državni zakon.

Naša zakonodaja je imela do nedavno le malo določil o tem, kakšen delavni čas je dopusten v trgovskih in obrtnih obratih. Razen določil, ki govore o tem, v koliko je nočno delo dopustno pri mladostnih delavcih in pri ženskah, vsebuje veljavni obrtni red glede izmere delovnega časa le določbo, da sme v tvorniških podjetjih dosegati delo na dan največ 11 ur. To je takozvani maksimalni delovni čas. Sicer pa obrtni red sam nima določil o tem, koliko časa sme trajati dnevno delo v vseh netvorniških podjetjih in trgovinskih obratih. Tako torej zakonito ni določeno, po koliko ur na dan sme trpeti delo v malih in srednjih obrtnih obratih ter v trgovinah. Ta socialno-politični nedostatek v naši obrtni zakonodaji je v marsičem nadomestilo prizadevanja organizacij delojemalcev ter deloma dobrovoljno, deloma s pritiskom pripravilo take razmere, ki zagotavljajo znatno krajši delavnik tudi v netvorniških podjetjih, kakor pa ga postavlja obrtni red za delavstvo v tvorniških podjetjih. V proizvodnih podjetjih so se v tem pogledu razmere razvijale naglejše kakor v trgovinskih obratih. Med vzroki in nagibi, ki so pri tem odločali, je na vsak način važna komponenta, utrudljivejše in napornejše delo v proizvodnih obratih, velika enolikost ter potreba manjše obzirnosti napram širokemu krogu odjemalcev.

Za uslužbenke vseh vrst v trgovinskih obratih pomenja važen preokret in zastaven korak naprej zakon z dne 14. januarja 1910, ki je stopil v veljavo 4. maja 1910. Označeni zakon je bistveno izpremenil položaj na korist trgovinskim uslužbencem deloma že z lastnimi določbami, deloma pa s tem, da podaja možnost, urediti delovni čas potom ukazov upravnih oblastev. Sicer se nahaja že v obrtni noveli iz leta 1907. določilo, katero bi pod gotovimi pogoji moglo nuditi rabljivo podlago za

ureditev delovnega časa v trgovinah, ali je vendar dokaj krhko sredstvo, ker omogoča ureditev delovnega časa pač le v okviru članstva posamezne obrtne zadrage ali gremija tako, da je vsestranska ureditev, katera obširja vse trgovine kakega kraja, mogoča le pod posebno ugodnimi okolnostmi. To določilo § 114. obrtnega reda pa je danes v tem pogledu le še historičnega pomena, kajti določila navedenega specialnega zakona so mogočno pretekla norme obrtnega reda.

Zakon z dne 14. januarja 1910, ki govori o izmeri delovnega časa ter zapiranju prodajalnic, je za vse vrste trgovinskega osebja dalekosežne važnosti. Zakon pomenja čvrst, socialno-političen napredek. Važen obrambni instrument je proti izrabi duševne in telesne človeške sile, ter nosi tudi znamenito kulturno marko zategadelj, ker zagotavlja številnemu krogu uslužbenstva življenske pogoje, ki jim omogočajo skrbeti v obilnejši meri za popolnitev in poglobitev svoje splošne in strokovne izobrazbe. Objektivno sodeč ta zakon, se sme trditi, da je bila njegova potreba dana, zakaj dejstvo je, da se je mnogokje tudi v naših deželah često brez resnične gospodarske potrebe odpiralo kupčijske prostore bolj zgodno ter jih zapiralo pozneje, nego zahteva živo življenje; ravnalo se je tako včasih iz okorenele navade, prevzete iz davnine, včasih tudi iz trde delodajalske sebičnosti. Neredko so odločili konkurenčni oziri, marsikateri gospodar bi ranejši zaprl, da nima odprto pohlepnejši sosed, ki ga ni bilo pridobiti za zgodnejšo uro. Pri nas so bili v mestih navadno največja zavira uprav najmanjši štacunarji, ki delajo brez pomožnega osebja. Brez zahtev do ugodnosti življenja in brez zahtev do družbe, v skromni razmerah zrasel ti je prebil malone celo življenje v svoji prodajalnici, ne občuteč pač pri tem spričo malega prometa posebno pezo in trdost življenja. Sveži duh časa prevrže tudi te razmere, kakor je prevrgel očakovski mir na kmetih. Ali vkoreninjene navade in razrasle razmere imajo toliko odpornosti v sebi, da je preobrat silno počasen, če ne bi prišlo vzpodbude od zunaj. V takih stvareh se nameriš redko na dobrovoljno odjenljivost, vprežene sile ne popuste, dokler se ne morajo vdati večji sili nove moči. Zato pa je pri takih stvareh potreba zakona, ki zadene in obširi s svojo oblastnostjo vsesplošno prijenljive in neprijenljive. Vseh obetov in vseh pričakovanj naravno ne izpolni, plod izravnave je in posledek dveh sil, ki prihajata od nasprotne strani. Enako ali podobno kakor vprašanje nedeljskega počitka je tudi vprašanje o maksimalnem delovnem času, vprašanje, čigar ureditev gre od etape do etape. Prav predmetni zakon pa šteje med tiste, ki donajajo blagodejni vpliv in zaležejo le tedaj, če se v resnično življenje tudi resnično preneso. Zlati vreden zakon ostane dejansko brez veljave, če ga izročiš okornim ali nevoljnim rokam. Preohlapna praksa more udušiti vso silo najboljšega zakona.

Določila predmetnega novega zakona je deliti na dve strani. Na eni strani govore določila o pomožnem osebju v trgovinskih obratih, o pomožnem osebju v spedijskem obratu in o pomožnem osebju, ki je v službi v prodajalnicah kakega produkcijskega obrata. Za vse uslužbence v takih obratih velja določilo, da jim gre po končanem delu nepretrgani počitek, ki znaša najmanj 11 ur. To določilo je osebnega značaja, prizadeva samo uslužbence osebno in nima neposredno nobenega vpliva na zapiranje prodajalnih prostorov. Zakon zgol veli, da mora uslužbenec v označenih obratih imeti 11 ur nepretrganega počitka potem, ko je končalo dnevno delo. Če torej uslužbenec zapusti prodajalnico ob 8. uri zvečer, teče njegov postavno zagotovljeni prosti čas do 7. ure zjutraj. Ali če je v prodajalnici do 9. ure zvečer, potem preneha njegov prosti čas naslednji dan ob 8. uri zjutraj. To določilo je v prilog uslužbencev in samoposebi ne nalaga še gospodarju dolžnosti, da bi moral imeti ves ta čas zaprte prodajalne prostore. Seveda je posredno prizadet delodajalec sam v vseh tistih primerih, v katerih prodajanje njemu samemu brez pomožnega osebja ni mogoče.

Zakon pa ima poleg naštetih določil, ki so namenjena osebnemu varstvu uslužbenstva, tudi še določilo, ki stvarno ali objektivno, ne glede na pomožno osebje prizadevajo odpiranje in zapiranje prodajalnih prostorov. Praktično vzeto, so ta določila pomembnejša tudi za uslužbenstvo, ker varujejo uspešnejše in izdatnejše koristi delojemalcev. Resnična vplivnost zakona se bode naravno mogla izražati v vseh primerih brezdvomno le tedaj, kadar se morajo tudi prodajalni prostori sami zapirati, in torej dnevna opravila resnično prenehajo.

Zakon veleva, da se morajo pri obratih, ki prodajajo blago v odprtih, strankam dostopnih prodajalnih prostorih, hkratu s pripadajočimi kontorji in skladišči, zapirati ob 8. uri zvečer ter ostajati zaprti do 5. ure zjutraj. To pravilo velja za vse vrste trgovin, izvzete so le trgovine z živili, ki smejo biti hkratu s kontorji in skladišči odprte do 9. ure zvečer. Poudarjati moramo vnovič, da veljajo ta določila hkratu in poleg više naštetih določil osebnega značaja. Tako morajo biti po tem zakonu na primer trgovine z manufakturnim blagom zaprte od 8. ure zvečer do 5. ure zjutraj. V tem času morajo biti prodajalni prostori zaprti na vsak način in zlasti tudi v primeru, da delodajalec dela brez pomožnega osebja. Če pa ima tak trgovec uslužbence in zapira trgovino ob 8. uri zvečer, potem sme sicer po zakonu ob 5. uri zjutraj odpirati, ali za uslužbence sme po zakonu pričenjati delovni čas šele ob 7. uri zjutraj. Opomnjeno bodi, da je osma, oziroma pri trgovinah z živili, deveta ura najpoznejši čas, ob katerem morajo biti prodajalni prostori zaprti. Na ta način je načrtana meja navzgor, preko te meje ni smeti,

narobe pa sme in more gospodar zapirati tudi pred osmo, oziroma deveto uro.

Gornja določila obeh vrst vsebuje zakon sam ter veljajo za vso Avstrijo. V toliko je delovni čas, oziroma odpiranje in zapiranje trgovin urejeno enotno po vseh provincah. Ali zakon sega dalje ter daje deželnim političnim oblastem (deželnim vladam in namestništvom) pravico, da za posamezne občine za celo leto ali za gotove letne čase uredi zapiranje in odpiranje trgovin tako, da se morajo trgovine zapirati že pred 8., oziroma 9. uro, vendar pa ne pred 7. uro zvečer. Tudi jim daje zakon oblast, da smejo ukazati, naj se trgovine odpirajo šele po 5. uri zjutraj.

Vpoštevajoč dejstvo, da nastopajo v kupčijah ob gotovem času večje delovne potrebe, kakor n. pr. ob času sejmov, ob selitvah, ob inventuri, o Božiču in Veliki noči, dopušča zakon za take čase izjeme.

Ob času, ko morajo biti prodajalniški prostori zaprti, mora prenehati tudi prodajanje blaga od kraja do kraja in na ulicah. Zakon zagotavlja počitek 11 ur po delopustu tudi uslužbencem pri konsumnih društvih in drugih pridobitnih zadrugah.

Predmetni zakon ima končno tudi določila v prilog pomožnemu osebju glede opoldanskega odmora.

Opoldanski odmor je dajati pomožnemu osebju naenkrat v celoti ali pa tako, da se uslužbenci menjavajo. Če popoldansko delo traja štiri ure več, gre uslužbencem, ki kosijo izven hiše, poldruga ura odmora, če pa obedujejo v hiši, jim gre enourni odmor.

II.

Ureditev odpiranja in zapiranja trgovin po posameznih kronovinah.

Brž, ko je bil uveljavljen zakon o izmeri delovnega časa in zapiranju prodajalniških prostorov, se je pričelo gibanje, ki si je stavilo za cilj, izposlovati pri deželnih političnih oblastih ukaze, kateri naj bi uvedli zgodnejše zapiranje in poznejše odpiranje, nego določa zakon sam. Seveda se je tudi Slovensko trgovsko društvo »Merkur« živahno zanimalo za to vprašanje ter na podlagi posvetovanj članstva in interesentov ter sklepov na sestankih in shodih stopilo do c. kr. deželne vlade v Ljubljani s prošnjo, da, vpoštevajoč staviene predloge, čimprej uredi za Ljubljano in ostalo deželo to važno zadevo. Tudi druge organizacije delojemalcev in gospodarjev, od zadnjih zlasti gremij trgovcev v Ljubljani, so nastopile za dalj segajočo ureditev, kakor jo ugotavlja zakon sam. V deželnem zboru kranjskem se je oglašil deželni poslanec gosp. dr. Karel Triller s to zahtevo in zahteval odločno pospešitev tega vprašanja. Kakor v večini drugih kronovin avstrijskih, tudi na Kranjskem, navzlic temu vprašanje ni dospelo doslej do odločitve. Seveda je pa dejstvo, da drugod stvar ne teče tako gladko kakor pri

nas, kjer v tem pogledu skoro ni diferenc med delodajalci in delojemalci. Zlasti v Ljubljani je položaj jako ugoden, kajti stanovske organizacije gospodarjev kakor uslužbencev so si v jedru edine. Le malo je trgovskih hiš, ki vztrajajo na odklonilnem stališču. Ali celo to vprašanje ni le stvar, ki se tiče trgovcev in njih uslužbencev, v pošteb prihajajo naravno tudi interesi in potrebe prebivalstva. Deželno politično oblastvo vpoštevata seveda tudi potrebe prebivalstva, ali končno vendar ne gre, da bi se trajno odlagala ureditev vprašanja v naših krajih, ako se ji v prvi vrsti prizadeti interesentje sami ne le ne upirajo, marveč jo celo po svojih poklicanih stanovskih združbah zahtevajo.

Kakor smo že omenili, daje zakon deželnim političnim oblastvom pravico, da po posameznih kronovinah uredi odpiranje in zapiranje trgovin preko določil zakona samega. Vendar pa doslej v posameznih kronovinah po večini ni prišlo do druge ureditve, kakor jo vsebuje zakon sam. Zapiranje in odpiranje trgovin, kakor ga predpisuje zakon sam, obstoji sedaj na Moravskem, v Galiciji, Bukovini, Gornji Avstriji, Nižji Avstriji, na Solnograškem, Štajerskem, Predarlskem, Goriškem, Istri, in kakor že povedano, na Kranjskem. Posebni, preko državnega zakona segajoči ukazi, so bili doslej izdani za Češko, Koroško, Tirolsko, Trst in Pulj.

Na Češkem je sedaj položaj tak, da za odpiranje trgovin velja postavno določilo, to je 5. ura zjutraj. Zapirati je pa vse trgovine ob 8. uri zvečer, samo prodaja slaščic je na celem Češkem dovoljena do 9. ure zvečer. V Pragi se smejo živila prodajati celo leto do 9. ure zvečer, po vsem ostalem Češkem pa navadno do osme ure zvečer in le ob sobotah do 9. ure zvečer.

Za Koroško določa ukaz z dne 3. aprila 1911, da je v Celovcu in okolici, v Beljaku in okolici, v Šent Vidu, Wolfsbergu in Feldkirchnu zapirati vse trgovine ob 7. uri zvečer, le prodaja živil je dopustna do pol osme ure zvečer. Glede odpiranja ostane pri postavnem določilu. Za ostalo deželo veljajo le določila državnega zakona.

Na Tirolskem je položaj nasleden: V Inostu in občinah Hötting in Mühlau se morajo vse trgovine z živili zapirati ob 8. uri zvečer, vse ostale trgovine v času od aprila do oktobra ob 8. uri zvečer, ob času od oktobra do aprila pa ob 7. uri zvečer. Odpirati se sme ob 5. uri zjutraj. V Bolcanu morajo biti trgovine zaprte ob 7. uri zvečer, le prodajalnice za živila smejo biti v poletnem času od aprila do oktobra odprte do 8. ure zvečer. V Roveretu, Tridentu je zapirati trgovine ob 7. uri zvečer, le trgovine z živili v poletnem času ob 8. uri zvečer, v zimskem pa ob pol 8. uri zvečer. Za zapiranje veljajo postavna določila.

Za Trst in Pulj veljajo sledeča določila: Trgovine z živili je zapirati ob 8. uri zvečer in odpirati ob 7.

uri zjutraj. Vse ostale trgovine je zapirati ob pol 8. uri zvečer in odpirati ob $3/4$ na 8. Ob sobotah ter na predvečer Božiča, Novega leta, sv. Miklavža smejo biti trgovine odprte do 8. ure zvečer, trgovine z živili do 9. ure zvečer.

III.

Zapiranje trgovin na Kranjskem sploh in v Ljubljani posebe.

V zadnjem času je vprašanje o zapiranju in odpiranju trgovin vsled prizadevanja raznih organizacij tako na Kranjskem kakor v čeških kronovinah zopet prišlo v tek. Deželna politična oblastva so uvedla pismeno ekspertizo v krogu obrtnih in trgovskih organizacij, zadrug in gremijev. Organizacijam interesentov pa tudi občinam se hoče dati vnovič prilika, da izrazijo svoje mnenje o tej materiji, ali položaj je sedaj v toliko drugačen, da se poizvedbe ne vrše več samo splošno o potrebi, umestnosti in načinu nadaljnje ureditve tega vprašanja, marveč služi to pot za podlago že izdelan načrt nameravanega ukaza.

V načrtu tega ukaza, ki ga je izdelala deželna vlada kranjska, je zastopano stališče, da se preko zakona segajoča določila omeje le na Ljubljano ter občine Spodnja in Zgornja Šiška, Vič, nadalje predkraje Moste, Selo, Udmat, Štepanja vas, dočim naj bi ostalo glede cele ostale dežele Kranjske pri ureditvi, kakor jo ustvarja državni zakon.

Za mesto Ljubljano in njeno obližje loči načrt prodajalnice v dve vrsti. Za vse prodajalnice živil všteti slaščičarne naj bi po določenih načrta ostalo pri postavni ureditvi, to je prodajalniški prostori se morajo ob 9. uri zvečer zapirati in se smejo stoprav ob 5. uri zjutraj odpirati. Za vse ostale prodajalnice pa določa načrt, da se morajo celo leto zapirati ob pol 8. uri zvečer ter morajo ostati zaprte do pol 7. zjutraj.

Glede določil predmetnega načrta je spričo dejstva, da puščajo ob stran razun Ljubljane in njenega obližja vso ostalo deželo Kranjsko, pred vsem pripomniti, da bi bilo pač jako umestno in vrlo potrebno, pritegniti v nameravano ureditev tudi ostalo deželo Kranjsko. V mnogih naših kranjskih mestih je položaj že danes tak, da se običavajo prodajalnice zapirati že pred 8., oziroma v živilih prodajalnicah pred 9. uro, katere določa zakon kot merodajne za zapiranje. To radovoljno zapiranje prodajalniških prostorov pred postavno določenim časom samo kaže, da v splošnem pač ni resnične potrebe tudi ne na deželi in v manjših mestih držati prodajalnice odprte preko 8. ure

zvečer. Na drugi strani pa je dejstvo, da je še mnogo krajev, v katerih se iz konservativne okorelosti drži brez potrebe odprte prodajalniške prostore časih celo preko postavno določene meje, ne da bi se ob teh poznih urah doseglo kaj posebnega skupička. Vobče se na kmetih išče ranjše počitek, nego v mestu ter začenja z delom zjutraj zgodnejše. Ako se ima te razmere dejanskega življenja pred očmi, se pač pokaže z vso jasnostjo, da praviloma saj za to ni resne potrebe, da bi ostajale trgovine kakršnekoli vrste in zlasti tudi živilne stroke na deželi odprte preko 8. ure zvečer. Pri tem je treba s poudarkom opozarjati na okolnost, da je delo prodajalniških uslužbencev na deželi navadno težavnejše in fizično utrudljivše nego v mestu, kajti naravno je, da se v manjših obratih delo ne deli in večkrat ne more tako deliti kakor v večjih trgovskih obratih v mestu. Tako pa prihaja, da morajo prodajalniški uslužbenci prijemati prav pogosto tudi za težaka dela, katera opravljajo v mestih dandanes druge osebe. Uslužbenci na deželi smejo pač z vso upravičenostjo nastopati z zahtevo, da se pri nameravani reformi ne pozablja nanje, ki so tudi sicer v marsičem na slabšem proti kolegom v mestu, kajti ti morejo svoje koristi in interese že spričo svoje številnosti in lažjega in strumnejšega stika uspešnejše uveljavljati. Pri tem smo trdno preverjeni, da bodo imeli za to svojo pravično zahtevo tudi vse inteligentne principale na svoji strani.

Ce prestopamo sedaj k razgovoru o določilih, kakor jih ima načrt v mislih za Ljubljano in okolico, je po našem mnenju reforma, ki jo namerava deželni vladni načrt, prav nesrečno zasnovana. Prepričanja smo, da nameravana ureditev ne bo zadovoljila, marveč izzvala odpor. Ako se že načrt ni naslonil na zdrave predloge in nasvete, ki so jih v svojih vlogah in peticijah stavile poklicane organizacije trgovstva in uslužbenstva, katero so v ubranem soglasju zavzele stališče v tem vprašanju, potem se gotovo ni našlo srečnega izhoda ob sestavljanju predmetnega načrta s tem, da se je celo obširno živilno stroko pustilo ob strani ter vzdržalo glede trgovin z živili dosednji položaj. Uprav živilna stroka pa je posebnega vpoštevanja potrebna. Resnične potrebe na strani konsumentov, kakor pri nas v Ljubljani razmere stoje, pač ni mogoče ugotoviti za to, da bi se dopuščalo držati prodajalnice odprte do 9. ure zvečer. Če ne prej, se more saj do 8. ure vsakdo, ki nima kapric, založiti z blagom. Pozabiti se ne sme, da ravno osobje v živilni stroki opravlja utrudljive posle in da je izpostavljeno večjemu telesnemu naporu kakor osobje v manufakturnih ali galanterijskih ali oblačilnih obratih. Brez pridržka se mora priznati, da ravno uslužbenci živilnih strok prav posebno zaslužijo uvidevno obzirnost. Tudi glede teh ne gre pozabljati, da je delo zaradi človeka in ne človek zaradi

dela. Prav v trgovinah z mešanim blagom in špecerij-skim blagom so iz raznih razlogov razmere v Ljubljani in obližju take, da se prostovoljno le v večjih obratih opušta popolna izraba postavno dovoljenega delovnega časa, dočim se zlasti v manjših obratih in na predmestjih drže ponajveč iz slabe razvade prostori odprti do skrajne meje. Tako pa časih iz konkurenčnih ozirov privaja tudi take trgovce, kateri bi sicer bili radi pripravljeni trgovine prej zapirati, do tega, da tudi oni puščajo odprte trgovine, hoteč preprečiti, da bi kak odjemalec sicer uskočil h konkurentu. Resnično, bilo bi trdo in kruto, če bi se pri predstoječi reformi izločilo ravno reforme najbolj potrebno živilno stroko. Bilo bi tem manj umestno, ker je po zakonu prav lahko mogoče za posebne razmere ob času, ko so potrebe prebivalstva večje in obilnejše, poskrbeti z izjemnimi določbami. Cela ta akcija bi sicer dejansko ne imela pravega zmisla in bi šepala, zakaj dejstvo je, da se s tem, če načrt določa za zapiranje vseh ostalih trgovinskih strok pol 8. uro, efektivno ne ustvari novum kake večje pomembnosti. Položaj je namreč v našem mestu ta, da se trgovine s papirjem, manufakturo, galanterijo, železnino, obleko, lesenim blagom, kratko robo, steklom, in celo z mlekom skoro da ne drže več odprte do postavno določene 8. ure, marveč zapirajo mnogi tovrstni trgovci prostovoljno že ob 7. uri, prav redkokedaj pa sega delavni čas čez pol 8. uro zvečer. Kar pa se tiče časa odpiranja, je vsakemu poznavalcu naših razmer jasno, da za vse pravkar naštete trgovinske stroke pol sedma ura zjutraj praviloma itak ne prihaja v poštev. Če je torej v malone vseh trgovinah, ki ne prevajajo živil, že via facti ustanovljen tak položaj, da se praviloma ne izrablja delavni čas do postavno dopustne osme ure, potem po našem mnenju ni posebne praktične vrednosti, postavljati celo reforme le na to, da se dekretira ura zapiranja za neživilne stroke na pol 8. uro zvečer, dočim se vse živilne stroke hoče puščati pri starem položaju, ki pa je neprerečno nevzdržen in v resnici reforme potreben. Reforma naj bo temeljita in naj dovede do resničnega izboljšanja položaja!

Občinski svet ljubljanski se je posvetoval o tem vprašanju v svoji javni seji z dne 7. januarja 1913 ter je sklenil, priporočiti deželni vladi, da veljaj ukaz ne le za mesto Ljubljana in njeno obližje, marveč za ves sodni okraj ljubljanske okolice, oziroma saj za vse kraje v ljubljanski okolici, ki so od mesta Ljubljane oddaljeni do 6 km.

Glede zapiranja trgovin vseh vrst, ki ne prodajajo živil, priporoča občinski svet, da se zapirajo ob 7. uri zvečer in odpirajo ob 7. uri zjutraj celo leto. Glede prodaje živil pa priporoča, da se trgovine te vrste zapirajo najkasneje ob 8. uri zvečer.

Dr. Windischer.

Uzance budimpeštanske blagovne borze.

(Določbe o kvaliteti in grajanje kvalitete.)

Naši trgovci z žitom navadno vedno podpišejo sklepne pogodbe, v katerih se določi kot pristojno sodišče razsodišče ene ali druge borze. Kupčija se napravi na podlagi uzanc te ali one borze. Navadno pa naš trgovec nima niti pojma, kaj določajo te uzance in se tudi ne potrudi, da bi se poprej poučil, kaj določajo uzance. Zategadel pa tudi drago plača to neznanje in površnost. Najbolj nam potrjuje to trditev nezdrava, pokvarjena argentinska koruza, ki je našim trgovcem prišla precej tisočakov izgube, pa tudi precej sitnosti.

Mislim, da nikakor ne porabim zastoj prostora, ako priobčim del uzanc, ki se tiče kakovosti blaga in grajanja kakovosti prejetega blaga. Najprej priobčim določbe budimpeštanske borze, ker se ogrski in tudi naši Židje boje iti na dunajsko borzo in imajo tedaj v svojih sklepnih pogodbah navedeno le budimpeštansko borzo.

Poprej pa hočem še nekaj omeniti o klavzuli manjvrednosti (*»Minderwertsklausel«*). Naši trgovci mislijo, da, če so podpisali to klavzulo, so izgubili že vsako pravico in morajo prevzeti vsako, še tako pokvarjeno in nezdravo blago. To pa ni res in so borzne določbe tudi za tak slučaj jako natančne, dočim so določbe dunajske blagovne borze nekoliko površnejše in prepuščajo preveč polja razsodišču.

§ 39. splošnih določb pravi: Blago boljše kakovosti, kakor dogovorjeno, se ne sme zavrniti.

Ako pa sta se stranki dogovorili, da se ima poslati blago določenega produkcijskega okraja (se je določila provenienca), tedaj se ne sme dobaviti tudi boljše blago iz drugega okraja.

§ 41. Ako se je prodaja izvršila na podlagi tipnega vzorca, mora blago v svojem splošnem značaju odgovarjati vzorcu. Zaradi majhnih razlik se ne more ugovarjati.

§ 42. Kupec nikakor ni primoran prevzeti ne-
zdravo blago, tudi ne tedaj, če se je pogodbeno določilo, da se blago prevzame tudi z manjšo vrednostjo (mit einem Minderwert).

§ 43. Nezdravo blago mora kupec prevzeti le tedaj, ako ga je prodajalec pri prodaji — naj si bode na podlagi vzorca ali na podlagi pregleda — opozoril na to, da blago ni zdravo, ali če se je kakovost označila s *»tale — quale«*.

Ti dve točki sta jako važni in vsak naj si jih dobro zapomni. Katero blago se smatra za nezdravo ali tako pokvarjeno, da ga vkljub klavzuli manjvrednosti ni treba prevzeti, govorijo drugi paragrafi, ki jih navedemo nekoliko nižje.

§ 44. Izjavi kupec, da je blago pregledal in našel v redu, ali se je prodalo brez jamstva za kakovost, jamči prodajalec glede kakovosti le toliko, da mora dobaviti

zdravo blago. Vsekakor pa je primoran do resnične predaje hraniti blago s skrbnostjo rednega trgovca.

§ 48. Ako je kupec odpeljal blago iz kraja predaje (postaje, ladje, skladišča), ne more več grajati kakovosti blaga.

§ 49. Glede grajanja kakovosti veljajo, ako te uzance nimajo za posamezne predmete posebnih izjem, nastopne določbe:

- a) Ako sta kupec in prodajalec pri predaji osebno navzoča ali zastopana po svojih pooblaščenih, se mora kakovost takoj grajati.
- b) Kupec mora iz drugega kraja v kraj njegovega obrata poslano blago najpozneje prvi delavni dan po prejemu obvestila ali avize od železnice ali ladje pregledati in kupca telegrafičnim potom, in če ni telegrafične zveze, s priporočenim (rekomandiranim) pismom obvestiti, da dvigne ugovor glede kakovosti.

Ako se ta določba ni vpoštevala, se smatra blago kot negrajano.

§ 50. V slučaju predstojega paragrafa, točka a), morata obe stranki skupni vzorec takoj pečatiti in v slučaju točke b), mora kupec, ako se prodajalec takoj po prejemu obvestila o grajanju ne izjavi, da pride k skupnemu vzorcu, nemudoma vzeti vzorec v poverjeni obliki.

§ 51. Ako se ena stranka brani vzeti skupno vzorec, mora druga stranka preskrbeti vzetje vzorca v poverjeni obliki na stroške ugovarjajoče stranke.

§ 52. Način vzetja poverjenega vzorca se mora dokazati.

§ 53. Za presojo kakovosti blaga je poklicana komisija borznih izvedencev.

§ 54. Ako se je grajanje spoznalo kot opravičeno, ima prodajalec pravico izven Budimpešte tekom šestih dni in pri pogodbah, ki se morajo izpolniti v določenem roku, tekom tega roka, predložiti nanovo blago, vendar mora to svojo namero sporočiti kupcu najpozneje prvi dan po razglasitvi izjave komisije borznih izvedencev. Zamudi to, ali je nanovo predloženo blago zopet slabo in ne odgovarja pogodbi, ima kupec pravico izbirati glasom § 65.

§ 55. Ako ima kupec glasom pogodbe pravico, kakovost blaga drugje t. j. izven kraja izpolnitve, grajati in se je njegov ugovor spoznal kot opravičen, nima prodajalec pravice, novo blago predložiti, pač pa ima pravico, zahtevati od kupca prevzete blaga s primernim popustom, ali tudi tu le v slučaju, da dognana zmanjšana vrednost ne presega 5% kupne cene.

(Ta paragraf naj vsak dobro preudari. Kraj izpolnitve je navadno oni kraj, kjer ima prodajalec svoj obrt!)

§ 56. Kupec ima pravico, prevzeti blago s popustom v ceni, ki je primerna po komisiji borznih izvedencev

ugotovljeni manjši vrednosti, ako se je pred razglasitvijo komisijskega mnenja izjavil, da se hoče te svoje pravice poslužiti.

§ 57. Prodajalec mora kupcu povrniti vse stroške, katere mu je povzročil s predložitvijo neprimerne blaga.

Navesti hočemo še nekatere določbe za zrnje.

§ 3. pravi: Dobaviti se ne sme nezdravo, trgovskim običajem neprimerno rešetano zrnje. Istotako se ne sme dobaviti blago, ako ni iz zadnje letine ali če je pomešano z onim prejšnje letine.

§ 4. Nezdravo je tisto zrnje, ki je zaduhlo, ni suho, popolnoma (vse) ali deloma segreto (vroče), znatno črvido (od vrtavcev razjedeno) ali ki ima večjo množino plesnivih, pokvarjenih zrn.

§ 24. Glede jemanja vzorca (§§ 50, 51 in 52 splošnih določb) so merodajne nastopne določbe:

a) V svrhu določitve kakovosti se mora vzeti vzorec na raznih krajih blaga, pomešati vse, vendar od odtoka se ne sme vzeti vzorec. (Ako se siplje blago na kup, teče od vrha na kraje in to kar priteče na kraje, imenujemo odtok.)

Vendar ima kupec pravico, zahtevati, da se vzame posebni vzorec iz kateregakoli dela blaga, ali na različnih krajih (izvzemši odtok) v svrhu dogotovitve, da blago ni egalno (enakolično), ni zdravo, ni običajem primerno rešetano, da nima določene najmanjše teže ali da ima več primesi (Zusatz) kot je dovoljeno.

b) V svrhu določitve kakovostne teže, ne glede na v predstoječi točki omenjeni slučaj, postavita stranki vsaki stoti žakelj na stran, zmešata od teh vreč enake množine in iztehtata povprečno. Ako množina ne obstoji iz 100 vreč, se postavi ena vreča na stran.

V nastopnem podam še nekaj opazk in pojasnil k nekaterim zgoraj navedenim točkam.

Kakor je iz uzanc dovolj jasno razvidno, mora kupec okvarjeno in nezdravo blago le tedaj prevzeti, ako je tako kupil in se je pri sklepu kupčije o tem govorilo, da je blago nezdravo ali pokvarjeno. Kakor si kupil, tako moraš prevzeti.

V novebenem drugem slučaju pa nisi primoran, prevzeti pokvarjeno blago, tudi ne tedaj, če si podpisal že večkrat omenjeno »Minderwertsklavzulo«.

Predno se blago odpelje od postaje, je moraš pregledati tekom 24 ur po prejemu avize. Ako dobiš avizo v soboto ali na dan pred praznikom, moraš pregledati najpozneje prvi delavni dan po nedelji ali prazniku. Če blago ni tako, kot si kupil, ali je pokvarjeno, ga ne smeš kratkomalo odpeljati, ampak moraš brzojavno, in če ni brzojava, s priporočenim pismom sporočiti prodajalcu, da blaga iz vzroka, ki se mora navesti, ne prevzameš

in zahtevaj, da pride prodajalec sam, ali pa pošlje pooblaščenca k vzetju vzorca.

Ako prodajalec ne pride sam in tudi ne pošlje svojega pooblaščenca, moraš poskrbeti jemanje vzorca sam. V kraju, kjer je notar, ali sodni uradnik, ali borzni, trgovske zbornice, ali javnega skladišča uradnik, mora potegniti ta vzorec in zapečatiti. Kjer pa ni nobene take uradne osebe, ali če bi bilo vzetje vzorca v taki obliki vsled okoliščin težavno ali spojeno s prevelikimi stroški, se potegne vzorec tako, da je identiteta vzorca z blagom kakor tudi pravilnost in verjetnost vzetja nedvomljiva. Zapečateni vzorec se pošlje na borzno tajništvo.

Pokvarjeno in nezdravo blago moreš odpeljati le tedaj, če te pošiljatelj v to pooblasti in se zaveže, povrniti ti vse stroške in škodo. Vsako drugo blago pa moraš vzeti, če manjša vrednost ne presega 1%, ali 5%, če si podpisal manjvrednostno klavzulo. Kadar znaša manjša vrednost več kot 1%, oziroma 5%, smeš blago zavrtniti in nisi primoran prevzeti, če ne leži blago drugje kakor na kraju izpolnitve.

Da si ne nakoplješ morebiti nepotrebnih ležarinskih stroškov, moraš biti precej natančen v presojanju svojih pravic. Škodo gledaj nekoliko manjšo, kakor je v resnici, samo da se ne goljufaš. Lahko je blago po tvojem mnenju precej slabše, ga nočeš prevzeti, a razsodišče pa sodi vrednost bolje in višje kot ti, pa imaš stroške, ki so lahko jako visoki, ker železnica ni skromna. Tedaj se glede zmanjšane vrednosti ne sme preveč sitnariti, ampak se mora strogo objektivno presojati blago.

Fr. Zelenik

Kazensko postopanje pri osebnih davkih.

Uredništvo je prejelo naslednje pismo:

»Vaš članek, priobčen v »Slov. Trg. Vestniku« z dne 15. decembra pod naslovom »Dejansko obžalovanje v davčnokazenskem postopanju«, je nedvomno v vseh krogih davkoplačevalcev vzbudil živahno zanimanje.

Res je, da jih veliko skuša z netočnimi napovedbami osebni dohodnini podvrženih dohodkov prikrajšati davčno oblast, a mnogi malomarno mislijo: če bo davkarija dvomila o moji napovedi, vposlala mi bo itak svoje pomisleke, ako a ne, pa tudi dobro. Večini niso znane določbe o davčnokazenskem postopanju; krivo je tudi že v Vašem članku poudarjano in v ljudstvu globoko vkoreninjeno prepričanje, da se ne predpiše osebna dohodnina od napovedane, oziroma popravljene vsote, temveč po izjavi cenilne komisije.

Ker pa po dovršenem kazenskem postopanju služi napovedan dohodek za podlago, bi bila po mojem, seveda nestrokovnjaškem mnenju, za davkoplačevalce velike važnosti udejstvitev mojega priprostega nasveta, seveda v slučaju, da bi davčna oblast temu ne ugovarjala.

Formulirala naj bi se nekaka izjava, s katero davčni obvezanec sicer direktno ne priznava, pač pa odobruje ocenjeno višino dohodkov, od katerih je plačal dohodnino. To priznanje, oziroma odobritev bi tudi ne vplivala na prihodnje napovedi, ker bi že pazil, da jih poda vestno in natančno. Tudi morebitno kazensko postopanje bi pri teh napovedih ne imelo uspeha.

Da se to posreči, bi se davkoplačevalec, ki pri tem nič ne riskira, ker je dohodnina že plačana, izognil kazenskemu postopanju, ako pa ne, bi se vsaj kazni tako gorostasno ne zvišala.

Prosim, da po možnosti vpoštevate moj skromen nasvet in blagovolite v prihodnji številki »Vestnika« izreči svoje mnenje, za kar Vam bom zelo hvaležen.»

Nasvet, ki ga priobčuje pisec pisma, nima zakonite podlage in bi se kaj takega torej ne dalo izvesti. Pa čemu tudi? Kdor se hoče poslužiti dobrote § 245 zakona o osebnih davkih, mu je treba le direktno priznati: res je, da sem imel toliko dohodkov, kakor mi jih je prisodila cenilna komisija, in da zato popravim vse svoje prejšnje napovedi na višino teh dohodkov, pa se mu ne more nič zgoditi in nima, oziroma ne sme imeti to naknadno popravilo nobenega vpliva ne na prejšnje, ne na prihodnje napovedi. Temu se ni treba bati, da bi potem davčna oblast, recimo prihodnje leto, še bolj zvišala dohodke, češ: če je sam priznal, da ima toliko dohodkov, kolikor smo jih mi ocenili, potem mora že imeti večje dohodke. Res je, da so davkoplačevalci v tem pogledu zelo nezaupni napram davčni oblasti in marsikdo raje riskira, da pride v kazensko preiskavo, nego da bi odkrito priznal vsaj približne resnične dohodke.

Odkritosrčno in na podlagi najboljših informacij izjavljamo, da je dotični v veliki zmoti. Ne glede na to, da se mora uvaževati moment, da se hoče davkoplačevalec s tem, da naknadno popravi napovedi, izogniti kazenski preiskavi, so še drugi važnejši momenti pri tem odločilni. Ali mislite, da sme uradnik, ki stavi cenilni komisiji predloge o višini dohodkov posameznih davkoplačevalcev, kar na svojo roko, kakor se njemu poljubi, določiti višino dohodkov? Nikakor ne! Vsako številko mora dobro podpreti in utemeljiti. Vršiti se morajo poprejšnje obširne poizvedbe, zaslišati izvedenci in osebe, ki so jim dobro znane pridobitne razmere dotičnega davkoplačevalca. Vpoštevati je dalje družinske razmere, zunanji nastop itd. tako, da se samovoljno ne more predpisovati poljubne davke. In ko je takorekoč podlaga za odmero že popolnoma zgrajena, se ta podlaga še temeljito pretresuje pri cenilni komisiji, katere člani tudi prav dobro poznajo premoženjske razmere v cenilnem okraju in ne bi pripustili, da bi se kdo nepravilno obdačil.

Pa tudi davkoplačevalec ima sam obrambna sredstva, da se ubrani višjemu obdačenju. Davčna oblast mora naznaniti pomisleke, ki jih ima glede resničnosti njegove napovedi in zakaj. Ako se to ne zgodi, je prired-

beno postopanje pomanjkljivo in se vsled pritožbe razveljavi.

Ako se tu navedeno preudari, mislim, da se lahko opusti nezaupnost in strah pred posledicami, če kdo hoče popraviti naknadno svoje napovedi.

Pri tej priliki bi rad opozoril še na nekatere momente, ki največkrat povzročijo, da pride kdo v kazensko preiskavo. Poleg okolišnosti, ako je razlika med napovedanimi in ocenjenimi dohodki velikanska in tako sum opravičen, da je kdo nepravilno napovedal, je zlasti zamolčanje dohodkov iz glavnice imovine največkrat tak vzrok. V mislih imam obresti od naloženega denarja. Če je glavnica intabulirana, dobi davčna oblast itak obvestilo, toda drugače je z denarjem, ki je naložen v hranilnicah. Ta denar večina ljudi enostavno zamolči, ker si misli, da itak ne bo nihče izvedel zanj. To je res, toda če drugače ne, ob smrti se bo gotovo izvedelo, če pride glavnica v zapuščinsko maso. Zato se pa dedičem predpišejo naknadni davki, in sicer za vsa leta, odkar je bila glavnica naložena, nazaj. V tem slučaju je vsaj to dobro, da se mrtvega ne more kazensko preganjati. Toda vzemimo slučaj, da se komu, ki ima denar naložen v hranilnici, nudi ugodna prilika, da kupi kako posestvo, ali da posodi kakemu privatniku denar za višje obresti, ali da se udeleži kake kupčije, ali da vstopi kot družabnik v kako podjetje. Vse te stvari zazna davčna oblast in uvedba kazenskega postopanja je že tukaj! Kje si dobil denar? je prvo vprašanje.

In kazenska preiskava se razširi na vse pridobitne vire. Če je dotični obrtnik ali trgovec, bo moral priznati, da si je prihranil v obrtu glavnico. In zdaj bo moral napovedati, koliko vsako leto. Posledica je ta, da je imel veliko večje dohodke v obrtu, kakor jih je napovedal, oziroma še večje, kakor je bil ocenjen. Za več let nazaj se ga zdaj obdači in kaznuje in največkrat gre za to kazni vsa težko prihranjena glavnica. In kaj bi bilo, ko bi napovedal obresti naložene glavnice? Nič, največkrat mu niti večjega davka ne bi bilo treba plačati. Primera: Imam naloženih 20.000 K po 4%, kar da letno 800 K. Če imam sicer dohodkov letno 4000 K, odpade na te davek 60 K. Od dohodkov 4800 K pa davek 78 K, torej plačam 18 K več davka in sem brez skrbi, oziroma lahko vedno razpolagam z glavnico, ne da bi se mi bilo treba bati, da me bo kdo prijel, ako nenadoma za svoj denar kupim hišo.

Marsikoga motijo inserati hranilnic, ki pravijo, da plača davek hranilnica sama. Vsled tega meni, da mu ni treba napovedati obresti kot dohodek za obdačenje. To pa ni tako. Hranilnice plačajo rentni davek, ne pa osebno dohodnino in je za poslednjo treba obresti vedno napovedati.

Naši ljudje se vse premalo brigajo za davčne predpise in največkrat se vsled nevednosti pade v velikansko kazni. Treba bi bilo takšnih predavanj in poukov, zlasti

ko se bo uvedla novela k zakonu o osebnih davkih. Na posebno željo naših čitateljev bo tudi list rad priobčeval take stvari, sicer pa ne, kajti o davkih ljudje neradi bero, ker neradi slišijo o njih, čeprav bi bilo v interesu vsakega, da bi bil v tem oziru najbolj poučen.

J. Š.

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

I. Finančno gospodarstvo.

Vsa zgodovina človeškega rodu potrjuje znani izrek grškega modrijana, da je človek družabno bitje. Ljudje so se vedno družili in se sklapljali v različne manj ali več v življenje posameznikov segajoče zveze, spočetkoma v rodbine, plemena in druge zveze, sloneče na sorodstvu, pozneje v politične skupine, župe in občine, okraje, okrožja, dežele in države.

Vedno bolj izpoznavajo ljudje, da se morejo zadovoljevati vedno večje materialne in nematerialne potrebščine le v skupinah, zveze, ki so bile prvotno le naravna posledica krvnega sorodstva, so se vedno bolj pričele smatrati kot koristne ali celo neizogibne naprave, da se izpopolnujejo telesne, duševne in naravne moči, dosegajo višji življenjski cili; zato se pa ljudje sklapljajo v zveze, ki so obvezne za vse, ki stanujejo v okvirju take zveze.

Take prisilne zveze, ki obsegajo vse, ki stanujejo v območju njenih mej, imenujemo občine, okraje, okrožja, dežele in kot vrhovno in najpopolnejšo obliko državo. Naloga takih zvez je skrbeti za skupne in javne potrebe svojih pripadnikov. Država ali dežela sama na sebi nimata potreb; če govorimo o državnih, deželnih ali občinskih potrebah, si mislimo vedno potrebe prebivalcev kake države, dežele ali občine, ki se morajo zadovoljiti s posredovanjem teh prisilnih zvez.

Nazori o tem, kaj spada med skupne in javne potrebe, se ob različnih časih in v različnih okrajih zelo menjavajo; o tem odločujejo deloma naravne razmere posameznih prisilnih zvez, deloma zgodovinski razvoj, splošne kulturne razmere, politični in gospodarski položaj i. t. d.

Pa naj se že od države kot najpopolnejše prisilne zveze zahteva, kakor hočejo nekateri državni socialisti, da posega globoko v vse gospodarstvo svojih pripadnikov ali pa da se omeji samo na to, da skrbi za pravni red v notranjem in se brani pred zunanjim sovražnikom, vedno ji bo treba gospodarskih sredstev, da more izvršiti svojo nalogo. Pogoj za obstoj države je torej, da si pridobiva gospodarska sredstva, s katerimi zadovoljuje skupne in javne potrebe svojih pripadnikov. Država (dežela, občina) mora torej imeti neke vrste gospodarstva, ki se nanaša na pridobivanje, upravo in uporabo gospodarskih sredstev ali dobrin. Tako gospodarstvo imenujemo finančno, državno ali vladno

gospodarstvo; pri občinah ali deželah govorimo v istem zmislu o občinskem ali deželnem gospodarstvu.

Beseda »financa« prihaja od lat. finis, kar pomeni rok ali konec; srednjeveški latinski finare = finem facere t. j. končati, poravnati pravdo, plačati, financia je prvotno značila zlasti denarne prejemke kraljev. Današnji pomen (financa = državno gospodarstvo) je dobila beseda najprej na Francoskem, od koder se je za časa kraljev Henrika IV. in Ljudevita XIV. prenesla kot splošni pojem o državnem gospodarstvu v druge države.

Namen vsakega gospodarstva je, da si priskrbi dobrin, to je takih gospodarskih sredstev, s katerimi se zadovoljujejo človeške potrebe, ali ker se dandanes dobe druge dobrine, da si pridobi denarnih sredstev. Kakor zasebno, tako tudi državno gospodarstvo obsega dohodke in izdatke, ali ker državno gospodarstvo služi drugim namenom kakor zasebno in ker razpolaga tudi z drugimi sredstvi, zato se državno gospodarstvo v marsičem loči od zasebnega.

Vsak zasebnik skuša svoje dohodke kolikor možno zvišati, da lažje zadovoljuje svoje življenjske potrebe, namen države je pa višji, idealnejši. Ona hoče nuditi svojim pripadnikom nematerialne dobrine, ki se ne dajo izraziti v denarju, država ima skrbeti za pravno varnost, povzdigo duševne in materialne kulture; zato si preskrbuje dobrine, da more doseči te vzvišene namene.

(Dalje prih.)

Iz trgovske prakse.

Tucat ali gros.

V zadnji številki lanskega letnika je bila pod zaglavjem »iz trgovske prakse« priobčena notica z napisom »tucat ali gros«. Temeljem poizvedb pri avtorju konstatiramo resnici na ljubo, da v predmetni notici ni mišljena niti firma A. Zanklovi sinovi niti njen potnik gospod Fran Medic.

1. Začetna inventura.

Našim trgovcem-začetnikom nikakor ne gre v glavo, da morajo napraviti inventarni zapisnik tudi tedaj, če imajo svoje premoženje tudi samo v eni obliki, v denarju. Nikakor ne zadostuje zapisati v blagajniško knjigo gotovinski znesek, ker iz tega še ni razvidno, da trgovec ni imel drugega premoženja.

Začetna bilanca takega trgovca, ki je imel v začetku svojega obrta le denar in nobenih drugih premoženjskih delov, bo izgledala n. pr. tako:

Začetna bilanca z dne 1. januarja 1912.	
Aktiva:	
Gotovina	K 20.000.—
Pasiva:	
nobene	—
Tedaj čisto premoženje K 20.000.—	
Trst, 1. januarja 1912.	

Josip Zavadlal.

Ako pa je imel trgovec razen gotovine še recimo vrednostne papirje ali kako hranilno vlogo ali posestvo ali hišo, bo zapisal v inventuri tudi te premoženjske dele. Recimo, da ima trgovec hranilno vlogo pri Ljubljanski kreditni banki in hišo, v kateri bo izvrševal obrt, bo izgledala začetna inventura tako:

Začetna inventura z dne 1. januarja 1912.

Aktiva:	
Gotovina	K 2.000.—
Hranilna vloga pri ljubljanski kreditni banki	„ 9.000.—
Hiša štev. v	„ 16.000.—
Vsota aktiv K 27.000.—	
Pasiva:	
nobene	K —.—
Bilanca:	
Aktiva	K 27.000.—
Pasiva	„ —.—

Tedaj obratna glavnica K 27.000.—

Ljubljana, 1. januarja 1912.

N. N.

Inventuro mora trgovec podpisati.

2. Preveč poslano.

Nekateri trgovci in tovarnarji imajo to slabo navado, da pošljejo navadno še enkrat več kot je trgovec naročil. Če je naročnik dobra duša in prejeta mirno spravi, je stvar tudi mirno rešena. Kvečjemu da tak trgovec pri tako radodarnem in postrežljivem zalagatelju več ne naroči.

Vselej pa stvar ne izteče tako gladko, ker prejemnik včasih nima potrebe za večjo množino, včasih pa se blago tudi hitro pokvari ali izgubi na vrednosti in zategadelj prejemnik noče prevzeti pošiljkatve.

Neki trgovec je naročil 50 kg belega mila. Kako se pa začudi, ko dobi pošiljatev 150 kg. Seveda ni hotel prevzeti blaga, češ milo se vsuši, izgubim preveč na teži. Posledica je bila tožba, toda pošiljatelj je propadel, in moral vzeti vse nazaj.

Dandanes je konkurenca jako velika in si mora trgovec prizadevati na vse načine, da poveča svojo oddajo, ali to se ne sme goditi na stroške in škodo odjemalca. Nekaj več prenese skoro vsak naročnik, toda polovico ali še več kot naročeno, pa vendar ne gre.

3. Kdaj se mora izpolniti kupčija.

Če se pri sklepu kupčije ne določi dobavni rok, tedaj se mora blago dobaviti „takoj (prompt)“.

Takoj dobavno blago se mora poslati kupcu tekom osmih dni po dnevu zaključka, ali pa po dnevu, ko je dobil prodajalec embalažo (vreče, sode, itd.) od kupca, če jo mora dati ta.

Pri borznih kupčijah (budimpeštanska borza) pomeni „začetkom meseca“ čas od 1. do 10. t. m.; „v prvi polovici meseca“, čas od 1. do 15.; „v drugi polovici meseca“ čas od 16. do zadnjega meseca; „sredina meseca“ 15. meseca. „koncem meseca“ zadnji dan meseca.

Uzance dunajske borze za deželne pridelke določajo: „začetkom meseca“ pomeni čas od 1. do 5., „sredi meseca“ čas od 13. do 17., „koncem meseca“ zadnjih pet dni meseca.

4. Taradiferenca pri svinjski masti.

Sodi, v katerih se pošilja svinjska mast, so iz trdega lesa. Kupec se ne more pritožiti in si ne sme odbiti difference na tari, če ta ni večja kot 10%. Če je pa ta diferenca večja kot 10%, tedaj mora prodajalec povrniti vso diferenco.

Nadalje mora dati za nameček pri sodih nad 100 kg 50 dkg in pri sodih pod 100 kg, pa 25 dkg.

Za pravilnost tare je prodajalec odgovoren še šest tednov po dnevu izročitve. Kupec lahko da tudi takoj določiti resnično taro. Če je ta pravilna, nosi on stroške, če pa je najdena tara drugačna kot jo je računil prodajalec, pa trpi ta stroške določitve.

F. Z.

Raznoterosti.

Mali finančni načrt. Dne 16. t. m. bo zboroval finančni odsek državnega zbora, ki bo razpravljal o malem finančnem načrtu. Namerava se ga izvesti od februarja naprej z vzvratno močjo in v tem leži tudi vzrok, zakaj se je rok za vložitev napovedi za osebno dohodnino, rentnino in plačarino podaljšal do 15. februarja, oziroma do 1. marca. Le davek na špirit naj bi pozneje stopil v veljavo, če mogoče z marcem. Mali finančni načrt obsega zvišanje davčnih postavkov osebne dohodnine, zvišanje davka na špirit, nov davek na tantieme, davek za samce in obligatorični vpogled knjig. Nas zanima zlasti poslednja izpremembra, kateri se trgovski in industrijski krogi na vso moč upirajo. V zadnjem času sta zlasti trgovski zbornici v Lvovu in Plznu sklenili oster protest proti uvedbi obligatoričnega vpogleda knjig. Sploh so se v tem pogledu vršile podrobne obravnave, katerih izid je poslanec Licht podal v posebnem poročilu. Te določbe bo najbrže sprejel tudi državni zbor. Po predlogu poslanca Lichta bo prizivni komisiji pristojala pravica, pozvati davkoplačevalca, da ponudi vpogled knjig, nov davek na tantieme, davek za samce in obligatorični vpogled knjig. Sklep prizivne komisije se mora na predlog predsednika ali njegovega namestnika sprejeti z dvetretjinsko večino in mora natančno označiti dejstva, katerih dokaz naj se donese z vpogledom knjig. Navesti je v zapisniku tudi natančno vzroke, vsled katerih zahteva komisija posebno pojasnilo o teh dejstvih. Prizivna komisija je v svoji odločbi navezana na meje, ki jih prizivatelj označi v svojih predlogih. Dalje je davčna oblast opravičena, ako se tiče kaznivo dejanje osebne dohodnine, predlagati cenilni komisiji, da se davčni zavezanec pozove, da dovoli vpogled knjig. Sklep cenilne komisije potrebuje ob navzočnosti najmanj dveh tretjin članov komisije dvetretjinske večine navzočih članov in so zanj predpisane iste določbe kakor zgoraj pri prizivni komisiji. Pozivu je pristaviti da, če se davčni zavezanec brani dovoliti vpogled in se tekom določenega roka ne odzove pozivu, se bo odločilo o točkah, za katere se je zahtevalo pojasnilo, na podlagi predležečih pripomočkov. Knjige sme vpogledati državni uradnik in na predlog davkoplačevalca en zaupnik in izvedenec v knjigovodstvu. Izid vpogleda knjig se sme komisiji le v toliko poročati, da se navedejo številke, dočim je varovati strogo molčečnost glede vseh kupčijskih detajlov. Ako se je dognala verodostojnost knjig in vpisov, je komisija zavezana vzeti v davčno podlago poizvedena dejstva. Obenem z zvišanjem osebne dohodnine bo nastopila tudi amnestija v davčnih zadevah. Ta obstoji v tem, da se pravomočne odmere osebne dohodnine, občne pridobnine, rentnine in plačarine za čas pred razglasenjem novele k osebnim davkom v škodo davkoplačevalca naknadno ne bodo smele spremeniti in da se kazenske preiskave za omenjeno dobo ne bodo smele več uvesti, tudi če bi se z vpogledom knjig dognalo, da so se napačne odmere izvršile vsled nepravilnih podatkov davčnega zavezanca. Razen tega naj se od 1. januarja 1912 obstoječe kazenske preiskave ustavijo, če je obdolženec pred 1. marcem 1913 resnično popravil svoje podatke v napovedih. Poleg tega se napovedi, izjave, naznanila za leto 1913 in naprej ne smejo porabiti za čas pred 1. januarjem 1913, to se pravi: vsak bo lahko odslej resnično napovedal, ne da bi se mu bilo bati, da se ga bo z ozirom na višje napovedi zasledovalo za prejšnja leta. Po predlogu dr. Lichta naj bi se uveljavilo tudi zastaranje v davčno-

kazenskem postopanju in sicer z dobo 10 let, kajti po dosedaj veljavnem zakonu se je lahko zasledovalo obdolženca za ves čas nazaj, odkar je zakon o osebnih davkih stopil v veljavo. O teh stvareh smo namenoma obširneje poročali, ker bodo ti predlogi skoro gotovo v tem okviru tudi kot zakon sprejeti in da davkoplačevalce že naprej opozorimo na te predpise, zlasti na amnestijo, ki bo lahko marsikomu prav prišla.

*

Kdo trpi največ pod vojno napetostjo in vojnimi dogodki? Opetovano, lahko rečemo v vsaki številki našega lista smo že od nekdanj poudarjali, koliko škodo trpi naša industrija in trgovina vsled nesrečne gospodarske politike napram Srbiji in balkanskim državam. Statistično smo dokazali, kako se je od leta 1909 zmanjšal izvoz naših industrijskih izdelkov na Balkan. In vendar je vsa avstrijska industrija navezana na Balkan, ker je to njeno najboljšje odjemališče. Nastopivši vojni dogodki so še poslabšali trgovske zveze, toda upati je bilo, da se po doseženem miru in pri pametni gospodarski politiki naši trgovski odnošaji nele obnove v prejšnji meri, ampak še veliko zvečajo spricho novih ozemelj, ki se pod prejšnjim turškim gospodarstvom niso mogla razvijati in imela stoletja iste potrebešrine kakor nekulturni narodi v Afriki. Toda nastala je napetost med Srbijo in našo državo in zdaj se je bati, da bo Balkan za našo industrijo in trgovino popolnoma izgubljen in škoda, ki je že in še bo nastala, je nepopravljiva. Treba nam je le pogledati statistiko našega izvoza meseca novembra v l. 1911 in v letu 1912. Tako je Avstrija meseca novembra 1911 eksportirala gosposkih in deških klobukov v Srbijo 1500 komadov, 1912 samo 250, v Bolgarijo lani 1600, letos 70. Izvoz fesov, ki je lani znašal 6000 komadov v Srbijo, 27.000 komadov v Bolgarsko in 380.000 komadov v Turčijo, je letos popolnoma ponehal. Dežnikov se je lani meseca novembra prodalo v Srbijo 425, letos 2, v evropsko Turčijo lani 1145, letos 58. Oblek za gospode in dečke se je lani meseca novembra eksportiralo v Srbijo 16 meterskih centov, letos 1, na Bolgarsko lani 13, letos 4, v Turčijo lani 256 meterskih centov, letos 48. Izvoz usnja je lani znašal v Srbijo 330 meterskih centov, letos 17, na Bolgarsko lani 304, letos 75, v Turčijo lani 60 meterskih centov, letos pa 64. Papirja se je lani eksportiralo v Srbijo 3000 meterskih centov, letos 1000, na Bolgarsko lani 3100, letos 1400, v Turčijo lani 4100 meterskih centov, letos pa 650. Izvoz lesenega blaga je od lani na letos padel v Srbiji od 320 na 50 meterskih centov, na Bolgarskem od 800 na 300, v Turčiji pa 2100 na 350; takisto je padel tudi izvoz steklenega blaga in sicer v Srbiji od 2800 meterskih centov na 1000, na Bolgarskem od 3700 na 300 in v Turčiji od 4100 na 650. Izvoz cementa je znašal lani v Srbiji 550 centov, letos 300, na Bolgarsko lani 1700, letos 0 in Turčijo lani 3500, letos 1800. Lani smo meseca novembra eksportirali železnega blaga v Srbijo 7700 centov, letos 1400, na Bolgarsko lani 7809, letos 2000 in v Turčijo lani 26.400 centov, letos pa samo 200. Izvoz kemičnih fabrikatov je znašal lani v Srbijo 4700 meterskih centov, letos 1200, na Bolgarsko lani 2900, letos 400 in v Turčijo lani 950, letos pa 480. Biti mora slep, kdor ne uvidi, kam dospe avstrijska industrija in trgovina, ako se skoro ne ublažijo razmere in sklenejo ugodne trgovinske pogodbe — brez agrarne primesi. Stagnacija v gospodarskem oziru je pri nas že tolikšna, da britko ječijo že trgovci, ki delajo z lastnim kapitalom, kaj šele oni, ki so navezani na kredit. Naj ostane še nekaj časa denar tako drag in nastali bodo grozni polomi, čeprav jih je že doslej nestevilno.

*

Tiskovina in vzorec brez vrednosti. Marsikomu je znano, da ni treba pošne pošiljatve, ki se pod znižano poštnino kot tiskovina ali vzorec brez vrednosti razpošiljejo, izrecno označiti kot take. To je radi tega važno, ker mnogokateri prejemnik sploh ne pogleda pošiljatev s takim napisom, ali se vsaj

veliko manj zanima za te kakor za one, ki so brez napisa „tiskovina“ ali vzorec brez vrednosti. Društvo avstrijskih poštnih in brzojavnih interesentov si je pridobilo zaslugo, da se je javnost zopet o tem poučila. Neki poštni urad se je dosledno branil sprejeti tiskovine, ki niso bile kot take označene. Omenjeno društvo je ta urad naznanilo in uveljavilo na ta način prejšni pravni položaj, ker je poštno ravnateljstvo ukazalo uradu sprejemati tudi tiskovine, ki niso kot take naznačene

*

Potniku, ki se ga zoper pogodbo ne pošlje na potovanje, pristojna odškodnina za dijete. V službeni pogodbi, ki jo je sklenil potnik H. S. z neko tvrdko s čajem, se je dogovorilo, da bo dobival 150 K mesečne plače in 18 K diet za dneve, ko je na potovanju. Ko se je potniku 12. junija za 15. julij odpovedalo, se je tvrdka branila poslati potnika med odpovedano dobo na potovanje, češ da začetkom junija preneha sezija za čaj. Potnik baje tudi ni dosegel nikakih uspehov in mu tvrdka za odpovedno dobo tudi več ne zaupa, da bo uspešno zastopal njene interese. Potnik je pa sodnim potom zahteval v teh 33 dneh mu pristojne diete z odbitkom dnevnih izdatkov v gotovini za železnico in poštnino, v celem K 491.70. Sodišče je ugodilo tej zahtevi, ker se mora smatrati kot kršitev pogodbe, ako tvrdka brani kot potnika nastavljenemu uslužbencu, da bi si zaslužil pristojne diete, s tem, da ga ne pošlje na potovanje. Ker je pa sodišče smatralo kot dokazano, da je imel potnik neznatne uspehe in da kupčija s čajem in rumom po leti nazaduje, je reduciralo potnikovo zahtevo na odškodnino za 22 mesto za 33 dni.

Statistika.

Razdelitev dohodkov v Avstriji. Finančno ministrstvo je objavilo uspehe priredbe osebne dohodarine v letu 1910, ki so jako interesantni. Od 28.321.088 prebivalcev, ki jih je štela tostranska državna polovica koncem leta 1910, je bilo 1.304.755 podvrženih osebni dohodnini t. j. 4-62%, torej je toliko oseb imelo več nego 1200 K dohodkov. Od teh davkoplačevalcev je imelo dohodkov:

od K	1200 do K	2000 —	725.441 oseb
„ „	2000 „ „	4000 —	376.546 „
„ „	4000 „ „	6000 —	100.831 „
„ „	6000 „ „	10.000 —	59.028 „
„ „	10.000 „ „	15.000 —	20.199 „
„ „	15.000 „ „	20.000 —	8.258 „
„ „	20.000 „ „	40.000 —	9.604 „
„ „	40.000 „ „	60.000 —	2.539 „
„ „	60.000 „ „	80.000 —	1.099 „
„ „	80.000 „ „	100.000 —	591 „
„ „	100.000 „ „	200.000 —	985 „
„ „	200.000 „ „	300.000 —	226 „
„ „	300.000 „ „	400.000 —	98 „
„ „	400.000 „ „	500.000 —	57 „
„ „	500.000 „ „	600.000 —	24 „
„ „	600.000 „ „	700.000 —	19 „
„ „	700.000 „ „	800.000 —	13 „
„ „	800.000 „ „	900.000 —	12 „
„ „	900.000 „ „	1.000.000 —	12 „
„ „	1.000.000 „ „	1.500.000 —	18 „
„ „	1.500.000 „ „	2.000.000 —	9 „
„ „	2.000.000 „ „	3.000.000 —	3 „
„ „	3.000.000 „ „	4.000.000 —	3 „
„ „	4.000.000 „ „	5.000.000 —	3 „
„ „	25.680.000		1 „

Bilo je torej v celi Avstriji 37 oseb, ki so imeli čez 1 milijon kron letnega dohodka in 1483 oseb z letnimi dohodki čez

100.000 K. Potemtakem se sme pri nas k „zgornjim desetisočim“ šteti vsakdo, ki ima več nego 30.000 K letnih dohodkov.

Društvo slov. trg. potnikov.

IV. redni občni zbor se je vršil ob precej zadovoljivi udeležbi dne 26. decembra 1912. Predsednik g. Franc Schiffrer je pozdravil zborovalce in zastopnike časopisov ter predsednika društvenega razsodišča g. dr. Šviglja. Nato je poročal tajnik gosp. Lavoslav Borštnik o društvenem poslovanju. Društvo je imelo pet ustanovnih, 24 rednih in 36 podpornih članov. Odbor je imel 11 sej, od katerih je pa bilo 5 nesklepčnih. Priporočal je, da bi se člani tesneje oklenili svoje organizacije. Blagajnik gosp. Maks Armič je poročal o stanju društvenega premoženja. Društvena imovina znaša 2258/36 K. V poslovnem letu je bilo 1596/35 K prometa in se je torej imovina v tem letu pomnožila za 524/79 K. Blagajnikovo poročilo se je z zadovoljstvom vzelo na znanje in se je marljivemu blagajniku izrekla topla zahvala občnega zbora. Na predlog g. Franc Remica kot pregledovalca društvene blagajne se je dal blagajniku soglasno absolutorij. Proračun za leto 1913 z dohodki v znesku 1005 K se je istotako odobril. Nato je poročal predsednik kuratorija podpornega zaklada g. Alojzij Pirnat, da v poslovnem letu ni bilo nobenega prosilca. Podporni zaklad znaša 1491/64 K in se bode ta znesek v letu 1913 posebej upravljal. Pri volitvi odbora, ki se je obenem konstituiral, so bili izvoljeni: za predsednika g. Franc Schiffrer, za prvega podpredsednika g. Alojzij Pirnat, za drugega podpredsednika g. Ivan Kos, za tajnika g. Franc Rainer, za njegovega namestnika g. Lavoslav Borštnik, za blagajnika g. Maks Armič, za njegovega namestnika g. Dragotin Sirec, za odbornike pa gg.: Vekoslav Dolničar, Josip Murnik, Josip Sever, Franc Remic, Zvonko Gregorčič, Ferdinand Martin in Dragotin Gaspari. Za pregledovalca računov sta bila izvoljena gg. Franc Mazi in Žarko Sevar. V kuratorij podpornega zaklada so se izvolili gg. Maks Armič, Miro Domicelj, Vinko Pustovrh, Franc Rainer in kot predsednik Alojzij Pirnat. Za predsednika društvenega razsodišča je bil izvoljen odvetnik g. dr. Anton Švigelj. Pri slučajnostih je pozivljaj g. Drago Seljak, da bi društvo slov. trgovskih potnikov sklenilo tesnejše vezi z društvom slovenskih trgovskih nastavljenecv ter da bi gg. potniki zlasti po deželi opozarjali trgovske nastavljenecv na njih organizacijo. Dotaknil se je tudi vprašanja glede združitve vseh društev trgovskih in drugih privatnih nastavljenecv ter predlagal, da bi zborujoče društvo imenovalo dva delegata v pripravljalni odbor za osnivanje te organizacije. Po kratki debati sta bila izvoljena kot delegata gg. Kos in Rainer. Višina članarine za leto 1913 je v zmislu soglasnega sklepa ostala ista. G. predsednik je zborovalcem na srce polagal, da bi na svojih potovanjih priporočali in podpirali ustanovne in podporne člane in na njegov predlog se je sklenilo, da se imena podpornih članov objavijo v slovenskih dnevnikih ter v Trgovskem in Gostilničarskem vestniku. Predsednik društvenega razsodišča gosp. dr. Švigelj je poudarjal, da ga veseli, da v preteklem letu društveno razsodišče ni imelo nobenega posla, vendar bi pa želel, da bi se spori med društvenimi člani, oziroma med člani in odborom reševali pri društvenem razsodišču nego da bi člani zaradi kakih osebnih preprirov izstopili iz društva. Dalje je priporočal, da bi se nekatere določbe društvenih pravil izpremenile. Zlasti naj bi se znižalo število odbornikov in naj bi se uvedle zabavno poučne priredbe za društvenike. Na prošnjo zborovalcev je obljubil pregledati pravila in o priliki predlagati spremembo le teh. Ko se je še g.

predsednik zahvalil udeležencem in zastopnikom časopisja, je zaključil občni zbor s pozivom, naj se člani še tesneje oklenejo svojega društva in agitirajo tudi pri onih potnikih, ki še niso člani, za pristop v društvo.

Društvene vesti.

XII. redni občni zbor našega društva bo v nedeljo 9. februarja t. l. ob 10. dopoldne v društvenih prostorih. Na dnevnem redu so sledeče točke: Pozdrav predsedstva, poročilo tajnika, poročilo blagajnika, poročilo preglednikov, volitev odbora in slučajnosti. Gospode člane vabimo k prav obilni udeležbi.

*

Umril je 30. decembra l. l. večletni član našega društva g. Ivan Premru, trgovec v Št. Vidu pri Vipavi. Vrlemu članu bodi zemljica lahka in ohranjen prijazen spomin.

*

Darila. Na fantovskem večeru gosp. Josipa Hauptmanna, tovarnarja na Viču, se je nabralo za „Trgovski dom“ 20 K. Član gosp. Fran Petrič, zastopnik Puntigamskega piva v Ljubljani 12 K kot novoletno darilo. Gospodom darovateljem izrekamo toplo zahvalo. Naj bi našli mnogo posnemovalcev!

*

Trgovski koledar za l. 1913. VII. letnik našega koledarja, ki nudi res mnogo praktične in poučne vsebine imamo še nekaj v zalogi. Zato opozarjamo dotičnike, ki ga še nimajo, da si ga pravočasno naroče. Cena 1 K, po pošti 20 v več.

*

Čeke so poslali gg.: Friderik Homan, Radovljica; Henrik Kenda, Ljubljana; Fr. Kham, Ljubljana; Leskovic & Meden, Ljubljana; Ivan Rus, Bled in Jakob Sem, Gornji grad. Hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 2 kontorista, 2 poslovodja, 2 potnika, 1 skladiščnik, 7 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika železninske stroke, 4 pomočniki špecerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 3 koristinje, 5 prodajalk, 4 učenci in 2 učenki. Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 4 kontoristi, 5 poslovodij, 2 potnika, 5 skladiščnikov, 23 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železninske stroke, 7 pomočnikov manufakturne stroke, 10 pomočnikov špecerijske stroke, 13 kontoristinj, 8 blagajničark, 19 prodajalk, 7 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalnice, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Književnost.

F. S. Finžgar: Pod svobodnim solncem. Povest davnih dedov II. zvezek. Cena K 3/80, elegantno vezana K 4/80. Založila Katoliška Bukvarna v Ljubljani. Prvemu zvezku lepega dela sledi zdaj drugi del, kateremu se mora istotako priznati polno hvalo v spretnem opisovanju tako običajev kakor dogodkov iz davne zgodovine Slovanov. Brezdvomno bo povest dosegla velik uspeh, saj jo prav zdaj priporoča velika aktualnost, ker se dejanje vrši na pozorišču sedaj se odigravajočih bojnih dogodkov in v starem Bizancu. Knjigo, ki jo je tiskarna prav lepo opremila, toplo priporočamo.



Škatlje Kartoni

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tovarnici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.



Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.



Največja zaloga



usnja

domačega in inozemskega izdelka na drobno
in na debelo kakor tudi

vseh čevljarских potrebščin

po najnižjih cenah.

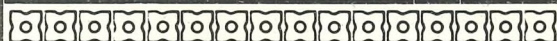
J. MARCHIOTTI

Ljubljana, Sv. Petra cesta.



Trgovina

s špecerijskim blagom.



Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

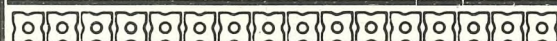
zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo

in mlin za dišave

z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!



Zaloga brinja in sliv

za žganjekuho.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

FRAN SAX

elektrotehnik

Ljubljana, Gradišče št. 7.

oblastveno konc. inštalater za električne naprave, luči, prenos sile; dalje hišnih zvonil, telefonov itd. Strelovodne naprave. Poprava v stroko spadajočih del. V zalogi blago prve vrste, proračuni na razpolago. Opremljem sem z najboljšimi in najnovejšimi preskuševalnimi aparati. — Cene in delo solidno!

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
v lastnem zadružnem domu

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge po

$4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo ali pa po $5\frac{1}{2}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

 **4 1/2 %** 

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Izkušen trgovec se dobro zaveda da so Zátkovi rezanci in makaroni

odličen izdelek, na katerega se lahko v vsakem oziru zanese in ga prodaja, ker mu je ležeče na tem, da zadovolji svoje odjemalce z res popolnim izdatnim blagom finega okusa. — Vzorec na zahtevo zastonj.

== „Monopol“ tovarna živil in valjični mlin ==

BRATA ZATKA d. z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

— Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po



4 1/2 %



brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 1/4% obrestim in najmanj 3/4% amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *M.*: † Ces. svetnik Ivan Murnik.
- 2.) *F. Štupar*: Letina na Kranjskem leta 1912.
- 3.) *B. Skalicky*: Lanska vinska letina in naša vinska trgovina.
- 4.) *Val. Žun*: Nekatera poglavja iz finančne vede.
- 5.) Raznoterosti:

Proti uvedbi obligatornega vpogleda v kupčijske knjige. — Pogled na gospodarsko leto 1912. — Raz-

stava vajeških del v Ljubljani. — Prodaja ajdove moke, ki je mešana z riževo. — Davek na vžigalice. Opozorilo. — Znižana voznina za trgovske potnike.

- 6.) Statistika:
Falimenti leta 1912.
- 7.) Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.
- 8.) Društvene vesti.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Peti vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdka!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
dr drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica
di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

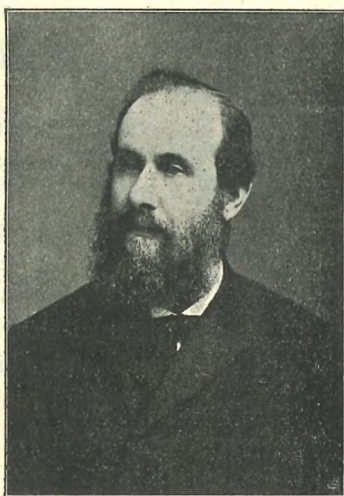
V Ljubljani, dne 15. februarja 1913.

Štev. 2.

✠ Ces. svetnik Ivan Murnik.

Naše društvo je zadela huda izguba. Dne 18. januarja t. l. je umrl njegov predsednik ces. svetnik Ivan Murnik, mož vsestranskih zaslug, ki si jih je pridobil na gospodarskem, človekoljubnem in političnem polju. Še pred štirimi leti smo se v listu spominjali njegove sedemdesetletnice in mu takrat iz srca želeli še dolgo bivanje med nami. Ta želja se ni za dolgo uresničila; neizprosna smrt je zahtevala svoje in zdaj žalujemo ob grobu moža, ki mu je slovensko trgovstvo veliko hvale dolžno.

Ivan Murnik je bil rojen dne 3. januarja 1839 v Otoku pri Radovljici. V Ljubljani je dovršil višjo gimnazijo z odliko ter se vpisal v juridično fakulteto na dunajski univerzi, kjer je dobil absolutorij. Kot odvetniški koncipient je potem vstopil v pisarno dr. Lovro Toman v Radovljici ter se leta 1865 preselil s svojim šefom v Ljubljano. Dr. Toman je postal tajnik trgovske in obrtniške zbornice in ko se je temu mestu odpovedal, je bil Ivan Murnik njegov naslednik do leta 1901, ko je vstopil v pokoj. Kot tak si je Murnik pridobil velike zasluge za razvoj in pospeševanje trgovine in obrta na Kranjskem. Tudi na političnem polju je Ivan Murnik kot zaveden Slovenec vedno stal v ospredju. Leta 1870. je bil izvoljen za državnega poslanca, še poprej pa za deželnega poslanca. Od leta 1871 do 1878 ter od l. 1883 do l. 1900 je bil obenem deželni odbornik ter od l. 1876 do l. 1907 član deželnega šolskega sveta kot zastopnik deželnega odbora. V deželnem odboru je imel poročila o industriji, obrtu, deželnem zakladu in železnicah. Sodeloval je že pri gradnji gorenjske železnice in nemala njegova zasluga je tudi, da se je zgradila dolenjska železnica. Dvanaest let je bil tudi predsednik c. kr. kmetijske družbe kranjske, ki ga je po odstopu izvolila za svojega



Ces. svetnik Ivan Murnik.

častnega člana. Bil je tudi njen zastopnik v državnem železniškem svetu, potem član obrtnopospeševalnega sveta c. kr. trgovskega ministrstva in član osrednje komisije za obrtni pouk. Njegovi zaslugi je tudi pripisovati, da so se l. 1888 ustanovile c. kr. strokovne šole za lesno obrt in umetno vezenje v Ljubljani. Ivan Murnik je bil tajnik kranjskega patriotskega pomožnega društva »Rdeči križ«, potem podpredsednik in dolgo vrsto let do svoje smrti predsednik tega ljudomilega društva. Tudi kot pisatelj je bil Murnik delaven. Še vseučiliščnik je dopisoval »Novicam« ter po Bleiweisovi smrti prevzel uredništvo tega lista, dokler ni nehal izhajati.

Za velikansko delo »Österreich-Ungarn in Wort und Bild« je spisal daljši sestavek o kranjski industriji, trgovini in obrtu ter v knjigi »Die Hausindustrie in Österreich« popisal domačo industrijo na Kranjskem. Za tako vsestransko zaslužno delovanje je cesar pokojnega večkrat odlikoval. Že l. 1871 je dobil viteški križec Franc Jožefovega reda, l. 1884 naslov cesarski svetnik in l. 1898 red železne krone tretje vrste.

In kakor v javnem življenju, je bil tudi v zasebnem življenju ljubeznjiv, dobrosrčen in radodaren. Podpiral je zlasti dijake in umetnike, bodisi denarno, bodisi s svojo vplivno besedo. Kot predsednik dobrodelnega društva za obdaritev ubožnih otrok je do svoje

smrti siromašnim otrokom preskrboval obleko in obutev. Vsakemu je pomagal, če mu je bilo le mogoče.

Predaleč bi vodilo, da bi opisali podrobno njegovo delovanje v društvih. Bodi le omenjeno, da je bil pri vseh važnejših narodnih in kulturnih društvih v Ljubljani predsednik ali odbornik. Omejimo se le na slovenske trgovske organizacije, za katere je imel do svoje smrti največje zanimanje.

Nekak predhodnik slovenskega trgovskega društva »Merkur« je bilo slovensko trgovsko pevsko društvo, ki se je tudi po zaslugi pokojnega ustanovilo in kateremu

je bil Murnik ves čas predsednik. Z rajnkim Kersnikom je bil potem soustanovitelj našega društva in od početka do smrti njegov predsednik ter šest let že tudi njegov častni član. Ves čas je stal društvu s svojim svetom na strani ter se živo zanimal za vsa vprašanja in pojave v društvu. Ker vsled bolezni celih 14 let ni mogel nikamor, se je vršila ustanovna odborova seja vsako leto pri njem na domu. Društvene dobrodelne naprave je vedno podpiral z večjimi denarnimi zneski.

Veličastnega pogreba svojega predsednika se je udeležilo društvo korporativno in društveni pevski zbor je pel žalostinke pred domom in na grobu.

Ime Ivana Murnika je tesno spojeno z našim društvom in z organizacijo slovenskih trgovcev, zato ostane tudi nepozabno in vedno se ga bo spominjalo z največjim spoštovanjem in hvaležnostjo. Večna slava njegovemu spominu!

M.

Letina na Kranjskem l. 1912.

Kranjski kmetovalci zadnji dve leti niso imeli ugodne letine; l. 1911. jim je suša uničevala pridelke, l. 1912. pa moča. Začetek leta 1912. je sicer krasno kazal, priroda se je zgodaj zbudila in je mnogo obetala, toda kmalu je poudaril mraz ter je napravil na zgodnejših in občutljivejših kulturah mnogo škode. Pozneje je nenavadno pogost dež oviral normalni razvoj pridelkov, obenem pa tudi redno in pravočasno izvrševanje poljskih del.

Posledica temu je bila, da so poljski pridelki — nekateri bolj, nekateri manj — reagirali na te neugodne vplive. Da se bo moglo primerjati, v kakšnem razmerju je bila lanska letina s predidočima dvema letinama, naj za ta leta tu postavim za važnejše pridelke števila drugo poleg drugega, zaokroženo na 100. Pridelki na Kranjskem so znašali:

	l. 1910	l. 1911.	l. 1912.
pšenica	212.800 q	252.800 q	194.700 q
rž	89.600 »	98.800 »	79.200 »
ječmen	66.800 »	74.200 »	66.800 »
oves	120.100 »	117.900 »	111.300 »
turščica	171.200 »	116.900 »	144.700 »
ajda	80.300 »	45.200 »	44.100 »
proso	50.400 »	41.300 »	40.400 »
sočivje	46.100 »	24.200 »	57.000 »
krompir	1.450.000 »	1.443.400 »	1.951.900 »
pesa	429.100 »	200.000 »	331.800 »
repa	999.800 »	383.200 »	730.300 »
korenje	299.800 »	158.600 »	230.500 »
zelje	314.700 »	156.800 »	268.300 »
detelja	897.000 »	757.400 »	908.700 »
krmske zmesi . .	225.100 »	117.300 »	173.900 »
mrva	5.036.500 »	4.432.600 »	4.974.400 »
vino	58.700 hl	226.000 hl	103.900 hl

To so absolutna števila, kakor jih izkazuje statistika. Če pa hočemo uspeh lanske letine splošno pojasniti, moramo preračunati relativna števila, pridelok na enoti, torej na hektaru, ker se ta števila potem lahko med seboj primerjajo. Za temelj naj nam služijo povprečni pridelki v desetletju 1901—1910, in poleg teh podatkov postavimo podatke za zadnja tri leta; to nam bo dalo dosti jasen odgovor na vprašanje, kakšna je bila lanska letina. Na 1 ha se je pridelalo:

	v desetletju 1901—1910.	l. 1910.	l. 1911.	l. 1912
pšenice	9·4 q	8·0 q	9·5 q	7·3 q
rži	7·7 »	7·0 »	7·8 »	6·2 »
ječmena	8·1 »	6·8 »	7·6 »	6·8 »
ovsa	9·6 »	9·6 »	9·4 »	8·8 »
turščice	12·5 »	13·7 »	9·3 »	11·5 »
ajde	4·6 »	4·3 »	2·4 »	2·4 »
prosa	11·1 »	9·5 »	7·8 »	7·6 »
sočivja	6·3 »	6·0 »	3·1 »	7·4 »
krompirja	89·5 »	66·0 »	65·7 »	88·9 »
pese	109·5 »	122·2 »	57·0 »	94·4 »
repe	71·9 »	65·0 »	24·2 »	46·0 »
korenja	— »	98·5 »	52·1 »	75·7 »
zelja	86·8 »	103·6 »	51·6 »	88·2 »
detelje	38·5 »	41·5 »	34·8 »	41·8 »
krmskih zmesi	24·2 »	19·7 »	11·7 »	17·2 »
mrve	21·3 »	29·1 »	25·6 »	28·7 »
vina	20·0 hl	5·7 hl	22·2 hl	10·3 hl

Če primerjamo pridelke leta 1912. s povprečnimi desetletnimi pridelki, vidimo, da so bili lansko leto skoro vsi pridelki manjši, le sočivje, zelje, detelja in mrva izkazujejo višja števila. Zelje in krmske rastline zahtevajo in prenašajo več vlage, zato so njih lanski pridelki boljši. Naši glavni pridelki (žita) so pa lani precej zaostali. Vinska letina je bila lansko leto povprečno slaba. Vipavci so imeli dobro letino, precej vina so dobili tudi Belokranjci, drugod po Dolenjskem so pa imeli slabo ali celo zelo slabo vinsko letino. Vobče moremo reči, da je bila lani na Kranjskem slaba srednja letina.

F. Š.

Lanska vinska letina in naša vinska trgovina.

Spisal B. Skalicky, c. kr. vinarski nadzornik v Kandiji pri Novem mestu.

Leto 1912. je bilo kot vinsko leto kakor za vinarje tako tudi za vinske trgovce in gostilničarje neugodno.

Bilo je eno tistih suhih let, ki jih šteje naš vinar gradnik sedaj že tri zaporedoma, torej za naše, po večini male in revne posestnike malo preveč.

Lansko slabo vinsko letino je odločil že mraz sredi meseca aprila po Dolenjskem. Trte so vsled zgodnje pomladi prezgodaj pognale in hud mraz (do 5° C) v dneh

12. do 14. aprila je na Dolenjskem uničil povprek najmanj 60% glavnih trtnih oces, torej onih oces, ki so najbolj rodovitna. Škoda, ki jo je mraz v tem času na Dolenjskem napravil, je znašala gotovo 4 milijone kron.

Ko je nastalo zopet gorko vreme, je trta mesec dni pozneje ozelenela in se je dobro obrasla, kar je nevesčakom dalo povod, da so označevali poročila o škodi po mrazu za pretirana in slikali položaj v vinogradih za ugoden.

To je dalo podpisanemu povod, da je že tedaj v listih točno in objektivno presodil stanje naših vinskih gor.

Trta se je vsled mraza neenakomerno razvijala. Ko so grozdčki iz glavnih, od mraza nepoškodovanih oces že cveli, začeli so se grozdčki iz stranskih oces, ki so odgnala mesto uničenih glavnih oces, komaj razvijati. Tudi slabo vreme ob cvetu je škodilo trti, zlasti itak drobnim in redkim grozdčkom iz stranskih oces.

Česar pa ni mraz in neugodno vreme v cvetu uničil, je vzelo slabo vreme poleti.

Vsled slabega in mokrega vremena se ni le grozdje slabo razvijalo, ampak nastopile so razne bolezni, zlasti rja in plesnoba; v nekaterih krajih (v mokronoškem in novomeškem okraju) a tudi toča, ki je še nad polovico tega vzela, kar je ostalo po mrazu.

»Med mašami se vino kuha,« pravi naš kmet-vinogradnik in misli s tem čas od srede avgusta do srede septembra, v katerem času se prične zoritev grozdja. Ker je bilo »med mašami« hladno in deževno vreme, ni moglo že itak pozno odgnano in odcveteno grozdje zoreti.

Ko se je pa v drugi polovici meseca septembra vreme še bolj ohladilo in je začelo kar curkoma liti, je bila usoda naših vinskih gor in vinske letine že zapečaten.

Grozdje je začelo gniti in mali kmet-vinogradnik je pričel trgati, da reši vsaj to, kar mu je ostalo. Take žalostne trgovine ne pomnimo na Dolenjskem, odkar smo svoje po trtni uši opustošene vinograde obnovili z novimi trtami.

Kakor je bilo neugodno vreme celo leto, tako je bil žalosten tudi uspeh trgovine.

Na Dolenjskem, zlasti v mrzlejših okrajih (Litija, Radeče, Žužemberk, Trebnje) je bilo dosti posestnikov, ki sploh niso šli trgati, ker ni bilo kaj.

Jako slabo je bilo tudi v onih občinah mokronoškega in novomeškega sodnega okraja, kjer je toča pobila.

V teh dveh okrajih se je pridelalo povprek 4 hl vina na hektar, tedaj niti $\frac{1}{10}$ normalne trgovine.

Najbolje je bilo še v krškem in kostanjeviškem sodnem okraju.

Tam se je v povprečju pridelalo okoli 10 do 15 hl na hektar, tedaj skoro četrtina normalnega pridelka.

Mošči so bili na Dolenjskem revni na sladkorju (12—15%) in nenavadno kisli (14—24‰ kisline), imeli so vobče najmanj $\frac{1}{4}$ sladkorja manj $\frac{2}{3}$ kisline več kot leta 1911.

V Beli Krajini je bil položaj deloma boljši, posebno v metliškem sodnem okraju, ki je zavarovan po Gorjancih proti severu in ima ugodnejše podnebje za trto kot mrazu bolj odprt črnomaljski sodni okraj.

Kvantitativno najboljšo letino je imela občina Semič, potem en del občine Drašiče (Vidošiče). V drugih občinah tega okraja (zlasti na Radovici) je poleg mraza pokončala letino grozdna plesnoba (oidium).

Povprek se je v metliškem sodnem okraju pridelalo toliko kot v kostanjeviškem, to je 10—15 hl na hektar, kar odgovarja $\frac{1}{4}$ normalne letine. Mošt je imel 15—17% sladkorja in 12—14‰ kisline.

V črnomaljskem sodnem okraju se je pridelalo komaj 5 hl vina na hektar, tedaj komaj $\frac{1}{8}$ normalne letine, mošt je imel 13—15% sladkorja, in enako množino pro mille (tisočink) kisline.

Najboljšo letino na Kranjskem so imeli Vipavci. Tam ni bilo slane in tudi vreme ni bilo tako mrzlo in neugodno kot na Dolenjskem. Vsaj ima Vipavska dolina navadno skoro še preveč suše in vročine.

Na Vipavskem se je pridelalo povprek 50 hl vina na hektar, kar je normalno, tedaj okroglo 40.000 hl vina v celi dolini, medtem ko se je po celem ostalem Kranjskem (Dolenjskem in Belokranjskem), ki ima 19krat več vinogradov kot Vipavska, pridelalo komaj 60.000 hl vina. Ves lanski pridelek na Kranjskem je znašal tedaj okroglih 100.000 hl vina.

Tudi na Vipavskem je imel mošt za 2 do 3% več kisline kot druga leta.

Ker pa vipavskim vinom navadno kisline manjka, jim to ni bilo na škodo. Sladkorja so pa kazali mošči skoro ravno toliko kot druga leta.

To so kmalo izvedeli zunanji trgovci, zlasti Nižjeavstrijci in že začetkom septembra, torej še pred trgovino — česar gotovo na Vipavskem še nikoli ni bilo — se je razvila živahna vinska trgovina, še bolj pa seveda od pričetka trgovine do Božiča, v katerem času se je na Vipavskem gotovo prodalo nad 30.000 hl vina. Cene so bile začetkoma nizke, sladek mošt, takoj od preše se je prodal od 34—40 K, pozneje, koncem oktobra, mlado vino po 44 do 46 K in po svetem Martinu po 48—50 K hl. Ta cena se drži še danes. Kvalitetna vina so sedaj po 65 do 70 v liter.

Dočim so naši vinski trgovci po stari navadi stikali po vseh sosednjih kronovinah, so posegli tuji pridno po naših vipavskih vinih in so jih nakupili po jako ugodnih cenah ter so si tako napolnili svoje kleti. In še sedaj se iz Vipave vedno izvažajo vina na Nižjeavstrijsko, Moravsko itd. ter so tamošnji odjemalci, ki so gotovo razvajeni konsumenti, z vipavskimi vini jako zadovoljni.

Žalibog vladajo pri nas zlasti v Ljubljani in na Gorenjskem, proti vipavskemu vinu neumljivi predsodki.

In vendar je po novem načinu, to je brez kipenja na tropu in pri modernem načinu kletarjenja (filtriranja itd.), vipavsko vino zelo pitno in okusno.

Kdor se hoče o tem prepričati, naj poseti državno vzorno klet v Novem mestu, ki stoji pod vodstvom podpisanega in pokusi tam ležeča vipavska vina.

Priporočam torej našim vinskim trgovcem in gostilničarjem, da se še sedaj, dokler je še kaj zaloge, obrnejo na Vipavsko, kjer dobijo lahko prav okusna in dobra vina po zelo primerni ceni.

Ampak tudi dolenska vina so na kislini neverjetno veliko izgubila.

Ta proces se vrši v vinu vsled delovanja kiselih glivic in raznih bakterij, izločenja vinskega kamna itd. naravnim potom. Vsaj vemo, da je na pr. glivica *micrococcus malolacticus* v stanju, da razkroji do 5⁰/₀₀ vinske kisline.

Kdor je poskusil letošnjega dolenjca koj po kipenju in ga pokusi danes, ta niti verjel ne bo, da je to eno in isto vino.

Prepričan sem, da bo tudi dolensko vino, zlasti za poletni čas, prav prijetna pijača. Cene so sedaj okoli 48 do 60 h za boljša vina. Zato naj bi se vinotrčci oskrbeli tudi na Dolenjskem s potrebno množino vina. V kostonjeviškem in krškem okraju se dobi veliko in prav dobre kapljice. V drugih okrajih je vina malo in se prodajo lahko doma.

Enako je dobiti tudi v metliškem okraju (v okolici Metlike, Semiča itd.) prav dobro kapljico. Cene so tukaj 48 do 54 h za navadno dobro vino, boljše po 60 v.

Mnogi vinski trgovci in gostilničarji so mnenja, da bo letos proti pomladi, kakor je pri nas že navadno, cena nekoliko padla.

Spomladi, kadar trta požene in ako dobro kaže, odrine rad naš vinogradnik svoje vino iz kleti, ker se že veseli na to, da bo sode napolnil z novim pridelkom.

To se godi navadno v letih, ko so kleti polne. Letos pa, žalibog, tega ni.

Kleti so skoro prazne in vinogradnik, zlasti večji posestnik, ne bo dal vina pod ceno.

Pomisliti je tudi, da je bila vinska letina, izvzemši južne dežele, zlasti Tirolsko, povsod v celi Avstriji in na Ogrskem jako slaba in da so vsled dveh slabih prejšnjih letin vse stare zaloge vina pošle ne samo pri producentih, ampak tudi pri vinskih trgovcih. Pregled pridelka vina v avstrijskih deželah v zadnjih petih letih daje predstoječa sestava:

Vinorodne dežele	Pridelek vina v hl leta				
	1908	1909	1910	1911	1912
Češka	11.020	9.900	4.512	10.340	3.500
Moravska . . .	313.918	127.691	21.285	147.668	7.550
Dol. Avstrijska .	2.447.439	1.000.276	153.260	742.386	223.790
Štajerska . . .	1.870.028	1.640.573	324.366	402.706	398.000
Koroška	457	140	—	75	75
Kranjska	390.271	361.360	68.704	225.991	100.000
Tirolska	977.448	717.634	666.958	583.094	900.000
Predarlška . . .	1.785	1.126	298	920	400
Goriško-Gradiška .	372.814	393.928	112.685	252.007	350.000
Trst	11.680	12.470	8.640	7.080	6.600
Istra	754.826	570.812	429.227	407.464	449.063
Dalmacija . . .	988.835	1.416.601	727.992	1.056.920	1.390.096
	8.140.551	6.252.571	2.507.927	3.836.654	3.829.074

Ako vzamemo najvišji pridelek v teh letih s sto odstotki, potem se je pridelalo v ostalih letih:

Vinorodne dežele	Pridelek vina v odstotkih*)					Cena grozdja, mošta ali vina 1012 za q ali hl v K
	1908	1909	1910	1911	1912	
Češka	100	89.8	40.9	93.8	31.7	—
Moravska . . .	100	41	6	47	2	grozdje 40—60
Dol. Avstrijska	100	40	6	30	9	—
Štajerska . . .	100	88	17	22	21	mošt 44—70
Koroška	100	30	0	16	16	—
Kranjska	100	92	15	58	25	vino 44—70
Tirolska	100	73	68	59	92	mošt 34—52
Predarlška . . .	100	63	17	51	22	—
Goriško-Gradi- ščanska	94	100	28	63	88	mošt 36—50
Trst	94	100	69	57	53	—
Istra	100	75	57	54	59	grozdje 24—36 vino 40—50
Dalmacija . . .	70	100	51	75	98	brozga 25—50

Iz obeh sestav sledi to-le: Od zadnjih petih let je bilo najboljšo vinsko leto 1908.

Če vzamemo njegov pridelek za 100%, potem znaša pridelek leta 1909 v celi Avstriji 76.80%, pridelek leta 1910. 30.8%, leta 1911. 47.1% in leta 1912. 47%. Povprečno se je v letih 1908 do 1912 pridelalo 4,913.355 hl vina na leto.

Vse te številke kažejo, da je zaloga vina v Avstriji zelo nizka in da cena vina ne more znatno pasti.

Enako je tudi na Ogrskem, kjer se je n. pr. leta 1912. pridelalo mesto navadnih 8 milijonov hektolitrov komaj 2²/₃ milijona hl vina.

Vprašanje je tudi, kakšna bo prihodnja vinska letina. Po vsem je sklepati, da ne bo bogata.

Znano je, da nastavlja trta zarod v popkih (očesih) že poleti prejšnjega leta.

*) Najboljša letina znaša 100%, ostale so izražene v % od te najboljše letine. Najslabše leto je bilo ono, z debelo tiskano številko.

Če je v tem času toplo in suho vreme, nastavi več in bolj polnega zaroda.

Ker je bilo lani hladno in mokro poletje, ni pričakovati bogatega zaroda.

Poleg tega je pomisliti, da je vsled odmrznjenih oces na reznikih (palcih, ščapih) marsikatera za zavijač (nap-nenec, šparon, to je rodeč les), namenjena mladika pog-nala iz vejnega obročka ali celo iz starega lesa.

Po izkušnjah pa je znano, da take mladike nimajo zlasti pri žlahtnih vrstah tako rodovitnih popkov (oces) kot mladike, ki so izrastle iz normalnih popkov in stoje na dvoletnem lesu.

Vkljub dobro dozorelemu in zdravemu lesu ni torej letos pričakovati veliko zaroda.

Kako se pa bo tisti zarod razvil, to je seveda od-visno od vremenskih razmer in je torej tem bolj ne-gotovo.

Zelo bogate vinske letine ne moremo pričakovati. Da bi Bog dal vsaj dobro srednjo letino, je gotovo želja vsakega vinogradnika in vinotržca.

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

(Dalje.)

Človeško življenje je »kratek le dan«, kakor poje pesnik, toda država je večna, ona preboli in pretrpi ti-soče generacij, zato je pa tudi državno gospodarstvo večno. Najsij tudi ta ali druga država razpade, vselej stopi na njeno mesto druga, brez državnega ozemlja vsaj med kulturnimi narodi ne poznamo. Zasebnik mora pač tudi skrbeti za bodočnost, ali vendar se ne more spuščati pri previdnem gospodarstvu v obveznosti, ki bi jih ne mogel izpolniti sam ali njegovi bližnji nasledniki. Država pa ustanavlja naprave, ki koristijo generacijam še stoletja pozneje; zato je tudi umevno, da mora bodoče rodove obremeniti z dolгови. O poklicu države morajo veljati Ciceronove besede: *serunt arbores, quae posteritati prosint* (sade drevesa, ki naj koristijo potomstvu).

Iz npravnega značaja države in iz splošno koristnih njenih namenov sledi, da država ne sme iti za nenravnimi nameni, istotako se ne sme v dosego svojih name-nov posluževati nenravnih sredstev. Seveda si pa pri tem ne smemo predstavljati države kot nekako po-polno nad državljani stoječe bitje, ki splošno veljavno določuje, kako sredstvo ali kak namen odgovarja npravnosti in kaj ne. Država obstoji iz zmot-ljivih, dobrih in slabih ljudi; zato tudi državno gospodarstvo v splošnem ni nič boljše in nič slabše, kakor ostala gospodarstva in vsa država sama tudi ni ne slabša in ne boljša kakor človeška družba, ki jo tvori.¹⁾

Države namen ni bogateti. Država mora pač skr-beti, da si preskrbi dohodkov, s katerimi more vršiti svoje naloge nasproti svojim pripadnikom, toda ni njen namen, da si kupiči premoženja. Če dohodke prekoračijo izdatki, naj država zniža izdatke, ali pa naj preostajajoče dohodke, če ti ne obtežujejo državljanov, porabi za skupne in javne namene. Ako bi glavnice v rokah države bile tako produktne, kakor pri zasebnikih, bi ne imeli nobenih pomislekov proti zmernemu nabiranju premo-ženja, kar pa vidimo ravno nasprotno, zato je finančna znanost zoper tako nabiranje. Je pa še drugi vzrok, ki govori v modernih ustavnih državah zoper nabiranje državnih glavnice, to je parlamentarni. Ako ima vlada nakopičene glavnice, ne bo se dosti brigala, ali ji državni zbor dovoli potrebnih sredstev in si bo mogla celo v takih slučajih, ko gre za prav občutne pravice ljudskega zastopstva, pomagati iz zadreg in si s tem pripravljati pot do prikritega ali očitnega absolutizma.

Po nazorih nekaterih finančnih znanstvenikov se zasebno gospodarstvo loči od državnega gospodarstva zlasti v tem, da se pri prvem izdatki ravna po dohod-kih, pri državnem gospodarstvu pa ravno nasprotno do-hodki po izdatkih. V tej splošnosti to ni pravilno. Do gotove meje pač sme nategniti država svoj davčni vijak, kakor se običajno govori o pridobivanju državnih dohod-kov, ali »lok, preveč napet, počí«. Ako država tako daleč poseže v gospodarsko življenje posameznikov, da mo-rajo državljani posegati po svojih glavnica, po svojem premoženju, tedaj se sme reči, da si država sama seka vejo, ki jo drži, da ubija »kokoš, ki ji nese zlata jajca«. Le do gotove meje sme torej država povečati svoje dohodke; kar je nad to mejo, je državnemu gospodarstvu nevarno, in zato treba v tem slučaju tudi pri državnem gospodarstvu zmanjšati izdatke (n. pr. za stalno vojsko).

Najvažnejši razloček med obema vrstama gospo-darstev pa tiči v tem, iz katerih virov kdo prejema svoje dohodke. Zasebnik dobiva svoje dohodke iz svoje prido-bitne delavnosti, ali iz svoje glavnice, ali iz obeh virov skupaj. Tudi država more prejemati zasebnopravne do-hodke n. pr. iz svojih zemljišč, svojih podjetij i. t. d., toda glavni in odločilni del njenih dohodkov izhaja iz prisilnih prispevkov zasebnih gospodarstev, ali iz naklad (prisilni pridobitek). Celó pri takih dohodnin-skih virih, ki jih poseduje država zasebnopravnim potom, stopajo pri prejetanju dohodkov vedno bolj na površje upravni oziri proti fiskalnim tendencam. V zasebnem gospodarstvu zamenjavamo dobrino proti dobrini, pri tem moramo računati z razmerami na trgu, s konkurenco, drugače je v državnem gospodarstvu. Tu stopi na mesto specialne odplate splošna ali generalna odplata. Država pač vračuje dajatve svojih pripadnikov, toda ne po kaki pogodbi, temveč na podlagi državne avtoritete eno-stransko. Državni pripadniki plačujejo davke in druge naklade, država jim zato nudi nematerialne dobrine,

¹⁾ Primerjaj Kaizl, Finančna veda str. 21.

pravno varnost, kulturna sredstva i. t. d. Država ne vpraša posameznika, ali hoče takih protidajatev, temveč ugotovi jih sama enostransko kot povračilo za naklade. Te naklade in vprašanje o pravični razdelitvi naklad tvori najvažnejši del finančnega gospodarstva, ker država pobira prisilne prispevke, zato se imenuje njeno gospodarstvo prisilno vkupno gospodarstvo.¹⁾ Edino ljudsko zastopstvo, ki predstavlja v resnici mišljenje vsega prebivalstva, bi moglo pravično presoditi, ali protidajatve države odgovarjajo dajatvam državljanov. Ker pa voljeno zastopstvo ne predstavlja mišljenja vseh državljanov, temveč le mišljenje gospodujočega dela, zato tudi nazoni o nalogi države, o tem, kaj se mora prepustiti državljanom in kaj mora vzeti država sama v roke, odgovarjajo le delu državljanov, ki ima v rokah vlado.

Razvoj finančnega ali državnega gospodarstva je v neločljivi zvezi z razvojem države same in z razvojem družabnega življenja. Kar vpliva na državo in na družbeno življenje, to se kaže tudi pri državnem gospodarstvu. Tako določuje državno gospodarstvo stanje kulture in narodnega gospodarstva, razvrstitev družbe, ustava in uprava, tako odločilno vplivajo na državno gospodarstvo tudi čisto zunanje razmere kake dežele, njene lege, njena zgodovina itd.

Čim bolj se razvija kultura, tembolj rastejo naloge, ki jih mora vršiti država. Poleg notranjega varstva in zunanje obrambe se zahteva od države, da skrbi za pravni red, za splošno duševno in gospodarsko izobrazbo, v novejšem času pa tudi skrb za nižje stanove. Odtod postave o delavskem varstvu, o zavarovanju za slučaj bolezni, zoper nezgode, za starost in onemoglost, odtod državni dobrodelni zavodi. Pa ne samo na državne, tudi na nižje vrste prisilnih vkupnih gospodarstev, kakor na dežele in občine moderna doba stavi zahteve, kakoršnih prejšnja stoletja niso poznala. Skrb za zdravstvo, za dobra prometna sredstva, za javno varnost, pa tudi skrb za javno razsvetljavo, dobro pitno vodo itd. se vedno bolj prepušča deželam, oziroma občinam. Tako rastejo neprestano tudi deželni in občinski izdatki, za katere je treba iskati pokritja, seveda zopet v obliki prisilnih prispevkov deželanov ali občanov.

Narodno gospodarstvo je seveda tudi odločilnega pomena za državno gospodarstvo. Saj iz gospodarstev posameznikov dobiva večinoma država svoje dohodke, in čim bolj je razvito ljudsko blagostanje, tem bolj rastejo državni dohodki in s tem tudi državni izdatki. Iz denarnega gospodarstva so se še-le mogli razviti današnji davčni sistemi, na podlagi razvoja delitve dela se je ustanovilo plačano uradništvo, od narodnega gospodarstva je odvisna tudi mera in oblika javne potrebe.

Razvrstitev družbe je merodajna pri porazdelbi davkov na posamezne pripadnike države ali dežele. Čim večjo moč imajo posamezni stanovi nad drugimi, tem lažje prevale davčno breme na ramena politično šibkejših oseb, dočim državni izdatki večinoma le njim pridejo v korist.

Državna ustava (republika ali kraljestvo, federalistična ali centralistična država) odločuje o izdatkih in njihovi uporabi, kaj odpade na vladarja, zakonodajno zastopstvo in kaj na upravo, ki je zopet lahko različna. Posebne važnosti je tudi razmerje, v katerem se nahaja država proti prisilnim vkupnim gospodarstvom nižjih kategorij, proti deželam ali občinam. Ker tudi dežele in občine prejemajo praviloma svoje dohodke od svojih pripadnikov, ki so obenem pripadniki države, državi pač ne more biti vseeno, kake prispevke zahteva dežela ali država od državljanov, ki stanujejo v tej ali oni deželi, v tej ali oni občini. Odtod nadzorstvena oblast, ki jo ima državna uprava nad deželno in občinsko upravo. Kako daleč sega ta nadzorstvena oblast, o tem odločujejo razni momenti, zlasti še tudi zgodovinski razvoj posameznih prisilnih vkupnih gospodarstev.

Glede zunanjih razmer, ki vplivajo na državno gospodarstvo, omenjamo le našo državo, ki jo skoro okroginkrog obdajajo močni sosedje in pa na prim. Angleško, ki rabi radi svoje pomorske lege veliko manj sredstev za svojo obrambo. Švico in Luksemburško ščitijo močni sosedje, Francija se more zanašati le na svojo moč i. t. d.

Finančna znanost.

Finančna znanost je znanost o gospodarstvu prisilnih vkupnih gospodarstev (države, dežele, občine). Ona nas uči, kako naj država (dežela, občina) najprimerneje ureja svoje državno (deželno, občinsko) gospodarstvo. Časih se je v finančni znanosti razpravljalo le o gospodarstvu držav, toda z napredkom drugih prisilnih vkupnih gospodarstev je tudi raslo zanimanje za to gospodarstvo in finančna znanost je razširila svojo nalogo tudi na gospodarstva dežel, okrajev, občin, kakor tudi na gospodarstva morebitnih državnih zvez ali zveznih držav. Iz praktičnih ozirov bomo vendar v naslednjem imeli v mislih v prvi vrsti le državno gospodarstvo.

Ker se finančno gospodarstvo deli v tri dele in sicer v izdatke, dohodke in razmerje med obema, tudi finančno znanost delimo v: a) nauk o izdatkih, b) nauk o dohodkih in c) nauk o odnošajih med dohodki in izdatki, o izrednih potrebščinah.

Znameniti italijanski narodno-gospodarski pisatelj Luigi Cossa definuje finančno znanost tako-le: Finančna znanost je nauk o javnem gospodarstvu. Ona uči, kako se na najboljši način državno premoženje pridobiva, upravlja in vporablja.

¹⁾ Glej: Žun: Osnovni nauki o narodnem gospodarstvu str. 48.

Finančna znanost je, kakor znanosti sploh, splošnega značaja, ona se ne nanaša na določeno državo ali določeni čas, temveč na preteklost, sedanjost in prihodnost. Svoje podatke dobiva iz finančne zgodovine, ki nam kaže državno gospodarstvo v njegovem časovnem razvoju, iz finančne statistike, ki nam v številkah predločuje državno gospodarstvo v gotovem času ali v gotovem kraju in iz finančnega prava, ki pojasnjuje zakone, predpise in uredbe, ki se nanašajo na finančno gospodarstvo.

Finančna znanost je del državnih znanostij v najširšem pomenu besede, t. j. znanosti, ki se nanašajo na politično in gospodarsko življenje držav. V nerazločljivi zvezi stoji finančna znanost z državno upravo in z narodnim gospodarstvom. Upravna znanost nam kaže naloge, ki jih ima država napram sebi in napram svojim pripadnikom, finančna znanost nam odkriva vire, iz katerih dobiva država sredstva, da more vršiti svoje naloge. Pri tem je pa finančno gospodarstvo vezano na gospodarstva posameznikov; podlago finančnim (državnim) dohodkom tvori narodno gospodarstvo. Ravno z ozirom na to odvisnost od državnih ved, in posebno še od narodnega gospodarstva, se je dolgo časa finančna znanost obravnavala kot nekak dodatek narodnega gospodarstva. Vendar pa v novejšem času skoro vsi politično-ekonomični pisatelji smatrajo kljub vsem zvezam z drugimi znanostmi finančno znanost kot samostojno, že z ozirom na važnost predmeta, s katerim se peča, pa tudi z ozirom na obširne razprave, ki obravnavajo to znanost. Zlasti se poudarja pri vseh pisateljih velika praktična vrednost nauk o financah za tiste, ki neposredno (uradniki, državni in deželni poslanci) bodisi za one, ki posredno (s tiskom, društvu itd.) vplivajo na upravo države in drugih političnih zvez. Seveda mora finančno znanost spopolnovati praksa finančne uprave. Znanost in praksa se morata vzajemno izpopolnovati, in napačno je misliti, da more druga drugo nadomestiti (Cossa).

Domene.

(Polja in gozdi.)

Nekdaj so dobivali vladarji glavne svoje dohodke iz državnih posestev, ki so se smatrala obenem za last vladarjev. V srednjem veku se je smatralo za ponižujoče, znamenje neprostosti, če je kdo moral plačevati davke. Danes imajo le še nekatere nemške države in državnice toliko zemljiške posesti, da pride pri državnih dohodkih v poštev.

Pri poljskih posestvih (domenah v najožjem pomenu) splošno velja pravilo, da se mora država ravnati po načelih zasebnega gospodarstva, da mora z najmanjšimi stroški dobiti kolikor možno veliko dohodkov. Seveda tega pravila ne moremo uporabljati tedaj,

če država svoje posestvo obdeluje za druge namene n. pr. za pouk, povzdigo konje- ali živinoreje, za poljedelske poskušnje itd. V takih slučajih so pri gospodarjenju merodajni narodno-gospodarski in ne finančni razlogi in zato te vrste gospodarstvo ne spada v okvir naše razprave. Drugače pa država lahko upravlja svoje domene sama (lastna uprava, lastna režija) ali jih daje v zakup (časovni in dedni zakup) ali pa jih upravlja proti jamstvu ali garanciji.

Ako se za sedaj ne oziramo na gozdno gospodarstvo, o katerem bomo govorili pozneje, moramo se odločno izreči zoper lastno upravo. V dobi, ko se je zemlja obdelovala bolj ekstenzivno kakor intenzivno, ker je bilo dosti neobdelanega in rodovitnega sveta, ko še niso poznali nobenih modernih tehničnih naprav, ko se ni bilo treba brigati za različne gospodarske konjunktore »v starih dobrih časih«, torej je pač mogla država svoja posestva upravljati s svojimi uslužbenci, katere je tudi večinom plačevala v naturalijah. Drugače je pa v sedanji dobi, ko vsako posestvo zahteva, da je gospodar z vso svojo osebnostjo zvezan ž njim, ko moderni napredek v tehniki obdelavanja in razpečavanja zahteva hitre, ponajveč samostojne odločitve, ki se ne more skladati s počasnim birokratičnim aparatom, ki deluje sicer natančno, toda veliko predrago in zamudi lahko najboljše prilike, ker podrejeni uradnik ne more in ne sme delati brez dovoljenja nadzorstvenih oblastij, ki morajo vsak kolikor toliko znaten izdatek, vsak čin, ki se razlikuje od prejšnjega, posebe odobriti. Zato imajo države po navadi zgubo, ako upravljajo poljska posestva v lastni režiji.

Druga vrsta uprave državnih posestev je oddajanje v zakup ali zakupovanje. Pri lastni upravi ima država namen, da prejme ves dohodek iz posestva, pri oddajanju v zakup pa prepusti dohodke iz posestva zakupniku proti vnaprej določeni letni vsoti, zakupnini, ki se ponajveč plačuje v gotovini. Uprava je veliko cenejša. Pri tem ve država natančno, koliko dohodkov bo imela na leto od svojih posestev, tudi bo skušal najemnik kolikor mogoče povzdigniti svoje gospodarstvo, da mu bo v zakup vzeto posestvo dajalo kolikor možno veliko dohodkov. Toda ravno to slednje ga večkrat pripelje v navzkrižje z zakupodajalcem, ker pri izrabljanju lahko trpi plodovitost posestva samega in s temi izgublja svojo vrednost.

Zoper tako izrabljanje se priporočajo razne omejitve v zakupni pogodbi in pa izbirčnost v osebi zakupnikov.

Pri javni dražbi, ki je vsekakor največkrat edino umesten način oddajanja v zakup, se ne sme vselej gledati na najvišjo ponudbo, zlasti, ako je veliko tekmovalcev, kajti zakupnina lahko postane pretirana in zakupnik si bo skušal z raznimi, večkrat za državno last škodljivimi sredstvi izkopati iz posestva toliko, da se bo mogel vzdržati, ali pa bo država morala zakupnino sča-

soma znižati, oziroma zakupnika odstaviti. Ako je bilo posestvo že oddano v zakup in ako je bila država z zakupnikom zadovoljna, je najbolje, da ostane pri starem zakupniku, ki bo tudi z večjim veseljem delal za racionalno povzdigo posestva, ako bo videl, da mu po preteku zakupne dobe zopet pripade posestvo, če bi tudi ne mogel ponuditi največje vsote. Ker ima država v prvi vrsti skrbeti za svoje državljane, je po našem mnenju edino umestno, da svoja posestva daje v zakup le svojim podnikom in če le možno ljudem, ki stanujejo v bližini dotičnega državnega posestva, ker bodo ti gotovo največkrat bolje vedeli, kako se ima upravljati posestvo, kakor tujci, ki ne poznajo krajevnih razmer.

Da more zakupnik primerno gospodariti, se mora zakup raztezati na večjo dobo (3, 6, 9 let), tudi naj se ne prepusti enemu zakupniku preveč sveta, da bo mogel zemljo bolj intenzivno obdelovati.

Od ravno opisanega časovnega zakupa moramo razločevati dedni zakup, pri katerem pravica zakupnika do uporabe v zakup vzete zemlje prehaja tudi na njegove naslednike. Pri nastopu take zakupnine plača dedni zakupnik neke vrste kupnino ali kavcijo, poleg tega pa plačuje vsako leto še posebno zakupnino (kanon) kot priznanje, da ni sam lastnik dedno v zakup vzetega sveta. Tudi te vrste zakupovanje ima svoje solnčne in senčne strani. Ako zakupnik ve, da bo tudi njegov naslednik užival plod njegovega truda, se bo z večjo vnemo briga za zemljo, jo obdeloval z večjo ljubeznijo in tudi sam raje kaj investirjal, da s tem povzdigne njeno donosnost.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Proti uvedbi obligatornega vpogleda v kupčijske knjige. Naše društvo je na zadnjem občnem zboru dne 9. t. m. zavzelo stališče proti uvedbi obligatornega vpogleda v kupčijske knjige in v tem oziru soglasno sprejelo resolucijo, ki jo prinašamo med poročilom o občnem zboru. Opozarjamo torej čestite bralce na to poročilo med „Društvenimi vestmi“.

*

Pogled na gospodarsko leto 1912. Tudi preteklo leto je bilo v znamenju naraščanja draginje, ki je najbolj zadela industrijske izdelke. Dočim se je v prvih treh četrtletjih preteklega leta opazala živahna borzna in industrijska konjunktura, je v zadnjem četrtletju vsled negotovega političnega položaja nastopila takšna napetost financ, kredita in denarnega trga, da je borza in industrija koncem leta zelo nazadovala. Izvzemši gotove industrije, ki so bile za vojaštvo zaposlene, so se morale skoro vse druge industrije v svojem obratu omejiti. Tovarne so delale le 3 do 4 dni na teden in sto in sto delavcev je bilo odpuščenih, da je bilo število brezposelnih na mnogih krajih jako veliko. Izvoz na Balkanu je bil takorekoč popolnoma ustavljen, izredna denarna potreba države in odtegnjenje kredita sta zelo oškodovala domače gospodarstvo, kar se je zlasti pokazalo v velikanskih kurznihi izgubah. Rente so leta 1912 povprečno padle za okrog 6%. Železnične prioritete, zastavni listi,

mestna posojila so v kurzu padla do 90%. Kurzne izgube vrednostnih papirjev, ki jih notira dunajska borza se cenijo na najmanj 1800 milijonov kron. Te izgube ne bodo brez posledic za naše narodno gospodarstvo in trpeli bomo na njih še dolgo časa. Promet dunajske borze je dosegel v letu 1912 skoro 7 milijard. Obisk efektne borze je bil velikanski. Število onih, ki so z manjšimi zneski poskušali srečo, je bilo izvanredno veliko in ko je z izbruhom balkanske vojne nastala kriza, je sto in stotisoč ljudi izgubilo upanje in eksistenco. Falimenti odkar se je vojna pričela se cenijo na 65 milijonov, izpad izvoza Avstrije na Balkan s 60 milijoni in vsled moratorijev ta čas neizterljive terjatve s 75 milijoni kron.

Zlasti občutno je bilo nazadovanje v stavbnem obrtu. V zadnjih letih so se na najdražjih prostorih z najdražjimi sredstvi gradile hiše v nadi, da se jih bo sijajno dalo v najem. Stavbni krediti so veljali 10, 12, v posameznih slučajih celo 18%. Prememba stavbnih sredstev v hipoteke je postala jako težavna, ker se je gotovina, oziroma papirji, ki so se morali prevzeti za mnogo višji, kakor dejanski kurz, dobila le od zavarovalnih zavodov. Stavbni podjetniki so prišli v zadrego in na Dunaju je 60 do 80 pričetih hiš, ki se radi pomanjkanja denarja ne morejo naprej graditi.

Pletilna industrija pri kateri je v Avstriji zaposlenih 350.000 delavcev je bila tudi zelo prizadeta, zlasti pa tkalnice vsled odtegnjenega kredita. Zato je pa v tej industriji največ trdk ustavilo svoja plačila. Nasprotno so pa železninarske družbe dosegle v preteklem letu zelo znatne dobičke. Za posamezne vrste železa je bil promet veliko večji, ker izpodriva v stavbnem obrtu železo čimdalje bolj les. Premogokopna industrija je dosegla vsled mednarodnega položaja velike ugodnosti. Prometna podjetja in industrijski obrati so se hoteli za vsak slučaj bogato preskrbeti s premogom. Posledica je bila, da so se izpraznile zaloge in se celo za bodoča leta razprodale. Ostrava-Karvin in ogrski premogokopi niso več mogli zadostiti zahtevam. V čeških premogokopih in tudi v zgornješlezkih so bile razmere dobre. Sladkorna kampanja je bila spričo doslej najboljše repne žetve izborna. Sladkorna industrija je bila tudi na izvozu zelo dobro udeležena. Pivovarne so imele vsled hladnega, deževnega poletja in splošne druginje živil manjši promet. V mastilni industriji je bil promet normalen. Cene milnih rastlinskih masti so poskočile. Industrija stearinskih sveč je trpela od konkurence parafinskih sveč. V margarinski stroki je vladal hud konkurenčni boj. Elektrotehnična industrija je bila pri gradnji podeželskih central in elektriziranju različnih železnic dobro zaposlena. Konfekcija moških oblačil je zelo trpela, promet je zastal. Isto velja za moško perilo. Industriji klobukov se je dobro godilo, ker ima velik izvoz v Nemčijo, Angleško in Ameriko. Svilena industrija je pri nas stagnirala. Vzrok je bil prekašajoča konkurenca inozemskih industrij. Trgovina s kožuovinami se je lepo razvijala. Promet je bil do jeseni zelo znaten, od začetka balkanske vojne in borzne derute je pa tudi v tej stroki nastopila stagnacija. V usnjarski industriji se je tudi preteklo leto čutilo gospodarsko nazadovanje. Na eni strani je zaznamovati znatno podraženje surovin; na drugi strani pa mirovanje v razvoju cen pri izgotovljenih predmetih. Glede finega usnja je naša industrija trpela tudi vsled nemške konkurence. Čevljarska industrija je bila brez carinskega varstva. Šele zadnje četletje se je zboljšala konjunktura, ker so došla večja naročila za vojaštvo. Pohištvono blago in preproge so trpele na odtegnjenju kredita in zmanjšanem izvozu. Steklarska industrija je tožila vsled nizkih cen in malih naročil. Steklenic za mineralne vode se je manj izdelalo. Tovarne za gumijevo blago so bile zadovoljne. — V prometu se je pokazala ugodna konjunktura. Državne železnice so imele za 53, ogrske državne žel. za 40, južna železnica za 10 milijonov kron več prometa. Prav tako tudi ladjeplodne družbe Lloyd in Austro-Amerikana. Trgovska bilanca je bila pa kljub temu pasivna.

*

Razstava vajenških del v Ljubljani. Kakor leta 1904 tako se namerava tudi letos prirediti razstava vajenških del v Ljubljani, in sicer prve dni meseca maja. Dobro nam je še v spominu prva razstava, ki je tako sijajno uspela, da je nadkrilila vse do sedaj prirejene razstave po drugih kronovinah. Ne samo udeležba vajencev marveč tudi naravnost krasna dela, ki so jih razstavili, so nam pričala, da so naši fantje za pouk in izobrazbo zelo pristopni. Dati jim je treba le prilike, da se izobrazijo in pokažejo svoja dela. Gotovo je, da so se po teku devetih let razmere precej izboljšale, zlasti ker se je preosnovala obrtna nadaljevalna šola po strokah in se je vpeljal dnevni pouk. Vse to ugodno vpliva na obrtni naraščaj, kajti brez šolske izobrazbe je tudi napredek pri učenju obrta nemogoč, oziroma zelo otežkočen.

Kakor leta 1904 je tudi letos dala deželna zveza Kranjskih obrtnih zadrug iniciativo za prireditev razstave vajenških del. Zveza je povabila merodajne kroge k skupnemu posvetovanju, ki je imelo ta uspeh, da se je izvolil ožji odbor, ki naj izvrši vse predpriprave in si zagotovi od merodajnih korporacij potrebne podpore. Na čelo tega ožjega odbora je tudi to pot stopil c. kr. vladni svetnik in ravnatelj c. kr. državne obrtne šole g. Ivan Šubic.

Občinski svet ljubljanski in deželni zbor kranjski sta dovolila odboru po 400 K, trgovska in obrtna zbornica pa je darovala 200 K. Upati je, da s primernim zneskom prispeva tudi zavod za pospeševanje obrti na Kranjskem in z izdatno podporo c. kr. ministrstvo za javna dela. Ko je bila zasigurana primerna svota podpor se je vršilo novo posvetovanje, na katerem se je sestavil širši odbor. V širšem odboru so gg. zastopniki c. kr. deželne vlade g. okrajni komisar Ernst Kordin; zastopnik deželnega odbora g. deželni odbornik dr. Zajec; zastopnik mestnega magistrata g. dr. Josip Berce; zastopnik trgovske in obrtne zbornice gosp. Ivan Schrey; zastopnik odbora obrtne nadaljevalne šole gospod profesor dr. Pipenbacher; zastopnik zavoda za pospeševanje obrta g. inženier Remic; zastopnik c. kr. državne obrtne šole g. vladni svetnik Ivan Šubic; zastopnik deželne zveze obrtnih zadrug g. Engelbert Franchetti; voditelji obrtnih nadaljevalnih šol, gg.: Jakob Dimnik, Levec, Cepuder, Janko Jeglič, in strokovna učiteljica gospodična Hubmajer; združni instruktor c. kr. ministrstva g. dr. Herman Blodek; zastopniki obrtnih zadrug načelniki gg. Fr. Jeločnik, Mate Valentič, Milko Krapež, Fr. Kukman, Friderik Pauer, Štefan Šeletič; Valentin Urbančič, Ivan Pust, Avgust Berthold, načelnica gospa Ida Škof in odbornik g. Fr. Škafar. Predsednik odbora je Ivan Šubic, podpredsednik Engelbert Franchetti, tajnik Fr. Kukman, blagajnik Fr. Jeločnik.

Vsem obrtnikom in tovarnarjem se pošlje obvestilo o prireditvi razstave in prošnja, da svojim vajencem dovolijo izdelati in razstaviti primerna dela. Razstava bo spojena tudi z risbami, ki so jih vajenci izdelali v obrtni nadaljevalni šoli.

Tako vse kaže, da bo razstava tudi to pot lepo uspela in pričakovati je, da se je vajenci brez izjeme vsi udeležijo in s tem pokažejo svojo pridnost, marljivost in sposobnost.

*

Prodaja ajdove moke, ki je mešana z riževo. Nedavno je okrajno sodišče v Ljubljani zaradi kršitve zakona o živilih kaznovalo več mokaarjev, ker so prodajali ajdovo moko, kateri je bila primešana riževa moka, ne da bi s primerno oznako opozoril odjemalce, da kupijo mešano moko, ne pa pristno ajdovo. Ker se je v zadnjem času precej razširila navada, prodajati ajdovo moko mešano z riževo in je torej stvar dokajšnjega pomena ne samo za prodajalce, ampak tudi za kupujoče občinstvo, kajti mešana moka je znatno cenejša, se je trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko obrnila v tem vprašanju do c. kr. splošnega preizkuševališča za živila v Gradcu, da poizve, kakšno stališče zavzema to mesto, čigar izjave so za sodišča odločilne, glede prodaje mešane ajdove

moke. Prodajalci, mokaarji in drugi trgovci imajo odličen interes na tem, da so si na jasnem, ali in pod kakimi pogoji je smatrati prodajo ajdove moke, mešane z riževo, za dopustno. Preizkuševališče za živila v Gradcu je izjavilo, da mešanje ajdove moke z riževo moko brez deklaracije pomenja ponaredbo v zmislu zakona o živilih. V knjigi „Codex alimentarius austriacus“, zvezek II, stran 72 se nahaja pod naslovom „Beurteilung“ sledeči stavek: „Spravljanje mlevskih produktov v promet pod oznakami, ki so v nasprotju z njih resnično naravo, pomenja krivo oznako v zmislu zakona o živilih“. Izkušnja uči, da je riževa moka tuj primesek, ki ga ponarejalci radi primešajo ajdovi moki, osobito zategadelj, ker ta ponaredba za kupca ni razvidna. Taka ponaredba se da z gotovostjo dokazati le s pomočjo mikroskopa. Kakor izkušnje uče, kupujoče občinstvo ne ve za to ponaredbo ter pod oznako „ajdova moka“ ne zahteva mešanice ajdove moke in riževe moke, marveč predpostavlja, da dobiva pravo ajdovo moko. Da bi bila riževa moka sredstvo za konzerviranje ajdove moke, je nerazumljivo. Reelni prodajalci namreč prodajajo pod „ajdova moka“ moko, k obstoja le iz zmletega ajdovega zrna in ne tožijo, da bi se ajdova moka ne držala brez primeska riževe moke. Samoposebi se razume, da mešanje z riževo moko ni smatrati za zdravju škodljivo. Mešanju ajdove moke z riževo se le v tem primeru ne more nič ugovarjati, ako se mešanje označi (deklarira) in tudi množina primešane riževe moke napove tako, da kupec ni v dvomu o tem, kaj kupi. — Dopustno je torej prodajati ajdovo moko, mešano z riževo, toda prodajalec mora napraviti na vreči ali na predalu napis in sicer dobro viden napis, ki opozori kupujoče občinstvo, da ne gre za pristno moko, ampak za mešanico.

*

Davek na vžigalice. Finančni minister je dne 10. t. m. predložil poslanski zbornici zakon glede davka na vžigalice. Po tem zakonu so vžigalice, bodisi iz lesa, slamnatih bilk, papirja, šote ali vlaken ali iz stearina, voska ali podobnih snovi podvržene potrošnemu davku. Davek znaša pri žvepljenih vžigalicah dva vinarja za vsak zavitek z ne več nego 80 kosi, za zavitke z večjo vsebino po 2 vinarja od 80 kosov; za druge vžigalice 2 vinarja za zavitek z ne več kakor 60 kosi vsebine; za vžigalne svečice 10 vinarjev za 60 kosov oziroma nadaljnih deset vinarjev za zavitke z večjo vsebino. Tega davka so oproščene vžigalice, ki se izvažajo iz države in vžigalice, ki jih čez mejo dospevši potniki imajo za lastno uporabo v primerni množini. Vžigalice se obdačijo pri izhodu iz izdelovalnice in se bodo v ta namen naredbenim potom določile davčne znamke, ki se bodo prilepile na obdačene zavitke. Tovarne za vžigalice so pod dohodarstveno uradno kontrolo, pravtako so tudi podjetja, v katerih se izdelujejo šibice in škatlje za vžigalice, pod finančnouradno kontrolo. Vžigalna sredstva drugih vrst (samovžigalci) se tudi obdačijo in znaša davek za posamezne kose največ 2 K. Donos tega davka bo znašal v prvem letu okroglo 9 1/2 milijona kron in se bo zvišal sčasoma na 12 do 16 milijonov kron.

*

Opozarjamo vnovič naše gg. trgovce na Kolinsko kavno primes, ki se je zaradi svoje izvrstne kakovosti vsem odjemalcem jako priljubila. Kolinska kavna primes je pristno domače blago, edino te vrste na celem slovanskem jugu. Slovenski trgovec daje vedno prednost domačemu blagu in ga svojim odjemalcem priporoča.

*

Znižana voznina za trgovske potnike. Kakor znano, je Avstrijski Lloyd po članu 26, odstavek 2 veljavne plovstvene in poštne pogodbe obvezan, pravilno izkazanim trgovskim potnikom tozemskih trdk priznati za 25% znižano voznino v normalnih voznih razredih. Ustrezajoč želji industrijskega sveta je Avstrijski Lloyd izjavil, da je pripravljen, v prihodnje dovoljevati navedenim

osebam 40% znižanje od po odbitku oskrbovalnih pristojbin („panatica“) preostalih čistih vozni cen za enkratno vožnjo (ne vožnjo tja in nazaj).

Statistika.

Falimenti leta 1912. V letu 1912 je bilo nič manj nego 460 večjih insolvent, pri katerih so se vpoštevali le slučajji z najmanj 100.000 K pasiv. Vsota pasiv znaša 182 milijonov kron, torej višino kakor je že več desetletij ni bilo v naši državi. Leta 1911 je bilo 138 večjih insolvent s 65 milijoni pasiv. Torej je v l. 1912 prirastlo 322 slučajev in 117 milijonov pasiv. Na Ogrsko odpade 160 slučajev s 73,5 milijonov pasiv. Od avstrijskih dežel izkazuje Gališka 65 slučajev z okroglo 19 milijoni pasiv. Poleg tega je bilo v Galiciji neštevilno manjših falimentov. Dejstvo, da je bilo toliko insolvent, je tembolj čudno, ker je bilo narodno gospodarstvo naše monarhije v precej dobrem položaju, industrijska konjunktura precej dobra in tudi žetev tako v Avstriji kakor na Ogrskem ugodna. Vzroke je pa iskati v neugodnih kreditnih razmerah, v balkanski vojni in v negotovem političnem položaju. Žalibog se razmere tudi letos niso izboljšale. Po najnovejših vesteh je bilo v monarhiji že prvi mesec tega leta 82 večjih insolvent s skupnimi pasivi okroglo 22 milijonov kron. Potemtakem je pričakovati letos hude katastrofe na gospodarskem polju, kajti od jeseni 1912 naprej se falimenti vsak mesec progresivno množe in niti najmanjšega upanja ni, da bi se v najbližjem času položaj izboljšal.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Redni občni zbor našega društva se vrši v nedeljo, dne 23. marca t. l. ob 3. uri popoldne v Narodnem domu. Na dnevnem redu so sledeče točke: 1. Pozdrav predsedstva. 2. Predavanje o dohodninski napovedi. 3. Poročilo tajnikovo. 4. Poročilo blagajnikovo. 5. Poročilo pregled. računov. 6. Volitev novega odbora. 7. Slučajnosti.

*

Slov. trg. in obrtna razstava v Mariboru. Ker namerava društvo, lani opuščeno razstavo eventualno letos prirediti, se vljudno vabi člane in prijatelje našega društva na občni zbor dne 23. marca t. l. ker se bo po zborovanju vršil razgovor v tej zadevi, ako bo dovolj udeležencev.

Društvene vesti.

XII. redni občni zbor našega društva se je vršil ob prav obilni udeležbi dne 9. t. m. v društvenih prostorih. Prvi podpredsednik g. A. Lilleg je konstatiral sklepčnost in prav srčno pozdravil zborovalce ter zastopnike časopisov. Zapisnikarjem je imenoval g. P. Fabianija. Potem se je pred vsem spominjal smrti zaslužnega predsednika g. ces. svetnika Ivana Murnika ter omenjal njegove zasluge za društvo. Zborovalci so v znak sožalja vstali raz sedeže ter stoje zaklicali „Slava“! njegovemu spominu. Gospod predsednik se je nadalje spominjal v preteklem letu umrlih članov gg. Franc Čudna, trgovca v Ljubljani, Štefana Hitzla, trgovskega zastopnika v Ljubljani in Ivana Premru, trgovca v Št. Vidu pri Vipavi. Tudi spomin teh so zborovalci počastili.

Nato je dal predsednik besedo tajniku g. Fran Golobu, ki je naslednje poročal:

„Slavni občni zbor! Že moje lansko poročilo, katero sem Vam podal v imenu odbora o delovanju našega društva, Vam ni podalo vesele slike o splošnih gospodarskih razmerah naše domovine. Žalibog Vam ne morem dati za preteklo leto boljšega poročila kot za leto 1911, marveč še bolj neugodno.

Splošno pomanjkanje denarja je postalo v preteklem letu tako občutno, da imamo izredno visoko obrestno mero. Malo blaga se je prevedlo, kupčije so medle in počasne, plačila sila slaba. Za trgovski stan je bilo preteklo leto eno najslabjših, kar jih pomnimo. Konkurzi so bili številni, utesnitev dela se je v mnogih podjetjih morala izvršiti. Sredi denarne tesnosti je prišla še vojna na Balkanu, ki je povzročila našemu gospodarstvu mnogo škode in izzvala naravnost kritično napetost. Trde čase čuti poleg neposredno prizadete industrije občutno tudi delavec in ž njim trgovec v industrijskih krajih.

Ne bom podrobneje navajal vseh žalostnih pojavov, ki so se razvili in ki se še razvijajo v našem narodnem gospodarstvu v zadnjih letih. Omenjam le, da so ravno ti pojavi povzročili, da se pri nas v preteklem letu ni ustanovilo niti eno večje podjetje, dočim so se lepa podjetja ustavila in pa skrčilo delo. Število ekskucij je nevarno naraslo.

Upajmo, da je kriza dosegla svoj vrhunec in da pridemo zopet počasi v boljše čase.

Po tem splošnem uvodu naj pridem k podrobnemu poročilu za preteklo leto.

Kakor je že gospod predsednik omenil, izgubili smo iz svoje srede moža, ki se imel posebno dobro srce za trgovski stan, izgubili smo našega ljubljenelega predsednika ces. svetnika gosp. Ivana Murnika, čigar velike zasluge za naše društvo je že omenil predsednik današnjega zbora in se bodo ocenile v prihodnji številki našega glasila.

Ker je bil predsednik bolan, sta odborove seje, katerih je bilo v pretekli poslovni dobi 9, vodila društvena podpredsednika gg. Lilleg in Drčar. Delo se je razdelilo kot prejšnja leta v odseke, ki so imeli odboru poročati in staviti predloge.

Izmed odsekov mi je v prvi vrsti omeniti redakcijski odsek, v čigar delokrog spada urejevanje društvenega glasila „Slov. Trg. Vestnika“, dalje izdajanje „Trgovskega koledarja“, ki ga je društvo letos že sedmič izdalo. O podrobnem delovanju tega odseka bi bilo odveč govoriti, ker vam dobro urejeno glasilo našega društva „Slovenski Trg. Vestnik“ samo pove, da je odsek v polni meri izpolnil svojo težavno nalogo.

Dalje naj omenjam učni odsek. Ta odsek je sklicai 11. okt. l. l. dobro obiskan sestanek članov, na katerem se je sklenilo prirediti laški tečaj, ki pod vodstvom car. revidenta g. Justa Piščanca zelo dobro napreduje. Istotako je priredilo društvo na predlog tega odseka tečaj za strojepis, ki se je z dobrim uspehom zaključil.

V delokrog učnega odseka spada tudi izdajanje slovenskih trgovskih učnih knjig. Tako je društvo na predlog tega odseka izdalo v preteklem letu „Trg. računstvo“ za trgovske nadaljevalne šole in enoletne trgovske tečaje za deklice v treh delih. Slednjič bomo izdali knjigo „Korespondenca“, ki je že aprobirana ter se nahaja v tisku in bo v kratkem izšla. Tako smo storili zopet velik korak naprej v slovenski trgovski literaturi. Ustregli pa smo z izdajo te knjige tudi že tolikrat izraženim željam našega članstva.

Posredovalnica je imela preteklo leto 1545 poslovnih števk. Izkazov prostih služb se je razposlalo 6638; prostih mest je bilo pripravljenih od strani trgovcev 340; za službo je prosilo 729 interesentov. Uspešno se je posredovalo v 270 slučajih, toliko uspehov nam je bilo naznanjenih. Kosmatih dohodkov je imela posredovalnica 888 K 80 h; omeniti pa moram, da se je posredovalo delodajalcem, članom, učencem in učenkam brezplačno.

Ker je lansko leto posredovalnica razširila svoj delokrog tako, da ne posreduje samo pri nastavljanju trgovskega, temveč tudi pri nastavljanju drugega osobja, kakor trgovskih slug, hlapcev i. t. d.,

posredovalnica sedaj lahko ustreže vsem potrebam. Vsled tega prosim gg. trgovce, da se pri nastavljanju trgovskega in drugega osobja vedno poslužujejo naše posredovalnice, ki bo skušala željam kar najvestneje ustreči.

Pevskemu odseku je podrejen društveni pevski zbor. Pevski odsek je priredil sporazumno z učnim odsekom dne 2. junija l. l. poučno-zabaven izlet v Tržič na Gorenjskem. Izletniki so si najprvo ogledali tamkajšnjo predilnico tvrdke Ed. Glanzmann & And. Gassner ter tovarno za čevlje tvrdke Peter Kozina & Ko. Po ogledu tovarnen smo priredili prijateljski sestanek, ki se ga je udeležilo tržiško trgovstvo v lepem številu. Pevski zbor je pri tej priliki zapel več krasnih zborov ter žel obilo pohvale. Mnenja sem, da ostane ta izlet izletnikom v najboljšem spominu. Dalje je zapel pevski zbor tudi eno podoknico. Pevski zbor se je udeležil korporativno pogreba predsednika našega društva ter zapel tri ganljive žalostinke.

Plesni odsek je prirejal v zimski sezoni plesne zabavne večere, ki so bili zelo dobro obiskani.

Slednjič naj še omenjam podporni zaklad. Iz podpornega zaklada se je v preteklem letu radi brezposelnosti podelila podpora v skupnem znesku 280 K. Toliko o delovanju odsekov.

Kot znano, vzdržuje društvo obsežno knjižnico, ki je članom brezplačno na razpolago. Knjižnica je odprta vsak dan med uradnimi urami. Dalje vzdržuje društvo čitalnico, v kateri je 38 strokovnih in političnih časopisov.

Slovenski trgovski društvi v Celju in Mariboru, kakor tudi podružnica v Kranju so z našim društvom v tesni zvezi in je naše glasilo tudi njih glasilo, ki ga dobivajo vsi člani.

Društvo je preskrbelo svojim članom 20% popusta pri slovenskih gledaliških predstavah.

Članom je bil na razpolago pravni svet, katerega so se člani v obili meri posluževali. Društvo je dalo pismeno in ustmeno mnogo pojasnil, posebno glede zapiranja in odpiranja trgovin, o penzijskem zavarovanju privatnih nastavljenecov, o odpovednem roku, o sposobnostnem dokazu, o prevzetju blaga, mnogim smo preskrbeli naslove tvrdk za dobavo in prodajo blaga itd. Tudi je društvo oskrbovalo svojim članom prevode iz tujih jezikov.

Kakor se je lansko leto na Vrhniki, tako se je tudi letos v Vipavi vsled posredovanja našega društva odpravila razvada dajanja novoletnih in drugih daril. Mesto tega so se pa vipavski trgovci zavezali, prispevati gotove zneske v druge dobrodelne namene.

Društvo se je zavzelo za to, da se že skoro uredi zapiranje in odpiranje trgovin zakonitim putem tako, da bo ta uredba ustregala željam našega članstva. Upamo, da bodo naši koraki imeli v kratkem zaželen uspeh. Društvo je priredilo dne 12. decembra l. l. predavanje. Predaval je g. Rudolf Šega o „Gospodarskih posledicah in učinkih vojne“. Bavil se je predvsem o varnosti denarnih vlog v naših posojilnicah, hranilnicah in drugih denarnih zavodih. Isto predavanje se je vršilo dne 11. januarja t. l. pri podružnici v Kranju.

Razen posredovalnice je društvo v preteklem letu rešilo 990 raznih dopisov ter razposlalo več tisoč raznih tiskovin glede članarine, knjigovodstva, koledarja, Trg računstva itd.

Društvo je prejelo preteklo leto sledeče znatnejše podpore: Od Kolinske tovarne 1200 K, od trgovske in obrtniške zbornice 500 K, od mestnega magistrata 500 K, od gremija trgovcev 400 K.

Društvo je štelo koncem leta s podružnico vred 615 članov in sicer: 1 častnega, 3 ustanovne, 535 rednih in 76 podpornih članov ter čez 200 naročnikov na „Slov. trgov. Vestnik“.

Podružnica v Kranju je imela dne 9. januarja t. l. občni zbor. Koncem lanskega leta je imela 1 ustanovnega, 37 rednih in 4 podporne člane. Delovanje podružnice je bilo v preteklem letu uspešno. Po njenem posredovanju se je posrečilo, da se je doseglo

enotno odpiranje in zapiranje trgovin, in sicer so odprte manufakturne in galanterijske trgovine skozi celo leto od pol 8. do 12. in od 1. do 7. ure zvečer; špecerijske in druge trgovine pa po zimi od 7. do 12. in od 1. do 7. ure zvečer; po leti pa od 7. do 12. in od 1. do pol 8. ure zvečer. Podružnica je priredila 1. februarja l. l. plesni venček, ki je prav dobro uspel.

Običajnega trgovskega plesa društvo letos vsled smrti predsednika in vsled slabih gospodarskih razmer ni priredilo.

H koncu mojega poročila se mi je zahvaliti vsem dobrotnikom, ki so finančno ali na drug način podpirali naše društvo. Posebna zahvala pa gre državnemu poslancu gospodu dr. Vladimirju Ravniharju za intervencijo v prilog hitremu izposlovanju aprobacije učnih knjig, ki smo jih izdali. Dalje veljaj topla zahvala tvrdki The Oliver Trading Office za ljubeznivo brezplačno prepustitev pisalnih strojev za strojepisni tečaj.

Če še omenjam, da smo preteklo leto posvetili posebno pozornost trgovskim vajencem, katerim smo nudili mnogo poučnega in zabavnega, ter bomo započeto delo tudi v letošnjem letu nadaljevali, naj končam svoje poročilo.

Nato je poročal blagajnik g. Hanuš Krofta o društvenem denarnem prometu in imovini. Društvo je imelo leta 1912 18.403,98 K dohodkov in 14.463,02 K izdatkov. Zaklad za Trgovski dom je znašal koncem leta 29.466,69 K in podporni zaklad 19.115,71 K; društvena imovina izkazuje z 31. decembrom 1912 55.060,33 K.

Računski preglednik g. Peruzzi je poročal, da so se knjige pregledale in našle v najlepšem redu, zato predlaga, da se izreče marljivemu blagajniku zahvala in da odboru absolutorij. Soglasno sprejeto z velikim odobravanjem.

Gospod predsednik Lilleg je poudarjal velik trud, ki ga ima blagajnik z vodstvom blagajniškega posla pri tolikem in tako različnem prometu. Predlaga, da se požrtvovalnemu blagajniku izreče posebna pohvala občnega zbora, kar se je z glasnim odobravanjem sprejelo.

Nato so se vršile volitve o odbor. Za predsednika je bil z vzklikom soglasno izvoljen dosedanji prvi podpredsednik g. Alojzij Lilleg. Za prvega podpredsednika je bil istotako soglasno izvoljen g. dr. Fran Windischer in za drugega podpredsednika g. Fran Drčar. Za predsednika društvenega razsodišča je bil prav tako izvoljen g. dr. Karel Triller.

V odbor so bili nadalje skoro soglasno izvoljeni iz vrste samostojnih trgovcev: gg. Ivan Jelačin, Ivan Kostevc, Ivan Mejač, Ivan Samec, Andrej Šarabon. Iz vrste sotrudnikov: gg. Pavel Fabiani, Avgust Jurjevec, Fran Kovač, Hanuš Krofta, Konrad Lisac, Ignacij Novak, Josip Šelovin, Josip Tičar, Ljudevit Vašič, Ivan Volk. Iz vrste podpornih članov: gg. Fran Golob, dr. Viktor Murnik in Ivan Volc. Za računski preglednik g. Anton Dečman in Avgust Peruzzi.

Novoizvoljeni predsednik g. Lilleg se zahvali za izkazano mu čast in obljubi, da bo prav tako kakor doslej posvetil svoje skromne moči društvu. Sprejema predsedstvo z lahkim srcem, ker mu bosta na strani večja in delavna gg. podpredsednika dr. Windischer in Drčar.

Prvi podpredsednik g. dr. Windischer izjavlja, da sprejme mesto, na katero ga je postavilo zaupanje zborovalcev in zagotavlja, da bo tudi kot tak nadalje deloval za društvo. Delovanje mora iti za tem, da ne bo zastanka, ampak čimdalje večji napredek.

Zahvaljuje se za izvolitev in za izkazano mu priznanje. Tudi drugi podpredsednik g. Fran Drčar, se zahvaljuje za izkazano zaupanje in zagotavlja, da bo skušal po svojih najboljših močeh izpolnjevati svoje mesto.

Pri slučajnostih je g. Fran Golob vtemeljeval naslednjo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta:

Na rednem občnem zboru „Slovenskega trgovskega društva Merkur v Ljubljani“ dne 9. februarja 1913 zbrano trgovstvo, je sklenilo soglasno, zaprositi visoki finančni odsek poslanske zbornice, da nikakor in v nobeni obliki ne pripomore k uzakonitvi uvedbe obligatornega vpogleda v kupčijske knjige povodom reforme osebne dohodnine. — Uvedba obligatornega vpogleda v kupčijske knjige bi pomenjala predvsem nezasluženo naložitev oneroznega privilegija kupčijskim in industrialnim slojem ter bi te stanove, že itak preobložene z davki in javnimi bremenami, obremenjala z novo nevarno uredbo, katera bi ne mogla le nuditi preporaben instrument za mnogovrstne veksacije, marveč bi utegnila povzročiti vsled možnosti odkritja obratnih, kupčijskih in rodbinskih tajnosti trgovcem največjo in često nepopravljivo škodo. Obligatorna uvedba vpogleda v kupčijske knjige je posebno izrazite nevarnosti v narodno mešanih krajih ter more ob že itak obstoječi napetosti privajati do najkvarnejših posledic in množiti obstoječa nesoglasja. Fiskalno bi komaj vodila do pričakovanih uspehov, ker bi v znatni meri pomnožila stroške za priredbo in upravo davka, kajti predmetna naprava bi zahtevala pri priredbenih organih posebno trgovsko-strokovno izobrazbo, če naj se ne ustanovi samo kot veksacijsko sredstvo izrazite mučnosti in nadležnosti za kupčijske kroge. Sredi trde depresije in nenavadno kritičnih časov naše trgovstvo že itak omahuje v boju za obstanek. V tako žalostnih časih bi uvedba posebne, le trgovstvo zadevajoče in pri tem nepotrebne naprave izvestno ne pričala o državniški uvidevnosti in preudarnosti napram našemu srednjemu stanu.

Prvi podpredsednik gosp. dr. Windischer je stavil dodatni predlog, da se ta resolucija v prepisu pošlje tudi državnemu poslancu ljubljanskemu dr. Ravniharju, da zavzame primerno stališče v tem vprašanju v državnem zboru. Tudi ta predlog je bil soglasno sprejet. Pred zaključitvijo občnega zbora je predsednik g. Lilleg apeliral na vse člane, zlasti na mlajše, da se kretno oklenejo društva. Ni si lepšega misliti, kakor društvo, ki združuje v sebi gospodarje in nastavlence. Društvo zasleduje idealno smer trgovstva, kajti kakor tvorijo šefi in nastavljenci v privatnem življenju eno družino, tako jih tudi Merkur združuje v javnosti kot člane ene družine. Zahvali se še enkrat za udeležbo in zaključil občni zbor.

*

Občni zbor podružnice slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Kranju se je vršil dne 9. januarja 1913 z običajnim dnevnim redom. Podpredsednik g. Ivan Valenčič otvori občni zbor in v daljšem nagovoru bodri člane, da se oklenejo edinega trgovsko-strokovnega društva v Kranju.

Tajnik g. Josip Cvar poroča, da je imela podružnica v pretečenem letu 9 sej, v katerih se je sklepalo o raznih društvenih zadevah. Podružnično delovanje v pretečenem letu je bilo kaj živahno, posebno pa se je trudila podružnica, da so ostale trgovine ob praznikih tudi še nadalje zaprte in pa da se je dosegel enoten čas zapiranja in odpiranja trgovin v Kranju. Vsled posredovanja podružnice se je doseglo, da so se gg. trgovci zedinili, da so manufakturne in galanterijske trgovine odprte skozi celo leto ob delavnikih od pol 8. do 12. in od 1. do 7. ure, špecerijske in druge trgovine pa po zimi od 7. do 12. in od 1. do 7. ure, po leti pa od 7. do 12. in od 1. do pol 8. ure zvečer. Učni tečaji v pretečenem letu niso uspeli, ker je bilo premalo zanimanja. Dne 1. februarja 1912 je priredila podružnica plesni venček, ki je zelo lepo uspel. Podružnica je štela koncem leta 1912 1 ustanovnega, 37 rednih in 4 podporne člane; upati pa je, da se število v prihodnjem letu pomnoži.

Iz poročila blagajnika, g. Antona Adamiča, je posneti, da je imela podružnica l. 1912 všteti prebitek iz l. 1911 K 1473-76 dohodkov in K 603-53 izdatkov, torej čistega prebitka K 870-23 v

gotovini, ne všteti vrednosti inventarja. G. Anton Šinkovec kot pregledovalec računov poroča, da je pregledal blagajniške knjige in jih našel v popolnem redu.

Pri na to vršilih se volitvah je bil soglasno izvoljen za predsednika g. Franc Berjak. V odbor so bili izvoljeni iz vrste samostojnih trgovcev gg. Anton Adamič, Edvard Dolenz in Janko Sajovic; iz vrste nastavlencev gg. Josip Cvar, Fran Majdič, Radoslav Polak in Ivan Valenčič; namestnikom gg. Rudolf Rus, Fran Kukovica in Anton Kermelj; pregledovalcem računov gg. Oskar Simon in Anton Šinkovec.

Pri slučajnostih se sklene, uvesti podrobno agitacijo med gg. trgovci in nastavlenci, nakar zaključil g. podpredsednik občni zbor, želeč podružnici ob petletnici mnogo uspeha.

*

Prispevek. Kolinska tovarna v Ljubljani je nakazala našemu društvu znesek 600 K kot prispevek za drugo polovico leta 1912. Hvala!

*

Opozorjamo gg. člane, da nam je prijavljenih več trgovin, ki se prodajo oziroma dajo v najem. Interesentje naj se blagovolijo obrniti po natančnejše podatke na naše društvo.

*

Trgovski koledar. Ker ima letošnji koledar res mnogo praktične in poučne vsebine in ga imamo le še malo v zalogi, vabimo vse interesente, ki koledarja še nimajo, da ga čimprej naroče. Cena koledarja s poštino vred je 1 K 20 h,

*

Priporočilo. P. n. trgovce opozarjamo na inserate v našem listu ter jih prosimo, da se pri naročilih vedno ozirajo v prvi vrsti na oglase v našem listu. Kdor nas podpira, ga tudi vi podpirajte!

*

Čeke so poslali: gg. Franc Chrobath, Kranj; Anton Kravanja, Selšček; Leopold Lavš, Tržič. Hvala!

*

V tvrdko A. & E. Skaberné v Ljubljani sta vstopila kot javna družabnika sina lastnice gg. Avgust in Milan Skaberné.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 kontorist, 5 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika specerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 2 kontoristinj, 4 prodajalke, 5 učencev in 1 učenka. — Službe išče: 4 knjigovodji, 2 korespondenta, 2 kontorista, 4 poslovodji, 2 potnika, 6 skladiščnikov, 20 pomočnikov mešane stroke, 5 pomočnikov železninske stroke, 8 pomočnikov manufakturne stroke, 10 pomočnikov špecerijske stroke, 12 kontoristinj, 16 blagajničark, 19 prodajalk, 8 učencev in 4 učenke. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Poštni čeki.

Vse člane in prijatelje našega društva posebno gospode trgovce vljudno prosimo, da blagovolijo poštne položnice (čeke), katerih ne rabijo, najsi bodo katerekoli tvrdke, vpošiljati našemu društvu, ker je skupilo le-teh namenjeno poleg drugih doneskov za ustanovitev pokojninskega sklada.

Trgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“

===== v Ljubljani =====

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.

Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

- I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
- II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
- III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno potrebne.

oooooooooooo
Slovenski trgovci!

Prispevajte za
Trgovski dom!

oooooooooooo

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Ustanovljena 1882. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
v lastnem združenem domu

je imela koncem leta 1909 denarnega prometa

K 81,116.121-11

upravnega premoženja

K 20,775.510-59

Obrestuje hranilne vloge po
 $4\frac{1}{2}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20,000.000.**

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
 6% . Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Izkušen trgovec se dobro zaveda da so Zátkovi rezanci in makaroni

odličen izdelek, na katerega se lahko v vsakem oziru zanese in ga prodaja, ker mu je ležeče na tem, da zadovolji svoje odjemalce z res popolnim izdatnim blagom finega okusa. — Vzorec na zahtevo zastonj.

== „Monopol“ tovarna živil in valjični mlin ==

BRATA ZATKA d. z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000. — Rezervni zaklad K 800.000. —

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

Eskompl in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi** : **FRANCKOV** :
kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz **zagrebške tovarne.**



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

 **4 $\frac{1}{2}$ %** 

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopa proti 5 $\frac{1}{4}$ % obrestim in najmanj $\frac{3}{4}$ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. R. M.*: Uvedba realnih gimnazij s trgovskega stališča.
- 2.) *K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) Pregled razsodb upravnega sodišča o pokojninsko-zavarovalni dolžnosti.
- 4.) *Fr. Zelenik*: Odlomki iz trgovske korespondence.
- 5.) *Val. Žun*: Nekatera poglavja iz finančne vede.
- 6.) Raznoterosti:
Balkansko vprašanje in gospodarski interesi Avstrije.
— Pojasnila v kazenskosodnih konkurznih zadevah so poštne prosta. — Jubilej poštne hranilnice. — Mali trgovci in obrtniki kot porotniki. — Velikost in teža tiskovine. — Domača industrija.
- 7.) Statistika:
Zboljšanje zunanje trgovine v januarju. — Falimenti v januarju in februarju 1913. — Izvoz živine iz naše države. — Saniranje deželnih financ.
- 8.) Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.
- 9.) Društvene vesti.
- 10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.
- 11.) Književnost.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdka!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13
priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Slovenci! zahtevajte povsod vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Škatlje Kartoni Škatljice za čaj

za shranjevanje blaga
v trpezni obliki.

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
dr drugega blaga

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Žrgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.

Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodelavniku nujno potrebne.

oooooooooooo

Slovenski trgovci!

Prispevajte za
Trgovski dom!

oooooooooooo

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Ustanovljena 1881. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
v lastnem združnem domu

je imela tekom leta 1911 denarnega prometa
nad K 100,000.000

upravnega premoženja
K 20,050.721.51

Obrestuje hranilne vloge po
 $4\frac{3}{4}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad K 20,000.000.

Rezervni zaklad K 700.000.

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriki
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski
čebelni pitanec

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

SLOVENSKI **TRGOVSKI VESTNIK.**



Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. marca 1913.

Štev. 3.

Uvedba realnih gimnazij s trgovskega stališča.

Kdor se hoče posvetiti trgovini, obrtu ali industriji, naj obiskuje realko; ta mu nudi za te poklice neprimerno več praktične in splošne izobrazbe nego gimnazija. To navodilo in načelo zastopa splošnost in vsakdo, ki je le malo od znotraj pogledal srednje šole. Če pa vprašamo naše trgovce, trgovske uslužbence in vajence, katero šolo so obiskovali, nam pa skoro štiri petine teh odgovore: gimnazijo!

Zakaj to? Večina njih si ob vstopu v srednje šole ni bila na jasnem, do kakšnega poklica čuti nagnjenje in veselje in nepremožni starši so poslali otroke v gimnazijo z namenom, da postanejo ali duhovniki, ali uradniki, ali da pojdejo celo na vseučilišče. Na trgovino izprva niso niti starši, niti otroci mislili. Deček pa ne kaže napredka v šoli, latinščina (skoro vedno) mu je pretrd oreh in zato da slovo gimnaziji in vstopi kot trgovski vajenec. In kaj je pridobil teh par let? Nekaj latinskih besed, iz drugih predmetov pa morda ne več kakor to, kar mu je že dala ljudska šola. Ko bi pa teh par let prebil v realki, bi pa gotovo znal več matematike, zemljepisja, naravoslovja, risanja, materinskega jezika, kajti ne bilo bi mu treba ves čas učenja baviti se z latinščino. Premalo praktičnih znanosti se pridobi v gimnaziji in ta nedostatek občuti najbolj trgovec. Zato si marsikdo pravi: zakaj nisem šel v realko? Da, šel bi, ko bi mu bili po absolviranju realke dostopni tisti poklici kakor po absolviranju gimnazije. Tega pa naprej ni mogel vedeti, da ne bo izdelaval šole in da postane enkrat trgovec, ki mu nekaj znanja latinščine v praktičnem poklicu ne bo nič koristilo. Vedno se je le govorilo: če imaš gimnazijsko maturo, lahko postaneš, kar hočeš, le inženir ne. Ali je čudno potem, da pri nas vse sili v gimnazije, dočim gredo v realke navadno le sinovi bolje situiranih slojev.

Učna uprava je zato stvarila nove srednješolske tipe, hoteč dati s tem naraščaju priliko, da že prej prilagodi svoje študije svoji nadarjenosti in svojim interesom in da mu je ob koncu teh srednješolskih študij od-

prtih več potov k raznim poklicem, posebno da mu je hkratu omogočen obisk vseučilišča in realke. In če tudi obiskuje le nekaj razredov teh reformnih srednjih šol, je na boljem, ker se nauči več v realnih predmetih.

Na Kranjskem nimamo še nobenega takega zavoda, zato se je uvedla akcija za ustanovitev realne gimnazije v Ljubljani in tej akciji se je pridružilo tudi slovensko trgovsko društvo »Merkur«. Važno se nam zdi, da opišemo bistvo take srednje šole, namreč realne gimnazije, to je tip A reformnih zavodov, ker nas drugi za zdaj ne zanimajo toliko.

Realna gimnazija ima osem razredov brez grščine, namesto katere se poučuje kak moderni ali deželni jezik n. pr. italijanščina, francoščina, angleščina itd. Realnim učnim predmetom je določen širši obseg in odmenjeno več časa, torej profitirajo v teh predmetih večjo izobrazbo tudi oni, ki obiskujejo le par razredov.

Zrelostna izpričevala realnih gimnazij so širše vrednosti kakor izpričevala gimnazij, oziroma realk zase, ker nudijo absolventom priliko za več in za različnejše študije, kakor gimnazijska, oziroma realna zrelostna izpričevala. In ravno v teh pravicah in tej obsežnosti obstoji praktična prednost študij na realni gimnaziji: 1. Nudijo ti zavodi učencem priliko, da se laglje prilagodijo predmetom spričo svojih zmožnosti; in 2. daje zrelostno izpričevalo realne gimnazije obenem skoro vse tiste pravice, ki jih daje gimnazijsko, oziroma realsko izpričevalo samo zase.

Te pravice so: 1. Absolventje realne gimnazije se lahko imatrikulirajo na posvetnih fakultetah vseučilišč kot redni slušatelji in delajo lahko vse državne izpite in rigoroze; posebe: posvete se lahko juridičnim in medicinskim študijam sploh; filozofijskim pa iz vse modernih jezikov ter realist. predmetov. Učiteljsko (profesorsko) izkušnjo iz klasične filologije, iz latinščine in francoščine (kot glavnih predmetov), iz zgodovine in iz modroslovja smejo delati le tisti slušatelji, ki se izkažejo, da so pre-

stali najkasneje dve leti pred sklepom predpisanih vseučiliških študij dopolnilno izkušnjo iz grščine v obsegu zahtev pri gimnazijski zrelosti izkušnji. To izkušnjo napravijo lahko na kaki gimnaziji ali pa pri sebi za to določeni izpraševalni komisiji na univerzi.

Zato se osnujejo na univerzah tudi posebni učni tečaji za latinščino in grščino. — Slične določbe veljajo za teološke študije, da morajo absolventje realnih gimnazij prestati posebno izkušnjo iz grščine v obsegu gimnazijskih zahtev. Dodatno izkušnjo iz grščine morajo delati tudi tisti osmošolci, ki so od pristojnega ordinarijata sprejeti v semenišče samo na podlagi letnega izpričevala (brez zrelostne izkušnje).

2. Absolventje osemrazrednih realnih gimnazij se pripuste brezpogojno kot redni slušatelji tehničnih visokih šol.

3. Absolventje realne gimnazije se sprejmo brezpogojno kot redni slušatelji na visoki šoli za poljedelstvo.

4. Na živinozdravniških visokih šolah imajo absolventje vseh reformnih zavodov dovoljen pristop kot redni slušatelji.

5. Za apotekarske (lekarske) študije zadošča absolviranih šest razredov kakega reformnega zavoda.

6. Absolventje real. gimnazij se brezpogojno pripuste kot redni slušatelji rudarskih visokih šol (akademij) v Ljubnem in Příbramu.

7. Pravice do enoletne vojaške službe so iste kakor jih imajo absolventje gimnazij in realk.

Po tem opisu bistva realne gimnazije in pravic, ki jih imajo absolventje teh, je jasno, kolike važnosti je, da se tudi na Kranjskem ustanovi taka reformna srednja šola. Prepričani smo, da bo zlasti slovensko trgovstvo z največjim veseljem pozdravljalo akcijo za uvedbo realne gimnazije v Ljubljani in soglasno odobravalo, da se je tudi njegov reprezentant, slovensko trgovsko društvo »Merkur«, pridružilo tej akciji.

Iniciativo te akcije je pričelo društvo slovenskih profesorjev in jo zdaj vzelo v roke društvo slovenskih inženjerjev. Zastopniki teh društev ter društva »Pravnik«, društva slovenskih zdravnikov in našega društva tvorijo odsek, ki si je nadel nalogo, da izvede vso stvar. Rešitev je zavisna od deželnega šolskega sveta kranjskega, ki mora v tem pogledu staviti predloge naučnemu ministrstvu. Deželni predsednik kranjski ekselencja baron Schwarz je obljubil deputaciji, v kateri je bil tudi kot zastopnik našega društva predsednik gosp. Lilleg, da se bo deželni šolski svet v eni prihodnjih sej pečal s to zadevo in da upa na ugodno rešitev.

Omeniti moramo tudi, da sta občinska sveta v Kranju in Novem mestu soglasno storila sklep in resolucijo, da se tudi gimnaziji v teh mestih preosnujeta v realni gimnaziji. Znano je, da se je tudi ljubljanski občinski svet toplo zavzel za ustanovitev, oziroma preosnovo ene

ljubljskih gimnazij v realno gimnazijo. Dela se tudi na to, da bi se na reformnem zavodu uvedla mesto grščine italijanščina, kar morajo trgovci s praktičnega stališča prav posebno odobravati, kajti italijanski jezik je za Slovence večje važnosti nego francoščina in angleščina.

Takim željam in zahtevam se merodajni faktorji ne bodo mogli ustavljati, zato pričakujemo, da se ta res socialna zahteva vseh slojev čimprej uresniči.

Končujem z besedami gosp. prof. Westra v tozadevnem poročilu, kateremu sem tudi povzel podatke o realnih gimnazijah:

»Časovnega toka in razvoja socialnih potreb ne moremo in ne smemo prezreti, če hočemo, da ne zaostanemo in ne trpimo škode. Proti tej struji plavati ali jo celo ustavljati, pa je nemogoče; zakaj močnejša je nego — mi!«

Dr. R. M.

Praktiška geologija.

Spisal K. Hinterlechner.

Dalje.

2. Železo.

A. Samorodno¹⁾ železo.

Ta prekoristna in dandanes za življenje neobhodno potrebna kovina spada med največje prirodne redkosti, če je samorodna, to se pravi, če se nahaja v naravi čista, in ne da bi to povzročil človek. Samorodni kosi so toliko redki, da jih shranjujejo vestno v rudninskih zbirkah, za katere jih nakupijo za drag denar.

Samorodno železo delimo v dve skupini: a) v pozemsko ali telursko²⁾ in b) v izpodnebno ali meteorsko³⁾ železo.

Pozemsko železo je vraslo v drugem kamenju in ima obliko gruč, zrn ali lusk. Večjo množico (nad 200 q) takega železa je našel l. 1870. Nordenfjöld, znameniti raziskovalec severnih, polarnih ozemelj, na otoku Disko, zahodno od Grönlanda (Sev. Amerika).

Izpodnebno železo pada v obliki žarečih gruč z neba na zemljo. Sem uvrščamo večino vsega doslej znanega samorodnega železa. To železo je pokrito zunaj s črno skorjo, znotraj je pa sivo ter ima primešanega vedno nekaj niklja, ki je železu podobna kovina. Pri vasi Avče na Goriškem, je padel 31. marca 1908 kos izpodnebnega železa, ki tehtal 123 kg; blizu Zagreba pa l. 1751. 40 kg težak kos na zemljo; v Sibiriji so našli celo 896 kg težek izpodnebnik, še težjega pa v Ameriki.

¹⁾ Glej Trg. Vestnik 1909, VI. leto str. 27.

²⁾ tellus, latinsko: zemlja; odtod izraz pozemsko železo.

³⁾ météoron, grško: v zraku se nahajajoč; zato izpodnebno železo.

B. Železne rude.

Vse železo, ki ga rabimo v katerekoli praktične svrhe, se mora nataliti iz železnih rud. K tem prištevamo:

1. magnetovec, magnetit ali magnetni železovec (der Magnetit ali das Magneteisenerz);
2. rusi železovec ali hematit (das Roteisenerz ali der Roteisenstein); neki njegov razloček (ali varieteto) imenujemo železni sijajnik (der Eisenglanz);
3. rjavi železovec ali limonit (das Brauneisenerz);
4. jeklenec ali siderit (der Eisenspat ali Spateisenerz);
5. šamozit (der Chamosit);
6. turingit (der Thuringit);
7. glinasti železovci (Toneisensteine) in
8. premoški železovec (der Kohleneisenstein).

* * *

Že v 1. številki VI. letnika tega lista sem omenil (l. 1909) na str. 3., da je treba razlikovati zadevno pojma ruda dve stališči: a) mineraloško - teoretsko in b) stališče, ki ga moramo zavzeti v (praktičnem) nauku o rudiščih (Erzlagerstättenlehre). To poudarjam ponovno zlasti zato, ker ne loči teh dveh pojmov pri nas niti oni, ki bi se mu to morda smelo prisojati, in ker je izšel pred ne mnogo časa v slovenskem jeziku tudi zemljevid, ki absolutno ne loči navedenih pojmov.

Poslednje navajam zlasti zato, ker bi bil v stanu napraviti ta zemljevid posebno na Dolenjskem največje narodnogospodarske zmešnjave, če bi prišle v njem označene misli kdaj v veljavo.

Da se razjasnita zadevna pojma, naj se mi dovoli, da jih raztolmačim pri tej priliki še enkrat na kratko.

V mineralogiji, torej v teoriji, nazivljemo kot rude one rudnine (Minerale), ki sestojijo samo ali vsaj deloma iz težkih kovin, ki so zlato, srebro, živo srebro, baker, železo, platin i. t. d. Pri tem se ne brigamo za vprašanje zadevno rentabilitete absolutno prav nič.

V delnem nasprotju z mineralogijo imenuje (praktičski) nauk o rudiščih (Erzlagerstättenlehre) sploh vse rudninske snovi rude, ki sestojijo vsaj deloma iz kake kovine, in iz katerih smo v stanu dobivati v **veliki meri** in z **gmotnim uspehom** kovin ali njih spojin. V tem zmislu se torej niti ne zahteva, da je ruda posamezen mineral, temveč se zadovoljujemo celo z mineralnimi zmesmi. Pri tem tudi ne gre le za težke kovine, temveč za kovine sploh. Kot izgled z ozirom na železo naj navedem sledeče v nemškem originalu¹⁾:

¹⁾ Posneta iz P. Krusch „Die Untersuchung und Bewertung von Erzlagerstätten“ Stuttgart. F. Enke 1907. str. 2.

»Eine Masse mit 12% Eisen kann demnach in noch so grossen Mengen engehäuft sein, sie darf nicht als Erz bezeichnet werden, weil es nach dem heutigen Stande der Hüttenkunde unmöglich ist, mit Hilfe irgend eines Prozesses mit Vorteil Eisen daraus zu gewinnen. Eine Masse mit 60% Eisen dagegen muss auch im Falle der Nichtbauwürdigkeit infolge zu geringer Menge oder ungünstiger Verhältnisse als Erz aufgefasst werden, weil durch die hüttenmännischen Prozesse eine Gewinnung von Eisen vernünftigerweise möglich ist.«

* * *

I. Magnetovec ali magnetit je kovinskega sijaja in črne barve. Ker je popolnoma neprozoren, ne vidiš skozenj. S kosom magnetita izpremiš mehko železo zlahka v magnet; ruda sama je prirodni magnet. Železa je v magnetovcu (v teoriji) 72,41%; kot tržno blago pa ima tudi v velikih množicah še 70%, ali 67—65%; povprečno ovaja tržno blago 60% železa. Zato, in ker ni magnetita malo na razpolago, se ga smatra za najvažnejšo železno rudo. — Kemično sestoji edino iz železa in iz kisika (Sauerstoff); njega kemični znak je: $\text{Fe}_3 \text{O}_4$.

II. Rusi železovec ali hematit kristalizira ali v romboedrovi¹⁾ obliki ali pa tvori male tablice, ki so časih pisano nahukle (bunt angelaufen). Te sijejo lepo kovinsko ter so železne barve. Take tvorbe se imenujejo: železni sijajnik. Plenive in luskaste kose te rudnine imenujemo luskasti železovec (der Eisenglimmer), le rahle luskaste gruče pa železno peno (der Eisenrahm).

Največkrat se dobi rusi železovec pleniv, zrnat, vlaknat, jedrnat ali pa vrasel v drugem kamenju. Vlaknati se nahaja v obliki grozdastih in ledvičastih posnemkov, ki se imenujejo rusi svitoglav (roter Glaskopf).

Če prelomiš rusi železovec, je prelom školjkast, vegast ali prsten. Na iglo magnetnico vpliva ta mineral le slabo; primerno razžarjen pa postane močno magneten. — V čistem, rusem železovcu je 70% železa; tržno blago ga vsebuje časih še 65—67%, povprečno pa je v njem kakih 60% te kovine. Kemično je tudi rusi železovec edino iz železa in iz kisika (kakor magnetovec): $\text{Fe}_2 \text{O}_3$.

III. Rjavi železovec ali limonit ne kristalizira nikoli; vedno je vlaknat, jedrnat ali prsten. Kakor pravi njega ime, mu je barva rjava. Po zlogu razlikujemo sledeče premene: 1. Vlaknati rjavi železovec, ki nareja grozdaste, obličaste ali kapničaste posnemke. Če rabiš kos te rude, se ti pokažejo na prelomini sama vlakna, ki izhajajo iz ene same točke (žarkasto razhodni zlog). Ker je vlaknati rjavi železovec

¹⁾ Romboedri so podobni več ali manj izpačenim kockam.

hematitu časih tako podoben, da jih ločimo le prav težko, zato imenujemo te tvorbe rjavi svitoglav (brauner Glaskopf). 2. Jedrnati rjavi železovec se naredi, če prhné kje druge železne rude. Zato ga smemo smatrati tudi za prirodno železno rjo. (Primerjaj podatke zadevno glinastega železovca.) 3. Luknjičast, gomoljast ali prsten rjavi železovec, pomešan s peskom, z organskimi ostanki ali sploh s tujimi snovmi, se imenuje z ozirom na način, kako in kje nastaja: a) drnovec (Raseneisenstein), ker se nabira pod drnom; b) barjevec (Morasterz); c) močvirjevec (Sumpferz) ali d) jezerska železna ruda (Seerz). 4. Bobovi rjavi železovec ali bobovec (pisolitischer Brauneisenstein) se nahaja v obliki in velikosti navadnega graha, boba ali fižola. — Časih je dobiti kepaste ali obličaste kose, ki ropočejo, ker so votli in ker imajo v svoji votlini dosti velika, premična zrna. Take tvorbe imenujemo klopote (Klappersteine).

Rjavi železovec je ravno v naših krajih najbolj razširjena železna rudnina. Kakor hočem pozneje podrobneje navesti, ga je dobiti na različnih mestih, kjer so ga dobivali svoj čas, ko je služil kot železna ruda. Poleg njega se nahaja tudi rusi železovec.

Čistega železa je v rjavem železovcu (v teoriji) 60%; bogato tržno blago pa se imenujejo rude, ki imajo preko 45% te kovine v sebi.

Kemično je rjavi železovec deloma prav tako sestavljen kakor rusi; razlika obstoji le v tem, da ima nekaj vode v sebi. Rjavi železovec se naredi, če se spojita po 2 delca (molekuli) rusega železovca s 3 delci vode. Kemični znak rjavega železovca je torej: $2 \text{Fe}_2 \text{O}_3 \cdot 3 \text{H}_2 \text{O}$.

IV. Jeklenec ali siderit kristalizira v romboedrih, ki so, kakor sem omenil pri opisu rusega železovca, nekoliko podobni (več ali manj) izpačenim kockam. Nahaja se pa tudi gručav in je potem zrnatega ali jedrnatega zloga, ali pa ima obliko ledvičastih in obličastih posnmkov. Barve je rumene, sive ali rjave. Kristali so steklenega sijaja (Glasglanz); mestoma se svetijo malo biserno (Perlmutterglanz). Na iglo magnetico vpliva le slabo; v ognju razžarjen počrni ter postaja magneten.

Tudi jeklenec se nahaja v obližju krajev na več mestih. — Posebno znamenita je na Štajerskem gora »Erzberg« pri Eisenerzu. Odtod so dobivali že stari Rimljani svoje »noriško« železo, a to nahajališče še dandanes ni izčrpano. Ondotni rudnik ima obliko ogromnih stopnic, ki obsegajo velik del vse gore. Rudo nakopljejo tu pod nebom ali odkrito (Tagbau). Nalomljeno rudo zdrobe. Zdrobljena leži potem nekaj časa prosto na zraku, kjer se izpremeni v rjavi železovec ali limonit.

Kemično je jeklenec spojina železa, ogljika¹⁾ ter kisika; in sicer pride po en del železa (Fe) in ogljika (C) na 3 dele kisika: Fe C O_3 .

¹⁾ Glej razlago pri grafitu; IX. letnik str. 5.

V 100 delih jeklenca je v teoriji 48,3 delov čistega železa; v praksi se pa smatra rudo z več kot 38% železa kot rabljivo. V primeri z rjavim železovcem ima torej jeklenovec teoretično približno za 12% manj železa v sebi; v praksi in pri bogatih rudah pa znaša ta diferenca tudi še vsaj (približno) 7%. — To je zlasti važno, kadar gre za presojanje kakega novega sem spadajočega nahajališča, kakor hočem pozneje raztolmačiti.

V. Šamozit je zelen, jedrnat mineral, ki se izpremeni na vlažnem zraku prav lahko v rusi in v rjavi železovec. Kemično²⁾ je dosti bolj komplicirano sestavljen kakor katerakoli izmed doslej omenjenih železnih rud. Železovega oksidula (Fe O) vsebuje (v teoriji) 36—42%; čistega železa torej primerno manj.

VI. Turingit je olivno zelen in jedrnat. Kemično je šamozitu sorodna ruda.³⁾ Na vlažnem zraku se izpremeni zato tudi podobno kakor šamozit v železovec. Železovega oksida ima v sebi 12—18%, železovega oksidula pa 31—35%. Čistega železa torej primerno manj.

VII. Glinasti železovec je pravzaprav rusi železovec, ki mu je primešana glina. Vlažen zadiši zaradi tega po glini. Časih je docela prsten ter tako mehak, da lahko pišemo in rišemo z njim. Tako snov imenujemo rusokredo (Rötel). Ta kreda služi v izdelovanje rdečih pisal. Vraslega v drugem kamenju je dobiti glinasti železovec povsodi, kjer vidimo sploh kako rdeče barvano kamenje.

Kakor že omenjeno, se naredi potom prhnenja (Verwitterung) iz drugih železnih rud, pa tudi iz rudnin, ki imajo sploh kaj železa v sebi, jedrnati rjavi železovec. Posebno v poslednjem slučaju se primeša novi snovi več ali manj gline. Tak rjavi železovec se imenuje glinasti rjavi železovec (brauner Toneisenstein); ako je prsten in prhek, pa rjava ali rumena železna okra (Ocker). Ilovici daje rjavo, opeki, torej žgani ilovici, pa rdečo barvo. Kakor je tudi že omenjeno, je torej ta snov pravzaprav nekaka prirodna železna rja.

Glinastim železovcem prištevajo nekateri tudi jedrnati jeklenec ali siderit, če mu je primešana glina. Tedaj ga imenujejo glinasti siderit.

VIII. Premoški železovec je pravzaprav tudi jeklenec. Primešane pa ima toliko premoške snovi, da je več ali manj črne (ali vsaj temne) barve.

(Dalje prih.)

²⁾ Šamozit (Chamosit ali Chamoisit) spada med klorite, ter sestoji iz aluminijevega silikata ter iz Fe O in $\text{H}_2 \text{O}$.

³⁾ Tudi turingit spada med klorite; poleg šamozitovih sestavin vsebuje tudi železov oksid ($\text{Fe}_2 \text{O}_3$).

Pregled razsodb upravnega sodišča o pokojninsko-zavarovalni dolžnosti.

A. O pokojninsko-zavarovalni dolžnosti.

I. Za nameščence v zmislu § 1, odst. 1 in 2 p. z. z. so bili označeni od upravnega sodišča naslednji uslužbenci:

1. **Okrajni tajnik**, ki opravlja pisarniške posle kakega okraja, med njimi tudi konceptna dela, akoravno ima opravljati radi majhnega obsega pisarniških del tudi dela v gozdni drevesnici.¹⁾

2. **Sekundarij** kake javne bolnišnice.

3. Vsi nameščenci, ki so po poklicu **kontoristi**, to so vsi nameščenci, ki redno katerakoli specifična dela trgovske kontorne službe, katere glavni deli so korespondenca, knjigovodstvo in vodstvo blagajne opravljajo, bodisi izključno ali poleg golega čistopisja (mundiranja), tudi, če imajo ob določenem času s čistopisjem časovno pretežno več opraviti. Z izrazom »čistopisje« (mundiranje) razume upravno sodišče napravo spisov po popolnoma enakovrstni predlogi. Ako se torej po delavnosti nameščenca izvrši tak spis (n. pr. faktura), ki se po svojem bistvu in po vnanji obliki od rabljenega pripomočka (n. pr. naročilnice) bistveno razlikuje, tedaj to ni več golo prepisovanje, čeprav se vsebina pripomočka dobesedno ali skoro dobesedno prenese v spis.

Kot specifično delo trgovske kontorne službe se je v posameznih slučajih označilo:

Vpisovanje v pomožne knjige, zlasti v štrace, vodstvo knjige za police, urejevanje kopijske knjige in nje registriranje, vodstvo registrature za trgovsko korespondenco, vpisovanje faktur ali voznih listov v fakturno, odnosno evidenčno knjigo, izpolnitev predtiskanih konsignacijskih pol na podlagi predloženih, vse za to izpolnitev važne podatke vsebujočih listov, dobeseden vpis iz dostavnic v knjigo opremljeno z zaporednimi številkami, in vpis teh števil na dostavnice, izpisovanje faktur za odjemalce iz poslovnih knjig, pisanje voznih listov na podlagi listov ali korespondenc, ki vsebujejo vse za izpolnitev važne podatke, zapisovanje v mestno pisarno kake špedicijske tvrdke došlih naročb in njih predložitev glavni pisarni, predložitev došlih naročil tovarni, opravljanje enostavne korespondence z izpolnjevanjem predtiskanih obrazcev.

Med kontoriste šteje nadalje upravno sodišče tudi one osebe, katere se porabljajo vsled še ne popolne izobrazbe za podrejena dela kontorne službe (pisanje naslovov in pisem po diktatu).

Tej poklicni skupini pripadajo dalje: **stavbni kancelist**, ki sestavlja kupčijska pisma, preračunja mezde delavcem in napravlja mezdne izkaze;

¹⁾ Opravek posameznih uslužbencev se je označil na podlagi razlogov dotičnega razsodila.

dalje **uslužbenci kake lesne trgovine**, katerih opravilo obstoja poglavitno v preračunjanju kubične množine odposlanega ali prevzetega lesa in cene za to množino, in **blagajničarka** v kontorju kake špedicijske tvrdke, katere pretežno poslovanje obstoja v prevzemanju in notiranju kasiranih denarnih zneskov. (Prim. II., št. 1.)

4. **Nastavljenci v odvetniških pisarnah in diurnisti** pri javnih oblastih in zavodih, ki ne opravljajo samo prepisov z roko ali pisalnim strojem, torej **solicitorji**, nastavljenci, ki vodijo v odvetniških pisarnah poslovne knjige, iz teh izpisujejo račune in sicer opravljajo dela, katera se računajo pri trgovskih podjetjih h kontorni službi, ali katerih naloga je notranja pisarniška manipulacija, sprejemanje vlog, vodstvo knjig o narokih in lustriranje, ali ki v pisarnah javnih zavodov ne mundirajo samo, marveč vodijo tudi opravniki in opravljajo torej specifična pisarniška dela enake vrste, kakor uslužbenci odvetniških pisarn, ki niso le mundanti. (Prim. II., št. 14.)

5. Uslužbenci, ki so **stenografi** po poklicu, ki v kontorjih ali odvetniških in drugih pisarnah stenografirajo diktate in na podlagi stenogramov napravljajo čistopise z roko ali pisalnim strojem.

6. **Uradni risar** kakega mestnega stavbnega urada, ki napravlja kopije načrtov s prerisovanjem na prerisni papir ali na prerisno platno;

7. **risar vzorcev** kake tekstilne tovarne, ki riše vzorce po danih navodilih.

8. **Uslužbenci**, ki spadajo v poklicno skupino **trgovskih potnikov in krajevnih zastopnikov (krajevnih agentov)**, tudi, ako napravljajo kupčije samo po natančnih direktivah (navodilih) šefa in samo s pridržkom njegove pritrditve, in če tudi ne smejo cen samostojno kalkulirati, ali če obiskujejo samo po principalu imenoma označene stranke, ali če so nastavljeni le proti proviziji.

* * *

9. **Zavarovalni agenti (akviziterji)**, ako so po pogodbi vso svojo delavno moč stavili v službo dotičnega zavarovalnega zavoda. Pri tem je irelevantno, ako je v mesečni plači, zagotovljeni od službodajalca, obsežena tudi povrnitev gotovih izdatkov.

10. **Nakupovalci**, ki obiskujejo trge in nakupujejo blago po cenah, ki jih je določil službodajalec.

11. **Skladiščniki v pravem pomenu besede** (skladiščni vodje, skladiščni upravitelji), to so uslužbenci, katerih naloga je voditi zalogo blaga, na njo paziti in imeti o njej stalno evidenco, vknjiževati dobave in pošiljatve blaga in ekspedirati blago, ki pa v skladišču fizičnih del navadno ne izvršujejo sami, marveč jih dajo izvršiti po dodeljenih jim pomagačih; ako pa se v posameznih primerih in o priliki tudi sami lotijo ročnega dela, tedaj ne sme spadati to delo med njih bistvene dolžnosti. (Prim. II., št. 2.)

12. **Ekspedienti**, katerih glavna naloga obstoja v preizkuševanju kvalitete došlega in v preskrbi pravočasne in primerne ekspedicije prodanega blaga, ali ki imajo vodstvo ekspedicijskih del in izvršujejo v to potrebna pisalna opravila, če pri tem sami redno manualno ne sodelujejo.

13. **Poslovodja kake žage**, ki nadzoruje tehnični del obrata in ki podpira šefa pri vodstvu tega dela obrata ter pri dispozicijah o nakupu in o vnovčenju materiala, dalje

14. **vodja žage**, čigar opravilo obstoja izključno le v nadzorovanju drugih uslužbencev.

15. **Vodja odpošiljalnega oddelka kake veletrgovine**, ki oddaja došla naročilna pisma posameznim oddelkom, ki se pečajo z dotičnim blagom, ki nadzira, kadar ti oddelki naročeno blago sestavijo, pravilno efektuiranje naročil in pravilno vstavitve cen, ki izračuna poštnino in skrbi za zaznambo povzetij in njih pravočasno reklamacijo pri poštnem uradu.

16. **Dva nameščenca kake špedicijske tvrdke**, izmed katerih eden prevzema blago, ki se mora od tobačne glavne zaloge razposlati podzaložnikom, in potrjuje pravilno prevzetje tobačnemu uradu, ki izravna difference med zaračunjenimi cenami podzaložnikov in tobačne glavne zaloge in pri tem izdane zneske naznanja službodajalcu in na ta način vodi del obrata službodajalčevega; drugi pa na kolodvoru izdaja potrebne dispozicije, da se obratna sredstva, ki so na razpolago, primerno izrabijo in da se ekspedicija blaga v redu in po možnosti hitro izvrši; ima tudi oskrbeti nabiralno službo.

17. **Uslužbenci**, ki spadajo v poklicno skupino **delovodij**, t. j. onih uslužbencev, ki vodijo posamezne oddelke podjetja, ki nadzorujejo v teh oddelkih zaposlene delavce z ozirom na tehnično izvršbo dela ter jih poučujejo, četudi včasih n. pr., da napravijo vzorce, sami delajo manualno. (Prim. II., št. 8.)

18. **Nastavljenec pri izdelovanju likerja**, ki vodi produkcijo blaga, pri tem zaposlene delavce poučuje in nadzoruje in ki manualno le tedaj posluje, kadar gre za manipulacije, ki se smatrajo za posebno obratno tajnost službodajnika.

19. **Nadzorovatelj (»Rutschenmeister«)**, ki nadzoruje celo manipulacijo pri nakladanju premoga, ne da bi navadno sam opravljal fizična dela, in ki je odgovoren za to, da so podrejeni mu delavci primerno zaposleni in da se pri nakladanju posamezne vrste ne zamenjajo.

20. **Stavbni paznik**, ki ima nadzorovati njemu dodeljene stavbne partije in pri tem zaposlene delavce, te delavce sprejemati in odpuščati, sestavljati plačilne liste, njima pa izvrševati manualnih del, pri čemer je upravno sodišče smatralo, da se njemu dodeljeno nadzorovanje stavbnih del tiče le njih tehnično primerne izvršbe.

21. **Stavbni polir**, ki v stavbni dobi nadzoruje stavbna dela, sprejema in odpušča delavce, pozimi pa kopira risbe s pavziranjem.

22. **Sprejemalci blaga** kake tekstilne tovarne, ki imajo pregledati gotovo blago, napake zaznamovati in nadzirati skladanje.

23. **Preiskovalec blaga**, ki ima došlo blago (vosek in med) z ozirom na boniteto preiskovati.

II. Da pokojninsko zavarovalni dolžnosti niso podvrženi, je izreklo upravno sodišče o naslednjih nameščencih:

1. Vsi, ki so po poklicu **prodajni komiji v odprtih trgovinah**, in sicer tudi tedaj, ako v primeru, da se dovolj odjemalcu kredit, ceno v njegovo breme vpišejo v nakupno knjižico in v štraco, ali če imajo izvrševati druga pisalna ali računska dela, ali če morajo mlajše komije nadzorovati in poučevati, ali če se jih zraven tudi porabi kot izložbene aranžerje.

V to poklicno skupino šteje upravno sodišče tudi v odprtih trgovinah zaposlene **blagajnike in blagajničarke** (Sitzkassiere), katerih opravilo obstoji v tem, da sprejemajo iz rok odjemalcev plačila in vodijo o tem enostavne zaznamke, in sicer tudi tedaj, ako imajo sprejemati tudi po pošti došle denarne zneske in voditi o tem enake zaznamke. (Prim. I., št. 3.)

2. **Skladiščni komiji (»lageristi«) in skladiščniki**, ki sprejemajo, shranjujejo, sortirajo in oddajajo blago in druge manipulacije v skladišču sami manualno izvršujejo, in so, če so jim pomočniki dodeljeni, z njimi skupno po poklicu manualno zaposleni, tudi tedaj, ako imajo voditi enostavne zaznambe o blagu in šefa informirati o vsakokratni potrebi blaga. (Prim. I., št. 11.)

3. **Skladiščni manipulant** kake tekstilne tovarne, ki izdajajo material po naredbah nadrejenega jim disponenta, odtehtujejo material in odhod blaga vpisujejo v posebne zaznamke.

4. **Uslužbenec v kaki zalogi premoga**, ki je pri tehtnici zaposlen in premog prodaja en detail.

5. **Več pri užitninskem zakupu nameščenih paznikov**, katerih izključna dolžnost je, na svojem mestu stati in stražiti, da se ne bi skrivaj od zunaj v mesto prineseno meso uvažalo brez plačila užitninskega davka.

6. **Inkasant**, ki ima pri zavarovalnicah kasirati premije in izročati od službodajalca dobljene pobotnice.

7. **Razvažalec piva (Bierabtrager)**, ki od pivovarne zalogi odposlano pivo sprejema in oddaja od pivovarne mu označenim odjemalcem, ki se sam po poklicu udeležuje pri manualnih opravilih, čeprav ima voditi zaznamke o pivu, odposlanem od pivovarne zalogi, in o pivu, od danem odjemalcem, ter prodajne vpisnike (Absatzregister).

8. Uslužbenci, ki spadajo v poklicno skupino **predelavcev**, to so uslužbenci, ki so kot drugi delavci manualno zaposleni pri izdelovanju blaga in le mimogrede nadzorujejo svoje sodelavce. (Prim. I., št. 17.)

Potemtakem se je izreklo, da zavarovalni dolžnosti ni podvržen **nadmlinar**, ki spravlja stroje v tek in jih odstavlja, regulira njih tek, prejema šefova naročila za delavce in jih jim sporoča, ne da bi redno imel pravico, samostojno ukazovati;

ravnatoko **uslužbenci kake lesne trgovine**, ki so zaposleni z odkladanjem in zlaganjem lesa, ki sprejemajo po šefu kupljeni les od prodajalcev in delavce na lesišču navajajo k delu.

9. **Paznik v kaki opekarni (Platzmeister)**, ki ima nadzorovati opekarje, voznike in hlapce po navodilih šefa, ki ima skrbeti za to, da se po šefu označene mu pošiljatve pravočasno nalože in razpošljejo in ki se večkrat sam manualno udeležuje pri nakladanju opeke, dalje pri gospodarskih vožnjah in tudi dovaža odjemalcem.

10. **Paznik v kaki zalogi premoga**, ki je podrejen založnemu upravitelju in po njegovih navodilih skrbi, da se premog pravočasno naloži in strankam pravočasno dostavi.

11. Oni, ki spadajo v poklicno skupino **opravnikov posestev (Gutsschaffer), nadzornikov gospodarstva, hlapcev, ki nadzorujejo mlatiče, nadovčarjev poljskih čuvajev in logarjev**, to so uslužbenci, ki so neposredno podrejeni kakemu vodilnemu organu, upravitelju ali gozdarju, in katerih nadzorovanje poljskih in gozdnih delavcev je omejeno le na to, da se po disponujočem uradniku odredena dela izvrše na običajni način, ki ga je vajen vsak kmetijski ali gozdarski delavec ali hlapec, in da se časa ne trati, tudi če si k delu došle ljudi notira v svrhu izračunavanja zaslužka.

12. **Pripravljalec statev (Stuhlvorrichter)**, ki je izključno le s tem zaposlen, poškodbe na statvah popravljati in odstranjevati, kar moti obrat.

13. **Mašinsti**, ki strežejo parne in dinamične stroje, jih mažejo in popravljajo in vzdržujejo napeljave, in katerim za ta dela niso dodeljeni pomočniki.

14. Oni, ki padajo v poklicno skupino **mundantov in diurnistov**, to so uslužbenci, ki izvršujejo le prepise (mundirajo). (Prim. I., št. 4.)

B. O drugih vprašanih pokojninsko-zavarovalnega zakona.

1. Pri **sezonskih nastavljenicah** je zahtevku § 1 glede najmanjše plače ustrezno že tedaj, ako njih mesečne plače, preračunane na eno leto, pri istem službodajalcu dosega 600 kron.

2. Nastavitev pri kakem samostojnem občekoristnem zavodu je le tedaj smatrati za **javno službo**, ako je

njega ustanovitev po zakonu samem odredjena ali če je njega upravljanje dodeljeno z opravi javne uprave po-verjenim organom kot takim.

3. **Z najnižjimi pričakovanji**, označenimi v § 2., št. 2 p. z. z., je razumeti osnovni znesek rente onega plačilnega razreda, v kateri bi bilo dotično osebo uvrstiti pri nastopu k zavarovanju o sebi zavezujočega opravila po tedaj ji pripadajočih prejemkih. S tem se je proglasila določba čl. 12 A, št. 1 i. p., kot nezakonita.

4. Krovne in strojne častnike kakega tuzejskega pomorskega plovstvenega podjetja ne zadene, ker morajo glasom določil tudi v domačih lukah opravljati svojo službo, izjema § 2, št. 3 p. z. z. (**trajni posel v inozemstvu**).

5. Z nameščenci, zavarovanimi pri **nadomestnih institucijah**, je vsaj do dne dostavitve dotično nadomestno institucijo kot tako priznavajočega odloka ravnati kot z udi pokojninskega zavoda.

6. Pokojninsko-zavarovalni dolžnosti uslužbencev kakega odvetnika in kakega neprotokoliranega stavbnega mojstra ni možno zadostiti z zavarovanjem pri društvu »**Pensionsverein der deutschen Sparkassen Österreichs**».

7. **Reformatio in peius**. Pokojninski zavod ni, če se je zavarovalna dolžnost kakega uslužbenca po instančnem potu pravomočno zanimala, pri neizpremenjenem dejanskem stanu več upravičen izdati nov odlok izrekajoč zavarovalno dolžnost.

8. **Pravomočnost**. Pravomočna odločba o pokojninskem zavarovanju velja z vsemi iz nje sledečimi praviciami in dolžnostimi do onega trenutka, od katerega dalje se ukrene njena razveljava, oziroma razveza po njej formaliziranega pravnega razmerja; do tega trenutka je tudi vplačevati zavarovalne prispevke. Ker so se izvršila ta plačila na podlogi pravomočnega odloka, bi se moglo z njimi ravnati kot z indebite izvršenimi vplačili.

9. Če se je od višje oblasti ob izvrševanju **državne nadzorovalne pravice** ukrenila izločitev kakega uslužbenca iz zavarovalne dolžnosti, pričenshi s trenutkom te odločbe, ni dopuščena pritožba službodajalca ali službojemalca v smeri, da je bilo izreči izločitev z nazaj učinkujočo močjo.

10. Čl. I., odst. 1 min. nar. z dne 28. decembra 1908, drž. zak. št. 263, se na **uslužbene farmacevte** z ozirom na brezpogojni ukaz § 11., zakona z dne 18. decembra 1906, drž. zak. št. 5, iz leta 1907, to poklicno skupino privzeti v zavarovanje, ne more uporabljati.

Odlomki iz trgoveške korespondence.

Spisal Fr. Zelenik.

1. Blagovno naročilo.

Kupec naroči blago iz lastnega nagiba in vsled potrebe ali pa vsled ponudbe prodajalca. Če je naročnik

že znan in v zvezi s prodajalcem, bo ta njegovo naročilo takoj izvršil. Če pa kupec še ni znan prodajalcu, tedaj ta gotovo ne bo takoj izvršil, če ni naročeno proti povzetju ali če kupec ni poslal protivrednosti naprej, ampak se bo poprej informiral o razmerah in položaju kupca.

Naročilo je ali kup na ogled ali kup za poskušnjo. Kadar kupec kupi za poskušnjo ali na podlagi vzorca, se je napravila gotova kupčija (fester Kauf). V takem slučaju kupec ne more blaga zavrniti. Če kupec ni kupil na podlagi vzorca, ni poudarjal, da kupi na poskušnjo, tedaj se je naročilo blago na ogled in kupec ima pravico blago odobriti in prevzeti ali pa zavrniti.

Naroči se ali pismeno ali osebno ali pa po potniku ali tudi zastopniku.

Vsako pismeno naročilo mora vsebovati:

- 1.) ime blaga;
- 2.) kakovost blaga;
- 3.) množina blaga;
- 4.) čas izvršitve in
- 5.) način odpošiljatve.

Samo ob sebi je imevno, da se mora navesti ime blaga, ki se hoče imeti. Ker pa imamo od enega in istega blaga lahko več vrst in kakovosti, se mora natančno navesti vrsta in kakovost. Na primer: Pšenična moka št. 0 ali beneški otrobi, debeli, ali santokava oprana, srednje kakovosti, ali japonski riž 5 zvezd itd.

Navesti se mora seveda tudi množina. Na primer: Pet sodov jedilnega olja ff, ali 100 vreč pšenične moke št. 0, ali 100 kg popra, celega, penang, ali 3 vreče salvador kave, ali 1000 m jute tkanine itd. Če kupec ne omeni nič o kakovosti, ima prodajalec pravico poslati blago srednje kakovosti (čl. 335 trg. zak.).

V naročilu se mora navesti, kdaj se mora blago poslati. Na primer: Takoj, tekom 14 dni ali začetkom prihodnjega meseca ali po dospelku blaga itd.

Istotako mora naročnik navesti svojo željo glede načina odpošiljatve. V naročilu se navede, ali se pošlje blago po pošti, železnici, ladji, po vozniku, kot navadno tovarno blago ali brzovozno itd.

Kupec tudi ne bo pozabil navesti cene. Ali dovoli prodajalcu od tega zahtevano ceno, ali mu napravi limit ali pa zaupa prodajalcu in reče, naj se mu računa po najnižji ceni.

Če ima kupec še kake druge želje in zahteve, mora navesti tudi te v naročilnem pismu.

Koncem vsakega naročilnega pisma prosi naročnik obvestila, če in kdaj se bo blago odposlalo. Istotako se priporoči za brzo in natančno izvršitev naročila.

Če stavi kupec v svojem naročilu pogoje, o katerih ni gotov, da jih bo prodajalec sprejel, je njegovo naročilo pogojno. Taki pogoji so n. pr.: jako nizka cena, kratek dobavni rok, frankodobava in prevzetje nevarnosti transporta, če je ponujal prodajalec drugače.

Prodajalec je primoran naročilo izvršiti, če je to pravočasno došli odgovor na njegovo obvezno ponudbo, sicer pa je odvisno od njegove volje in možnosti naročilo izvršiti ali pa ne. Vsekakor pa se mora na prejeto naročilo takoj odgovoriti, posebno če je prodajalec s kupcem v kupčijski zvezi. Ako v takem slučaju ne odgovori takoj, se smatra molk za odobritev naročila (čl. 323 trg. zak.).

Kadar prodajalec ne more ali noče izvršiti naročila, mora to sporočiti naročniku.

Prodajalec ne bo izvršil naročila, kadar ne pozna naročnika in se tedaj ne more spuščati v kupčijske zveze, ali če so naročnikove premoženjske razmere nepovoljne. V takih slučajih se bo zahvalil za naročilo ter navedel en ali drug vzrok, zakaj ne izvrši naročila. Trгоvec pa navadno sporoči, pod kakimi pogoji bi izvršil naročilo.

Istotako prodajalec ne bo izvršil pogojno danega naročila, kadar zahteva kupec take pogoje, katerih prodajalec ne more sprejeti. V tem slučaju mora prodajalec kupca takoj obvestiti, navesti vzroke, zakaj ne izvrši, in navesti obenem protipogoje, pod katerimi bi naročilo izvršil.

Če prodajalec nima naročenega blaga v zalogi, mora to sporočiti kupcu in navesti čas, kdaj bo razpolagal z blagom.

Naročila za poznejšo dobavo se potrdijo in se v potrdilu ponovijo pogoji, cena, čas dobave itd.

Če prodajalec naročilo takoj izvrši, mora kupca nemudoma obvestiti o tem in mu poslati račun. Tako obvestilo je

f a k t u r n o p i s m o i n f a k t u r a (račun).

Tako pismo vsebuje:

- 1.) poziv na naročilo;
- 2.) obvestilo, da je blago odposlano;
- 3.) navedbo načina, kako se je blago poslalo;
- 4.) čas in način plačila.

Takemu pismu se priloži račun.

Ker pa je čas denar in mora trгоvec tedaj ravno s časom biti varčen, zategadelj se ne piše več posebno fakturno pismo, ampak faktura (račun) ima že predtiskan prostor za take stvari in je treba le račun primerno izpolniti, pa je gotovo fakturno pismo pa tudi račun; tedaj se opravi vse obenem in na krajši način.

Ako plača dolжник računski znesek takoj, se plačilo na računu potrdi (račun se saldira). Napiše se: znesek prejel, datum in podpis. Ne sme se rabiti spaka: h v a l e ž n o p o r a v n a n o, ker kupec ni hvaležen.

(Dalje prih.)

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

Dalje.

Dedno zakupovanje ima tudi zlasti v sedanji dobi večji socialno-politični pomen. Čim bolj se mala posestva razkosavajo, tako da ne morejo lastnikov več

prerediti in čim bolj na drugi strani razni bogataši kupujejo obširne komplekse zemlje, da jih spreminjajo v lovške parke, kar se dogaja zlasti v alpskih krajih, tem bolj potrebna je neka zavira takemu razkosavanju. In to je pri dednih zakupih, kjer ima zakupnik do malega iste pravice do zemlje kakor lastnik sam, samo da mu ni dovoljeno zemlje prodati.

Vendar ima ta sistem zakupovanja več nasprotnikov zategadel, ker država ne more spreminjati poljubno zakupnine, ki ostane torej vedno enaka, čeprav denar izgublja svojo prvotno vrednost in država nima tudi nobenega dobička, če bi prav zemljiška renta zelo poskočila.

Uvažujoč razne pomisleke, ki smo jih navedli pri lastni upravi in obojevrstnem zakupovanju, je država skušala z raznimi mešanimi sistemi spopolniti upravo svojih domen.

Tak sistem je uprava proti jamstvu ali garanciji. V takih slučajih država nastavi oskrbnika, kateremu prepusti potrebno glavnico, da jo porablja za gospodarstvo proti zaračunu, torej tako kakor pri lastni upravi. Vendar pa mora ta oskrbnik jamčiti vsako leto za določeno množino dohodkov. Ako bi njegovi dohodki prekašali to določeno vsoto, pa mora ta presežek z državo deliti. Toda tudi ta sistem se ni posebno obnesel in se ni mogel razširiti. Saj je pa tudi težko dobiti ljudi, ki bi pač morali jamčiti, da država dobi določeno vsoto dohodkov, čeprav morda v njihovo škodo, zraven bi pa morali morebitni večji dobiček deliti z državo. Gotovo bi jih tak uspeh njihovega dela ne spodbujal posebno k skrbnemu gospodarstvu. Vendar ima pa te vrste uprava za državo to dobro stran, da lahko računa na naprej določene dohodke, dočim je pri lastni upravi vedno edvisen dohodek od mnogoštevilnih slučajev.

Vse te neprilike, ki smo jih našli pri upravi državnih domen, so privedle moderne države do tega, da so prodale večino svojih poljskih domen, kar je po našem mnenju le pozdravljati.

Že pravni in politični razlogi govore zoper prevelike domene, saj nastajajo s tem vedna navzkrižja med državo kot zasebnikom in državljani — spominjamo le na pašnike v Alpah — in država pri tem rada pozabi, da mora z enako skrbjo varovati koristi svojih državljanov kakor svoje koristi.

Obširne domene zahtevajo tudi veliko število upravnikov, uradnikov in služabnikov, kar je gotovo na škodo zasebni podjetnosti. In slednjič more država z bogatimi domenami vplivati na večjo množino volilcev, ki so odvisni od nje, tako da v zastopstvih ne pride na površje pravo mnenje državljanov. Tudi če bi država v tem oziru pustila svojim uradnikom popolnoma proste roke, bi vendar lahko več časa obstala brez nadzorujočega parlamenta. To bi se zlasti lahko zgodilo v časih, ko bi ljudstvo najbolj želelo, da je varuje voljeno zastopstvo.

V državi bi vladal tajni absolutizem. Ob vojnem času je zasebna last po mednarodnem pravu sveta, da se je sovražnik ne sme dotakniti. Ni pa tako z domenami. Teh se bo skušal sovražnik najprej polastiti ali jih opustošiti, da s tem oslabi nasprotno državo.

Pri prodaji državnih posestev se je pa ravnati po nekaterih pravilih, ki jih smemo imenovati varnostne odredbe za državo in nekoliko tudi za splošnost sploh.

1. Treba je pazljivosti že pri izberi domen, ki se naj prodajo. Ne sme se prodati preveč posestev naenkrat, ker bi bila s tem oškodovana državna blagajna, kajti večja množina bi se morala radi manjšega števila ponudnikov prodajati ceneje. Pri tem bi bili pa tudi prizadeti zasebni posestniki, ker bi tudi vrednost njihovih zemljišč padla. Najprej naj se prodajo tista zemljišča, ki zahtevajo najbolj intenzivnega obdelovanja in v primeri z dohodki neprimerno velikih upravnih stroškov. Tudi naj se pazi pri razkosavanju na potrebe kraja, kjer se prodajajo posestva. Ako v kraju manjka majhnih posestnikov, naj se državna posest razdeli v manjše kose, ako pa zahtevajo krajevne potrebe večjih posestev, n. pr. planinski kraji, naj država posameznikom prodaja večje celote.

2. Paziti je tudi na osebe, katerim se domene prodajo. Razni špekulantje lahko izpridijo najboljše namene, ki jih ima država pri prodaji; zato naj se prekupci načeloma izključujejo, poleg njih pa tudi osebe, o katerih se ne more misliti, da bodo kupljeno posestvo dobro obdelovale.

Tudi se mora gledati pri kupcih na njihovo zmožnost in voljo, da bodo tudi izpolnili posamezne zahteve kupne pogodbe.

3. Prodaja naj se v časih mirnega gospodarskega razvoja, ko države ne pretresajo nobeni notranji ali zunanji nemiri, kajti v takem času bo država dobila največ in najbolj primernih kupcev. V teoriji je pač lepa ta zahteva, toda v praksi jo je težko izvesti. Največ svojih posestev so države prodale ob času, ko jim je primanjkovalo denarja radi pretečih vojska, notranjih revolucij ali pa radi hudih posledic nesrečnih vojsk. Zgleda za to nam nudi v obilici naša država, ki je prodala veliko svojih posestev leta 1810. in 1811., leta 1851. kar za 72 milijonov kron, leta 1855. je izročila narodni banki 150 kvadratnih milj sveta.

4. Skupilo za prodane domene naj se porabi bistvu domen primerno, ker dohodek iz prodanih posestev ni reden dohodek, se tudi ne sme porabiti za redne izdatke, za kar se porabljajo redno se ponavljajoči dohodki. Iz takega skupila naj se poravnava dolгови, za kojih obrestovanje se mora na leto plačevati večji odstotek kakoršnega donašajo domene. Roscher pravi¹⁾: Domänen

¹⁾ Roscher: System der Finanzwissenschaft. Vierte, vermehrte und verbesserte Auflage Stuttgart 1894 str. 62.

verkaufen, um damit laufende Ausgaben zu decken, heisst dem Wilden gleichen, welcher den Baum fällt, dessen Früchte er geniessen will.

Zgoraj izrečeno pravilo, da je vobče svetovati, da se državne domene prodajo, pa ne velja za nekatere vrste domen, predvsem ne za gozdne domene. Glede teh domen je naravnost potrebno, da jih upravlja država v lastni režiji. Pač je naša država po letu 1850. vsled žalostnih finančnih razmer prodala tudi velik del svojih gozdnih domen, da sedaj pripada le še kakih 10% vsega gozda državi, kakih 15% občinam, ves ostali gozd pa je last zasebnikov. V drugih državah vidimo precej drugačne razmere. Rusija ima n. pr. 70% vsega gozda v državnih rokah, Prusija 30% in druge manjše nemške države še veliko več nego Pruska.

Vzroki, zakaj naj skuša država svoje gozdne domene obdržati in ponekod tudi pomnožiti, so različni. Pred vsem gozdovi ne potrebujejo tako intenzivne uprave kakor poljedelske domene. Pomisleki, ki smo jih navedli pri poljskih domenah zoper lastno upravo državno, ne veljajo za gozdno upravo, kajti tu gre pred vsem za večjo glavnicu in enakomerni obrat in ko nudi država s svojimi bogatimi dohodnimi viri in s svojim plačanim uradništvom, s strokovnjaki v gozdnih zadevah, tako da glede donosa državnih in zasebnih gozdov pri sicer enakih terenskih razmerah ni vidne razlike.

Gozdovi zelo vplivajo na podnebje in namakanje pokrajin, zlasti v visoko stoječih krajih, in so torej velike splošne koristi, katere varovati je v prvi vrsti vezana država. Saj vidimo dan na dan, kako kljub vsem gozdnim postavam naši kraji dobivajo vedno bolj kraški značaj in kako nepremišljeno se seka les. Po našem mnenju je čisto pravilno, da ima država v tem oziru neko nadzorstvo nad zasebniki in da vse gozde, ki preprečujejo peščine, lavine in vodne navale, sama prevzame v svojo upravo (zavarovani gozdovi).

Gozdovi se pa morajo tudi varovati radi negotove prihodnosti. Saj les ne raste kakor žito in ne dozori vsako leto, temveč potrebuje desetletja, da se more uspešno porabiti.

Ako se gozdovi ne varujejo, dogodi se lahko, da v doglednem času nastopi pomanjkanje lesa, ki je največje gospodarske važnosti, bodisi kot stavbni les, bodisi kot kurivo. Lahko se tudi dogodi, da se cena lesu zelo poviša, ako bo les treba dovažati le iz oddaljenih ali težko dostopnih krajev. Saj si moremo predstavljati veliko važnost gozdov že pri čisto navadnem primeru. Neka vas pogori popolnoma. Velika dobrotu za kmeta je, če imajo svoj les in pa če dobe za potrebo les iz državnih gozdov brezplačno, kakor se je že parkrat zgodilo na Gorenjskem in na Koroškem, kjer ima država obširne lastne in verskozakladne gozdove.

Raznoterosti.

Balkansko vprašanje in gospodarski interesi Avstrije.

V listu ne delamo nikoli politike, ampak brigamo se vedno le za gospodarska vprašanja s slovenskega kakor tudi splošno avstrijskega stališča. Gospodarska okrepitev Avstrije je tudi naša okrepitev in če nastopamo včasih proti politiki naših diplomatov zlasti spričo balkanskih dogodkov, storimo to le, ker uvidimo in s številkami dokazujemo neprecenljivo škodo, ki se dela avstrijski industriji in trgovini od nesrečne politike. Naši tovariši nemške narodnosti zlasti veleindustrijalci v Avstriji občutijo tudi, morda še bolj, vso depresijo in stagnacijo, toda ne upajo se ziniti, ker z nemško narodnostjo nikakor ne soglaša, da bi priznali resnico, kadar gre za balkanske Slované, najsi potem naši gospodarski odnošaji še tako trpe. Da, na eni strani zabavljati in zaničevati Srbe in druge Slované, na drugi strani pa skušati izkoristiti gospodarske ugodnosti, to se pa sklada z njih moralo. Koliko gospodarskih koristi pričakujejo naši industrijci in trgovci od preobrata na Balkanu kot najbližji sosedje! Toda na to ne mislijo, da bi lahko zanje le drobtičnice odpadle, ako se bo še naprej tirala balkanskim državam sovražna politika. To nam prihaja na misel vselej, kadar se vrše na Dunaju predavanja o gospodarskih odnošajih balkanskega ozemlja. Dne 26. pret. meseca je predaval o tem predmetu bivši sekcijski šef v bosanski upravi vitez Horowitz v družbi industrijcev. Pl. Horowitz, ki je dober poznavatelj gospodarskih in socialnih razmer balkanskih držav, je najprej govoril o gospodarskem položaju na Balkanu. Na podlagi materiala je dokazal, da so Srbija, Bolgarija in Črna gora dosegle v zadnjih desetletjih znamenit razvoj in da je pričakovati, da bodo pod upravo teh napredujočih in razvijajočih se držav tudi dosedanje turške pokrajine znatno ojačile svojo produkcijsko in konzumujočo silo. Vsled tega je dana avstrijski industriji ugodna politika, da v bodoče ne le razširi svoj izvoz na Balkanu — po sebi umevno ob ugodni in industriji prijazni trgovski politiki — ampak tudi z investiranjem kapitalij izredno povzdigne gospodarsko življenje v jugovzhodu monarhije. V to svrhu se morata industrija in banke potruditi, da se na mestu seznanijo z razmerami in si pridobi osebne zveze z merodajnimi faktorji. Potrebna kapitala tako za javne kakor zasebne namene bo v novo osvojenem ozemlju, ko se povrne mir, jako znatna in iz tega nastajajo za avstrijske komercialne kroge bogate prilike za kupčijske transakcije. H koncu je predavatelj razložil prometne razmere na Balkanu in označil one železniške proge, ki so potrebne za gospodarsko otvoritev dežel. Vse to je jako lepo in mi v prvi vrsti želimo, da bi prišle gospodarske ugodnosti vsled prirastka novih ozemelj balkanskim državam Avstriji v prid, toda se li smemo vdati temu upanju spričo današnje avstrijske politike?!

Pojasnila v kazenskosodnih konkurznih zadevah so poštne prosta. Redkokomu je znano, da so vsa pisma, ki se pošiljajo v kazenskih zadevah sodiščem vsled poziva le-teh, poštne prosta. Za trgovce je zlasti važno glede pojasnil, ki jih zahtevajo od njih sodišča v konkurznih zadevah, in to tem bolj, ker se mnoga sodišča ne poslužujejo več navade, da se vprašanjem priklapijo kuverte za odgovor, katerih zavitek ni treba opremiti z znamkami.

Jubilej poštne hranilnice. Dne 12. januarja t. l. je praznoval poštnohranilnični urad jubilej tridesetletnega obstoja. Dne 12. januarja 1883 se je otvorila poštna hranilnica, ki je v začetku le neznačno delovala, v hranilnem prometu. V treh desetletjih je dosegla poštna hranilnica velikanski razvoj tako v hranilnem prometu kakor tudi v drugih strokah finančnega poslovanja bodisi kot državna banka ali kot privatni zavod. Danes je dobiti malokaterga večjega trgovca, ki bi ne bil član poštne hranilnice — gotovo se pa vsakdo poslužuje njenega klirinškega prometa.

Mali trgovci in obrtniki kot porotniki. Rado se zgodi, da so mali trgovci in obrtniki, ki delajo le sami ali le z vajenci, izžrebani kot porotniki. Vsled tega trpe njih podjetja občutno škodo, zlasti če trajajo porotne razprave več dni ali cel teden. Gremij dunajskega trgovstva se je zato obrnil na višje deželno sodišče s prošnjo, naj se pri sestavi porotniške liste na to ozira in izpusti take male trgovce, ki so vsled izvrševanja porotniške dolžnosti gospodarsko zelo oškodovani. V rešitvi te vloge se je obljubilo, da se bo pri sestavi porotniške liste čim najbolj na to oziralo. — Vloga pravi med drugim: Današnje pridobitno življenje zahteva intenzivno delovanje malega trgovca. Kjer podjetnik sam dela in je brez nameščencev ali le z nekaterimi, povzroči njegova odsotnost od obrata za dlje časa občutno škodo, to tem bolj, ker si more tak podjetnik le redko ali pa z velikimi žrtvami dobiti kako pomožno moč, ki je pa kljub temu nepopolna. Za podjetnike torej, ki nimajo osebja, ali le tako osebje, čigar delo ni nikakšno nadomestilo za njega, pomenja izpolnjevanje porotniške dolžnosti občutno gospodarsko škodo. To dejstvo vpliva pa tudi slabo na zmožnost dotičnika za izvrševanje porotniške službe, kajti izključeno je, da bi se človek, ki nemirno in s skrbjo misli na svoj obrt, ki ga je pustil na cedilu, z osredotočeno pozornostjo posvetil svojemu poslu kot sodnik. To so težki pomisleki, ki jih je treba upoštevati.

Velikost in teža tiskovine. Trgovsko ministrstvo je pred kratkim naznanilo, da bo v bodoče vsako prošnjo za dovolitev, da se smejo po pošti pošiljati tiskovine, ki prekoračijo najvišjo tarifarično mejo v teži in obsegu, brez vsake izjeme odklonilo. Zato se nujno priporoča, paziti že pri naročevanju cenikov in drugih kot tiskovina oddanih pošiljatev, da se tarifarična najvišja meja, namreč 1 kg teže, 45 cm mere na vse strani, ali pri valjasto zavitih pošiljkatvah 75 cm dolžine in 10 cm premera ne prekorači.

Domače industrije Slovenci nimamo veliko. Toda kar imamo domačih industrialnih podjetij, smemo na nje biti ponosni, ker morajo vsled svoje vsestranske solidnosti imponirati vsakemu. Naša dolžnost je tembolj, da ta svojo domača podjetja podpiramo in delamo na to, da se vedno in vedno bolj razvijajo. Posebno velja to o Kolinski tovarni za kavne primesi, ki je podjetje združenega našega trgovstva. Ravno naši trgovci imajo za to prilike prav mnogo, in ravno od naših trgovcev smemo po pravici pričakovati, da delujejo za razvoj svojega podjetja, kakor je Kolinska tovarna. To pred vsem s tem, da svojim odjemalcem priporočajo Kolinsko kavno primes, ki jo ta tovarna izdeluje. Stori jo to lahko z zavestjo, da priporočajo pristno domače in pa najizbornejše blago.

Statistika.

Zboljšanje zunanje trgovine v januarju. Statistični podatki naše zunanje trgovine v mesecu januarju t. l. kažejo sicer tudi pasivum, toda znatno manjši kakor v januarju 1912. Trgovska bilanca je bila v letošnjem januarju za 40.2 milijona kron pasivna, dočim je bila v januarju 1912 za okroglo 74.7 mil. kron pasivna. Uvoz je namreč znašal 250 mil. kron, izvoz pa 210 mil. kron, torej se je uvoz proti januarju 1912 zmanjšal za okrog 17 milijonov kron, izvoz pa zvišal za okrog 17.6 milijonov kron. Zvišanje izvoza so v prvi vrsti povzročili sladkorni sklepi. Izvoz rafinad je okrog 17 milijonov kron višji, uvoz surovega sladkorja pa za okrog 3 milijone kron manjši, torej se je izkazal prirastek 17 milijonov kron. Zanimive so zlasti številke sladkornega izvoza v balkanske dežele. Meseca januarja letos se je namreč izvozilo sladkorja: na Bolgarsko 197472 q proti 4154 v januarju 1912; na Grško 49956 meter. stotov proti 13530 q v januarju 1912; v Črnogoro 3627 q proti 566 q, na Srbsko 3627 q proti 0 in v evropsko Turčijo 208655 q proti 149670 q v januarju 1912. To ugodno razmerje proti januarju lanskega leta velja žal le za sladkor.

Falimenti v januarju in februarju 1913. V februarški številki našega lista smo priobčili statistiko falimentov leta 1912 ter obenem izrekli bojazen, da se nam spričo naraščanja falimentov proti koncu leta obeta tudi v letu 1913 vedno več insolventov ter smo tudi vzroke navedli. Pričakovanje se je žal izpolnilo in leta in leta nazaj ni bilo še nikoli toliko falimentov kakor letošnji januar. Navajamo namreč samo insolvence z več nego 100.000 K pasiv. Teh je bilo v januarju 82 z okroglo 23 milijoni K pasiv, v februarju pa 57 z okroglo 20 milijoni pasiv. Ustavitev plačil je bilo v januarju 431, v februarju pa 275. Res je, da se je v februarju število zmanjšalo, toda januar je kritičen mesec, ki se komaj da v tem oziru primerjati drugim mesecem. To žalostno statistiko bomo še prinašali.

Izvoz živine iz naše države je v preteklem letu presegal uvoz v državo za kakim osem milijonov kron. Izvoz je namreč znašal okroglo 35 milijonov kron, dočim se je uvozilo živine le za kakih 27 milijonov. Izvoz se je proti letu 1911 izdatno povišal, ker je poskočil od 34.618 glav klavne živine na 68.224 glav ozir. od trgovinske vrednosti 20.587.777 K na 35.388.449 K. V prvi vrsti se je živina izvažala na Nemško, in sicer 50.334 goved (l. 1911 19.138) in 3921 ovac (l. 1911 1433), ker je cena na nemškem trgu izdatno poskočila tako, da se je kljub visokim cenam v naših deželah še vedno izplačalo izvažati na Nemško. V Italijo se je izvozilo 3042 glav goveje živine, v Švico pa 7439 ovac. Poprejšnja leta se je v Švico prodalo več tisoč govedi, lansko leto pa le par glav. Izvoz prešičev je v zadnjih letih sploh tako nizek, da komaj pride pri živinski trgovski bilanci v poštev.

Mesa (svežega in izdelanega) se je leta 1912 izvozilo okroglo 22.019 meterskih stotov v trgovinski vrednosti 5½ milijona kron. Izvoz svežega mesa se je izdatno zmanjšal proti letu 1911, dočim se je gnjatij in klobas izvozilo več nego prejšnje leto. Največ mesa se je izvozilo na Francosko.

Uvoz živine je istotako kakor izvoz leta 1912 izdatno poskočil proti letu 1911, v katerem letu se je pa tudi že za kakih 15 milijonov kron več uvozilo nego v prejšnjem letu. Uvoz klavne živine je znašal v l. 1912 namreč 120.295 glav v trgovinski vrednosti 27.308.623 K, to je za 17.219 glav ozir. v trgovinski vrednost 9 mil. kron več nego v letu 1911. V uvozu prednjači Srbija s kontingentom 15.000 glav živine in 50.000 prešičev, ki so se smeli zaklani importirati. Iz Romunskega je prišlo 7614 glav govedi in 4237 prešičev, iz Italije 11.364 govedi (l. 1911 le 75). Tudi iz Nemčije je prišlo 6233 goved, iz Švice 4138 in iz Nizozemske 1677 glav. To je ponajveč plemenska živina in teleta, s katerimi naj bi se zboljšala domača prireja.

Mesa (svežega in izdelanega) se je v preteklem letu uvozilo 53.018 meterskih stotov v vrednosti 7.479.188 K. Od tega zneska odpade samo na Srbijo samo 48.000 q, s čimer se je za argentinsko meso dobil veliko boljši nadomestek.

Saniranje deželnih financ. Če obvelja finančni načrt, ki se sedaj razpravlja v finančnem odseku državnega zbora, bi po predlogu poročevalca Steinwendra odpadlo od dohodkov iz osebnih davkov in davkov na žganje več na posamezne dežele:

na Niževavstrijsko	7.89	milijonov kron
„ Gornjevavstrijsko	0.971	„ „
„ Solnograško	0.335	„ „
„ Štajersko	2.194	„ „
„ Koroško	1.088	„ „
„ Trst	0.433	„ „
„ Istro	0.408	„ „
„ Goriško	0.498	„ „
„ Tirolsko	1.266	„ „
„ Predarlško	0.146	„ „
„ Češko	10.285	„ „
„ Moravsko	6.44	„ „

v Šlezijo	2.021 milijonov kron
„ Galicijo	12.36 „ „
„ Bukovino	1.34 „ „
„ Dalmacijo	0.61 „ „

— u —

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

VI. redni občni zbor se je vršil dne 2. marca 1913 v restavraciji Narodnega doma.

Predsednik g. dr. R. Pipuš je najprej predaval o osebni dohodnini in sestavljanju napovedi za ta davek ter o kaznivih posledicah, ki nastanejo vsled nepravilnih napovedi. Predavanje je bilo jako zanimivo in poučno in so bili poslušalci hvaležni gosp. predavatelju za pouk.

Po predavanju je predsednik otvoril občni zbor ter izrekel obžalovanje vsled slabega obiska. Tajnik je nato prečital zapisnik zadnjega občnega zbora, ki se je odobril, ter prešel na poročilo o društvenem delovanju v poslovnem letu. Društvo je imelo 84 članov ter je odbor obravnaval društvene zadeve v 13 sejah. Nato je poročal g. Križka o „klubu obrtnikov“. Klub je štel 60 članov in poročevalec pričakuje, da se bo število spričo majhne članarine podvojilo. Klub ima svoj tamburaški zbor in bo zdaj pritegnil še obrtni naraščaj v klub. Klub ima svojo sobo, v kateri je nastanjena čitalnica, prireja čajeve večere in vsak četrtek predavanja. Blagajniško poročilo izkazuje 1703 K 69 h prometa ter 132 K 90 h inventarne vrednosti. G. Šoštarič je v imenu preglednikov računov predlagal zahvalo g. blagajniku, ker so bile knjige v najlepšem redu. Pri volitvi odbora so bili soglasno izvoljeni: za predsednika g. dr. Radoslav Pipuš, za odbornike pa iz vrste samostojnih trgovcev gg. Berdajs Vilko, Bureš Franc, Šumenjak Alojzij in Weixl Vilko; iz vrste trgovskih nastavljenecv pa gg. Baloh Ignacij, Hren Vilko, Jagodič Simon in Jančič Drago. Kot namestnika odbornika sta bila izvoljena gg. Horvat Franc in Vajdič Ivan, kot pregledovalca računov pa gg. Pleteršek Alojzij in Križka Zvonimir. — Razgovor o eventualni prireditvi razstave se preloži na poznejši čas. Nato zaključi predsednik občni zbor z zahvalo udeležencem.

Društvene vesti.

Konstituiranje odbora. Odbor našega društva se je v seji dne 19. februarja t. l. naslednje konstituiral: za tajnika je bil izvoljen g. Fran Golob, za njegovega namestnika pa gosp. Josip Tičar; za blagajnika g. Hanuš Krofta, za njegovega namestnika g. Ljudevit Vašič; za gospodarja g. Ivan Volk in za knjižničarja g. Konrad Lisac. Dalje se je v tej seji vršila tudi volitev v kuratorij podpornega zaklada in v odseke, ter so bili izvoljeni sledeči gospodje: a) V kuratorij podpornega zaklada: Ivan Kostevc, Fran Kovač, Fran Petan, Andrej Šarabon in Veličan Volk; b) v gospodarski odsek: Josip Drčar, Ivan Jelačin st., Avg. Jurjevec, Ivan Mejač, Hanuš Krofta, Alojzij Lilleg, Andrej Šarabon in Josip Šelovin; c) v pevski odsek: Josip Drčar, Ignac Novak, Anton Pintar, Zorko Prelovec in Veličan Volk; d) v posredovalni odsek: Fr. Kovač, Ivan Mejač, Ivan Samec, Josip Tičar in Ivan Volk; e) v redakcijski odsek: Fran Golob, dr. Rudolf Marn, Ivan Volk, dr. Fran Windischer in Ivan Volk; f) v učni odsek: Konrad Lisac, dr. Viktor Murnik, Avgust Tosti, Ivan Volk in dr. Fran Windischer; g) v veselčni odsek: Pavel Fabiani, Fran Hodko, Ivan Jelačin, Ivan Jelačin ml., Ivan Kostevc, Fran Kovač, Hanuš Krofta, Ignac Novak, Viktor Rus in Ljudevit Vašič.

*

Čeke so poslali: gg. I. Dežman, Trbovlje; C. C. Holzer, Ljubljana; Edmund Kavčič, Ljubljana; Franc Lapajne, Idrija; Rudolf Rutner, Vrhnika; Franc Tavčar, Selca, Anton Suša, Senožeče; Ignac Žargi, Ljubljana; A. Žibert, Ljubljana. Hvala!

*

Opozarjamo gg. člane, da nam je prijavljenih več trgovin, ki se prodajo oziroma oddajo v najem. Interesentje naj se blagovolijo obrniti za natančnejše podatke na naše društvo.

*

Članarina in naročnina. Pravkar smo razposlali vnanjim članom in naročnikom, ki za tekoče leto še niso poslali članarine oziroma naročnine, pozive za plačilo. Radi reda in prihranitve stroškov za zopetne opomine prosimo vse, ki so pozive prejeli, da se jim čimpreje odzovejo.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 1 knjigovodja, 2 kontorista, 1 potnik, 2 pomočnika mešane stroke, 2 pomočnika specerijske stroke, 3 kontoristinj, 1 blagajničarka, 2 prodajalki, 6 učencev in 1 učenka. — Službe iščejo: 3 knjigovodji, 3 kontoristi, 5 poslovodij, 3 potniki, 7 skladiščnikov, 22 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železninske stroke, 14 pomočnikov manufakturne stroke, 12 pomočnikov specerijske stroke, 15 kontoristinj, 17 blagajničark, 24 prodajalk, 5 učencev in 3 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti majhni odškodnini.

*

Popravek. V poročilu o občnem zboru v zadnji številki se je pomotoma navedlo, da je II. podpredsednik društva g. Fran Drčar. Pravilno naj se glasi Josip Drčar.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 28. februarja 1913:

V društvo se je sprejelo 8 rednih članov.

Obolenje je naznanilo 35 članov, med temi se je sprejelo v Leonišče 5 članov.

Bolniških stroškov se je izplačalo 13 članom v znesku 894 K 10 vin.

Enemu članu se je dovolila fakultativna podpora v znesku 100 kron.

Umrli je 28. januarja t. l. gosp. Josip Tribuč, trgovski knjigovodja v Ljubljani.

Dopisov se je rešilo 55.

Književnost.

Slovenska Matica v Ljubljani je izdala za leto 1912 naslednje knjige: 1. Radivoj Peterlin-Petruška: Po cesti in stepi. 2. Dr. Fr. Detela: Tujski promet. 3. A. M. Dostojevski. — Vladimir Levstek: Zapiski iz mrtvega doma. 4. Zabavna knjižnica. XXIV. zvezek. 5. Letopis Matice Slovenske za leto 1912. 6. Zbornik. XIV. zvezek.

Slovenskim trgovcem in trgovskim sotrudnikom prav toplo priporočamo, da pristopajo v obilnem številu med člane Slovenske Matice v Ljubljani. Letna članarina je jako skromna in znaša 4 K. Člani dobe vsako leto 6 lepih knjig brezplačno.

Poštni čeki.

Vse člane in prijatelje našega društva posebno gospode trgovce vljudno prosimo, da blagovolijo poštne položnice (čeki), katerih ne rabijo, najsibodo katerekoli tvrdke, vpošiljati našemu društvu, ker je skupilo le-teh namenjeno poleg drugih doneskov za ustanovitev pokojninskega zaklada.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

 **4 1/2 %** 

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Izkušen trgovec se dobro zaveda da so Zátkovi rezanci in makaroni

odličen izdelek, na katerega se lahko v vsakem oziru zanese in ga prodaja, ker mu je ležeče na tem, da zadovolji svoje odjemalce z res popolnim izdatnim blagom finega okusa. — Vzorec na zahtevo zastonj.

== „Monopol“ tovarna živil in valjični mlin ==

BRATA ZATKA d. z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.— Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

— Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdanj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

 **4¹/₂ 0/0** 

brez odbitka. Hranilnica je popolnoma varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopija proti 5 ¹/₄ % obrestim in najmanj ³/₄ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- | | |
|---|--|
| <ol style="list-style-type: none">1.) <i>Dr. R. Marn</i>: Tujski promet in trgovstvo.2.) <i>Dr. K. Hinterlechner</i>: Praktiška geologija.3.) <i>Fr. Zelenik</i>: Odlomki iz trgovske korespondence.4.) <i>Val. Žun</i>: Nekatera poglavja iz finančne vede.5.) <i>Just Piščanec</i>: Uvod v carinstvo.6.) Raznoterosti:
Izbera med občnim pokojninskim zavodom in nadomestnim zavodom. — Previdnost pri shranjevanju šekovne knjige. — Dostavni listi na južni železnici. — | <ol style="list-style-type: none">Očitane insolvence. — Podjetnik ne jamči za zlorabo svoje šampilje po tretjih osebah. — Tržaške prometne razmere. — Ponovno opozorilo.7.) Statistika:
Tujski promet na Kranjskem.8.) Gremij trgovcev na Kranjskem.9.) Društvo slov. trgovskih potnikov.10.) Društvene vesti.11.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani. |
|---|--|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petiti vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

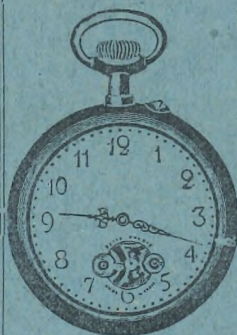
Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13
priporoča svojo izborna zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Ustanovljena 1881. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
v lastnem združnem domu

je imela tekom leta 1911 denarnega prometa
nad K 100,000.000

upravnega premoženja
K 20,050.721·51

Obrestuje hranilne vloge po
 $4\frac{3}{4}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad K 20,000.000.

Rezervni zaklad K 700.000.

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriksni
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski
čebelni pitanec

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Žrgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.

Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno po'rebne.

□□□□□□□□□□

Slovenski trgovci!

Prispevajte za

Trgovski dom!

□□□□□□□□□□

Trgovci pozor!

Proda se v Gaberji pri Celju

hiša z dobro upeljano trgovino,

gospodarskim poslopjem, lepim vrtom, ob cesti
med tovarnami. V hiši stanuje 5 strank. Cena 28.000 K.

Dopisi na upravništvo tega lista pod „100“.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. aprila 1913.

Štev. 4.

Tujski promet in trgovstvo.

Bliža se sezona tujkega prometa in umestno je, da se dotaknemo tega, za trgovce zelo važnega pridobitnega vira, zlasti v okviru slovenskih dežel in naše monarhije.

O pravem tujkem prometu kljub naravnim krasotam naše domovine ne moremo govoriti, kajti niti oddaleč ne poznamo onega velikega toka mednarodnih tujcev, ki se vali kot reka čez Francosko, Švico in Italijo, puščajoč za seboj milijone in milijone. Francoska zasluži letno pri tujcih $2\frac{1}{2}$ milijardi frankov, Italija 500 milijonov lir, Švica 250 milijonov frankov. V naši ožji domovini občuti edinole Postojna nekaj mednarodnega toka vsled svoje svetovnoznane podzemne jame, vse drugo v slovenskih pokrajinah pa komaj par drobtinice pobere in je navezano le na letoviščarje, med katerimi je pa večina takih, ki bi na letovišču najraje kaj prihranili, ne pa pustili.

Predpogoji za tujski promet so dobra prometna sredstva, udobni hoteli in velika reklama. Prvi pogoj so kajpada umetniški in kulturni zakladi in naravne krasote. V Italijo vlečejo zgodovinske in umetniške znamenitosti, na Francosko Pariz in francoska riviera, v Švico naravne krasote in v Monakovo umetniške zbirke, pasionske igre, na Švedsko zopet naravne krasote; vsi drugi evropski kraji pridejo le kot prehodne točke in prometna središča v poštev. Tirolska je v Avstriji v tujkem oziru še najboljša, toda v prvi vrsti tudi le kot prehodna dežela med Benetkami in Monakovim. Da se mednarodni tok deloma ustavi tudi na Tirolskem, je gotovo nemalo pripisovati naravnim krasotam in hotelskemu komfortu. Dunaj je tudi že deležen v obili meri tujkega prometa kot veliko cesarsko mesto in prometno središče. Če omenimo še nekaj čeških kopališč n. pr. Karlove vane, Marijine vane, potem smo pa pri kraju s tujskim prometom, v kolikor se tiče Avstrije. Zemljepisna lega ne vsposablja Avstrije za svetovni promet in kakor smo že omenili, ga je le Tirolska nekoliko deležna, ker vodi velika cesta tujkega prometa skozi.

V zadnjih letih se je v Avstriji veliko storilo za povzdigo tujkega prometa. Skrbelo se je za ugodne in hitre, kakor tudi udobne prometne zveze ter za reklamo v inozemstvu. Toda Angležev in Amerikancev, ki trosijo največ denarja, ne bomo pridobili, ker ima Avstrija še premalo privlačnosti in kar je glavno — ni v modi! Biti vsako leto na francoski rivieri ali v Italiji, je za modernega Amerikanca in Angleža glavno; če je bil v Avstriji, ga nihče ne vpraša. Pač pa prihajajo v Avstrijo Nemci iz rajha in zlasti na Tirolsko v prav obilem številu.

Avstrija bi morala biti po vsej pravici prometna cesta za orientance in za vzhodne in južne Slované. Zlasti Trst bi moral postati težišče za orientalski promet. Toda orientanci ne potujejo radi in ne čutijo potrebe, svojo komodnost zamenjati z raznimi neprijetnostmi na potovanju.

Rusi potujejo veliko in obiskujejo navadno kraje, kakor Amerikanci in Angleži. Toda naša protislovanska in protiruska politika odvraca Ruse od Avstrije in sicer celo tako daleč, da si volijo za svetovne ture rajši pot čez Berolin kakor veliko krajšo pot čez Dunaj in Avstrijo. Prav tako ali še bolj nam ta politika škoduje v prometu z balkanskimi narodi. Tudi ti ne gredo radi tja, kjer jih ne marajo.

Ko bo velika balkanska vojna končana in se izvršilo gospodarsko in kulturno konsolidiranje balkanskih držav, se bo na Balkanu ojačila potreba prometa na zahod in nastopil bo živahen promet med zapadom in vzhodom ter narobe. Tu bi Avstrija največ profitirala kot prometna cesta, če se bo njena politika ravnala po gospodarskih potrebah.

In če se ozremo na ožjo domovino Kranjsko, se je tudi tukaj zadnja leta storilo precej za razvoj tujkega prometa in v tem oziru ni podcenjevati delovanja deželne zveze za tujski promet. Zadnja statistika nam kaže, da se je celo lansko leto, ki je bilo res slabo sezonsko leto, število tujcev pomnožilo. Toda izvzemši Postojno in Ljubljano so obiskovalci naših letovišč le druge vrste. Preskromna so še naša sredstva, da bi privabila sve-

tovne turiste, zato so tudi naši tujci bolj skromne vrste.

Na Bledu in v Bohinju so se v svojo zaslužka pri tujskem prometu v zadnjih letih investirale že lepe glavnice, toda večinoma na kredit in brez zdrave podlage. Mislilo se je, da bo bogati tujski promet v par letih amortiziral vso glavnico, toda izkazalo se je, da se niti obrestovanje ni pokrilo in marsikateri polomi so bili neizogibni. Naš tujski promet je skromen in zato se mora tudi vse gibati v skromnem okviru in tudi prav podjetnemu človeku še ne kaže, da bi brez nič pričel.

S tem nismo nikakor hoteli odvrnati koga, da bi se ne lotil takih podjetij, nasprotno poudarjati moramo, da smo Slovenci v vsakem oziru še premalo podjetni in le veselilo bi nas, ko bi se naši podjetniki za take naprave, ki jih tujci vedno z dobičkom izkoriščajo. Toda svariti moramo, naj se taka naprava ne gradi na pesek, naj se ne ustvarja podjetij na kredit, ampak na solidno podlago, da dotični lahko prenese izpad zaslužka ene ali več sezon. Vse naj bo zdravo v trgovskem oziru in potem nam je pričakovati uspehe in izkoriščanje tujkega prometa od domačinov in ne tujcev. Denarna kriza in stagnacija v gospodarskem življenju vpliva na vse pango narodnega gospodarstva, torej tudi na »tjujsko industrijo«.

Dr. R. Marn.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

Že v VI. letniku tega lista sem dejal¹⁾ na strani 14. doslovno: »Izkušnja uči, da učinkuje voda, ki se pretaka v vrhnih zemeljskih plasteh, vedno in povsod na svojo okolico. Eksistujoče kemijske spojine razkrajajo, da nareja iz njih nove.« Dalje sem omenil istotam na str. 27. to-le: »Voda vpliva na rudnine tahko kot taka, ali pa učinkuje po raznih snoveh, ki se nahajajo (navadno) v njej, in ki so: kisik (Sauerstoff), ogljikova kislina (Kohlensäure), razne organske kisline, klorove spojine itd.«

»Rudnine, ki jih izpreminja voda v rudiščih, spadajo v pretežni večini med sulfide. Ti so spojine raznih kovin (kakor železo, baker, svinec, srebro, cinek itd.) z žveplom.«

»Izpremembe same se izvrše (splošno povedano) tako, da nastanejo iz sulfidov razne spojine, v katerih igrajo važno vlogo ogljikova kislina, žveplo v zvezi s kisikom, klor, fosfor itd. Prva vloga pa pripada pri tem skoro vedno kisiku. Ta proces imenujemo zato oksidiranje ali oksidacijo; oni del kakega rudišča,

¹⁾ Navajam tu daljši citat iz svojega lastnega spisa, naj se mi blagohotno odpusti. Pri tem in v vseh podobnih, eventualnih, bodočih slučajih me vodi namreč misel, da morda nima marsikateri čitatelj starejših letnikov pri rokah, da bi se informiral. Brez take informacije bi se pa morda to ali ono napačno, ali pa se morda sploh ne bi umelo.

v katerem se nahajajo le, ali vsaj v veliki večini tako nastale rude pa njegov oksidacijski pas (Oxydationszone). Ta del skoro vsakega rudišča se ovaja po različno rjavi ali rdeči barvi, ker je tu vedno več ali manj železa.«

»Kolikor več je rude v kakem rudišču, tem silnejši je navadno oksidacijski pas, če prav ne vedno in povsod. Poslednje velja posebno za razsežnost »železnega klobuka«. Rudišča brez tega se celo le redko izplača obdelavati.«

»Oni del kakega rudišča, ki sledi neposredno pod oksidacijskim pasom, imenujemo cementacijskega. Tu se nahajajo največkrat samorodne (gediegen) kovine; te niso kemijsko spojene s kako drugo snovjo. V cementacijskem pasu se nahaja torej baker, zlato, srebro itd. z vsemi istimi lastnostmi«, ki jih ovajajo posamezne teh kovin.

»Šele pod cementacijskim pasom sledi tretji in poslednji del vsakega rudišča. Ta je neizpremenjen; zato ga nazivljemo neizpremenjeni ali primarni pas.«

Kakšno vlogo imajo ta spoznanja z ozirom na železna rudišča, sledi iz nastopnega.

V 3. številki tega letnika sem navedel kot železne rude, oziroma zadevno vsakokratne maksimalne množine njih železa:

I.	1. magnetit z	72·41% železa
	2. hematit	70—% „
	3. limonit	60—% „
II.	4. jeklenec	48·30% „
III.	5. šamozit	42—36% železovega oksidula ter
	6. turingit	18—12% žel. oksida in 35—31% „ oksidula.

Magnetit, hematit in limonit tvorijo med temi eno, jeklenec sam zase eno in šamozit ter turingit zopet eno skupino zase.

I. Prva skupina predstavlja (glej predidčo številko) spojine železa s kisikom in deloma tudi z vodo; zato se ne spajajo z njima navadno nič več, in naj se nahajajo v kateremkoli pasu. Ta skupina je torej precej konstantna; čeprav ne absolutno. Kjer se nahaja na primer magnetit v primarnem pasu, tam ostane nepremenen tudi tedaj, če doseže oksidacijski ali cementacijski pas, ali z drugimi besedami: tudi na zemski površini se nič ne izpremeni.

II. Drugačne so razmere pri jeklencu. Poslednjega si smemo tolmačiti kemijsko sestavljenega iz železa in nekaj kisika na eni, ter iz ogljikovega dvokisa (Kohlensäure) na drugi strani. Če leži jeklenec več časa na zraku, ki ima (vedno) nekaj vlage v sebi, izgubi ogljikov dvokis; od prvotne jeklenčeve snovi ostane le še železo in kisik. Ta dva se pa združita neposredno potem z vlago in zračnim kisikom in iz vseh skupaj se naredi rjava železovec ali limonit. Poleg limonita se na-

redi mestoma tudi nekaj rusega železovca ali hematita, toda le v mali meri. Iz tega sledi, da se nahaja jeklenec pravzaprav le v primarnem pasu. Kjer izsledimo limonit, je treba zato vpoštevati sledeči dve eventualnosti. Limonit (ali tudi hematit) je pogojno prvotna snov, ali pa le nekaj jeklenčev ostankov. Navidezno teorija, toda le navidezno, kajti v jeklencu je, kakor že navedeno, do 48%, v limonitu pa do 60% in v hematitu celo do 70% železa; diferenca znaša 12 do 22 odstotkov. Toлика razlika pa ni (vedno) postransko vprašanje. Ako se ne spozna oksidacijski jeklenčev pas, in če se tolmači torej limonit krivo kot primarna snov, tedaj je mogoče, da se naračuna prevelika železova množina za kako nahajališče: ceni se jo previsoko!

III. Podobne razmere kakor pri jeklencu so pri tretji skupini; tudi šamozit in turingit sta primarni rudi. Pod nebom se ohranita le v posebno ugodnih razmerah. Navadno se izpremenita v hematit in v limonit. Vsled tega se pomnoži relativno (!) množina železa (primerjaj spredaj navedene številke) in naravna posledica tega je potem, da izpade cenitev preugodno, če se niso izpoznale prave razmere.

Spodnja meja železnih rud leži dandanes nekako pri 25% železa, rekše, če ni mogoče dobiti s sedanjimi tehničnimi sredstvi iz kake rudnine niti 25% čistega železa, se ne izplača plavžarsko delo. Navedeni znesek je pa le nekako približna mera. So, ki zahtevajo že v teoriji najmanj 35% železa, če se naj prizna rabnost dotične snovi. V praksi se zahteva često še mnogo več. Največ železnih rud, ki jih topé dandanes, ima namreč 55 do 65 odstotkov železa. S tem pa ne trdim, da ne rabijo še dandanes pogojno manjvredne rudnine kot železne »rude«. Tu gre potem za kako drugo snov, ki je združena z rudo; na primer za apnenec; ta pospešuje namreč topilni proces v plavžu, kjer pa izkoriščajo predvsem bogatejšo snov, ki ji manjvredno pravzaprav le primešavajo.

Že to dokazuje torej, da moramo poznati natanko kemično naravo železne rude, ki jo naj cenimo v posebnem slučaju. Še jasneje govori v istem zmislu sledeče:¹⁾

Skandinavske železne rude cenijo odjemalci v Nemčiji prosto v Ruhrskem pristanišču tako-le; sledeče cene veljajo za 1000 kg.

1. Rude z mnogim fosforjem.

Osnova 60% železa 1% fosforja 18 do 22 mark.

Za vsak odstotek žel., ki ga je $\left\{ \begin{array}{l} \text{več} + 40 \\ \text{manj} - 40 \end{array} \right\}$ pfenigov in

za vsak odstotek fos., ki ga je $\left\{ \begin{array}{l} \text{več} + 1 \\ \text{manj} - 1 \end{array} \right\}$ marko kakor 18 od 22 mark.

¹⁾ Posneto iz P. Krusch „Die Untersuchung und Bewertung von Erzlagertstätten“. 1. izdaja.

2. Rude, ki imajo posebno veliko fosforja, najmanj pa 2 $\frac{1}{2}$ % v sebi.

Osnova: 60% železa in 1% fosforja 18—22 mark.

Za vsak odstotek žel., ki ga je $\left\{ \begin{array}{l} \text{več} + 40 \\ \text{manj} - 40 \end{array} \right\}$ pfenigov k osnovnim 60 markam in za vsak odstotek

fosforja, ki ga je $\left\{ \begin{array}{l} \text{več} + 2 \\ \text{manj} - 2 \end{array} \right\}$ marki z ozirom na osnovni znesek.

3. Rude, ki imajo posebne množine fosforja; približno 2 $\frac{1}{2}$ % v sebi.

Osnova: 60% železa 18—22 mark. Za vsak

odstotek železa, ki ga je $\left\{ \begin{array}{l} \text{več} + 40 \\ \text{manj} - 40 \end{array} \right\}$ pfenigov.

4. Rude, ki imajo posebno malo fosforja v sebi; treba je garantirati, da ga je kvečjemu 0.05 odstotka.

Osnova 60% železa 22 do 26 mark. Sicer se ceni kakor navedeno sub 3.

Vlomki se cenijo v vseh slučajih po razmerju.

Ako razžarimo apnenec, se razkroji. Snov, ki jo dobimo tem potom, se imenuje žgano apno. Ako razžarimo jeklenec, vidimo nekaj podobnega. Iz jeklenca uhaia ogljikov dvokis, železo pa ostane; seveda v drugi kemični sestavi, ki pa ima nekako $\frac{7}{5}$ (sedem petin) več železa v sebi nego prvotni jeklenec. V istem razmerju stopa vrednost te snovi. Na ta način dosežejo tudi prihranke pri prevažanju. Vsa ta operacija se pa izplača seveda le tedaj, če ni gorivo predrago. Navadno postopajo z njim kakor na Zgornjem Štajerskem (glej predidoločo številko tega lista str. 28.).

Na Nemškem ceni društvo za prodajo žganega jeklenca to snov tako-le:

Kot osnova služi: 48% železa, 9% mangana in 12% »ostankov«. Vsak odstotek več ali manj se zaračunava po primerni skali. Samo kot izgled naj navedem (Krusch) sledeče številke iz leta 1907. Loko vagon, na postaji pri rudniku je stalo 10 ton 195 mark. Teža se določi pri rudniku, manj 2% na račun vlage. Skala je tedaj veljala naslednja:

$\left\{ \begin{array}{l} + \\ - \end{array} \right\} 3 \text{ marke za } \left\{ \begin{array}{l} + \\ - \end{array} \right\} 1\% \text{ železa,}$

$\left\{ \begin{array}{l} + \\ - \end{array} \right\} 6 \text{ mark „ } \left\{ \begin{array}{l} + \\ - \end{array} \right\} 1\% \text{ mangana in}$

$\left\{ \begin{array}{l} + \\ - \end{array} \right\} 1 \text{ marka „ } \left\{ \begin{array}{l} + \\ - \end{array} \right\} 1\% \text{ „ostankov“}.$

Na ta način se izračuna in ceni 10 ton žganega železovca na 180 do 200 mark. 10 ton neizpremenjenega jeklenca pa stane le nekako 130—137 mark.

V vseh slučajih ima za ceno velik pomen velikost rudnih zrn (drobcev).

* * *

Železni rudniki.

Vse podatke tega odlomka sem posnel iz „Österr. Montan-Handbuch“ za leto 1913. Izdalo ministrstvo za javna dela. Dunaj 1913.

a) Kranjsko.

Na Kranjskem se nahajajo sem spadajoča podjetja v sledečih krajih:

1. Rudarstveno podjetje za železne rude in mangan: a) Jesenovec in b) rov Sv. Nikolaja pri Železnikih. Posestnik L. Globočnik v Železnikih. Obseg 4 mere v občinah Železniki in Selce. (Se ne dela.)

2. Kranjska industrijska družba ima sedaj tudi opuščen rudnik v občini Planina pri Jesenicah; v specialni mapi se imenuje lokaliteta Reichenberg. Obseg 15 mer in 1 premera v občinah Planina in Koroška Bela. Last iste družbe je tudi opuščen rudnik Lepejne (= Stare jame v nekaterih spec. mapah) pri Koroški Beli. Ves obseg meri 9 mer in 1 dvomero v občinah Koroška Bela in Begunje.

3. »Eisengewerkschaft Franzdorf« ima na Kopitovem griču pri Borovnici podjetje, ki obsega 3 mere v občini Sobočevo. Dandanes je tudi že opuščeno.

Na vsem Kranjskem ne obstoji torej po teh uradnih podatkih niti eno uspevajoče podjetje.

b) Štajersko.

Tozadevno se hočemo ozirati le na ozemlje celjskega revirnega urada.

1. Studenec v Pirežci (pol. okraj Celje); lastnica je tovarna za kem. izdelke v Hrastniku. Obseg 2 meri v občini Pirežca. (Se ne dela.)

2. A. Torres v Vittorio (Italija) ima v občini Št. Vid 1 mero. Ne deluje se tudi tu ne.

3. »Gewerkschaft Berg- und Hüttenwerk Storé« ima 4 mere v občini Pilštajn v pol. okraju Brežice. V podjetju se ne dela.

4. E. Mulley ima mero v občini Št. Vid v političnem okraju Brežice. Delo je opuščeno.

5. Marija Krajncan v Podčetrtku (Windisch-Landsberg) in I. Matič (v Celju) imata 2 dvomeri v občini Olimje. Ne delajo tudi tu ne.

Iz teh podatkov se razvidi, da ne dobivajo železnih rud tudi na Spodnjem Štajerskem nikjer.

c) Koroško.

Vsi rudniki, v katerih dobivajo še dandanes železne rude, leže v nemškem ozemlju. Samo mimogrede naj tu omenim, da je med temi najznamenitejši Erzberg pri Hüttenbergu že blizu severne koroške meje; nekaj več sledi o njem pozneje.

V slovenskem delu Koroške ni dandanes nobenega atkivnega podjetja; opuščena sta pa dva rudnika, eden na Ukviški planini pri Ukvah, drugi pa v okrajnem glavarstvu Velikovec.

Pri Ukvah (Uggowitz) imajo grofi Lazy, Arthur in Edgar Henckel pl. Donnersmarck-Beuthen rudnik na železo in mangan. Obseg: 8 mer v občini Ukve.

V velikovškem okrajnem glavarstvu ima opuščeni rudnik na magnetit neki Adolfo Weiss. Obseg podjetja: 8 mer v občini Lom (Lamberg) pri Pliberku.

d) Dalmacija.

V Kotlenicah (v splitskem političnem okraju) ima »Eisengewerkschaft Kotlenice« posest, ki meri 8 mer. V podjetju se dandanes ne deluje.

c) Goriško-Gradiščanska mejna grofija, Trst z okolico in Istra.

V teh ozemljih ni sploh nikakih rudnikov, v katerih bi dobivali železne rude.

(Dalje prih.)

Odlomki iz trgovske korespondence.

Spisal Fr. Zelenik.

Dalje.

Primeri:

Vipava, 8. septembra 1912.

Tvrdba

M. T R U D E N

T r s t.

Izvolite mi poslati takoj po železnici na postajo Štanjel - Kobdil 10 vreč konkase-sladkorja po K 97—

Z odličnim spoštovanjem

Hinko Gabrijan.

Naročilo po dopisnici:

P. n. I. slov. zaloga čaja in ruma

Ljubljana.

Trst, 10. novembra 1912.

Pošljite mi takoj

1000 zavitkov Ciril in Metod. čaja po K —20

500 » » » » » » —50

S spoštovanjem

Vekoslav Plesničar.

Naročilo blaga za poznejšo dobavo:

Selce, 1. oktobra 1912.

Ugledna

Jadranska banka, podružnica

Ljubljana.

Vsled Vaše ponudbe z dne 24. septembra t. l. naročim za dobo od 1. novembra 1912 do 1. maja 1913 100 grud prima rafinade, grudi po 10 kg približno, po K 81—franko postaja Ljubljana, plačljivo v 30. dneh z odbitkom 2% škonta.

Izvolite mi to naročilo potrditi.

Z odličnim spoštovanjem

J. Dekleva.

Prodajalec odkloni naročilo:

Trst, 8. decembra 1912.

Gospa

Šimica Novaselič

I Ž.

Prejel sem Vaše naročilo z dne 4. t. m. na 50 vreč pšenične moke št. 7¹/₂ za takojšnjo dobavo.

Žal mi je pa, da Vaše tvrdke še ne poznam in so mi neznane tudi Vaše premoženjske razmere, vsled tega ne morem Vam za sedaj poslati blaga na odprt račun.

Blagovolite mi poslati na račun 500 K, a ostanek bom povzel. Ako postane naša kupčijska zveza trajna, ni izključeno, da Vam bom pozneje dajal na odprt račun.

Pričakujem Vašega odgovora ter se priporočam in beležim spoštovaje

Fr. Rozman.

Sromlje pri Brežicah, 10. oktobra 1912.

Gospod

Anton Zuljan, gostilničar

Trst, Škorklja.

Jako žal mi je, da Vam naročenega vina ne morem poslati po od Vas določeni ceni, kajti letos je vino kljub nekoliko boljši letini jako drago. Najskrajnejša cena bi bila K 32— hl, franko postaja Brežice, plačljivo takoj po prejemu, brez skonta.

Ako Vam ta cena ugaja, mi izvolite sporočiti in poslal Vam bom takoj 600 hl rdečega vina.

Z vsem spoštovanjem

Janko Petan.

Naročilo na podlagi stare ponudbe:

Štanjel, 23. avgusta 1912.

Tvrdka

PIPAN & KO.

Trst.

10. julija ste mi ponudili prima sezamovo olje po K 96— za 100 kg franko sod, plačljivo v 30. dneh z 2% skonta.

Ker pa takrat nisem imel potrebe, se tudi nisem mogel poslužiti Vaše ponudbe. Ali danes bi olje rabil in zagradel Vas prosim, če Vam je še mogoče, poslati mi pet barelov ponujenega olja.

Izvolite mi takoj po prejemu tega dopisa sporočiti, ali mi pošljete blago ali ne.

Z odličnim spoštovanjem

A. Kerševan.

Odgovor:

Trst, 25. avgusta 1912.

Gospod

A. KERŠEVAN

Štanjel.

Veseli nas Vaše naročilo z dne 23. t. m., ali jako žal nam je, da ga ne moremo izvršiti. Olje se je med

tem časom podražilo za osem kron in če bi Vam dali po prejšnji ceni, bi trpeli izgubo. Da Vam dokažemo, koliko nam je ležeče na Vaših naročilih, ponudimo prima sezamovo olje po K 101—, franko sod, franko postaja Trst, plačljivo v 30. dneh z 2% skonta.

Prepričani smo, da Vam bo naša ponudba ugajala in pričakujemo naročila z obratno pošto.

S spoštovanjem

Pipan & Ko.

Preklic ponudbe ali naročila.

Kakor kupec, tako prodajalec lahko pride v položaj, da mora svoje naročilo ali svojo ponudbo preklicati.

Naročilo ali pa ponudba se pa lahko prekliče le tedaj, če pride preklic obenem ali pa poprej v roke naslovljencu, kakor pa naročilo ali ponudba. Poznejši preklic je neveljaven in ga naslovnik lahko sprejme ali pa odkloni, kar mu bolje kaže.

Primeri:

Sežana, 16. oktobra 1912.

Gosp.

ANTON KOLENC

Celje.

Dopoldne sem Vam naročil 10 vreč štajerskega kokska. Ravno kar pa dobim od druge strani obvestilo, da so mi poslali 20 vreč fižola. Ker sem tam naročil prej, nisem dobil odgovora, zagradel nisem več mislil na to naročilo in sem naročil pri Vas.

Prosim Vas, da ne izvršite mojega zgoraj navedenega naročila za sedaj.

Z vsem spoštovanjem

Alojzij Vesel.

Brzjavni preklic:

MAHNE, TRST.

Današnje naročilo otrobov prekličem.

Pahor.

Vsaka brzjavka se mora pismeno potrditi, ker brzjavka lahko pride v roke naslovljencu popačena in tako lahko nastanejo neprijetnosti.

Potrdilo zgornje brzjavke.

Prvačina, 26. oktobra 1912.

Gospod

J. MAHNE

Trst.

Ravnokar sem izvedel, da so tukajšnji posestniki dobili državno podporo in tedaj ne bodo rabili toliko otrobov od mene.

Zagradel sem bil primoran, Vam danes brzjavno preklicati dano naročilo na en vagon otrobov, kakor

sledi: »Današnje naročilo otrobov prekličem.« V potrebi se bom zopet obrnil na Vas.

Z velespoštovanjem

Anton Pahor.

Prodajalec prekliča svojo ponudbo:

Trst, 3. decembra 1912.

Gospod

A N T O N S K U K

Vipava.

Dopoldne sem Vam poslal vzorec koruze, ki sem Vam jo obenem ponudil po K 17.— franko postaja Trst, dobavno takoj.

Ker pa je na današnji borzi cena koruze jako padla, bi imel znatno izgubo, če bi blago držal. Zategadelj sem rajši takoj prodal kupcu po tisti ceni, po kateri sem ponudil Vam, ter s tem preklicujem svojo, Vam poslano ponudbo.

Pač pa Vam pošljem vzorec druge partije koruze, katero Vam ponudim po K 16.75 franko postaja Trst, ter mi izvolite jutri dopoldne brzojaviti.

Z vsem spoštovanjem

Fr. Zupančič.

2. Grajanje kakovosti in zavrnitev pošiljatev.

Sedaj pridemo k eni najbolj neprijetnih zadev v trgovskem življenju, to je grajanje in zavrnitev prejetega blaga. Vsak trgovec se tega najbolj boji, saj taka zadeva le kali prijetno trgovsko zvezo. Zategadelj se vsak trgovec rad izogne takim zadevam in časih tudi kako napako izpregleda, če ni posebno občutna.

Pošten trgovec bo grajal le to, kar bi mu preveč škodovalo. Trgovec, ki skuša z grajanjem doseči kak dobiček, seveda rad graja, ali dobavitelji spoznajo takega trgovca v kratkem in končno se ga vsak izogiblje.

Vsaka nepravilnost in napaka v pošiljki se mora takoj grajati, kakor zahteva to čl. 347 in 349 trg. zak. Sicer pa tudi pošiljatelj sam navaja v računu rok, v katerem se mora blago grajati. Četudi je tako stavljen rok kot enostranski za kupca neveljaven, vendar naj vsak takoj po prejemu pregleda in če potrebno nemudoma graja. Tako se izogne vsaki izgubi in zadosti predpisom trgovskega zakona. V pismu, s katerim se graja blago, se mora natančno navesti, zakaj se graja in kaj hoče kupec, ali zavrne pošiljatev ali jo obdrži s primernim popustom v ceni. Navedeni razlogi graje morajo biti prepričevalni. Tudi v takem slučaju mora biti trgovec vljuden, ker večkrat prodajalca ne zadene nobena krivda, kakor bomo videli iz spodaj navedenih primerov.

Prodajalec bo ugovor kupca dobro pretehtal. Seveda se bo branil in svoje blago hvalil, četudi uvidi, da ima kupec prav. Posebno se ne bo tako hitro vdal, če zahteva kupec popust v ceni, sicer bo ta še mislil, da se je reklamacija pričakovala.

Če je pritožba kupčeva upravičena in mora to prodajalec priznati, tedaj se naj opraviči in zadosti zahtevi kupca. Navadno se pobotata tako, da kupec nekaj popusti, nekaj pa doda prodajalec in stvar je spravljena zlepa s sveta.

Primeri:

Zader, 11. decembra 1912.

Tvrdba

R A S T E L L I & K O.

T r s t.

Jako neprijetno nam je Vam sporočiti, da z Vašo zadnjo pošiljativo polenovke nikakor nismo zadovoljni.

Blago je nesnažno, ribe jako črne izgledajo in so deloma tudi črvice. Iz tega bi morali sklepati, da je blago staro, kakršnega ne moremo rabiti, ker so naši odjemalci jako natančni in zahtevajo lepo blago.

Vrhtega ste nam računali polenovko še dve kroni dražje kot predzadnjo pošiljatev.

Vsled Vaše neprimerne postrežbe imamo precejšnjo izgubo in tudi ne moremo svojim odjemalcem postreči, ki uhajajo k naši konkurenci.

Zategadelj Vas prosimo, da blago izmenjate ali pa nas drugače odškodujete.

Nadejamo se, da boste našo pritožbo kot opravičeno priznali in pričakujemo Vaše izjave.

S spoštovanjem

A. Cernošija sinovi.

Odgovor:

Trst, 16. decembra 1912.

Gospoda

A. CERNOŠIJA SINOVI

Z a d e r.

Jako nas je iznenadila Vaša pritožba, da Vam poslana polenovka nikakor ne ugaja in da ste dobili deloma črvido blago.

Zagotavljamo Vas, da smo Vam poslali blago letošnjega uvoza, tedaj novo blago, in da se nobeden drugih naših odjemalcev ni pritožil čez kakovost, akoravno smo razposlali obenem čez 600 bal. Seveda nismo vsake bale posebej pregledali, ampak smo napravili le povprečno poskušnjo, a pri tej nismo naleteli na nobeno napako, in če ste dobili blago tako, kakor opisujete, je to jako neljub slučaj.

Nas ne zadene nobena krivda in zategadelj Vas prosimo, storiti po možnosti vse, kar odvrne izgubo. Morda bo zadovoljstvo, če ribe nekoliko skrtučite in obrišete, da se odpravi prah, in bodo ribe takoj boljše izgledale.

Tudi v ceni smo postopali pravilno, kajti polenovka se je za toliko podražila in zahteva naša konkurenca še eno krono več kot smo mi postavili v račun.

Bodite prepričani, da se vedno trudimo ustreči Vašim željam in vedno skrbimo za pravilno in redno izvršitev Vaših naročil.

Pričakujemo v kratkem Vaša nova povelja in v tej nadi beležimo

z odličnim spoštovanjem

Rastelli & Ko.

(Dalje prih.)

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

Dalje.

Domene.

(Drugovrstne domene.)

Država se mora pečati samo z zasebnogospodarskimi podjetji, če je to potrebno za upravne namene. Taki slučajji so:

1. Pridobivanje takih dobrin, ki so za državo neobhodno potrebne, pri katerih se pa država ne more ali ne sme zanesti na zasebno gospodarstvo. To velja zlasti o vojaških potrebščinah. Ako bi se le-te dobivale samo iz inozemstva, bi v slučaju kake vojne lahko nastale največje nepravilnosti, saj bi sovražnik lahko podkupil ta podjetja zlasti še, če bi se ta podjetja nahajala ravno v sovražni državi. Pa tudi v domači državi se ni popolnoma zanesti na podjetja, kajti zasebna tekma ne pozna vselej onih moralnih zakonov, katere po pravici zahtevamo od države, da jo vodijo pri njenem delovanju.

Država potrebuje za svojo upravo tudi tiskarne, kjer se tiskajo zakoni, odredbe, uradni časopisi, proklamacije i. t. d. Vendar pa država pri tem dostikrat prekorači ono mejo, katere se mora držati nasproti zasebnemu podjetništvu, ker v svojih tiskarnah izvršuje tudi naročila zasebnikov ali si pa pri tiskanju gotovih stvari (učnih knjig) zagotovi nekak monopol. Ker je glavni namen državnih tiskaren, da najceneje in najvestneje zadostijo državnim potrebam in da varujejo na najpopolnejši način državno tajnost, so upravičene pritožbe, da država sega preveč v delokrog zasebnikov. Čeprav se taka podjetja ne obrestujejo posebno visoko, jih država mora vendar voditi, in se pri tem ravnati v prvi vrsti le po namenih uprave (torej upravna, ne finančna podjetja).

2. Druga vrsta podjetij, katera upravlja država ne radi dobička ali pridobička, so ona, ki so važna za ljudsko vzgojo, pri katerih skuša država pospeševati narodno gospodarstvo in še posebno poljedelstvo. Pri taki upravi je merodajen učni ali vzgojevalni moment. Če vlada spozna, da bi kake vrste obrt lahko vzknila v državi, samo če bi se napravil početek, ki je vselej združen z marsikatero nevarnostjo, lahko sama prime za iniciativo. Tako je v

Avstriji uvedel Leopold I. steklarsko in sviloprejsko obrt, ki sta se kmalu tako razvili, da je država nadaljni njujin razvoj lahko prepustila zasebni podjetnosti, kar je bilo čisto pravilno. Kajti kakor hitro se doseže namen gospodarske vzgoje, naj država odstopi.

3. Država naj vzbuja tudi taka podjetja, ki so važna za javno blaginjo, ki pa ne morejo oživeti radi pomanjkanja glavnice. Dandanes, v dobi tako razvitega kreditnega gospodarstva, ko zlasti delniške družbe razpolagajo z ogromnim bogastvom, so sicer taki slučajji zelo redki, vendar pa ne brez pomena v deželah, kjer je še v cvetju naturalno gospodarstvo.

4. Država mora prevzeti podjetja, ki so v javno korist, katerih pa se ne loti zasebni kapital radi nezadostne donosnosti ali rentabilnosti. Vrhovno načelo vsakega zasebnega podjetja je, da se vložena glavnica kolikor možno dobro obrestuje. Drugi momenti, kakor splošna korist, javna blaginja, so pri zasebni glavnici brez vsakega ali vsaj brez bistvenega pomena. Zasebni kapital se gotovo ne bo vnemal za kako železnično progo, ki je sicer velike koristi za dotični del dežele, po katerem gre, ki pa delničarjem ne donša niti obresti, ki bi jih prejeli, ako bi si za investirani denar nakupili državnih rent ali pa denar naložili v hranilnice, od katerih je pričakovati, da se bodo tudi primerno obrestovale. Danes nima to načelo prejšnje veljave. Vedno bolj prodira mnenje, da država ne sme gledati na to, ali se kaka železnica prva desetletja zadostno ne obrestuje, ako pa pri tem znatno povzdigne gospodarstvo kake pokrajine. Saj z zgradbo železničnih prog raste vrednost zemljišč ob novih progah, obrt in trgovina se vedno bolj razvijata, ker lažje dobivata surovine in radi cenejših voznih stroškov hitreje razpečavata blago.

Zasebni kapital se je pač polotil takih neobrestovanih prog, toda država se je morala zavezati, da jamči zasebnim podjetnikom za gotovo višino obrestovanja v podjetje vložene glavnice, po navadi pet odstotkov. Toda ta takozvani garancijski ali poroštveni sistem se ni obnesel. Zasebniki so pri gradbi železnic fingirali izdatke, poleg tega pa še slabo delali in pozneje še slabše upravljali železnice. Vsa njihova tarifna politika je merila na to, da bi dobivali kolikor možno veliko obresti, za povzdigo narodnega gospodarstva se niso brigali. Države in parlamenti so spoznali to, in zato dandanes večinoma države same grade in upravljajo železnice, pri čemer je v prvi vrsti merodajno splošno ljudsko blagostanje in še-le v drugi vrsti primerna rentabilnost železničnih podjetij. To velja posebno za Avstro-Ogrsko in Nemško.

Država, kakor tudi dežele in občine, so tudi poklicane v to, da vodijo banke, v kolikor se ne spuščajo v špekulacije. V nekaterih državah so tudi zavarovalnice v rokah prisilnih skupnih gospodarstev (držav, dežel,

občin), istotako zastavljalnice. O njihovem pomenu smo več govorili v »Narodnem gospodarstvu«.

V splošnem pa moremo, oziraje se na zgoraj naštete slučaje in zgoraj opisana načela državne domene v najširšem pomenu besede deliti v:

A) Imovine:

1. Nepremičnine (domene v ožjem pomenu besede), kamor spadajo:

- a) državna poslopja,
- b) obdelana zemlja, gozdi, rudniki itd;

2. premičnine, kakor vojaške potrebščine (orožje, ladje, konji itd.), pohištvo, knjige, podobe, kipi itd. in sploh ves material v arsenalih, arhivih, knjižnicah, pinakotekah, muzejih, državnih tiskarnah ter denar v blagajnah.

B) Podjetja:

1. Zemeljska in rudniška, združena z lastnino nepremičnin;

2. obrtniška (n. pr. državne tiskarne, tovarne preprog, porcelana, vojaških potrebščin);

3. trgovinska in sicer:

- a) navadna trgovina, ki je pa sedaj že zelo redka;
- b) bančna trgovina, ki jo izvršujejo ali države same (državne banke) ali pa s posebnimi državnimi privilegiji opremljene zasebne banke, pri katerih si država zagotovi poseben dobiček;
- c) poštna, brzojavna, telefonska podjetja, ako jih država opravlja na tak način, da iz njih vleče kak dobiček.

C) Pravice lova, ribarjenja i. t. d.¹⁾

Državni proračun.

a) Pomen.

Znani hrvaški publicist Stjepan Radić pravi v svoji knjigi o finančni znanosti na strani 285: Neka su porezi slobodno pravedno razdeljeni i neka nisu pretežki, slabo će to pomoći takvoj državi, u kojoj se o milijunima, pa o milijardima državnih prihoda ne bi vodilo ni takav točan račun, kako se to u naše doba zahtieva već i od svake trgovačke tvrdke.

Toda račun, iz katerega se razvidi stanje kakega gospodarstva in njegovo premikanje v določeni dobi, ne zadostuje za obsežna gospodarstva, še manj pa za velika javna gospodarstva današnjega časa, treba je tudi nekega gospodarskega načrta, ki ima namen, da vzdržuje ravnotežje med dohodki in stroški v določeni dobi in zato skuša določiti vse potrebščine gotove dobe ter vsa sredstva, s katerimi bi se mogle pokriti te potrebščine. Tak v številkah izraženi gospodarski načrt za določeno gospodarsko dobo, se imenuje **proračun (budget)**. Budget prihaja iz starofrancoske bougette — usnjata torba. Ta izraz se je prenesel na Angleško, kjer pomenja budge žep. Angleški

¹⁾ Glej Primi elementi di scienza delle finanze, spisal prof. L. Cossa, 9. izd. str. 47.

finančni minister je namreč spise, katere je hotel predložiti zbornici, nosil v žepu; slednjič so pa te spise sami začeli imenovati »budge«.

Proračun je merilo za gospodarstvo v dotični dobi in obenem podlaga računski kontroli. Proračun je neobhodno potreben pri prisilnih vkupnih gospodarstvih, katera vodijo državni uslužbenci, ki se ravnaajo po naročilih vlade in njenih zastopnikov, pa po koristih, ki jih daje gospodarstvo kakor pri zasebnem gospodarstvu. Proračun je pa še posebnega pomena v ustavnih državah, ker daje ljudskim zastopnikom priliko vplivati na javno gospodarstvo.

Omeniti moramo še, da se večkrat v ustavnih državah proračun ali budget razločuje v proračun ali budget v ožjem pomenu besede, to je načrt proračuna, oni zakonski načrt, ki ga predloži finančni minister zbornici v posvetovanje, dočim se imenuje proračun, ki ga je odobrila zbornica in vladar potrdil, finančni zakon, finančni etas ali budget (proračun) v širšem pomenu besede. Finančni minister predloži zbornici podrobni proračun, v finančni zakon pa pridejo le glavne skupine in nanje se nanašajoče vsote dohodkov in stroškov. Finančni zakon je torej uzakonjeni proračun državnih dohodkov in stroškov v določeni dobi.

Uvod v carinstvo.

Priredil Just Piščanec.

(Dalje.)

79. **Zunanji ovoji.** Ovoji in shranke, v katerih je zamtano blago, ki se ocarini, so carine prosti, izvzemši primere:

- a) ako se po določilih o tari prištevajo k blagu samemu;
- b) ako je blago v ovajih in shrankah, v katerih se po obliki in kakovosti navadno ne omotava in ki so višje ocarinjeni nego blago samo.

K zunanjim ovajem spadajo navadne trgovinskoobičajne, za prevažanje potrebne tvarine za omot, t. j. sodi, zaboji, jerbasi, vreče itd. Te se prištevajo, če se ocarini blago po kosmati teži, k blagu samemu, in se puščajo carine proste, če se ocarinjujejo po čisti teži.

Z zunanjimi ovaji, ki pri ustanovljenih postavkih tare vobče niso omenjeni za omot (n. pr. valjari, bombe, steklenice, omare, sodi i. dr. iz kovine), je treba ravnati, če niso višje ocarinjeni nego vsebina, po vsebini. S kakimi višjeocarinjenimi trgovskimi običajnimi ovaji pa se sme ravnati po vsebini samo tedaj, kadar ne dopuščajo ponovne rabe, ali jih stranka sama pri odpravnem uradu tako pretvori, da je izključena ponovna raba kot ovoji; drugače pa se ovoji in blago odpravita ločeno po pri-

padajočih tarifnih postavkih, ali, ako se ne dasta ločiti, vse skupaj po višjem tarifnem postavku. Carinski uradi so v poslednje omenjenem primeru pooblašteni ovoje, ki so zavezani višjemu carinskemu postavku nego njih vsebina, o priliki uvozne odprave na predlog stranke identificirati in pripadajočo razliko carine, ako se prazni ovoji zopet izvažajo čez isti carinski urad, povrniti v šestih mesecih.

Deželne finančne oblasti smejo dovoliti povrnitev v ozira vrednih slučajih tudi, ako se je izvoz vršil čez kak drug carinski urad in v teku daljnih šest mesecev, ako je identiteta uvoženih in zopet izvoženih ovojev neoporečno dokazana.

Za blago, ki se ocarini po kosmati teži, se, ako se ocarini po višje ocarinjenem ovoj, kadar se ti zopet izvažajo, povrne zgolj razlika do kosmate teže uvoženega blaga z njega ovajem vred.

Izvanredno se sme pri uvozu blaga, ki se ocarini po kosmati teži, ako ni nikakih dvomov, na zalitevo stranke, razen carine, odpadajoče za vsebino po kosmati teži, odmeriti carina za ovoj po njega lastni teži, ako je ta teža določno vtisnjena ali vgravirana na ovoju ter je istinitost ovoja potrjena s posebnim potrdilom krajevnih oblasti kraja odpošiljatve ali tamošnjega c. in kr. konzulata, oziroma pristojne trgovinske zbornice ali bližnjega inozemskega carinskega urada z izrecno navedbo identitetnih znamenj dotičnega ovoja (kakovost, oznamba, številka itd.). Veljavnost teh potrdil preneha po preteku enega leta, vendar se pa ta potrdila smejo tekom tega roka za iste ovoje ponovno rabiti.

Sicer je pa stranki dano na voljo, da take ovoje vobče, ko so izpraznjeni, vnovič izroči carinskemu uradu, da se ločeno ocarini blago in ovoj, ki se zopet ne izvažajo.

80. **Notranji ovoji.** Notranji ovoji, za katere je nastavljena višja carina, nego za blago, se ocarinjujejo z blagom,

- a) ako ovoj zase mišljen, ni ocarinjen z višjo carino nego s 55 K za 100 kg in je hkratu fabriško ali trgovsko običajni omot;
- b) ako je pa ovoj ocarinjen višje nego s 55 K ali je blago očitno uvažano v namen, da se prihrani carina za ovoj, ocarini se ta ločeno, ali ako se ne dá ločiti od blaga, se odpravi vse po višjem tarifnem postavku. Če se ovoji ocarinjujejo ločeno, je dopustno poskusno tehtanje.

Notranji ovoji, ki so nastavljeni nižje nego blago, se praviloma ocarinjujejo z blagom, vendar pa je carinskemu zavezancu dovoljeno, ocariniti notranje ovoje ločeno od blaga, ako se ovoj lahko loči od blaga. Tudi v tem primeru se je moči zadovoljiti s poskusnim tehtanjem. To ravnanje je dopustno tudi pri takih notranjih ovajih, za katere je

v pravilniku tare ustanovljena posebna tara (cigare, smokve).

Ako je več notrajnih ovojev, se morejo vsi ovoji skupaj ločeno ocariniti po najvišjem carinskem postavku, ki pride v poštev za ovoje.

Vložki blaga, n. pr. deščice in vretenca pri trafikah, prejah, antvalazah, vložni papirji pri sukni, voščenih tafkih itd., karte iz lepenke ali papirja, na katerih je pripeto blago po tucatih ali na debelo itd., potem ovoji (steklenice, papir, lepenke, niti za vezanje i. dr.), ki služijo za neposrednje zavarovanje blaga, se ne odbijajo ob ovedbi čiste teže; prav tako ne nesnage i. dr., ki so primešane blagu. Pač pa se morejo težki vložki, ki služijo samo za varstvo blaga na prevozu, kakor n. pr. vratila, bobni za kablje, leseni valjarji (na katerih se uvažajo kovinsko sukno), ocarinjevati ločeno po kakovosti tvarine, oziroma se z njimi ravna slično kot z zunanjimi ovaji vporabljaše določila pod t. 79.

Snovi, ki služijo očitno le za zavarovanje blaga na prevozu in ne za nadaljnje shranjevanje tega, kakor n. pr. sena, slame, žagovine, papirnatih odrezkov, lesne volne, kapic za steklenice i. dr., kadar se pošilja glinasto, stekleno ali slično blago, ni šteti k čisti teži in tudi ne posebej napovedati.

Tudi trgovinsko običajna zavarovanja zunanjih ovojev za prevoz, n. pr. slama, ločje, premična dvojna dna na sodih, papirnati ovoji kartonov itd., ter dvojnati sodi pri tekočinah, se lahko pred tehtanjem snamejo. V tem primeru pa se ne more zahtevati za dvojnate sode priznana tara.

81. **Ocarinjevanje po vrednosti.** Ob ocarinjevanju vrednosti je treba gledati na nastopno:

Za najvažnejše, ocarinitvi vrednosti zavezane predmete se naznani povprečna trgovinska vrednost ukazoma, in to povprečno vrednost je dati odmeriti carine v podstavo ob ocarinjevanju po oglednem izvidu brezpogojno, sicer pa samo tedaj, kadar stranka ne napove izrečno ocarinitve po maksimalni carini ali po efektivni vrednosti. Za vse druge predmete je treba vporabljati maksimalno carino, ako stranka ne napove izrečno ocarinitve po efektivni vrednosti.

Ob ocarinjevanju po efektivni vrednosti, ki se sme vršiti le na glavnih carinskih uradih I. raz. ali posebno za to pooblaščenih carinskih uradih, je ravnati za poizvedbo vrednostnih carin tako: Stranka naj v napovedi pismeno pove vrednost in v trgovini običajno ime uvažanega blaga. Vrednostne carine se preračunijo po napovedani vrednosti, ki je sestavljena iz prave prodajne cene blaga na kraju izvira ali odpošiljatve, in iz stroškov prevoza do meje, všteti stroške za ovoj, zavarovanje in komisijo. Uvoznik naj priloži svoji napovedi fakturo ali

dobavni spisek s povedbo cene, ter vozni list ali konosement (ladijski nakladni list). Vrednost blaga se mora v napovedi izraziti v kronski vrednosti. Ako so v fakturi navedeni cena in stroški zavoja v kaki tuji vrednosti, jih je za ocarinitev preračunati po kurzu, ki ga objavi dunajska borza v kronski vrednosti. Prav tako je ravnati tudi, kadar se vštejejo prevozní, zavarovalni in komisijski stroški. Samo take fakture se smejo sprejemati, ki nosijo potrdilo ali kolek fabrike ali firme, ki je dala blago. Fakture morajo razen tega obsegati številke, znamke in vrsto tovorov, njih kosmato ali čisto težo, množino blaga po temelju, vsprejetem za prodajo, in njegovo ceno, ter skupni znesek cele fakture, ta znesek v besedah in številkah. Popravljenе fakture, ki niso potrjene po firmi, ki jih izda, se ne sprejemajo.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Izbera med občnim pokojninskim zavodom in nadomestnim zavodom. Najvišji sodni dvor je pred kratkim izrekel za vse obvezance penzijskega zavarovanja važno pravno načelo, da sme med občnim pokojninskim zavodom in med kakim kot takim priznanim nadomestnim zavodom izbirati le delodajalec, ne da bi imel uslužbenec soodločujočo pravico.

*

Previdnost pri shranjevanju šekovne knjige. Neka družabna tvrdka je imela pri banki šekovni konto. Šekovni zvezki in formularji so bili izdani na poslovodjo K. Šekovno knjigo je shranjevala v svoji miznici kontoristinja L. V pisarni je bil zaposlen tudi pomožni pisar B, ki je nekega dne ukradel dva šekovna formularja ter na podlagi ponarejenega podpisa poslovodje dobil pri banki 10.000 K izplačanih. Tvrdka je banko tožila na izplačilo teh 10.000 K. Banka se je sklicevala na tiskana določila o šekovnem prometu, po katerih se morajo od banke izdane šekovne listine skrbno shranjevati. Vse posledice in škodo za zlorabo šekovnih formularjev mora nositi imetnik konta. Na podlagi te določbe je deželno sodišče tožbo zavrnilo in tudi najvišje sodišče je pritrdilo temu naziranju. — Treba je torej veliko previdnosti pri shranjevanju šekovnih blanketov, kajti vso škodo mora imetnik nositi, ne pa banka, ki morda na šek s ponarejenim podpisom izplača neupravičencu denar. Šeke zaklenite v blagajno!

*

Dostavni listi na južni železnici. „S. N.“ se piše iz Postojne: Pred kakim poldrugim letom so se obrnili postojnski obrtniki in trgovci na trgovsko in obrtno zbornico s prošnjo, da bi blagovolila izposlovati pri upravi južne železnice dvojezične dostavne liste blaga. (Aviso und Bezugschein). Trgovska in obrtna zbornica je z vso enerzijo storila pri južni železnici vse primerne korake, toda — dostavne liste pa prejemamo še vedno le nemške in dovolimo si vprašati: Ali naj potrpežljivo še naprej čakamo stoletja da se bode blagovolilo zljubiti upravi južne železnice, da bo začela izdajati dvojezične dostavnice. Obenem pozivljamo vse slovenske trgovce in obrtnike ter vse narodno in zavedno čuteče prebivalstvo Notranjske, da zahteva od uprave južne železnice dvojezične dostavnice. Ker vloga trgovske in obrtne zbornice in ustna interpelacija ni zalegla, naj še posamezne občine napravijo vloge na upravo južne železnice v tej zadevi. Ta bi bila lepa, da bi v 20. stoletju, v stoletju narodnega prebujenja slovanskih narodov, se morali zadovoljiti še vedno z blaženo nemščino, in to v deželi kjer je 95% Slovencev. Južna železnica je vendar podjetje, ki je odvisno od ljudstva ni ne nasprotno. Nje dolžnost je vpoštevati želje prebivalstva. Ako

ima državna železnica dvojezične dostavnice in druge listine, zakaj ne bi bilo mogoče to pri južni železnici? Vemo sicer, da se nas ne vpoštevajo Slovence, ker smo majhen in potrpežljiv narod, in vzrok, da se nas ne vpoštevajo, je — naša brezbriznost. Bodimo bolj odločni in zahtevajmo pravice, ki nam pripadajo, pa bo bolje. Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ in trgovsko društvo v Celju sta v tej stvari že vložili pritožbi na južno železnico in na njihju posredovanje se je zavzel za stvar tudi poslanec dr. Ravnihar. Ker to ni izdalo, prosimo vse gospode državne poslance, da store v tej zadevi solidarno primerne in potrebne korake pri upravi južne železnice. — Malkontentje.

*

Očitanje insolvence. Pred kratkim je bil neki trgovski potnik pri sodišču oproščen kljub temu, da je razširjal o neki dobro stoječi firmi govorice o njeni insolventi in celo nekemu časopisu brzojavil, da je postala firma insolventna. Zoper take oprostilne sodbe mora gotovo ugovarjati vsak trgovec. V vseh kulturnih državah se smatra trgovčeva čast kot posebno visoko in priznana imetje in se ta čast povsod varuje in ščiti pred obrekovanji kar je v interesu tako splošnosti kakor države. Povsod tam, kjer ne more sodišče zraven, ščiti to čast morala in dobra nrav pred oškodovanjih drugih. Teh mej obramb, ki so predpogoji urejene države, sodišča ne smejo uničevati ali ponižati s takimi sodbami. Trgovec, ki se z vsemi sredstvi trudi, izpolnjevati prevzete obveznosti, in ve, da ga stanovski tovariši, če tega ne stori, ne bodo imeli za polnovrednega, gotovo ne bo od takega postopanja ohrabren in navdušen, če izjavljajo razsodbe sodišč, da ni smatrati za razžaljenje, če se komu očita insolvenca. Da se drže dane plačilne obveznosti, je podlaga vsega kupčijskega prometa; trgovci torej le varujejo temeljne pogoje svoje gospodarske eksistence, če nastopajo z najostrejšimi sredstvi proti onemu, ki greši proti temu načelu. Za trgovca je očitanje insolvence tako hudo razžaljenje njegove stanovske časti, kakor n. pr. za častnika očitanje strahopetnosti. Trgovsko čast je smatrati za zlato tehnicno, katere fini aparat se ne sme vsled nepoznanja mehanizma potreti. Omenjene razsodbe so vzbudile pri celokupnem trgovstvu največje začudenje in odločno protestiramo, da se tako važen in svet pojem trgovske časti omalovažuje.

*

Podjetnik ne jamči za zlorabo svoje štamplije po tretjih osebah. Neka družba z omejenim jamstvom je prodala nekemu kavarnarju reklamno tablo z lučjo za znesek 300 K, ki so se odplačevale v mesečnih obrokih. O načinu plačevanja se ni nič dogovorilo. Kavarnar je prvi obrok plačal družbenemu slugi. Naslednje štiri obroke je pa plačal tedanjemu knjigovodji družbe, ki je, ne da bi imel pravico inkasirati, denar vzel pri kavarnarju in zase obdržal. Inkasiral je pa na ta način, da je na poslovni papir družbe, ki mu je bil kot knjigovodji na razpolago, napisal prejemno potrdilo, opremil s tvrdkinim pečatom, ki ga je tudi lahko rabil, ter pod pečat podpisal svoje ime in pred ime zabeležek „kot nam.“ (kot namestnik). Knjigovodja je bil raditega obsojen radi zločina goljufije. Družba je nato tožila kavarnarja na še enkratno plačilo obrokov. Okrajno sodišče je kavarnarja obsodilo na plačilo in vtemeljilo razsodbo z naslednjim: Pri rešitvi tega pravnega vprašanja je odgovoriti le na vprašanje, kdo ima nositi škodo, nastalo iz kaznivega dejanja knjigovodje, to je, če je ta izvršil napram tožiteljici poneverjenje ali če je toženca ogoljufal. Ni dvoma, da se mora njegovo postopanje smatrati kot goljufija, ker ni bil upravičen inkasirati; knjigovodja je z zvijačnimi navedbami, da ima pravico pobirati denar, premotil toženca in mora torej toženec nositi škodo. Prizivno sodišče je prizivu ugodilo in razsodbo razveljavilo z utemeljitvijo: Člen 296 trgovskega zakonika opravičuje dolžnika, da prinesitelju pobotnice plača. Po mnenju priziv. sodišča mora biti plačniku predložena pobotnica res pristna ali morajo pa take okoliščnosti dolžnika preveriti do sklepa,

da je pristnost izročene pobotnice brez vsakega dvoma. Najvišji sodni dvor je to razsodbo zavrgel ter se pridružil mnenju okrajnega sodišča.

*

Tržaške prometne razmere. V zadnjem času se zopet veliko razpravlja o vzrokih, za kaj se Trst kot pristanišče ne more tako zelo razvijati in da zlasti ne more konkurirati s Hamburgom glede takih krajev, ki so Trstu veliko bližji. Vzrok leži v dragih prometnih razmerah, zlasti v železniških tarifah. V tem oziru bi se moralo to izboljšati. Ladjeplovna služba tudi ne odgovarja potrebi z vzhodom, kajti manjka direktnih prog v vzhodno, južno in zahodno Afriko ter Avstralijo. Tudi skladišč zelo primanjkuje v tržaškem pristanišču, zlasti v bližini novega Franc Jožefovega pristanišča. Skuša se zdaj dobiti Lloydov arzenal v to svrhu, ki bi bil jako prikladno skladišče. Prav nezadostna so prometna sredstva za osebno prevažanje med obema prostima ozemljema. Zveze sploh ni nobene in če se hoče poslužiti izvoščka, je to združeno z velikimi stroški.

*

Ponovno opozarjamo vse slovenske trgovce na Kolinsko kavno primes, izdelek domače Kolinske tovarne v Ljubljani, ki je podjetje združenega slovenskega trgovstva. Ta kavna primes se je zaradi svoje izborne in nedosežne kakovosti in domače provenience slovenskim gospodinjam zelo priljubila. Da se razširi še bolj, je stanovska in narodna dolžnost vsakega zavednega slovenskega trgovca specerista. Ravno slovensko trgovstvo, ki ima neposredne stike z odjemalci, v tem oziru lahko prav veliko stori. Naj pri nobeni priliki ne pozabi opozarjati odjemalce na izborni in pristno domačo Kolinsko kavno primes!

Statistika.

Tujski promet na Kranjskem. Statistične tabele, ki jih je sestavila c. kr. deželna vlada, izkazujejo v minulem letu 102.908 tujcev na Kranjskem. Tujski promet je torej znatno napredoval in se je število zvišalo od leta 1908., ko je bilo vseh tujcev le 75.702, za 27.206 to je približno za 40%. Posebno lepo narašča število tujcev v našem glavnem mestu. Ljubljana je imela leta 1912 v zlic slabi sezoni 75.672 tujcev ter je naraslo število za 7222 več kot leta 1911. Drugi gorenjski kraji vsled slabe letne sezone niso napredovali; Bled je imel 5775, Bohinj 2402, Kranjska gora 624, Kamnik 354 in Toplice 1114 tujcev. Obisk Postojnske jame je tudi narastel in je obiskalo v preteklem letu 70.416 tujcev našo svetovnoznano jamo in se je tudi tukaj obisk za 11.000 od leta 1911. povzdignil.

Gremij trgovcev v Ljubljani.

Redni občni zbor se je vršil dne 6. aprila 1913. Vodil ga je načelnikov namestnik gosp. Ivan Kostevc, ki je konstatiral sklepčnost ter predstavil združnega instruktora g. dr. Steska ter komisarja obrtne oblasti g. dr. Berceta. Omenil je, da je načelnik g. Alojzij Lilleg opustil trgovino in zato odložil načelniško mesto. Predsednik se je dotaknil sedanjih razmer gospodarske depresije, ki je nastala vsled političnega položaja in pri čemer so prizadete ne le mala trgovina, ampak tudi industrija in veletrgovina. Spominja se nadalje umrlih članov gg. Čuden, Hitzl in Stucin; v znak sožalja vstanejo zborovalci raz sedeže. Zapisnik zadnjega občnega zbora se odobri. Tajnik poda nato obsežno poročilo o delovanju odbora. Sej je bilo devet, vlog je došlo 523. Gremij je imel koncem leta 1912 329 članov in sicer 157 protokoliranih in 172 neprotokoliranih. Uslužbencev je bilo včlanjenih 717, nižjih nslužbencev 169, vajencev pa 148. Neka trgovka je vložila prošnjo, da se odpravijo stojnice na Vodnikovem trgu ob tržnih dneh, ki škodujejo ljubljanskim trgovcem. Gremij je posredoval pri deželni vladi, da bi se prodajanje na stojnicah sploh odpravilo, toda to se ni moglo izvesti. Pač pa je vloga na obrtno oblast imela ta uspeh,

da smejo odslej prodajati ob sejnih in tržnih dneh na stojnicah le oni, ki plačujejo v Ljubljani občno pridobnino. Dalje se je na predlog gosp. Bonača naprosilo finančno ravnateljstvo, da bi se uvedel nedeljski počitek tudi za trafike in tako preprečilo prodajo papirja, razglednic itd. Finančno ravnateljstvo temu ni moglo ustreči, ker nasprotujejo temu tozadevni ukazi, pač pa je pripomnilo, da imajo finančni stražniki strog nalog, da pazijo na trafike, da ob nedeljah ne prodajajo drugega, kakor tabak in smodke, ker bi se jih sicer strogo kaznovalo ali celo trafiko odvzelo. Taki slučaji naj se kar naznanijo finančni oblasti. — Trgovstvu ne kaže bodočnost nič dobrega, nakladajo se mu vedno nova bremena. Komaj smo malo preboleli privatno zavarovanje, se kaže kot novo breme socialno zavarovanje. In zdaj pridejo še novi davki, zvišanje osebne dohodnine in pri tem tudi — vpogled trgovskih knjig. Le na trgovstvo se vali davek za davkom in potem še šikane. Gremij se je z drugimi korporacijami krepko potegoval za odpravo predpisov, ki zahtevajo, da se vsak kos po železnici odposlanega blaga zaznamuje z namembnim krajem. Odprava se sicer ni dosegla, pač pa je železniško ministrstvo to odredbo ublažilo v toliko, da je odpošiljatelj obvezan predpisu ugoditi tedaj, če pošiljatev to brez posebnih težkoč dopušča. Pri presoji tega vprašanja je strankam iti kolikor mogoče na roke. Glede noveliranja zakona o penzijskem zavarovanju je gremij z vlogami na dotični pododsek in na državni zbor protestiral, da bi se to zavarovanje razširilo. Gremij je tudi protestiral proti nameravanemu zvišanju postranskih pristojbin na železnicah ter naprosil člana železniškega sveta ravnatelja Ivana Hribarja, naj tozadevno posreduje. Gremij se je tudi zavzel za to, da se vladna predloga, ki dovoljuje pridobitnim in gospodarskim zadrugam velike davčne in pristojbinske olajšave, ne uzakoni, kajti tak zakon bi le pospeševal ustanavljanje konzumnih društev. Prav tako smo protestirali proti predlogu poslanca dr. Rennerja, ki je v draginjskem odseku zahteval, da se dovoli konzumnim društvom popolna davčna prostost, državno podporo pa konzumnim društvom, združnim pekarnam in mlinom. S tem bi bilo oškodovanih in morda celo uničenih mnogo trgovcev in obrtnikov. — Gremij je nadalje vložil vloge glede podaljšanja roka za prodajo fosfornih užigalic, glede odpiranja in zapiranja trgovin v Ljubljani, glede tega, da se postavijo za upravitelje konkurznih mas trgovci, glede oddaje pojasnil o prometu trgovcev med seboj davčnim oblastim, glede prodaje znamk in poštnih vrednosti le po trafikantih itd. Gg. državnima poslancema Povšetu in dr. Ravniharju je z daljšo prošnjo vtemeljeval pomisleke proti določbam novega zakona o osebnih davkih ter ju prosil, da v tem zmislu posredujeja v državnem zboru. Gremialna šola stane že sedaj veliko denarja kljub temu, da daje mestna občina brezplačno prostore, kurjavo in svečavo. Šolo je nadzoroval dvorni svetnik Gelcich, ki se je o uspehih pohvalno izrazil. V šolskem letu 1912/13 se je odpravil pripravljalni tečaj in se je ustanovila paralelka I. letnika. Koncem šolskega leta 1911/12 se je priredila razstava pismenih izdelkov in javna izkušnja učencev III. letnika. Obžalovati je, da člani niso pokazali zanimanja za to. Za vzdrževanje gremialne šole je prispevala trgovska in obrtna zbornica 300 K.

Nato se odobri računski sklep za leto 1912 in proračun za l. 1913. Gremij je imel 8845 K 97 v dohodkov, med njimi 1000 K državnega prispevka za vzdrževanje šole in v isto svrhu 500 K od mestne občine. Stroški so znašali 8736 K 89 v. Premoženje znaša 46 098 K 55 v. Proračun izkazuje 6870 K potrebščine in 4018 K pokritja. Sprejme se v svrhu pokritja sklep, da se pobira 40% doklada k občni pridobnini.

Volitev se je vršila po listkih. Za skrutinatorja je imenoval predsednik gg. Schusterja in Fr. Goloba. Za gremialnega načelnika je bil izvoljen g. Ivan Šamec, ki takoj prevzame predsedstvo ter se zahvali za izkazano zaupanje. Namesto odstopivšega načelnika je bil v odbor za dobo enega leta izvoljen gosp. Ivan Jelačin ml. V razsodiški odbor se zopet izvolijo izžrebani gg.

Fran Golob in Viktor Rohrman ter Franc Kiivic kot namestnik. — Slov. trg. društvu „Merkur“ se na predlog g. Kostevca dovoli 400 K podpore, ker izvršuje „Merkur“ posle posredovalnice, ki bi jo moral sicer gremij voditi. Nato se sprejme predlog, da je za vsakega vajenca ali vajenko, ko vstopi v učno razmerje, zahtevati zdravniško izpričevalo. Nato se sprejme soglasno naslednja resolucija:

Avstrijsko trgovstvo, osobito jugoslovansko, trpi že več mesecev zaradi neugodnih političnih razmer, zaradi vojnih zapletov na Balkanu. Ti zapletaji so vzrok, da so na tem polotoku vse trgovske in industrijske zveze popolnoma pretrgane. Vojna je nastala največ zaradi tega, ker so balkanski zavezniki hrepeli po politični samostojnosti, v drugi vrsti pa tudi zato, ker so njihovi gospodarski odnošaji zahtevali, da si pridobe in pribore važne trge in odprta pota, kamor bi prodajali in odvažali svoje blago, ker so jim zapadne države — med temi tudi Avstrija, — s svojo trgovsko politiko zaprli trge za prodajo.

Ta trgovska politika je tudi vzrok, da vlada še danes med Avstrijo in neko balkansko državo velika napetost in se je vodil delj časa gospodarski boj. Škodovala pa je ta politika zelo občutno avstrijski trgovini in industriji, kar je bilo še bolj čutno, ker je ravno Balkanski polotok tudi trg, kamor avstrijska trgovina in industrija najlože, najnaravnejše in najbolj uspešno izvažajo svoje proizvode.

Stojimo pred revizijo svojih trgovskih odnošajev z balkanskimi državami. Ti so za nas velikega gospodarskega pomena. Agrarci so že porabili priliko, ko so razprave še v povojih, in so energično nastopili za to, da se revizija ne izvrši v tem zmislu, ki bi na naše in na razmere balkanskih držav blagodejno vplivala in odprla naši trgovini in industriji pot na tamošnji trg.

Če se vlada ukloni zahtevam agrarskih krogov, je velika nevarnost, da je Avstrija zamudila historično važen trenotek, ki se morda nikdar več ne vrne; morda je še mogoče, da si pribori Avstrija s pametnimi naredbami na leta ne samo v gospodarskih, marveč tudi v državnopolitičnih odnošajih vpliv na balkanske sosedes.

Gremij trgovcev stavi torej na vlado nujno prošnjo, da se pri vršičih pogajanjih ozira na koristi avstrijskih krogov in se ne ozira na demagogično agitacijo delnega prebivalstva, ki tudi v tako važnih in resnih trenutkih misli le na svojo zasebno korist.

Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Glede pouka deklic na gremialni šoli poroča g. Perdan, ki takega pouka iz finacijskih, moralčnih in etičnih razlogov ne priporoča. Stroški bi se zvišali za 2200 K, oziroma če se ustanovi posebna šola za deklice za 4382 K. Njegov predlog se sprejme. Sklene se ostro postopati proti potnikom, ki obiskujejo privatne stranke. Dr. Berce obljubi sodelovanje oblasti. Glede koledarjev se razglasi po daljši debati na naznanilo g. Steske, da je ministristvo v več slučajih odredilo, da so mogoči le medsebojni dogovori trgovcev, ne pa obvezni sklepi, da se prepušča vsakemu, da daje ali ne daje koledarje. G. Perdan izreka le bojazen, da bodo koledarji trgovce sčasom stali toliko, kakor so stala novoletna darila. Nato zaključi predsednik g. Samec zborovanje.

Društvo slov. trg. potnikov.

Živahno delujoča in živopotrebna organizacija slov. trgovskih potnikov v Ljubljani ima sedaj sledeče podporne člane:

Ljubljana: Franc Čuden, urar; Golob & Ko., tovarna kemičnih izdelkov; Pavel Magdič, veletrgovina; Anton Maver, založnik Mengeškega piva; Ivan Mejač, trgovec; L. Mikusch, tovarnar dežnikov; Andrej Pukl, ravnatelj Kolinske tovarne; Franc Sark, trgovec; A. & E. Skaberne, veletrgovina; dr. Anton Švigelj, odvetnik; M. Rosner Ko., veležganjarna; Društvo slovenskih sotrudnikov; Slov. trgovsko društvo „Merkur“.

Cerknica: Ivan Stergulec, hotelir;
Cirkvenica: Franjo Krvarič, hotelir;
Črnomel; Andrej Lackner, hotelir;
Divača: Davorin Dolničar, kolodv. restavrater;
Idrija: Fran Didič, hotelir;
Sp. Idrija: Franc Božiček, hotelir;
Ilir. Bistrica: Ivanka Novak, hotelirka;
Metlika: Josip Wiedenig, hotelir;
Mozirje: Feliks Tribuč, hotelir;
Novomesto: Ludovik Ferlič, hotelir; Ivan Koklič, hotelir
Franc Splichal, kavarnar;
Postojna: Alojzij Bugar, hotelir; Franjo Paternost, hotelir;
Rakek: Alojzij Domicelj, hotelir; Ludovik Ševar, hotelir;
Ribnica: Andrej Podboj, hotelir;
Stari trg pri Rakeku: Ivan Benčina, hotelir;
Škofja Loka: Rafael Thaler, trgovec;
Št. Peter na Krasu: Matija Dolničar, kolodv. restavrater;
Vipava: Matija Wasmeyr, hotelir;
Zagreb: Franjo A. Schmidt, hotel „K janjetu“;
Žužemberk: Josip Pehani, hotelir.

Društvene vesti.

Izlet. Pevski odsek našega društva priredi ob ugodnem vremenu v nedeljo 4. maja popoldanski izlet na Skaručno. Odhod iz Ljubljane ob 11. uri 38 minut z drž. kolodvora do Vižmarjev, od tam peš, event. tudi z vozom na Skaručno. Gg. člane in prijatelje društva vabimo, da se izleta mnogoštevilno udeleže.

*

Etabliranje. G. Josip Kette je otvoril v Ljubljani (Franca Jožefa cesta) modno in športno trgovino za gospode in dečke. Nadalje je otvoril g. Anton Novak v Ljubljani (Šelenburgova ulica) „Anglo“ zalogo črevljev. Vrlima članoma obilo sreče.

*

Gg. člane, ki so s članarino še na dolgu, prosimo, da nam jo čimprej vpošljejo, ker s tem prihranijo društvu mnogo nepotrebnega dela in stroškov.

*

Podpora. Gremij ljubljanskih trgovcev je nakazal našemu društvu za leto 1913 400 K podpore. Slavnemu gremiju izrekamo najiskrenejšo zahvalo.

*

Čeke so poslali: Franc Češnovar, Ljubljana; Ferdo Doganoc, Vel. Lašče; Edmund Kavčič, Ljubljana; I. N. Koceli, Škofja Loka; Anton Kravanja, Selšček; Leskovic & Meden, Ljubljana; tvrdka Tönnies, Ljubljana. Hvala!

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejmo se: 1 knjigovodja, 2 kontorista, 2 potnika, 1 skladiščnik, 6 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika specerijske stroke, 2 kontoristinji, 2 blagajničarki, 5 prodajalk, in 3 učenci. — Službe iščejo: 3 knjigovodji, 4 kontoristi, 5 poslovođij, 4 potniki, 10 skladiščnikov, 27 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železninske stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov specerijske stroke, 18 kontoristinji, 15 blagajničark, 22 prodajalk, 6 učencev in 4 učenke.

Trg. bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 28. marca 1913:

I. Obolenje je prijavilo 36 članov, med temi je bilo sprejetih 8 članov v Leonišče in en član v deželno bolnišnico.

II. Bolniških stroškov se je izplačalo 14 članom v znesku 1018 K 22 vin.

III. Enemu članu se je dovolila fakultativna podpora po 60 kron.

IV. Dopisov se je rešilo 31.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuljuje in devinkuljuje vojaške ženitninske kavcije.

== Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. ==

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz zagrebske tovarne.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in kro-
jaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, posrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica štey. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron
vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po



4¹/₂ 0/0



brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslojja proti 5 ¹/₄ 0/0 obrestim in najmanj ³/₄ 0/0 amor-
tizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- | | |
|---|--|
| <ol style="list-style-type: none">1.) W.: Zapiranje trgovin.2.) Dr. K. Hinterlechner: Praktiška geologija.3.) Fr. Zelenik: Odlomki iz trgovske korespondence.4.) Val. Žun: Nekatera poglavja iz finančne vede.5.) Just Piščanec: Uvod v carinstvo.6.) Raznoterosti:
Gospodarska vrednost Albanije za Avstrijo. — Vmešavanje soproge v možvo kupčijo. — Jamstvo železnice za prekoračenje dobavnega roka. — Razsvetljeni pisemski nabiralniki. — Nove določbe za abiturijentske | <ol style="list-style-type: none">tečaje na višjih trgovskih šolah. — Barvanje kave in testenin. — Slovenski trgovci.7.) Statistika:
Zvišanje korespondenčnega prometa evropskih veledržav. — Izsolvence v aprilu.8.) Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.9.) Društvene vesti.10.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani. |
|---|--|

===== Izhaja petnajstega dne vsakega meseca. =====

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti štev. 13

priporoča svojo izborni zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

**Škatlje
Kartoni**

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
dr drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

anški kartonažni tvornici

I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica

di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

1883

300018191, 5

SLOVENSKI **TRGOVSKI** **VESTNIK.**

Glasilov slovenskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. maja 1913.

Štev. 5.

Zapiranje trgovin.

Dne 24. aprila tekočega leta je stopil v veljavo razglas c. kr. deželne vlade za Kranjsko, ki govori o delovnem času in o zapiranju prodajalnic v trgovinskih obratih in sorodnih kupčijskih obratih v mestnem ozemlju Ljubljane in v krajih Spodnja Šiška, Zgornja Šiška, Vodmat, Selo, Moste in Glince. Razglas slove: Na podstavi § 96. e) obrtnega reda v besedilu zakona z dne 14. januarja 1910, drž. zak. št. 19, o tem, doklej traja delavni čas in obkolej se zapirajo prodajalnice v trgovinskih obratih in v sorodnih opravičnih obratih, deželna vlada ukazuje tako-le:

§ 1.

Pri vseh, v mestnem ozemlju Ljubljane, dalje v krajih Spodnja Šiška, Zgornja Šiška, Vodmat, Selo, Moste in Glince (ljublanska okolica) obratovanih obratih, pri katerih se blago prodaja v opravičnih prostorih (prodajalnicah), odprtih za promet odjemalcev, morajo biti ti prostori s pisarnami in skladišči vred, ki spadajo k njim — z izjemami, navedenimi v §§ 2, 3, 4 — zaprti v času od pol 8. ure zvečer do pol 7. ure zjutraj.

§ 2.

Na delavnik pred nedeljo ali praznikom, potem dne 5. decembra in 23. decembra, ali kadar na ta dva dneva pade nedelja, tisti dan poprej smejo biti prodajalnice — ne krateč dalje segajočega določila § 4. tega razglasa — odprte do 8. ure zvečer.

§ 3.

Pri prodaji blaga pekarske in mesarske obrti, kakor tudi pri prodaji mleka je odprtje prodajalnice podvrženo samo zakonitemu določilu. Take prodajalnice se ne smejo odpreti pred 5. uro zjutraj.

§ 4.

Pri trgovini z živili, to je s stvarmi za živež in užitek, smejo prostori, ki so omenjeni v § 1., biti odprti do pol 9. ure zvečer, tiste dni, ki so omenjeni v § 2., pa do 9. ure zvečer.

§ 5.

V mešanih obratih, v katerih se poleg drugega blaga prodajajo tudi živila v skupnem obratnem prostoru, veljajo ugodnosti, navedene v §§ 3. in 4., samo za prodajanje živil.

§ 6.

Odjemalcem (kupcem), ki so tisti čas, ki je določen za zaprtje prodajalnice, v prodajalnici že navzočni, se sme še postreči.

§ 7.

V vseh slučajih, v katerih je s tem ukazom nekatere trgovinske obrate priznan daljši nego 13urni prodajni čas, se mora vsakemu pomožnemu delavcu po § 96. d) obrtnega reda dovoliti 11 ur nepretrganega počitka.

§ 8.

Med časom, ko morajo biti v § 1. omenjeni prostori zaprti, je po § 96. i) obrtnega reda prepovedano hoditi z blagom okoli in po cestah ter ga ponujati naprodaj.

§ 9.

Zgoraj navedena določila se uporabljajo tudi na blagovni promet konsumnih društev in drugih pridobitnih in gospodarskih zadrug.

§ 10.

Prestopki teh predpisov se kaznujejo po kazenskih določilih obrtnega reda, oziroma po ministrskem ukazu z dne 30. septembra 1857, drž. zak. št. 198.

§ 11.

Ta razglas se ne dotika na Kranjskem veljavnih predpisov o nedeljskem počitku.

Dasi so v interesiranih kupčijskih krogih vsi, ki so res dobre volje in jih ne vodi gola sebičnost, že nestrpnost pričakovali, da se c. kr. deželna vlada posluži pravice, katero ji daje zakon in uredi vprašanje o zapiranju trgovin v deželi Kranjski, se mora danes ugotoviti, da predmetni razglas prizadetih delodajalcev in deloj-

malcev ni zadovoljil. Predvsem je očitati ukaz, da se omejuje zgolj na Ljubljano in njeno obližje, pušča pa obstran celo ostalo deželo. In vendar mora vsak poznavalec dejanskih razmer v naši deželi reči, da je dana potreba, urediti vprašanje o izmeri delovnega časa in o zapiranju prodajališč zlasti tudi za deželo preko one meje, ki jo postavlja zakon sam. Dejstvo je, da na deželi vladajo v mnogih krajih za uslužbenca trdi odnosaji, zakaj ukaz državnega zakona, da mora imeti uslužbenec po končanem delu enajst nepretrganih ur počitka, je v praktičnem življenju iz naravnih razlogov malone izključeno pripraviti do resnične veljavnosti, dokler se ne izda odredba, da je trgovine z živili, torej zlasti mešane in specerijske trgovine treba zapirati že pred 9. uro, kakor to določa državni zakon. Osobito na deželi si je težko misliti, da bode zapustil uslužbenec prodajalniške prostore, predno se zapre trgovina, in da bode prihajal pozneje v trgovino, kakor se odpira v resnici. Ne da bi se bilo bati upravičenega ugovora, se more mirnodušno trditi, da bi mogla deželna vlada zaukazati za trgovine na deželi zapiranje saj ob 8. uri zvečer brez efektivne škode za gospodarja. Po 8. uri se prevede le neznatne množine blaga. In ljudje, ki so morda razvajeni kupovati po 8. uri zvečer, bi se prav kmalu in brez kvara privadili, nabavljati si potrebno robo pred 8. uro zvečer. Zapiranje ob 8. uri zvečer bi bilo vsekakor tudi ogromni večini gospodarjev samih po godu, kajti tudi trgovci imajo potrebo po odpočitku po dnevnem delu in bi zapiranje ob ranjši uri le pozdravljali, če bi vedeli, da mora sočasno zapirati tudi vsa konkurenca. Naše društvo je takoj, ko je stopil v veljavo predmetni državni zakon, odločno opozarjalo na pristojnem mestu, da bo treba raztegniti določila deželnega ukaza tudi na vse kraje izven Ljubljane in njene okolice. Tudi na tem mestu smo meseca januarja, ko je po dolgem prizadevanju vprašanje o zapiranju trgovin prišlo v odločilen stadij, izpregovorili tehtno besedo v prilog naših interesentov na deželi. Žal je ostal naš trud za enkrat brez uspeha, in tako ostane za sedaj za trgovine izven Ljubljane in njene okolice samo pri tem, kakor določa državni zakon.

Predmetni razglas tudi v Ljubljani ni zadovoljil, zakaj določila novega ukaza so zaostala daleč za tem, kar so poklicane organizacije trgovstva, pa tudi občinski svet ljubljanski v hvalevrednem soglasju predlagali in priporočali. Če se deželna vlada že ni hotela ogreti za predloge, ki so jih stavila trgovska zastopstva in pa občinski svet ljubljanski, bi bila pač brez vsake nevarnosti in škode za kupčijski promet mogla za trgovine z živili določiti saj 8. uro zvečer za zapiranje. Zato našo trditev najprepričevalnejše priča dejstvo, da so ljubljanski trgovci z delikatesami takoj, ko je bil razglašen novi ukaz deželne vlade, prostovoljno se dogovorili za zapiranje ob 8. uri zvečer, dasi bi glasom ukaza deželne vlade smeli imeti odprto do pol 9. zvečer. Kar je torej

mogoče gotovo najobčutljivejši delikatesni stroki, bi bila brez težav in škode zmogla tudi vsa ostala živilna stroka, torej zlasti mešane in specerijske trgovine. Pri tem je s poudarkom opozoriti na okolnosti, da je zlasti za mešane trgovine silno nerodno in praktično skoro neizvedljivo določilo, postavljeno v § 5. razglasa, po katerem je mešanim obratom dovoljeno prodajati živila do pol 9. ure zvečer, ostalo robo pa le do pol 8. zvečer. Če je stranka v prodajalnici, je pač vsakemu poznavalcu razmer jasno, da ji je težko postreči na primer s sirom, odreči ji pa recimo trake za čevlje. Opozorimo naj končno na dejstvo, da ravno za največje kupčije niso nova določila nikake praktične vrednosti, ker so uvidelni trgovci že sami od sebe začeli mnogo prej ranjšo zapirati, kakor jim nareka zakon.

Novi ukaz smatramo samo za prvo, in sicer kratko etapo pri ureditvi tega perečega vprašanja, ter smo trdno preverjeni, da prinese bližnja prihodnost zadovoljivejšo določbo.

W.

Praktiška geologija.

2. Železo.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

Ako naj spoznamo in presodimo nepristransko kako osebo ali celo skupino oseb, ne zadostuje, da doznamo le nje (njih) kreposti in slabosti. Vsaka vrlina in slabost se dá prav presoditi šele tedaj, če doznamo tudi nje razmerje k istim lastnostim drugih. Človek, in naj bi bil še večji orjak, je slabič, če ima opraviti z nezmerno večjimi, nasprotnimi silami. Med slepci je pa, kakor pravi pregovor: že enooki kralj. — Podobno velja o rudiščih. Pozneje nameravam podati male opise nekdanjih poglavitnih, železnih rudišč v slovenskem ozemlju. Da si ustvari čitatelj o njih svojo lastno sodbo, in to ne po starem našem receptu, »ruda, kupčija tebe redé«, podam poprej par skic¹⁾ drugih sedanjih, aktivnih rudnikov.

Do sedaj največje železno rudišče, kar jih sploh poznamo, se nahaja v severni Švedski; to sta Kierunavaara in Luossavaara. — Ondotna ruda je magnetit; iz njega je kar cela vrsta gričev. V bližini je neko jezero. Po uradnih podatkih je nad gladino tega vodovja 233 do 292 milijonov ton železne rude, ki sestoji iz 63 do 64% čistega železa. Vsak daljni meter pod jezersko gladino je še (približno) 1.4 milijona ton te rude več. Do 300 metrov pod jezersko gladino je torej nekako 700 milijonov ton rude na razpolago. Kakor so zmerili, se pa vleče to rudišče nekako 2000 metrov daleč v globočino. Vsled tega cenijo množino vse rude približno na 2500 milijonov ton. (Tona = 1000 kg.)

¹⁾ Tozadevne podatke sem posnel iz knjige: Beyschlag — Krusch — I. H. L. Vogt: „Die Lagerstätten der nutzbaren Mineralien und Gesteine; a tudi iz raznih drugih virov.

Od leta 1903. so nakopali doslej letno 1·2 do 1·5 milijona ton rude.

Neki drug znamenit železnik je ozemlje Gellivare v Severni Švedski. Tu nakopljejo letno povprečno en milijon ton rude. Za vsak meter globočine pričakujejo približno 550.000 ton rude, ki je navadno magnetit in le včasih železni sijajnik. Ondotna ruda ima povprečno železa 62 do 68%.

V bližini ozemlja Kiirunavaara ležita Ekströmsberg in Svappavaara. Zadevno prvega pričakujejo za vsak meter globočine 200.000, za drugo nahajališče pa 180.000 do 190.000 ton železne rude.

V srednjem Švedskem leži Grängesberg, tu pričakujejo za vsak meter globočine nekako 140.000 ton rude, ki je magnetit z nekako 60 do 62% železa.

Še v relativno malih ozemljih, kakor so Dannemora, Persberg, Striberg i. t. d., dobe na vsak meter globočine večinoma po 5000 do 20.000 ton ali pa tudi še več rude.

V Srednji Evropi se nahajajo najvažnejša rudna polja v nemški Alsaciji, na Luxemburškem in v sosednjih francoskih ozemljih (Departement Meurthe et Moselle).

Vso množino ondotne železne rude cenijo nekako na 2000 milijonov ton. Ta ruda ima povprek 36% železa v sebi; v vsem ozemlju je baje približno 700 milijonov ton železa samega. Ozemlje, v katerem ga nahajajo, meri 100 km v dolžino in 10 do 20 km v širjavo. Geološka tvrdba, v kateri leže te rude, se imenujejo jurska formacija.

Zadevno množine železa, ki ga imajo v sebi te rude, zaostajajo pač mnogo za skandinavskimi. Kot posebna ugodnost pa prihaja tu v poštev, da je mnogo apnenca v njih, ki učinkuje ugodno na talenje (Schmelzprozess). Glej podatke v 4. številu tega letnika, str. 39.

Tretje važnejše ozemlje z železnimi rudnimi polji se nahaja na Španskem v Bilbao distriktu (južno ob Biskajskem zalivu).

Do konca leta 1907. so dobili tu nekako 150 milijonov ton rud, ki so bile jeklenec, rdeči in rjavi železovec, s povprečno 50 do 52% železa. Nekatera polja so dandanes že izčrpana, a kljub temu dobe na leto približno pet milijonov ton rud. Vsega skupaj je bilo nekdanj v teh železnikih približno 250 milijonov ton železnih rud, katerih dobivanje se je izplačalo zaradi njih 125 milijonov ton železa.

To špansko rudišče leži v apnencih spodnje kredne formacije. Rudno polje samo meri približno 25 km v dolžino in 5 do 10 km v širino.

Poleg tega ozemlja je na Španskem znamenita še Sevillska provincija. Pri El Pedroso, severovzhodno od Seville, se nahaja 4 do 5 m debelo ležišče železnega sijajnika, ki se vleče 660 m daleč. Pri Navala-

zaro se pa nahaja 6 do 8 m debelo ležišče magnetita. Obe nahajališči ležita v kristalastih skrilavcih.

Jako znamenita rudišča se nahajajo dalje na Ruskem (uralska nahajališča: Gora Blagodat, Visoka gora in Magnetna gora). Na vseh teh mestih dobivajo magnetit.

Rudo gore Blagodat izkoriščajo že iz prve polovice 19. veka; v njega drugi polovici so dobivali tu letno kakih 15.000 do 20.000 ton rude. Dandanes je dobe na leto nekako 70.000 ton. Povprek ima v sebi približno 54% čistega železa.

Železišče Visoke gore izrabljajo že iz početka 18. veka. Okoli leta 1890. so dobivali letno po 100.000 ton rude s 66% železa.

Še posebno v naših krajih igrajo precejšnjo vlogo afriške rude. Zato naj omenim tudi tozadevno par števil.

Jako znamenita železna rudna polja se nahajajo v Algieru (ki je v francoski oblasti) in sicer pri Mokta-el Hada'd (tudi Ain Mokra). Ondotne rude so magnetit in rusi železovec. Glavno nahajališče je 40 m debelo. Že leta 1874. je znašala produkcija 430.000 ton. Uporabo teh rud pospešuje jako ugodna lega blizu obali Sredozemskega morja. Algierske rude so tesno združene z apnenci, ki leže med kristalnimi skrilavci.

V sledečem naj navedem dalje nekaj o važnejših avstro-ogrskih železnih rudnikih.

Zelo vpoštovanja vredna železna rudna polja se nahajajo na Ogrskem v Banatu.

Ob koncu kredne formacije je prišlo tu do raznih erupcij. Vsled zadevnih procesov so nastale ondotne železne rude, ki pripadajo predvsem magnetitu in deloma železnemu sijajniku. Glavna sem spadajoča nahajališča so: Moravica, Opavica, Ciklova, Saska in Moldava.

Moraviška ruda ima povprek nekako 55% železa v sebi. Leta 1857. so je nakopali 13.000, leta 1865. že 18.000 ton, a dandanes je izrabijo letno približno 120 do 150 tisoč ton.

Pri tej priliki naj omenim, da rudarijo v Banatu že iz rimskih časov. Poprej so iskali večinoma druge rude. Banatske rudnike omenja že latinski pisatelj Tacitus.

Znameniti železniki se nahajajo dalje na Severnem Ogrskem. Tu se nahajajo 4 do 5, pa tudi 8 do 10 kilometrov (!) dolge in 20, 30 do 34 m široke grede (Gänge) železnih rud.

Zadevno **avstrijskih** nahajališč železnih rud naj podam najprej sledeči pregled, ki je sestavljen na podlagi uradnih podatkov¹⁾.

¹⁾ Statistik des Bergbaues in Oesterreich für das Jahr 1911. Izdalo c. kr. ministrstvo za javna dela. 1912.

Iz te razpredelnice se razvidi sledeče:

Kronovina	Število obratov		Produkcija		Povprečna cena m. stola pri rudni- ku v vinarjih
	sploh	v katerih se je rudarilo	v meterskih stotih	denarna vrednost v kronah	
Češka	72	14	9,271.069	11,114.913	11989
Niže Avstrijska	7	2	—	—	—
Solnograška	3	1	110.151	120.397	10930
Moravska	15	1	51.119	25.560	50—
Šlezka	7	1	400	240	60—
Bukovina	2	—	—	—	—
Štajerska	16	4	17,602.240	13,174.666	7485
Koroška	7	1	577.653	462.122	80—
Tirolska	3	—	—	—	—
Kranjska	3	—	—	—	—
Dalmacija	1	—	—	—	—
Galicija	13	2	45.515	28.492	62—

Največ železne rude producira Štajerska. Drugo, a še vedno zelo odlično mesto, zavzema Češka; na tretjem mestu stoji Koroška. Med Koroško in med prvima dvema kronovinama je pa že silno velik preseg. Saj znaša diferenca enkrat skoro 9, v drugem slučaju pa celo nad 17 milijonov meterskih stotov. Množina železne rude, ki jo dobivajo v ostalih kronovinah, ki prihajajo tu sploh v poštev, je mala, če ne naravnost neznatna. Kranjska in Dalmacija sta vobče pasivni kronovini. Isto velja o Goriški in Gradiščanski, o Trstu z okolico in o Istri; saj poslednjih uradni izkaz niti ne omenja ne kot producente rud. V tem oziru ne spremeni podjetje Kranjske industrijske družbe v Škedenju (Servola) prav nič, kajti v tem tope le tuje rude, kakor uče sledeče številke, ki jih navajam zopet po uradnih podatkih. Izmed vseh tam raztopljenih železnih rud je bilo (leta 1911.):

490.140	stotov španske,
91.780	» italijanske,
93.340	» bosanske,
396.760	» grške,
31.170	» ruske in
387.190	» algierijske

provenience. Izrecno naj omenim torej že tu, da ne topi Kranjska industrijska družba v svojih plavžih pri Trstu prav nikakih na Kranjskem, torej v najbližji bližini dobljenih železnih rud. Mesto takih snovi tali raje rude, ki jih dovažajo od daleč in ki jih plačuje povprečno po 154 h za meterski stot.

(Dalje prih.)

Odlomki iz trgovske korespondence.

Spisal Fr. Zelenik.

Dalje.

Zader, 22. decembra 1912.

Tvrdba

R A S T E L L I & K O.

T r s t.

Na Vaše pismo z dne 16. t. m. moramo izjaviti, da zadeve ne moremo tako kratkim potom rešiti, ker je blago res preslabo in bi imeli izgubo. Nikakor pa ne morete zahtevati, naj trpimo to mi, ker Vi pri prevzetju blaga niste natančno postopali.

Da spravimo predmet razpora iz sveta, smo pripravljeni polenovko s popustom K 2— na 100 kg prevzeti in Vas prosimo, da se izjavite z obratno pošto, če ste pripravljeni prepustiti blago z zahtevanim popustom.

Ako Vam pa ni mogoče ugoditi in nas obvarovati nezaslužene izgube, pa Vas prosimo z blagom razpolagati.

Z vsem spoštovanjem

A. Cernošija sinovi.

Trst, 25. decembra 1912.

Gospoda

A. CERNOŠIJA SINOVI

Z a d e r.

Da Vam dokažemo, koliko nam je ležeče na Vas kot odjemalcu, storimo vse, kar je v naši moči in Vam dovolimo K 1— za 100 kg popusta na poslano polenovko.

Pri tem blagu nismo zaslužili ničesar, ker Vam dovoljeni popust je bil naš dobiček.

Računamo z vso gotovostjo na prevzem blaga, ter pričakujemo Vaše tozadevno potrdilo.

S spoštovanjem

Rastelli & Ko.

Zader, 28. decembra 1912.

Tvrdba

R A S T E L L I & K O.

T r s t.

Da spravimo stvar s sveta, smo pripravljeni prevzeti nekaj škode na sebe in prevzamemo polenovko s popustom, ki ste ga nam dovolili v svojem pismo z dne 25. t. m.

Zategadelj smo Vas obremenili za popust v znesku

K

ki nam ga vpišite v dobro.

Da v prihodnje ne bomo zopet primorani, se pritoževati, Vas prosimo, da našim naročilom posvečate več pozornosti.

Z vsem spoštovanjem

A. Cernošija sinovi.

Jako ostra pritožba:

Nabrežina, 22. novembra 1912.

Tvrdba

Neumljivo mi je, kako ste mogli poslati tako pokvarjen ječmen. Naročil sem blago za ljudi, a kar ste mi poslali, ni niti za živino.

Ječmen je ves v kepah, plesniv, in kepe v sredi jako smrdijo. Blago je popolnoma pokvarjeno in zategadelj pustim na Vašo razpolago, a obenem Vas prosim, mi poslati drugo, zdravo blago.

Omeniti še moramo, da železnice ne zadene nobena krivda, ker iz postaje sem prevzel suho blago.

S spoštovanjem

A. Kolar.

24. novembra 1912.

Gospod

A. K O L A R

N a b r e ž i n a.

Iz Vašega predvčerajšnjega pisma razvidimo z velikim začudenjem, da ste dobili pokvarjen ječmen.

V svojo opravičbo pa moramo omeniti, da Vam poslanega ječmena nismo imeli v svojem skladišču, ampak smo ga disponirali direktno iz tukajšnje zaloge mline Če ste tedaj dobili pokvarjeno blago, zadene krivda dotični mlin.

Izvolite nam vrniti pokvarjeni ječmen in bomo mi vse nadaljnje ukrenili. Danes smo Vam poslali drugo blago in je tako ta neprijetna zadeva rešena.

Poudarjamo še enkrat, da smo mi popolnoma nedolžni in smo prepričani, da ta dogodek ne bode zmanjšal Vašega zaupanja v nas.

Z odličnim spoštovanjem

N. N.

Celje, 12. marca 1912.

Tvrdba

Prejel sem poslane rozine in se čudim, kako ste sploh poskusili meni obesiti tako blago. Ali nimate nobenega drugega odjemalca za kaj takšnega? Naročil sem vendar zdrave sirmijske rozine, a kaj ste mi poslali Vi? Ko sem odprl zaboje, sem videl vse plesnivo blago; iz rozin se razvidi, da je preteklo že precej čaa, kar so bile »sveže«; kisel okus pa potrjuje, kar dokazuje vonj, da so Vaše sveže rozine se že »skisale«.

Takih rozin seveda ne morem rabiti in jih pustim na Vašo razpolago. Tudi mi morate povrniti vozne stroške v znesku K 2-20.

Prepričani ste lahko, da si bom drugikrat premislil, predno pridem v nevarnost, da bi moje naročilo zopet izvršili na tak način.

S spoštovanjem

N. N.

16. marca 1912.

Gospod

Vaše pismo z dne 12. t. m. nas pač ni razveselilo, temmanj, ker si nismo svesti nobene krivde. Mi smo zagrešili le toliko, da nismo pred kratkim s parnikom dobljenega blaga natančno pregledali, ampak smo se zanesli na našega večletnega, jako zanesljivega zalagatelja. Vsled svoje površnosti moramo tudi prenesti Vaše grajanje.

Ker zaupamo Vašim izvajanjem in da svojo napako nekoliko popravimo, smo Vam poslali danes zanesljivo zdravo blago v najboljšem stanju, franko železniških stroškov, brzovozno, in se nadajamo, da smo Vam s tem popolnoma ustregli.

Na našo razpolago stavljene rozine nam izvolite vrniti.

Z odličnim spoštovanjem

N. N.

Pisma v blagovni trgovini.

Največji obseg zavzema blagovna trgovina, iz katere se je potem razvil bančni menični promet.

Pisma v blagovni trgovini delimo v dve vrsti:

1. pisma v blagovni trgovini za svoj (lastni) račun;
2. pisma v blagovni trgovini za tuj račun.

1. Pisma v blagovni trgovini za svoj račun.

Kadar kupuje trgovec v svojem imenu blago za svojo trgovino ali za svoje skladišče, ali prodaja svoje blago, pravimo, da kupuje ali prodaja za svoj račun.

Da je kupčija mogoča, morata stopiti v zvezo prodajalec in kupec. Prvi korak k taki zvezi se naredi s ponudbo, katero napravi ali prodajalec ali pa kupec.

Ponudba je lahko splošna ali pa posebna, specialna ponudba.

Splošna ponudba prodajalca.

Ponudba, s katero se ponuja blago v nakup, se imenuje blagovna ponudba. Blagovna ponudba mora vsebovati nastopne splošne pogoje:

Čas in način plačila. Kupec dobi blago ali proti takojšnjemu plačilu, ali pa za krajši ali daljši čas na upanje. V prvem slučaju se je napravila gotova kupčija, v drugem pa časovna ali kreditna kupčija. V drugem slučaju dobi kupec blago na »upanje« (Kredit) ali »odprt račun«, ali pa mora dati kot protivrednost »akcept« ali pa tudi »rimese«.

Cene se navadno beležijo za časovne kupčije. Če kupec ne izkoristi dovoljenega roka, ampak plača takoj ali v kratkem roku (navadno v 14. dneh), se mu dovoli za takojšnje plačilo nagrada, ki se imenuje *skonto* (Kassaskonto), in se računa v odstotkih od računskega zneska. N. pr. 30 dni 2% škonta, t. j. ako se plača v 30. dneh po dnevu računa, si kupec lahko odbije 2% računskega zneska.

Popust v ceni. Ako kupi kupec večjo množino blaga naenkrat, dobi navadno na cene popust, ki se imenuje *rabat* (Rabatt).

Najenostavnejša in najbolj razširjena splošna ponudba je *cenik*, v katerem so v začetku navedeni splošni pogoji.

Prodajalec napravi splošno ponudbo, kadar želi stopiti v kupčijsko zvezo z novimi odjemalci, ali stare zveze oživiti, ali prekinjene zopet obnoviti.

V uvodu vsake ponudbe se mora vzbuditi zanimanje kupca za ponudbo, ter se navede povod k ponudbi.

Po uvodu se pozove kupca, ako še ni bil v zvezi s prodajalcem, naj stopi v kupčijsko zvezo. Če pa kupec že dlje časa ni naročil, tedaj se ga prosi za ponovna naročila. Ako pa je odjemalec sploh izostal in kupuje kje drugje, tedaj mora prodajalec izreči v ponudbi obžalovanje, da je izgubil odjemalca ter ga prosi, naj mu zopet poveri zaupanje in mu nakloni naročila. Ako hoče prodajalec pridobiti si izostalega kupca z ugodnejšimi pogoji, mora v ponudbi izrecno poudarjati, da prej ni bilo mogoče nuditi teh novih ugodnosti.

Koncem vsake ponudbe se izreče upanje, da ponudba ne bo brezuspešna, ampak da bo prinesla naročilo za poskušnjo, ali bo poživila, ali ponovila trgovsko zvezo. Kupca se zagotovi izvrševati njegova naročila z največjo pozornostjo in točnostjo.

Ali bo kupec na ponudbo odgovoril ali ne, je odvisno od okoliščin.

(Dalje prih.)

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

Dalje.

b) Kako nastajajo proračuni?

Najprej sestavijo posamezna oblastva delne proračune, ki jih zopet predlože pristojnim ministrstvom. Ministrstva sestavijo na podlagi teh proračunov proračune za svoje področje, vsi ti proračuni pa pridejo slednjič v roke finančnemu ministru, ki mora razen svojega proračuna tudi še sestaviti proračun vseh državnih dohodkov. Finančni minister ima pač pravico in dolžnost, da na podlagi proračunov posameznih ministrstev sestavi skupni proračun za vso državo, toda on nima pravice spreminjati proračune ostalih ministrstev. Izjemno stališče med modernimi državami ima le angleško finančno ministrstvo, imenovano blagajnični urad, ki obstoji iz

petih lordov in treh tajnikov (lordov državne blagajne). Angleška zbornica je namreč že leta 1818. izrečno izročila finančnemu ministrstvu oblast, »ki mu spada po ustavi, da odreja stroške za vsako drugo gospodarstvo«. Samo ministrstvo za vojno in mornarico sestavlja samo svoj proračun, toda vendar ne more uvrstiti novih izdatkov, ako se ni poprej sporazumelo s finančnim ministrstvom.

Nastaja dalje vprašanje, na kateri podlagi se sestavijo vsote v proračunu za bodočo dobo, katere usoda je kolikor toliko negotova. Znanost in praksa razločujeta v tem oziru tri zisteme, po katerih se odmerjajo proračunske postavke pri dohodkih.

Pri prvem zistemu se sestavljajo številke v proračunu popolnoma prosto po tem, kar se upa, da se bo dobilo v finančni dobi, po drugem načinu se dohodkom, ki se pričakujejo po prvem zistemu, prišteje še neka vsota, ki približno odgovarja povišku dosedanjih let, po tretjem se pa proračun sestavlja avtomatsko, da se namreč vzamejo za podlago oni državni dohodki, ki so se prejeli zadnje proračunsko leto, ker so ti dohodki že natančno znani.

Prvi način proste cenoitve se more uporabljati le tam, kjer se proračun sestavlja neposredno pred proračunsko dobo, kakor se to dogaja na Anleškem ali v Zedinjenih državah severo-ameriških.

c) Razdelitev proračuna.

Proračunska doba se imenuje oni čas, na katerega se nanaša proračun. Po navadi traja ta doba le eno leto, vendar nahajamo po manjših nemških državah tudi dveletne (Bavarsko), triletno in celo večletne proračunske dobe.

Proračun, ki se sestavlja za večletno dobo, ne more biti tako točen in zanesljiv kakor na eno leto se nanašajoči proračun, vendar ima večletni proračun za male države neko prednost, ki odtehta druge vrline. Stroški, katere provzroča razpravljanje o proračunu, se pri večletni proračunski dobi namreč izdatno znižajo, kar je za majhne proračune zelo važno, ker se na ta način pridobljeni dohodki lahko drugače in plodonosno porabijo. Tudi država lažje in bolj premišljeno lahko ravna z dovoljenimi izdatki, ker jih lahko iz enega leta prenese na drugo, kar je zlasti pri investicijah včasih neobhodno potrebno. Vendar pa vidimo sedaj, da so se oprijele vse večje države enoletne računske dobe.

Glavni vzrok, ki smo ga navedli pri malih državah, tu ne pride toliko v poštev. Ako so vsi državni izdatki avstrijski po proračunu za leto 1910. dosegli ogromno vsoto 2.780,822.657 K, za državno upravo ni tolikega pomena, ako stroški za državni zbor za par stotisoč pre-sežejo 4 milijone kron, kolikor stane državni zbor po zgoraj omenjenem proračunu. Navedli smo že poprej, da se pri enoletnem proračunu morejo nastaviti veliko za-

nesljivejše in točnejše številke, istotako je kontrola lažja ter enostavnejša. Odločilnega pomena za enoletni proračun je pa razmerje državljanov proti vladi. Ljudstvo nima drugega vpliva glede uporabe državnih dohodkov, kakor kritiko o proračunu. Čim jasneje, natančneje bo proračun, tem lažje bo ljudskim zastopnikom pregledati delovanje vlade, in vlada se mora vsako leto z največjimi koncesijami odkupiti, da ji zbornica dovoljuje vedno rastoče proračune. Pač so slabe vlade gotovo za večletni proračun, da njihove uprave ne zadene ostra kritika ljudskih zastopnikov, toda v parlamentarni državi z večjimi dohodki naj bo proračun vedno sestavljen le za eno leto.

Od proračuna se zahteva, da bodi jasen in prozoren, da kolikor možno podrobno izkazuje dohodke in stroške, predvsem pa, da je popoln, da torej obsega vse dohodke in stroške določene finančne dobe. Tudi proti tem pravilom se je veliko grešilo v zgodovini, saj se je dolgo smatral proračun za neko tajnost, ki se ne sme izdati, kaj šele, da bi ljudstvo vedelo o vseh dohodkih in stroških, ki jih ima kaka država.

Finančna doba se po navadi krije s solničnim letom, vendar pa opazamo v nekaterih parlamentarno zelo razvitih državah, da se finančna doba pričenja pozneje, tako na Angleškem in Nemškem s 1. aprilom. Tudi v Avstriji se je finančno leto do leta 1863. pričelo s 1. novembrom in končalo s koncem oktobra. Po našem mnenju bi bilo priporočati, da se proračunsko leto še-le prične s 1. aprilom ali še pozneje. Državni zbor zboruje večinoma le pozimi, ker poleti in v jeseni so, kakor je rekel francoski finančni minister Villele, ravno najvažnejši zastopniki doma najbolj zaposleni. Radić: Zasiedati u ljetu ne može ni jeden evropski parlamenat, ako ne će, da o najvažnijim državnim poslovima odločuju samo činovnici, novinari, novčari i kojekakove gospodske dangube.*) Ker pa do 1. januarja skoro ni možno presoditi v zbornici vsega proračuna, se ponavadi za nekaj mesecev da vladi pravico, da sme pobirati davke po izmeri prejšnjih let — takozvani proračunski provizorij.

Če hočemo, da bo proračun kolikor mogoče natančen, se more sestaviti na podlagi najnovejših podatkov in bi se po mnenju francoskega narodnega gospodarskega pisatelja L. Beaulienja pripravljala dela ne smela pričeti pred koncem prejšnjega leta, ter bi od dneva, ko se prične sestavljati načrt, pa do dneva, ko postane zakon, ne smelo poteci več nego pol leta. Tako se pa dogaja samo na Angleškem, drugod, posebno pa še pri nas v Avstriji, vidimo, da se proračun sestavi večkrat celo leto poprej, predno ga zbornica odobri, tako, da so marsikateri številke v proračunu popolnoma drugačne, kakor kažejo razmere tistega leta, za katero je proračun sestavljen.

Proračun naj bo tudi enoten, če hoče biti popolnoma jasen, to je, za vso državno upravo naj se sestavi le en proračun. Tej teoretični zahtevi odgovarjajo vedno bolj proračuni posameznih držav in tudi dežele se vedno bolj bližajo enotnemu proračunu. Vendar nahajamo skoro povsod še vedno posebne ali specialne proračune. Za posamezne dele uprave, ki imajo svoje lastno premoženje, tako pri nas za verski zaklad, na Francoskem za red častne legije. Pri posebnih proračunih se vstavijo prebitki ali primanjkljaji v glavni proračun, ali pa so popolnoma ločeni od njega, da torej morebitni preostanki ne pripadajo državi, temveč se smejo uporabljati le za določeni posebni namen. Tak posebni proračun je naš skupni proračun, ki obsega dohodke in stroške ministrstva za zunanje stvari, skupnega vojnega ministrstva, skupnega finančnega ministrstva z okupacijskimi stroški in najvišjega računskega dvora. Vse te stroške nosita obe državni polovici po kvotnem ključu. Z ozirom na državo moremo imenovati tudi deželne in občinske proračune posebne proračune, ki dobivajo vedno večjo važnost, saj samo proračuni nekaterih avtonomnih mest dosegajo vsote v proračunih manjših držav, in proračun Češke in Nižjeavstrijske se moreta meriti s proračuni samostojnih kraljestev.

(Proračun vojvodine Kranjske obsega za leto 1910. 4.885.786 K potreščin.)

Dandanes je domalega v vseh državah uveden kosmati proračun (brutto budget) v nasprotju s čistim proračunom (netto budget). Pri kosmatem proračunu so vsi dohodki in stroški izkazani v kosmatih številkah, to je, dohodki brez ozira na upravne, obratne ali pobiralne stroške, ki so v zvezi z dohodki, stroški pa brez ozira na dohodke, ki so zvezani z njimi. V avstrijskem državnem proračunu za leto 1910. znašajo dohodki iz kolkov, taks in pristojbin kosmato 174.772.700 kron. Od teh dohodkov pa moramo odšteti upravne stroške in dohodarstvena povračila v znesku 5.257.650 K, ki so izkazani v prvem delu proračuna med izdatki, tako da znaša čisti dohodek razliko med dohodki in stroški 469.515.050 K.

Še bolj jasno nam kaže ta razloček postavka v istem proračunu za dohodke iz poštne in brzojavne uprave v znesku 186.897.300 K, stroški, t. j. osebni izdatki, stvarne obrtne potrebščine, naprava novih brzojavnih zvez in spopolnjenje telefonskega omrežja ter razni drugi izdatki, nove stavbe in adaptacije ter stroški poštne hranilnice so pa proračunjeni na 163.297.680 kron, tako, da ostane po tem proračunu čistega dohodka 23.599.620 kron.

Iz čistega proračuna se more torej takoj spoznati, koliko v resnici donaja kak državni dohodni vir, samo čisti dohodek more vlada vporabiti za državno upravo, čiste številke v proračunu nam še-le pokažejo finančno moč kake države. Pa ravno v tem, ker čisti proračun

*) Radić, om. delo str. 316.

kaže le čiste dohodke, ne pa tudi izdatkov, zvezanih s temi dohodki, tiči glavna njegova hiba, kajti s tem je onemogočena skoro vsaka kontrola nad vladnim gospodarstvom: vlada lahko gospodari, kakor se ji zdi najbolj prav, in stavi med izdatke zneske, ki so v precej oddaljeni zvezi od proračunjenih dohodkov.

Iz čistega proračuna se ne more spoznati, koliko znašajo stroški, ki so zvezani z državnimi dohodki, kar je velike važnosti za presojo, kako gospodari kaka vlada.

Zato so večinoma vse države prešle na kosmati proračun, tako Francoska leta 1818., Angleška 1864., Bavarska 1868. V nekaterih manjših nemških državah imajo še čisti proračun, toda k vsaki točki je pridejano pojasnilo, da se morejo kolikor toliko spoznati tudi stroški pobiranja itd.

(Dalje prih.)

Uvod v carinstvo.

Priredil *Just Piščanec.*

Dalje.

Carinski urad sine preračun uvozne carine po vrednosti, ki jo je napovedal uvoznik, odreči samo tedaj, kadar na podstavi vestne preskušnje utemeljeno dvomi o pravilnosti napovedane vrednosti. Ako carinski urad spozna, da je napovedana vrednost manjša nego resnična vrednost, ima v 24 urah po opravi carinsko-uradnega ogleda blaga pravico zvišati napovedano vrednost. Ako stranka ne privoli v to zvišanje, ima pravico prositi, da ceni blago carinski svet. Ta svet naj izjavi, ali in za kateri znesek je treba zvišati v napovedi navedeno vrednost. Ako smatra carinski svet, da ni treba zvišati navedene vrednosti napovedi, je dati odmeri carine v podstavo to vrednost, v nasprotnem primeru pa višji znesek vrednosti, ki jo je cenil carinski svet.

Stranki je na voljo dano poslati predmet, čigar cenitev se ji zdi nepravilna, na svoje stroške nazaj v inozemstvo. Stroške cenitve plača državni zaklad, ako se spozna, da povedbe napovedi ni treba zvišati. Ako se pa poviša navedeni znesek vrednosti, mora omenjene stroške plačati stranka. Carinski svet ceni v štirih tednih. Ako presega s cenitvijo najdena vrednost v napovedi navedeno za več nego 20%, je treba uporabljati določila o »nepravilnostih v drugih primerih carini zavezanega prometa« po § 284. št. 3 dohodarstvenega kaz. zak., oziroma po § 4. št. 2 za Dalmacijo glede tega veljajočih posebnih določil. Vendar ima stranka pravico rekurza zoper cenitev po carinskem svetu. Ako sloni napoved na fakturi (dobavnem spisku), obsegajoči dokazno napačne vrednosti blaga, je to tudi kazniva nepravilnost v napovedi blaga.

Odmeri carine v podstavo dano vrednost blaga je treba carinskemu uradu ter stranki naznaniti v osmih dneh potem, ko se je določila.

Carinski urad, na katerem se odpravlja blago po resnični vrednosti, ima pravico vzeti vzorce in poskušnje odpravljenega blaga, da se preskusi napoved vrednosti po carinskem svetu, tudi ako je bil carinsko-uradni izvid brez spotike. Za razliko carine vsled zvišanja vrednosti, ki se morda dožene pri preizkušnji, je odgovorna stranka na podstavi § 219. c. in drž. m. r., toda samo tedaj, kadar presega zvišanje vrednosti napovedano vrednost za več kot 20%.

Ocarinjanje po vrednosti je dovoljeno tudi pri poštnih pošiljativah ter se ravna slično po gornjih predpisih.

82. **Ovedba kakovosti blaga.** Kakovost blaga se dožene z ogledovanjem in preskušnjo, da se določi: a) tarifni postavek, pod katerega spada in b) vjemanje predmeta s predloženo deklaracijo (napovedjo).

Blagovni spisek, ki se izda ukazoma, s pojasnili vred, ki se morejo po potrebi dopolniti in izpremeniti, mora v zmislu in po besedilu carinske tarife uvrstiti posamezno blago po njegovi kakovosti in po namenu njegove uporabe v posamezne tarifyne številke.

Blago, ki pride na novo v promet, je treba odkazati tistim tarifnim številkam, v katerih je navedeno blago, ki mu je najbližje po kakovosti in namenu porabe.

Različno od zadevnih določil zakona z dne 10. junija 1869 (drž. zak. št. 113) se lahko razglasitev blagovnega spiska, pojasnil in dodatkov omeji na to, da se samo njih izdaja naznani v državnem zakoniku.

V državni zakonik sprejeti zakoni in naredbes se smatra kot zakonito objavljene z dnevom, v katerem je izšel ter se je razposlal tiskani komad nemške izdaje, ki jih vsebuje.

Za tarifno presojo blaga pride praviloma v poštev stanje, v katerem se blago uvaža; blago se uvrsti v tarifo najprej po materialu, ki daje dotičnemu blagu njegov značaj.

83. **Sestavljeno blago.** Iz različnih snovi sestavljeno blago, ki v tarifi ni posebej zaznamovano ali ni ukazoma odkazano posebni tarifni številki ter čigar sestavine spadajo med različne tarifyne številke, je treba ocarinjevati po njegovi glavni sestavini in, ako je glavna sestavina dvomljiva, po tisti sestavini, ki je v tarifi zaznamovana višje.

Mehanične zmesi iz različno tarifiranih zmesnih delov je treba ocarinjevati, ako niso tiste zmesi v tarifi posebej zaznamovane za zmesi, ali niso ukazoma odkazane posebni tarifni številki, po tistem zmesnem delu, ki je v tarifi zaznamovan višje, ako ta del ni v količini, ki bi bila neznatna.

V zmislu gornjih predpisov se klasificira iz različno tarifiranih sestavin se-

stavljeno blago, ki ni odkazano v tarifi ali ukazoma posebnim številkam, po svoji glavni sestavini, t. j. po tvarini tiste sestavine, ki daje blagu njegov poglavitni značaj, n. pr. leseno, stekleno, kameneno, glinasto, železno, kovinsko blago, in sicer ga je uvrstiti po zvezi, imenovani v dotični tarifni številki. V dvomljivih primerih se ocarini po sestavini z višjo carino ali po večvredni sestavini.

Sestavine, ki služijo zgolj za pritrditev in zvezo posameznih delov predmeta in so hkratu postranske, n. pr. navadni žebliji, vijaki, zapone, ključavnice (s ključi), zaporne kljuke, okovi, šarnire, zapahi, vezi, niti, konopci, vrvi itd., ob tarifiranju ne pridejo v poštev prav tako kakor druge zveze povsem podrejenega pomena, ako nimajo po carinski tarifi take zveze vpliva na tarifiranje, in z blagom je ravnati po tistem tarifnem postavku, kateremu bi pripadali po svoji drugačni kakovosti, ako bi ne bilo tistih postranskih zvez.

Ako v tarifi pri posameznih tarifnih razredih sploh niso omenjene zveze z drugimi tvarinami (kakor n. pr. pri tarifnem razredu XXXIII.) in tudi v pojasnilih k carinski tarifi niso ukrenjena posebna določila, se ne vpoštevajo zveze, kolikor jih je, in ki se naj tarifirajo višje, tako dolgo, dokler so za trgovinsko vrednost blaga podrejenega predmeta. V nasprotnem primeru se tarifirajo po zvezi z višjo carino, ako stranka ne sname raje zveze, od katerih je zavisno višje tarifiranje, in jih ocarini posebej po njihovi kakovosti. To velja zlasti za zveze blaga, ki je zavezano carini od kosa.

Razen teh primerov se blago praviloma ocarinjuje v stanju, v katerem pride na carinski urad. Ločitev trdno združenih, različno tarifiranih sestavin blaga na carinskem uradu v namen ocarinitve po različnih tarifnih številkah torej ni dopustna. Tako blago pa, ki sestoji iz delov, ki so le v rahli zvezi drug z drugim in ki se samo sestavijo za rabo, se sme ocariniti po kakovosti teh ločljivih delov.

Ako so v tovoru skupaj zamotane različno tarifirane sestavine, ki tvorijo določilo primerno trdno združeno, v tarifi kakor tako posebej tarifirano celoto, je uporabljati za celoto veljajoči carinski postavek. Ako ni ene ali druge nebitvene sestavine, to ne izključuje uporabe tega določila.

84. **Tarifiranje blaga.** Presojati, h kateremu tarifnemu postavku spada blago po njega vrsti in kakovosti, je izrecno stvar carinskih uradov. Carini zavezane stranke nimajo torej niti pravice zahtevati, da se določitev tarifne številke vrši še le po izvidu večšakov, niti so carinski uradi vezani, zahtevati tako uvedbo ali ravnati po izreku večšakov. Carinskim uradom je pa dano na voljo, v primeru, da se hočejo v boljšo pojasnitev carini zavezanega predmeta po-

služiti sveta obrtnih izvedencev ali kakšne tehniške oblasti, zahtevati tak izvid ter ukrepati s pomočjo tega. Ako se tak izvid uradoma zahteva, nosi stroške zanj državni zaklad. Če ga pa zahteva stranka, ter se je v izvidu potrdilo mnenje carinskega urada, mora stroške povrniti stranka. Če je blago take baže, da se mora pred ocarinitvijo zahtevati izvid kakega kmetijsko-kemičnega preizkuševališča, mora stroške za analizo nositi tudi stranka. Carinski urad mora stranko na to okolnost opozoriti.

85. **Ogled blaga.** Ogled izvršujejo carinski uradniki. Finančni stražniki samo tedaj, če so bili po finančni oblasti za to izrecno pooblaščen. Pri ogledu mora biti v nekaterih primerih navzoč tudi višji carinski uradnik, posebno v primerih, kjer zahteva uvedba tarifnega postavka posebnih vednosti, pri deloma pokvarjenem ali nerabnem blagu, pri strojih, odpravi vzorcev itd.

Posode, v katerih se nahajajo tekočine, se pri carinskem ogledu ne smejo navrtati ali prebosti, pač pa pri čepu odpreti. Ni potreba, da se odpre vsak tovor. Pravico presojati potrebe odpretja po kakovosti blaga ima carinski urad sam. Odprtje tovara lahko izostane, ako je merilo ocarinitvi kosmata teža ter se je urad o kakovosti blaga na drugačen način prepričal. Navrtanje sodov in zabojev se sme izvršiti samo s privoljenjem stranke; ako ta odreče, se morajo posode odpreti.

V nastopnih primerih se morajo tovari odpreti in izložiti v njih vsebovani predmeti: a) ako se drugače ne da dognati tarifni postavek, ki se ima uporabiti, ali pa vjemanje predmeta z blagovno deklaracijo; b) ako se carina odmerja po dognani resnični čisti teži; c) ako so se pri ogledu enega dela pošiljatve našle bistvene nepravilnosti. Če so pa omoti enake velikosti in kakovosti, se pri b) in c) izpraznijo le nekateri onoti.

Pri ogledu je posebno paziti: a) da se ni zamolčal kak predmet, ki se v resnici nahaja; b) če se je način tako nepravilno povedal, da bi vsled tega po predloženi deklaraciji odpadla manjša ali večja pristojbina nego ona za v resnici predstoječi predmetali, če se namesto blaga, čigar uvoz je prepovedan ali samo s posebnim dovoljenjem dopusten, ni navedel predmet, čigar uvoz je vobče dopusten; c) ali se ni napovedal kot carine prost kak predmet, ki je carini zavezan; č) ali ni napovedana množina manjša ali večja nego ona v istini; d) da se ni napovedal predmet, ki ga ni; e) v primerih, kadar se količina mora napovedati obenem po dveh ali več merilih, da je-li napoved v enem ali vseh merilih nepravilna; f) da li kak tovor ali posoda ne manjka ali da se nahaja več nego je navedenih v deklaraciji; g) da je kakovost omota navedena pravilno po v tarifi

zaznamenovani označbi za določitev odbitka tare; in h) ali je dan slučaj, da se čista teža ne preračuni, temveč istinito ovede.

86. **Nepravilnosti v deklaraciji.** Ako se pri carinskem ogledu zasledi nepravilnosti, je treba uvesti dohodarstveno kazensko postopanje.

Kot nepravilnosti v blagovni deklaraciji se smatrajo:

- a) ako se je celoma zatajil predmet, ki bi se bil moral napovedati, ali ako se napove kak ne-nahajajoči se predmet;
- b) ako se kakovost ali način navede z oznambo, po kateri bi odpadala vsled tarife drugačna odmera pristojbine, nego ona, ki odpada po istiniti kakovosti predmeta, ali če bi kak predmet, ki je zavezan pristojbini ali prepovedi, ostal prost odmere te pristojbine ali uporabe prepovedi;
- c) ako se je količina blaga in način omota navedel resnici odgovarjajoče; n. pr. če bi se namesto resnične teže 150 kg napovedalo samo 100 kg, ali bi se namesto nahajajočih se bal napovedali sodi.

V koliko in v kateri meri je kazniva nepravilnost v napovedi, določajo glede tega obstoječi zakoni in predpisi.

Ako se pove večja nego resnična množina v napovedi neocarinenega blaga, priglašeneza za izvoz iz kontacijskega skladišča v inozemstvo, se to vedno kaznuje za poskus tihotapstva s protizakonitim uvozom množine, za katero presega deklaracija v napovedi blaga resnično stanje.

Pomisleka kazni pa ni sprožiti v vseh tistih primerih, v katerih je v carinskem ravnanju nepravilno povedana čista teža, vendar pa pravilno napovedano pleme in vrsta blaga in kosmata teža, in je očitvidno, da je nepravilnost nastala, ker je bila pomota v vpoštevanju kakega notranjega ovoja ali snovi za zapaž. Sicer pa se za uvozno ocarinjevanje more blago v primerih dvomljivega tarifiranja napovedati tudi po najvišjem carinskem postavku, ki pride v poštev, in potem odpraviti, ne da bi se provzročile kazenske posledice nepravilne napovedi blaga.

(Dalje prih.)

Raznoterosti.

Gospodarska vrednost Albanije za Avstrijo. Po tolikih naporih in žrtvah, ki jih je imela naša monarhija za ustanovitev samostojne Albanije, bi se lahko pričakovalo, da ima to ozemlje, ki postane prej ali slej sporno jabolko med nami in Italijo, znaten gospodarski razvoj ali da ga bo vsaj v doglednem času imelo.

Temu pa ni tako. Dežela je le malo obljudena in zlasti oni deli, ki meje na našo monarhijo, ne morejo vsled goratega značaja preživljati številnejšega ljudstva. Sploh je pa popolnoma agrarno prebivalstvo brez vsakih potrebščin, tako da je bila dosedanja uvozna trgovina brez vsakega pomena. Uvažalo se je v zadnjih letih največ sladkorja, spirituoza, kave, riža in petroleja; v drugi vrsti šele tekstilni izdelki, konfekcija in nekoliko papirja in železa; v celem torej one predmete, ki jih potrebujejo take prekmorske dežele, ki niso še dolgo kolonizirane. Dežela ima poleg manjših mlinov na vodo in veter le en parni mlin, nekaj oljnih preš v južnem delu blizu Soluna in malo milarn najprimitivnejše vrste, ki varijo ovčjo mast, sicer pa nima nobenih industrijskih obratov. Tudi cest je malo in neizdelanih. Na severu vodijo le ozke steze za ježo tudi do morja. Vsled pomanjkanja prometnih zvez se zgodi, da ob dobrih letinah žito na polju zgine, ob slabih pa vlada lakota. Velik del zemlje je sploh še neobdelan. Dežela izvažajo izključno le naravne pridelke, zlasti poljske pridelke, jajca, olje, kože in nekaj ovčje volne. Glede prometa v glavnih tržiščih nam povedo statistični podatki iz leta 1911 tole: Skupni uvoz v Skadru je znašal v celem 74 milijone kron proti 49 milijonov v prejšnjem letu. Od tega odpade na našo monarhijo 31, na Italijo 16 milijonov kron, pri čemer je pripomniti, da se je položaj Italije kot odjemališče vsled tripolitanske vojne tako poslabšal, da so italijanske ladjeplovne družbe večinoma ustavile promet z alban-skimi pristanišči. Avstrija je imela od tega le malo dobička. Čeprav je vdeležena pri preskrbovanju Skadrskega okraja z 42 odstotki, je to vendar zelo malo. Enako je z Dračem, pri katerem je Avstrija vdeležena s 45 odstotki. Skupni uvoz tega okraja je znašal 44 milijone, od katerih odpadeta 2 milijona kron na nas. Čez Valono se je uvozilo 29 milijonov kron, od teh 25 do 35 odstotkov iz Avstrije. Prav tako smo vdeleženi pri prometu pristanišča Preveza. Promet naše monarhije na suhem je v odstotkih veliko večji, ker je večji del onega blaga, ki se je pod turško zastavo uvozil čez Solun, prišel iz Avstrije. — Vse je torej prav neznan in v gospodarskem oziru ne bi bilo treba niti vinarja izdati za tako deželo, ne pa sto milijone. Vprašanje je le, če je ta od divjih gorskih plemen obljudena, od narodnih in verskih sporov raztrgana dežela, če je to neverjetno indolentno in neizobraženo ljudstvo sploh zmožno razvoja. Doslej so ti momenti prav tako zavirali razvoj gospodarstva kakor moderniziranje kmetijstva, pri čemer je treba resnici na ljubo povdariti, da so se turški mogotci, ki so vladali deželo, prav malo ali nič brigali za te razmere. Na vsak način je pomen Albanije za nas v sedanosti in v prihodnjem desetletju le vojaški in absolutno nič gospodarski. Morda je to dobro, da ne postane naš sosed preveč poželjiv po tej deželi.

*

Vmešavanje soproge v moževo kupčijo. Najvišji sodni dvor je izdal interesantno in za one trgovce, ki se pri vodstvu trgovine poslužujejo pomoči svojih žen, principiarno razsodbo. Neki trgovec je naročil pri tovarnarju čevljev začetkom marca 3 in pol tucata čevljev za dogovorjeno ceno 223 K s pogojem, da se mora blago tekom petih ali šestih dni dobaviti. Ker je pa tovarnar poslal čevlje šele 21. marca (po treh tednih), je trgovec sprejem zavrnil. Tovarnar je pa dobil 17. marca datirano, od trgovca podpisano in s štampljo opremljeno dopisnico, s katero se ga je pozvalo, naj naročeno blago vendar enkrat pošlje. Zato je pozval trgovca in njegovo ženo, naj sprejmeta blago, toda zaman. Nato je tožil trgovca na plačilo cene, a je propadel, ker se je po izpovedi trgovca kot toženca in njegove žene kot priče vgotovilo, da je dopisnico z dne 17. marca pisala brez vednosti in dovoljenja trgovca njegova žena in da ta ni bila opravičena, zanj opravljati kupčije. Tovarnar je nato tožil ženo trgovčevno na povrnitev pravih stroškov po 200 K in na povračilo voznine za blago po 10 K, ker je s svojim vmešavanjem povzročila te stroške.

Prvi sodnik jo je obsodil le na povračilo voznine po 10 K, ker je povzročila le odpošiljatev blaga, ne pa pravdne stroške, ker je tovarnar že pred vložitvijo tožbe vedel, da trgovec ne sprejme blaga in da bo torej tožba brezuspešna.

Prizivno sodišče je ugodilo tožbenemu zahtevku z naslednjim vtemeljevanjem: Po § 1035 obč. drž. zak. je vsakdo, ki se, ne da bi bil v to upravičen, vmešava v tuje posle, za vse posledice odgovoren. Toženka je pisala dopisnico z dne 17. marca ter jo opremila s podpisom in štampiljo svojega moža, ne da bi bila v to opravičena. Tudi ni skrbela, čeprav njen mož ni hotel vsled njenega pisanja poslanega blaga sprejeti, da bi se tožiteljeva zmotila, kdo je povzročil to dopisnico, pojasnila. Tudi ko je agent tovarnarja v tej stvari posredoval, ni tega nič omenila, vsled tega tožitelj ni mogel vedeti, kdo je pisal dopisnico in je upravičeno tožil onega, ki je bil na nji podpisan. Toženka je bila torej povod pravde in je torej tudi povzročila stroške, katere mora v zmislu zakonitih določb povrniti. Tudi najvišje sodišče se je pridružilo tej razsodbi, češ, da bi tožitelj gotovo ne tožil na sprejem blaga, ko bi vedel, kdo je pisal dopisnico. In ker je to dejstvo toženka pri pogajanjih zamolčala, je tudi povzročila stroške pravde in jih je obvezana povrniti.

*

Jamstvo železnice za prekoračenje dobavnega roka. Najvišje sodišče je izdalo k železniškemu obratnemu pravilniku naslednje interesantno pravno načelo: „Ako trpi blago radi prekoračenja dobavnega roka vsled svoje naravne lastnosti škodo, ne da bi se mogla železnica dovolj opravičiti, se lahko poleg zahtevkov radi prekoračenja dobavnega roka zahteva še nadomestilo navadne vrednosti blaga.“ Stvarni položaj je naslednji: Kot brzovozno blago se je ogrskim državnim železnicam predal na postaji Zemunu dne 15. oktobra zaboj z ribami na ledu, da se jih dostavi tožitelju na Dunaju. Pošiljatev je dospela 20. oktobra na Dunaj in se je avizo dostavil tožitelju isti dan ob pol dvanajstih dopoldne. Ker znaša opravični dobavni rok 4 dni in 12 ur, je bil dobavni rok prekoračen za 11½ ure. Pri pošiljati se je pokazalo, da je bila poškodovana, vsled česar je tožitelj tudi ni sprejel. Del pošiljatve (34 kg) se je moral po naredbi živinozdravnika radi gnitja pokončati. Ostanek (86 kg) so izvedenci sicer proglasili kot nesvež, vendar pa še dober za konzum. Ta del je železnica še isti dan prodala in dobila 39 K 74 h. Železnica je pred vložitvijo tožbe ponudila tožitelju ta znesek in čisto voznino 13 K 80 h, kar je pa tožitelj odklonil. Navadna trgovska vrednost blaga je znašala 274 K 75 h. Tožitelj je trdil, da je železnica zakrivila prekoračenje, ker je zaboj z ribami vsled pomote izložila v Budimpešti in je tam nekaj dni ležal, v tem tiči velika nepaznost železnice. Zahteval je potom reklamacije polno vrednost blaga. Ker se mu je priznal samo znesek 39 K 74 h in 13 K 80 h, je tožil erar na plačilo zneska 274 K 75 h s pripadki. Prvo sodišče je po zaslišanju izvedencev, ki so blago preiskali, ugodilo zahtevku 194 K 27 h, ostanek pa zavrnilo. Dognalo se je namreč, da se je pri uničenem delu pošiljatve začel proces gnitja kakih 48 ur pred ogledom in da je ta proces pri poteku dobavnega roka tako daleč napredoval, da je postalo blago za 50 odstotkov manj vredno, kakor tudi, da je pri prodanem delu pošiljatve pričel proces gnitja 24 ur pred ogledom in da pri poteku dobavnega roka še ni povzročil znatnega poškodovanja blaga. Ker je v dobi dospelja pošiljatve na namembno postajo postalo 34 kg nerabnih, 86 kg je pa pri dražbi dalo samo 39 K 74 h, sledi, da je v dobi od poteka dobavnega roka nastopilo zmanjšanje vrednosti blaga 38 K 93 h in 157 K 15 h, skupaj torej 196 K 8 h. Za toliko je železnica povzročila škodo, ko je prekoračila rok, in to mora tudi povrniti. Prizivno in najvišje sodišče je to razsodbo potrdilo.

*

Razsvetljeni pisemski nabiralniki so se uvedli — ne pri nas — v Kanadi. Znameniti so že londonski nabiralniki vsled

svoje svetlordeče barve in nameščenja na od vseh strani vidnem prostoru. Toda Kanada je v tem oziru prevzela slavo. Neka podjetna tvrdka je dobila od kanadske vlade dovoljenje za napravo novih nabiralnikov. Ti imajo tablice z imenom ceste, v kateri so nabiti. Obenem imajo avtomate za znamke, ki prodajajo znamke podnevi in ponoči ter tudi ob nedeljah. Ponoči je nabiralnik razsvetljen od električne luči. Novi nabiralniki so kakor odrasčen človek veliki. Pod cestnim napisom so prostori za različne reklame. Cestno ime in reklame so ponoči razsvetljene. Reklame se ob gotovih časih same zavrtijo. Tvrdka računa na dohodke, ki jih bo dobila od reklam.

*

Nove določbe za abiturientske tečaje na višjih trgovskih šolah. Ker so abiturientski tečaji, ki dajejo abiturientom gotove pravice, različno organizirani, je učna uprava izdala normalne določbe glede učnega načrta ter učnega in disciplinarnega reda, ki so obligatorične za državne tečaje. Po teh določbah ima abiturientski tečaj na višjih trgovskih šolah nalogo, dijakom, ki so napravili maturo na kaki srednji šoli, dati v enem letu kolikor mogoče temeljito trgovsko strokovno izobrazbo; tak tečaj naj da zlasti juristom in tehnikom priliko, da se pobližje seznani z organizacijo trgovine in prometa ter trgovskih poklicnih del. Sprejem izrednih slušateljev se ne bo dovolil. Učni načrt obsega: trgovsko računstvo, trgovsko in menično pravo, korespondenco in kontorsko delo, knjigovodstvo in vaje v kontorju, trgovsko in obrtno pravo, narodno gospodarstvo, blagovno znanstvo, trgovsko geografijo in politično aritmetiko, katere stroke se morajo v 24 obligatnih tedenskih urah učiti. Glede uvedbe tujih jezikov in raznih prostih predmetov (med njimi sestavno in upravno pravo) je prepuščeno šolskemu kuratoriju. Pričakovati je sedaj ne le razvoj, ampak tudi povzdiga učnih uspehov. Po zadnji uradni statistiki znaša število abiturientskih tečajev v vseh kronovinah 14, obiskovalcev pa 1534. — S trgovskega stališča je zlasti svetovati sinovom trgovcev, ki prevzamejo po očetu trgovino, da obiščejo abiturientski kurz, ako ne morejo cele višje trgovske šole absolvirati. Saj ni ničesar proti temu, če kdo dovrši najprej kako srednjo šolo, hoteč si pridobiti obširnejšo splošno izobrazbo in potem trgovski tečaj za abituriente. Ako potem prakticira par let v kaki trgovini, so to sčasoma najbolj inteligentni trgovci. Priporočamo torej obisk teh tečajev, ker smo se uverili, da pridnemu dijaku nudijo jako veliko trgovske izobrazbe, čeprav le v enem letu.

*

Barvanje kave in testenin. C. kr. splošno preizkuševališče za živila v Gradcu je pri svojih revizijah, kakor je sporočilo c. kr. deželni vladi, večkrat dognalo, da barvana kava in barvane testenine v trgovinah, kjer se prodajajo, niso deklarirane kot barvane, kakor to določa ministrski ukaz z dne 7. julija 1906 drž. zak. štev. 142 v paragrafih 4 in 5. Ker je tako ravnanje nedopustno in bi moralo povzročiti kazenske ovadbe, opozarjamo trgovce na potrebo deklaracije. V informacijo navajamo besedilo više omenjenih paragrafov 4 in 5 ukaza z dne 17. julija 1906. Paragraf 4 slove: „Barvanje živil (živeža in povžitnih reči), ki so določena za prodajo, z neškodljivimi barvami in prodajanje z neškodljivimi barvami barvanih živil je dovoljeno, ako se niso barvala z namenom, da bi se zakrila slabejša kakovost živila in ako ne veljajo določila naslednjih odstavkov. Barvanje živil, ki so določena za prodajo in prodajanje barvanih živil je prepovedano, ako je barva v stanu zakriti, da je živilo pokvarjeno ali da je zdravju škodljivo.“

Barvanje mesa in mesenin, ki so določene za prodajo, prodajanje barvanega mesa in barvanih mesenin ter obrtovalno porabljanje barvanih naravnih ovojev klobas, (želodcev, čreves), je brezpogojno prepovedano. Porabljanje umetnih, z neškodljivimi barvami barvanih ovojev klobas za trpežne klobase ne spada pod to prepoved.

§ 5. Obrtovo prodajanje barvane kave brez izrecnega oznamenila „barvano“ je prepovedano.

*

Slovenske trgovce vnovič opozarjamo na izborni kavni primes, izdelek Kolinske tovarne v Ljubljani, ki je podjetje združenega slovenskega trgovstva. Kolinska kavna primes se je zaradi svoje izborne kakovosti zelo priljubila. Treba pa jo je razširjati še bolj. In tu ravno trgovstvo lahko mnogo stori s tem, da Kolinsko kavno primes svojim odjemalcem priporoča. To je v lastno korist slovenskega trgovstva samega, ki naj bi smatralo za svojo dolžnost pospeševati razvoj svojega lastnega podjetja.

Statistika.

Zvišanje korespondenčnega prometa evropskih veledržav. Mednarodna poštna pisarna v Bernu je izdala za leto 1910 generalno poštno statistiko. Če primerjamo to statistiko z ono v letu 1875, sledijo znameniti podatki o razvoju narodnega gospodarstva v posameznih velikih državah. V letu 1875 izkazuje: Avstro-Ogrska 209 milijonov pisem in 26 milijonov dopisnic, Nemčija 478 milijonov pisem in 61 milijonov dopisnic, Francoska 366 milijonov pisem in 26 milijonov dopisnic, Italija 110 milijonov pisem in 12 milijonov dopisnic, Ruska 67 milijonov pisem in 2 milijona dopisnic. Za Angleško so znani podatki šele iz leta 1880, ki izkazujejo v tem letu 1176 milijonov pisem in 122 milijonov dopisnic. V letu 1910 pa izkazuje: Avstro-Ogrska 785 milijonov pisem in 540 milijonov dopisnic, Nemčija 2369 milijonov pisem in 1547 milijonov dopisnic, Francoska 1206 milijonov pisem in 15 milijonov dopisnic, Italija 254 milijonov pisem in 137 milijonov dopisnic, Ruska 670 milijonov pisem in 276 milijonov dopisnic, Angleška 2916 milijonov pisem in 844 milijonov dopisnic, pri čemer so na Angleškem vsota tudi poštne pisma, poslovni papirji in vzorčne pošiljatve. Največji razvoj izkazuje Ruska, ki je pisemski promet podesetorila, potem Nemčija, Avstro-Ogrska in Francoska. Ako se bo napredovanje tako vršilo, bo v 35 letih Ruska prehitela Angleško in Nemčijo. Zanimiv je velikanski razvoj dopisnice, ki že močno konkurira s pismom in ki je avstrijska iznajdba iz leta 1869. V imenovanih državah se je v letu 1875 porabilo okroglo 250 milijonov dopisnic, dočim v letu 1910 3360 milijonov, torej trinajstkrat več. To le kaže, kako se je trgovstvu priljubila radi svoje priročnosti in hitre odprave. Ako primerjamo poštne promet teh držav z onim nekdanjo tako mogočno Španije, je napredek šestih velesil še bolj očividni, kajti Španija je v dobi 35 let pisemski promet pomnožila od 74 milijonov na 109 milijonov kosov, torej le nekako za četrtino. Pomen korespondenčnega prometa kaže zvesto sliko kulturne stopnje vsake dežele in številke poštne statistike imajo za politika in trgovca veliko večji pomen kot samo njih parada.

*

Insolvence v aprilu. Meseca aprila je število insolventov zopet večje kakor marca. V tem mesecu je bilo 42 znatnejših ustavitvev plačil s skupnimi pasivi po 14½ milijona kron. V marcu je bilo 39 večjih slučajev z 9½ milijona pasiv, dočim je bilo v aprilu 1912 18 slučajev z 8¼ milijona pasiv. Od 42 navedenih insolventov v aprilu odpade 20 slučajev s čez 8 milijonov kron pasiv na Ogrsko. Tekstilna stroka izkazuje 22 slučajev in 4 milijone kron pasiv.

Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.

Trgovsko in obrtno društvo v Mariboru. Trgovsko in obrtno društvo bode prirejalo skupno z drugimi društvi vsako

drugo nedeljo izlet na deželo. Pri izletih bodo sodelovali tamburaški obrtnega kluba in pevci. P. n. člane in prijatelje vabimo k mnogobrojni udeležbi. Natančnejše glede vsakokratnega izleta bo razvideti v „Narodnem domu“ in v trgovini gospoda Vilko Weixl.

*

Razstava našega društva se letos ne bo vršila, ampak prihodnje leto že meseca maja. Društvo bo že letos v jeseni poskrbelo za večjo agitacijo.

Društvene vesti.

† **Umrli** je 24. preteklega meseca dolgoletni član našega društva gospod Ivan Adamič, posestnik in vrvar v Ljubljani. Društveni pevski zbor mu je zapel skupno s pevskim društvom „Zvon“ zadnji pozdrav. Na krsto se je položil venec. Dragemu pokojniku, ki smo ga prerano izgubili iz svojih vrst, bodi ohranjen trajen spomin.

*

Izlet. Društveni pevski zbor je priredil 4. t. m. popoldanski izlet na Skaručno. Nekaj članov se je odpeljalo iz Ljubljane z vlakom do Vižmarjev in od tam peš na Skaručno, drugi zopet z vozom iz Ljubljane. Izletniki so se ustavili v gostilni gospoda M. Seršena, kjer so bili dobro pogoščeni. Za zabavo sta skrbela društveni pevski zbor ter društveni „ad hoc“ sestavljeni orkester, ki sta žela obilo priznanja. Izlet se je vršil ob obili udeležbi v najlepšem redu, samo škoda, da nam je vreme nekoliko nagajalo.

*

Darilo. Našemu društvu je izročil gosp. Franc Gabrenja, trgovec v Ljubljani, vsled neke kazenske poravnave znesek 15 K. Hvala!

*

Čeki. Naše društvo je razposlalo dosedaj nabrane položnice tvrdkam s prošnjo, da jih honorirajo. Ker se pa večina tvrdk brani te honorirati, je odbor v svoji seji dne 21. preteklega meseca sklenil, da društvo zbiranje položnic v prihodnje opusti. P. n. članom se za trud in požrtvovalnost, katero so imeli z nabiranjem in pošiljanjem položnic, najtopleje zahvaljujemo. Imeli smo jako dober namen, toda se ni posrečil.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja, 1 korespondent, 2 kontorista, 1 poslovodja, 5 pomočnikov mešane stroke, 2 kontoristinj, 1 blagajničarka, 6 prodajalk, 3 učenci in 1 učenka. Službe išče: 3 knjigovodji, 2 korespondenta, 3 kontoristi, 4 poslovodje, 3 potniki, 8 skladiščnikov, 28 pomočnikov mešane stroke, 10 pomočnikov železninske stroke, 6 pomočnikov manufakturne stroke, 20 pomočnikov špecerijške stroke, 14 kontoristinj, 10 blagajničark, 18 prodajalk, 5 učencev in 3 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 9. maja 1913.

I. K društvu je pristopilo 8 rednih članov.

II. Obolenje je naznanilo 37 članov.

III. Bolniških stroškov se je plačalo 22 članom v znesku 1648 K 82 vin., 2 članoma se je dovolila fakultativna podpora v znesku 125 K.

IV. Umrli je 29. aprila t. l. član g. Ivan Vičič, star 78 let.

V. Dopisov se je rešilo 48.

Žrgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.

Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodelavcu nujno potrebne.

Večja tvornica na Hrvaškem
išče zmožnega
kontoarista.

Zahteve: kristjan, samec, starost 22 do 28 let,
razločno pisavo, točno delo, kakor tudi popolno
znanje slovenskega in nemškega jezika v go-
voru in pisavi.

Reflektira se samo na zmožno, zanesljivo in delavno moč. Ponudbe
s sliko na upravnishvo Slovenskega Naroda pod „R. M. 1913“.

Trgovci pozor!

Proda se v Gaberji pri Celju
hiša z dobro upeljšano trgovino,

gospodarskim poslopljem, lepim vrtom, ob cesti
med tovarnami. V hiši stanuje 5 strank. Cena 28.000 K.

Dopisi na upravnišvo tega lista pod „100“.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!



Zahtevajte povsod **Ilirija kremo za čevlje** Zahtevajte povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo, lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.



Ustanovljena 1881. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
v lastnem združnem domu

je imela tekom leta 1911 denarnega prometa
nad K 100.000.000

upravnega premoženja
K 20.050.721-51

Obrestuje hranilne vloge po
4 ³/₄ %

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad **K 20.000.000.**

Rezervni zaklad **K 700.000.**

Posojuje na zemljišča po 5 ¹/₄ % z ¹/₂ % na amortizacijo
ali pa po 5 ¹/₄ % brez amortizacije. Na menice pa po
6 %. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

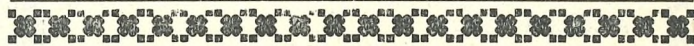
priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah



Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznano najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.



J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavnice.

— Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdanj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebske tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po



4 1/2 %



brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 1/4% obrestim in najmanj 3/4% amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *W.*: Določila o trgovskih potnikih.
- 2.) *B. R.*: Napoved za odmero občne pridobnine za prihodnjo priredbeno dobo.
- 3.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 4.) —*r.*: A. Kleibel-Ivan Volc: Trgovska korespondenca.
- 5.) *Fr. Zelenik*: Odlomki iz trgovske korespondence.
- 6.) *Val. Žun*: Nekatera poglavja iz finančne vede.
- 7.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 8.) Raznoterosti:

Odpisi in popusti na občni pridobnini za tekoče leto. — Stokronski bankovci. — Pavšaliranje kolkovnih pristojbin trgovskih knjig. — Ali so bolniške blagajne obvezane svojim zavarovancem plačati plombiranje zob? — Prodaja lesa v Bosni. — Novela k penzijsko-zavarovalnemu zakonu privatnih uslužbencev. — Kolinska tovarna.

- 9.) Statistika:
Statistika razprodaj v letu 1911. — Ladijski promet v tržaškem pristanišču leta 1912.
- 10.) Slovensko trgovsko društvo v Celju.
- 11.) Društvene vesti.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.



Ponatis dovoljen le ob navedbi vira.



Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrška!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
dr drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica

di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrška

Ivan Perdan

v Ljubljani.

1883
300018191, 6

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. junija 1913.

Štev. 6.

Določila o trgovinskih potnikih.

Za trgovinsko potovanje velja zakon z dne 25. februarja 1902, drž. zak. št. 49, ter ministrska ukaza z dne 27. decembra 1902, drž. zak. št. 242, ter z dne 27. julija 1903, drž. zak. št. 164. Določbe teh zakonov so v bistvu sledeče: Lastniki obrtnih podjetij imajo pravico, da iščejo, potujoč izven svojega stanovališča, sami ali po svojih pooblaščenih (trgovin. potniki) naročila na blago. Trgovinski potniki morajo imeti seboj uradno legitimacijo, katero izda obrtno oblastvo, v čigar okrožju je obrtno podjetje, za katero potujejo. Ako potuje lastnik podjetja sam, mora imeti seboj kot legitimacijo svoj obrtni list. Pri strankah, ki potrebujejo blago ponujane vrste v svojem kupčijskem obratu, je dovoljeno zbirati naročila ne le v onem kraju, v katerem ima podjetje svoje stajališče, ampak tudi izven kraja stajališča. Trgovinski potniki kakor tudi lastnik podjetja sam ne smejo imeti s seboj blaga samega, ampak le vzorce blaga. Za kolonialno, špecerijsko in materialno blago je brezpogojno prepovedano zbirati naročila pri zasebnih strankah, to je onih, ki blaga ponujane vrste ne potrebujejo v svojem kupčijskem obratovanju. Prepoved za zbiranje naročil velja za kolonialno, špecerijsko in materialno blago potemtakem glede zasebnih strank tako v kraju stajališča kakor izven kraja stajališča prodajalčevega podjetja. Za vse ostale vrste blaga je dopustno zbirati naročila pri zasebnih strankah, če se to zbiranje omejuje na kraj, v katerem ima prodajalčevo podjetje svoje stajališče. Obsto in izvrševanje filialke je smatrati za posebno podjetje v dotičnem kraju. Izven kraja stajališča je pa dovoljeno iskati naročila pri zasebnih strankah le, ako dojde lastniku podjetja izrecen, pismen in na določeno blago se glaseč poziv stranke.

Glede zbiranja naročil pri zasebnih strankah veljajo izjeme samo za sledeče vrste blaga: Stroji in motorji ter njih sestavine; stavbno gradivo, všteti umetno kamenje vsake vrste, plutove plošče, strešna lepenka in umetno gradivo za tlakovanje cest; tehnične potrebščine za kurilne, svetilne in vodovodne naprave;

lesena zastirala (rouleaux), žaluzije; šivalni stroji; pisalni stroji; kolesa (bicikli); motorna vozila; stampilje; luksuriozno perilo, to je iz finejših tkanin narejeno, v izdatni meri z lepovitnimi šivi, lepovitnimi robci, vezenjem, čipkami ali gubicami in podobnim opremljeno belo perilo.

Za te vrste blaga je dovoljeno iskati naročila po predloženih vzorcih tudi pri privatnih strankah, ne da bi bilo treba više označenega pismenega poziva stranke. Za trgovce z zlatnino, srebrnino in dragimi kamni veljajo posebna določila. Ako prodaja po vzorcih ni mogoča, smejo, iščoč naročila, jemati s seboj tudi blago, vendar pa z omejitvijo, da smejo blago prodajati samo tistim, ki ga imajo pravico prodajati, torej le trgovcem in obrtnikom teh strok.

W.

Napoved za odmero občne pridobnine za prihodnjo priredbeno dobo.

Spisal B. R.

V mesecu juliju t. l. bo zopet treba davčni administraciji v Ljubljani, oziroma okrajnim glavarstvom kot davčnim oblastvom I. stopinje predložiti izjave za odmero občne pridobnine za priredbeno dobo 1914/15.

V naslednjem hočem v kratkem seznaniti čitatelje s I. poglavjem osebnih davkov (postava z dne 25. vinotoka 1896, drž. zak. št. 220), to je z občno pridobnino. Kdor izvršuje kak obrt ali podjetje z namenom, da bo od tega imel kak dobiček in da si bo kaj prislužil, je podvržen občni pridobnini. — Potemtakem spadajo pod ta oddelek postave trgovci, peki, gostilničarji, kovači, čevljarji itd., pa tudi zdravniki glede izvrševanja njih zdravniške prakse, odvetniki in notarji glede izvrševanja njih poslov.

Po obrtnem redu mora imeti vsak obrtnik obrtno pravico, to je obrtni list, oziroma koncesijo, katero podeljuje okrajno glavarstvo kot obrtna oblast.

Kdor namerava torej kak obrt samostojno izvrševati, zgledati se ima z dotičnimi izpričevali pri tej oblasti. Ko dobi obrtnik pravico, se mora nemudoma zgledati tudi pri davčni oblasti zaradi odmere davka (občne

pridobnine). — Ako bi se ne mogel dotičnik osebno zglašiti pri davčni oblasti, naj naznani, da je pričel izvrševati pri obrtni oblasti že naznanjeni obrt, ter prosi, da se mu doloži potrebna tiskovina »Izjava za odmero občne pridobnine«.

V naslednjem hočem navesti dva slučaja glede oddaje izjav za odmero občne pridobnine. Kakor že znano, imajo vse občni pridobniki zavezane osebe v Avstriji plačati gotovo vsoto (kontingent). Ta vsota je znašala v prvi priredbeni dobi 35,464.000 K, ki se pa v vsaki priredbeni dobi zviša za 2-4 odstotka. — Davčni zavezanci, ki imajo skupaj plačati to svoto, so uvrščeni v 4 razrede, in tem odmerijo posebne komisije takozvano kontingentirano občno pridobnino. — Tem nasproti pa so davčni zavezanci, ki še ne izvršujejo 1 do 2 leti svojega obrta. Tem odmeri občno pridobnino izven kontingenta **po istih načelih** kakor komisije, za ves čas do prihodnje priredbene dobe, davčna oblast. Izjave za odmero občne pridobnine se imajo za nove (zadnje imenovane) obrte izpolniti v **vseh** razpredelkih obrazca. Osebito je navesti na 1. strani »začetek obrata« in označiti, ali se izjava tiče novega obrta, ali prevzetega obrta, ali gre za preselitev obrta. — Obratne razmere navesti je pa naslednje: Če podjetje še ne obstoji eno leto, tedaj so obratne razmere navesti po povprečnem stanju med krajšo dobo njegovega obstanka, obenem je pa izjaviti, ali (in eventualno kake) izpremembe v obratnem obsegu se nameravajo ali se bodo, kakor je pričakovati, vršile v bližnjem nastopnem letu. — Za novo nastala podjetja (obrti) so navesti obratne razmere, ki jih je pričakovati v teku enega leta.

Tudi občni pridobniki zavezani (uvrščeni v razrede), katerim se predpiše kontingentirana občna pridobnina, imajo izpolniti obrazec v vseh točkah, izvzemši na prvi strani »začetek obrata« in »napovedbo, ali se ima opraviti s preselitvijo ali prevzetjem opravila«.

Obratne razmere se imajo pa navesti po povprečnem stanju med tistim letom, ki se šteje od 1. julija pa do 30. junija, ter pride pred priredbeno dobo. Za prihodnji dve leti, to je 1914 in 1915 (to je priredbena doba 1914/15), se bodo torej navedle obratne razmere, kakor so bile v času od 1. julija 1912 do 30. junija 1913!

Najbolj važna v izjavi je točka 21, ki jo je treba vestno izpolniti. Pri trgovcih pride tukaj višina prometa v prej označeni dobi v poštveh.

Bistvo postave o osebnih davkih je, da ima davčni zavezanec priliko, da sodeluje pri priredbi (odmeri) davka sam, ter da mora biti po davčni oblasti, oziroma komisiji in njenem predsedniku obveščen o vsem, kar ima davčna oblast glede obratnih razmer na razpolago. — Bistvena napaka je, ako davčni zavezanec ni bil **pred** odmero davka o vseh obratnih razmerah obveščen,

ki jih je vzela komisija odmeri za podlago!

Temu nasproti pa zahteva zakon tudi od davčnega zavezanca samega, da točno odgovarja na vsa tozadevna vprašanja in »pomisleke«! Ako davčni zavezanec ne odgovori na tak dekret, izgubi pravico sodelovanja pri priredbi davka, tu nastopijo posledice kontumaca po § 42. omenjenega zakona, poleg tega se ga pa še lahko po določenih 5. poglavja kaznuje. — V zgornjih »pomislekih« ali »dekretu« se davčni zavezanec izrecno na te posledice opozori. Posledice kontumaca obstoje v tem, da komisija (oziroma pri novih obrtih davčna oblast) odmeri davek na podlagi uradnih poizvedb (brez ozira na sodelovanje davčnega zavezanca).

Pri priredbi davka in nastopu kontumačnih posledic § 42. ni davčna komisija obvezana, obrtniku naznaniti svoje pomisleke; tudi se ni treba prizivni komisiji ozirati na izjave stranke v prizivu, ker se je obrtnik s tem, da ni odgovoril na zahtevana vprašanja, izključil sam tudi v prizivnem postopanju. Iz vsega tega se razvidi, da je v interesu davč. zavezanca samega in slednjič tudi hitrejšega in pravilnega odmerjenja davka, da davčni zavezanec odgovarja v določenih rokih natančno na stavljena vprašanja in da tozadevne izjave za odmero občne pridobnine v lastnem interesu v vseh točkah natančno izpolni ter pravočasno predloži.

Slednjič se še pripomni, da novela, ki jo je sprejel odsek državnega zbora (v zvezi z malim finančnim načrtom) ne bo izpremenila gornjih določb.

Predlogi se tičejo le nekaterih izprememb glede sestave davčnih družb in volitev v pridobninske komisije, ter podaljšanja funkcijske dobe komisijskih članov.

Opozarjamo še enkrat, naj se izjave oddajo pravočasno in dejanskim razmeram odgovarjajoče, kajti kazenske posledice nepravilnih izjav so zelo hude. Za pismena pojasnila v davčnih zadevah je naše društvo vedno rado na razpolago.

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

Železo.

Iz uradnih podatkov, ki sem jih priobčil v predidoci številki, se da posneti, kakor že rečeno, da zavzema zadevno produkcije železnih rud med avstrijskimi kronovinami prvo mesto Štajerska,¹⁾ in sicer je odločilna Zgornja Štajerska. Tu se vleče že blizu nje severne meje skoro do zapadnega pa prav blizu do nje vzhodnega konca neki pas, v katerem se nahaja cela vrsta železnih rudnih polj. Splošno določeno se dotika navedeni pas teh le krajev: Liezen ob Anizi, Selztal, Admont,

¹⁾ Kot vir mi je tu služil tudi spis XI. mednarodnega geol. kongresa: „The Iron ore resources of the World“, oziroma nemški (odlomek): „Die Eisenerzvorräte Österreichs“, sestavil V. Uhlig.

Eisenerz in Neuberg. Najznamenitejša točka vsega pasu pa je vsekakor (Štajerski) Erzberg, ki je večinoma last Österreichische Alpine Montangesellschaft.

Glasom spodaj navedenega poročila dobivajo dandanes rudo v vsem tem pasu le na Erzbergu. Glavno nahajališče je povprečno 160 do 200 mestrov debelo.

Več se razvidi, kar se tiče tega nahajališča, kakor tudi zadevno nekaterih drugih, iz sledeče razpredelnice.

A.) Štajerski Erzberg; podatki temeljem dejanskih preiskav:					
Kraji	Razgaljena, oziroma domnevana v metrih			Množina v metrskih tonah (à 1000 kg)	
	dolžina	debelost	višina	Snov, ki se je ne izplača dobivati (Rohwand); to je ruda, ki ima le 15 do 25% železa	Ruda, ki ima 25 do 45% železa v sebi
Erzberg, del pri Eisenerzu	680	160	850	85,000.000	170,000.000
Erzberg, Vordernberski del	370	200	540	72,000.000	36,000.000
B.) Le deloma znane razmere iz starejših rudnikov:					
Radmer a./d. Stube	310	75	150	5,000.000	5,000.000
Niederlpe	80	3	50	30.000	130.000
	650	3	144		
	85	3	50		
Gollrad	400	5	140	150.000	700.000
	400	7	150		
Bohnkogel in Altenberg	200	7-5	110	50.000	230.000
	125	0-4	100		
	115	8	26		
	130	5	30		
C.) Cenitve so le približne:					
Trofeng, Glanzberg	50	20	100	150.000	150.000
Tull, Donnersalpe	3500	7	1500	30,000.000	3,500.000
D.) Manj znana ležišča:					
Johnsbach	8000	8	300	50,000.000	3,000.000
Krumpental, Gressenberg	400	10	200	1,200.000	100.000
Radmer a/d Hasel	13600	6	300	50,000.000	7,000.000
Krumau pri Admontu	300	5	40	150.000	200.000
Aigen in Admont	4200	5	320	18,000.000	2,000.000
Vsota . .				311,730.000	227,830.000

* * *

Na Koroškem se vleče od severne koroško-štajerske meje (nekako od Šent Lamberta na Zgornjem Štajerskem) neki pas železnih rudišč preko Brež (Frie-

sach), Hüttenberga, Löllinga, Šent Lenarta in Waldensteina v smeri proti vzhodni koroško-štajerski meji. Glavno rudišče je tu (koroški) Erzberg pri Hüttenbergu. Koroške rude, ki jih izrabljajo že preko 2000 let, so združene po svojem postanku z nekimi apnenci, ki so uvrščeni med gnajse.

Rudi, ki jih dobivajo na koroškem Erzbergu, sta limonit in siderit, ki imata v sebi 43 do 49% železa; deloma je tudi precej mangana v njih. V ostalih rudiščih se dandanes ne rudari. Posestnica vseh železnikov imenovanega pasu je Österreichische Alpine Montangesellschaft.

V vseh revirjih koroškega Erzberga znaša:

- množina razgaljene rude 4,400.749 in
- cenjena nje množina 5,615.774 ton.

* * *

Po svojem pomenu za avstrijsko produkcijo železnih rud zavzema drugo mesto Češka, ki sledi torej Štajerski neposredno.

Približno od Polznja pa do praške okolice (v najširjem pomenu besede) se vleče kadijki podoben sistem usedlin, ki ga nazivljamo v geologiji: srednječeški paleozoik. Vobče so te tvorbe nekako eliptično omejene. V sredini elipse leže najmlajše hribine. Pod temi so razvrščene starejše splošno tako, da leži vsaka tvorba tem bližje elipsinemu, zunanjemu robu, čim starejša je. V vsem tem sistemu razlikujemo tri različne pase, ki ovajajo železne rude. Vse tri pase prištevamo takozvani silurski formaciji.

V sledečem naj navedem te-le podrobnosti:

1. Nučice. Ondotna ruda je šamozit s 35-54% železa v sirovi in 44-30% v žgani obliki. Dolžina razgaljene rudne partije znaša 8000 metrov. Debelost tega rudišča pa dosega 22 m. — Množina razgaljene rude, ki se tu še sedaj nahaja, znaša 11,050.000 ton.

2. Krušna hora. Tu dobivajo rusi železovec s 33-8% železa v sirovi in 44% v žgani snovi. Dolžina razgaljene partije znaša 2400 metrov; množina rude, ki se tu nahaja razgaljena pa 21,800.000 ton.

3. Zdice. Železna ruda pripada ondi šamozitu z 32-78% železa v sirovem in 41-79% v žganem stadiju. Dolžina razgaljene partije 600 metrov; množina rude 2,300.000 ton.

Na sledečih mestih pričakujejo še te-le množine (nerazgaljene) rude:

1. Zdice na dolžino 3500 m 8 milijonov ton šamozita.

2. Svarov - Chyňava, rusi železovec na dolžino 30.000 m in

3. Krušna hora (rusi železovec) na dolžino 8500 metrov. Skupna množina železne rude na sub 2. in 3. navedenih krajih znaša 13,800.000 ton.

4. Zbirov; rusega železovca in šamozita je tu 200 milijonov ton.

Kar sem navedel železnih rud s Češkega doslej, so vse last »Prager Eisen-Industrie-Gesellschaft«.

V drugih rokah se nahaja baje še kakih 70 milijonov ton železnih rud, ki jih pa tu ne navajam posebej.

S tem naj zaključim diskuzijo o aktivnih avstrijskih železnikih. Le z namenom, da razjasnim današnjo, popolno brezpomembnost nekdanjih »železnih rudnih polj« v ožji domovini, naj sledi še v tem oziru nekaj podatkov.

Na Dolenjskem se nahaja na raznih mestih neka peščena ilovica rumenkaste, rjavkaste ali rdečkaste barve, ki je ondod glavni del oranice. Zato je sama po sebi važen faktor v našem gospodarskem življenju. Ta ilovica je imela svoj čas tudi v industrialnem oziru neki pomen. Iz nje so namreč nakopali in izbrali ono železno rudo, ki so jo topili v železnih plavžih (knez Auer-sperški v Dvoru pri Žužemberku, vitez Fridauov v Gradacu med Metliko in Črnomljem, grof Larisch-Mönnichov v Ponikvah pri Velikih Laščah).

Kot glavna nahajališča te ilovice naj navedem po M. Lipoldovih podatkih, ki mi služijo tudi sicer tozadevno kot glavni vir:

1. ozemlje med Šmarjem, Boštanjem pri Dolenji Slivnici in med Račino;
2. okolico Vidma v Dobropolju;
3. ozemlje Šent Vid, Videm - Krka in Žužemberk;
4. okolico Trebnjega in Mirne peči;
5. med Prečino in Toplicami pri Novem mestu;
6. metliško in črnomeljsko okolico tja do Kulpe;
7. ozemlje med Mokronogom in Štatenberkom, ter končno
8. severni rob krške ravnine.

Mnogo redkeje se nahaja ta tvorba v kočevskem teritoriju. — Sem pa tam jo je pa najti tudi sicer, a vedno le v manjših ozemljih.

Način, kakor se nahaja v govoru stoječa ilovica, je na raznih mestih različen. Ponekod tvori večje ravni. Tu je potem nje debelost nekaj večja; 1—2 črevlja ali celo več sežnjev. Splošno je pa le redko debelejša od enega sežnja. Ponekod so iz nje nasprotno le prav mala ozemlja; tu prekriva vegasto apneno podlago kot tanka plast. Končno se nahaja mestoma ob robovih kraških globin, kjer je komaj par palcev ali k večjemu par črevljev debela.

V tej diluvialni ilovici se nahaja takozvana železna ruda, ki jo je opisal M. Lipold doslovno tako-le: »Die

¹⁾ »Die Eisenstein führenden Diluvial-Lehme in Unter-Krain«. »Jahrbuch« c. kr. geol. državnega zavoda na Dunaju 1858.

Eisensteine finden sich als Körner, als Bohnen, Knollen und Geoden, in Nestern und Putzen, ohne irgend eine wahrnehmbare Regelmässigkeit in den Diluvial-Lehmen eingebacken. Die Anzahl dieser Art Erzstücke ist bisweilen bedeutend, bisweilen aber sind die Erze nur sparsam in Entfernungen von mehreren Fuss von einander anzutreffen. Ebenso variirt die Grösse derselben. Bald sind es die Erze in Gestalt und Grösse von Bohnen, bald Erzknauern von Faust- oder Kopfgrösse im Gewichte von einigen Pfunden, bisweilen aber auch Erzklumpen mehr als einen Fuss im Durchmesser haltend, im Gewichte von einem Centner und darüber, die man in den Lehmen vorfindet. Nur ausnahmsweise treten die Erze in den Lehmen näher aneinander und bilden Putzen, und noch seltener ist der Fall, dass dieselben anhaltende lagerartige Schnüre bilden. Einen solchen Fall theilte mir Herr Verwalter Dobner in Hof von dem nun bereits aufgelassenen Eisensteinbaue bei Wirschdorf zwischen Neustadt und Rupertshof mit, in welchem ein zusammenhängendes eisensteinführendes Mittel von ein Paar Zoll Mächtigkeit 50 Klafter weit verfolgt wurde. Der Eisenstein bestand aus zum Theile sandigem Roteisenerz, dass gegen das nördliche Auskeilen röteltartig wurde, im Süden aber sich zersplitterte und nur mehr aus Rasenerz bestand.« Dejstvo, da navaja v svojem spisu M. Lipold celo le par palcev debelo plast kot nekaj posebno zanimivega, ali saj kot dosti važen pojav, da se sploh omeni, to dejstvo nam pove več kot cela knjiga, če vpoštevamo obenem naravnost kolosalne množine železnih rud drugih krajev, kakor smo nekatere doznali v predidoci številki tega lista.

(Dalje prih.)

A. Kleibel-Ivan Volc: Trgovska korespondenca.¹⁾

Slovinci smo do zadnjih let bridko pogrešali trgovskih strokovnih knjig. Našemu trgovcu in obrtniku ni bilo mogoče poučiti se v domačem jeziku v onih stvareh, ki so zanj nepogrešno potrebne. Pomanjkanje strokovnih knjig je imelo v kupčijskem praktičnem življenju mnogo kvarnih posledic, zakaj naši ljudje so trpeli često škodo, ker niso imeli prilike poučiti se v svojem jeziku celo v onih predmetih, ki jih dan na dan nepogrešno potrebujejo. Tako pa so stopajoč v kupčijske zveze z vnanjim svetom trpeli mnogokrat občutno škodo, ker so namerili na osebe, ki so jih nadkriljevale s svojo izobrazbo. Imeli so tudi izdatke, ki bi se bili dali sicer prihraniti, če bi bili imeli na razpolago knjige, v katerih bi bili iskali sveta in pouka. Naše društvo je kot trgovska organizacija, ki verno sledi potrebam svojih interesentov, takoj, ko si je

¹⁾ A. Kleibel-Ivan Volc: Trgovska korespondenca. Izdalo in založilo slovensko trgovsko društvo »Merkur« v Ljubljani. Tisk »Narodne tiskarne« v Ljubljani.

zagotovilo svoje gmotno stališče, šlo z dosledno smotrenostjo na delo, ter je, ne strašče se velikih stroškov, pričelo z izdajo trgovskih strokovnih knjig. Delo ni bilo lahko, ker je bilo pač treba orati ledino, ali resna in neoplašna volja je zmogla vse težave. V kratkem razdobju so izšle sledeče knjige: »Menično pravo«, »Trgovsko knjigovodstvo«, »Trgovsko računstvo«, v treh delih. Pravkar pa je izšla knjiga v založbi našega društva, ki zaključuje to zbirko, pa je za kupčijsko praktično življenje od vseh doslej izdanih knjig brezdvomno največjega in najdalekosežnejšega pomena. Je to knjiga »**Trgovska korespondenca**«. Le rahlo se naslanjajoč in to tudi samo mestoma na A. Kleibelovo knjigo, je spisal trgovsko korespondenco v slovenskem jeziku mestni revident gospod Ivan Volc. Lepo in lično delo je to, čast dela avtorju in v ponos je izdajatelju, ter bo brezdvomno v veliko korist našemu trgovstvu in obrtništvu. Res lepo opremljena knjiga, da se jo z veseljem jemlje v roke, je jako bogata po vsebini in bode izvestno izvrstno služila tako šolski porabi kakor tudi onim, ki se hočejo izvežbati brez učitelja v kupčijem dopisovanju. Knjiga je dobila z razpisom c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 30. aprila 1913 št. 8003, aprobacijo ter je glasom tega razpisa obče dopuščena za pouk na trgovskih učnih zavodih s slovenskim učnim jezikom. Knjigo je zategadelj mogoče in dopustno uvesti na dvorazredni trgovski šoli, v trgovskih tečajih za deklice in v trgovskih nadaljevalnih šolah. Razvrstitev snovi je jako srečno pogodena. Jezik je čist, lep in teče gladko. Prepričani smo, da bo knjiga blagodejno vplivala na slovenski kupčijski slog in pripomogla iztrebiti mnogo nelepih oblik in spakedrank, ki so se žal razpasle v trgovskem pismu. Knjiga ima 12 poglavij, od katerih imajo zlasti pisma o menicah in pisma o kupčiji z blagom več pododdelkov. Jako praktičen po vsebini je dodatek, ki navaja vzorce za razne vloge, ki jih je treba trgovcu v občevarju z oblastmi, tako vzorce za prijavo trgovinskih obrtov, za vpise in izbrise v trgovinskem registru, za prošnje za tobačne trafike, za prodajo kolkov, smodnika, znamk, nadalje obrazce za učne pogodbe in za izpričevala. V posebnem razpredelku so navedene kratice, ki se v praksi često rabijo. Nato sledi 37 obrazcev, ki živo pojasnjujejo besedilo.

Izdaja te tako dolgo pogrešane knjige je gotovo znamenit dogodek ter pomenja važno izpopolnitev naše literature. Prepričani smo, da se knjiga uvede po vseh naših trgovskih zavodih ter da po njej sežejo tudi naši trgovci in trgovski sotrudniki. Cena trdo vezane knjige znaša 3 K 50 vin.

—r.

Odlomki iz trgovske korespondence.

Spisal Fr. Zelenik.

Dalje.

Primeri:

Splošna ponudba kupcu, s katerim ponudnik še ni bil v zvezi:

Trst, 1. oktobra 1912.

Gospod

A L O J Z I J K O M E L

v K o m n u.

Jako bi me veselilo, ako bi tudi Vas lahko štel med svoje odjemalce. Zategadel Vam pošljem svoj cenik kolonialnega in specerijskega blaga na debelo in Vas opozorim posebno na ugodne plačilne pogoje. V slučaju večje potrebe sem pripravljen in v položaju dovoliti Vam posebne ugodnosti v cenah.

Ker je moja tvrdka v tej stroki največja na jugu, ste lahko prepričani, da boste dobili vedno le sveže blago najboljše kakovosti.

Izvolite mi poslati svoja naročila, da se prepričate o postrežbi.

S spoštovanjem

1 cenik.

M. Truden.

Odgovor na zgornjo ponudbo:

V Komnu, 4. oktobra 1912.

Tvrdba

M. T R U D E N

T r s t.

Prejel sem Vaše pismo z dne 1. t. m. kakor tudi cenik, ter se Vam zahvalim za prijazno ponudbo.

Akoravno sem s svojimi dosedanjimi dobavitelji popolnoma zadovoljen in nimam tedaj pravega povoda jih opustiti, vendar hočem pri prvi potrebi poskusiti pri Vas. Ljubo bi mi bilo, ako bi prvi poizkus dovedel do trajne kupčijske zveze.

Za sedaj pa sem z blagom dobro založen in tedaj ne morem takoj kaj naročiti.

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Komel.

Splošna ponudba novemu kupcu.

Gorica, 10. aprila 1912.

Gospod

A N D R E J P O D R E K A

v D u t o v l j a h.

Zvedeli smo, da rabite večje množine krojnega blaga. Naša tvrdka je daleč naokoli znana kot najboljša v tej stroki in zategadel upamo, da stopite tudi Vi v krog naših odjemalcev. Ker smo v zvezi z največjimi in najboljšimi tu- in inozemskimi tovarnami, lahko konkuriramo z vsako pošteno konkurenco.

S posebno pošto Vam pošljemo nekaj vzorcev raznega sukna za prihodnje poletje in pritrdili bodete, da so naše cene jako zmerne. Ako nam pošljete večja naročila, Vam bomo nudili ugodnosti v ceni in pogojih, kakor nobena druga tvrdka.

Navesti še hočemo, da dovoljujemo svojim stalnim odjemalcem šestmesečni rok in pri večjih naročilih 5% rabata, kakor tudi dostavimo na postajo prosto stroškov. Zaboje zaračunamo po lastni ceni. Vsako naročilo izvršimo takoj po prejemu.

Upamo, da dobimo v kratkem večje naročilo od Vas in v tej nadi beležimo

Z odličnim spoštovanjem

Hedžet & Koritnik.

Ponudba staremu odjemalcu:

V Kranju, 5. junija 1912.

Gospod

A N T O N R A V B A R

v K o m n u.

V svoje veliko začudenje pogrešam že dlje časa Vaša naročila, kar se mi tem bolj čudno zdi, ker sem se vedno potrudil Vas postreči ne samo točno, ampak tudi z dobrim blagom. Tudi si ne morem misliti, da bi ne imeli potrebe mojih izdelkov.

Zategadelj si dovolim Vam poslati svoj cenik pšenične moke in otrobov. Da Vam dokažem, koliko mi je ležeče na Vaših naročilih, Vam hočem dati moko 50 vin. cenejše, kot je navedeno v ceniku.

Omeniti še moram, da bo letošnja letina pač zadovoljila pričakovanja, kar se tične množine, nikakor pa ne glede kakovosti. Letošnji pridelek bo v kakovosti daleč zaostal za lansko letino in tedaj večji pridelek ne poravnava izpada v kakovosti. Pa tudi vsled vedno rastoče potrebe ne moremo pričakovati nižjih cen.

Prosim Vas naročil, katera hočem v Vašo popolno zadovoljnost izvršiti.

Z velespoštovanjem

Josip Kordin.

Odgovor na zgornjo ponudbo:

V Komnu, 7. junija 1912.

Gospod

J O S I P K O R D I N

v K r a n j u.

Prejel sem Vaš dopis z dne 5. t. m. in Vam sporočim, da za jesen še nisem kupil ničesar, ker pričakujem nižje cene.

Kar pa rabim sedaj, pa kupujem sproti. Vaše cene so vedno previsoke in ponuja konkurenca dobro blago po poldrugo krono cenejše kot Vi. Ako mi daste pšenično moko za eno krono cenejše kot je v ceniku, pa bom vzel nekaj za takojšnji odjem.

Obenem Vas prosim, poslati mi na postajo Štanjel vagon debelih otrobov, ali dražje kot po 15 K franko tu jih ne morem plačati. Izvolite mi z obratno pošto sporočiti, če izvršite moje naročilo.

Nadejam se pa, da bodete moj limit sprejeli in tako zopet omogočili, da kupujem pri Vas.

S posebnim spoštovanjem

Anton Ravbar.

* * *

N a l o g e :*)

Pipan & Ko. v Trstu, pozivljajo s pismom z dne 7. avgusta Antona Kolenca v Celju, naj stopi z njimi v kupčijsko zvezo. Imajo veliko zalogo kave, riža in drugega kolonialnega blaga. Posebno ugodno pa lahko dajo jedilno olje, s katerim se pečajo posebno veliko.

Iz cenika kupec lahko povzame, da se cene razumejo za 100 kg zacarinjenega blaga, prosto postaja Trst, plačljivo v 30. dneh s 2% škonta ali pa v štirih mesecih brez odbitka.

Odgovor na to pismo: 10. avgusta a) ugoden; b) neugoden.

Vacuum Oil Companie, Dunaj, ponudi tvrdki Anton Krisper v Ljubljani dne 1. oktobra svoje izdelke. Posebno opozarja na razna strojna olja, ki ugajajo povsod. V slučaju večje potrebe bi dala strojna olja po posebno nizkih cenah. Blago daje na en mesec.

Odgovor: 5. oktobra a) ugoden, b) neugoden.

b) P o s e b n a (s p e c i a l n a) p o n u d b a
p r o d a j a l c a.

Blagovna ponudba je tedaj posebna ali specialna, kadar se v njej natančno navede vrsta, množina in cena blaga.

Posebna ponudba se napravi lahko tudi v zvezi s splošno onudbo. Navadno se napravi posebna ponudba le znanim odjemalcem. Taka ponudba je za prodajalca obvezna za čas, v katerem lahko dobi v roke takoj dani odgovor (glej čl. 319. in 337. trg. zak.). Navadno pa prodajalec v ponudbi navede, da je neobvezna, ali pa zahteva obratni ali celo brzojavni odgovor.

Da more kupec presoditi kakovost blaga, se mu pošlje navadno obenem s ponudbo še vzorec blaga.

V uvodu ponudbe se navede povod k ponudbi, n. pr. da je šlo novo blago, da je prodajalec v položaju vsled ugodnega nakupa dati po posebno nizki ceni, ali da prodajalec že dlje časa ni prejel nobenega naročila i. t. d.

Prodajalec mora kupca posebno opozoriti na lastnosti blaga in če so mu znane okoliščine, ki so pripravne kupca napotiti k naročilu, se morajo navesti n. pr. da se

*) Pisatelj je pripravljen izvršitev vseh nalog pregledati in popraviti. Priloži naj se ena krona v znamkah.

pričakuje povišanje cen, da so zaloge blaga majhne, a kupci jako živahno povprašujejo i. t. d.

Ako je ponudba ugodna in se je kupec hoče poslužiti, mora takoj odgovoriti, sicer ponudnik ni več obvezan. V odgovoru se morajo ponoviti vsi pogoji. Kadar sprejme kupec ponudbo le deloma, tedaj se delna odklonitev smatra kot protiponudba (Gegenantrag).

Ako želi kupec sprejeti ponudbo, a upa doseči boljše pogoje, stavi v tem smislu protiponudbo, v kateri navede tudi njen vzrok. Kupec stavi svoje pogoje v protiponudbi v taki obliki, iz katere prodajalec ne more sklepati, da bo napravil kupčijo tudi, če ne odneha, ampak bo rajši popustil, samo da napravi kupčijo.

Primeri:

V Trstu, 26. januarja 1913.

Gospod

ANTON SUŠA

v Senožeah.

Ponudim Vam proti brzojavnemu potrdilu sicer neobvezno, lepo, zdravo, okroglo, rumeno, času primerno suho ogrsko koruzo po 17 K franko postaja Trst, z vrečo vred, plačljivo in dobavno takoj.

Koruzo je popolnoma zdrava in tudi cena je za danes precej ugodna.

Zategadelj računam na Vaše naročilo.

Z vsem spoštovanjem

Fr. Zelenik.

(Dalje prih.)

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

Dalje.

Proračun je lahko stalen ali izpremenljiv. V vsakem proračunu se nahaja več postavkov, ki se redno ponavljajo. Lahko se zgodi, da državni zbor proračuna ne odobri, in vendar mora država skrbeti za gotove izdatke, ki slone na pravnih naslovih. Država mora n. pr. plačevati obresti od svojih dolgov, ker se je za to zavezala s pogodbami nasproti svojim upnikom, ona mora plačevati svoje uslužbenke, ker jih je pravomočno nastavila. Tudi če bi se davki v kakem letu ne smeli pobirati, ker jih državni zbor ni odobril, prej omenjeni izdatki se ne morejo odpraviti ali omejiti. Z ozirom na te razloge se čujejo zahteve, da bi se dohodki in izdatki, ki slone na postavah (davki) ali na pravnih naslovih (obresti državnega dolga) izločili iz skupnega proračuna in se vstavili v takozvani stalni (fiksni) proračun. S tem bi se prihranilo več časa pri zborničnem razpravljanju o proračunu, ker bi se razprava omejevala le na one postavke, ki se lahko črtajo iz proračuna, ne da bi se moral ustaviti ves državni stroj. Na Angleškem znašajo tako

nespremenljivi postavki okroglo dve tretjini vseh dohodkov in okroglo eno tretjino vseh izdatkov, in ti postavki tvorijo takozvani consolidated fund, o katerem se v zbornici ne razpravlja, tako se vsa proračunska razprava suče le okoli izpremenljivih prejemkov.

V nekaki zvezi s prejšnjim odstavkom ločimo proračun tudi v redni in izredni proračun in dohodke ter stroške v redne in izredne, vendar pa se ta razdelitev ne vjema povsem z razdelitvijo o stalnem in izpremenljivem proračunu.

Redni stroški izhajajo iz trajnih in stalnih potrebščin državnega gospodarstva in se torej ponavljajo vsako finančno dobo (obresti državnega dolga, uradniške plače, stroški za stalno vojsko), ravnotako redni dohodki izhajajo iz stalnih dohodninskih virov državnega gospodarstva v vsaki finančni dobi. Sem spadajo torej dohodki iz raznih davkov, posrednih in neposrednih.

Izredni stroški izhajajo iz enkratnih ali vsaj začasnih državnih potrebščin in izredni dohodki iz enkratnih ali vsaj začasnih dohodnih virov. Med izredne stroške spadajo n. pr. vračila posojil, nakup posestev, vojne odškodnine, med izredne dohodke najeta posojila, kupnine za prodana posestva itd. Če pogledamo avstrijski proračun za leto 1908., vidimo pri poglavju ministrstvo za pravosodje med izrednimi stroški: večji potrošek vsled naprave novih zemljiških knjig, višji potrošek vsled ustanovitve novih sodišč, stroške za nove stavbe in nakupe zemljišč pravosodne uprave, med izrednimi dohodki pa prispevke raznih občin k stavbam uradnih poslopij.

Vselej se ne morejo natančno ločiti redni in izredni stroški, oziroma redni in izredni dohodki, n. pr. pri popravilih in adaptacijah.

Po navadi se redni in izredni dohodki ter redni in izredni stroški postavljajo v enotni proračun, v nekaterih državah pa imajo za izredne postavke poseben izredni proračun.

č) Zunanja oblika proračuna.

Proračun obstoji pri nas iz dveh delov: iz finančnega zakona in iz državnega proračuna, ki je zopet razdeljen v dva dela; prvi del obsega potrebščino, drugi del pa pokritje.

Finančni zakon obsega skupno vsoto vseh stroškov v tej-le obliki:

Člen I.

Vsi državni izdatki za leto 1908 se določajo na svoto 2.148.913.254 K. Glede skupne vsote dohodkov pravi člen III.: Za pokritje v členu I. dovoljenih državnih izdatkov se določajo v drugem delu naslednjega državnega proračuna z vsoto 2.149.022.233 K določeni dohodki neposrednih davkov in posrednih davščin ter drugačnih vrst državnih dohodkov.

Dalje se nahajajo v finančnem zakonu določbe o virentu: »Za leto 1908 se dovoljuje, da se med

kreditu, dovoljenimi 12 do 20 z zakonom z dne 6. junija 1091 (drž. zak. št. 63) odobrenega stavbnega in investicijskega načrta uprave državnih deželnic glede še ne porabljenih ostankov zgodi virement. Nadalje se izjemoma dovoljuje za leto 1908., da se pri poglavju »ministrstvo za javna dela« tako v mejah vsakega posameznega naslova, kakor tudi med naslovi zgodi virement.

Virement (od virer = vrteti) pomenja premembo v dovoljenih izdatkih na ta način, da se lahko porabijo za kak drug, prvotnemu podoben namen. Taki potrebni virementi ali prenosi nastanejo zlasti tedaj, ako se proračun zelo zgodaj sestavi in prav na drobno specializira. V teoriji in praksi se je mnogo razpravljalo o vprašanju, ali se smejo vladi dovoljevati virementi. Nekateri zagovarjajo viremente s tem, da vendar ne bo vlada na eni strani kupičila prihranke, na drugi pa morala radi pomanjkanja kredita odložiti marsikako delo, ki se ji je naložilo. Drugi pa zopet pravijo, da postane vsa moč parlamentov brezpomembna, ako vlada lahko dovoljene kredite porabi za druge, čeprav podobne namene, kakor je bilo po finančni postavi določeno. Tudi mi smo tega mnenja, da mora vlada vselej prositi zbornico dovoljenja, ako ima pri kakem upravnem oddelku prebitek, ki bi ga rada porabila pri kakem drugem oddelku, kjer se je pokazal primanjkljaj. V Avstriji, kjer imamo zelo razvito proračunsko pravo, je vlada pri uporabi dovoljenih ji kreditov navezana celo na pododdelke in ne samo na posamezne naslove.

Drugi del finančnega zakona, obsegajoč državni proračun za kraljevine in dežele, zastopane v državnem zboru, obstoji namreč glede potrebščine in pokritja, to je glede državnih stroškov in državnih dohodkov iz več poglavij, ki se zopet dele v naslove, ti pa v paragrafe.

Poglavja so: 1. najvišji dvor, 2. kabinetna pisarnica Nj. Veličanstva, 3. državni zbor, 4. državno sodišče, 5. ministrski svet in upravni sodni dvor, 6. prispevanje k potroškom za skupne stvari, 7. ministrstvo za notranje stvari, 8. ministrstvo za deželno brambo, 9. ministrstvo za bogačastje in nauk, 10. finančna uprava, 11. obča blagajniška uprava, 12. neposredni davki, 13. carina, 14. užitnina, 15. posebna davščina od točenja, prodaje na drobno in trgovine z žganimi, opojnimi pijačami, 16. kolki, odredbine, pristojbine, 17. davek od voznih listov, 18. loterija, 19. novčanstvo, 20. dvorna in državna tiskarnica, 21. sol, 22. tobak, 23. državni dolg in uprava državnega dolga, 24. trgovinsko ministrstvo, 25. ministrstvo za železnice, 26. ministrstvo za poljedelstvo, 27. ministrstvo za pravosodje, 28. ministrstvo za javna dela, 29. najvišje računišče, 30. pokojnine. Državni dohodki pa sestojijo iz 33 poglavij. 21. poglavje (tobak) sestoji n. pr. glede stroškov iz dveh naslovov in sicer: 1. iz upravnih stroškov in 2. iz nabavnih in fabrikacijskih stroškov. Nabavni in fabrikacijski stroški pa imajo zopet 5 paragrafov in sicer: 1. nakup inozemskih tobačnih listov in

tobačnih fabrikatov, 2. nakup tuzemskih tobačnih listov in kontrebande tobaka, 3. fabrikacijske stroške, 4. nove stavbe in nakupe zemljišč ter 5. udeležbo na razstavah. Potem sta pa še dva paragrafa glede prodaje tobaka.

Torej tudi glede paragrafov ni dovoljen virement, ako finančni zakon sam ne napravi kake izjeme. Na koncu I. in II. dela proračuna je posnetek, obsegajoč pregled vseh dohodkov in stroškov in sicer ločeno po rednih in izrednih stroških in dohodkih in sicer se smejo izredni stroški porabiti še eno leto po finančni dobi, dočim pri dohodkih tega razločka glede dobe uporabe ni.

Pošta.

Predsednik ameriških Zedinjenih držav Grant je nekoč izrekel besede, da je poleg proste šole najboljšje izobraževalno sredstvo pošta. Hrvatski publicist Radić pravi: Pošto treba smatrati onim što u istini i jest: pravom kulturnom stanicom, najboljom razsodnicom ljudskoga napredka, i što je glavno, najbržom pomagačicom i tješiteljicom ljudskoga roda.

Pošta je pa tudi prav posebnega pomena za redno državno upravo

Čim bolj se ta uprava osredotočuje, čim bolj se razvija vojaštvo, ter čim bolj se množe drž. naloge, tembolj se čuti potreba po trajnih in rednih napravah, ki donajajo poročila od kraja do kraja, od urada do urada, od oseb do oseb. Zato nam sporoča zgodovina, da so že stari narodi imeli poštam podobne naprave. Tako Perzijani in Rimljani od cesarja Avgusta naprej (cursus publicus), toda te pošte so bile le za državno porabo. Ruska pisateljica o finančni vedi, Lebeděv in Janžul, pripovedujeta tudi, da so imeli tatarski kani v svojem carstvu poštne postaje, imenovane jame, kjer so stanovali ljudje (jamščiki), ki so morali voziti kanske odposlance. Pozneje je ta dolžnost padla na vasi, stoječe ob cestah, kakor beremo tudi o rimskih poštnih napravah. Zamotane razmere srednjega veka z neštevilnimi državicami tudi niso bile ugodne za razvoj občil, pač pa opazujemo zasebne pošte posameznih vseučilišč in nekaterih stanov, zlasti trgovcev in mesarjev, nemškega reda itd. Omenjamo le pariško vseučilišče, ki je bilo v srednjem veku znanstveno središče za vso zapadno Evropo. To vseučilišče je zgodaj ukrenilo, da njegovi sli od časa do časa obiščejo razna večja francoska in inozemska mesta, da tako ohranijo stike med vseučiliškimi slušatelji in njih rodbinami, raztresejimi po raznih krajih. Ti sli so dobivali in prinašali tudi razne vesti in naročila od drugih zasebnikov.

Državne pošte so ustanovili na Francoskem kralj Ljudevit XI. (1464), na Angleškem Henrik VIII. (1635, izpopolnjen 1649), na Ruskem Peter Veliki. S privoljenjem nemškega cesarja Maksimilijana I. je ustanovil Fran Thurn-Taxis leta 1516. prvo pisemsko pošto med Dunajem in Brusljem. Cesar Karol V. je imenoval naslednika Frana Thurn-Taxisa Lenarta Th. glavnim državnim

poštarijem, pozneje je postalo to mesto v rodbini Thurn-Taxisov dedno.

Vendar se pa ta »poštni monopol« Thurn-Taxisov radi odpora raznih državnih knezov, med katere štejemo tudi avstrijske nadvojvode, ni mogel nikdar razširiti na vse dežele nekdanjega rimsko-nemškega cesarstva, kajti posamezni deželni knezi so ustanovili svoje lastne deželne pošte. Že zgodaj so smeli državne pošte uporabljati tudi zasebniki, da so le plačali določeno pristojbino, ki je pa bila v tedanjih časih zelo visoka. Država je prvotno namreč le gledala na to, da bi od zasebnikov, uporabljajočih njene poštne naprave, imela kolikor največ dohodkov. Toda že v XVII. stoletju je vedno bolj začelo prodirati na površje mnenje, da pošta služi tudi blaginji ljudstva, in se morajo po tem tudi meriti pristojbine, ki se plačujejo za njeno uporabo. Toda še začetkom 19. stoletja se promet s pismi, za kar gre pri pošti v prvi vrsti, ni mogel primerno razviti radi preveč zapletene manipulacije pri presoji pristojbin sploh. Poštšina se je namreč odmerjala od posameznega pisma po njegovi teži in po oddaljenosti kraja, kamor je bilo namenjeno. Tako se je za pismo iz enega kraja na Francoskem do drugega plačalo povprečno po 1 K 20 vin.

Dalje prih.

Uvod v carinstvo.

Priredil *Just Piščanec*.

Dalje.

Pri najdenih nepravilnostih veljajo naslednja načela:

- a) Pri neomotanih predmetih ali tistih, ki se ocarinjujejo po komadih, je smatrati vsako razliko med napovedano in resnično množino kot kaznivo nepravilnost;
- b) pri drugih predmetih je kazniva razlika, ki tvori 10% povedane množine, bodisi da je ista kot preostanek (višek) ali primanjkljaj;
- c) to razliko se dožene v primerih, ako se množina blaga mora napovedati od vsakega tovara posebej, ločeno za vsak tovor, drugače pa združeno za vsako vrsto blaga. Ako je v enem tovoru več vrst blaga, se razlika v množini dožene za vsako vrsto blaga posebej, v kolikor ne gre za kosmato težo celega tovara;
- č) vsaka razlika v povedbi števila tovorov je kazniva, ako se čista teža ni napovedala, ter se mora ta ugotoviti po odbitju tare.

Za ocarinitve po vrednosti veljajo določila pod § 89.

87. **Dohodarstveno-kazenska določila.** Ako je nepravilnost taka, da ji ne sledi kazen, napravi se na deklaraciji uradni izvid ali se pri ustmeni napovedi prvotna napoved pozneje popravi.

Če se pa uporabijo kazenska določila, nastopijo primeri:

- a) ako je urad pooblaščen proti neposredni položbi odpadajoče kazni, odnehati od daljnega postopanja ali, ako stranka, če se je že uvedlo kazensko postopanje, položi celo varščino za odpadajočo kazen tako, da ni treba blaga nazaj držati, tedaj se poleg potrdila o vplačani carini izroči stranki tudi potrdilo o vplačani kazni ter je to dejstvo opomniti v blagovnih deklaracijah, oziroma pri ustmeni napovedi v registru;
- b) če se pa blago mora zaseči, sklicuje se na številko dotične zasežne bolete kazensko-dohodarstvenega prejemnega registra.

Pri odmeri kazni, ako se ista odmeri po razmernem delu ali po pomnoženju carinske pristojbine, se vzamejo za podstavo carina in k njej spadajoče priklade. Ako je blago zavezano več pristojbinam, se te vpoštevajo skupno. Postranske pristojbine ne pridejo v poštev. Pri nekaterih prestopkih se kazni odmerja po vrednosti blaga, tako n. pr. pri prestopkih kake brezpogojne uvozne prepovedi, pri vtihotapljanju nekaterih tekstilnih in drugih predmetov, zlatih in srebrnih izdelkov, zlatih ur itd.

88. **Pokvarjeno blago.** Za blago, ki se je našlo celoma ali deloma pokvarjeno, se ne odmerja nikaka carina; blago se pa mora v navzočnosti dveh uradnikov uničiti ter potrdilo o tem pridjati registru, ali pa se mora blago zopet izvoziti čez mejo. Postranske pristojbine se morajo tudi pri tem postopku plačati.
89. **Preračunavanje in pobiranje carinskih pristojbin.** Kadar je bilo blago pregledano, izgotovi urad ogledni izvid in preračuni odpadajočo carino. Ako se pokažejo ob preračunu carinskih in postranskih pristojbin zneski pod 5 v, je puščati v nemar tiste, ki znašajo manj nego 3 v, in tiste, ki znašajo 3 v. in več, pobirati s 5 v. To okroževanje zneskov pod 5 v, se zgodi, ako se ocarini blago več tarifnih števil, v končni vsoti carin, oziroma potrošnin, dovolilnin i. t. d., in kjer se pobirajo postranske pristojbine, pri vsaki posamezni postranski pristojbini. Preračunani zneski morajo toraj biti deljivi s 5. Po preračunanju se vpišejo pristojbine v dotične rubrike prejemnega registra, ter so carinsko potrdilo (blagovna deklaracija, ogledni izvid) opremi s številko tega registra.

Plačanje carinske pristojbine je pogoj, brez čigar izpolnitve blago ne sme preiti v občni promet. Predno se colnina ne plača, ne sme se blago odstraniti iz uradnega prostora. Carinska pristojbina se praviloma ne upa. O carinskih kreditih bomo govorili pozneje.

V carinski tarifi navedene carine, vštrevši carinske priklade in tehtalnine, se morajo plačati v zlatu. Carinski zneski pod 10 K, oziroma ostanki pod to mejo, se morejo plačati v deželnih srebrnih novcih po 1 gld. = 2 K in v delnih novcih kronske vrednote. Vrednost inozemskih zlatih novcev, ki se smejo rabiti za carinska plačila, se ustanovi v kronski vrednosti ukazoma. Vlada se pooblašča v času, ki se ji zdi pripraven, ko se je zakonito ustanovil za-

četek plačevanja v gotovini, v sporazumu s kraljevo ogrsko vlado določiti, da naj stopi namesto plačevanja carin v zlatih novcih plačevanje v plačilnih pripomočkih kronske vrednote.

Za plačilo carine se morejo sprejemati razen deželskih zlatih novcev kronske vrednote še tuzemski in inozemski zlati novci, ki so razvidni v naslednjem izkazu, s tam navedenimi vrednostmi:

I m e n a n o v c a	Vrednost v kronah za 1 kos		najmanjša leža			O p o m b a
			za 1 kos	za cele postavke		
	K	v	gramov	kosov	gramov	
Avstrijski in ogrski cekini	11	29	3.487	1000	3.487	
„ četverni „	45	16	13.948	—	—	
Zlati avstrijski in ogrski po 8 gld.	19	04	6.440	500	2.220	
„ „ „ „ 4 gld.	9	52	3.220	1000	3.220	
Zlati po 20 frankov francoskega, belgijskega, grškega, italijanskega, švicarskega, rumunskega in knežjega monakovskega kova	19	04	6.444	500	3.220	
Zlati po 10 frankov gornjih kovov (razen monakov- skega)	9	52	3.220	1000	3.220	
Zlati po 5 frankov gornjih kovov (razen grškega in monakovskega)	4	76	1.610	—	—	
Zlati po 20 mark	23	52	7.950	500	3.975	
„ po 10 „	11	76	3.975	1000	3.975	
Sovereigni, celi	24	02	7.974	500	3.987	
„ , polovični	12	01	3.987	1000	3.987	
20kronski komadi kneževine Liechtenstein	20	—	6.74	500	3.370	
10 „ „ „ „ „	10	—	3.37	1000	3.370	
100 perperjev kralj. črnogorskega kova	100	—	33.8	—	—	
20 „ „ „ „ „	20	—	6.74	500	3.370	
10 „ „ „ „ „	10	—	3.37	1000	3.370	

Srebrni novci (lichtensteinski) po 5 K in po 1 K se smejo sprejemati samo v poravnavo carine pod 10 K ali ostankov pod to mejo. Tudi carinske varščine se praviloma morajo plačevati v zlatih novcih. Enako se izplačevanja strankam morajo pri carinskih uradih vršiti v zlatih novcih ter so stranke zavezane iste po označeni vrednosti sprejemati. Sprejemajo se pa le novci s polno, v tabeli navedeno težo; nižje tehtajoči se zavrnejo.

90. **Nakaznice carine v zlatu.** Glede pripustitve nakaznic, izdanih po avstrijsko - ogrski banki, na zlate novce (nakaznice carine v zlatu), uporabne za plačevanje carine, ostanejo zmislju primerno v moči določila ministrskega ukaza z dne 30. novembra 1900 (drž. zak. št. 198, uk. št. 173). Glede teh je opomniti:

- Te nakaznice izdajajo glavni zavod na Dunaju, kakor tudi vse avstrijske podružnice po posebnem obrazcu.
- Iste nosijo praviloma določene podpise bančnega zavoda, ki jih izda, in suhi kolek avstrijsko - ogr-

ske banke ter se glase na ordre državne centralne blagajne.

- Vsota, na katero so izstavljene, mora biti tako odmerjena, da odgovarja delu carinskega zneska, ki ga je vplačati v zlatu in visočini carinskih pristojbin. Eventualno razliko med carinskimi pristojbinami, ki se imajo vplačati, in med vsoto, na katero se nakaznica glasi, plača stranka v gotovini, ali se ji po uradu povrne.
- Nakaznice se morajo pred vložitvijo opremiti na zadnji strani s podpisom in naslovom carinskega zavezanca.
- Nakaznice, glaseče se na vsote nad 2000 mark ali 2000 frankov, smejo sprejemati samo carinski uradi, na katere so posebe naslovljene. O izdaji sličnih nakaznic obvesti banka sama dotični carinski urad.

S temi nakaznicami ravna carinski urad kakor z gotovino. Isti mora pa v teku treh dni odstopiti pristojni deželni blagajni.

Dalje prih.

Raznoterosti.

Odpisi in popusti na občni pridobnini za tekoče leto.

Poslanec Friedmann in tovariši so vložili 26. pr. m. interpelacijo na finančnega ministra glede odpisov in popustov na občni pridobnini v tekočem letu. V interpelaciji se opozarja na to, da so balkanski dogodki in več mesecev trajajoča negotovost izredno oškodovali pripadnike industrije, obrta in trgovine. Neštevilno eksistenc je popolnoma uničenih. Kakor se ob ujinah odpisujejo kmetovalcem zemljiški davki, je tudi tukaj nujno potrebno, da se z odpisi in popusti na davkih nekoliko olajša občni pridobnini zavezane davkoplačevalce. Finančno ministrstvo se vpraša, če hoče dovoliti tozadevne odpise in popuste. — Finančni minister je par dni nato odgovoril sledeče: „V seji visoke zbornice so me poslanci Friedmann in tovariši interpelirali glede dovolitev popustov na občni pridobnini za leto 1913 povodom gospodarske krize, ki je nastala vsled balkanskih dogodkov. Čast mi je na to interpelacijo sledeče odgovoriti: Soglašam z gospodi interpelanti, da so v krogih industrije, obrta in trgovine številni davkoplačevalci v sedanjih razmerah vsled vplivanja balkanske vojne na posamezne produkcijske stroke zelo oškodovani v svojem pridobitnem delovanju in da morajo zelo trpeti od tega. V zmislu zakona in sicer § 73 zak. o osebnih davkih smejo finančne deželne oblasti povodom znatnega motenja obratov vsled smrti ali bolezni imetnika, vsled požara, povodnji ali vsled drugih izrednih okoliščin en ali več kvartalnih obrokov občne pridobnine deloma ali če se je obrat ustavil za celo četrtletje, docela odpisati. Ako tudi nisem na podlagi teh določil upravičen dovoliti generalni popust, sem vendar pripravljen, da se to določi v ozira vrednih slučajih porablja in popolnoma soglašam, da se na posebno prošnjo posameznih davkoplačevalcev, ki morejo v resnici dokazati znatno motenje obrata njih podjetja vsled označene krize, dovoli primeren popust, seveda pod pogojem, da se razmere individualno doženejo. Strankam je na voljo dano, da nastopijo v doseg svojih pravic to pot in jaz sem finančnim deželnim oblastem naročil, naj v zmislu teh mojih izvajanj kolikor mogoče ugodno obravnavajo prošnje za popuste na občni pridobnini.“ — Opozarjamo torej davkoplačevalce, ki so prizadeti vsled balkanske vojne, da se poslužijo določil § 73 zakona o osebnih davkih. Ugodnosti, ki jih dovoljuje to določilo, se vse premalo upoštevajo. Za natančnejša pojasnila glede tozadevnih prošenj je uredništvo rado na razpolago vsakemu.

*

Stokronski bankovci z datumom 2. januarja 1910 se umaknejo iz prometa. Avstro-ogrška banka jih bo do 31. maja 1915 še sprejemala v plačilo ali zamenjavo. Od tega časa naprej do 31. maja 1921 bo banka te bankovce le še v izmeno sprejemala.

*

Pavšaliranje kolkovnih pristojbin trgovskih knjig. Pavšaliranje kolkovnih pristojbin kupčijskih zapiskov na posameznih listih se lahko dovoli za gotovo dobo, za eno ali več let na ta način, da plačajo stranke kot odkup oni pristojbinski znesek, ki se v zmislu § 2. odst. 2. predpomb k tarifnim določbam zakona z dne 13. decembra 1862 oziroma naredbe finančnega ministrstva z dne 26. maja 1875 določi po skupni prostorninski izmeri vseh vsako leto aproksimativno uporabljenih posameznih listov in sicer se plača pristojbina prvo leto pred porabo knjige, v naslednjih tekom prvih 14 dni meseca januarja vsakega leta. Pavšal se določi — pod pogojem vsakočasnega preklica in morebitne poprave oziroma zvišanja odkupnega zneska po razmerju v prvem letu porabljenih listov — z množenjem prostornine enega lista z aproksimativnim številom listov, ta produkt se deli z 2640 m² pri pomožnih knjigah in 5040 m² pri glavnih knjigah in dobljeno število zopet množi z

10 h ali 50 h, ako gre za pomožne ali glavne knjige. Ker se poraba listov za prvo leto težko natančno dožene, se sklene pavšaliranje praviloma le za eno leto in morajo stranke za naslednja leta iznova prositi. Ako pa stranka letno porabo listov lahko takoj natančno napove, se lahko pogodba tudi za več let sklene. Na posameznem listu se lahko otvori več račnov. Tudi se lahko posamezni listi, ki so se začeli porabljati med veljavno dobo pavšaliranja, t. j. na katerih se je izvršil prvi vpis med veljavno dobo pogodbe, porabijo po preteku pogodbe, ne da bi jih bilo treba iznova kolkovati. Oni posamezni listi pa, na katerih se je izvršil prvi vpis šele po preteku dobe, za katero je bilo sklenjeno pavšaliranje, se morajo iznova kolkovati. Pri pavšaliranju kolkovnih pristojbin se precej prihrani na kolkih, ker se posamezni listi lahko docela izrabijo in ni treba nositi knjig k davčnemu uradu, ki knjige kolkuje.

*

Ali so bolniške blagajne obvezane svojim zavarovancem plačati plombiranje zob? Na neko vprašanje v slučaju, ko se je neka bolniška blagajna branila plačati zavarovancu plombiranje zob, temveč le stroške za izdrtje zoba, je ministrstvo za notranje stvari oddalo mnenje, da je plombiranje zob, ako se to izvrši vsled zobnega gnitja, smatrati kot potrebno zdravniško pomoč v bolezni v zmislu bolniškozavarovalnega zakona in torej kot bolniška podpora v zmislu § 6. št. 1 tega zakona, ki jo morajo bolniške blagajne plačati. Ministrstvo so pri tem vodili naslednji prevdarki: Plombiranje zob je naperjeno proti zobnemu gnitju, ki povzročuje luknje v zunanjih zobnih plasteh, bolesta vnetja zobnega mozga in tudi kostne kože in vsled tega tudi izgubo zoba in oškodovanje prebavnega delovanja. Ako gnijejo zobje, se mora zob, ako se zdravnik za to izreče, velikokrat plombirati in ne izdreti, ker se s plombranjem doseže nele odstranitev bolezni, ampak navadno tudi ohranitev zoba. — To mnenje je objavljeno v štev. 10. letnika 1912 „Amtliche Nachrichten des k. k. Ministeriums des Innern“, ki se jih lahko naroči v c. kr. dvorni in državni tiskarni na Dunaju.

*

Prodaja lesa v Bosni. Bosenskohercegovinska deželna vlada proda ofertnim potom velike množine hrastovega, smrekovega, borovega in bukovega lesa. Pismene ponudbe je vložiti najkasneje do 5. julija t. l. pri deželni vladi v Sarajevu. Tozadevni razglasi so vsakemu in vpogled v pisarnah trgovskih in obrtniških zbornic v Avstriji.

*

Novela k penziškozavarovalnemu zakonu privatnih uslužbencev. Pododsek socialno zavarovalnega odseka v državnem zboru je dokončal dela za noveliranje zakona o penziškem zavarovanju privatnih uslužbencev. Paragrafa 1 in 2 sta se nanovo formulirala in se je natančno označil krog zavarovalnih zavezancev. Zavarovalna dolžnost se prične kakor doslej z 18. letom in pri najmanjših stalnih dohodkih 600 K letno. Zahteva, da je plača mesečna, odpade. Pogoj zavarovalne dolžnosti je uradniški značaj ali redna, pretežno duševna dela. Kot taka veljajo vsa opravila z vzgojo in poučevanjem, izvrševanje prostih umetnosti, opravila absolventov višje, srednje ali strokovne šole v zmislu dovršenih študij, vodstvo obratov, obratnih oddelkov ali podružnic, višje nadzorstvo nad delom drugih oseb, pisarniška ali kontorska služba izvzemši pomožno službo, višja kupčijska zunanja služba in prodajalska opravila v trgovskih strokah, v katerih se zahteva višja predizobrazba ali posebno znanje. Trgovski pomočniki v detajlu niso podvrženi zavarovanju. Nasprotno so pa stenotipistinke podvržene zavarovanju kakor tudi vse osebe, ki se porabljajo v korespondenčni službi, v knjigovodstvu itd. Noveliranje ima to prednost, da bo doneslo jasnost, kdo je podvržen zavarovanju.

*

Kolinska kavna primes je zdaj že znana po vsem Slovenskem in se je že povsod zelo priljubila. Storit pa bo treba še marsikaj, da se razširi tudi v tiste družine, kamor še ni prodrla. Trgovci lahko v tem oziru store prav mnogo. Oni so v vednem stiku s kupujočim občinstvom, ki rado posluša in upošteva njih nasvete. S primerno besedo ob primerni priliki se da doseči prav mnogo. Slovenski trgovci lahko Kolinsko kavno primes priporočajo v zavesti, da priporočajo dobro blago iz domačega trgovskega podjetja. Procvit Kolinske tovarne je procvit slovenskega trgovstva!

Statistika.

Statistika razprodaj v letu 1911. Trgovsko ministrstvo je izdalo statistiko razprodaj v letu 1911, po kateri se je v tem letu vložilo 523 prošelj za razprodaje, od katerih se je 414 dovolilo. Na Dnnaju se je dovolilo 64 razprodaj. V posameznih kronovinah odpade na Česko 162 dovoljenih in 43 nedovoljenih prošelj. Vzroki razprodaj so različni. Največ (305) prošelj se vtemeljuje z opustom obrata. Radl odpovedi najemodalca, prezidave ali demoliranja hiše se je vložilo 85 prošelj. Med drugimi vzroki je še omeniti: Preselitev podjetja, slabo uspevanje kupčije, smrt in bolezen. Vzroki razprodaj so pa tudi v zvezi s premembo okusa in mode, ki ima za posledico kvalitativna premikanja v posameznih produkcijskih strokah in trgovce večkrat prisili, da nagloma prodajo blago. Zato je povdarjati, da se je potom razprodaj prodalo največ modnega in konfekcijskega blaga, dočim so izdelki malega obrta le redko zastopani. Ne sme se tudi prezreti, da vzroki razprodaj ne leže v osebi razprodajalca oziroma trgovca, ampak največkrat v gospodarskem položaju. Neugodna konjunktura, zvišani delovni stroški, režija in zvišanje najemnin v zvezi z znatnim zvišanjem cen za zemljišča so tudi v tako tesni zvezi s prometom gospodarskih posestev, da se jim ne more odrekati odločilnega vpliva tudi na to obliko trgovine. Čudno je tudi to, da je ta statistika šele zdaj izšla, čeprav je bila že leta 1912 tiskana. Statistične stvari se morajo hitro objaviti.

Ladijski promet v tržaškem pristanišču leta 1912. Statistika izkazuje, da je tekom leta 1912 dospelo v tržaško pristanišče: 3523 parnikov s tovari (deplacement 3.451.683 ton) in 6912 parnikov brez tovorov (deplac. 984.053 ton), dalje jadrnice s tovari 1174 (deplac. 48.975 ton) in jadrnice brez tovorov 737 (deplac. 57.078 ton). Odplulo je 3811 parnikov s tovari, 6515 parnikov brez tovorov, 1674 jadrnic in 265 brez tovorov. Od prišedših parnikov je bilo avstro-ogrskih 9828, danskih 3, nemških 50, grških 71, angleških 78, italijanskih 391, nizozemskih 2, ruskih 2, drugih evropskih držav 9, izvenevropskih 1. Od priplulih jadrnic je bilo avstro-ogrskih 497, grških 45, angleških 1, italijanskih 1351, turških 11, drugih evropskih držav 6. Od odplulih parnikov je bilo avstro-ogrskih 9710, danskih 3, francoskih 1, nemških 52, grških 79, angleških 76, italijanskih 393, holandskih 2, ruskih 2, drugih evropskih držav 7, izvenevropskih držav 1; od odplulih jadrnic je bilo avstro-ogrskih 484, nemških 2, grških 43, italijanskih 1387, turških 17 in drugih evropskih držav 6.

Slov. trgovsko društvo v Celju.

Redni občni zbor „Slovenskega trgovskega društva“ v Celju se vrši z običajnim dnevnim redom v nedeljo dne 22. t. m. ob 11 uri dopoldne v knjižnici „Narodnega doma“. V slučaju, da bi ta

dan občni zbor ne bil sklepčen, se vrši 14 dni pozneje, to je v nedeljo dne 6. julija t. l., ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih članov.

Društvene vesti.

Trgovska korespondenca. Slovenske trgovce in trgovske sodruke opozarjamo, da je naše društvo zložilo novo trgovsko strokovno knjigo: A. Kleibel-Ivan Volc: Trgovska korespondenca. Cena vezane knjige K 3-50. Knjiga obsega 196 strani. Naročila je pošiljati na naše društvo. Za dopošiljanje po pošti je priložiti 20 h pošlino.

Himen. Dne 20. pret. mes. se je poročil večletni član našega društva gosp. Franc Pogačnik, trgovec v Ljubljani, z gospodično Anico Zorman. Nadalje se je poročil 21. pret. mes. dolgoletni član Rudolf Zorc, trgovec v Ljubljani z gospodično Pavlo Lotrič. Novoporočencem naše najiskrenejše čestitke.

Izlet. V nedeljo 8. t. m. je priredil društveni pevski odsek izlet v Grosuplje. Prvi oddelek je šel peš čez Orle, drugi so se pripeljali s kolesi ter popoldne z vlakom. Udeležba je bila tako od strani članov kakor tudi od strani drugih prijateljev društva zelo velika. Društveni pevski zbor je pod vodsrvom gosp. Prelovca zapel več zborov ter žel veliko priznanja. Omeniti moramo tudi še društveni „ad hoc“ sestavljeni orkester, ki je obilo pripomogel do živahne in neprisiljene zabave. Zbirališče izletnikov je bilo v gostilni gosp. I. Rusa, kjer so bili izborni pogoščeni. Prepričani smo, da bo ta v vsakem oziru lepo uspeli izlet ostal izletnikom v najlepšem spominu.

Himen. Dne 26. pret. m. se je poročil gosp. Zorko Prelovec, uradnik Mestne hranilnice in pevovodja našega pevskega zbora, z gospodično Nino Kozlevčar. Bilo najsrečnejše!

Opozarjamo gg. člane, da nam je prijavljenih več trgovin, ki se prodajo oziroma oddajo v najem. Interesentje naj se blagovolijo obrniti za natančnejše podatke na naše društvo.

Čeki. Naše društvo je razposlalo dosedaj nabrane položnice tvrdkam s prošnjo, da jih honorirajo. Ker se pa večina tvrdk brani te honorirati, je odbor v svoji seji dne 21. pret. meseca sklenil, da društvo zbiranje položnic v prihodnje opusti. P. n. članom se za trud in požrtvovalnost, katero so imeli z nabiranjem in pošiljanjem položnic, najtopleje zahvalujemo. Imeli smo jako dober namen, toda se ni posrečil.

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 2 kontorista, 8 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika manufakturne stroke, 4 pomočniki specerijske stroke, 3 kontoristinj, 1 blagajničarka, 7 prodajalk, 4 učenci in 3 učenke. Službe išče: 2 knjigovodja, 2 korespondenta, 4 kontoristi, 6 poslovodij, 2 potnika, 9 skladiščnikov, 26 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železninske stroke, 15 pomočnikov manufakturne stroke, 18 pomočnikov specerijske stroke, 12 kontoristinj, 15 blagajničark, 21 prodajalk, 5 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Žrgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.

Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Večja tvornica na Hrvaškem
išče zmožnega
kontoarista.

Zahteve: kristjan, samec, starost 22 do 28 let,
razločno pisavo, točno delo, kakor tudi popolno
znanje slovenskega in nemškega jezika v go-
voru in pisavi.

Reflektira se samo na zmožno, zanesljivo in delavno moč. Ponudbe
s sliko na upravištvu Slovenskega Naroda pod „R. M. 1913“.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!



Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.



Ustanovljena 1881. Pošt. hraniln. rač. št. 828.406. Telefon št. 185.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice -

registrovana zadruga z neomejeno zavezo
v Ljubljani, na Dunajski cesti 18, v Ljubljani
v lastnem združnem domu

je imela tekom leta 1911 denarnega prometa
nad K 100,000.000

upravnega premoženja
K 20,050.721.51

Obrestuje hranilne vloge po
 $4\frac{3}{4}\%$

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega
plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge v tekočem računu v zvezi
s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne
vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad K 20,000.000.

Rezervni zaklad K 700.000.

Posojuje na zemljišča po $5\frac{1}{4}\%$ z $\frac{1}{2}\%$ na amortizacijo
ali pa po $5\frac{1}{4}\%$ brez amortizacije. Na menice pa po
6%. Posojilnica sprejema tudi vsak drug načrt glede
amortizacije dolga.

Uradne ure vsak dan od 8.—12. in od 3.—4.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški
umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši
nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do
6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski :: :: ::
čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompl in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridelek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz zagrebške tovarne.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

 **4 $\frac{1}{2}$ %** 

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopa proti 5 $\frac{1}{4}$ % obrestim in najmanj $\frac{3}{4}$ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *J. Skalar*: Trgovska visoka šola v Avstriji.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) Jubilejska slavnostna seja in občni zbor „Deželne zveze obrtnih zadrug na Kranjskem“.
- 4.) *Fr. Zelenik*: Odlomki iz trgovske korespondence.
- 5.) *Val. Žun*: Nekatera poglavja iz finančne vede.
- 6.) Raznoterosti:
Nedeljski počitek v trgovskih obrtih na Kranjskem.
— Realne gimnazije ne dobimo! — Plačilni nalog

na dopisnicah. — Odtegljaji penzijskozavarovalnih premij pri trgovskih nastavljenicah. — Olajšave v pisemsko-brzovsnem prometu. — Kdaj se mora plačilna in tožbena klavzula fakture odkloniti? Izstop ali odpoved. — Neveljavnost odpovedne dobe, ako je ta manjša kot postavna minimalna doba. — Nekaj razsodb najvišjega sodišča glede zakona za trgovske uslužbenke. — Kava.

- 7.) Društvene vesti.
- 8.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upraviništvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.



Ponatis dovoljen le ob navedbi vira.



Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport-
tvrdba!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštine
prosto!



Najboljše ure sedanosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mešni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštine prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Žrgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za žižave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovenska trgovska šola v Ljubljani
Kongresni trg št. 2

s pravico javnosti vsled razpisa c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 20. avgusta 1911, šte. 28.837.

Sprejemno naznanilo.

V dvorazredno Slovensko trgovsko šolo v Ljubljani se bodo sprejemali učenci
dne 16. septembra t. l. od 10. do 12. ure dopoldne.

V pripravljalni razred se sprejemajo učenci, ki so stari vsaj 13 let ter so dovršili najmanj štiri razrede ljudske šole.

V I. letnik se pa sprejemajo učenci, ki so stari najmanj 14 let in ki napravijo posebno sprejemno skušnjo. Brez sprejemne skušnje se sprejmejo v I. letnik učenci, ki so z vsaj zadostnim uspehom dovršili 4. razred kake srednje ali meščanske šole.

K vpisu naj pridejo učenci v spremstvu staršev ali njih namestnikov ter naj prinesejo **krstni list, zadnje šolsko izpričevalo in K 15**— vpisnine in prispevka k učilom.

Ostala pojasnila daje — tudi pismenim potem —

ravnateljstvo.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski
čebelni pítanec

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. julija 1913.

Štev. 7.

Trgovska visoka šola v Avstriji.

Poroča J. Skalar, Dunaj.

»Trgovski Vestnik« je posvetil temu predmetu že nekaj člankov in manjših notic, dokaz, da tudi naši trgovski krogi uvidevajo pomen trgovske visoke šole. Letošnji štrajk slušateljev eksportne akademije na Dunaju, ki že dolgo vrsto let zahtevajo, da se prizna zavod kot visoka šola, je iznova povzročil tozadevno gibanje, ki je bilo tako mogočno, da se celo c. kr. trgovsko ministrstvo, — kateremu je podrejena eksportna akademija — ni moglo več braniti ter je samo primernim potom poslovalo vmes.

Razposlalo je namreč nekaterim važnim organizacijam spomenico s prošnjo, naj se izjavijo: 1. Če je reformacija sedanje eksportne akademije na Dunaju potrebna in 2. če bi bila izpopolnitev te v visoko šolo na mestu. Ker so slušatelji zahtevali mnogo več, namreč priznanje sedanje eksportne akademije za visoko šolo, je jasno, da namerava trgovsko ministrstvo z omenjeno spomenico, ki zasleduje druge smotre, spraviti vso zadevo na tako zvani »mrtvi tir«.

Različne korporacije so se vabilu trgovskega ministrstva odzvale. Zanimivo je predvsem poročilo »Dunajskega trgovskega društva«, ki je odgovorilo na ta način, da je obravnavalo obširno tri vprašanja, in sicer:

1. Kaj zahteva trgovstvo od eksportne akademije in v kakšni meri so zadostili absolventje te šole dosedanjim zahtevam?

2. Katere organizatorične izpremembe bi bile potrebne, da bi prenehale pritožbe o sedanjem ustroju imenovane akademije?

3. Ali obstoji želja trgovskih krogov, da se izpolni eksportna akademija v trgovsko visoko šolo?

Temu poročilu posnamemo v glavnem sledeče:

1. Zahteve trgovstva do eksportnih akademikov in zmožnosti teh.

Akademija naj nudi onim slušateljem, ki so za trgovski stan zadostno predizobraženi in imajo veselje

do inozemstva, v manjšem obsegu teoretično-znanstveno izobrazbo, v tem večji meri pa one praktične vede, ki jih usposabljaajo, delovati na svetovnem trgu v polni meri za našo industrijo, začeti mednarodne trgovske zveze in jih v popolno zadovoljstvo nadaljevati.

Spomenica konstatira, da so dosedanji absolventje akademije v svetovnem prometu zadostili v polnem obsegu zahtevam, ki so se nanje stavile; glede zahteve, naj se nudi slušateljem bolj praktična izobrazba, pa navaja med drugim tudi to-le:

Moderni trgovec ne sme biti izvežban samo v svoji stroki, ampak mora imeti — saj je dalekovidnost eden prvih pogojev za trgovski uspeh — izborno izobrazbo, kakor vsak strokovnjak z visoko šolo, naj si je že tehnik, medicinec itd. Gotove stroke pravoznanstva mora ravnotako dobro znati kot jurist, saj tvorijo okvir in podlago njegovega gospodarstva. Razen tega mora imeti obsežne blagovne in jezikovne znanosti. Trgovec je vendar posredovalec med producentom in konsumentom in mora sprevideti zahteve in potrebe enega ali drugega enako dobro. V to je potreba seveda psihološkega razumevanja. Splošna, univerzalna izobrazba je tedaj za trgovca neobhodno potrebna, to je njegova strokovna izobrazba.

Industrija in trgovina sta se v zadnjih desetletjih tako mogočno razvili in sta napravili gospodarski organizem tako kompliciran, da se celo znanstvu ni posrečilo, raztolmačiti popolnoma postavnost obstoječih razmer. Nasprotno se trdi, da je narodno gospodarstvo še v povojih. Ravno trgovci s popolnim znanjem praktičnega življenja in zadostno teoretično predizobrazbo bi pa bili v prvi vrsti poklicani, uglobiti se v to znanost. In dalje bo ravno oni trgovec imel v praktičnem življenju največ uspehov, ki je vsled svoje teoretične izobrazbe v stanu, pojmiti razmere v gospodarskem življenju in izrabiti vsakočasno konjunkturo. Res je, da je imelo premnogo trgovcev sijajne uspehe tudi brez teoretične izobrazbe. Ali to ne sme biti splošna maksima! Zakaj ti trgovci niso imeli uspehov radi tega, ker niso bili teoretično izobraženi, ampak le navzlic teoretične

ignorance in so morali v teku let vsled svojega neznanja marsikatero praktično izkušnjo gotovo prav drago plačati. Na ta način jim je prešlo razumevanje za razne gospodarske razmere skoraj v meso in kri, toda bilo je predrago in bi se dalo svoječasno doseči na drug način.

Zmožnost trgovca se meri — enako kot pri vojskovodji — po njegovih uspehih in diplomirani eksportni akademiki so doslej dokazali, da so navzlic, ali bolje rečeno, ravno radi svojih teoretičnih znanosti izborno praktično usposobljeni in da odgovarjajo povsem na nje stavljenim zahtevam.

2. Organizatorične izpremembe.

Nekatere tozadevnih želja so bile že omenjene pod 1. Važna se mi zdi določba, da ne more biti niti govora o tem, da bi se tudi absolventom 6. razreda srednje šole dovolil obisk eksportne akademije. V tem popolnoma soglašam z naziranjem »Dunajskega trgovskega društva«. Dozdaj so bili slušatelji eksportne akademije maturanti srednjih šol in absolventje trgovskih akademij. Akademija je imela tedaj de facto visokošolski obrat. Ako bi se pa sedaj razširil sprejem v označenem zmislu, bi šola izgubila gotovo mnogo na svojem ugledu. Sploh sem mnenja, naj se ne dela izjem pri obiskovalnih pogojih za šole takega značaja, kakor je eksportna akademija. Ali naj se dovoli vstop izključno maturantom in trgovskim akademikom, ali pa naj bodo predavanja dostopna vsakemu, brez razlike predizobrazbe. Pri predpisanih strogih izkušnjah se bodo potem slabi elementi itak spoznali in zavod bodo zapustili le oni z dobrim uspehom, ki so tudi vsled svoje predizobrazbe mogli zadostiti nemalim zahtevam.

3. Trgovska visoka šola.

Raznotere prednosti take šole so splošno znane in tudi iz svoječasnih člankov v »Trgovskem Vestniku« so cenjeni čitatelji že lahko spoznali pomen visoke šole za trgovstvo. V kratkem naj omenim iz označene spomene še te-le prednosti: Socialni ugled trgovstva bi se dvignil, trgovsko nadarjena mladina bi se raje posvetila temu študiju kakor univerzitetnemu; dalje znanstveno poglobljena narodno-gospodarska omika, primerno zastopstvo trgovskih interesov v državni službi in v parlamentarnih korporacijah po teoretično izobraženih trgovcih, sprejem trgovskih upravnih načel v postavodajo, znanstveno predavanje strogo trgovskih predmetov, izobrazba trgovskih učnih moči za višje trgovske šole itd.

Trditev, da ne bi imeli absolventje visoke šole nobene kariere, ki bi odgovarjala njihovim študijam in čistiželjnosti, ni resnična, saj vendar obiskuje eksportno akademijo vsako leto več slušateljev. Razen tega zavzema zdaj v marsikaterih podjetjih važna mesta jurist. Ako pa se da višje izobraženemu trgovskemu naraščaju

prilika, izvežbati se povsem v trgovsko-juridični stroki, bo vsako podjetje z odprtimi rokami sprejelo tako nabrazenega mladega moža.

Nikakor ne bi bilo umestno, zadrževati naravni razvoj obstoječe trgovske akademije. Čeravno se pri njeni ustanovitvi ni mislilo na to, da bi se jo ustanovilo kot visoko šolo, vendar je po vsem njenem razvoju faktično že zdaj visoka šola. Potrebe gospodarskega življenja in lepo število izbornih profesorjev, izmed katerih imajo nekateri mednarodni, svetovni sloves, sta ji dala že davno ta značaj. Slušatelji so absolventje srednjih šol z maturo ali absolvirani trgovski akademiki, ves obrat je visokošolski. Tudi trgovske visoke šole v inozemstvu priznavajo eksportno akademijo za ravnopravno in vštevajo na tej šoli absolvirane semestre pri eventualnem prestopu; končno je tudi državni železniški svet sklenil, diplomirane eksportne akademike uvrstiti med druge absolvente visokih šol.

Z ozirom na vse to je upravičeno, da se sedanja eksportna akademija primerno izpopolni in ji tudi oficielno prizna značaj visoke šole — prve v Avstriji!

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

Železo.

Dolenjsko, diluvialno ilovico je tolmačil M. Lipold kot prhlenino sosednjih werfenskih in pozilskih skladov (Gailtaler Schichten).

Mimogrede naj omenim, da se nahajajo tudi v teh (obojih) tvorbah železne rude, ki se pa med seboj bistveno razlikujejo. — V Lipoldovih pozilskih skladih se nahaja ruda le poredkoma, in sicer v obliki lečastih vložb. Fritsch jih navaja na pr. iz širše okolice Preske južno od postaje Sava ob Južni železnici. Po svoji naravi so te rude manjvredni jeklenici, ki so se izpremenili v rjavi železovec ali limonit.

Mnogo važnejši so bili nekaj Lipoldovi werfenski skladi.¹⁾ Njih razvrstitev je nekako pasu podobna, ki se vleče od Save med Radečami in Sevnico v zapadni smeri do Šmarja, oziroma do ljubljanske okolice v širšem pomenu besede, kjer krene proti jugo-jugovzhodu, ter se konča (nekako) med Sodražico in Ribnico. Namišljeni pas je na premnogih mestih prekinjen; po razvrstitvi posameznih nahajališč, ga memo formalno primerjati proti jugovzhodu odprtemu polkrogu.

Iz teh tvorb so dobivali nekaj rudo v praktično različno-pomembni množini na teh-le mestih (po W. vit.

¹⁾ Triadni formaciji pripada tudi železna ruda, ki se nahaja v rabeljskih skladih na pr. na Kopitovem griču pri Borovnici in na raznih drugih mestih. Tozadevno sledi nekaj več pozneje.

Fritschevih podatkih): pri Njivicah pri Radečah, Boštanju, Hrastnem, Št. Rupertu, Višni gori, Šmarju, dalje spadajo sem Želimplje, Velike in Male Lipljene, Sv. Ahac, Turjak, Logarji, Kališče, Podstrmec, Lužarji, Borovec in Vintarji. V originalnih kartah c. kr. drž. geol. zavoda na Dunaju so zarisane nekatere teh nahajališč v Kassianskih skladih, katerim pripada sploh še nekaj drugih mest, kjer se nahaja v govoru stoječa snov.

V werfenskih skladih tvorijo železne rude prava ležišča v obliki leč, ki se vlečejo pogosto več 100 sežnjev daleč. Po svoji naravi pripadajo rdečemu železovcu. Ta ima mnogo kremenjaka v sebi; časih mu je primešanega tudi nekaj železnega kršca, ki je spojina železa in žvepla. Po pretežni večini je ruda oolitskega zloga, to se pravi, ruda sestoji iz samih zrn, ki so razno velika na pr. kot pšenična zrna ali se pa približujejo že fizičnim dimenzijam. Posamezna zrna so zvezana med seboj po rdečem glinastem lepilu. (Fritsch nazivlje zadevno rudo tudi sploh glinasti železovec.)

V istem zmislu kakor postanek dolenjske ilovice, razlaga M. Lipold genezo njenih rud.¹⁾ Obenem s prhnjenjem pozilskih in werfenskih skladov, razpadle so tudi njih rude. Zato se nahajajo sledovi teh v ilovici, samo da so se deloma izpremenile. Iz rusega je nastal ponajveč rjavi železovec, ki mu pripada pretežni del vse zadevne snovi. Zato zavisi narava in kvaliteta sedanje snovi tudi od lastnosti razpadlih tvorb.

Množina železa, ki ga imajo dolenjske rude v sebi — torej njih kvaliteta — je zelo različna. Nekateri kosi (!) sestojijo iz 40—50% železa; bolj peščeni iz 20—24%, a dobe se tudi taki z le 10—15% in še manj te kovine. — Da si ustvari lahko vsakdo svojo lastno sodbo o tem in še o nekaterih drugih sem spadajočih vprašanjih, naj navedem zopet par Lipoldovih trditev doslovno v nemškem originalu. Pripomnim naj pa izrecno, da je zastopal te svoje misli imenovani leta 1858., torej že pred 55. leti. Kaj se pa ni izpremenilo od tedaj pa do danes v zmislu, ki je situacijo naših takozvanih »železnih rudnih polj« še vrlo poslabšala!

»Die Ausscheidung dieser Erze nach dem Halt²⁾ unterliegt vielen Schwierigkeiten, indem der Halt weder nach dem äusseren Ansehen noch nach dem Gewichte ohne Probe mit einiger Bestimmtheit abgeschätzt werden kann. Leichte, von aussen tonig-ocherige Knollen erwiesen sich beim Zerschlagen öfters als hohle, innen leere Geoden von reichstem Brauneisenstein und umgekehrt erscheinen manche, dem Ansehen nach reiche und schwere Erzstücke bei näherer Unter-

suchung als sandige und wenig hältige Geoden, die im Innern mit Sand oder Lehm ausgefüllt sind. Besonders trügerisch und die Feststellung der Hochofenbeschickung erschwerend sind in dieser Beziehung die kleinen Geoden von der Grösse der Bohnen oder Eier.« »Proben von diesen Erzen aus der Umgebung von Tschernembel« haben »an Roheisen von 50—60% ergeben.« Seveda je bil to posebno izbran material, kajti dalje pravi Lipold: »In der Eisenhütte zu Hof beträgt der Durchschnittsgehalt der besseren Diluvialerze 36%, der minderen 28% an Eisen.« Tudi ta je pa že izbrana ruda! Iz podatkov v aprilovi številki (str. 39.) tega lista je posneti, da se zahteva dandanes že v teoriji z ozirom na vse rudišče, kolikor se ga naj izrablja povprek, vsaj 25% železa, če se naj izplača vsaj plavžarsko (!) delo. Iz junijeve številke se pa razvidi kot poseben primer, da na štajerskem Erzbergu snovi z manj kot 25% železa sploh ne izrabljajo, čeprav je ni treba šele izbirati, ker tvori kompaktno maso! — Ponajveč se zahteva že v teoriji 35%, v praksi pa prav navadno celo po 50 in več odstotkov železa. Kako naj bi pa prišlo na Dolenjskem kako rudarsko podjetje na svoje stroške, če upoštevamo tudi način, kakor se dobiva, oziroma se je dobivala ondi ruda. Tozadevno naj citiram zopet doslovno Lipoldovo razpravo:

»Die Gewinnung der Eisensteine in den Diluvial-Lehmen geschieht grösstenteils mittels Tagarbeit. Es wird nämlich der Diluvial-Lehm gleich einem Acker bis zur Tiefe von ein paar Fuss umgehauen um sodann die Erzstücke zu **sammeln**,¹⁾ oder es werden mehrere kleine Schächte« »nahe aneinander niedergebracht, und sodann durch Querschläge miteinander verbunden. Dass diese Art Abbau zwar einfach sei, dass aber die Gewinnung der Erze ungeachtet dessen mit vielen Schwierigkeiten zu kämpfen habe, ist bei der Beschaffenheit des Erzvorkommens einleuchtend.« »Der Abbau selbst ist im Grunde ein fortwährendes **Suchen nach Erz**, und könnte daher mit Recht als ein immerwährendes Schürfen bezeichnet werden. Er ist daher auch mit den oft ungünstigen Folgen des Schürfens behaftet, d. h. so mancher eingeleitete Abbau erweist sich in der Folge als nicht lohnend und die gewonnenen Erze decken bei weitem nicht die darauf verwendeten Kosten.«

Zaradi teh razmer so morala vedno v zelo razsežnih in deloma tudi v silno (8—9 ur) razdaljenih ozemljih ista podjetja rudariti. Saj pravi M. Lipold dalje: »Diese Umstände bedingten von Seite der Eisenwerksbesitzer die bergämtliche Occupierung ausgedehnter

¹⁾ Zadevna postavka rud se dá Lipoldu vsaj deloma oporekati.

²⁾ Halt = vsebina čistega železa.

¹⁾ Torej kakor da bi pobirali krompir. Tu se naj primerjajo razmere in številke, ki sem jih navedel v majevi in junijevi številki! To priporočam zlasti onim krogom, ki govoré in uče, da se nahajajo na Dolenjskem »železna rudna polja«.

Grundflächen oder die Erwerbung zahlreicher Tagmassen, deren manche kaum die Kosten der Erwerbung decken, und zwar in dem ganzen Terrain, in welchem die Diluvial-Lehme auftreten.»

Ne morem si kaj, da ne bi zaključil tega odlomka s poslednjimi mislimi iz razprave našega rojaka M. Lipolda, ki je dejal že leta 1858. (!) to-le: »Zieht man nun die Kosten der öfters misslingenden Schurf und Abbaue der Eisenerze in den Diluvial-Lehmen, ferner die Kosten der bergämtlichen Occupierung, hauptsächlich die Kosten der Entschädigung der Grundeigentümer« »endlich die bedeutenden Kosten des Erztransportes zur Hütte in Betracht, so kann man sich eine gewinnbringende Zugutebringung dieser Erze nur unter der Voraussetzung denken, dass die Holz- und Kohlenpreise noch niedrig, die Arbeitslöhne mässig und andere Verhältnisse **besonders** günstig sind.« Sodbo o poslednjih pogojih si ustvari z ozirom na sedanost lahko vsak sam.

* * *

Poleg Dolenjskega je igralo zadevno železnih rud v preteklosti precejšnjo vlogo tudi **Gorenjsko**. Jesenice, Sava, Bohinjska Bistrica, Kropa, Železniki in Kamna Gorica so v tem oziru zadostno in sicer splošno znana imena.

Po svoji naravi so pripadale gorenjske železne rude jeklencu, rjavemu in rusemu železovcu. Kot poseben različek rjavega železovca je bil zelo razširjen takomenovani **bobovec** (glej 3. šte. tega letnika str. 28).

Pri Dovjem ter zlasti med južnim pobočjem Golice in severno okolico Jesenic se nahaja precej širok kompleks zgornje-karbonskih tvorb. Od Javoriškegarovta se vlečejo te kot ozek pas na južnem pobočju Belšice in Stola skoro do zgornjega toka Završnice. Ob Završnici sami jih najboljši poznavatelj F. Teller ni več našel, pač pa jih je zopet izsledil na južnem pobočju Begunjsčice, kjer se vlečejo v vzhodni smeri proti Košuti.¹⁾ V teh karbonskih tvorbah se nahaja več ležišč jeklenca, ki so mu primešane včasih svinčene in cinkove rude. Pravzaprav so ta jeklenčeva ležišča podobna vrstam velikih leč, ki so po 3 do 20 metrov debele. Kakor visé segajo kvečjem kakih 30 sežnjev daleč, kakor se vlečejo, pa tudi ne ovajajo posebne dolžine. Mestoma je jeklenec spremenjen v rjavi in rusi železovec.

Kdaj so pričeli kopati v tem ozemlju rude, ni zanesljivo znano. Glasom starih poročil so pa leta 1381. tu že

¹⁾ Geološke podrobnosti glej: F. Feller „Das Alter der Eisen- und Manganerzführenden Schichten im Stou- und Vigunšcagebiete an der Südseite der Karawanken“ v Verhandlungen c. kr. geol. drž. zavoda na Dunaju 1900 in v spisu istega pisatelja „Geologie des Karawankentunels“, Ces. akademija znanosti na Dunaju. „Denkschriften“ 1910. — Tej razpravi je dodana tudi zanimiva geološka karta onega dela predmetnega ozemlja.

delovali. — Dandanes je ves zadevni teritorij last Kranjske industrijske družbe, ki pa sedaj železnih rud prav nič ne izrablja več. Poslednje vkljub temu, da ima jeklenec glasom analize 30,8 do 42 odstotkov železa v sebi.

V spredaj navedenem karbonskem pasu so dobivali svoj čas železno rudo na več mestih. Teh niti ne mislim ne navesti vseh; zadostujejo naj ozemlja: Savske Jame, ki jih navaja specialna mapa kot Reichenberg (približno severno od Jesenic), dalje Stare Jame, ki so jih svoj čas imenovali Lepejne, in ki so že od leta 1868. opuščene, ter teritorij pri sedanjih »Valvasor-Schutzhütte«. — Glede tega pasu opozarjam že tukaj tudi na podatke, ki jih bom navedel zadevno nekih spodnještajerskih železnikov.

V ozemlju med Mojstrano, Bohinjem in Kranjsko-Loško ravnino nahajamo drug tip gorenjskih železnikov; ta se razlikuje od prvega, ki smo ga doznali v Karavankah, po svojih rudah kakor tudi po vsej obliki.

Železniki bohinskega ali bolje rečeno kraškega tipa sestoje, kar se tiče rud, iz rusega, a pretežno le iz rjavega železovca, oziroma posebej iz bobovca; jeklenca torej tu ni. Bohinjski bobovec sestoji iz 45 do 60% železa.

Obliko teh »rudišč« je opisal že leta 1850. A. pl. Morlot v nemškem jeziku takole:

»Unter einer zuweilen bis 60 und sogar bis gegen 90 Fuss mächtigen Decke von unregelmässigeckigem Kalkschutt« »folgt eine Schichte« »von sogenannter Lavora, eines Gemenges von glatten und glänzenden, grösseren oder kleineren Körnern und Kugeln des Bohnererzes mit kleingebröckeltem Kalkstein und dem gelben Bohnerzlehm. Zuweilen sind Erz und Kalkstein darin zusammen gebacken, gewöhnlich besitzt aber das Ganze, welches übrigens ungeschichtet ist, keine Festigkeit, und wird nur mit der Haue gewonnen, um, nachdem es zur Entfernung des Lehms gewaschen worden, als Erz und Zuschlag in den Hochofen zu wandern.« »Wo sich nun solcher erz- und lehmführender Schutt an der Oberfläche des Gebirges zeigt, da findet man auch in letzteres hineinsetzende Klüfte, in welchen das Erz bis in unbekannte Tiefen zieht. Diese Klüfte sind« »äusserst unregelmässige und gewundene Schläuche, die sich bald zu eigentlichen Grotten erweitern, bald sich nur gedärmartig weiterziehen, dabei Verzweigungen, Seitenkanäle und Nebenhöhlen haben.«

Te votline in jame so deloma popolnoma prazne, deloma se nahaja v njih le apneni razsip; na drugih mestih so razmere, kakor jih opisuje zgornji citat, a so tudi jame, v katerih manjka apneni razsip popolnoma.

Kar se tiče rudarske tehnike, naj navedem zopet doslovno par pl. Morlotovih nemških podatkov.

»Der Bergbau wird« — dandanes seveda: wurde — »den eigenthümlichen Verhältnissen angepasst, auch auf eine eigenthümliche Weise betrieben. Von Stollen ist keine Rede; hat man, gewöhnlich durch Lavora und oberflächliches Erz darauf geleitet, eine abbauwürdige Kluft gefunden, so verfolgt man sie von oben hinab in die Tiefe ohne Sprengarbeit, bloss den Lehm ausgrabend, und die Förderung, oft mühsam genug durch die gewundenen, bisweilen kaum Schornsteinweite haltenden Schläuche hinauf vermittelnd.«

Globočina, do katere so prodrli na ta način, je znašala čisto do 180 čevljev; v nekem posebnem slučaju so pa dosegli baje celo globočino 133 sežnjev.

Množina rude, ki se je nahajala na kakem kraju, je bila različna. Včasih je bilo le prav malo, taka mesta so pač kmalu opustili. Nasprotno so pa našli tudi lokalitete, na katerih je bilo mnogo rude; mestoma so jo dobivali kar 30 let zdržema. Neka jama je zalagala na primer prav sama plavž v Starih Fužinah v Bohinju celih sedem let z rudo!

Dandanes je zadevni položaj ta-le: V globočini se nahaja ruda še tu in tam, ker so opustili svoj čas njeno dobivanje vsled prevelikih težkoč. Kar je bilo rude blizu zemske površine, so jo pa izkoristili skoro popolnoma. Rajni rudarstveni svetnik in šefgeolog državnega geološkega zavoda, F. Teller, mi je dejal prilično, kot najboljši poznavalec tega vprašanja, da ni našel sploh nikakega nahajališča predmetne rude, ki bi imelo kaj pomena za prakso. Podobne nazore zastopajo tudi drugi veščaki.

Nahajališča bobovca v kraškem ozemlju so isto tako brez pomena.

Izmed premnogh dobivališč te rude naj navedem posebej le: Bohinjsko Bistrico, Stare Fužine, oziroma Rudno Polje v Bohinju, Gorje pri Bledu in Dražgoše pri Železnikih; dalje naj omenim Štefanjo Goro pri Cerkljah, Ratitovec pri Selcah, Železnike, Kropo in Kamenco pri Loki.

Rude imenovanih lokalitet so topili v Bohinjski Bistrici, v Kropi in v Železnikih.

Začetek predmetne industrije sega silno daleč v preteklost. Po W. Hofbauerju so našli na primer v Bohinju sledove starega podjetja, ki so ga baje v četrtem stoletju že razdejali!

Dalje prih.

Jubilejska slavnostna seja in občni zbor „Deželne zveze obrtnih zadrug na Kranjskem“.

30. junij t. l. je bil za obrtništvo na Kranjskem in sploh na Slovenskem pomemben dan. Tedaj je namreč praznovala desetletnico svojega delovanja »Deželna zveza obrtnih zadrug na Kranjskem«, ki si je s smotre-

nim in neumornim organizatoričnim delom pridobila največjih zaslug za razvoj slovenskega obrtništva, ki se je stoprav od takrat začelo zavedati in organizirati, ko se je pred desetimi leti oživotvorila imenovana obrtniška zveza. Prav je storil njen odbor, sklenivši, da mimo tega dne ni iti brez slavlja, od katerega si je obetati najkoristnejšega vpliva na nadaljni potek razvoja slovenskega obrtništva na Kranjskem in na Slovenskem vobče. Primerno, četudi nešumno in skromno slavlje bo nedvomno na Zvezo opozorilo vso interesirano javnost, postalo bo očitno, koliko uspešnega dela je opravila Zveza na korist slovenskega obrtništva, vsestransko se bode objasnili njen uprav odločilni pomen za prospeh našega obrtništva in rokodelstva in nadejati se je, da se bo spričo njene, na ta način nesporno izpričane pomembnosti Zvezi pridružilo vse, kar je doslej zaradi nepoznanja njene dejanske važnosti oklevalo in se obotavljalo, stopiti v njen delavni krog. Praznovanje desetletnice se je omejilo na slavnostno sejo v sejnici občinskega sveta ljubljanskega na mestnem magistratu in na skupen obed v hotelu »Tratnik«. Pred slavnostno sejo pa se je v občinski posvetovalnici vršil Zvezin letošnji redni občni zbor.

Slavnostne seje, ki ji je predsedoval gosp. Zvezin načelnik Engelbert Franchetti, so se udeležila zastopstva vseh v Zvezi včlanjenih kranjskih obrtnih zadrug, poleg tega odposlanstva »Saveza hrvatskih obrtnika« v Zagrebu in »Obrtne zadruge« v Celju. Zastopana je bila deželna vlada, deželni odbor in mestna občina ljubljanska, dalje zadrugi inštruktorat, trgovska in obrtniška zbornica, obrtni pospeševalni urad v Ljubljani, gremij trgovcev v Ljubljani, »Zveza gostilničarskih zadrug« in c. kr. obrtna šola v Ljubljani.

Ko se je bila na Najvišjo kabinetno pisarno odpisala vdanostna brzojavka z izrazom najiskrenejše hvaležnosti, ki jo slovensko obrtništvo goji do prevzvišenega zaščitnika in pospeševalca vse avstrijske obrtnosti, je gospod dr. Novak Zvezi čestital v imenu deželnega odbora kranjskega in mestne občine ljubljanske, oziroma njenega župana, ji spričo izredne uspešnosti njenega organizatoričnega delovanja v korist slovenske obrtnosti in slovenskega rokodelstva izrekel toplo priznanje obeh po njem zastopanih oblasti in ji z zagotovilom, da vesta dežela in občina ceniti njen odločilni pomen, želel najlepših uspehov tudi za bodočnost. — Gospod predsednik »Trgovske in obrtniške zbornice« Knez je Zvezi sporočil priznanje in čestitke po njem zastopane zbornice in slavil gosp. Zvezinega načelnika Franchettija kot neumornega in za domače obrtništvo velezaslužnega organizatorja.

Nato je gosp. Zvezin načelnik Franchetti v obširnem slavnostnem govoru orisal razvoj obrtništva in rokodelstva na Kranjskem, obrazložil pomen obrtniške in rokodelske stanovske organizacije in

očrtal dosedanje Zvezino delovanje. Iz njegovega, z velikim odobravanjem sprejetega govora, posnamemo na kratko te-le vodilne misli in konstatacije: Obrtništvo in rokodelstvo se v Slovencih nista razvila iz naroda samega, marveč ju je med njimi oživotvoril tuji, od severa ali od juga prihajajoči živelj. Dočim so se med Slovenci naseljeni obrtniki — in rokodelci — nedomačini že izdavnja organizirali po vzgledu nemških stanovskih združenj (Zunft, Innung i. sl.) in si vedeli med nami ustvariti najugodnejše socialno življenje, je bilo Slovence, ki so posamič pristopali tem nedomačinskim organizacijam, šele v zadnjem času komaj in komaj pridobiti za to, da so se začeli zavedati kot domač živelj in se jeli pridruževati novoustanovljenim domačim organizacijam, ki so si bile zastavile kot smoter stanovsko osamosvojitve in okrepitve slovenskega obrtništva in rokodelstva. To osamosvojitveno in organizacijsko gibanje, ki se je ob svojih početkih imelo boriti z največjimi zaprekami z vseh strani, spričo svoje mladosti še šibko, vendar pa že v toliko zavestno in podkrepljeno, da se je že za bližnjo bodočnost nadejati najlepšega razvoja in razcvita slovenske obrti in slovenskega rokodelstva. Z današnjo sejo zaključeno prvo desetletje tega razvojnega gibanja je ustvarilo trdno podlago, na kateri ob izpremenjenih, neprimerno ugodnejših razmerah ne bo več tako težavno graditi naprej, kakor je bilo doslej. V prvi vrsti je treba med slovenskimi obrtniki in rokodelci vzbuditi trdno stanovsko zavest, dolžnostni čut za solidarnost in smotreno skrb za privzgojitev strokovno izborna izobraženega in zavednega naraščaja, iz katerega naj izide krepak domač srednji stan, kakršnega je nam Slovencem prav živo treba. Doba, ki jo živimo, je socialna in ne da priti na površje in se vzdržati na njem tistemu, ki ni organiziran. Kolikega pomena je stanovska organizacija, se najlepše razvidi iz nad vse uspešnega razcvita slovenskega trgovstva, ki si je z organizirano ustvarilo tako trdno podlago, da se mu ni bati za svoj nadaljnji prospek. Slično kakor slovensko trgovstvo mora tudi slovensko obrtništvo in rokodelstvo s prirejanjem strokovnih poučnih tečajev, z ustanavljanjem strokovnih, v prvi vrsti takozvanih meščanskih šol, s smotrenim preurejanjem njihovih učnih načrtov, s pažnjo na strokovno izobrazbo pri mojstru, z izdajanjem slovenske strokovne literature, s skrbjo za urejene vajenške razmere i. sl. skrbeti za privzgojitev vsestransko usposobljenega podmladka in si s tem zajamčiti trajen obstoj in stopnjevno razcvit. K organiziranju silijo slovenskega obrtnika in rokodelca vedno krepkeje in uspešneje nastopajoče organizacije delojemalcev in prav tako tudi boj s tujo konkurenco. — »Deželna zveza obrtnih zadrug na Kranjskem« se je ustanovila 8. decembra 1901 na skromnem sestanku obrtnikov v ljubljanskem Mestnem domu, poslovati pa je začela po svojem ustanovnem občnem zboru, ki je bil na isti dan in na istem mestu

eno leto pozneje. Začela je takoj propagirati svoja organizatorična stremjenja, ustanavljala je obrtne zadruge in jim oskrbovala navodila in pripomočke za njihovo poslovanje. Iz lastne iniciative ali po naročilu obrtnih oblasti je oddajala svoja strokovna mnenja in se pri oblastih uspešno zavzemala za koristi slovenskega obrtništva vobče in pri njej včlanjenih zadrug posebej. Leta 1905. je ustanovila bolniško blagajnico za samostojne obrtnike, pa jo je morala kmalu razpustiti, ker zavod tedaj ni našel dovolj podpore pri interesiranih samih, kar se sedaj vsestransko bridko občuti. Sedaj, ko so se razmere izboljšale, bo treba misliti na to, da se tak zavod zopet ustanovi. Začela je z izdajanjem strokovnega glasila, toda »Slovenski Obrtnik« je moral spričo neinteresiranosti prizadetih in zaradi drugih težkoč z izhajanjem prenehati že s svojo 13. številko. Sodelovala je Zveza pri ustanovitvi obrtnega sodišča v Ljubljani in pri ureditvi mesta posebnega obrtnega instruktoria za Kranjsko, ki začne v najkrajšem času poslovati v Ljubljani. Izposlovala je, da je c. kr. trgovsko ministrstvo njenemu zastopniku dovolilo glas in sedež v državnem obrtnem svetu na Dunaju, s čimer je slovenskemu obrtništvu glede varstva njegovih interesov izdatno pomagano, kar se je že ponovno izpričalo. Zveza ustanavlja nove zadruge in strokovne zveze, nadalje je uredila posredovalnico za moške in ženske obrtne vajence in se peča z ustanovitvijo posebnega vajenškega doma in osrednje zadružne pisarne v Ljubljani.

(Dalje prih.)

Odlomki iz trgovske korespondence.

Spisal *Fr. Zelenik.*

Dalje.

V Trstu, 30. novembra 1912.

Gospod

A L O J Z I J S E N Č A R

v Ptuju.

Že dlje časa pogrešamo Vaša naročila, kar se nam čudno zdi, ker smo se vedno trudili, izvrševati Vaša naročila kolikor mogoče natanko.

Uverjeni smo tedaj, da Vam nismo dali povoda, da nam odtegujete svoje zaupanje in upamo, da nas hočete zopet počastiti z naročili.

Ravnokar je priplul parnik iz Brazilije, ki je pripešal jako lepo Santos-kavo. Od cele partije nam je ostalo še 50 vreč, od katerih Vam pošljemo s posebno pošto vzorce. Letošnja letina nam je dala majhno in slabo zrno, vendar je partija, katero Vam ponujamo, jako lepa.

Cene, ki so zabeležene na vrečici vsakega vzorca, veljajo za 100 kg nezacarinjenega blaga, franko hangar Trst, dobavno takoj, plačljivo takoj s 4% škonta. Ponudba je za nas neobvezna, ako nam ne odgovorite z obračno pošto.

Opozoriti Vas moramo, da je tendenca jako trdna in ker letina nikakor ni zadovoljiva, pričakujemo v kratkem povišanja cen. Zategadelj Vam toplo priporočamo, da se poslužite te jako ugodne prilike in se preskrbite z blagom po ugodni ceni

V pričakovanju Vaših naročil beležimo

z vsem spoštovanjem

Friedländer & Ko.

Odgovor na zgornjo ponudbo:

V Ptuj, 3. decembra 1912.

Tvrdba

Friedländer & Ko.

v Trstu.

Prejel sem Vaše pismo kakor tudi kavine vzorce, pa Vam moram odgovoriti, da vaša ponudba nikakor ni tako ugodna, kot jo slikate Vi, kajti konkurenca ponuja enako blago za 3% nižje nego Vi.

Ako znižate Vaše cene za toliko, sem pripravljen vzeti nekaj kave, sicer se moram poslužiti pri konkurenci.

Z odličnim spoštovanjem

Alojzij Senčar.

Drugačen odgovor:

V Ptuj, 3. decembra 1912.

Tvrdba

Friedländer & Ko.

v Trstu.

Zahvalim se Vam za prijazno ponudbo z dne 30. p. m. Poslane vzorce sem pregledal, pa mi kakovost blaga ugaja, in zategadelj Vas prosim, da prihranite za mene številki 332 in 333, katere bom v nekaj dneh naročil.

Pri svojih odjemalcih moram namreč poizvedeti, koliko bi eden ali drugi vzela od mene.

S spoštovanjem

Alojzij Senčar.

V Trstu, dne 10. oktobra 1913.

Tvrdba

GLOB & Ko.

v Ljubljani.

Med potjo imamo večje množine blaga, za katera bomo rabili skladišče in zategadelj Vam ponudimo po jako nizki ceni, samo da izpraznimo skladišče, ostanek 60 sodov po 40 kg ameriškega terpentina po 75 K za 100 kg franko Trst, plačljivo v 30. dneh s 3% škonta.

Po enakih pogojih Vam nadalje ponudimo 20 sodov francoskega terpentina au soleil, po 83 K.

Izvolite takoj po prejemu tega pisma nam telefonično ali pa telefonično potrditi našo ponudbo, da se vemo ravnati in ne oddamo blaga drugam.

S spoštovanjem

Miller & Co.

Naloge:

Titania, tovarna strojev, Wels, ponudi Fr. Stupici v Ljubljani svoje parilnike. Svoji ponudbi priloži cenik, ter dovoli na cene v ceniku 20% rabata in 3% škonta za plačilo v 30. dneh. Tovarna dobavi franko vseh stroškov postaja Ljubljana.

Stupica odgovori 3. februarja, da bi kupil parilnike, ali rabat je premajhen. On mora kreditirati svojim kupcem na dolgi rok in zategadelj nudi tovarna premajhen dobiček. Ako je pri volji zvišati rabat, bo vzel nekaj parilnikov.

Ivan Bole na Reki ponudi tvrdki J. Perdan v Ljubljani dne 5. aprila 100 vreč finega Java - riža po 53 K franko postaja Reka, dobavno takoj, plačljivo v 30. dneh z 2% škonta. Letina je v Indiji jako slabo izpadla, zategadelj bo riž v tem letu jako drag. To bi bila priložnostna kupčija in Bole toplo priporoča nakup. Vzorec pošlje posebej.

Odgovor: 7. aprila a) ugoden, b) negotov.

Ignacij Fok, tovarna mila v Kranju ponudi A. Domicelju na Rakeku svoje milo, posebno pa Orlovo, katero je izborne kakovosti. Cena bi bila 62 K za 100 kg, plačljivo v 30. dneh z 2% škonta, franko postaja Kranj. Fock obljublja postreči dobro in natančno ter prosi Domicelja, naj s svojimi naročili podpira domačega tovarnarja.

Domicelj odgovori čez dva dni, da je nekoliko težko vpeljati to znamko, ker so odjemalci navajeni na neki konkurenčni izdelek. Vsekakor pa hoče poskusiti in naroči 1000 kg belega mila znamka Orel v kosih po $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$ in $\frac{1}{5}$ kg.

Ponudba kupca prodajalcu:

Ako išče kupec nabavitelja za kako blago, tedaj mu bo napravil ponudbo v obliki vprašanja, ali bi bil prodajalec pripravljen, stopiti z njim v kupčijsko zvezo. Ponudba ali vprašanje je splošno, kadar kupec le poizveduje, če bi bil prodajalec pripravljen in pod kakšnimi pogoji stopiti v kupčijsko zvezo.

S to ponudbo išče kupec zaupanje v svojo poštenost in plačilno zmožnost, zategadelj mora biti pismo tako sestavljeno, da si more iz njega napraviti prodajalec približno sliko o položaju kupca.

Če je kupec prodajalcu popolnoma neznan, mora navesti v svojem vprašanju tvrdke, (reference), pri katerih prodajalec lahko povpraša o premoženjskih razmerah kupca.

V začetku svojega pisma navede kupec vzrok, iz katerega se je obrnil na prodajalca. (Mu je kdo priporočil tega prodajalca, ali mu je že od prej znan itd.) Istotako se v začetku pisma navede približna potreba blaga.

Izrazi željo, stopiti v zvezo s prodajalcem in se vpraša, če bi temu bila ljuba trgovska zveza.

Išče kupec kredit, mora to v pismu navesti, vendar ne v obliki, iz katere bi prodajalec lahko sklepal, da kupec brez kredita ne more obstati.

(Konec pril.)

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

Dalje.

Ko se je pa vedno bolj zgostilo železnično omrežje v posameznih državah, ko je postal popolnoma neresničen izrek, da večja oddaljenost kraja zahteva za prenos ali prevoz pisem tudi večjih stroškov, tedaj so države pričele urejati enotne pristojbine. To preosnovo v poštah pristojbinah je povzročil na Angleškem Rowland Hill, na čigar predlog je angleška vlada za svoje evropsko ozemlje, to je za Angleško, Wales, Škotsko in Irsko leta 1840. uvedla za vsa pisma enako poštnino, in sicer en penny, to je približno 10 vinarjev, mesto prejšnje visoke poštnine, ki je bila povprečno sedemkrat večja. Le teža pisem je še delala neko razliko (pisma do 15 g, od 15 do 250 g itd.). Poprej zamotano manipulacijo pri določevanju poštnine je nadomestila znamka na pismu. Leta 1848. so to reformo uvedli na Francoskem, leta 1866. v Avstriji in leta 1870. v vseh državah svetovne poštne zveze.¹⁾ Leta 1869. so se na Avstrijskem uvedla odprta pisma — dopisnice, ki so se kmalu vdomačile po vsem kulturnem svetu.

Prva in glavna naloga pošte je prenos pisem, še-le v drugi vrsti pride v poštev prevoz denarja, blaga in oseb. Pri tem se pa od pošte najprej zahteva, da je hitra, zanesljiva, poceni in vsakemu pristopna. Te lastnosti pa more imeti le pošta, ki je v rokah velikega podjetnika, seveda predvsem v državni upravi, kajti besede, ki jih je govoril Anglež James Anderson leta 1872. za poddržavljenje brzjava, veljajo ravno tako za pošto. »Zasebno podjetje nima predvsem nobenega vzroka, da napravi neproduktivne linije, ki se bodo morda izplačale še le v bodočnosti, ker če bi to delal, mora vedno imeti pred očmi, da mu bode na linijah, ki se dobro obrestujejo, delalo konkurenco novo podjetje, ki se bo omejilo le na donosne linije, dela z manjšo glavnico ... Zasebna podjetja niso sploh za vzdrževanje nedonosnih lini in nedonosnih tarifov, ker poznajo le zasebnogospodarsko neposredno rentabilnost, momenta posredne produktivnosti, kakor pri državi pri njih ni.«

V resnici je danes vsa pisemska pošta v državnih rokah, in to celo v tistih državah, ki se še vedno drže starega liberalnega načela, da naj železnice kot vozila upravljajo le zasebniki, kakor na Angleškem in na Francoskem. Poleg že zgoraj naštetih razlogov govore za državni poštni monopol še zlasti ti-le momenti: enotna, trdna organizacija, razširjenje po vsej državi in tudi pisemska tajnost, za katero jamči še najložje državna uprava. Čim bolj se razteza pošto omrežje po raznih

državah, čim več stikov imajo pošte posameznih držav med seboj, tem bolj je treba večkrat mednarodnih pogodb za razvoj mednarodnega poštne prometa, in gotovo je sklepanje takih meddržavnih pogodb za zasebnike združeno z velikimi težavami, ali pa ploh nemogoče.

Kako naj država uporablja svoj poštni monopol? Ali naj skuša iz njega dobiti kolikor možno največ dohodkov kakor pri finančnih monopolih (tobaku, soli itd.), ali naj predvsem vpoštevata moralno, kulturno in narodnogospodarsko važnost pošte in naj se sploh odreče vsakemu dohodku, kakor na primer pri državnih cestah, ktere sme uporabljati vsak, ne da bi mu treba za to plačevati kako pristojbino?

Prvotno so države gledale v prvi vrsti le na veliko donosnost poštne naprav; tako so se na Angleškem in na Francoskem v poštne naprave vložene državne glavnice obrestovale od 500 do 700% in še leta 1878. na Francoskem s 150%. Sedaj so do malega vse države popustile to strogo fiskalno stališče, vendar se pa tudi niso obrnile na ravno nasprotno stran, kakor tu in tam zahtevajo teoretiki. Kajti neovržno dejstvo je, da pošte niso tako splošnega pomena kakor n. pr. pravosodstvo, šolstvo, temveč poštne naprave so bolj v prid osebnim in poslovnim zadevam posameznikov, nego splošnosti. Ako bi vsakdo smel brezplačno uporabljati poštne naprave, zvišati bi se morali davki, ki bi pa zadeli vse, dočim imajo od pošte večinoma korist le posamezniki.

Dandanes se vse države, vpoštevajoč veliko kulturno, socialno in narodnogospodarsko važnost poštne naprav, zadovoljujejo z dohodki, ki le za malo vsoto prekašajo poštne izdatke, tako na Ruskem za 10%, na Angleškem za 30%. Poštni monopol Zedinjenih držav pa niti ne pokrije stroškov poštne uprave, odkar je bila poštnina za navadna pisma znižana na 2 centa ali približno 10 vinarjev. N. pr. leta 1903. so Zedinjene države izdale za pošto 138,784.488 dolarjev, dobile pa le poštnine 134,224.443 dolarjev ali kakih 22 milijonov kron manj. Po našem mnenju se mora poštnina vsaj tako uravnati, da se poštna napravna glavnica obrestuje in država naj opusti prevažanje zavojev in oseb, ako bi imela pri tem deficit, kajti s prevažanjem zavojev in oseb se istotako lahko pečajo zasebniki, ker to služi v prvi vrsti osebnim in poslovnim koristim posameznikov.

Avstrijski državni proračun za l. 1908 izkazuje skupne dohodke in stroške iz poštne in brzjavne naprav. Dohodki znašajo 160,400.000 K, nasprotno stroški 145,097.820 K, torej presegajo dohodki stroške za približno 15 milijonov ali malo manj kakor 10%. V tem znesku je pa zapopadeno tudi 6¹/₂ milijona kron za razširjenje telefonskega omrežja.

d) Ravnotežje v državnem gospodarstvu.

Glavna naloga vsake vlade mora biti, da skrbi za ravnotežje v državnem gospodarstvu, to je, da se v šte-

¹⁾ Svetovno poštno društvo je obsegalo ob ustanovitvi leta 1875. 37 milijonov km poštne prog s 350 milijoni prebivalcev, danes obsega 113 milijonov km z 1150 milijoni prebivalcev. Samo v enem letu se po poštah, ki so v društvu, izmenja 40 bil. kosov t. j. 109 in pol milijona kosov na dan.

vilkah pokrijejo izdatki gotove dobe z dohodki te dobe. Toda čeprav obstoji tako ravnotežje v številkah, vendar se lahko zgodi, da nastane neka stagnacija v državnem ustroju, čeprav proračun ne izkazuje primanjkljaja in tudi končni račun kake dobe ne. To se more zgoditi, ako se izdatki vrše poprej kakor prejemki. Da se prepreči tak motež v državnem gospodarstvu, zato skrbe blagajniški preostanki.

Vsak skrbni hišni gospodar gleda na to, da si za razne slučaje dene kak prihranek na stran, da ne pride naenkrat v stisko, iz katere si ne more pomagati. Največje gospodarstvo, to je gospodarstvo države, mora še veliko bolj biti pripravljeno, da ima zadosti denarnih sredstev, ako se pojavijo kaki nepričakovani izdatki. V Avstriji imamo osrednjo državno blagajno, poleg tega še v vseh deželah deželne blagajne ali plačilne urade, razen tega velikansko število davčnih uradov, železniških, poštних in brzojavnih blagajnic, poštno hranilnico itd. V vse te blagajne se izteka denar, in osrednji likvidacijski in blagajnični uradi morajo skrbeti, da je ne le toliko blagajniške imovine, da se naenkrat ne ustavi silno kolo, v katerem se vrti državno gospodarstvo, temveč tudi, da je primerna množina razpoložljivih blagajniških preostankov. Finančni minister Bilinski je nekoč rekel, da so ti blagajniški prihranki tako potrebni kakor uradne mize in tintniki. Seveda pa ni priporočati, da bi bilo nakopičene po državnih blagajnah preveč imovine, kajti to bi bilo neplodno gospodarstvo.

Ob času zadnjih balkanskih dogodkov je vlada s s pomočjo velikih blagajniških preostankov prejšnjih dob brez posebnih težav izvedla obširne vojaške priprave.

Če blagajniška imovina ne zadostuje, si pomagajo v takih slučajih države s kratkimi visečimi dolgovi, ki naj se vrnejo še v isti finančni dobi.

Ne zadostuje pa le blagajnična bilanca, to je ravnotežje med dohodki in izdatki, treba je predvsem gledati na gospodarsko in finančno bilanco. Predstavljati si moramo knjigovodstvo trgovčev in po trgovskih knjigovodstvenih načelih tudi presojeti državni proračun in računski zaključek.

Med dohodke se ne smejo ustavljati zneski, ki večajo državne dolgove, in istotake ne med izdatke zneski, ki množe državno imovino. Če država skupila za prodane domene ali prejeta posojila ustavlja med dohodke, da se obdrži ravnotežje, pač ne moremo govoriti o gospodarski ali finančni bilanci. Med izdatki se po navadi nahajajo tudi investicije, n. pr. stroški za gradbe novih železnic. Taki zneski ne spadajo v ekonomsko ali finančno bilanco (račun izgube in dobička), ker se ž njimi večja državna imovina, treba jih je pa izkazati v bilanci radi ravnotežja v številkah.

Po proračunu lahko obstoji gospodarsko ravnotežje v kaki državi, vendar po tem še ne vemo, kako je s proračunskim ravnotežjem v resnici. Ali so res dohodki

tako veliki kakor izdatki ali celo večji? To se more še-le razvideti iz računskih zaključkov. Pri nas imamo dvoje vrst takih računskih zaključkov in sicer osrednji poslovni izkaz (Zentralgebarungsausweis) in osrednji računski zaključek (Zentralrechnungsabschluss). V osrednjem poslovnem izkazu se izkažejo le približno dohodki in izdatki preteklega leta, ta izkaz je le nekak splošni pregled o državnem gospodarstvu preteklega leta, ki služi poslancem za kontrolo pri presoji proračuna za prihodnje leto. Osrednji računski zaključek pa izkazuje končno podrobno zaračunanje dejanskih dohodkov in izdatkov v pretekli finančni dobi. Po naši ustavi se osrednji računski zaključek mora predložiti državnemu zboru vsaj drugo leto po zaključku leta, katero obsega ta zaključek. Državni zbor mora osrednji računski zaključek preskušati in na podlagi take preskušnje vladi podeliti ali odreči abso-lutorij.

Državni dolg.

Kredit države, to je njena možnost napravljati dolgove, zavisi kakor pri zasebniku od plačilne zmožnosti in volje, izpolniti prevzete dolžnosti. Za plačilno zmožnost države je pa merodajno blagostanje njenih narodov in njen finančni red, zlasti njen davčni zistem, ki prihaja v prvi vrsti v poštev pri obrestovanju in odplačevanju dolgov. Dobra volja pa zavisi od častiljubnosti in vestnosti vlade in prebivalstva, zlasti od njene ustave in uprave. Zasebnega dolžnika lahko prisilimo z raznimi sredstvi, da plačuje svoje obresti ali poplača svoj dolg. Pri državi takih prisilnih sredstev ni, izvzemši slučaj, če se kaka druga država obrne na državo dolžnico in jo z diplomatičnimi ali gospodarskimi sredstvi prisili k izpolnjevanju prevzete dolžnosti.

Ali sme država delati dolgove, ali se to sklada z njenim bistvom? Nekateri starejši pisatelji so povelicevali sklepanje državnih dolgov, češ, da s tem prihaja denar v deželo in se s tem denarjem omogočajo razne koristne naprave. Ko se je pa v praksi začelo preveč grešiti na to načelo, so se vedno bolj širili glasovi, da država sploh nima pravice, napravljati dolgove, ter se je državi odrekla sploh vsaka gospodarska kompetenca; samo nekateri so državne dolgove opravičevali kot zlo, ki je potrebno v gotovih slučajih.

Glede upravičenosti napravljati državne dolgove bi bilo pripomniti tole:

- 1.) redni izdatki se morajo pokrивati z rednimi dohodki in zlasti z davki;
- 2.) izredni izdatki se pa morejo pokriti ali z davki ali z dolgovi.

Ker morejo izredni izdatki biti zelo raznovrstni, tudi ne moremo določiti natančne meje, preko katere

morajo biti dovoljeni dolgovi. Na vsak način se pa smejo napravljati dolgovi, če se uporabijo za javna dela ali javne naprave, ker se s tem glavnica uporablja plodonosno. Vojske, draginje, revolucije itd. zahtevajo izrednih izdatkov. Čeprav taki izdatki niso neposredno produktivni, vendar so po navadi v korist tudi bodočim rodovom in so dolgovi za take izdatke opravičljivi.

Popolnoma krivično je pa napravljati dolgove tedaj, če si skuša sedanost odvrniti od sebe bremena, ki jih je sama povzročila in bi se morala pokriti z rednimi sredstvi. Žalibog se v naši dobi, ko države kopičijo dolgove na dolgove, prav pogosto greši zoper to popolnoma naravno načelo. Če državni proračun izkazuje primanjkljaj ali če so državne blagajne prazne, pa se napravi dolg, da »se ojači blagajnična imovina«.

a) Delitev dolgov.

Državne dolgove moremo glede varnosti, ki se nudi upniku, deliti v zavarovane in nezavarovane. V srednjem veku so vladarji večkrat zastavljali ne samo svoja posestva, temveč cele pokrajine ali dežele. To se sedaj sicer ne zgodi več, vendar opazujemo nekoliko podobne pojave v državah, ki ne uživajo posebnega kredita. V takih državah, n. pr. v Turčiji, se zastavijo upnikom razni državni dohodki (carina, tobak), da se z njimi plačujejo obresti.

Razločevati moremo nadalje upravne in finančne dolgove. Upravni dolgovi nastanejo lahko pri izvrševanju upravne delavnosti v posameznih upravnih delih. To se dogaja n. pr., če država prejme kake dajatve ali blago, ki se ne poravnajo takoj, ali če zahteva varščine (kavcije) od svojih uslužbencev. Za take dolgove ni treba posebnega postavnega dovoljenja.

Finančne dolgove pa najame za krajšo ali daljšo dobo splošna finančna uprava, da preskrbi državi sredstev za pokritje takih izdatkov, kateri se ne morejo pokriti iz drugih dohodnih virov.

Če se dolžna glavnica (posojilo) izteka iz domače države, govorimo o notranjih dolgovih, če se pa posojilo najame v inozemstvu, dobimo vnane dolgove. Glavni razloček med obema vrstama dolgov je ta, da se pri vnanih dolgovih dolžni titri nahajajo izključno ali vsaj po veliki večini v rokah inozemcev, pri notranjih dolgovih pa v rokah domačih državljanov samih.

Ta razloček med notranjimi in vnanimi dolgovi je velikega pomena v narodno-gospodarskem, političnem in finančnem oziru, o čemer bomo še govorili pozneje.

Ako država prisilnim potom išče kredita pri prebivalstvu, nastanejo prisilna izposojila (tudi davčna izposojila). Taki dolgovi so bili v državah v navadi v prejšnjih stoletjih. V gospodarsko in kulturno

razvitih državah imamo sedaj le prostovoljna izposojila.

Državni dolgovi se ponavadi obrestujejo. K brezobrestnim dolgovom moremo prištevati papirnati denar.

V splošnem pa razločujemo državne dolgove v a) viseči dolg, b) konsolidirani ali fondirani dolg in c) papirnati denar.

Dalje prih.

Raznoterosti.

Nedeljski počitek v trgovskih obratih na Kranjskem. Deželna vlada je z razglasom z dne 4. junija 1913 št. 13.394 nekoliko premenila prejšnje odredbe in sicer člen XI, ki se glasi zdaj: 1. V deželnem stolnem mestu Ljubljani in v ostalih v členu II. števil. 1. navedenih krajih je, izvzemši v členu XII. navedene izjemne slučaje, ob nedeljah dopuščeno prodajati samo sveže sadje od 7. do 10. ure dopoldne. 2. V mestih Kočevje, Kranj in Rudolfovo je ob nedeljah dovoljen nepretrgani obrat vseh trgovskih obrtov, in sicer v Kočevju od 7. ure zjutraj do 12. ure opoldne, v Kranju in Rudolfovem od 8. ure zjutraj do 1. ure popoldne. 3. V mestu Idrija je ob nedeljah dovoljen obrat vseh trgovskih obrtov od 7. ure zjutraj do 12. ure opoldne z izključitvijo tistega časa, ki pade na dopoldansko glavno službo božjo. 4. V vseh ostalih krajih dežele je ob nedeljah praviloma dovoljen obrat vseh trgovskih obrtov od 7. ure zjutraj do 1. ure popoldne, vendar z izključitvijo tistega časa, ki pade na dopoldansko glavno službo božjo.

*

Realne gimnazije ne dobimo! Vse prizadevanje raznih kulturnih in strokovnih društev in korporacij, da bi se tudi na Kranjskem ustanovila oziroma iz katere sedaj obstoječih gimnazij spremenila v realno gimnazijo, je bilo zaman. Deželni šolski svet je sklenil oziroma bil proti ustanovitvi take gimnazije in je sedaj ta akcija za nedogleden čas pokopana. Vlada je bila za to, toda zastopniki S. L. S., ki imajo v dež. šolskem svetu večino, so glasovali proti. Iz kakšnih razlogov se je to zgodilo, si ne moremo misliti. „Slovenec“ pravi, da se je s tem hotelo preprečiti, da bi se sedanja ljubljanska realka ne spremenila v popolnoma nemški zavod. Toda realka nima prav nič opraviti s tem reformnim zavodom in bi morala še nadalje ostati taka kakor je zdaj. Škoda je velika, skoro najbolj v trgovskem interesu, ker bi se bilo nadejati iz realne gimnazije veliko boljšega naraščaja nego prihaja zdaj iz gimnazij, ki nima za praktično življenje skoro nobene prave izobrazbe. S trgovskega stališča moramo zelo obžalovati skiep dež. šolskega sveta, toda obenem prosimo vse, ki so se dozdej zavzemali za realno gimnazijo, naj to delo nadaljujejo. Res potrebna in koristna stvar mora priti do cilja.

*

Plačilni nalog na dopisnicah. S 1. julijem t. l. se smejo zapadle terjatve do vsotevi zneska 10 K s poštno-naložilnimi dopisnicami pobirati. V to svrhu se smejo porabiti le od poštne uprave izdani, v rdečem tisku na sivem papirju izdelani obrazci, ki stanejo 10 h. Ti vzorci obstoje iz dveh delov, iz prave poštno-naložilne dopisnice in naložilne poštne nakaznice. Oba dela mora odpošiljatelj primerno izpolniti po predtisku. Na zadnji strani odrezka so dovoljena le obvestila, ki se tičejo pobranega zneska. Nakaznica se lahko naslovi tudi na pošto hranilnico v dobropis na konto naročitelja ali na kak drugi javni kreditni zavod. Te dopisnice se lahko oddajo kakor navadna pisma, vendar se priporoča oddati te dopisnice pri poštnem oknu; rekomandirati se pa dopisnice ne sme. Nedopustno je tudi zahtevanje, da se mora oddajatelj po-

sebej obvestiti, ako se adresat brani plačati naloženo vsoto, ali odredba, naj se dopisnica v slučaju neplačila takoj nazaj pošlje ali kaki drugi z imenom navedeni osebi v plačilo predloži. Pri namembnem poštnem uradu se poštunaložilna dopisnica dostavi onemu, ki mora plačati. Ako se ga ne dobi ali če se plačilo zneska takoj ne izvrši, se adresata obvesti, da je zanj dospel poštunaložilna karta in da bo še sedem dni pri pošti čakala na plačilo, oziroma, da se jo s plačilom reši. Nanovo se karta nič več ne dostavi. Pošiljanje za kom, (če ga ni več v dotičnem kraju) se vrši le v tuzemstvu. Kadar adresat plača naloženi znesek, se mu kot pobotnica izroči odrezek karte. Vplačani znesek se po odbitku normalnih poštinih pristojbin za pobiranje in nakazanje pošlje z drugim delom dopisnice, ki služi kot nakaznica, naročniku. Neplačane dopisnice se vrnejo odpošiljatelju z oznamenilom vzroka, zakaj se ni plačalo. Za poštunaložilne dopisnice ne sprejema poštna uprava nobenega jamstva. Za vplačani znesek pa jamči pošta tako kakor za po poštinih nakaznicah vplačane zneske.

*

Odtegljaji penzijskozavarovalnih premij pri trgovskih nastavljenicah. Interesantno razsodbo je v tem oziru izdalo dunajsko obrtno sodišče. Znano je, da še danes ni v mnogih slučajih gotovo, ali je smatrati trgovskega nastavljenca kot penzijskemu zavarovanju podvrženega ali ne in je še več prizivov v tem oziru nerešenih, ker obstojajo še vedno dvomi. Vprašanje je, kaj je delodajalcu storiti za slučaj, da je njegov priziv zavržen, da lahko odtegne trgovskemu nastavljenju na tega spadajoči prispevek? V zmislu zakona ne smejo prispevki čez tri mesece zaostati, sicer izgubi delodajalec pravico, odtegniti premije od plače nastavljenca in mora ves zavarovalni znesek naknadno sam plačati. Po drugi strani pa tudi ne sme poprej odtegovati premije, dokler ni penzijsko zavarovanje vgotovljeno. V nekem slučaju, ko priziv še ni bil rešen, delodajalec trgovec ni odtegoval trgovskemu nastavljenju prispevke. Trgovski nastavljenec je pa pri izstopu iz službe podpisal izjavo, v kateri se je obvezal, da bo nanj odpadajoče prispevke za penzijsko zavarovanje naknadno plačal, ako bo priziv zavržen. To izjavo je obrtno sodišče kot veljavno priznalo. Delodajalec torej v slučaju, da se njegov priziv zavrne, zaostale prispevke lahko naknadno zahteva od med tem časom izstopivšega nastavljenca. V nekem drugem slučaju se je dogovorilo, da se bo nastavljenju do rešitve priziva sicer izplačevala polna plača, toda pri tem pa penzijski prispevek kot predjem zaračunal, ki ga bo nastavljenec v slučaju zavrnitve priziva nazaj plačal. Ta dogovor je pa dunajsko obrtno sodišče smatralo kot izogib zakona in za neveljaven. Delodajalec torej kljub takemu dogovoru ne more naknadno zahtevati povračila prispevkov, ki jih plača za nastavljenca.

*

Olajšave v pisemsko-brzovjavnem prometu. Od 1. aprila t. l. je vpeljalo trgovinsko ministrstvo, vpoštevajoč želje trgovskih interesentov, pisemske brzovjavke. To so brzovjavke, ki se oddajajo po noči proti nižji pristojbini in ki se dostavljajo v namenilnem kraju adresatom potom navadne pošte. Sprva so se smele oddajati take brzovjavke le pri onih poštinih uradih, ki so imeli uradne ure za sprejem brzovjavk vsaj do 10. ure zvečer. Zdaj se oddajajo lahko tudi pri onih uradih, ki zaključijo poslovanje ob 9. uri zvečer. Uradniki telegrafirajo te brzovjavke od 8. ure zvečer dalje, sprejemajo jih pa že ob 6. uri zvečer. Take brzovjavke se smejo oddajati pri uradih, ki imajo do 11. ure po noči odprto, do 10:30 zvečer, pri ostalih uradih do sklepa uradnih ur. Sk.

*

Kdaj se mora plačilna in tožbena klavzula fakture odkloniti? Postava ne govori o tem, kdaj se more smatrati prejemnik fakture, da je zadovoljen s plačilno in tožbeno klavzulo. Najvišjemu sodišču sta dala povod za tozadevno razsodbo dva trgovca, izmed katerih se je eden šele deveti dan po prejemu

fakture in en dan po prejemu blaga protivil sprejeti na znanje omenjeno klavzulo. Najvišje sodišče je v svoji razsodbi z dne 12. junija 1912, št. 538, razsodilo, da mora prejemnik fakture protestirati takoj po nje prejemu. Varnost trgovskega prometa zahteva namreč z vsilo omejitev tega časa in ker § 88, odstavek 2, jurist. norine ničesar o tem ne določa, se morajo vpoštevati podobna določila. Tako je v točki 31. trg. zak., glasom katere je vezan pri kupčijah med nenavzočimi ponudniki le toliko časa, dokler more pri pravilni in pravomočni oddaji odgovora dobiti obvestilo, da je prejemnik z njegovimi predlogi zadovoljen. Sk.

*

Izstop ali odpoved. Prokurist neke tvrdke se je izrazil proti nastavljenju tako-le: „To je laž, vi ste skrajno domišljav in napihnjen človek!“ Nastavljenec je odpovedal takoj službo, katero je nameraval po preteku enomesečne dobe zapustiti. Ostal je tudi še celo dopoldne naslednjega dne v trgovini in je naznanil šele popoldne trdki pismeno, da zapusti službo vsled zgornje razžalitve takoj brez odpovedi. Tako obrtno kot vzklicno sodišče je razsodilo, da so prokuristove besede res razžaljive, navzlic temu pa nastavljenec ni imel pravice, službo, ki jo je že postavno odpovedal, takoj in brez odpovedi zapustiti. Prav in brez vpliva je tukaj dejstvo, da postava ne zahteva takojšnjega izstopa, ko je bila izrečena razžalitev in da ne predpisuje nobenega roka, v katerem mora nastavljenec izvajati svoje konsekvence. Ker se je nastavljenec po izrečeni razžalitvi zadovoljil s tem, da je službo pravočasno enomesečno odpovedal, ni imel več pravice, iz istega vzroka takoj izstopiti iz službe. Sk.

*

Neveljavnost odpovedne dobe, ako je ta manjša kot postavna minimalna doba. Nastavljenka, ki se radi odpovedne dobe s tvrdko ni domenila, odpovedala je službo sredi meseca februarja, hoteč jo zapustiti koncem marca meseca. Nekaj dni potem ji je šef izjavil, da je izvedel o njenem namenu, prestopiti k konkurenčni tvrdki in da bi mu bilo vsled tega ljubo, če bi službo zapustila že koncem februarja. Nastavljenka trdi, da mu je na to izjavila, pogajati se z novo tvrdko in da izpolni željo starega šefa, če more iz ene službe prestopiti takoj v drugo. To se ji ni posrečilo. Šef pa trdi nasprotno, da je bila z izstopom koncem februarja brezpogojno zadovoljna. Dne 25. februarja jo je tedaj odpustil in izplačal samo do konca februarja.

Nastavljenka je tožila tvrdko v izplačilo plače za marec. Šef je pozval ostale nastavljenke za priče. Ti pa so tako negotovo izpovedali, da je sodnik več verjel nastavljenki in obsodil šefa v zahtevano plačilo. Šef se je pritožil in je podpiral tožbo tudi s tem, da ga je nastavljenka prosila, naj ji da vsaj $\frac{1}{2}$ plače za mesec marec. Tudi tej izjavi je nastavljenka ugovarjala.

Vzklicno sodišče se v dokaze posameznih trditvev niti spuščalo ni, je potrdilo razsodbo prve inštanice, češ, da je šef tudi v slučaju, da so njegove trditve resnične, primoran plačati nastavljenki plačo za cel mesec marec, ker se ima opraviti z neveljavno 14dnevno odpovedno dobo. (§ 20, sotr. zak.) Podlaga za veljavno odpoved bi bila dana, če bi nastavljenki izplačal plačo do 15. marca (enomesečna odpoved). Ker pa je šef to sam odklonil, se mora vpoštevati prvotna odpovedna doba. Sk.

*

Nekaj razsodb najvišjega sodišča glede zakona za trgovske uslužbenke. Ako je delodajalec obljubil delojemalcu remuneracijo (nagrado), ima slednji pravico nje izplačilo tirjatve. Visokost te nagrade se določa po visokosti nagrad, ki so bile v zadnjih letih redno izplačane.

Ako nima podjetje vseh v § 18. sotrudn. zak. določenih varnostnih priprav, jih ima delojemalec pravico zahtevati event. potom tožbe.

Spori, ki izvirajo iz službenega razmerja med banko in bančnim uradnikom, spadajo po § 41. sotr. zak. pred civilno in ne pred obrtno sodišče.

Delojemalec, ki je bil sprejet kot navaden delavec v službo, ki pa mora pozneje opravljati službo trgovskega pomočnika, se ima smatrati kot trgovski pomočnik.

Ako je delojemalec (ekspedient) službo predčasno zapustil, ga delodajalec ne more siliti, da bi se vrnil v službo. Pač pa more zahtevati odškodnino.

Ako se je trgovski uslužbenec v hiši tvrdke, pri kateri je uslužben, ponesrečil, ima zahtevati odškodnino pri obrtnem sodišču.

Ako so dani predpogoji § 10. sotr. zak., ima delojemalec pravico zahtevati knjižne izvlečke, ki kažejo „debet“ in „kredit“ posameznih trgovskih kupcij. Sme tudi zavrniti obračune, ki nimajo takih knjižnih izvlečkov. § 10. sotrudniškega zakona določa: „Ako je pogodeno, da dobiva delojemalec od kupcij, ki jih je sklenil ali pri katerih je posredoval, provizijo, mu pristojna, ako se ni domnilo o nje višini, v kraju navadna provizija. V tem slučaju se plača provizija le od vplačanega zneska. Obračunava se koncem junija in koncem decembra vsakega leta, ali pa pri prejšnjem izstopu. Delojemalec ima pravico, razen vpogleda v knjige zahtevati tudi knjižni izvleček glede vseh kupcij, pri katerih je posredoval. Sk.“

*

Kava zavzema danes v trgovini prav važno mesto, kajti kupuje jo vsak, premožen in nepremožen človek. Kava se je tako udomačila, da jo najdeš na vsaki mizi zjutraj in popoldne, marsikje tudi po kosilu. S kavo pa je neločljivo združena kavina primes, ali cikorijska. Danes skoraj nikdo več ne pripravlja kave brez kavne primesi. Za kavno primes imamo zdaj v Ljubljani domačo Kolinsko tovarno, akcijsko trgovsko podjetje, ki izdeluje prav izborna, po vsem Slovenskem priljubljena Kovinsko kavno primes. Ta edina domača cikorijska se mora razširiti tudi po tistih rodbinah, kamor doslej še ni prodrla. Razširjati našo domačo Kolinsko kavno primes je v prvi vrsti dolžnost naših zavednih trgovcev, ki imajo v to največ prilike, ker vsak dan prihajajo v direktne stike s svojimi odjemalci.

Društvene vesti.

Deželna zveza kranjskih obrtnih zadrug v Ljubljani je praznovala 30. preteklega meseca desetletnico svojega obstanka. Naše društvo je poslalo Deželni zvezi povodom praznovanja tega jubileja sledeči dopis: „Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ v Ljubljani se usoja izrekati povodom praznovanja desetletnice obstanka deželne zveze kranjskih obrtnih zadrug uglednemu načelstvu svoje najpristraneje čestitke. Iz lastne izkušnje poznamo težave in zapreke, ki nanje namerjajo graditelji stanovske organizacije v slovenskih deželah, ne glede na to, ali gre za združeno ali društveno organizacijo. Zategadelj znamo oceniti vrednost Vašega prizadevanja na polju obrtniške organizacije v naši deželi tekom prvih deset let obstanka Vaše važne organizacije. V izredno težavnih razmerah je Deželna zveza delovala prvih deset let svojega obstanka, opravila obilo lepega in koristnega organizatoričnega dela ter v veliki meri pripomogla zlasti tudi za povzdigo izobrazbe obrtniškega naraščaja, ki je pri nas Slovencih prav posebne pomembnosti. Ob tej slovesni priliki nam je prijetna dolžnost izrekati svoje pristrane čestitke vsem onim možem, ki navzlic trdim razmeram tako čvrsto in pogumno vztrajate na vodilnih mestih centralne naše obrtniške organizacije. Iz vse duše želimo odkritosrčno dan Vašega jubileja, da bi Deželna zveza vztrajala na započeti poti ter tudi v bodočnosti dosegala kar največ uspehov v korist in blagor našega tako važnega obrtniškega stanu. Odkritosrčna naša želja je, da ostane Vaša organizacija kakor doslej tudi v bodoče v tako tesnih in prijateljskih odnošajih z našim društvom, ki zbira v svoji sredi slovensko trgovstvo z vseh slovenskih dežel.“

*

Opozarjamo gg. člane, da nam je pripravljenih več trgovin, ki se prodajo oziroma oddajo v najem. Interesentje naj se blagovolijo obrniti za natančnejše podatke na naše društvo.

*

Čeki. Naše društvo je razposlalo dosedaj nabrane položnice tvrdkam s prošnjo, da jih honorirajo. Ker se pa večina tvrdk brani te honorirati, je odbor v svoji seji dne 21. aprila sklenil, da društvo zbiranje položnic v prihodnje opusti. P. n. članom se za trud in požrtvovalnost, katero so imeli z nabiranjem in pošiljanjem položnic, najtopleje zahvaljujemo. Imeli smo jako dober namen, toda se ni posrečil.

*

Izkaz posredovalnice slovenskega trgovskega društva „Merkur“ v Ljubljani. Sprejme se: 7 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika manufakturne stroke, 2 kontoristinj, 1 blagajničarka, 10 prodajalk, 5 učencev in 3 učenke. Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 3 kontoristi, 2 poslovodja, 6 skladiščnikov, 24 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železninske stroke, 8 pomočnikov manufakturne stroke, 16 pomočnikov špecerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 16 kontoristinj, 12 blagajničark, 21 prodajalk, 6 učencev in 4 učenke.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja dne 4. julija. V društvo so bili sprejeti 4 redni člani, obolenje je naznanilo 9 članov.

Bolniških stroškov se je izplačalo 6 članom v znesku K 454.56.

Štirim društvenim zdravnikom za I. polletje 1913 se je izplačalo K 1880.— in 4 lekarnarjem za II. četrtletje K 350.91.

Občni zbor se je vršil dne 8. julija ob pol 9. uri zvečer v sejni dvorani mestnega magistrata, kjer so se dovolile mesečne podpore 10 članom in sicer 3 po K 60.— in 7 K 50.—, ostali 2 prošnji sta se prepustili ravnateljstvu v naknadno odločitev.

*

75. redni občni zbor se je vršil 8. julija t. l. Zborovanje je vodil predsednik društva g. A. Lilleg, kot zastopnik oblasti pa je bil navzoč magistratni koncipist g. Breskvar. Po poročilu predsedstva so bili v znak zahvale in priznanja za delo in trud, ki so ga žrtvovali društvu skozi 50letno dobo, imenovani soglasno za častne člane društva gg. Ivan Fabjan, Herman Halbensteiner, Alojzij Krašovic, Vaso Petričič in Karel Weber. — Iz blagajniškega poročila posnamemo, da se je znižalo društveno premoženje vsled precejšnjih kurznih izgub za 5235 K 14 vin. in znaša zaklad bolniške zavarovalnice 88.517 K 39 vin. in podporni zaklad 140.772 K 35 vin., skupno torej 229.289 K 74 vin. Posebej upravljana Terčkova zapuščina pa znaša K 45.054 79 vin. Število članov je znašalo koncem minulega leta 8 častnih, 36 podpornih, 554 rednih članov in 8 učencev, skupaj torej 606 članov. — Število članov se je pomnožilo lansko leto za 7 članov. — Izplačala se je bolniška podpora v 281 slučajih, in sicer za zdravnike, za bolniško oskrbo, za 5 pogrebov v skupnem znesku 16.353 K 38 vin., podpora pa 24 članom v skupnem znesku 7116 K. — Predsednik se je zahvalil vsem interesentom društva, ki se izkazuje kot tako potrebno in poziva vse k nadaljnjemu in vztrajnemu delu. Na poročilo rač. preglednika g. I. Kostevca je bil podeljen absolutorij ravnateljstvu. Za račun. preglednike so bili zopet izvoljeni gg. Ivan Kmet, Ivan Kostevc in Anton Škof. Za tekoče leto so bile dovoljene dvanajstim članom redne podpore, in sicer trem članom po 60 K, sedmim po 50 K in dvema po 40 mesečno. — Na predlog člana odbora gosp. I. Derčarja, se je končno še sklenilo, da se zobozdravniške operacije v svrhu ohranitve zobovja, ne prištevajo k navadnim, v pravilniku zapopadenim boleznim. S tem je bil dnevni red izčrpan.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4½%

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

== Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. ==

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4¾% čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.



Varstvena znamka.

**„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani**

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po



4¹/₂ %



brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopa proti 5 ¹/₄ % obrestim in najmanj ³/₄ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Josip Skalar*: Naši gospodarski interesi na Balkanu.
- 2.) *Dr. K. Hinterlechner*: Praktiška geologija.
- 3.) Železniške tarife.
- 4.) Jubilejska slavnostna seja in občni zbor „Deželne zveze obrtnih zadrug na Kranjskem“.
- 5.) *Fr. Zelenik*: Odlomki iz trgovske korespondence.
- 6.) *Val. Žun*: Nekatera poglavja iz finančne vede.
- 7.) Raznoterosti:
Slovenska trgovska šola v Trstu. — Trgovci kot upravitelji konkurznih mas. — Odpust iz službe zaradi bolezni. — Provizijski agenti fotografov. — Družabnik ali prokurist. — Novost v pošto-hranilničnem prometu. — Nakup premogovnikov za državo.
- 8.) Statistika:
Naša trgovina z Italijo. — Avstro-ogrška zunanja trgovina l. 1912. — C. kr. državne železnice l. 1912. — Produkcija piva v Avstriji.
- 9.) Slovensko trgovsko društvo v Celju.
- 10.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
- 11.) Društvene vesti.
- 12.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.



Ponatis dovoljen le ob navedbi vira.



Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

po najnižjih cenah.

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubjanski kartonažni tvornici

I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan
v Ljubljani.

Trgovina
s specerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.

Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Hiša naprodaj!

V prijaznem kraju na Dolenjskem, kjer je pet-
razredna šola in okrajni zdravnik, v bližini železniške
postaje in farne cerkve, se proda iz proste roke radi
obile posesti dobro zidana

nova hiša

poleg nje obsežen vrt, ob katerem teče mirna voda.
Hiša je pripravna za vsake vrste obrti ali trgovino pa
tudi za gospode v pokoju. Cena in plačilo po dogo-
voru. — Naslov se izve pri upavništvu „Slovenskega
Trgovskega Vestnika“.

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

➡ priporoča svoja svetla in črna piva. ➡

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte povsod **Ilirija kremo za čevlje** Zahtevajte povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo, lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

➡ **4³/₄ %** ➡

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem I. 1912 K 19,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

1883

300018191, 8

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasilo slov. trговskega društva „Merkur“, „Slov. trговskega društva v Celju“ in „Slov. trговskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. avgusta 1913.

Štev. 8.

Naši gospodarski interesi na Balkanu.

Josip Skalar Dunaj.

Zdaj, ko je vendarle upanje, da se razmere na Balkanu po sklenjenem miru popolnoma uredijo, ozir. preuredijo, mora tudi naša država misliti na to, da doseže s svojimi sosedi na jugu kar najboljše odnose. Jasno je, da bo na razvalinah stare Turčije vzniklo novo življenje. Polno pridnih rok bo na delu, da izkoplje bogate zaklade novo pridobljene domovine, stoinstoletja zatirani narodi bodo porabili doseženo prostost v prosopeh ljubljene, s krvjo prožete domovine. Dvignile se bodo nekdanje turške pokrajine tudi v narodno-gospodarskem oziru in naloga trezne politike bi morala biti, da živimo tudi mi s svojimi sosedi v prav dobrih razmerah, da jih zadovoljimo in odpremo naši trgovini edino naravno pot; proti jugovzhodu!

Razume se, da so slovenski in slovanski listi vedno zasledovali edino pravilen smoter, živeti z Bolgarijo in Srbijo v dobrem sosedstvu. Opetovano so opozarjali merodajne faktorje na pogubonosno politiko. Žal, zaman! Avstrijec se je odtujil Balkanu vedno bolj in bolj in na naše mesto je stopila naša »zaveznica« Nemčija. Bridko je občutila to spremembo naša industrija in polagoma, dasi zelo počasi, je proniklo tudi v nemške kroge izpoznanje, da more rešiti avstrijsko industrijo propada ie — Balkan! Da, slabe izkušnje smo morali napraviti, da smo prišli, — ne glede na politično mišljenje — do tega prepričanja! Draginja je postala tako neznosna, da izboljšanje plač delavcev in stalno nameščenih ne more držati koraka s podraženjem stanovanj in živil. Kupčevalna moč občinstva je zastala, trgovec uvideva, da ne spravlja zadostno blaga med svet, obrt in industrija trpita neizmerno pod temi razmerami. Vedno manjše število odjemalcev in vedno večje mezde delavcem! In vendar delavec ne more reči, da se mu boljše godi! Nasprotno! Vsled današnjih razmer je pa tudi nemogoč izvoz in ta nam je vendar zelo, zelo potreben! Le pri primernem izvozu bi bila lahko vsaj deloma izenačena slaba kupčevalna moč tuzemstva! V take razmere je morala

zaiti tedaj Avstrija, da je splošno prodrlo naziranje: Tako ne more in ne sme več dalje iti!

Važne korporacije, — trговske zbornice, občinski sveti itd. — so tedaj prav resno proučevali vprašanje, kako priti do boljših razmer z balkanskimi državami, v korist našo in naših sosedov. Zanimivi so predvsem sklepi trговsko-politične komisije mesta Dunaja, v kateri imajo svoje zastopstvo najvažnejše korporacije. Odlični možje zastopajo tukaj svoja naziranja in je tedaj upravičeno upanje, da se bodo ti sklepi na merodajnih mestih upoštevali.

Ta komisija polaga največjo važnost na to, da se popravijo velike napake, ki so se svoj čas zagrešile. Videli smo pri Romuniji, kam dovede slaba gospodarska politika, v še večji meri pa pri Srbiji. Težko nam je bilo zopet pridobiti simpatije Romunov in težko bo pridobiti zopet Srbijo za nas.

V splošnem bi morali vsi trezno misleči Avstrijci delovati na izboljšanje razmer z vsemi južnovzhodnimi sosedi, saj nas veže z Balkanom marsikaj v geografičnem in gospodarskem, mnogokrat tudi etnografičnem oziru. Avstrija in Balkan sta se vendar izpopolnjevala dolgo dobo let, izmenjavala sta si svoje produkte. — Agrarna politika, ki se je podpirala koncem preteklega stoletja, je sicer naše razmere do balkanskih držav izdatno ohladila in je te prisilila, da so začele z gospodarsko politiko, ki je bila nam neprijazna. Da so imele pri tem dobiček druge države, sem že omenil.

Najnovejši dogodki na Balkanu pa so tudi naše razmerje do sosedov zelo izpremenili. Poprej je bila naša neposredna sosedja tudi Turčija in velik del našega izvoza je šel v turške pokrajine, saj je bila naša trgovinska pogodba s Turčijo zelo ugodna. Na mesto Turčije, oziroma principa »odprtih vrat« stopajo zdaj povečane balkanske države z visokimi varnostnimi carinskimi postavkami, v katere imajo naši konkurentje zdaj še mnogo lažji pristop. Razentega se je izvršila v teku let v Avstriji sama dalekosežna izprememba. Poprej v večji meri agrarna država, ki je izvažala lepe množine svojega naravnega bogastva, je danes Avstrija indu-

strialna država, ki ne more kriti vseh potrebščin na moki in mesu iz lastnega, ampak je navezana na uvoz iz drugih držav. In ravno balkanske države so dandanes pretežno agrarne in pridejo v prvi vrsti za nas v poštev: Ali ni tedaj popolnoma naravno, da stopimo s temi državami v dobro prijateljsko zvezo? Mi jim odprimo svoje meje in jim z raznimi udobnostmi olajšajmo uvoz. Naš denar se bo potem stekal v balkanske države, ki bodo, prepričane o našem dobrem namenu, odprle zopet svoja vrata za uvoz naših industrijskih izdelkov. Na ta način se bo tudi dvignilo naše blagostanje.

Pota, po katerih bi se moglo doseči z balkanskimi državami dobro prijateljstvo in sosedstvo, bi pa bila tale: Uvoz na carina za žito in klajo je v toliko znižati, kolikor odgovarja uvoz potrebam monarhije. Pri tem je gledati na to, da pride znižanje osobito balkanskim državam v prid.

Uvoz živine iz balkanskih držav naj bo neomejen, in če se že hoče varovati naša živinoreja, naj se vrši prevoz živine v posebnih vagonih do prve avstro-ogrske pregledne (živinozdravniške) postaje. Istotako naj se pri uvozu klane živine odpravi dosedanji koningent. Tudi prevoz mesa naj bo dovoljen.

K tozadevnim predlogom naj takoj omenim, da ne bodo tako hitro prodrli, ker so agrarci odločno proti tem koncesijam. Trdijo namreč, da se more domača živinoreja le na ta način obvarovati, ako se uvoz živine iz drugih dežel tako zelo omeji, da je ta omejitev skoro prepoved. Vendar pa umetna omejitev prometa tu nikakor ni na mestu in je le v škodo naše živinoreje in kmeta. To nam dokazujejo že osnovni pojmi narodnega gospodarstva. Po teh je iskati združbo trgovinski promet le v naravni postavi povprašanja po blagu in ponudbi istega. Omejitev uvoza živine pa ni prinesla poleg izredne draginje mesa živinorejcem nobene udobnosti. Vsled nastale draginje živine največjemu delu kmetovalcev niti mogoče ni povečati števila živine ali pa jo vsaj kompletirati. Še več! Primorani so dostikrat nezrele teličke prodajati mesarjem, ki jih potem za drag denar spravljajo med konsumente.

Agrarno stališče tedaj nikakor ni kmetu v korist, ne glede na to, da je zelo enostransko. Pri trgovinskih pogodbah bi se moralo pač ozirati na splošno korist, kakor pa na želje posameznih skupin. In osebno pri pogodbah s Srbijo bi se moralo vpoštevati, da nam more nuditi ta država le svoje naravno bogastvo — živino. Čim večji bo uvoz živine iz Srbije v našo državo, tem več denarja bo v Srbiji; čim več denarja bo tam, tem večji bo lahko uvoz naših industrijskih predmetov, kar bo prišlo sčasoma nam vsem v prid! —

Dozdaj sem omenil, kaj zahtevajo balkanske države v gospodarskem oziru od nas. V naslednjem naj pa skušam razložiti, kaj zahtevajmo mi od naših sosedov. Romunske uvozne carinske postavke se mo-

rajo znižati. Pri tem je gledati zlasti na to, da se imenujejo predmeti zelo natanko, tako, da je s tem izključena vsaka poljubna razlaga tarife. Preskusiti je treba dosedanje določbe o trgovskih potnikih, vzorcih i. t. d. Končno bi bilo dobro zamisliti z Romunijo posebno poštno pogodbo, podobno oni s Srbijo.

Pri reviziji trgovinske pogodbe s Srbijo bi se morale tudi carinske postavke izdatno znižati in doseči vsaj one udobnosti, ki jih je nudila pogodba leta 1908. Isto velja o Bolgariji in je le še pripomniti, da bi se morala pregledati pred uveljavljanjem tudi tarifna pogodba. Z Grčijo naj se ugotovi posebna tarifna pogodba, enako s Turčijo, ki bo tudi še po sklenjenem miru za nas jako važna eksportna dežela. Glede Albanije bi bilo omeniti, da se mora pravočasno ugotoviti, koliko bo odpadlo od nameravanih investicij na Avstro-Ogrsko.

V splošnem bi bilo še omeniti, da se mora Avstro-Ogrski zasigurati pri javnih nabavah gotov del. Na mesto dosedanjih turških pokrajin stopa monopol novih držav. Omenjeno zasiguranje je tedaj zelo potrebno. Tudi glede železniških tarifov bi bilo želeto, da se dosežejo kolikor mogoče nizke direktne tarife. Prosta pot do Soluna in skozi Srbijo in Bolgarijo v Carigrad bi bila za našo državo velike važnosti in velik uspeh za naše državnike, če bi mogli svoji domovini v tem zmislu koristiti.

Važne izpremembe so se izvršile na Balkanu in treba bo tudi s trgovskega stališča največje opreznosti, da ne bodo imele največjega dobička pri vsem tem druge države. Mi, kot mejaši, smo v prvi vrsti poklicani, izrabiti vlogo uvaževalca. Seveda je treba, da nas ta resni in ugodni čas najde združene! Mislimo na to, da se bo razvoj balkanskih držav po sklenjenem miru izvršil v vse drugačnem tempu kot doslej; uvažujmo, da nas bodo skušale konkurenčne države pri pridobivanju simpatij na Balkanu prehiteti — zato se ravnajmo po tem!

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

Železo.

Južno od Železnikov (Vancovec vrh) se nahajajo neki strešniki (Dachschiefer) z manganovimi skrilavci; v teh je tudi nekaj (11,3%) železa. To železo (ali pravzaprav manganovo) rudo so topili zaradi železa v Železnikih obenem z bobovcem Iloviške gorske planote.

Na Šmarjetni gori pri Kranju se nahaja v nekih ondotnih apnencih železna ruda, ki ji je primešane toliko manganove rude, da stoji nekako v sredi med obema. Po manganu se celo odlikuje, čeprav so jo svoj čas fatirali kot železno rudo (W. pl. Fritsch).

Severno in severozapodno od Vrhnike se nahajajo tvorbe, ki jih imenujemo v geologiji rabeljski skladi (Raibler Schichten). Ob njih osnovi so (po podatkih F. Kossmata) mestoma precej pomembna ležišča oolitskega, glinastega železovca (oolithischer Toneisenstein). Najbolj razširjena je ta ruda zapadno od Ligojne.

Zadevno ozemlja severno od Vrhnike pravi W. Voss: »In der Umgebung von Horjul treten an verschiedenen Stellen ocherige Brauneisensteine auf, die ehemals nach Eisnern geführt und dort verhüttet wurden. So zwischen der Kirche von Zaklanc und dem Bergstocke Koreno, und zwar auf dem höchsten Punkte der Einsattelung neben der nach Billichgratz führenden Strasse; am Fusse eines südlichen Vorsprunges des Berges Koreno befindet sich, bei dem Bauerngehöfte Kopriuc, ein 50 m langer Stollen; unter dem Weiler Celerje kommt das Erz oberflächlich vor, die tiefer liegenden Erze geben bis 65% Fe'' (Fe = železo); »bei Žažer tritt es mit bohnerzartiger Oberfläche auf, endlich finden sich Erze in der Hügelkette zwischen Hölzenegg und Ligojna.«

Dosti silne plasti glinastega železovca se nahajajo končno tudi pri Borovnici. Rude borovniške in horjulske okolice (v širšem pomenu besede) so morda po svojem postanku sorodne s takoimenovanim boksitom, s katerim se bomo pečali v nekem drugem poglavju. Tu naj zadostuje le opazka, da dobivajo iz njega kovino aluminij. Pri sedanjih tržnih razmerah pa ne kaže izrabljati horjulsko-borovniških snovi ne za železo in ne za aluminij, ker ni v njih ne železa, ne aluminija zadosti.

Ob Kam. Bistrici leže južno in jugovzhodno od Predoseljskega mostu (na triadni podlagi) tvorbe terciarne formacije. V spodnjih vrstah poslednjih so izsledili na Kopi železne rude; ondoto nahajališče je navajalo ministrstvo za javna dela še v »Statistik des Bergbaues in Österreich für das Jahr 1910« kot rudniki; v svoji statistiki za leto 1911 pa že pravi: »Der Brauneisenstein Bergbau Velika in Mala planina bei Stein, der im Jahre 1910 allein im Betriebe war,¹⁾ kam zur Auflassung«. Izrabljali pa te snovi že leta 1910. niso pravzaprav nič več kot železno »rudo«, ker so izdelovali iz nje le čistilni prašek. Navedeno »rudo« so pošiljali v ta namen na Nemško in na Angleško. Sicer sta je pa nakopala dva delavca le 400 q v vrednosti 1600 K. Povprečna cena stota je znašala 4 kron.

Zato, ker je predmetno nahajališče tudi širšim krogom deloma znano, naj navedem tu še nekaj misli iz F. Tellerjevih podatkov.

»An das Vorkommen an der Kopa knüpft sich darum ein besonderes Interesse, weil hier die transgredierenden Oligoränbildungen mit einem technisch nicht

¹⁾ Namreč na vsem Kranjskem!

unwichtigen Producte, dem bekannten Putzpulvervorkommen des Feistritztales, das schon seit mehr als 40 Jahren Gegenstand lebhafter Privatspeculation ist, in Verbindung steht.« »Das merkwürdigste Glied dieser Schichtfolge bilden die tonigen Schichten. Dieselben sind ganz erfüllt mit kugeligen Schwefelkiesconcretionen, die meist nur von Schrot- und Erbsengrösse sind, nicht selten aber Kugeln von nahezu ein Decimeter Durchmesser darstellen. Der Pyrit ist theils noch vollständig frisch, zum grössten Theile aber in Brauneisenstein umgewandelt, ein Vorgang, der natürlich auch die Färbung der tonigen Matrix beeinflusst und zur Bildung rotbrauner, mit Brauneisensteinkügelchen durchsprengter Massen führt, die man direct als Bohnerze bezeichnen möchten. Innerhalb dieser in fortdauernder Umwandlung begriffenen Ablagerung findet sich nun in unregelmässig begrenzten Partien, in Schnüren, Putzen und Nestern das Rohmaterial des Feistritzer Putzpulvers, das wir also selbst nur als eine mit den Umwandlungsvorgängen in den Pyrittonen in Verbindung stehende Neubildung« »betrachten können.« »In Bezug auf seine Färbung läuft es die ganze bunte Farbenscala durch, welche den Verwitterungsproducten eisenhaltiger toniger Mergel eigenthümlich ist.« Najbolj čislano snov so v tem kompleksu bele, le deloma rožno ali blede rdeče pisane partije; izrabljajo pa tudi temno rdeče različke, ki jih pa preje primerno žgo, zdrobe in opero.

* * *

Na Spodnjem Štajerskem se vleče od hrvatske meje pri Podčetrtku (Windisch Landsberg) v zapadni smeri takoimenovana Rudnica (v spec. karti: Rudenca). Pogorje, iz čigar ozemlja je znana kar mala vrsta enako in podobno se glasečih krajevnih imen. Torej jasen dokaz, da sta bila tu pojma ruda in rudarstvo že v preteklosti dobro znana. Dognano je, da so dobivali ondi že od nekdaj železne rude.

Še leta 1898. so kopali jugozapadno od Podčetrтка, v občini Olimje, rjavi železovec, ki je pač nastal iz jeklenca. V svojih boljših partijah ovaja ondota ruda 40 do 50 odstotkov surovega železa. Pred kratkimi 60 leti so kopali ondokaj rudo pod nebom. Ležišče, ki so ga izkoriščali leta 1898., ima obliko leče, ki je bila približno 140 m dolga in 60 m široka. Topili so to rudo v nekem starem plavžu (Edelsbach), zapadno od Pilštajna. V njega okolici so dobivali namreč svojčas rdeči železovec. Pozneje so topili v istem plavžu tudi železne rude (rjavi železovec in jeklenec) iz severne okolice Sv. Ruperta (jugozapadno od Št. Jurja ob južni železnici (Dreger).

Izrečno naj omenim, da so izsledili in dobivali železne rude v ozemlju Rudnice še na več drugih mestih.

V julijevi številki tega letnika sem opisal, kako se nahajajo na Gorenjskem železne rude severno od črte:

Hrušica, Jesenice, Javornik, Završnica. Zadevni pas zgornjekarbonskih usedlin se pa pri Završnici še ne konča, marveč se vleče (z nekimi presledki) severovzhodno od Zgornjega Jezerskega preko Bele (na Koroškem), severno od Solčave (na Štajerskem) v dolino Bistre; dalje od severne velenjske okolice preko Pake in Hudine, južno od Konjic in Poljčan ter se konča šele severno od Plešivca, torej nekako južno od Makolj. Podobno kakor na Gorenjskem se nahaja v predmetnem pasu železna ruda kot jeklenec tudi na Štajerskem, kjer so jo v praktične namene sledili in izkoriščali od severne velenjske okolice v vzhodni smeri. Zadevni pas železnih rud je bil v preteklosti toliko poznat, da se je udomačilo po njem v geologiji posebno ime: »die Weitensteiner Eisensteinformation«.

Ob Paki so se nahajali svoj čas takozvani Meslinjski rudniki. Nekdaj je bilo ondi mnogo rude, toda tekom časa so vso izkopali.

Najbogatejši železniki so se nahajali ob Hudini in zapadno od nje, torej južno in jugozapadno od Vitanja; od tod navedeno nemško ime v geologiji. Izkoriščali so 4 čoke; najsilnejši je meril: 30 do 35 sežnjev v dolžino (vzhodnozapadna smer), 12 sežnjev v višino in 6 do 8 sežnjev v širino. Popolnoma čista pa ta ruda ni bila. V ostalih treh čokih je bilo komaj za polovico manj rude nego v navedenem, največjem. Meslinjsko podjetje je izkoriščalo te jame preko 40 let. Dandanes je tudi vsa ta snov izrabljena.

Nekaj manjših čokov so izsledili približno južno in jugozapadno od Konjic; izkoriščali so jih kakih 10 let.

Vsaj o jeklencu, ki so ga kopali leta 1857., je znano, da je imel 30% čistega železa v sebi.

V Meslinjski železarni so topili, kakor rečeno, vse predmetne rude. Razen teh so pa izkoriščali ondi tudi: magnet od Ribnice (Reifnig), rjavo okro od Skal itd.

* * *

Kar se tiče koroških železnikov, sem omenil Erzberg pri Hüttenbergu, torej iz strogo nemškega ozemlja, že v junijevi številki. Razen o tem naj podam par misli še zadevno podjetja pri Ukva in pri Lomu (glej tudi st. 40.).

Pri Ukva so izsledili na vzhodni strani Koka (2000 metrov) nahajališče rusega železovca in rjavega manganovca (Braunstein), ki se nahaja v siburskem apnencu. Pozneje je sledi L. Globočnik iste rude tudi na zapadni strani, in sicer s sledečim uspehom. V dveh rovih je našel 0.9 do 1.3 m debelo rusega železovca in (že nad njim) 0.9 m debelo manganovca. Vmes je ležala prav tenka plast nerabne snovi.

Kemična narava železne rude je bila ta-le:

50.67 do 55.68% železa
0.66% mangana

0.07% fosforja
3.53% aluminija in
12.85% ostanka (silicij).

Svoj čas so smatrali to ležišče kot dobro; od rudne množine so pričakovali, da bo zadostovala za več let. — Zadevno manganovca podam več v eni prihodnjih številkih. Kakor že rečeno, se dandanes tu ne dela (glej str. 40.).

Pri Lomu (na jugovzhodnem Koroškem) se nahaja rusi železovec in magnetit v glinastem skrilavcu.

* * *

Podobno kakor po naših kraških apnencih se nahaja železna ruda tudi v Dalmaciji precej pogosto, a kakor pri nas, tako je tudi tam navadno ni mnogo. Po svoji naravi je bobovec in rjavi železovec. Najvažnejše sem spadajoče nahajališče so izsledili pri Kotlenicah (glej str. 40.).

Pri Ivinih Vodica pod Svetim Bdom so sledili svoj čas rusi železovec iz rabeljskih skladov. Doslej (l. 1913) niso izsledili ničesar.

Oolitski železovec (triadne in jurske formacije) se nahaja dalje v Raskovem Dolu pri Plavnem, Muč-Ogorju, na Veliki rovini v Velebitu; kvaliteta in kvantiteta pa baje ni zadovoljiva.

Popolnoma nerabni so limoniti iz kontakta neogen-skih — ter prominskih laporjev in apnencev kredne formacije (R. I. Schubert).

Dalje prih.

Železniške tarife.

Uvod.

Namen tega spisa je, seznaniti interesente najprej s pojmom železniških tarif in s splošnimi določbami o računanju voznine za brzovozno in tovorno blago.

Blagovna klasifikacija naj bi trgovce obvarovala škode, ki tako pogostokrat nastane vsled nepravilne deklaracije na voznem listu.

Nadalje ima spis namen, opozoriti na obstoj važnih izjemnih in eksportnih tarif in hoče interesentom sploh omogočiti kontrolo voznih listov.

A. Splošnosti.

I. Delitev tovrnega železniškega prometa.

Železniški tovrni promet se deli v:

- a) Notranji železniški tovrni promet, to je promet med avstro-ogrskimi in bosansko-hercegovinskimi železnicami in
- b) mednarodni železniški tovrni promet, v katerem se prevažata blago neposredno po železnicah različnih držav.

II. Železniške tarife. Pojem.

Železniške tarife so javno razglašeni ceniki za prevažanje po železnici. Po njih se določa plačilo, katero dobi železnica za svoje delo. Razumeti so za 100 kg in so praviloma tem višje, čim daljša je proga, po kateri se ima voziti pošiljatev.

Tarifni stavki (Tarifsatz) so tedaj predvsem odvisni od teže pošiljatve in kilometrske razdalje.

III. Zistem avstrijske železniške tarife.

Izmera tarif ni odvisna le od daljave in od teže tovora, temveč tudi od kakovosti blaga.

Tarife temeljijo na vrednostnem sistemu. Reči, ki imajo visoko vrednost, so uvrščene v dražje, manj vredni predmeti v nižje, cenejše razrede. Vendar se sme računati voznina za slabše blago po cenejšem razredu le tedaj, če izpolnjuje oddani tovor prostornino vagona, oziroma nakladno težo vagona.

Od vsakih 100 kg se plača praviloma manj voznine, če izrabi pošiljatev cel vagon, ali vsaj polovico vagona, kakor pa pri kosovnem blagu, kjer tehta cela pošiljatev le nekaj 100 kg.

Tarifa porazdeljuje blago v različne razrede (klasifikacija blaga). Pri tem upošteva različno vrednost in kakovost blaga ter težo vsakokratnega tovora, nadalje prihaja v pošte, ali se izrabi nakladna teža vagona ali ne, to zategadelj, ker so stroški za manipulacijo različni.

IV. Razdelitev tarif.

- a) Tarife za notranji železniški tovorni promet se dele v
 1. Tarifa I. del oddelek A., — pravilnik in
 2. Tarifa I. del oddelek B., — podrobnosti za računanje voznine.
 3. Tarifa II. del, — izjemna tarifa.
- b) Za mednarodni železniški tovorni promet:
 1. Tarifa I. del, oddelek A. in B. in
 2. Tarifa II. del.

V. Kdo izdelava železniške tarife.

- a) Tarife izdelajo železniške uprave pod državnim nadzorstvom. Zlasti potrebujejo državne odobritve.
 1. Temeljni tarif.
 2. Tarifni obrazci.
 3. Blagovna kvalifikacija.
 4. Uvedba izjemnih tarif.
 5. Vsako zvišanje že obstoječih tarif.

Pravica države določati višino tarif, se zove tarižno gospodstvo (Tarifhoheit).
- b) Za avstrijske dežele izvršuje to nadzorstvo c. kr. železniško ministrstvo in c. kr. generalna inšpekcija na Dunaju; za dežele ogrske krone kr. ogrsko trgovinsko ministrstvo in kr. ogrska višja inšpekcija za železnice v Budimpešti.

VI. Objava tarif. Pravna moč.

Da stopi tarifa v veljavo, treba jo je v javnih listih pravočasno objaviti. Za tostransko državno polovico je določen list, ki se zove »Verordnungsblatt für Eisenbahn und Schifffahrt«. Vsako podraženje tarif stopi v veljavo šele dva meseca po izvršeni razglasitvi.

B. Obratni pravilnik (Betriebsreglement).

I. Za notranji železniški tovorni promet.

Obratni pravilnik, avstro-ogrsko in bosansko-hercegovinska železniška tarifa I. del, oddelek A velja za vse, javnemu prometu služeče avstro-ogrsko in bosansko-hercegovinske železnice. Pravno moč ima kot vladna naredba in obsega popolno pravno uravnavo vseh določb, ki se tičejo udeležencev vozne pogodbe, in sicer pošiljatelja in prejemnika na eni, železnice na drugi strani. V njem so zajamčene pravice strank za slučaj, da bi se blago med vožnjo po železnici izgubilo, zmanjšalo, ali poškodovalo. V njem je določena odškodnina, ki jo ima plačati železnica za zamudo dostavnega roka, kadar pošiljatev ob pravem času ne doseže svojega cilja.

II. Za mednarodni železniški tovorni promet.

V mednarodnem železniškem prometu, v katerem se prevaža blago po železnicah različnih držav, obstoja mednarodna pogodba, ki tudi obsega popolno pravno uravnavo prevoznih pogojev ter jamči pošiljatelju in prejemniku njegove pravice. Obvezna je za države, katere so jo sprejele. Te so: Avstro-Ogrska, Belgija, Dansko, Francija, Italija, Luksemburška, Nemčija, Nizozemsko, Norveško, Romunska, Rusija, Srbija, Švedsko in Švica.

Razen tega so v veljavi še posebni obratni pravilniki za tovorni promet s posameznimi inozemskimi železnicami.

Dalje prih.

Jubilejska slavnostna seja in občni zbor „Deželne zveze obrtnih zadrug na Kranjskem“.

(Konec).

Nadalje pripravlja izdajanje navodil za prirejanje pomočniških in mojstrskih izpitov in za te izpite potrebnih tiskovin. Končno je Zveza dala iniciativo za prirediteljstvih obrtnih razstav l. 1904. in l. 1913., ki sta se obe izborni obnesli in se izkazali kot zelo uspešno sredstvo za povzdigo domače obrtnosti. Prve razstave se je udeležilo 300 moških in ženskih razstavljalcev-vajencev, druge pa že 600. Na prvi razstavi je bilo odlikovancev 45, na letošnji drugi pa že 82. — Svoj slavnostni govor

je gospod Franchetti sklenil z željo, naj bi se sedanja »Deželna zveza obrtnih zadrug« ž e v doglednem času preustrojila v zvezo višje vrste, ki bi obsegala vse slovenske obrtne zadruge na Kranjskem, Spodnjem Štajerskem in na Goriškem.

Nato je gosp. predsednik Franchetti sporočil, da je Zvezin občni zbor na svoji seji, ki je bila isti dan, v priznanje izrednih zaslug za Zvezo in za slovensko obrtništvo sploh za Zvezine častne člane imenoval gospoda vladnega svetnika ravnatelja c. kr. obrtne šole Šubica, gosp. mag. ravnatelja v p. Šeška, gosp. obrtnega inštruktorja dr. Blodiga, trgovske in obrtniške zbornice tajnika gosp. dr. Windischerja, gosp. načelnika Krojaške zadruge Jeločnika in gosp. Zvezinega načelnika Franchettija. Sporočilo so udeležniki slavnostne seje sprejeli z velikim odobravanjem.

Končno je gosp. načelnik Gostilničarske zadruge Kavčič gosp. Zvezinemu načelniku Franchettiju v znak hvaležnosti organiziranih obrtnikov zadrug izročil dragoceno spominsko darilce in ga slavil kot organizatorja, ki si je za procvit slovenskega rokodelstva pridobil največjih zaslug.

S tem je bil dnevni red slavnostne seje izčrpan in njen predsednik gosp. načelnik Franchetti jo je zaključil z zahvalo vsem udeležencem.

Pred slavnostno sejo se je, kakor že omenjeno, v magistratni posvetovalnici vršil Zvezin letošnji redni občni zbor. Predsedoval mu je gosp. Zvezin načelnik Franchetti, prisostvovala sta mu zastopnika obrtne oblasti gosp. združni inštruktor dr. Blodig in gosp. mag. koncipist dr. Bercè, udeleževala pa so se ga zastopstva vseh v Zvezi včlanjenih kranjskih obrtnih zadrug.

Iz načelnikovega poročila posnamemo, da se v prošlem Zvezinem letu število včlanjenih zadrug ni povečalo, pa tudi ne zmanjšalo, da je vajenska posredovalnica uspešno poslovala v 64. primerih in da se je Zvezin načelnik šestkrat udeležil sej državnega obrtnega sveta pri c. kr. trgovinskem ministrstvu na Dunaju.

Zvezina blagajnica izkazuje za prošlo 1912. leto 799 K 76 h dohodkov (med temi 400 K podpore od strani mestne občine ljubljanske) in 280 K 83 h izdatkov. — Aktivno, neobremenjeno Zvezino premoženje je koncem l. 1912. iznašalo 1730 K 44 h.

Na obširno utemeljeni predlog gosp. trgovske in obrtniške zbornice svetovalca Stareta se je soglasno sklenilo, da je pri osrednji vladi na Dunaju, pri deželnem odboru kranjskem in pri mestni občini ljubljanski vložiti nadrobno podprto resolucijo s prošnjo, naj bi se v Ljubljani nemudoma ustanovila posebna podružnica Državne zavarovalnice zoper nezgode, ker tržaška zavarovalnica, h kateri pripadajo tudi vse kranjske obrtne zadruge, v nobenem oziru ne ustreza dejanskim potrebam.

Na temeljito podprti predlog gosp. Zvezinega načelnika Franchettija se je soglasno sklenilo, pri deželnem odboru kranjskem, pri c. kr. deželnem šolskem svetu za Kranjsko, pri c. kr. mestnem šolskem svetu ljubljanskem in pri mestni občini ljubljanski vložiti nadrobno podprte resolucije s prošnjo, naj bi se čimprej v vsakem šolskem okraju na Kranjskem ustanovila vsaj po ena meščanska šola, kakor določa deželni zakon, v Ljubljani naj bi se meščanska šola potom preureditve treh najvišjih razredov II. mestne deške ljudske šole v mešanskošolske razrede otvorila že v jeseni letos, izdatke za plačevanje učnega osebja in vzdrževanje šol pa naj bi prevzela dežela, odnosno mestna občina ljubljanska.

Nato je Zveza na predlog gosp. načelnika Franchettija in gosp. načelnika Gostilničarske zadruge, Kavčiča, v priznanje njihovih zaslug za Zvezo in za kranjsko obrtništvo v obče, nekatere gospode imenovala soglasno in z velikim odobravanjem za svoje častne člane, o čimer smo že zgoraj poročali.

Končno se je na predlog gosp. načelnika gostilničarske zadruge Kavčiča soglasno sprejela resolucija, s katero protestira Zveza proti ukrepu c. kr. deželne vlade za Kranjsko, ki prepoveduje za letos nameravani Sokolski zlet v Ljubljani. Protestira proti tej prepovedi, ker je vsled nje zelo občutno oškodovano obrtništvo v Ljubljani in na Kranjskem sploh, zlasti pa na Gorenjskem.

Z zahvalo mestni občini ljubljanski, ki je Zvezi naklonila podporo 400 kron in ji v svrhu zborovanj dovolila uporabo dvoran na mestnem magistratu, ter z zahvalo časopisju, ki rade volje podpira Zvezina prizadevanja, je gosp. Franchetti zaključil zborovanje.

Pri skupnem obedu, ki se je po končani slavnostni seji vršil v hotelu »Tratnik«, se je izpregovorila marsikatera smotrena in kreпка beseda v zmislu čim vselejšega razcvita slovenskega obrtništva in rokodelstva.

Dovoljeno bodi, da mnogobrojnimi čestitkam, ki jih je Deželna Zveza obrtnih zadrug na Kranjskem sprejela ob tem njenem pomembnem slavlju, pridružimo tudi prisrčne čestitke našega uredništva.

Odlomki iz trgovske korespondence.

Spisal Fr. Zelenik.

(Konec.)

Pisma v tekočem računu.

Prepis konta v knjigi tekočih računov (kontokorentknjige) imenujemo kontokorent.

Tak izpisek se navadno napravi vsakega pol leta t. j. koncem junija in koncem decembra vsakega leta. Na zahtevo se pa pošlje tudi druge čase. Večkrat se priloži knjižni izpisek ali kontokorent opominjevalnemu pismu.

Knjižni izpisek (kontokorent) služi v pregled vknjižb v kontokorentknjigi.

Posebne važnosti je kontokorent v komisijski trgovini. Komisionar pošlje izpisek svojemu komitentu v svrhu obračuna vseh kupčijskih dogodkov v gotovem času.

Ostanek ali saldo v kontokorentu se ali poravna s plačilom ali se pa prenese na nov račun. Slednje se zgodi navadno tedaj, kadar sta trgovska prijatelja v trajni trgovski zvezi.

K vsakemu kontokorentu se mora pisati spremno pismo. Večje firme, ki morajo razposlati veliko izpiskov, imajo že tiskana pisma in je v te treba zapisati samo ime, kraj in saldo. Navadno je takemu pismu še pridejana tiskovina, s katero naj prejemnik potrdi pravilnost izpiska.

Vsako spremno pismo h kontokorentu mora vsebovati:

- poziv na priložen kontokorent in dan zaključka;
- navedbo ostanka in v čigar korist se ta glasi;
- prošnjo, naj se kontokorent pregleda in sporoči uspeh.

Če se pravilnost v določenem roku ne potrdi ali ne ugovarja, se smatra kontokorent kot odobren.

- Prošnjo, naj se ostanek prenese na nov račun ali poravna s takojšnjim plačilom.

Končno se zahvali pošiljatelj izpiska za naročila ter prosi za nadaljnje zaupanje.

Prejemnik izpiska potrdi pravilnost, kadar je izpisek v redu. Če pa izpisek ni v redu, se mora pošiljatelju izpiska sporočiti, v čem je izpisek nepravilen.

Primeri:

Trst, 2. julija 1912.

Gospod

LUDVIK DITRICH

Postojna.

Dovolimo si Vam poslati knjižni izpisek, zaključen s 30. junijem t. l. z ostankom

K 2254.25 v naše dobro.

Prosim, da izpisek pregledate, ostanek prenesete na nov račun in nam pravilnost potrdite.

Z vsem spoštovanjem

Luščilnica riža v Trstu.

Odgovor:

Postojna, 4. julija 1912.

Ugledna

LUŠČILNICA RIŽA

Trst.

Prejel sem Vaše predvčerajšnje pismo kakor tudi knjižni izpisek, zaključen koncem junija t. l. z ostankom

K 2254.25 v Vaše dobro.

Prejeti izpisek sem primerjal s svojimi knjigami in ga našel v redu.

S spoštovanjem

Ludvik Ditrich.

Trst, 8. junija 1912.

Gospod

N. N.

T R S T.

Priložimo Vam izvleček Vašega tekočega računa pri nas, zaključen z dne 30. junija 1912 z ostankom

K 2310 v Vašo korist va. 30. junija 1912, ki smo ga prenesli na nov račun.

Prosim, da izpisek pregledate in nam pravilnost s priloženo tiskovino potrdite.

Ako tekom 14 dni po prejemu tega pisma, ne dobimo nobenega ugovora, nam bo to dokaz, da je naš izvleček v redu.

Z odličnim spoštovanjem

Živnostenska banka, podružnica v Trstu.

* * *

Grajanje kontokorenta:

Ljubljana, 8. januarja 1913.

Tvrdba

N. N.

T R S T.

Z Vašim pismom z dne 5. t. m. poslani izvleček, zaključen koncem decembra p. l. z ostankom

K 880 v Vaše dobro sem prejel in sem pri pregledu našel, da ste izpustili za dne 29. novembra p. l. vrnjeno posodo odpadli znesek

» **96**, vsled česar ostane v resnici le

K 784 v Vaše dobro.

Ta ostanek sem prenesel na nov račun ter Vas prosim, da zgoraj navedeno napako popravite in naš račun kot pravilen odobrite.

Z vsem spoštovanjem

Ed. Kavčič.

Trst, 10. januarja 1913.

Gospod

E D. K A V Č I Č

Ljubljana.

Odgovarjajoč na Vaš dopis z dne 10. t. m., jako obžalujemo, da smo spregledali postavko z dne 29. novembra p. l. za vrnjeno posodo.

Popravili smo pomoto, da smo Vam vknjižili v dobro znesek **96 K** in ostane tedaj v naše dobro znesek

K 784.

Ne moremo si razlagati, kako je nastala nam jako neljuba pomota. Prosim Vas, da nam to oprostite in se priporočamo za nadaljnja naročila.

S posebnim spoštovanjem

N. N.

Prošnja za knjižni izpisek:

Opčina, 25. junija 1911.

Gospod

V. PLESNIČAR

Trst.

Ker moram koncem tega meseca zaključiti svoje knjige, Vas prosim, izvolite mi poslati prepis mojega računa pri Vas.

S spoštovanjem

O. Bole.

Trst, 10. januarja 1912.

Ugledna

Ljubljanska kreditna banka, podružnica

v Trstu.

Dne 6. t. m. poslani izvleček sem našel v redu in sem ostanek 5850 K 23 vin. v moje dobro prenesel na nov račun.

Pri tej priliki Vas prosim, da znižate odpadli znesek za provizijo. Kakor razvidite iz svojih knjig, izkazuje moj račun pri Vas jako velik promet v preteklem letu.

Pričakujem torej, da boste moji prošnji ugodili in mi primeren znesek provizije odpisali.

Omeniti še moram, da sem dobil od druge strani jako ugodno ponudbo, katere se pa z ozirom na našo dolgotrajno zvezo ne mislim poslužiti.

S poštovanjem

Ivan Prelog.

Trst, 15. januarja 1912.

Gospod

IVAN PRELOG

v Trstu.

Rešujo Vaše pismo z dne 10. t. j., Vas obvestimo, da smo znižali provizijsko mero od $\frac{1}{8}\%$ na $\frac{1}{100}\%$, veljavno od 1. julija 1911 naprej, in Vam zategadelj vknjižimo v dobro preveč zaračunjeno provizijo 8 K 29 v, va. 31. decembra 1911.

Računajoč na nadaljno živahno zvezo z Vami, beležimo z odličnim

spoštovanjem

Ljubljanska kreditna banka, podružnica Trst.

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

Dalje.

Državni dolg.

Papirnat denar.

Državni papirnat denar ali državna nota je od države izdan list, glaseč se na gotovi znesek, za katerega se pri vseh državnih blagajnah sprejme plačilo. Po svoji finančnopравни naravi je papirnat denar (v ožjem po-

menu) prisilni dolg, brezobresten, z nedoločenim rokom zapadlosti, ki se razdeli med državljane brez ozira na njihovo gospodarsko stanje.

Državni papirnat denar se mora strogo ločiti od bankovcev, ki jih izdajajo banke, ne pa država. Bankovci se morejo vsak čas izpremeniti v kovani denar, ako se vrnejo banki v zamenjavo, državni papirnat denar se ne more zamenjati za gotovino. Pač more dati država zagotovilo, da se njen papirnat denar pri gotovih blagajnah lahko na zahtevo zamenja za kovinski denar, najsi že odredi, da se ž njim more plačati samo pri vseh javnih blagajnah ali pa sploh neomejeno, da ima torej prisilni kurz. Tak papirnat denar v širjem pomenu besede ni nevaren za narodno gospodarstvo, ker se ravna po gospodarskih potrebah države in se bo država varovala izdati preveliko množino, ker bi ga sicer ne mogla vsak čas zamenjati za gotovino. Drugače je pa, če dobi papirnat denar prisilni kurz in postane obenem nezamenljiv (državni papirnat denar v ožjem pomenu besede). Tedaj izgubi državna nota svoj značaj državne zadolžnice, ona postane samo obhodno in plačilno sredstvo in prevzame popolnoma vlogo denarja.

Tak državni papirnat denar izdaja, kakor že kaže ime, država sama. Dogaja se pa tudi, da država notam, ki jih izdaja banka, prisilni kurz in nezamenljivost, ker ni mogla poravnati svojega dolga nasproti banki.

V kritičnih časih je izdaja papirnatega denarja za državo najpripravejši način, da si nabavi sredstev, ki jih nujno potrebuje, n. pr. ob času vojne. Ker je pa izdaja državnega papirnatega denarja združena z velikimi nevarnostmi za gospodarstvo v državi in za državni kredit sam, se pač ne bo država oprijela takega sredstva drugače kakor v sili, če se ne morejo davčni dohodki na noben način zvišati in se tudi drugačna posojila ne morejo najeti pod sprejemljivimi pogoji.

Nevarnost državnega papirnatega denarja obstoji v tem, da se njegova vrednost prav hitro in lahko menjava, kar ima pogubonosne posledice za denarstvo samo, za narodno gospodarstvo in za finančne razmere. Vrednost papirnatega denarja s prisilnim kurzom in nezamenljivostjo bo le tedaj enaka kovinskemu denarju, ako država uživa neomajano zaupanje, ako se izda le toliko not, kolikor jih je potrebno za gospodarski promet in se izdaja papirnatega denarja smatra le za začasno pomožno sredstvo. Težko je pa državi izpolniti te pogoje, kajti papirnat denar izdaja pač le taka država, katere kredit je že zelo omajan, ali pa se nahaja v zelo kritičnih časih. V takih slučajih bo država izdala papirnatega denarja daleko čez gospodarske potrebe, ker si more le na ta način pomagati iz zadrege. Mogoče bo imela država tudi najboljši namen, da izdajo papirnatega denarja ustavi, kakor hitro bi minili za njo kritični časi. Toda začasna naprava se večkrat izpremeni v trajno.

Pri takem položaju trpi denarstvo samo, kajti sčasoma izgine kovinski denar iz prometa v državi in gre v inozemstvo ali pa leži v bankah. Papirnati denar pa dobi nadavek ali ažijo, to je, njegova vrednost v prometu ne odgovarja več imenski vrednosti.

Državni papirnati denar pa tišči tudi kakor mora na vse narodno gospodarstvo; kajti slab papirnati denar vpliva neugodno na produkcijo, ker jemlje radi negotovosti pogum in energijo, spravlja v negotovost razne pogodbe, škoduje zlasti tistim, ki živijo od rent ali stalnih plač, ker se jim radi manjvrednosti papirnatega denarja naenkrat znižajo dohodki. Tak državni papirnati denar tudi pogubno vpliva na hranilništvo in podražuje živila.

Pogubnega vpliva je pa državni papirnati denar tudi za kredit države same in njeno finančno gospodarstvo; kajti posojila, ki jih najema država, postajajo vedno dražja, kurzi državnih papirjev padajo in kot posledica negotovih gospodarskih razmer v državi, padajo po navadi tudi državni dohodki iz davkov.

Kakor hitro pride država v redne razmere, mora gledati na to, da se iznebi papirnatega denarja. To pa ni tako lahko; po navadi provzroča taka izprememba nove krize. Najumestneje je v takih slučajih, kakor kaže zgodovina denarnega gospodarstva, ako država en del papirnatega denarja s prisilnim kurzom zamenja v bankovce ali pa v papirnati denar, ki nima prisilnega kurza, večji del pa izpremeni v fundirani ali konsolidirani državni dolg. Tudi na mesto papirnatega denarja v širšem pomenu besede, naj stopi fundirani dolg, kakor hitro to dopušča državnne finance.

V Avstriji smo po usodnih vojnah na Laškem dolgo časa trpeli pod neugodnimi posledicami državnega papirnatega denarja. Z novčno reformo je izginil tudi državni papirnati denar, sedaj rabimo kot plačilno sredstvo le kovinski denar in note, izdane po avstro-ogrski banki (bankovce).

Fundirani ali konsolidirani državni dolg

Fundirani ali konsolidirani državni dolg se razlikuje od visečega dolga v tem, da se po navadi razteza na daljšo dobo, da ima upnik le omejeno pravico do odpovedi ali je pa sploh nima in da se jemlje v finančni načrt ter je definitivno urejen.

Če se fundirani dolg mora ob določeni dobi odplačati, govorimo o vračljivem dolgu, če pa državi ni treba vrniti dolga, temveč ima plačevati samo redne obresti, imamo takozvani rentni dolg.

V prejšnjih časih so države najemale tako kakor zasebniki vračljive dolgoe. Dolžnik in upnik sta imela pravico vsak čas odpovedati dolg. To je bilo dobro za upnika, ker je vedel, da lahko v določenem času pride do svoje glavnice. Tudi za državo je imel tak dolg to dobro stran, da je mogla država vrniti svoj dolg, ako se ji je

ponudila prilika, najeti drug dolg pod ugodnejšimi pogoji. Taki dolgovi tudi silijo državo k vračevanju.

Čim bolj je pa rastlo zaupanje v državo in njen kredit, tembolj je država prihajala do dolgorokih posojil, dokler ni slednjič prišla do dolgov, ki se sploh ne vračajo, takozvanih rentnih dolgov. Ta oblika državnega dolga prija tudi upniku, ker more svoj denar nalagati varno in trajno, obenem pa mu je dana možnost, da svoje državne zadolžnice vsak čas lahko proda na borzi ali v bankah. Ker država nudi upniku le letno rento v obliki za izposojeno glavnico, se imenujejo taki dolgovi rentni dolgovi.

Dalje prih.

Raznoterosti.

Slovenska trgovska šola v Trstu obstoja že delj časa, toda „Slovenski trgovski Vestnik“ še ni bil v položaju, da bi kaj več poročal o tej šoli. Letos je vodstvo ali kuratorij izdal menda celo tiskano poročilo kakor posnemamo iz drugih listov, toda naš list ga ni dobil. Ne vemo, ali dotični faktorji ne vedo, da sploh izhaja slovensko strokovno trgovsko glasilo, ali se jim ne zdi vredno, da bi naš list obveščali o svojem zavodu. Vsekakor je to več kakor čudno, zlasti ko smo vedno radi z vsakim prostorom na razpolago tako strokovnim društvom kakor takim zavodom; treba nam je le vesti doposlati. Trst in Gorica se tudi v tem oziru postavljata na separatistično stališče, kar najbrž nikakor ni v interesu razvoja slovenskega trgovstva. Upamo pa, da je najbrž pomota kriva, da z juga ne dobivamo nikakih poročil.

*

Trgovci kot upravitelji konkurznih mas. Naše trgovce opozarjamo, da je v mnogih slučajih jako koristno, ako izvolijo upniki praktičnega trgovca kot upravnika konkurznega sklada (mase). Pri javnih in malo zamotanih pravnih razmerah je trgovsko mnenje, hitrost in kulanca, dalje poznavanje krajevnih in trgovskih razmer, mnogo večje važnosti kot juridično znanje. V takem slučaju je izvolitev neomadeževanega, zaupanja vrednega in izkušenega trgovca na mestu. To velja osobito o onih konkurznih razpravah, ki imajo za predmet majhno premoženje in pri katerih dobé upniki le tedaj delno odškodnino, ako so stroški konkurznega postopanja prav majhni. V tem zmislu se glasi tudi odredba justičnega ministrstva z dne 6. avgusta 1874, št. 11.005.

K temu samo še pripominjamo, da mora upravitelj mase skoro brezizjemno stanovati v istem kraju ali pa vsaj v bližini, kjer stanuje konkurzni komisar ali pa si mora izvoliti komisarjevo bivališče za svoje toliko časa, da se dokonča konkurzno postopanje. Upravitelj mase se izvoli izmed upnikov konkurzanta ali je lahko tudi druga oseba, ki ni s konkurzantom v nobeni zvezi. Posebno ne sme biti ž njim v zakonski zvezi, ali pa biti v sorodstvu in svaštvu do 4. kolena. Ženska ne more postati upravitelj mase. Inozemec sme postati upravitelj, ako odgovarja vsem ostalim postavnim določilom. Izključene pa so vse osebe, ki ne morejo samostojno trgovati, pa tudi one, ki so bile kaznovane ali so v konkurzu.

*

S.

Odpuščenje iz službe zaradi bolezni. Iz tozadavne sodne obravnave posnamemo: Nastavljenska je obolela 28. februarja t. l., in je bila odpuščena od tvrdke 11. marca t. l., češ, da ji tvrdka ne more rezervirati službe do ozdravljenja, ampak si mora iskati drugo moč. Nastavljenska je tožila tvrdko za plačo v polni odpovedni dobi t. j. do konca junija v znesku 440 K.

Pri prvi inštanci je tožena stranka najpoprej povdarjala, da si je tožnica bolezen (prehlajenje) „lahkomišljeno“ nakopala, ker je bila navzlic opozoritvi prelahko napravljena. Ker to stališče ni bilo vzdržljivo, je oporekala tvrdka, da je po § 8 sotr. zak. zavezana plačati samo za 6 tednov. Obrtno sodišče pa je ugodilo tožbi v polnem obsegu in je utemeljevalo svojo razsodbo, da pristojna toženki po § 29 omenjenega zakona cela odškodnina in ne samo za mogočo bolezensko dobo t. j. šest tednov.

Pri drugi inštanci o tem vprašanju niti govora ni bilo, ker je nastavljenka prinesla izpričevalo, da je bila po 30 dneh zopet za službo sposobna, tako da tudi določilo § 27 (5), ki govori o vzrokih odpusta iz službe, ne more priti v danem slučaju v poštev.

K temu je pripomnilo sodišče še sledeče: Tudi brez omejenega izpričevala bi morala druga inštanca trdno zavrniti, ker izreka § 27 (5) popolnoma jasno, da se sme nastavljenec le tedaj iz službe odpustiti, ako traja bolezen več kot 6 tednov. Po preteku 11 dni pa ne more nihče natanko reči, koliko časa bo trajalo prehlajenje. Pa tudi v slučaju, da se more (pri drugih boleznih) izreči, da bo nastavljenec bolan več kot šest tednov, je nedopustno, da se vporablja eventualno mogoč vzrok odpusta iz službe predčasno in bi sodišče tudi nikakor ne delilo naziranje tvrdke, ako bi se po preteku šestih tednov res dognalo, da je bilo domnevanje tvrdke pravilno. S.

*

Provizijski agenti fotografov so podvrženi zavarovanju, ker stojé vsled svojega izključnega, in ne samo slučajnega izvrševanja svojih službenih dolžnosti do delodajalca v onem razmerju, ki ga določa § 1 zak. o bolniškem zavarovanju. (Razsodba upravnega sodišča z dne 7. januarja 1913, št. 459). S.

*

Družabnik ali prokurist. Upravno sodišče je potrdilo pred kratkim zavarovalno obveznost sina tovarnarja, ki je bil tihi družabnik tvrdke, obenem pa tudi prokurist in je dobival za to, poleg stanovanja, hrane in obleke, tudi malo plačo.

Tvrdka se je pritožila proti zavarovalni obveznosti, češ, da je dotičnik s 4.000 K udeležen pri podjetju kot tihi družabnik da je tedaj sodružabnik in da se ga ne more smatrati kot nastavljenca njegovega podjetja. Upravno sodišče oporeka temu naziranju, češ, da obstoja glasom člana 250 trg. zak. tiha družba v tem, da se udeleži kdo pri podjetju s kakšno vlogo. Obrt, pri katerem se je dotičnik udeležil, je izključna last njegovega očeta, ki je imetnik firme. Edino oče sme v zmislu člana 251. trg. zak. izvrševati obrt pod svojim imenom in po členu 252. je tudi lastnik vloge tihega družabnika. V trgovskem registru je vsled tega tudi vpisan oče kot lastnik obrta, sin pa kot prokurist. Tihi družabnik je tedaj prav lahko obenem nastavljenec podjetja in je kot tak podvržen zavarovalni obveznosti. S.

*

Novost v poštno-hranilničnem prometu. Poštna hranilnica je vpeljala novost, ki bo naša sigurno zadovoljstvo vseh interesiranih krogov. Pri dobropisih v klirinškem prometu se bodo odslej konto-izvlečku prejemnika dodajali odkazilni listi, podobno kakor je to s položnicami pri prometu v gotovini. Odkazilni listi bodo naznanjevali imetnika računa, od katerega se je izvršil odkaz, in pa odkazani znesek. Konto-imetniki bodo dobivali odslej k vsem postavkam konto-izvlečka priloge in bodo tedaj v stanu, posluževati se pri vknjiževanju plačil v klirinškem prometu odkazilnih listov v istem zmislu kakor položnic. Vsled enakomernosti poslovanja bo za računo-imetnika vknjiževanje prejetih zneskov na vsak način sigurneje kot doslej. S.

*

Nakup premogovnikov za državo. S 1. julijem t. l. se je povečalo posestvo države na premogovnikih, ki je imela doslej v svoji posesti le jame z rujavim premogom, za premogovnik v Brzescih v Galiciji. Ta nakup je posledica lanskega sklepa narodnogospodarskega odseka v državnem zboru, ki je sklenil resolucijo, naj nakupi država premogovnike, da bo na ta način mogla regulirati cene premoga. V tem premogovniku je zaposlenih 1200 delavcev; letna produkcija znaša $2\frac{1}{2}$ milijona meterskih stotov, vendar je pričakovati, da se bo pridobivalo več premoga. Kupna cena znaša 12 milijonov kron in se bo odplačevala v letnih obrokih dosedanjim lastnikom. Premog se bo radi ugodne zveze in ugodnih tarif izvažal predvsem na Ogrsko, ker so sklenile ogrske državne železnice, da velja za prevažanje tega premoga tarifa C, mesto dosedanje tarife B. S tem je združeno znižanje prevaževalnih stroškov. Pa tudi na železnici Košice-Oderberg bodo za ta „državni“ premog v veljavi nižje, revidirane tarife. Vse te udobnosti bodo stopile s 1. oktobrom t. l. v veljavo in le obžalovati je, da pride sklep avstrijske državne zbornice najprej v dobro — Translajtani! S.

Statistika.

Naša trgovina z Italijo v prvih štirih mesecih t. l. je precej zanimiva. Vrednost našega uvoza v Italijo se je zmanjšala v primeri z isto dobo l. 1912. za 13 milijonov kron, med tem ko se je uvoz italijanskega blaga povečal za 4 milijone kron. Posebno se je zmanjšal uvoz naših konj, kar ima svoj vzrok v dejstvu, da je potrebovala Italija lansko leto vsled vojske v Tripolitaniji veliko množino. Letos je odpadel ta vzrok in bi tudi uvoz radi mobilizacije naše države na jugu ne mogel biti tako velik. Uvozilo se je torej v Italijo le za en milijon kron avstrijskih konj. Ker se izvažajo osobito iz naših krajev mnogo lesa v Italijo, bo zanimalo, da je tudi ta izvoz nazadoval. Isto je bilo z izvozom strojev. Kar se pa tiče povečanega uvoza iz Italije ima svoj poglavitni vzrok v poljskih pridelkih in sadju. Posebno oranž in citron se je mnogo uvozilo, saj raste ta konsum v Avstriji od leta do leta (l. 1912. se je uvozilo tega sadja v prvih štirih mesecih za 7 milijonov kron, letos za 13 milijonov kron). Ravnotako je narastel import svežih cvetlic, ki je bil za en milijon večji, kakor v isti dobi l. l. Zanimivo je, da stoji Avstrija glede izvoza oranž in cvetk iz Italije na prvem mestu izmed vseh držav. Sk.

*

Avstro-ogrsko zunanja trgovina l. 1912. Pred kratkim je izdalo trgovinsko ministrstvo definitivne podatke o naši zunanji trgovini l. 1912. Iz tega poročila posnamemo najvažnejše podatke: Vrednost uvoza je znašala (brez žlahtnih kamnov in novcev) 3.556·8 (+ 365·1 proti l. 1911.), pri žlahtnih kovinah 113·1, skupno tedaj 3.669·9 milijonov kron. Izvoz pa je dosegel vrednost 2.733·9 (+ 329·6 proti l. 1911.), pri žlahtnih kovinah 192·8, skupaj 2.926·7 milijonov kron, tako da je bila l. 1912. trgovinska bilanca za 743·2 milijonov kron pasivna (l. 1911. le za 692·6 mil. kron.)

Vpeljano blago je tehtalo 296·4 milijonov meterskih stotov (+ 23·6), izvažano pa 187·1 milijonov metrskih stotov (+ 10). Pomorski promet je bil udeležen pri uvozu z 22·2 milijonov q^3 t. j. s 10·8% (23·5 q^3 ali 12·9% l. 1911.), pri izvozu pa s 23·1 milijonov q^3 = 12·4% (20·6 milijonov q^3 = 11·6% l. l.).

Uvoz se je povečal posebno pri južnem sadju (+ 5·5 milijonov kron), pri žitu (+ 34·3), klani živini (+ 10·7), živalskih produktih (+ 7·5), pri lesu, premogu in šoti (+ 39·6), pri rudah (+ 18·6), pri bombaževini (+ 16·7), volni (+ 18·1), usnju (+ 10·3), pri krznarskih izdelkih (+ 6·9), pri železu in železninarskih predmetih (+ 26·5), pri nežlahtnih kovinah in predmetih iz teh kovin

(+ 48.1), pri strojih (+ 32.9), pri kemičnih tvarinah (+ 23.5). Večja vrednost uvoza ima pa tudi svoj vzrok v nekaterih povišanih cenah, n. pr. pri kavi za 9.4 mil. kron. Zmanjšal se je uvoz pri sadju, sočivju in rastlinah (— 22.2) in pri masti (— 4.9).

Vrednost izvoza ima svoj izvor v povečanem izvozu sladkorja (+ 37.5), žita (+ 36.5), sadja, sočivja in rastlin (+ 20.2), klane živine (+ 19.8), živalskih produktov (+ 53.—), masti (+ 10.4), lesa, premoga in šote (+ 24.5), rud (+ 5.1), rudninskega olja in katrana (+ 41.1), bombaževine in bombaževinskega blaga (+ 11.5), usnja in usnatih izdelkov (+ 10.5), izdelkov iz lesa (+ 7.3), stekla in steklenega blaga (+ 6.5), nežlahtnih kovin in izdelkov iz istih (+ 8.2). Vrednost izvoza se je pa tudi povečala vsled podraženja nekaterih izvažanih predmetov n. pr. železa in izdelkov iz železa (+ 5.3).

Važno je nadalje zvedeti, v koliki meri so udeležene druge države na naši zunanji trgovini. V tem oziru nam daje poročilo sledeče podatke: Pri uvozu so udeleženi: Nemčija z 1.405.4 (+ 142.6), Združene ameriške države s 348.6 (+ 58.8), Angleška z 245.4 (+ 15.9), Rusija z 228.8 (+ 19.6), Angleška Indija s 159.3 (— 20.4), Italija s 161.7 (+ 20.1), Francija s 119.8 (+ 7.4), Romunija s 102.1 (+ 23.9), Švica z 91.1 (+ 5.7), Brazilija z 80 (+ 4.6), Turčija s 73.2 (+ 12.8), Belgija s 56.5 (+ 6.3) milijoni kron.

Pri izvozu pa so udeleženi: Nemčija z 1.114.1 (+ 160.6), Angleška z 257.4 (41.1), Italija z 239.4 (+ 17.3), Romunija s 134.4 (+ 10.4), Turčija s 131.6 (+ 5.1), Švica s 117.3 (+ 5.2), Rusija z 91.3 (— 4.9), Francija z 84.3 (+ 9.3), Združene ameriške države s 63.9 (+ 5.4) milijonov kron.

Množina prehodne trgovine je znašala l. 1912. 14.2 (+ 2.2) milijonov q³, med temi žita, moke itd. 2.4 (+ 0.6), sadja, sočivja 1.8 (— 0.03), železa in železninarske robe 1.8 (+ 0.6) meterskih q³. Sk.

*

C. kr. državne železnice l. 1912. C. kr. železniško ministertvo je izdalo poročilo o uspehih uprave c. kr. državnih železnic za l. 1912., kateremu posnamemo, da je znašala dolžina vseh prog 19.280 km (+ 76.43 km proti l. 1911.) V teh progah je bilo za 5.722.55 milijonov kron naložene glavnice.

Prometnih sredstev so imele c. kr. državne železnice v preteklem letu: 6.023 lokomotiv (+ 2.750/o), 11.595 voz za prevažanje oseb (+ 3.320/o), 120.015 tovornih voz (+ 3.790/o), 4.273 poštnih in službenih voz (+ 5.770/o), dalje 4.694 tenderjev, 2.205 snežnih plugov, 46 voz za vodo in 39 motornih voz. Nabavni stroški vseh teh sredstev znašajo skupno 1.066.7 milijonov kron (+ 4.900/o).

Promet na progah, ki so jih imele c. kr. drž. železnice na lastni račun je bil sledeči: Prevozilo se je 148 milijonov oseb (+ 5 mil. = 3.830/o), skupna teža prtljage je znašala 216.574 ton (+ 4.100/o), brzovoznega blaga 1.148.732 ton (+ 7.170/o) in tovornega blaga 84.204.867 ton (9.240/o). Razen tega je bil promet na progah, ki jih je upravljala drž. železnica na račun lastnikov tale: Prevozilo se je 70 milijonov oseb, prtljaga je tehtala 37.887 ton (+ 3.690/o), brzovozno blago 167.184 ton (+ 13.750/o) in tovorno blago 14.782.901 (+ 19.520/o).

Denarni uspeh je bil sledeči: Redni dohodki so znašali 876.239 milijonov kron (+ 8.640/o) in sicer odpade od tega zneska na prevažanje oseb 183.922 (+ 5.470/o), na prtljago 8.039 (+ 5.670/o), na brzovozno blago 32.385 (+ 8.800/o) in na tovorno blago 562.503 (+ 9.210/o) milijonov kron. Rednih izdatkov je bilo 634.942 milijonov kron (+ 7.520/o), izmed katerih je bilo izdanih za plače uradništva, slug in delavcev 336.991 milijonov kron.

Da moremo dobiti upravni prebitek, moramo k zgornjim dohodkom in izdatkom prišteti še vse izredne postavke t. j. 1.287

odnosno 40.841 milijonov kron. Prebitek za l. 1912. znaša tedaj 201.743 milijonov kron ali za en km 14.430 K (13.338 K l. 1911), kar odgovarja 3.930/o (3.300/o) obrestovanja naložene glavnice. S.

*

Produkcija piva v Avstriji. Leta 1912. se je varilo v Avstriji 21.63 milijonov hl piva, za 1.09 milijonov hl = 4.80/o manj kot l. 1911. Varilo pa se je: na Nižje Avstrijskem 3.71 mil. hl, na Zgornje Avstrijskem 1.07 mil. hl, na Solnograškem 451.973 hl, na Štajerskem 1.3 mil. hl, Koroškem 239.114 hl, Kranjskem 1.06.733 hl, Primorskem 131.222 hl, Tirolskem 581.999 hl, Češkem 10.22 mil. hl, Moravskem 1.61 mil. hl, v Šleziji 565.456 hl, Galiciji 1.45 mil. hl in Bukovini 167.934 hl. Na Ogrskem se je varilo 24.71 mil. hl in v Bosni 147.300 hl; skupna produkcija monarhije znaša tedaj 24.71 mil. hl. Kar se tiče množine od posameznih tvrdk varjenega piva, stoji na prvem mestu meščanska pivovarna v Plznu z 981.400 hl, potem Dreherjeva pivovarna v Budimpešti z 649.025 hl, pivovarna v Smihovu s 624.000 hl, Dreherjeva pivovarna v Švehatu s 594.865 hl, Mautnerjeva pivovarna na Dunaju s 583.427 hl itd. Sk.

Slovensko trgovsko društvo v Celju.

Redni občni zbor se je vršil dne 6. julija t. l. v knjižnici čitalnice v Celju.

Predsednik g. Lukas otvori občni zbor, pozdravi navzoče ter odda besedo tajniku g. Rapušu.

Zapisnik lanskega občnega zbora se ni prečital, ker je bil itak objavljen v časopisih.

Živahno društveno delovanje prejšnjih let je v poslednjem času nekoliko ponehalo. To pa ne samo pri našem, temveč tudi pri drugih društvih. Gospodarske razmere so vplivale večinoma na to, da se delovanju društev ne posveti več ona pozornost kakor nekdanj, ko smo Slovence v Celju prešteli na prstih ene roke, kar pa osobito velja za naše društvo. Boj za obstanek zahteva od posameznih toliko duševnih in telesnih moči, da je pri trgovskem stanu nemogoče se baviti z društvenimi opravili; posebno pa to ne kaže mlajšim trgovcem.

V znamenju takih razmer vršil se je lanski občni zbor, pri katerem se je volil odbor, ki ga danes skoro ni več. Značilno je, da se pri našem društvu vsakdo brani prevzeti sploh katero odborniško mesto.

Na lanskem občnem zboru izvoljeni odbornik g. Diehl je izvolitev takoj nekoliko dni po občnem zboru odklonil. Na njegovo mesto se je poklical v odbor namestnik g. Kramar. Enako sta odločila med letom svoja mesta predsednik g. Leskovšek in odbornik g. Grajžar. Prevzela sta vsled tega agende g. Lukas in g. Strupi.

Društvo šteje danes 4 ustanovne, 80 rednih in 7 podpornih članov. Imelo je 5 odborovih sej, med katerimi zadnji dve nista bili sklepčni. Razen rednih sej so se vršili vsak četrtek sestanki slovenskih trgovcev, pri katerih so se obravnavale trgovske zadeve.

Učni tečaj za trgovske vajence se je moral zaradi nerednega obiskavanja opustiti. Stroški tečaja se iz nabranih prispevkov niso mogli prikriti ter je plačalo primanjkljaj v znesku K 42.92 društvo iz rednih dohodkov.

Z ozirom na pritožbe, došle društvu glede zapiranja trgovin po deželi, je društvo interveniralo pri pristojni politični oblasti.

Običajni plesni venček, ki ga je društvo prirejalo, je letos z ozirom na izredno kratek predpust izostal.

V zadevi, s čimer se je društvo imenom vseh slovenskih trgovcev pritožilo glede samonemških označb prejemne postaje na

železniškem voznem listu, isto še vedno ni dobilo rešitve od južne železnice.

Jezikovne razmere na postaji v Celju so neznosne ter se uradniki s slovenskimi strankami pogovarjajo le še v jeziku gluhonemih. Ako bi se prve slovenske tvrdke v Celju primerno po robu postavile, imeli bi kmalu slovenske uradnike; velja!

Iz blagajniškega poročila posnemamo, da je imelo društvo v pretečenem letu:

dohodkov	K 1574.70
izdatkov pa	„ 691.15
prebitek	K 883.55
glavnica znaša	„ 1780.82
fond bolniške blagajne	„ 2397.26
„ za izdajo reklame	„ 129.45

skupno društveno premoženje znaša K 5291.08

V imenu računskih pregledovalcev poroča g. Lukas, da so se računi pregledali in našli v popolnem redu ter predlaga da se poročilo odobri. Sprejeto!

V odbor so bili z vsiklikom izvoljeni: za predsednika gosp. F. S. Lukas, za odbornike gg. Emanuel Prica, Rudolf Stermecki, Dragotin Gobec, Ivan Bovha, Franjo Leskovšek, dr. Anton Božič, Josip Zabukovšek, Dragotin Cerlini, Ludvik Petek, vsi v Celju, potem gg. Anton Cvenkel, Št. Peter, Lovro Petovar, Ivanjkovci, Franc Uršič, Brežice. Za namestnike pa gg. Franc Kramar, Karel Goričar, Miloš Ivanšek in Anton Mislej vsi v Celju. Pregledovalci računov so gg. Josip Smertnik, Josip Berk in Franc Strupi.

Pri slučajnostih se je predlagalo, da društvo pristopi kot član snujoči se „Trgovski in obrtni zadrugi v Celju“ z enim deležem po K 100.— Soglasno sprejeto!

Ker ni nadaljnjih predlogov, zaključí g. predsednik občni zbor.

Trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Kongres narodnih strokovnih organizacij. V seji dne 31. pret. mes. se je sklenilo, da se pošljejo štirje delegati na kongres slovenskih narodnih strokovnih organizacij, ki bo 15., 16. in 17. avgusta v Ljubljani. In sicer bodeta dva delegata od trgovskega in obrtnega društva, dva pa od obrtnega kluba.

Društvene vesti.

Himen. Poročil se je 11. t. m. naš član g. Ivan Tramšak, trgovec v Dobropoljah z gospodično Julijo Šteh. Novoporočenca naša najiskrenejše čestitke.

*

Prispevek. Kolinska tovarna v Ljubljani je nakazala našemu društvu znesek 600 K kot prispevek za prvo polovico leta 1913. Hvala!

*

Pozor! Gg. člane opozarjamo, da nam je prijavljenih več trgovin, ki se prodajo, ozirom oddajo v najem. Posebno opozarjamo na ugodno priliko pri Sv. Križu pri Rogaški Slatini, kjer se proda, ozir. odda v najem prenovljena enonadstropna hiša, ki je še 10 let državnega davka prosta. V hiši je trgovina z mešanim blagom ter 6 sob za tujce. Hiša stoji blizu postaje, cerkve in kopališča. Za natančnejše pogoje se je obrniti do 31. t. m. na g. Josipa Drofenika, šol. vodja istotam, pozneje Bilje pri Gorici.

*

Etabliranje. Naš član g. Ivan Zeleznikar otvori s 1. septembrom t. l. v Idriji, v hiši g. L. Strosa št. 136 pod protokollirano tvrdko J. Zeleznikar manufakturno, konfekcijsko in mešano trgovino. Obilo sreče!

*

Izlet v Kamniško Bistrico. Dne 3. t. m. je priredil naš marljivi pevski zbor izlet k izviru Kamniške Bistrice. Pevcem so se pridružili tudi drugi člani z rodbinami, da je bilo vseh udeležencev okrog 50. Razpoloženje vseh udeležencev je bilo ves čas izborna, kar ni čudno, ker je krasna hoja ob divji in peneči Bistrici ter strmi, veličastni vrhovi gorskih velikanov navdušilo tudi neplatinice. Obedovalo se je v koči „Slov. plan. društva“ in s posebno pohvalo moramo omenjati, da je bila postrežba jako dobra in je bil vsakdo zadovoljen. Pevski zbor je na prostem pod večjim vodstvom vrlega pevovodje g. Zorko Prelovca zapel več pesmi in žel obilno pohvalo. Izlet je bil jako dobro aranžiran in je zadovoljil vsakega udeleženca. Želimo si še več takih izletov v krasno prirodo!

*

Izkaz društvene posredovalnice v Ljubljani. Sprejme se: 3 kontoristi, 2 poslovodja, 1 skladiščnik, 5 pomočnikov meš. stroke, 2 pomočnika železniške strne, 2 kontoristinj, 1 blagajničarka, 9 prodajalk, 5 učencev in 3 učenke. — Službe išče: 3 knjigovodji, 4 kontoristi, 4 poslovodji, 6 skladiščnikov. 22 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železniške stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov špecerijske stroke, 16 kontoristinj, 10 blagajničark, 15 prodajalk, 6 učencev in 2 učenki. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

*

Pozor! K današnji številki so priloženi prospekti izboljšane Tolstovrške slatine ter prosimo, da vsak trgovec prospekt pazno prečita in za poskušnjo vsaj nekaj naroči. Uverjeni smo, da bode vsak gotovo zadovoljen in stalno naročal to mineralno vodo. Vrelec se je moderno uredil tako, da ne le ne uhaja ogljikova kislina, temveč se je našel in spojil nov, močno ogljikovo-kisel prtok. Sedaj lahko tekmuje „Tolstovrška“ z vsemi najboljšimi vodami, ker se čvrsto peni, ima reze okus ter ostane tudi čista in dobra. Priporočamo, da bi vsak trgovec naročal ter odjemalcem priporočal edino domačo kislno vodo „Tolstovrško“. Svoji k svojim!

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja 8. avgusta 1913.

I. V društvo se je sprejelo 9 rednih članov.

II. Obolenje je prijavilo 34 članov.

III. Bolniških stroškov se je izplačalo 17 članom v znesku K 1891.27.

IV. Določilo se je, da se sprejmejo kot člani tudi hranilnični uradniki.

V. Dopisov se je rešilo 63.

Trgovci, prispevajte za trgovski dom!



≡ Upeljana v najvišjih krogih! ≡



≡ Razpošilja se na vse dele sveta! ≡



Zboljšana „Tolstovrška slatina“ koroška planinska kislavoda. □□□□

Četrto ure od Guštanja ali 1 uro od Spod. Dravograda na Koroškem je pod Tolstim vrhom vrelec kisle vode ali slatine. Znan je kot izborna zdravilna voda že od nekdaj in ljudje visoko čislajo „Tolstovrško slatino“ radi njene izborne zdravilne moči in ker je vsled prijetno-rezkega okusa zelo osvežujoča namizna kislavoda.

Vrelec daje le malo vode — na minuto le po dva do tri litre — a voda je ogljenčeve kisline polna, alkalično-muriatične slatine, to je: vsebuje zelo mnogo zdravilnih rudninskih snovi in je mnogo boljša, kakor pa slatina iz vrelcev, ki dajejo sicer mnoge vode, a so slabe, rudninskih snovi prazne kisle vode. „Tolstovrška“ izvira neposredno iz skale in se steklenice polnijo kar iz skalnega vrelca.

Gospod prof. Mittereger je konstatiral v tisoč delih „Tolstovrške slatine“ sledeče:

Kalijev sulfat	4.30 mgr
„ klorid	67.10 „
natrijev klorid	432. — „
„ karbonat	795. — „
magnezijev karbonat	98.70 „
kalcinus „	237.50 „
železni „	— 37 „
glina	7.75 „
kremenčeva kislina	— 70 „
svota stalnih sestavin	1651.72 mgr
prosta ogljikova kislina	1785.32 „
volumni odstotki	90.6 %
temperatura vrelca 10° C.	

„Tolstovrška slatina“ vsebuje torej te glavne sestavine: natriumklorid, natron, magnezijo in apno v sestavinah z ogljikovo kislino.

Radi svoje izborne zdravilne moči rabijo „Tolstovrško slatino“ po bolnišnicah in klinikah. Odlikovana je bila „Tolstovrška slatina“ na mednarodni razstavi v Inmostu l. 1896 in na zdravstveni razstavi na Dunaju l. 1899. Imenitni zdravniki strokovnjaki so izrekli laskava priznanja, da ima „Tolstovrška slatina“ zdravilno moč, ker vsebuje velike množine zdravilnih rudninskih snovi. Izmed mnogih priznanj navedemo le eno.

Cesarski svetnik, med. dr. Franc Wikulill, ki je „Tolstovrško slatino“ leta in leta preiskuševal, piše o njej to le: „Učinek: Tolstovrška slatina pospešuje prebavljanje, tek, odvajanje vode in blata in ojačuje vdihavanje in izdihavanje, ter se naj uporablja A za namizno pijačo in B za zdravilo.

A. Namizna pijača.

Prijetno kislav-rezki okus, hladna svežost in čistost studenca, biserno čista ogljikova kislina omogočuje „Tolstovrško slatino“ da je okusna namizna pijača. Posebno porabljiva je „Tolstovrška“

Cene in plačilni pogoji na drugi strani. □ Prospekti in reklamne tiskovine zastoj in poštnine prosto.

vrška slatina“ za primes vinu, ker dobi vino vsled velike vsebine natrona, ki se zveže z vinsko lisino, posebno dober in prijeten okus in tudi ne barva vina tako, kakor druge slatine. Vsled tega se komaj dobi slatina, ki bi bila tako izvrstna namizna pijača, kakor je „Tolstovrška“, ki se tudi za brizgance zelo priporoča.

Za daljšo uporabo se „Tolstovrška slatina“ posebno v sledečih slučajih priporoča:

1. Koder imajo slabo pitno vodo.
2. Pri različnih epidemijah, kakor na pr. pri vročinskih in pa pri kolerskih.
3. Pri mrzličnih boleznih, kjer se žeja poviša, je rezki okus „Tolstovrške slatine“ bolj razsvežljiv nego tudi dobra pitna voda.
4. Za pijačo pri opulentnih kosilih za vse, ki so navajeni na različne praške za prebavljanje, ker je učinek „Tolstovrške slatine“ ugodnejši, od vseh teh praškov.
5. Med okrevanjem po različnih boleznih.
6. Za napravo limonade in za mešanje drugih sadnih sokov.

B. Uporaba „Tolstovrške slatine“ za zdravilo.

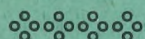
1. Učinek „Tolstovrške slatine“ obstoji največ na tem, ker vsebuje veliko množino proste in na pol vezane ogljikove kisline, natrijevega karbonata in natrijevega klorida in v mali množini tudi kalijevega sulfata. Ta učinek se pokazuje v prvi vrsti pri sluznicah v požiralniku, grlu in pljučni mreni v tem, ker katare teh sluznic zelo olajšuje na ta način, da odstranjuje neprijetno suhoto v požiralu in da se razpuščajo sluze ter se omogočuje lahko izmetavanje. To pa velja posebno tudi za začasni požiralni katar strastnih kadilcev, vsled česar se jim ne more „Tolstovrške slatine“ nikdar dovolj priporočati. — Kadilci in pevci! Katare, zasliženje itd. z ničemur hitreje in bolje ne odpravijo, kakor če pridno pijejo in grgrajo „Tolstovrško“ dijetično kislo vodo.

2. Učinek na prebavljanju: Želodčni krči se po prosti okljikovi kislini „Tolstovrške slatine“ pomirijo, nepotrebne kisline v želodcu se neutralizirajo, s čemur se odpravijo zgage, dispepsije, želodčni in črevesni katari in uredijo odvajanje.

3. Učinek na vodoodvajanje: Protin in kamenotvarjenje se vsled pomnoženega odvajanja vode odstrani.

4. Pa tudi mnoge akutne mrzlične (vročinske) bolezni na pr. legar, davica, škrlatica, ošpice itd., se po rabi „Tolstovrške slatine“ ozdravljajo, kajti v njej se nahajajoče ogljikovo-kisle alkalije vplivajo ugodno na sluznice pri dihanju in prebavljanju.

Vrelec so strokovnjaki pravkar tako srečno uredili, da sedaj „Tolstovrška“ res lahko konkurira z vsako drugo kislo vodo. Vrelec se je hermetično zaprl in našel se je novi pritok, ki je bogat na ogljikovi kislini. Vsled tega „Tolstovrška“ sedaj zelo močno mozira in ostane tudi čista in dobra. Zadnji čas je došlo mnogo pohvalnih pisem, ker odkar je vrelec preurejen je res najboljša kislavoda, in vsak ki jo sedaj naroči je prav zadovoljen. „Tolstovrško“ rabijo sloveči zdravniki zase in za bolnike ter cele bolnišnice.



Znižane cene „Tolstovrške slatine“ za l. 1913

pošta Guštanj, žel. postaja Spod. Dravograd (Koroško).

1	zaboj	á	25 1½ l	steklenic	K	9.—	} z embalažo vred
1	„	á	50 ½ l	„	„	11.—	
1	„	á	50 ¾ l	„	„	9.—	
1	„	á	25 ¾ l	„	„	5.—	

Cene — postavljeno na železniško postajo Spodnji Dravograd.

Preprodajalcem popust.

Za vozni list in dovoz se računa 40 h, kar se z voznim listom povzame. Za poškodbe med vožnjo ne prevzamemo odgovornosti. Pošilja se proti povzetju do 60 K. — Zaboje in prazne steklenice sprejemamo nazaj, če so v dobrem stanju in postavljene franko v Spodnji Dravograd, po naslednjih cenah:

1½	1½	¾ l	steklenice z zabojem vred
12	8	6	vin. kos.

Za znižanje retour tarife je potrebna sledeča označba na voznem listu: „Prazne steklenice za mineralno vodo — nazaj!“ — Če pošlje kdo ob enem z novim naročilom prazne steklenice in zaboje nazaj, se mu zaračunajo pri novi pošiljavi po zgoraj navedenih cenah, če pa zahteva za prazne steklenice in zaboje plačilo v gotovini, izplačamo le 80%.

Steklenice od drugih voda vseh vrst se sprejemajo po najnižji ceni v polnitev in v proti račun. — Voda se mora na suhem prostoru shraniti tako da steklenice leže da ostanejo zamaški vedno mokri tedaj ostane voda dobra in močna.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

 **4 1/2 %** 

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

== Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. ==

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjčni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

 **4¹/₂ 0/0** 

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopija proti 5 ¹/₄ % obrestim in najmanj ³/₄ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

1883
3000-1819

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- | | |
|---|---|
| <p>1.) <i>J. Skalar</i>: Obrtna sodišča in odvetniki.
2.) <i>Dr. K. Hinterlechner</i>: Praktiška geologija.
3.) Železniške tarife.
4.) <i>Val. Žun</i>: Nekatera poglavja iz finančne vede.
5.) Iz trgovske prakse:
 Na kaj se mora paziti pri nakupovanju zrnja. — Terjaj! — Bodi previden v informacijah.
6.) Raznoterosti:
 Ogromni gospodarski napredek Rusije. — Slovenska trgovska šola v Trstu (s pravico javnosti). — Slovenska</p> | <p>trgovska šola v Trstu. — Pomanjkljivo knjigovodstvo — Star greh naših trgovcev. — Kava.
7.) Statistika:
 Družba z omejeno zavezo v Avstriji l. 1912. — Promet v tržaškem pristanu l. 1912. — Izvoz Avstro-Ogrske na Japonsko.
8.) Osnovanje trgovsko-obrtne kreditne zadruga v Celju.
9.) Društvene vesti.
10.) Konkurzi.</p> |
|---|---|

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglašom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in **upraviništvo**: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lasna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:
J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.
Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.
Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo
za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.
II. del: Cena vezani knjigi 2 K.
III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.
Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“

Slovenski trgovci!
Prispevajte za
Trgovski dom!

Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!



Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.



Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

P. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄%

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikalanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemi nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski : : : :
čebelni pitanec : : : : :

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. septembra 1913.

Štev. 9.

Obrtna sodišča in odvetniki.

J. Skalar, Dunaj.

S postavo z dne 27. novembra 1896 drž. zak. št. 218, se je mnogo izpremenilo v zasledovanju zahtev, izvirajočih iz obrtno-službenega, torej tudi trgovsko-službenega razmerja. Dotlej so obstojali izredno komplicirani kompetenčni predpisi. Od sankcioniranja omenjene postave pa pridejo pri označenih zahtevah v poštev: a) razsodišča zadrug, b) obrtna sodišča in c) redna sodišča.

a) Razsodišča zadrug pridejo le v poštev, ako se stranke podvržejo prostovoljno razsodbi, naj si bo že, da to pogodbeno ugotovijo, ali pa da izroči en del tožbo pri razsodišču, drugi se pa povabilu razsodišča glede zaslišanja odzove in prizna njegovo pristojnost. Vendar je kompetenca teh razsodišč omejena na spore radi delovnih, učnih in mezdnih razmer med člani zadrug in njih pomožni delavci. Razsodišče posluje kot poravnalni ali razsodilni senat. Poravnave in razsodbe se lahko izvedejo upravnim putem. Pritožbe proti razsodbam združnih razsodišč se vlagajo pri obrtnem sodišču.

b) Obrtna sodišča. Predpisi glede organizacije, kompetence in poslovanja teh sodišč spadajo v področje civilnega procesa. Omenim naj tukaj le sledeče:

1.) Obrtno sodišče je glede dodeljenih spornih zadev le tedaj kompetentno, ako ni v to določeno razsodišče zadruga.

2.) Prisedniki in njihovi namestniki se volijo v enakem številu od delodajalcev in delojemalcev.

c) Redna (okrajna) sodišča pridejo pri označenih spornih zadevah tedaj v poštev, ako zanje obrtno sodišče ni pristojno. To je tudi v tem slučaju, ako v kraju, kjer je podjetje, ne obstoji obrtno sodišče.

V predstojećem smo spoznali faktorje, ki morejo odločevati pri sporih radi delovnih, učnih in mezdnih razmer. Tako pri razsodiščih zadrug, kakor pri obrtnem sodišču je dovoljeno strankam, zastopati se po sorodnikih, poslovodjih ali nastavljenih kot pooblaščenih. Tudi zastopstvo po stanovskih kolegih je pod gotovimi pogoji dovoljeno. Odvetniki doslej pri obrtnih sodiščih niso bili pripuščeni.

Justični odsek državnega zbora je pa pri posvetovanju o odvetniškem redu sklenil, naj se odslej odvetniki pripuste tudi k zastopstvu pred obrtnimi sodišči in da se naj odpravijo vse omejitve, ki jih vsebujejo postave v tem oziru. Dalje je odsek sklenil, da naj odslej v pravnih zadevah sploh le odvetniki zastopajo stranke. Z ozirom na dosedanje prakso bi imelo sprejetje teh sklepov za posledico važne izpremembe dosedanjega postopanja pri obrtnih sodiščih. Omenil sem že, da je dozdej tudi kdo drug (ne odvetnik) zastopal stranko. In odslej naj jo zamore zastopati izključno le odvetnik! Razume se, da so omenjeni sklepi razburili interesirane kroge v veliki meri in čulo se je mnogo glasov za, še več pa proti izpremembi. Vsled nastalega gibanja je sklenil tudi justični odsek, svoj sklep glede zastopstva odvetnikov pri obrtnih sodiščih reasumirati in zdaj delajo merodajni faktorji v dosegu kompromisa, ki naj zadovolji obe stranki. Ena teh — obrtniki in nastavljeni — zahteva, naj ostane vse pri starem, druga — odvetniki — pa, da se jim morajo že enkrat odpreti vrata tudi v dvorano obrtnega sodišča.

Vprašanje je tako važno in tako dalekosežnega pomena, da mora zanimati vse trgovske kroge. Strokovni časopisi, tako trgovski kakor odvetniški, in obojestranske korporacije, so že v obilni meri preresetali sporno zadevo. Iz tozdevnih sklepov, glasov proti pripustitvi in za isto, naj posnamem splošno važne in izrazim svoje nepristransko mnenje.

Kaj govori proti pripustitvi odvetnikov k obrtnim sodiščem?

Ko se je obravnavala postava o ustanovitvi obrtnih sodišč, se je izključitev odvetnikov od teh sodišč sklenila po treznem premisleku. Zanimivo je v tem oziru poročilo tedanjega poslanca dr. Baernreitherja, ki izvaja med drugim tudi sledeče: »Komisija, ki se je posvetovala o novi predlogi, je sklenila, da je izključitev odvetnikov od obrtnih sodišč potrebna radi pospešitve in cenejšega postopanja. Ta sklep je pa tembolj sprejemljiv, ker so obrtnim sodiščem predložene sporne zadeve izključno obrtnega in le redkokdaj juridičnega značaja. Ne da se sicer

tajiti, da gre tudi pri obrtnih sodiščih lahko za visoke svote, pri katerih bi bilo juridičnega sveta želeti. Toda ta svet si vsak že lahko poprej izposluje in končno je vsakemu prosta pritožba (vzklic), tako, da ima interesent advokatsko zastopstvo vsaj v drugi inštanci.

Tudi pri trgovskih sodiščih v Nemčiji je zastopstvo po odvetnikih izključeno. Komisija državnega zbora je našla, da bi postal socialni značaj obrtnega sodišča, ki obstoji v neposrednem občevarju sodišča s strankami, zopet iluzoričen, ako bi se odvetniki pripustili k zastopstvu, posebno bi se pa postopanje podražilo, razprave zavlačile in poravnave otežkočile. Ako se pripuste odvetniki, se bo izcimilo brezdvomno posebne vrste specializovstvo, ki stvari nikakor ne bo v prid. Proti pripustitvi so se izrekli vsi pomočniški odbori in tudi velik del podjetnikov. V Švici spada postavodaja glede obrtnih sodišč v delokrog okrajev (kantonov). In tudi te postave izključujejo zastopstvo po odvetnikih, ker bi v nasprotnem slučaju ugovarjalo glavnemu principu sodišča — sodbi po izvedencih brez zunanega vpliva.«

Eden najvažnejših razlogov, ki govori proti pripustitvi, je pa denarna stran in posledica pripustitve. Na vsak način se bi potem procesiranje podražilo. Res je sicer, da pri tožbah, pri katerih gre za visoke zneske, ne igrajo pravdni stroški skoro nobene vloge. Ali pri obrtnih sodiščih se je doslej obravnavalo le o manjših zahtevkih, saj je šlo pri več kot 20.000 slučajih za zneske pod 100 kron. Jasno je tedaj, da bi tukaj stroški pogostokrat višino zahtevka (toženega zneska) presegali! Stroški so tedaj glavni vzrok odklonitve. Že v omenjenem poročilu pri ustanovitvi obrtnih sodišč je izrečeno, da bi v slučaju pripustitve odvetnikov delodajalec imel vedno odvetniško zastopstvo. Nemogoče pa je in nemoralno, da bi bil v tem slučaju delojemalec brez odvetnika. Dobiti bi ga moral brezplačno kot revež, kar bi ga gotovo zelo užalilo. V teku let pa so se razmere zelo spremenile. Danes se boje delodajalci ravnotako pripustitve odvetnikov k obrtnim sodiščem kakor delojemalci. Prvi se boje stroškov, ker upravičeno s tem računajo, da bodo organizacije svojim članom izposlovale brezplačno zastopstvo; druge pa nasprotujejo, ker mislijo, da bodo izključno le odvetniki in ne več stanovski tovariši pripuščeni k zastopstvu, kar bi organizacije stalo lepe denarje.

V tem oziru sta tedaj podjetnik in delavec enega mnenja in pridružuje se jima tudi — sodnik obrtnega sodišča, ki je vobče s sedanjimi razmerami, prisedniki — izvedenci, zadovoljen.

Kaj govori za pripustitev odvetnikov k obrtnim sodiščem?

V prvi vrsti sotrudniški zakon iz leta 1910., v katerem je izrečena pristojnost obrtnega sodišča pri večini spornih zadev, ki izvirajo iz službenega razmerja, dolo-

čenega v tem zakonu. Zdaj se razteza sodba obrtnih sodišč tudi na sporna vprašanja, ki morejo biti izredno zamotana in tudi vrednost spornega predmeta je zdaj lahko precej visoka. Omenjam naj le predčasno prekinjenje službenega razmerja višjih nastavlencev, sporna vprašanja glede provizije, sporne zadeve pri tolmačenju konkurenčne klavzule, odpovedne dobe itd. itd. Ta vprašanja so za posameznika dostikrat tako dalekosnežnega pomena, da je odvisna od pravilne razrešitve mnogokrat eksistenca osebe. Popolnoma naravno je tedaj, da se pritegne tako važnim obravnavam jurist-strokovnjak, ker le ta je v stanu, razrešiti zamotana vprašanja zadovoljivo in udejestiti na zakoniti podlagi strankine zahteve. Saj je pri tem sodniku na prosto voljo dano, ozirati se tudi na izjave prisednikov obrtnega sodišča.

V koliko so upravičeni razlogi za pripustitev odvetnikov k obrtnim sodiščem in proti isti?

Nasprotniki odvetnikov trdijo, da se bi postopanje po pripustitvi odvetnikov izdatno zavlačevalo in da se poravnave radi plačevanja stroškov ne bodo mogle v tako izdatnem številu vršiti kakor doslej. Istina je, da leži velika prednost obrtnih sodišč ravno v tem, da jako hitro poslujejo. Zanimiva je tozadevna statistika, ki nam kaže, da je trajalo postopanje od vložitve tožbe do dokončane procesa v približno 2000 slučajih le en dan, v več kot 4000 slučajih samo dva do tri dni in približno 8000 slučajih štiri do sedem dni. Prav res bi bilo tedaj obžalovati, če bi se ta doba vsled pripustitve odvetnikov podaljšala. Odvetniki in njih pripadniki tudi vsakojako zavlačevanje odločno zanikujejo. Opirajo se na to, da nimajo odvetniki po civilnopravnem redu nobenega vpliva na podaljšanje procesa. Dalje kažejo na to, da se morajo obrtnopravne obravnave dostikrat preložiti, ker so opustile stranke v tožbi navesti vse dokaze. Ako pa se vporabi pri teh zadevah tudi odvetnik, bo pravčasno preskrbel ves dokazilni material, pred obravnavo bo zaslišal razne priče in zbral bo vse za postopanje potrebne dokaze. Pred vpeljavo civilnopravnega reda so morda odvetniki res lahko vplivali na dobo procesa, ali dandanes bi izdala sodišča takoj stroge odredbe, ki bi izključevale vsako zavlačevanje.

Glede nemogočnosti poravnave poudarjajo odvetniki in njih privrženci, da pritegnitev odvetnikov k obrtnim sodiščem nikakor ne more imeti za posledico nemogoče poravnave. Obrtna sodišča že zdaj uspešno delujejo v tem oziru, to jim je že prešlo tako v meso in kri, da svoje dosedanje prakse nikakor ne bodo opustila. Kako blagodejno so vplivala obrtna sodišča, nam kaže statistika, glasom katere je bilo leta 1909. izmed 25.000 slučajev približno 17.000 in leta 1910. izmed 26.000 slučajev približno 18.000 slučajev poravnanih, oziroma rešenih brez pravomočne rabsodbe.

Med razlogi, ki govore za pripustitev, navedel sem tudi sedanjim časom (po sotruniškem zakononu) primerno visokost spornega predmeta in sploh važnost spornih vprašanj v mnogih slučajih. Vendar je treba tudi v tem oziru pravičnega razmotrivanja. Predvsem je treba do- gnati, ako je število takih tožb res tako veliko, da je pri- pustitev odvetniškega stanu k tem obravnavam upravi- čena. Pri tem pride še v poštev, da je strankam itak dana prilika v prizivni obravnavi doseči drugo razsodbo. In k prizivnim obravnavam so odvetniki že danes dopuščeni. Zopet je statistika, iz katere razvidimo upravičenost omenjene zahteve. Važna so leta pred in po sprejetju so- trudniškega zakona, tedaj l. 1909. in l. 1910. Izmed 24.992 slučajev je šlo leta 1909. v 21.406 slučajih za sporne pred- mete izpod 100 K, v 3150 slučajih za 100 K do 1000 K in v 248 slučajih za več kot 1000 K. Leta 1910. je pa že bilo izmed 26.379 slučajev več kot 400 slučajev s spornim predmetom nad 1000 K. Kaj razvidimo iz tega? Da je večina tožb radi manjših zneskov, pri katerih bi prišli odvetniški stroški prav resno v poštev, da pa tudi raste od leta do leta število onih procesov, v katerih se gre za višje zneske. V a ž n o s t marsikaterih slučajev pa govori brezdvomno za pripustitev.

Predlogi, ki naj bi oba dela zadovoljili.

Tako delojemalci in delodajalci na eni, kakor od- vetniški stan na drugi strani, zastavljajo vse svoje moči, da bi zmagali s svojimi naziranj in predlogi. Razume se, da se morejo odvetniki uspešnejše boriti, saj so vsled homogenitete tovarišev, enakih misli. Pa tudi trgovski stan ne drži križem rok in tako se čujejo — saj živimo v dobi kompromisov! — tudi tozadevni kompromisni pred- logi. Da bi se odvetniki m o r a l i privzeti, dandanes pač ni več govora in tudi odvetniki zahtevajo le, da naj se onim strankam, ki žele njihovo zastopstvo pri obrtnem sodišču, to dovoli. S tem bi bilo odstranjeno žaljenje od- vetniškega stanu, ki leži v dosednji izključitvi. Casopis »Das Recht« predlaga, naj troški zastopstva pred obrtnim sodiščem ne presegajo nikdar 20% višine spornega pred- meta. Na ta način bi se seveda dostop odvetnikov iz- datno omejil, vendar bi pri višjih spornih zadevah vse- kakor razultirali precejšnji zastopniški stroški. Justični odsek je tedaj sklenil, naj se plačujejo odvetniški stroški sploh še le pri zneskih nad 1000 K. Na ta način bi se na- zadnje oba dela zadovoljila. Vendar je treba pomisliti, v katerih bi šlo za manjše svote, in na ta način bi imeli zopet one zgoraj omenjene neljube posledice.

Najboljši se mi zdi tedaj predlog, naj bo do zneska 100 K, t. j. v slučajih, v katerih ni dovoljen noben vzklic, zastopstvo po odvetnikih sploh izključeno; pri spornih zadevah za 100 K do 1000 K, pri katerih je vzklic do- voljen in je bil odvetnik po obstoječih postavah tudi do sedaj pripuščen, naj bo zastopstvo sicer na prosto voljo dano, vendar naj se povrnitev stroškov

zmagujoči stranki ne prisodi in še le pri spornih predmetih nad 1000 K naj se izreče tudi plačilo zastopniških stroškov

Praktiška geologija.

Spisal dr. K. Hinterlechner.

Dalje.

Železo.

Uporaba železa je eno izmed glavnih meril, po katerih smemo presojati kulturno stopnjo kakega naroda. Čim večja je uporaba železa, tem višji je tudi kulturni nivo dotičnega naroda. Poljedelec potrebuje, dokler stoji na najnižji stopnji, le prav malo železnih priprav. Dosti več jih že rabi mali obrtnik; v nikakem razmerju pa še ne soji z industrijskimi podjetji, katerih gonilna sila je stroj. Brez strojev si niti misliti ne mo- remo sedanje kulture ter družabnega ustroja, in naj upo- števamo dandanašnje agrikulturne, industrialne, pro- metne ali pa končno tudi brambne stroje (puške itd.).

Vkljub tej važnosti železa so spoznali njega pomen pravzaprav razmeroma pozno. Ne da se tajiti, da sega uporaba železa zelo daleč v preteklost, a ravno tako je nepobitna resnica, da se je razvila železna industrija v v e l i k i m e r i š e l e v drugi polovici 19. stoletja. Temu je vzrok, da se nahaja železo v naravi le prav redko sa- morodno (glej št. 3., str. 26.); kar ga rabi človeška družba, se ga mora natopiti v plavžih iz rud. Posled- njemu se je pa priučil človek v v e l i k i m e r i p a č š e l e pozno. Še leta 1800 je znašala produkcija g r o d e l j n a ali sirovega železa (Roheisen) na v s e m s v e t u le ne- kako 825.000 ton. Kako se je razvijala ta industrija po- zneje, nam povedo sledeče številke. Leta 1850. so nato- pili že 4.750.000 ton, leta 1900 pa 41 milijonov, devet let pozneje (1909) že 61 milijonov in leta 1910. celo 65 mili- jonov ton železa.

Iz naslednjega se razvidi dalje, kako so sodelovale posamezne države pri produkciji železa leta 1910.:

Zedinjene države severnoameriške	28 milijonov ton		
Nemčija	15	»	»
Anglija	10	»	»
Francija	4	»	»
Rusko	3	»	»
Belgija	1.8	»	»
Vse ostale države skupaj	3.2	»	»

A v s t r i j a je producirala brez Ogrske v nave- denem letu (po uradnih podatkih) 1.5 milijona ton gro- deljna ali sivega železa v vrednosti 120,233.559 kron.

Če ne upoštevamo Belgije, ki je nevtralna država, se vidi iz navedenih števil, da je produkcija železa torej tudi v ozki zvezi z narodno-gospodarsko silo držav, in da vpliva dalje ta produkcija posredno tudi na mednarodno pozicijo vsake države. V istem zmislu go-

vore te številke, če jih primerjamo z ozirom na razmerje trozveze (Avstrija in Nemčija) ter tripelentente (Anglija, Francija in Rusija).

Vse železo natopimo torej v plavžih. Poslednji so zgradbe, ki so podobne obnem 20 do 30 metrov visokim, ogromnim pečem in dimnikom. Na dnu plavža zažgo veliko grmado oglja ali koksa ter nasujejo potem od zgoraj razdrobljene rude nanjo. Posamezni kosi rude so kot pest debeli; v prah zdrobljene snovi se ne sme primešati mnogo. Čisti rudi je treba dodati nekaj fluorita, granata, amfibola ali apnenca, da se hitreje tali. Na vsako plast rude nasujejo zopet plast oglja ali koksa; spodaj pa dovajajo gorivu razgretga zraku. Pri tem ravnanju se vžge vse oglje ali ves koks ter razkroji rudo.

Železo se zbira na dnu plavža, odkoder potem odteka. Železni rudi primešane rudnine pa tvorijo nove kemijske spojine. Te imenujemo s skupnim imenom: troska ali žlindra (Schlacke). Ker je žlindra mnogo lažja od natopljenega železa, plava na njem, in zabrani, da bi se spojilo železo v tem stadiju z zračnim kisikom.

V plavžih natope dnevno 150 do 600 ton sirovega železa; v to porabijo približno ravno toliko koksa in nekako trikrat toliko rudne zmesi. Razume se, da so te množine lahko sorazmerno manjše.

Vse železo delimo splošno v dve skupini, in sicer:

a) v sirovo železo ter

b) v kovno železo.

a) V sirovem železu je več kot 2,6% tujih snovi; navadno jih je 9 do 10 odstotkov. Kot tuje snovi se smatrajo: poleg drugih zlasti ogljik (2 do 5%), silicij in fosfor.

Sirovo železo je krhko; kovati se ne da, ker postane zadostno segreto hipoma kapljivotekoče, ne da se preje omehča.

Sirovo železo, ki ga dobivajo vsega direktno iz železnih rud, je izhodišče za vso železno industrijo. Po njegovih posebnih lastnostih ga dele v tri pododdelke, ki so:

1. sivo, sirovo železo,
2. belo, sirovo železo, in
3. feromangan.

1. Sivo, sirovo železo ima v sebi 1 do 3% silicija; velik del njegovega ogljika se izpremeni pri ohlajenju v grafit. Prelomne ploskve so sive barve. Sivo, s. ž. je mečje in manj krhko nego belo, sirovo železo. Iz sivega s. ž. izdelujejo pred vsem železno lito robo. Zato se imenuje tako železo navadno lito ž.

2. Belo, sirovo železo nima mnogo silicija v sebi, zato se mu grafit ne pozna. Ta snov je zelo trda in krhka. Iz nje izdelujejo kovno železo. Belo s. ž. se lažje topi nego sivo.

3. Feromangan je zlitina (Legierung) železa (latinsko ime: ferrum) in mangana; poslednjega je v njej 25 do 85 odstotkov. Poleg mangana vsebuje do 7,5% og-

ljika. Feromangan se rabi v nekaterih slučajih za proizvodnjo kovnega železa. Njegova barva je rumenkastobela.

b) Kovno železo ima tujih primesi, zlasti ogljika, manj kot 2,6%, navadno celo manj kot 1,5% v sebi. Kadar segrevamo tako železo primerno, se polagoma omehča; pri zadostni temperaturi, ki je večja kot pri sirovem železu, se končno tudi raztopi. Zaradi teh lastnosti se da kovati; da se pa tudi raztezati in variti.

Po načinu, kakor proizvajajo kovno železo, razlikujemo dve vrsti:

a) varjeno železo (Schweisseisen) ter varjeno jeklo (Schweisstahl) in

b) lito, kovno železo (Flusseisen) ter lito jeklo.

a) Varjeno železo se proizvaja iz sirovega železa, ne da bi ga raztopili. To se zgodi pri temperaturi, ko se da sirovo variti. Vsled tega načina izdelovanja se nahajajo v njem včasih mali deli žlindre. Varjeno železo, ki ima v sebi več kot 0,5% ogljika, se imenuje varjeno jeklo, to se da kaliti (härten, stählen) v vodi. Ako je manj nego 0,5% ogljika v snovi, se imenuje pravzaprav varjeno železo. To se ne da kaliti, pač pa je bolj raztezno (dehnbar) nego jeklo.

b) Lito, kovno železo, proizvajajo iz raztopljenega sirovega železa. Žlindre ni nič v njem vsled tega. Ako je več kot 0,5% ogljika v tej snovi, se da kaliti; iz takega železa izdelujejo torej lito jeklo (Flusstahl). Lito, kovno železo v pravem pomenu besede, ima manj nego 0,5% ogljika v sebi.

Kemično popolnoma čistega železa se ne proizvaja, ker je nerabno. V železu, ki se ga rabi v življenju, je ogljik stalna primes. Poleg tega se pa nahajajo v njem še različne druge snovi. Nekateri med njimi mu dajo posebne lastnosti; zlasti n. pr. krom, nikel in volfram.

Kako se spreminja vrednost železa, vštevši železno rudo, vsled industrijskega obdelovanja, kažejo sledeče številke:

50 kg železne rude stane na mestu produkcije	povprečno K	—45
50 „ sirovega železa	„	5—
50 „ Bessemerjevega jekla	„	8-50
50 „ železne lite robe	„	9—
50 „ kovnega železa	„	12—
50 „ pločevine	„	14-40
50 „ žice	„	15-60
50 „ litega jekla	„	32—
50 „ nožnih rezil	„	1800— do K 2600—
50 „ najmanjših peres za ure	„	48 milijonov.

Snovi, ki so iz jekla, so torej pogojno več 100krat dražje od enako težke množine čistega zlata (T. F. Han-ausek).

Kako velika so podjetja, ki se pečajo z izdelovanjem železnine najrazličnejših vrst, pa uči to-le: V Kruppovem podjetju v Essenu na Nemškem je zaposlenih 72.000 (tisoč!) oseb; v znani »Vereinigte Königs-und Laurahütte« v Zgornji Šleziji je pa nastavljenih 18.000 delavcev.

Železo je sicer najcenejše izmed vseh kovin, ki jih izkoriščamo. Denarna vrednost vsega sirovega železa, ki se ga natopi na leto na vsem svetu, pa presega vrednost vseh ostalih kovin kar za eno celo polovico. Pri tem je treba vpoštevati, da spadajo tu k ostalim kovinam tudi zlato in srebro.

Pri tako ogromnem konzumu, kakor smo ga dognali zadevno železa, se vsiljuje samo po sebi vprašanje: Kako dolgo pa bodo zadostovali zemski železniki, če se bo stopnjeval konzum železa v isti meri kakor sedaj, tudi še v bodočnosti? Neizčrpni tudi zemski železniki niso!

Za sledeče glavne producente železa so izračunali v tem oziru to-le pod pogojem, da bo rasel konzum železa v isti meri kot doslej:

Anglija ima železnih rud še za kakih 50 let
Združene države severo-ameriške jih imajo še

za kakih	90 »
Nemčija za	100 »
Francija za	300 »
Evropa sploh jih pa ima za	140 »

Sila kola lomi. Če ne poprej, se bodo ljudje potrudili vsaj tedaj, ko se bodo bližali sedanji naši železniki svojemu koncu, da zboljšajo plavžarske metode. Vsled tega bodo vstanu pritegniti v območje tehnike, vsaj nekaj nahajališč, ki se jih dandanes ne more izrabljati. S tem bo vsaj za silo nekoliko pomagano. Dalje smemo domnevati, da bodo še našli novih nahajališč itd. Faktično zmanjkalo bo torej železnih rud šele čez par sto let. Dalje prih.

Železniške tarife.

(Dalje.)

C. Računanje voznine.

I. Za računanje voznine

v notranjem železniškem tovornem prometu je mero-dajna železniška tarifa I. del, oddelek B. za avstro-ogrske in bosansko-hercegovinske železnice s posebnim tarifnim obrazcem: a) za brzovozno in b) za tovarno blago.

II. Vozni listi.

Brzovozne pošiljatve mora spremljati brzovozni list, ki je zgoraj in spodaj rdeče obrobljen. Tovarno blago se oddaja z belimi voznimi listi.

III. Teža.

Teža se vedno zaokroži, in sicer:

- Za brzovozno blago: Vsakih pričetih 5 kg se šteje za celih 5 kg.
- Za tovarno blago: Vsakih pričetih 10 kg se vzame za celih 10 kg, najmanj 20 kg za vsako tovarno pošiljatev.

IV. Najnižja voznina.

Najnižja voznina, ki se mora plačati za vsako pošiljatev, se izračuna po sledečih določilih:

- Če je deležna prevažanja le ena železnica, se računa sledeča najnižja, ali minimalna voznina:

- Za blago znižanega in posebno znižanega brzovoznega razreda 60 h.
- Za navadno brzovozno blago 80 h.
- Za brzovozno blago, ki se mora prevažati z brzovlakom 1 K 20 h.
- Za tovarno blago 60 h od pošiljatve.

- Če sta deležni dve ali več železnic, računa se za prvo železnico, na kateri se prevoz začne, zgoraj pod a) določena minimalna voznina, za vsako prihodnjo železnico pa sledeče najmanjše voznine:

- Za brzovozno blago, navadno, znižano in posebno znižano po 40 h.
- Za brzovozno blago, ki se ima prevažati z brzovlakom 60 h.
- Za tovarno blago po 30 h.

- Za proge dveh ali več železnic, za katere veljajo neposredne tarife, računa se minimalna voznina, kakor če bi se vozilo blago le po progah ene železnice.

V. Računanje voznine za brzovozno blago.

Za brzovozno blago imamo tri razrede: Navadni, znižani in posebno znižani razred.

- Po znižani brzovozni tarifi se računa voznina n. pr. za sledeče blago: Drevesa: božična, gozdna, sadna. Jagode, različne. Jajca (izvzemši mravljinčja). Jajca ribja (izvzemši kaviar). Juha (izvzemši ekstrakte). Kis, jedilni. Kava, žgana. Konserve, ribje. Kostanj. Krompir. Kvas. Limone. Mandarine. Mast, kakor: Loj, surov; mast, gosja, svinjska, margarin in rastlinska mast, umetna mast. Meso, sveže, prekajeno, osoljeno ali drugače pripravljeno, kakor klobase in konserve. Med. Medica. Melone. Mošt. Orehi. Pecivo (izvzemši pecivo za čaj). Pivo. Pomaranče. Raki. Ribe, žive (izvzemši ribe v vodi), sveže in posušene, osoljene ali drugače pripravljene. Sadike sadnih in drugih dreves in raznih koristnih rastlin n. pr. vinske trte, grozdja in divjih kostanjev ter vrbovne za košare. Sadje, sveže in suho. Sir. Slad, sladna moka, sladno vino. Sok, sadni, hruškov in jabolčni, surov ali pa tudi s sladkorjem vkuhan. Sodavica, tudi s sadnim sokom prepojena. Vino. Voda, rudninska, tudi umetna (sodavica). Vzorci, žitni. Zelenjava, zelen fižol, zelen grah — tudi izluščen (izvzemši zelenjavne konserve). Živali, zaklane, perutnina, zaklana, zaklani domači zajci in mrtva divjačina.
- Za navadno brzovozno blago, če se ga odda v množini do 50 kg in do 10 komadov z enim voznim listom, se računa voznina po dvojnem I. tarifnem razredu za tovarno blago, če ni po navadni brzovozni tarifi računana voznina cenejša.

c) Po posebno znižanem brzovoznem razredu se računa voznina za embalaže, in to so: Sodi pod 8·5 hl vsebine, vedra, čebri in kadi pod 4 hl vsebine, kovinski sodi in kovinska vedra, mehovi za olje in vino, kovinski cilindri, pločevinasti bobni za karbit, zaboji, tudi kovinski ali s pločevinastimi vlogami, zloženi zaboji, tudi z železom okovani, zabitki in kurniki, tudi razloženi in povezani v svežnje, lesena vretena za navijanje žice, pravni (pakovalni) okvirji v svežnjih, pravne deščice in papirnate stročnice, naslovljene papirnim tovarnam, kletke, kurniki, škafi, koši (ne potni), koši za perutnino, škatle, kartonaže in zasebne pokrivalke za železniške vagone.

V ta razred spadajo tudi rabljeni sodi pod 85 hl vsebine, zaboji in koši, ki so napolnjeni z zgoraj pod c) omenjenimi ambalažami, ali z ovojno slamo, ali senom, — če je mogoče vsebino hitro pregledati. Železnica ne jamči za izgubo vsebine. Če se teh ambalaž ne more spraviti v pokrite vagone, tarifirajo po tarifnem razredu za navadno brzovozno blago.

d) Za vsakovrstne prazne, stare ali nove vreče, izvzemši slamnice, ter za rabljene vreče za mleko, ki imajo vdolan lastninski znak, se računa brzovozna voznina po II. tovarnem razredu, če ni voznina računana po tarifi za posebno znižano brzovozno blago cenejša. Teža se zaokroži tudi v tem slučaju, kakor sicer za navadno brzovozno blago.

e) Če se odda z enim brzovoznim listom več kosov brzovoznega blaga, ki spadajo deloma v navadni, deloma v znižani ali posebno znižani brzovozni razred, se računa voznina po oni tarifi, v katero spada v najdražjo tarifo uvrščeni del pošiljatve, ako je blago spojeno v en kos. Če pa blago ni spojeno v en kos, se računa voznina za vsak del po svojem razredu, ako je to cenejše, kakor če bi se računalo za skupno težo po višjem razredu. V zadnjem slučaju se okroži teža od 5 do 5 kg.

f) Če dovoli železnica na zahtevo odpošiljatelja, da se prevaža brzovozno blago z brzovlakom, se plača 50% več.

VI. Računanje voznine za tovarno blago.

Glede računanja voznine se deli tovarno blago v sledeče razrede:

Razred I. (normalni razred).

Razred II.

Razred A, B, C za vagonске pošiljatve.

Specialna tarifa 1, 2, 3 in

izjemne tarife.

Tarijni stavki I. razreda se rabijo za blago, ki je v blagovini klasifikacije v ta razred uvrščeno, ali, ki v klasifikaciji sploh ni imenovano.

Tudi za blago razredov II. A, B, C in specialne tarife 1, 2, 3 se računa voznina po I. razredu, če se odda blago v taki spravi, kakor zahteva tarifa. Tako se n. pr. računa voznina za vse vrste vegetabilnega olja po II. razredu, če se prevaža v sodih; če se ga odda v drugačni posodi, plačati se mora dražja voznina I. razreda.

Glasom blagovne klasifikacije so uvrščeni v I. razred sledeči predmeti, če se pošiljajo kot kosovno blago, to je v množini pod 5000 kg.

Aparati, čaj, čokolada, deli posteljni, dlaka živalska, drobnina, ne posebej imenovana, galanterija, gramofoni, igrače, lesene, indigo, jedra lešnikova, jedra orehova, harmoniji, kabel, kanditi, kartonaže v zabojih, ali če so vsaj štiri ena v drugi, kava, kipi iz mavca ali ilovice, klej, ribji, klobuki v balah ali zabojih, knjige, lešniki, izluščeni, manufaktura, to je sukno in tkanine sploh, mazilo za čevlje, milo, parfimirano, obleka v kovčkih in zabojih, olje ribje, zdravilno, orehi, izluščeni, peresa od perutnine, pianoavtomati, podobe, pohištvo v zabojih ali zabitkih, leseno, poper, papir-maše, porcelan (posoda), preja iz živalskih snovi, prtljaga, potna, rastline (grmičje in cvetlice) v zabojih, selitev (rabljeno pohištvo), sol v medicinske namene, steklo, brušeno, steklo za zrcala, stoli, vrtni, zaklopni, stroji, pisalni, stroji, pletilni, stroji, šivalni, ročni, stroji, števniki, žaluzije, škatle, lesene, če so v zabojih ali če so vsaj štiri, ena v drugo spravljene, preproge, usnje, zavito ali spravljeno v zaboje, vžigalice, volna, zamaški, zdravila, žganje, zdravilno, žima.

VII. Za zasežno blago (sperrige Güter),

to je blago, ki zavzema veliko prostora, se računa voznina za poldrugo težo po I. razredu. Kot zasežno blago se prevažajo n. pr. sledeči predmeti v množini pod 5000 kg: Baloni, stekleni, novi, bata nestisnjena, bičevje, cvetlice, umetne, čreslo, surovo, dekoracije, gledališke, gugalnice, kadi, posamezne nad 4 hl vsebine, kartonaže, posamezne in ne spravljene v zaboje, klobuki, nespravljene, kolesa (biciklji), koši, novi, prazni, koši, potni, kovčegi, leseni, novi, prazni, če jih je manj kakor 4 eden v drugem, listi, palmi, oglje, leseno, pohištvo, novo, ki ni spravljeno v zaboje, ali zabitke, posoda, steklena v zabojih nad 2 m višine in 1·1 m širine, rafija, rešeta, sani, seno, sita, slama, sodi, leseni, novi, nad 8·5 hl vsebine, trstje, vozički, otročji, vozički, ročni, vozila, vodna pod 7 m dolžin, zaboji, novi, prazni, posamezni, ali, če jih je manj kakor 4 eden v drugi spravljenih, živali nagačene.

VIII. Računanje voznine za cestne vozove.

a) Za prazne cestne vozove, ki se prevažajo v teži pod 5000 kg in se dajo spraviti v pokrite vagone, računa se voznina po I. razredu za poldrugo resnično težo.

b) Za prazne cestne vozove in avtomobile, katerih ni mogoče naložiti skozi vrata v pokrite vagone,

in ki se morajo prevažati na odprtih vagonih, plača se voznina najmanj od 5000 kg po razredu A, ali za 10.000 kg po razredu C, če ni voznina računana po I. razredu za resnično težo, najmanj pa za 1200 kilogramov cenejša.

IX. Pohištveni vozovi.

- a) Za prazen pohištven voz, če njegova dolžina ne presega 7 m, se računa voznina po tarifnem razredu C, najmanj za 2500 kg.
- b) Za poln, ne čez 7 m dolg pohištven voz, naložen z rabljenim pohištvom, plača se voznina po tarifnem razredu A za resnično težo, najmanj za 5000 kg.
- c) Za pohištven voz nad 7 m dolžine, najsi bo prazen ali poln, plača se pod a) in b) določena, za 10% zvišana voznina.

X. Zasebne rjuhe (plahte).

- a) Zasebne rjuhe, ki pokrivajo na odprtih vagonih naložene tovore n. pr. seno ali slamo, se vozijo iz oddajne v namembno postajo voznine proste. Nositi morajo razločno ime lastnika.
- b) V namembni postaji mora prejemnik pošiljatve prevzeti tudi rjuhe.
- c) Na povratku v oddajno postajo se plača od rjuhe po 40 vinarjev in postranske pristojbine (ki znašajo 20—30 h), če se jo vrne pošiljatelju v teku treh mesecev. Na voznem listu, s katerim se vrača rjuha, je pripomniti: »Po znižani tarifi prevažati«, in navesti številko vagona, na katerem se je bila pripeljala rjuha.

XI. Pošiljateljeve nakladne priprave.

Pošiljateljeve nakladne priprave, kakor nasadki, deske, razni les, pokladni koli, če niso čez 7 m dolgi, verige, vrvi, zagozde, ročice, podpore, kljuke, priprave za navesenje mesa, za zavarovanje rudninske vode, limon in oranž proti mrazu dodane pokrivalke in blazine se prevažajo z dotično pošiljateljjo do prejemne postaje in na povratku voznine proste, če se jih vrne pošiljatelju v teku treh mesecev. V voznem listu je treba ta sredstva zraven glavne pošiljatve označiti.

Ko se jih ob vrnitvi odda železnici, se je treba izkazati s prvotnim voznim listom, v povratnem pa se mora izrecno pripomniti: »Voznine prosto prevažati.«

Če ni te pripombe, ali če se ne izkaže s prvotnim voznim listom, plača se cela voznina.

XII. Predmeti, ki so čez 7 m dolgi.

Za te predmete, izvzemši pohištvene vozove, se računa voznina — če se jih odda v množini pod 5000 kg — za resnično težo, najmanj za 1500 kg od vsake pošiljatve, po I. razredu.

D. Blagovna klasifikacija.

I. Splošne pripombe.

- a) Po tarifnih stavkih II. razreda se računa voznina za blago, katero je v blagovni klasifikaciji uvrščeno v ta razred, če se ga odda v množini pod 5000 kg.
- b) Po razredu A za vagonске pošiljatve tarifira nekatero blago tudi, če se ga pošilja v majhnih množinah pod 5000 kg n. pr.: Fižol, izdelki, mlevski, kis, vžitni krompir, svež, kruh, leča, melasa kot klaja, riž, sol za živino, špirit, tropine, vreče, nove, prazne, žito.
- c) Pošiljatve vsaj po 5000 kg spadajo ponavadi v razred A.
- d) Za blago, katero spada oddano v množini po 10.000 kilogramov v tarifni razred A, n. pr. pivo, vino, suhe češplje, računa se voznina po izjemni tarifi 3 c).
- d) Po tarifnem razredu B računa se voznina za sledeče rabljene, prazne ambalaže, oddane kot kosovno blago v množini pod 5000 kg in tudi za 5000 kilogramov, in sicer za:
 1. vse zgoraj pod C — V — c) navedene ambalaže, tedaj v prvi vrsti za prazne sode pod 8·5 hl vsebine.
 2. Prazne rabljene steklenice za pivo, rudninsko vodo in vino v zabojih.
 3. Steklenice za rudninsko vodo na povratku v postaje, odkoder se ponavadi razpošilja rudninska voda, tudi posamezne, to je, ne v zabojih.
 4. Za škafe pod 4 hl vsebine.
 5. Za prazne sode za pivo pod 8·5 hl vsebine, ki se vračajo v zasebnih, ali trajno najetih vagonih, za pivo, računa se voznina po razredu C, če se plača voznina najmanj za 4000 kg.

Dalje prih.

Nekatera poglavja iz finančne vede.

Val. Žun.

Dalje.

a) Vrste vračljivega državnega dolga.

Pri vračljivem državnem dolgu moremo razlikovati tri glavne vrste, in sicer premijsko ali loterijsko posojilo, dolg na odplačila (anuitete) in dolg z določenim rokom za vrnitev in rednim plačevanjem obresti.

1.) Pri premijskih ali loterijskih posojilih se pač glavnica vrne ob določenih rokih, in sicer po navadi po imenski (nominalni) vrednosti, toda obresti se sploh ne plačujejo ali pa le v nizkih zneskih. Obresti se nasprotno porabijo celotno ali deloma za premije za take obligacije, katere v to določi žreb. Premije se po navadi dele kakor srečke v serije ali oddelke in v številke.

2.) Pri anuitetah ali časovnih rentah se da upniku letna renta, ki sestoji iz obresti od danega posojila in pa del odplačila dolga, tako da v določeni dobi ugasne renta in je obenem poplačan dolg. V novejšem času se taki dolгови pri državah sploh ne delajo več, samo na Angleškem imajo posebne vrste državnih papirjev, s katerimi se država zaveže upniku za posojilo plačevati letno rento za določeno dobo (49 ali 99 let), ali kot večno rento, pri čemur si država pridrži pravico, glavnico vrniti.

3.) Najbolj pripravna je pa tretja vrsta vračljivega dolga (redno obrestovanje in določeni roki vračevanja). Pri tem dolgu se more določiti minimalna ali maksimalna meja za vračanje ali pa se vračanje določi po gotovem načrtu s tem, da se določi gotov rok, ob katerem se mora vrniti ves dolg ali pa se določi vsota, ki se mora na leto odplačevati. Po navadi si pri tem država pridrži pravico vsak čas vrniti ves dolg. Dolg se odplačuje z žrebanjem obligacij po pari vrednosti ali pa se kupijo državne zadolžnice na borzi po dnevnem kurzu. Obe obliki odplačevanja se moreta tudi združiti.

b) Rentni dolg.

Pri rentnem dolgu se zaveže država plačevati le letne obresti, ne pa vrniti izposojeno glavnico. Po navadi si država pri tem pridrži pravico odpovedati dolg in ga vrniti po imenski vrednosti. Če si pa država ne pridrži take pravice (takozvani večni rentni dolg), se more dolg zmanjšati le s tem, da se dolžni roki (zadolžnice) kupijo na borzi po dnevnem kurzu.

V vseh večjih državah je sedaj najbolj običajna ta oblika državnega dolga.

V boljše pojasnilo državnega dolga naj služi ta-le izkaz avstrijskih državnih dolgov koncem leta 1911.

A. Splošni državni dolg (skupni avstro-ogrski dolg):

I. Konsolidirani državni dolg	K 5.145,772.539 ³⁷
II. Viseči državni dolg (kavcije in depoziti)	» 964.164 ⁶⁵
III. Odškodninske rente »	23,750.364 ⁸⁰
IV. Plačilo kr. bavarski vladi	» 3,500.000 [—]
skupaj	K 5.173,987.068 ⁸²

B. Državni dolg v državnem zboru zastopanih kraljevin in dežel:

I. Konsolidirani državni dolg:

a) rentni dolg, vštrevši investicijsko rento	K 3.351,525.852 ³⁸
b) posojilo avstro-ogrskih banke	» 60,000.000 [—]
c) odplačljivi državno - železniški dolгови	» 3.055,036.084 ⁸⁰
d) specialni dolгови	» 240,352.611 ⁰⁵
skupaj	K 6.706,914.548 ²³

II. Viseči dolгови:

Kavcije in depoziti	K 3,195.690 ⁷⁰
Parcelne hipotečne nakaznice	» 87,324.800 [—]
Avstrijski državni listi	» 179,719.500 [—]
Kontokorentni predujem	» 76,000.000 [—]
skupaj	K 346,239.990 ⁷⁰

Skupno je znašal koncem l. 1911.

torej splošni in avstrijski državni dolg K 7.053,154.538⁹³

Ogrski državni dolg je znašal leta 1911. K 4.780,932.768⁴⁸

Naša država (tostranska polovica) je leta 1911. plačala za obrestovanje, amortizacijo in upravo državnih dolgov K 498,681.096⁶⁹

Državni dolg.

Kako se najame državni dolg.

Država lahko najame svoje posojilo neposredno ali posredno.

Pri neposrednem najetu posojila (neposredni emisiji) se država obrne naravnost na kapitaliste in sicer na ta način, da prodaja obligacije v svojem imenu in na svoj račun po posredovalcih (agentih) proti proviziji (komisijsko posojilo) ali pa najame posojilo z javno subskripcijo.

Pri javni subskripciji se obrne država na javnost z oklicem, v katerem se naznani vsota posojila, ki je misli najeti država, množina papirjev, kurz in obrestovanje. Če se podpiše večja svota nego znaša nameravano posojilo, se posojilo primeroma razdeli med posamezne subskribente.

Neposredno najema država svoja posojila s posredovanjem velikih bank ali konsorcijskih, s takozvano negociacijo Banke ali konsorciji prejmo za svoje posredovanje določeno provizijo ali pa dobe obligacije po taki ceni, da jih morejo za višje zneske dalje prodati in se tako oškodujejo za svoj trud in svoj riziko.

Pri javni subskripciji si država prihrani velike vsote, ki jih more dajati posredovalcem. Vendar pa javna subskripcija vselej ne donese zaželenega uspeha. Le v državah, kjer je nabranega dosti domačega kapitala, bo imela javna subskripcija uspeh, ako se splošno vpoštevata namen posojila in ako rok za subskripcijo ni prekratek.

Pri mnogoštevilnih posojilih, ki jih je morala najeti naša država v zadnjem desetletju, obrnila se je le parkrat s subskripcijo na javnost, sicer pa je najemala posojila s posredovanjem bančnega konsorcija, čigar važni del tvori poštna hranilnica. Zadnji dve posojili je država radi neugodnih denarnih razmer na domačem trgu morala najeti celo v inozemstvu (prvo v Zedinjenih državah, drugo v Nemčiji).

Obrestna mera se ravna po zaupanju, ki je imajo kapitalisti do države, ki najame posojilo, in po splošnem denarnem trgu. Čim boljši je gospodarski, finančni in politični položaj države in čim solidnejša je njena finančna uprava, tem lažje in tem ceneje dobi kredit. Seveda pri obrestni meri vplivajo še druge razmere, kakor način najetja posojila, določbe glede odplačevanja dolga itd.

Če hoče država posojilo najeti po nominalnem obrestnem merilu, to je po povprečni obrestni meri v državi, tedaj bo prejela približno tudi isto vsoto, na katero se glase zadolžnice ali obligacije. Če se obligacija glasi na sto kron in se obrestuje po 4%, prejme v rednih razmerah država v resnici sto kron — emisija al pari. Razmere na denarnem trgu pač vplivajo toliko na kurz, da obligacija dobi za neznatno vsoto več ali manj, kakor se glasi njena imenska (nominalna) vrednost.

Če pa država hoče obligacije obrestovati po 3 odstotke, izdala bo obligacije po 100 K pod pari in sicer bodo veljale le 75 K; če bi jih pa obrestovala (v rednih razmerah) s 5%, izdala bi jih nad pari, to je za približno 125 K.

Pri emisijskem kurzu vplivajo razne razmere, da država ne dobi vedno zneskov, kakor smo jih ravno kar omenili. Če bi država, katere običajna obrestna mera so štirje odstotki, svoje obligacije obrestovala s petimi odstotki, izdale se bodo obligacije gotovo nad pari — nad 100 K (če se glase na 100 K), in sicer bi štiriodstotnemu obrestovanju odgovarjala vsota 125 K (125 K po 4% = 5 K, 100 K po 5% = 5 K). V resnici se bo pa le težko dobil tak znesek, kajti državni upniki morejo pričakovati, da država svojim obligacijam zniža obrestno mero n. pr. na 4 odstotke, ali pa poplača svoj dolg, napravljen pod neugodnimi pogoji. V takem slučaju bi upniki prejeli le imensko ali nominalno vrednost obligacij, to je 100 K. Če je pa obrestna mera nižja nego v državi običajna obrestna mera, tedaj se upnikom ni bati, da bi država sčasoma znižala obrestno mero; zato se bo kurz bolj bližal imenski vrednosti obligacije. Za državo pa imajo posojila z nizko obrestno mero to neprijetno stran, da se obrestna mera ne more dalje zniževati, ker bi v takem slučaju upniki zahtevali povračilo posojila al pari, kar bi državi povzročilo velike žrtve. Tudi država ne more misliti na povračilo takega dolga, ker bi tudi v tem slučaju morala plačati veliko več nego je prejela.

Državni papirji se glase ali na imetnika ali na ime. Prvi so veliko bolj pripravi nego drugi, pri katerih je treba vsako izpremembo vpisati v posebno knjigo. Tudi naj se glase državne zadolžnice na nizke vsote, da pridejo lažje med ljudi. Obresti od državnih papirjev se pobirajo redoma s kuponi, ki so plačljivi vsakega pol leta in obsegajo zaporedne številke, dan plačljivosti in obrestno vsoto ter se odstrižejo od obligacij. Če se porabi kuponski list, more imetnik obligacije dobiti

novega, ako pokaže obligacijo ali pa legitimacijski papir, zvan talon.

Konverzija, znižanje obrestne mere in konsolidacija.

Konverzira se državni dolg, če stopi na mesto starega dolga nov dolg s pogoji, ki so ugodnejši za dolžnika. Konverzija more biti prisilna, torej nepostavna; če jo država izvrši svojevoljno, ali pa se izvrši sporazumno z upnikom. Ponavadi se dogaja, da se upniku da na voljo, da ali prevzame nove obligacije, ali pa vrne stare obligacije proti povračilu imenske vrednosti. Konverzija se more nanašati ali na vrsto dolga in pogoje vračevanja, na znesek imenske vrednosti, ali pa na obrestno mero. Tako se konvertira viseči državni dolg v fundiranega, vračljiv dolg v rentnega, ali na imetnika glaseči se papirji v papirje, glaseče se na ime. Dalje se more znižati ali zvišati imenska vrednost obligacij, najsi se pri tem znižajo obresti ali ne.

Z izrazom konsolidacija označujemo pač tudi premembo visečih dolgov v fundirane, posebno pa združenje več starih posojil z različnimi pogoji, zlasti z različnim obrestovanjem v enotno, povsem enakovrstno skupno posojilo. S tem se skuša zenostaviti zaračunavanje in uprava dolgov, ali pa preustrojit njihovo vračevanje.

Večinoma imajo pa vse predrugečbe državnih dolgov namen, da se obrestovanje zniža ali reducirira. Na mesto starega dolga z višjo obrestno mero naj stopi novi dolg z nižjo obrestno mero. Če se konverzija izvrši al pari, da se torej stari in novi dolg preračunati al pari, se dolžni titri, ki se nahajajo v rokah starih upnikov, odkolekujejo, oziroma se zamenjajo z novimi in se izdajo nove kuponske pole.

Iz trgovske prakse.

Na kaj se mora paziti pri nakupovanju zrnja.

Zrnje mora biti popolnoma dozorelo, suho, lepe barve in mokovito.

Pri pregrizenju se mora zrno čutiti trdo in ne mehko in mora imeti tanko lupino.

Zrnje mora biti čisto, brez plevelnega semenja, brez plev in prahu. Zrno naj bo kolikor mogoče enakomerno veliko, ne od črvov razjedeno in ne plesnivo.

Kadar je zrno na eni strani napeto, na drugi pa zgrbančeno, ali ima tenko pikasto lupino, tedaj je blago snetivo. Če tako blago z roko mešaš, postane roka črna in smrdi.

Kakovost pšenice in drugega zrnja se določa tako, da se stehta hektoliter blaga. Čim več tehta hektoliter pšenice ali zrnja sploh, tem boljša je pšenica ali drugo zrnje in tem več snovi (moke) ima v sebi.

Da pa tehta hektoliter zrnja več, si pomagajo goljufivi prodajalci z oljem. Zrno se lepše vleže, ga tedaj gre več v mero, ako se meša z v olje namočenimi lopatami. Navadno si na tak način pomagajo pri pšenici in rži.

Če hočeš preiskati, je blago pooljeno ali ne, deni v steklenico malo brončevega prahu in nekaj zrnja. Če je zrnje pooljeno, se prime brončev prah, zrnje se pozlati, ako ga potem drgneš nekoliko s papirjem, ker brončev prah ne odpade. Če pa zrnje ni pooljeno, tedaj odpade vsled drgnjenja brončev prah. F. Z.

Terjaj!

Pogosto slišimo tarnati majhnega trgovca pa tudi obrtnika, da ni mogoče dobiti denarja, ker dolžniki ne plačajo in ne plačajo.

Res današnji odjemalci kaj radi živijo na kožo svojega trgovca ali obrtnika in mislijo, da tema ni treba plačati, ker rada čakata. Da se je vdomačilo tako mnenje in da dolžniki ne mislijo na svojo dolžnost, je trgovec in obrtnik popolnoma sam kriv.

Trgovec, posebno pa obrtnik si ne upa terjati svojih odjemalcev, ker se boji, da jih s terjanjem izgubi. Večkrat je pa tudi površen in ne gleda na redno in pravočasno poravnavo računov.

Trgovec in obrtnik je tedaj sam slabo vzgojil svoje odjemalce, sam je kriv nezdravemu razmerju med lastnimi obveznostmi in pa onimi svojih odjemalcev. Dobavitelji ne čakajo svojega odjemalca trgovca ali obrtnika, dobavitelji zahtevajo točno svoj denar. Dobavitelji zahtevajo natančno uvaževanje sklenjenih pogojev, medtem ko trgovec ali obrtnik čaka svojega privatnega odjemalca in vsled tega tudi velikokrat izgubi.

V terjanju ne smeš biti sirov, terjaj v obliki, ki ni žaljiva, ampak jo mora odobravati vsak pravično misleč človek. Kdor pa je vkljub temu razžaljen, tega le odpravi, sicer bodeš prej ali slej izgubil. Biti dolžan in se čutiti vsled pravilnega terjanja razžaljen, je kaj slabo izpričevalo za odjemalca.

Tedaj bodi v terjanju vljuden, toda odločen. Ako dogovoríš z odjemalcem tedensko plačilo ali mesečno, ne zadovolji se z obljubo na poznejše plačilo. Razloži takemu zavlačevalcu, da rabiš denar, moraš plačati svoje dobavitelje i. t. d. Morda bo privikrat „nobel“ odjemalec ali odjemalka povesila nos ali drugikrat te ne bo poskušal zadovoljiti samo z obljubo.

Obrtnik naj bi sploh zahteval svoj denar mesečno. Tista navada pošiljati račun četrtletno, je kaj slaba. Navadno pa obrtnik še tega roka ne vpoštevata, ampak se spravi nad knjige le, kadar je posebno slabe volje. Večkrat se pošljejo računi v času, ki je neugoden odjemalcem. Navadno je pa račun narastel do za oba dela nebljube visočine, vsled katere odjemalec težko poravna račun in vedno odlaša s plačilom.

Zategadelj priporočamo trgovcem in obrtnikom, da so točni proti svojim dobaviteljem pa tudi proti svojim odjemalcem. Ne boj se terjati svoje, seveda v vljudni in pravilni obliki ne v žaljivi, bodi točen v razpošiljanju računov, ne odlašaj, da ne naraste preveč račun.

Kdor ima majhna prometna sredstva in vendar hoče napredovati, ta mora gledati na točno izpolnitev svojih obveznosti. Ali to mu je mogoče le tedaj, kadar ima red v svojih knjigah, ne razvaja svojih odjemalcev z lahkomiselnim kreditiranjem, ampak je v kreditiranju skromen in zahteva točno plačilo.

So jako „nobel“ odjemalci, ki gledajo trgovca ali obrtnika „od zgoraj“ in vendar jih ni sram biti tem po njih mnenju „nizko stoječim“ borilcem za vsakdanji kruh dolžni. Taka gospoda naj rajši plača svojega trgovca in obrtnika in če potem ni zadosti cel mesec za kavarno in koncerte, pa naj ostane doma.

Bodi previden v informacijah,

Neki gostilničar je naročil pri vinskem trgovcu sod vina. Vinski trgovec je poizvedoval pri nekem svojem odjemalcu, kako kaj stoji dotični naročnik gostilničar. Ta znanec je poročal vinskemu trgovcu, da se sliši le dobro o tem gostilničarju in zategadelj je on (dajalec informacije) prepričan in mnenja, da se temu gostilničarju lahko zaupa naročena množina.

Ali t informator je to svoje mnenje tudi drago plačal. Gostilničar je vino prevzel, prodal, toda nikoli plačal. Vinski trgo-

vec je vsled ugodne informacije dobavil, a ko ni dobil plačila, je zahteval to od svojega informatorja. Ta se je sicer zvijal, a sodišče ga je obsodilo v plačilo, češ bodi bolj previden in drugikrat s svojim optimističnim mnenjem ne zavajaj drugih v kreditiranje. Tudi opazka „brez obveznosti“ ga ni rešila.

Tedaj bodi previden v informacijah. Ne poročaj na način, vsled katerega te prejemnik informacije v neugodnem slučaju lahko prime. Kjer nisi popolnoma gotov svoje stvari, poročaj v neobvezni obliki, ali pa informacijo odkloni. F. Z.

Raznoterosti.

Ogromni gospodarski napredek Rusije v zadnjih letih (po notranji revoluciji) nam kaže poročilo ruskega finančnega ministra k proračunu za leto 1914.

Žita se je pridelalo povprečno v letih 1906 do 1910 4032 milijonov pudov proti 3287 milijonov pudov povprečno v letih 1896 do 1900. Vrednost vseh kmetijskih pridelkov je od približno 4 milijard rubljev v letu 1895 poskočila na 9 milijard rubljev v letu 1910 in vrednost kmetijskega izvoza od 608 milijonov rubljev (l. 1895) na 1282 milijonov v letu 1910 in na 1365 milijonov v letu 1911. Večja produktivnost izvira deloma iz dejstva, da se je obdelalo več doslej neproduktivne zemlje, večinoma pa iz intenzivnejšega in racionalnejšega kmetijskega gospodarstva. To se vidi zlasti iz tega, da se je uvoz kmetijskih strojev zvišal od 207 milijonov rubljev v letu 1906 na 575 milijonov v letu 1911, na Ruskem samem pa se je izdelalo leta 1911 kmetijskih strojev za 615 milijonov rubljev. Umetnega gnojila se je napravilo l. 1911 okoli 30 milijonov pudov proti 135 milijonov pudov v letu 1908, pri tem se je pa še uvoz umetnih gnojil povzdignil od 94 milijonov pudov (1907) na 26 milijonov (1911). Organizacija kmetijskega stanu zelo hitro napreduje, kar se javlja v naraščanju kmetijskih društev, skladiščnih in posojilnih zadrug. Bombaževine se je pridelalo l. 1911 2759 milijonov pudov proti 178 milijonov pudov v letu 1907; kljub temu se je moralo uvoziti leta 1911 še 124 milijonov pudov v vrednosti 117 milijonov rubljev.

Leta 1906 od vlade pričeto veliko delo agrarne organizacije se razteza sedaj na ogromno površje 20 milijonov desjatin. Proti koncu l. 1912 se je na tej površini napravilo več nego en milijon samostojnih kmetijskih gospodarstev, kar vpliva izredno ugodno na intenzivnost obdelovanja. Poleg tega pa vlada vedno bolj skrbi za naseljevanje v Sibiriji. Zadnjih pet let se je za to izdalo 114½ milijona rubljev. S tem se je omogočilo 417.000 rodbinam, oziroma 2 milijonoma ljudij naselitev v Sibiriji, kjer so zasedli skoro 20 milijonov desjatin in izpremenili dosedanje puščave in goličave v obdelano zemljo.

Ravnotako kaže ruska trgovina in industrija ogromen napredek. Izvoz Rusije se je povišal od povprečno 941 milijonov rubljev (v letih 1901 do 1905) na povprečno 1205 milijonov rubljev (1906 do 1910), uvoz pa od 632 na 910 milijonov. Od leta 1909 do 1911 se je skupno ustanovilo 588 delniških družb z delniško glavnico 654 milijonov rubljev, od česar odpade 5273 milijona na domače, 1267 milijona pa na inozemske družbe. — Ta razvoj se razteza na vse vrste industrij.

—u—

Slovenska trgovska šola v Trstu (s pravico javnosti). IV. šolsko leto. Vpisovanje se vrši v novih prostorih ul. Stadion 21/I. dne 16. in 17. septembra t. l. od 9.—12. in od 3.—6. Vpisnina znaša 5 K (za na novo vstopajoče učence), prispevek za učila 4 K (plačajo vsi učenci). Ako se oglasi vsaj 20 deklic, se otvori tudi **dekliška trgovska šola**. Šolnina znaša za trgovske letnike 200 K, plačljivih v mesečnih obrokih à 20 K, za pripravljalni letnik 80 K. Revni učenci se lahko deloma ali povsem oproste, učenke se sploh ne oproste. Nadaljnje informacije daje šolsko ravnateljstvo.

Slovenska trgovska šola v Trstu je izdala koncem šolskega leta 1912/13 obširno letno poročilo. Šola je zasebna s pravico javnosti in ima dva razreda ter pripravljalni tečaj. Poučuje se veronauk, slovenski, nemški in italijanski jezik, trgovsko računstvo, geometrijsko oblikoslovje, trgovsko in menično pravo, korespondenca in kontorna dela, knjigovodstvo, vzorni kontor, zemljepis, prirodopis, fizika, blagoznanstvo, državoznanstvo, stenografija in lepopisje. Poleg tega pa kot neobvezni predmeti strojepisje, telovadba in petje. Odhodno izpričevalo te šole nadomešča dokazilo o pravilno dovršeni učni dobi v trgovskem obrtu in upravičuje absolvente do dveletne aktivne vojaške službe. Na zavodu je poučevalo 12 učnih moči in je imela šola koncem leta 1913 79 učencev, razen dveh Hrvatov vse slovenske narodnosti. Šolo so podpirali Tržaška po sojilnica in hranilnica s 5000 K, Trgovsko-obrtna zadruga s 5200 K in Jadranska banka z 2400 K. Šola podaja zaključeno strokovno izobrazbo in nudi zlasti sinovom srednjih trgovcev in obrtnikov priliko, da se hitro in temeljito izobrazijo v trgovskih predmetih.

*

Pomanjkljivo knjigovodstvo. Neko obrtno sodišče se je pečalo pred kratkim z dolgotrajno mezdno pravdo, ki je pokazala žalostno sliko, kam dovede pomanjkljivo knjigovodstvo. Neko protokolirano veletvrdko je tožil njen zastopnik, ki je imel nalogo kasirati račune. Že prvo leto so nastale difference, ker so se opominjali odjemalci, ki so že plačali, za še enkratno plačilo. Take primanjkljaje je moral zastopnik povrniti na ta način, da se mu je pri plači mesečno odtrgovalo po 40 in pozneje po 50 kron. Zastopnik je molče pripustil te odtegljaje. Dne 30. aprila t. l. je pa zastopnik po prejšnji šesttedenski odpovedi opustil službo. Tvrdka mu ni hotela izplačati plače za mesec april. Zastopnik je pa tožil tvrdko na povračilo vseh odtegljajev pri plači in pa plačo za april v skupnem znesku 1180 K. Zastopnik tvrdke pri sodišču je ugovarjal, da je tožitelj kasiral zneske, a jih ni oddal, vsled česar so bili odjemalci še enkrat opominjani. Sodni predsednik je povedal, da se je v tem oziru vršila kazenskosaodna preiskava, ki se je pa morala ustaviti, ker ni bilo dokazov. Tožitelj je trdil, da je vsak znesek oddal blagajni, toda več postavk se ni vknjižilo, ker je knjigovodstvo pomanjkljivo. Da se vgotovi plačilo, so se na več odjemalcev poslale vprašalne pole s prošnjo, naj se naznani, kedaj se je opominjani račun vplačal in koga zadene krivda na dvojnih plačilnih pozivih. Ta vprašanja so za tvrdko jako neugodno izpadla. V največ slučajih so se odjemalci izjavili, da so svoje račune direktno ali pa po poštni hranilnici vplačali in da je vzrok dvojnem opominom pomanjkljivo in slabo knjigovodstvo, ki ga oskrbujejo ženske moči. Le v redkih slučajih se je plačalo tožitelju. Sodni predsednik je opetovano grajal pomanjkljivo knjigovodstvo in nasvetoval tvrdki poravnava v njenem lastnem interesu. Nato se je sklenilo zaslišati izvedence v knjigovodstvu in povabiti 43 prič, zato se je obravnava preložila.

*

Star greh naših trgovcev. Naš list se je že mnogo trudil za izključno uvedbo slovenske korespondence pri slovenskih trgovcih. Ponekod je pomagalo, pri mnogih, zlasti pa ljubljanskih trgovcih pa ne. Danes imamo že toliko izvežbanih slovenskih korespondentov in korespondentinj, da se ne more nihče na to izgovarjati. Kriva je le konzervativnost in starokopitnost dotičnih, ki se trdovratno drže prejšnjih navad in mislijo, da bi se v korespondenco lahko vrinila kaka napaka. Marsikateri pa tudi noče napravljati težkoč tovarnam in veletrgovcem, ker misli, da nimajo slovenskih korespondentov. Malo več narodne odločnosti in samozavesti bi pa le pričakovali od dotičnih. Trгоvec je skoro edini, ki lahko spravi v veljavo slovenski jezik drugod, kajti on lahko zahteva, da mu dobavitelj piše tako kakor sam. Svetovne tvrdke v Avstriji imajo že danes slovenske potnike in korespondente le iz tega vzroka, da lahko v vsakem oziru ustrežejo slovenskim od-

jemalcem. Če pa vidijo, da pride njih slovenski potnik v ljubljansko slovensko trgovino, da se pa trgovec Slovenec brani podpisati slovenski sklepni list ali slovensko sploh korespondirati — slučajji na razpolago — potem je tvrdkam še manj na tem ležeče, da bi si držali slovensko osobje. In kako dobro je za naše ljudi, da gredo po svetu, da služijo pri veletvrdkah in da dobijo kruh drugod. Po letu 1908 je bilo vse to v tako lepem teku, da smo se morali radovati izpremeh in razvoju slovenske stvari v trgovskem občevarju. Zdaj je pa stvar že zopet zaspala kakor v vseh drugih stvareh in tisti plamen, ki je tako navdušeno zaplapolal po slovenskih pokrajinah, le še malo tli. V drugi vrsti pride v poštev tudi okolnost, da se s tem podpira naše dijake na Dunaju, v Pragi in v Gradcu. Ti bi imeli s prestavljanjem veliko zaslužka, ki bi jim ga naši trgovci brez lastne škode prav lahko preskrbeli. Naše dijaštvo, ki je v tako slabih gmočnih razmerah, bi bilo zelo hvaležno slovenskim trgovcem, ko bi jim šli v tem oziru na roko. Saj vendar ponos slovenskega trgovca zahteva, da uveljavi svoj jezik zlasti napram onemu, ki ima od njega dobiček. Škode trgovca nima nobene, pač pa s takim — drugod po sebi umevnim — ravnanjem povzroči velike koristi slovenskemu trgovskemu naraščanju, slovenskemu dijaštvu in svojemu narodu. Tukaj naj se pokaže ljubezen do domovine, zato storite to vsi slovenski trgovci brez izjeme!

*

Kava. Čim dalje bolj zahtevajo gospodinje Kolinsko kavno primes. To je deloma posledica neoporečnega dejstva, da je Kolinska kavna primes najboljši kavni pridatek in pristno domače blago, deloma pa tudi posledica prizadevanja naših trgovcev, ki ne pozabijo pri nobeni priliki priporočati svojim odjemalcem Kolinsko kavno primes. Oni vedo, da s tem, da pridobivajo Kolinski kavni primesi vedno nove odjemalke, podpirajo Kolinsko tovarno v Ljubljani ki je podjetje združenega slovenskega trgovstva. Želeti je, da slovenski trgovci ne prenehajo s priporočanjem Kolinske kavne primesi. Saj Kolinsko kavno primes lahko priporočajo z zavestjo, da priporočajo najizvrstnejše in domače blago in da s tem delujejo za procvit svojega lastnega podjetja: Kolinske tovarne v Ljubljani!

Statistika.

Družbe z omejeno zavezo v Avstriji l. 1912. Vseh teh družb je bilo 1898, torej za 437 več kot l. 1911. Največ jih je bilo na Dunaju (več kot polovica), Češkem, Moravskem in v Galiciji. Po posameznih kronovinah se razdele omenjene družbe tako-le: Dunaj 763, Nižja Avstrija 55, Gornja Avstrija 37, Solnograško 8, Štajersko 36, Koroško 12, Kranjsko 6, Trst 26, Goriško 7, Istra 10, Tirolsko 84, Vorarlberško 11, Češko 404, Moravsko 142, Šlezija 32, Galicija 234, Bukovina 17, Dalmacija 14. Sk.

*

Promet v tržaškem pristanu l. 1912. Došlo je v ta pristan 12.606 ladij s 4.572.588 tonami, (l. 1911. 12.434 ladij s 4.235.106 tonami); odplulo pa je 12.614 ladij s 5.591.000 tonami (v prejšnjem letu 12.405 ladij s 4.245.962 tonami). Dovoz po železnici je znašal 141.220 vagonov à 10 ton (proti 120.551 vagonom l. 1911.). Iz Trsta pa je odšlo po železnici 121.857 vagonov (— 80). Posamezne kronovine so bile na tržaškem prometu sledeče udeležene: Na prvem mestu je Kranjska, iz katere je prišlo 22.163 vagonov blaga, dalje Štajerska s 18.195, Moravska s 17.587, Goriška s 16.164, Češko s 13.479, Koroška z 13.423, Nižja Avstrija z 8.471 vagoni itd. Iz Nemčije je došlo 2225 vagonov. Iz Trsta pa se je izvažalo blago v posamezne kronovine tako-le: Nižja Avstrija 20.427, Goriška 13.593, Kranjska 12.455, Češko 12.549, Štajerska 7.639, Koroška 4.245, Moravska 3.876 vagonov itd. V Prusijo se je peljalo 3.270 vagonov. Uvoz iz morske strani se je znižal od 214.412 na 204.231, izvoz po tej poti se je dvignil od 92.808 na 98.165 vagonov. Sk.

Izvoz Avstro-Ogrske na Japonsko. Japonsko finančno ministrstvo je izdalo statistične podatke o japonski zunanji trgovini v prvih 5 mesecih t. l. Glasom teh je imela japonska zunanja trgovina vrednost 581,149.164 jenov proti 487,090.786 jenom iste dobe l. 1911. Uvoz je znašal 339,824.203 (297,639.930), izvoz 241,324.961 (189,450.856) jenov. Važno je zvišanje uvoza iz Avstro-Ogrske, ki nam ga kažejo te-le številke za prvih pet mesecev vsakega leta: 1913. l. 1,902.058, 1912. l. 1,237.208 in 1911. l. 1.477.229 jenov. Vzrok tiči v povečanem izvozu železa in železninskih predmetov ter volne. Sk.

Osnovanje trgovsko-obrtne kreditne zadruge v Celju.

Te dni se je izvršil za slovensko trgovino in obrt na Spod. Štajerskem tako važen korak, da ga moramo širši javnosti razložiti.

Znano je, da pri nas slovenske trgovine in obrti pred pri-
lično 25. leti takorekoč ni bilo, nihče ni poznal tega stanu ali vprašal, če je slovenskemu narodu potreben ali ne, dočim so v naših mestih in trgih gospodarili naši narodni nasprotniki in si polnili žepe s slovenskim denarjem.

Kakor v vseh strokah je napredovala tudi organizacija slovenskega obrtništva in trgovstva v zadnjih 20. letih na Spodnjem Štajerskem vidno. Binkoštni obrtni shod pretečenega leta je pokazal, da obrtni in trgovski stan ni še mrtev, da živi in hoče napredovati. Poprej nepoznan stan, se je v kratkem času razvil do one stopinje, da se ga ne da več utajiti, temveč bo imel v bodoče v narodnih gospodarskih vprašanjih odločilno besedo.

Poleg kmetškega stanu in stanov z višjo izobrazbo je narodu potreben trgovski in obrtni takozvani srednji stan, ki tvori temelj narodnega gospodarskega vprašanja. Kadar bo ta stan gmotno neodvisen in zaveden, ne bode potrebno se pripraviti za slov. rešitev posameznih aktov, ker bodo dejanske potrebe postale takšne, da bodo nemški uradniki pri državnih uradih in železnici nemogoči. Kot primera nam služijo spod. štaj. mesta in trgi, katera smatra peščica nemškutarjev za nemško posest.

Pred 25. leti so se začeli snovati slovenski denarni zavodi, kar je bilo koristno in najpotrebnejše in vsakdo bo uvidel, da se je s tem narodu mnogo pomagalo, ker se je izločil vpliv nemškega kapitala na naš kmetški stan.

Vsi ti zavodi so pa osnovani v pretežni večini za hipotekarni kredit, dočim obrtniku ali trgovcu, če ni imel posestva, na svoje delo, na zalogo blaga ali pa na knjižne terjatve ni bilo možno dobiti kredita ali pa le z dobrimi poroki.

Da se razvoj slov. obrtništva in trgovstva na Spod. Štajerskem omogoči tudi v gmotnem, se je vršil meseca marca t. l. sestanek, na katerem je sklenilo ustanoviti Trgovsko-obrtno kreditno zadruge v Celju, ko bo podpisanih 100 deležev po 100 kron.

Ker je ta pogoj bil v kratkem času izpolnjen, so se pravila predložila v registriranje ter so vsled sklepa c. kr. okrož. sodišča v Celju z dne 22. julija t. l. vpisana v zadrugi register.

Uradni prostori „Trgovske obrtne zadruge“ so v hiši gosp. Volauška na Ringu v neposredni bližini pošte, kolodvora in davkarije. Uradni dan je vsak torek in petek od 9.—12. ure dop., posluje pa vsaki dan od 8.—12. ure dopoldne izvemši nedelje in praznike ter se sprejemajo hranilne vloge in dajejo strankam pojasnila.

Trgovina in obrt prevede na leto največ denarja. Stotisoče, da celo milijone znaša promet, s katerim upravlja ta stan v svojih obratovališčih in ako se vsi stanovski tovariši oklenejo tega zavoda, mora v teku časa ta denarni zavod postati eden največjih in najmočnejših na Spod. Štajerskem.

Vsakega trgovca in obrtnika je dolžnost se posluževati pri inkasiranju svojih računov, faktur in knjižnih terjatev našega stanovskega denarnega zavoda in da stopi k istemu v zvezo v tekočem računu, nadalje, da nalaga vse denarne izkupičke in hranilne vloge pri našem zavodu, obratno pa da pusti svoja plačila nakazati potom zadruga. Vsa tozadevna pojasnila daje zadruge pismeno ali ustmeno.

Zavod je ustanovljen v prvi vrsti za trgovce in obrtnike ter smejo biti v načelstvo izvoljeni samo trgovci in obrtniki.

Prepričani smo, da se slovensko trgovstvo in obrtništvo zaveda naloge, katero si je z ustanovitvijo tega zavoda postavilo in da bo vsak trgovec in obrtnik zastavil ves svoj vpliv, da se Trgovsko-obrtna zadruge v Celju razvije do one stopinje, ki je trgovskemu in obrtnemu stanu primerna.

Društvene vesti.

Umrli je 22. pr. m. dolgoletni član našega društva g. Franc Babič, trgovec v Ljubljani. Društvo se je udeležilo pogreba korporativno. Društveni pevski zbor mu je zapel skupno z drugimi ljubljanskimi pevskega društvi zadnji pozdrav. Pri sprevedu v Kranju je bilo zastopano tako osrednje društvo kakor tudi naša tamošnja podružnica po deputaciji. Na krsto se je položil venec.

*

Volilo. Pokojni rodoljub trgovec Franc Babič je volil našemu društvu znesek 500 kron. Slava njegovemu spominu!

*

Darilo. Gosp. Milan Guštin, trgovec v Metliki, je daroval vsled podelitve nekega pravnega nasveta 10 kron za „Trgovski dom“. Hvala!

*

Ugodna prilika. V večjem kraju na Gorenjskem se prodaja pod zelo ugodnimi pogoji posestvo s hišo in gospodarskim poslopjem. V hiši, ki je tik glavne ceste in pričetega rudokopa, je stara, dobro upeljana trgovina in gostilna.

Nadalje se v manjšem mestu na Spod. Štajerskem prodaja, ozir. odda v najem hiša, v kateri je dobro upeljana mešana trgovina. V hiši, ki je na zelo prometni ulici, je tudi pripravno stanovanje. Za natančnejše pogoje se je obrniti na naše društvo.

*

Izkaz društvene posredovalnice v Ljubljani. Sprejme se: 1 knjigovodja, 2 kontorista, 1 poslovodja, 1 potnik, 5 pomočnikov mešane stroke, 1 pomočnik železninske stroke, 2 pomočnika manufakturne stroke, 2 pomočnika špecerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 3 kontoristinj, 9 prodajalk, 14 učencev. Službe išče: 3 knjigovodje, 5 kontoristov, 4 poslovodij, 2 potnika, 6 skladiščnikov, 25 pomočnikov mešane stroke, 7 pomočnikov železninske stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 14 pomočnikov špecerijske stroke, 5 pomočnikov modne in galanterijske stroke, 17 kontoristinj, 20 blagajničark, 19 prodajalk, 7 učencev in 3 učenke. — Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Konkurzi.

Fr. Iglič, protokolirana tvrdka v Ljubljani. Konkurni komisar c. kr. sod. svet. dr. A. Boschek, začasni konkurzni upravitelj dr. Fr. Novak. Prvi narok 18. septembra, rok za priglasitev terjatev do 25. oktobra 1913.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

 **4 1/2 %** 

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se prodaja!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000. — Rezervni zaklad K 800.000. —

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavicje.

== Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. ==

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebske tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani“

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodrukniki, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po



4¹/₂ %



brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopa proti 5 ¹/₄ % obrestim in najmanj ³/₄ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasi slo. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *Dr. R. Marn*: Znamenit pojav.
- 2.) *V. Žun*: Avstro-ogrška vnanja trgovina v preteklem letu.
- 3.) Železniške tarife.
- 4.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 5.) Raznoterosti:
Pokojninsko zavarovanje trgovskih potnikov. — Sklenitev službene pogodbe. — Poizkusna doba. — Nedovoljena darila. — Kolekovanje delavskih knjižic kot prilog. — Vrnitev kavcije pri izstopu iz službe. — Nedopustnost preklica, ako se je obrtni oblasti naznačila opustitev obrta. — Obrtno-pravni značaj revizije knjig. — Tožba proti c. kr. poštni hranilnici na Dunaju. — Odkazilo zneskov od pošiljatev po povzetju itd. na poštno hranilnico. — Povračilo taks in drugih pristojbin potom poštno hranilnice. — Izvršitev avstrijskih sodb na Ogrskem. — Kava.
- 6.) Statistika:
Nekoliko statistike. — Donos žita na 1 hektar v letih 1911 in 1912. — Produkcija in konzum vina.
- 7.) Društvene vesti.
- 8.) Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

===== Izhaja petnajstega dne vsakega meseca. =====

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport.
tvrdba!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti šte. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici

I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdba

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Trgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Trgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.

Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodelavniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“



Slovenski trgovci!

Prispevajte za
Trgovski dom!



Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!



Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.



Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

r. z. z n. z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo amerikanski umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznano najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski
čebelni pitanec

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasiło slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1913.

Štev. 10.

Znamenit pojav.

Naš list posveča vedno veliko pozornost avstrijskim trgovskim odnošajem z Balkanom in nešteto krat smo morali grajati našo zunanjo politiko, ki dela naravnost v nasprotju z interesi avstrijske trgovine in industrije. Trg za trgovino smo izgubljali na Balkanu in trgovska bilanca, ki jo objavljamo v drugem članku, kaže velikanski pasivum, ki se bo za leto 1913 še veliko zvečal, kajti izpadle bodo velikanske postavke našega izvoza na Balkan. No, nemški avstrijski politični listi so odobravali zunanjo politiko, celo gospodarski časniki se niso oglašali proti.

Zdaj je zavel drug veter. Če prav občutno primeš človeka tam, kjer ga najbolj boli, pri žepu, pri najboljši volji ne more molčati, ampak se pritoži, zakriči. In avstrijska industrija je glasno zakričala, kajti nič ne more več prenašati velikih napak, ki so jih zagrešili voditelji naše zunanje politike napram Srbiji in Balkanu. Z zadovoljstvom beležimo to, vsaj je zdaj očito, da smo imeli mi že zdavnaj prav, toda Nemci se niso hoteli iz šovinističnega političnega nasprotstva oglasiti, dokler jih ni prav občutno — zbolelo.

Prezreti torej nikakor ne smemo mogočnega glasu predstavitev avstrijske industrije proti naši zunanji politiki.

Dne 14. septembra t. l. je zborovala osrednja zveza avstrijskih industrijcev. Tega zborovanja so se udeležili po večini vsi večji avstrijski industrijci, zastopniki trgovskega ministrstva, trgovskih zbornic itd. Tukaj je torej govorila gospodarska Avstrija, resni, trgovsko vzgojeni možje z najboljšimi izkušnjami v praktičnem življenju.

Že v pozdravnih govorih je član gosposke zbornice in predsednik liberške trgovske zbornice Neumann omenil, da je položaj avstrijske industrije tak, da potrebuje največjega miru in prizanašanja, ne pa vznemirjenja s političnimi napakami. Le tedaj je mogoče na to misliti, da se zopet pridobe balkanska odjemališča, na katerih ni le izgubila kupčijski promet, ampak — kar

je še hujše — pri poskusih, da ga zopet obnovi, nič ne doseže, ker se je politično mišljenje prebivalstva popolnoma izpremenilo proti nam.

Član gosposke zbornice industrijcev W. Ginzkey je zastopal nujni predlog proti vodstvu in zastopstvu naše zunanje politike ter rekel: »Vsi stojimo pod vtisom globoke gospodarske depresije, pod katero že dalj časa trpimo. Nagibe za to depresijo je lahko najti. Ležijo na vsak način v zgrešenem vodstvu naše zunanje politike. Od nesrečnega slučaja Prochaska se je vrstila napaka za napako. Da damo izraza tem razmeram predlagam, da se sprejme naslednja resolucija: »Ob koncu vojnih dogodkov, ki so se tikali življenjskih interesov monarhije se smatra avstrijska industrija za upravičeno, iz vzrokov samoohranitve celo za obvezano, z vso resnostjo izjaviti, da smatra smer naše zunanje politike za zgrešeno. Mesto da bi zunanja politika učinkovala kot orodje gospodarske ekspanzije, je ravnala ravno nasprotno: odrinila je našo trgovino iz starodavnih in več stoletij z žrtvami, pa tudi z uspehom vzdržanih tržišč, uničila politična prijateljstva, ki smo jih računali za našo zagotovljeno in najdragocenejšo posest.

Avstrijska industrija dobro ve, da je obdržanje obstoječih in pridobitev novih odjemališč delo, ki je ima predvsem sama oskrbeti; lahko pa zahteva, da državna oblast ne prekriža njenih potov, in da se kanali, po katerih dovaža prebitek svoje produkcije zunanjim trgov, ne zapro na ljubo omahljivim mnenjem in namišljeni prestižni politiki.

Zvezni shod osrednje zveze avstrijskih industrijcev zahteva torej v imenu avstrijske industrije, da se da zunanji politiki smer, ki odgovarja tem načelom. Ta zahteva je tem nujnejša, ker je monarhija spričo notranjegospodarskih razmer bolj nego kdaj navezana na vzpostavitev aktivnosti trgovske bilance in kot posledica na sistematični razvoj k izvozni državi.«

Z veliko napetostjo so udeleženci poslušali izvajanja govornika ter z burnim pritrdjevanjem priznali, da je govoril imenom vseh navzočih, torej imenom najodličnejših reprezentantov avstrijske industrije.

Z glasnim odobravanjem je bila ta resolucija brez debate soglasno sprejeta.

Gospodarska Avstrija je govorila in pripomniti nimamo k temu ničesar, saj smo na škodljivo smer naše zunanje politike že dovolj dostikrat opozarjali. Vendar se nam pa zdi umestno, da v izvlečku priobčimo še izvajanja »Neue Freie Presse«, torej lista, ki je vedno in povsod zagovarjal tako politiko in naravnost ščeval proti Srbiji. Povodom tega zborovanja in sprejema resolucije piše omenjeni list:

Sicer avstrijska industrija nima nagnjenja, da bi v politiki ostro nastopala in se bavila z vprašanji, ki leže zunaj njenega neposrednega delokroga. Kako nujna in pereča je bila torej potreba, da so industriji posledice zunanje politike in napake, ki so se zagrešile v balkanski krizi, pred vso javnostjo monarhije pojasnjevali, svarili pred njeno škodljivostjo in nastopili tako ostro proti pogreškom, ki se splošno obžalujejo. Ne moremo se spominjati, da bi avstrijski industriji sploh kdaj kaj podobnega storili in nasprotje k zunanji politiki s tako odločnostjo poudarjali. To je dogodek, ki se ne sme prezreti, ako vera na skupnost političnih ciljev in delujočih sil ljudstva sploh še obstoji.

Soglasno se je sklenilo, da je zunanja politika zgredena, ker je zakrivila izgubo starodavnih odjemališč, da so zginila politična prijateljstva. Soglasno se je obžalovalo, da so se pota izvoza, ki so nujno potrebna državi s pasivno trgovsko bilanco, zaprla s politiko omahljivih mnenj in zmotnega prestiža.

Sklep je res izraz javnega mnenja, da je izšel iz ljudstva, ki nima nikakih predsodkov in ki ga je v največji meri upoštevati. Vsa javnost se strinja s tem sklepom in zato je treba, da se zunanja politika po tem uravna.

In tako piše naprej ta list, da se je naravnost čuditi, kako je mogoče tako hitro spremeniti načela No, to smo uvideli v balkanski krizi večkrat. Kako se politika razvija, nam tukaj nič mar, toda zahtevati moramo, da se varuje in ščiti avstrijska trgovina z Balkanom in da se sklenejo čim najugodnejše trgovinske pogodbe zlasti s Srbijo. Slovenska trgovina in industrija, kolikor je imamo, je zelo zainteresirana na Balkanu, zato smo upravičeni kaj takega zahtevati. Če se je zdaj še vesoljna avstrijska industrija nam pridružila, smo tembolj zadovoljni in ponosni, da mi malo dlje vidimo kakor politično zaslepljene oči.

Dr. R. Marn.

Avstro-ogrška vnanja trgovina v preteklem letu.

Kompas avstrijske gospodarske politike kaže proti jugovzhodu, tu je naše naravno odjemališče in le tu je možno s pametno in previdno politiko našemu gospodarstvu pridobiti boljšo bodočnost. Resnico tega stavka nam kaže prav posebno pravkar po trgovinskem ministertvu izdani tretji zvezek definitivnih statističnih posledkov avstro-ogrške vnanje trgovine v letu 1912.

Ves uvoz v našo državo je znašal leta 1912 3669·9 milijonov kron, to je za 394·7 milijonov kron več nego leta 1911, izvoz v tuje države pa 2926·7 mil. kron proti 2582·6 mil. leta 1911. Uvoz v našo monarhijo se je torej lansko leto pomnožil za 394·7, izvoz pa za 344·1 mil. kron.

Ta-le tabela naj nam pokaže naše trgovinske razmere z drugimi državami:

		Uvozilo oziroma izvozilo se je			
		leta 1911	1912	+	ali —
		milijonov kron			
iz (z, s)	Belgije	50·6	57·0	+	6·4
»	Bolgarije	12·4	15·9	+	3·5
»	Nemčije	1282·2	1441·5	+	159·3
»	Francije	114·5	124·3	+	9·8
»	Grškega	19·8	22·3	+	2·5
»	Vel. Britanije	240·0	255·9	+	15·9
»	Italije	142·7	163·3	+	20·6
»	Nizozemske	24·9	25·9	+	1·0
»	Rumunske	78·2	102·5	+	24·3
»	Ruske	209·3	228·9	+	19·6
»	Švice	111·5	120·5	+	9·0
»	Srbije	42·6	40·8	—	1·8
»	Turčije	60·4	73·3	+	12·9
»	Britske Indije	238·2	223·8	—	14·4
»	Kitajskega	18·7	19·1	+	0·4
»	Niz. Indije	39·6	38·8	—	0·8
»	Egipta	35·5	36·5	+	1·0
»	Britske Afrike	15·5	26·8	+	11·3
»	Argentinijske	30·8	47·3	+	16·5
»	Brazilije	75·5	80·2	+	4·7
»	Chile	13·4	22·4	+	9·0
»	Zedinj. držav amer. .	290·3	349·4	+	59·1
»	Hamburške proste luke	0·3	0·2	—	0·1
»	drugih dežel	128·3	153·3	+	25·0
v (na)	Belgijo	22·8	26·8	+	4·0
»	Bulgarijo	35·6	51·6	+	16·0
»	Nemčijo	977·2	1141·1	+	163·9
»	Francijo	77·7	88·1	+	10·4
»	Grško	16·5	24·8	+	8·3
»	Vel. Britanijo	228·4	266·9	+	38·5
»	Italijo	231·6	248·5	+	16·9
»	Nizozemsko	25·0	30·4	+	5·4
»	Rumunsko	137·2	145·0	+	7·8
»	Rusko	106·9	100·0	—	6·9
»	Švico	166·1	176·8	+	10·7

v (na) Srbijo	40.1	46.2	+	6.1
» Turčijo	135.8	140.8	+	5.0
» Britsko Indijo	57.8	70.3	+	12.5
» Kitajsko	5.2	6.1	+	0.9
» Nizozemsko Indijo	2.8	4.0	+	1.2
» Egipt	44.4	36.1	—	8.3
» Britansko Afriko	2.2	2.2		
» Argentinijo	18.9	23.9	+	5.0
» Brazilijo	12.8	15.4	+	2.6
» Zedinjene drž. amer.	61.6	67.3	+	5.7
» hamb. prosto luko	85.1	97.9	+	12.8
» druge dežele	87.4	110.8	+	23.4

Pač pa kaže ta slika, da ima naša država najživahnejše gospodarske zveze z Nemčijo, odkoder se je importiralo v našo državo preteklo leto raznih pridelkov in izdelkov za približno poldrugo milijardo kron, zlasti premoga in koksa, železa in železnih izdelkov, strojev itd. Toda naš izvoz v Nemčijo zaostaja za nemškim uvozom v našo državo za približno 300 milijonov kron, kar pomenja veliko gospodarsko odvisnost od Nemčije na škodo naši državi.

Izmed vseh zgoraj imenovanih naštetih držav imamo aktivno trgovinsko bilanco le z Bolgarijo, Grško, Vel. Britanijo, Italijo, Nizozemsko, Rumunsko, Švico, Srbijo in Turčijo.

Ves Balkan torej, z Rumunsko, Bulgarijo, Turčijo, Srbijo in seveda tudi Črno goro, ki ni imenoma navedena v izkazu, pomenja za našo državo odjemališče, kamor se izteka prav znatna množina našega blaga in kjer v nobeni državi nimamo pasivne trgovinske bilance. Leta 1912. je znašal naš izvoz na Balkan 408.4 mil. kron, dočim se je z Balkana k nam uvozilo za 254.8 mil. kron, tako, da smo bili nasproti balkanskim državam v trgovinskem oziru aktivni za 153.6 mil. kron, torej za približno toliko, kakor nasproti vsem drugim državam, nasproti katerim je tudi naša vnajna trgovina aktivna (Vel. Britanija, Italija, Nizozemska in Švica).

Kljub italijansko-turški in veliki balkanski vojni se je naš uvoz na Balkanu povišal proti letu 1911. v preteklem letu za 31.2 mil. kron in sicer v Bulgarijo za 45, v Srbijo za 15, na Grško za 50, Rumunsko za 6 in Turčijo za približno 4 odstotke. Posledice balkanske vojne se bodo pokazale še-le v trgovinski bilanci za letošnje leto. Kako usodnega gospodarskega pomena za trgovino so bili balkanski dogodki, se more že razvideti iz istotako priobčene medsebojne trgovinske bilance med Avstrijo in Ogrsko samo. Po tej bilanci je znašal izpadek pri našem uvozu na Ogrsko v primeri z istimi meseci lanskega leta, ko so bile razmere še normalne, v naslednjih mesecih te-le vsote:

v januarju	13.9
v januarju do vštrevši februar	28.4
v januarju do vštrevši marec	56.3
v januarja do vštrevši april	70.3

v januarju do vštrevši maj	60.9
v januarju do vštrevši junij	76.3
v januarju do vštrevši julij	85.7

Od januarja do vštrevšega julija letošnjega leta znaša torej izpadek 85.7 mil. kron, kar pomeni 11 odstotkov lanskega izvoza v isti dobi, v vrednosti 787 milijonov kron.

Da je naš uvoz na Balkan v tej dobi še veliko bolj trpel, nam ni treba še posebej poudarjati, čeprav še za to dobo nimamo definitivnih podatkov.

Glede trgovinskega prometa z drugimi državami je pripomniti, da se je prav izdatno pomnožil izvoz iz Nemčije (za celih 159.3 mil. kron), toda tudi naš uvoz v Nemčijo je poskočil za približno isto vsoto, tako, da ostane pasivum na naši strani v zadnjih letih približno vedno enak.

Tudi iz Zedinjenih držav ameriških se je izvoz skoro za 20 odstotkov dvignil, posebno glede bombaževine, bakra in strojev, dočim je naš uvoz v Zedinjene države ostal skoro na isti višini kakor lansko leto. Iz Argentinije in iz Rumunske se je izvozilo veliko več nego v letu 1911. radi velike množine importirane koruze. Pri Italiji, naši dobri odjemalki, ki prihaja posebno tudi pri izvozu iz slovenskih dežel v poštev, se je naš uvoz izdatno zvišal, toda še bolj italijanski eksport, istotako so trgovinske razmere s sosedno Švico ugodne. Na Angleško smo izvozili za kakih 17 odstotkov več nego v letu 1911., dočim se je angleški izvoz v našo državo pomnožil le za 6.7 odstotek. Povišek tvori v prvi vrsti naš izvoz sladkorja.

Sicer pa moramo kljub splošnemu povišku pri našem izvozu tudi za lansko leto konstatirati velik naš pasivum trgovinske bilance, ki znaša 743.2 mil. kron proti 692.6 mil. kron prejšnjega leta. Res je, da pasivna trgovinska bilanca ni še znamenje gospodarskega nazadovanja, kar vidimo posebno na Angleškem, kjer je kljub velikanskemu gospodarskemu napredku trgovinska bilanca vedno močno pasivna. Ali pri naši monarhiji moramo vpoštevati, da imamo plačevati tudi veliko obresti v inozemstvo in da mora sčasoma v trgovini nastati preobrat, ker bi sicer vedni pasivi v trgovinski bilanci morali privedi tudi avstro-ogrsko banko do tega, da bi polagoma izrabljala svoj kovinski zaklad. Kako usodno bi pa to lahko vplivalo na našo zlato vrednoto, moremo si predstavljati, ako pogledamo malo nazaj v zgodovino denarnih kriz, s katerimi je bila naša država precej obdarjena.

Naša trgovina in industrija morata torej imeti največji interes na tem, da se zlasti s povečanimi balkanskimi državami sklenejo trgovinske pogodbe, ki ne bodo ustrezale samo veleagrarnim krogom z vitezom Hohenblumom na čelu, temveč res odprle našemu blagu prosto pot na naravna naša tržišča.

Upajmo, da bo vsaj sedaj naša diplomacija vpoštevala glas industrijcev, trgovcev in konsumentov, in ne le željo veleagrarcev, ki morejo tudi politično našo državo pripraviti v največje nevarnosti.

V. Žun.

Železniške tarife.

(Dalje.)

- f) Poljedelski stroji, novi, oddani v množini po 5000 kg, spadajo v tarifni razred B.
- g) V tarifni razred B spadajo n. pr. še sledeči predmeti, oddani v množini po 10.000 kg: Deli konstrukcijski, železni, kamenje, gladko obdelano, kislina žveplena, kotli parni, lokomobili, papir, navadni, tiskovni in ovojni, sadje sveže, »alla rinfusa«, naloženo in imenoma naštet, soda kalcinirana ali kristalizirana.
- h) V tarifni razred C spadajo, če se plača voznina najmanj za 10.000 kg, n. pr.: Barve prstene, lepenka strešna, z debelim peskom potresena, predivo, tvorniška sol, cementni škrilovec.
- i) Po specialni tarifi 1 tarifira, oddano najmanj v množini po 10.000 kg, ali če se plača saj voznina za to množino, žito in žitni mlevski izdelki, fižol in leča, slad, laneno seme, neizluščen riž in škrob. Prazne rabljene vreče tarifirajo ob vsaki množini po specialni tarifi 1.
- j) Rezan les, kakor: Deske, trami, doge, surove frize itd., tarifirajo, če se plača voznina vsaj za 10.000 kg, po specialni tarifi 2.
- k) Pod specialno tarifo 3 spadajo, če se plača voznina vsaj za 10.000 kg. oziroma za nakladno težo, seno in slama, ruda, lesno oglje, krompir, sol za živino.
- l) Izjemne tarife:
1. Izjemna tarifa 1/a za raznovrstni premog.
 2. Izjemna tarifa 1/b za rjavi premog.
 3. Izjemna tarifa 2/a za razrezano strešno opeko, surovo čreslo, za zemljo, pesek, ilovico, surovo kamenje, cementni strešnik.
 4. Izjemna tarifa 2/b za zidake in strešno opeko, izvzemši zarezano.
 5. Izjemna tarifa 3/a za one predmete, ki tarifirajo tudi v množini po 5000 kg, oddani po I. ali II. tarifnem razredu, n. pr.: Rastlinska mast, sveče, vžigalice, boraks.
 6. Izjemna tarifa 3/c, n. pr.: za pivo, vino in suho sadje, v množinah po 10.000 kg.
 7. Izjemna tarifa 5/a za apno in mavec, 5/b za cement.
 8. Največjo pozornost zasluži izjemna tarifa 9/a. Po tej se računa voznina za debela, čez 2,5 m dolga, neobtesana, nerazklana, neraztrgana, če so naslovljena na žage, n. pr.: Parna žaga N. N. Tedaj glavni pogoj, brez katerega se ta tarifa sploh ne

uporablja, je ta, da se beseda »žaga« nahaja v naslovu. Če ni vseh teh podatkov na voznem listu, računa se voznina po veliko dražji specialni tarifi 2.

9. Drva spadajo v izjemno tarifo 9/e.

10. Vino in pivo v sodih spada v izjemno tarifo 10 in sicer v vsaki množini oddano.

11. Zmeleto čreslo tarifira po izjemni tarifi 11, če se plača voznina najmanj za 10.000 kg.

II. Blagovna klasifikacija za blago, ki se največkrat prevaža v notranjem železniškem prometu.

Ime predmeta	če se plača voznina za množine kg			Opomba
	pod 5000	5000	10000 ali nakladno težo	
apno	II	A	i. t. 5 a	
bakle smolene	II	izjemna tarifa 3/a	i. t. 3/b	
barve oljne, imenoma našete	II	izjemna tarifa 3/a	i. t. 3/b	
barve, prstene imenoma našete	II	A	C	
boraks	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
brizgalne za gašenje požara	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
cement	II	A	razred C ali i. t. 5 b	cement iz Trsta spada v razred C, cement iz postaj pa v i. t. 5 b
cikorija zgotovljena	II	A	i. t. 3/c	
čreslo surovo	II	A	i. t. 2/a	kavni surogati ne posebej imenovani, tarifirajo ravnotako
čreslo zmleto	II	A	i. t. 11	
čreva	II			
črnilo navadno in prah za črnilo	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
črnilo tiskarsko	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
drevesa živa in božična drevesa	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
gorčica	II			
grozdje suho	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
lirnež oljnati	II		i. t. 3/c	
ilovica	II	A	i. t. 2/a*	sem spadajo tudi cvebe in rozine
izdelki mlevski (na pr. moka, otrobi)	II	A	šp. t. 1	
jagode brinjeve	II	A	i. t. 3 c	
ježice	II	A	B	
kamenje, gladko obdelano	II	A	B	
kameni litografski	II			
kameni surovi	II	A	i. t. 2/a*	
kislina ogljikova	II	A	i. t. 3/c	
kislina žveplena	II	A	B	
kis vžitni	A	A	i. t. 3/c	
kisik	II			
klej mizarški	II			
klobase mesene	II			
koks	II	A	i. t. 1 a	
kože surove	II	A	i. t. 3/c	
krompir svež	A	A	šp. t. 3	
krompir posušen	II	A	i. t. 3/c	
leča	A	A	šp. t. 1	
led	II	A	i. t. 2/a*	
lepenka strešna	II	A	B	

* voznina se ima plačati za nakladno težo

pri deklaraciji se ne sme izpustiti besedice »sveži«

* če se plača voznina za nakladno težo

Ime predmeta	če se plača voznina za množine kg			Opomba
	pod 5000	5000	10000 ali nakladno težo	
lepenka strešna z debelim peskom potresena	II	A	C	
les kakor debela, trami, rezan les, frize, doge	II	A	šp. t. 2 *	
les v surovih de- bljih čez 2-5 m dol- žine, namenjen tu- zenskim žagam				* deklaracija se mora tako glasiti, kakor je tu na- vedeno
neobtesan in ne- razklan ali raztrgan	II	A	i. t. 9/a *	
drva do 1-20 m dol- žine	II	A	i. t. 9/c	
pragovi za železnice iz hrastovega lesa, do 2-7 m dolgi	II	A	C *	* če se plača za na- kladno težo
loj	II	A	B	
mast in sicer: ma- slo, surovo maslo, margarin in rast- linska mast, umet- na mast, stearin	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
mast svinjska	II	A	B	
mavec	II	A	i. t. 5/a	
meso suho	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
meso sveže	II	A	i. t. 3/c	
metle iz riževe sla- me in metle sir- kove	II	A	i. t. 3/c	
milo, neparfimirano	II	A	i. t. 3/c	
mleko	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
nikel	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
odpadki razni	II			v voznem listu je treba navesti, od katere stvari so odpadki n. pr. plu- tovi odpadki, odpadki od rogov in parkljev če ni olje spravljeno v sode, računa se voznina po razr.: I, i. t. 3/a, i. t. 3/b
olje rastlinsko v sodih	II	A	i. t. 3/c	
olje rudninsko	II	A	i. t. 3/c	
opeka strešna na- vadna in zidaki	II	A	i. t. 2/b	opeka v zabojih spada v I. razred
opeka strešna zare- zana in cementna strešna opeka	II	A	i. t. 2/a *	* za nakladno težo
orodje stavbeno rab- ljeno imenoma na- šteto kakor: samo- kolnice, lopate, kladiva, kavaleti, ogrodni les	II	A	C	
panji in koši za bučele, prazni	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
paprika zmleta	II			
pesek	II	A	i. t. 2/a *	* če se plača voznina za nakladno težo po- rabljenega vagona
pivo v sodih	i. t. 10	A	i. t. 3/c	pivo v steklenicah spada v II. razred
platno voščeno	II	i. t. 3/a		
papir navadni, ovoj- ni, tiskovni, pisal- ni, risalni, papir za pisma in ku- verte, kartoni in pergamentni papir	II			papir za rotacijski tisk časopisov v zvitihi spada v množini po 10000 kg v izj. t. 16

Ime predmeta	če se plača voznina za množine kg			Opomba
	pod 5000	5000	10000 ali nakladno težo	
papir ovojni in pa- pir za tiskanje ča- sopisov	II	A	B	
posoda navadna, ste- kljena votla	II	A	B	
prah za pranje	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
predivo evropskega izvora	II	A	C	
premog	II	A	i. t. 1/a *	* če se plača za nakl. težo iz Hrastnika, Tr- bovelj, Zagorja in do- lenjski premog
premog rjavi	II	A	i. t. 1/b **	** za nakladno težo
ribe sveže in žive	II			
riž	A	A	i. t. 3/c	
riž neizluščen	A	A	šp. t. 1	
rjuhe za pokrivanje vagonov	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	glede rabljenih rjuh glej zgoraj pod CX
ročaji iz medi za okna in vrata	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
ruda imenoma na- šteta	II	A	šp. t. 3 *	* če se plača za na- kladno težo
sadike gozdnih in sadnih dreves, spravljene v za- boje ali dobro po- vezane	II	i. t. 3/a		
sadje :			*	* skupno ime sadje se ne sme pisati v vozni list, temveč naj se glasi deklaracija : jabolka, hruške, češnje itd.
a) sveže imenoma našteto				
1) spravljeno v zaboje ali vreče	II	A	i. t. 3/c	
2) alla rinfusa (v vagon streseno)		A	B	
b) sadje posušeno z imenom našteto	II	A	i. t. 3/c	
salmijak	II			
selitev	I	A	i. t. 3/c	
seme deteljno in travno	II	A	i. t. 3/c	
seme laneno	II	A	šp. t. 1	
seme ne posebej imenovano	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
seno in slama	za pol- drugo težo po I. razr.	A	šp. t. 3	
sir	II	i. t. 3/a		
skuta	II			
slad	II	A	šp. t. 1	
sladkor	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	sladkor iz Češkega spada pod posebno izj. t. 4
slamnice prazne	II			
slanina sveža in prekajena	II	A	i. t. 3/c	
sodavica	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
soda kristal.	II	A	B	
soda kaustična	II	A	i. t. 3/c	
sodi novi pod 8-5 hl vsebine	II	A	C	za nove sode čez 8-5 hl vsebine se plača vozn. za poldr. težo po I. razr.
sodi rabljeni pod 8-5 hl vsebine	B	B	B	za prazne rabljene sode čez 8-5 hl vsebine se računa voznina po razr. A najmanj za 1000 kg, če ni voznina po I. razr. za resnič. težo cenejša.
sol v kemične in tehnične svrhe	II			
sol morska za kuho	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
sol tvorniška	II	A	C	
sol za živino	A	A	šp. t. 3	
stearin	II			

Ime predmeta	če se plača voznina za množino kg			Opomba
	pod 5000	za 5000	10000 ali nakladno težo	
steklo za okna ne brušeno ne bar- vasto	II	A	B	
stroji poljedelski	II	B	B	
stroji poljedelski vo- zeči se v popravilo in nazaj	A	B	B	
sveče	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
škrlavec azbestno- cementni	II	A	C	
škrob	II			
špirit	A	A	i. t. 3/c	
testenine surove	II			
tetrakloretan	II	i. t. 3/a	i. t. 3 b	
trikloretilen	II	i. t. 3/a	i. t. 3 b	
tkanine priproste iz bombaža, imeno- vana našete kakor: barhent, batist, kort, gradel, keper, katun, mušlin itd. če niso spravljene v zaboje, temveč le povezane ali pa tako v papir zavite, da so konci odprti	II	A	i. t. 3/c	
usnje nezavito, samo omotano	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	usnje zavito ali v za- bojih spada v I. razred
vino v sodih in ko- šarnih steklenicah	i. t. 10	i. t. 10 ali A	i. t. 3/c	na železnicah, ki ne poznajo i. t. 10, spada vino v množinah pod 5000 kg v II. razred
voda rudninska	II	A	i. t. 3/c	
vreče nove	A	A	i. t. 3/c	
vreče rabljene	šp. t. 1	šp. t. 1	šp. t. 1	
vreče rabljene, na- menjene v postaje nad 270 km od- daljene	B	B	B	
vžigalica namenjene za izvoz	II			
zelenjava in sicer: zelje sveže sprav- ljeno v vreče ali zaboje	II	A	B	zelje sveže in druga zelenjava se sprejme nespravljeno le tedaj, če se plača voznina za 5000 ali 10000 kg
zelje sveže nesprav- ljeno	—	A	B	
zelje kislo	II	A	B	
zelenjava druga sveža	II	A	B	
zemlja (prst)	II	A	i. t. 2/a*)	*) če se plača za na- kladno težo
železnina kakor: po- hištvo železno, ne prevlečeno, ne fino ornamentirano in brez blazin*)	II	A	i. t. 3/c	*) železno pohištvo prevlečeno ali fino or- namentirano ali z bla- zinami obdano spada v I. razred
stroji šivalni kom- pletini s stojalom*)	II	i. t. 3/a	i. t. 3. b	*) ročni šivalni stroji spadajo v I. razred
kose in srpi				
stroji*) in strojni deli*) iz pozicije E 5 littera d že- lezniške tarife I. del odd. B	II	A	i. t. 3/c	*) v pozicijo E 5 d spa- dajo vsi železni stroji in strojni deli razen šiv- alnih strojev, števnih in pisalnih strojev, gra- mofonov in instrumen- tov in pletilnih strojev

Ime predmeta	če se plača voznina za množino kg			Opomba
	pod 5000	za 5000	za 1000 ali nakladno težo	
posoda kuhinjska emailirana	II	A	i. t. 3/c	
automati	II			
blagajne tudi z le- senimi podstavki	II			
drsalke	II			
gumbi železni	II			
igračke otročje žel.	II			
izdelki nožarski ka- kor noži, vilice, škarje	II			
ključavnice	II			
kljuke za klobuke in obleko	II			
likalniki	II			
mlini za kavo	II			
ostroge	II			
peresniki	II			
pile za nohte	II			
podkve	II			
sekire	II			
sesalke	II			
stojala za šivalne in pletilne stroje	II	i. t. 3/a	i. t. 3/b	
šivanke razne	II			
trnki	II			
vijaki	II			
vložki za postelje	II			
vrvi železne	II			
zapahi	II			
žlice železne poci- njene	II			
železnina kakor: cevi				
deli konstrukcijski				
kotli parni				
lokomobili				
pločevina in plošče tudi pocinjene, ne dalje obdelane				
traverze (nosilke)	II	A	B	
T, I, H, U-železo				
železo okroglo				
železo v palicah				
železo za vezi				
žica jeklena in že- lezna ne izolirana				
žičniki				
železo surovo	II	A	C*)	*) če se plača voznina za nakladno težo
železo staro	II	A	C	
želod	II	A	B	
ženof gorčica	II			
žganje	II	A	i. t. 3/c	
žito in fižol ter leča	A	A	šp. t. 1	
žveplo	II	A	i. t. 3/c	

E. Eksportni promet.**I. Pojem eksportnega tovarnega prometa.**

Izvoz blaga v inozemstvo se pospešuje deloma na ta način, da je v inozemstvo namenjeno blago že po tarifi I. del, oddelek B, uvrščeno v nižje tarifne razrede ter da se prevzema v prevažanje pod ugodnejšimi pogoji, kakor pošiljatve za notranji tovarni promet; deloma se pa pospešuje eksport z uvedbo posebnih izvoznih ali eksportnih tarif. Tarife II. del tako državne kakor tudi južne železnice našteva celo vrsto posebnih eksportnih tarif.

II. Nekatere, za nas merodajne eksportne tarife.

- a) Eksportna tarifa E_1 in E_2 za pivo in vino ob različni množini.
- b) Eksp. tarifa E_3/a za sveže sadje, kar v vagon streseno (alla rinfusa) za množine po 5000 in 10.000 kg.
- c) Eksp. tarifa $E_3 b$ za posušeno sadje, če se plača voznina najmanj za 10.000 kg.
- d) Eksportna tarifa E_7 za poljedelske stroje za množine pod 5000 kg, za 5000 in 10.000 kg.
- e) Eksportna tarifa E_8 za pohištvo iz vpognjenega lesa, če se plača voznina najmanj za 5000 kg.
- f) Eksportna tarifa E_9/a za debela in stavbni les v množini po 100 kg.
- g) Eksportna tarifa E_9/b za rezan les po 10.000 kg.

III. Pogoji za uporabo eksportnih tarif.

Eksportni tarifni stavki se smejo rabiti pod sledečimi pogoji:

- a) Pošiljatve izvoznega blaga se morajo oddati z direktnimi voznimi listi na inozemske postaje
- b) Na voznem listu za blago, ki se pošlje najprej do mejnih postaj, ki se nahajajo še na avstro-ogrskem ozemlju in se šele pozneje odpravijo čez mejo, mora se pripomniti:

»Namenjeno za izvoz iz carinskega ozemlja obeh držav avstro-ogrske monarhije.«

Uvod v carinstvo.

Spisal *Just Piščanec.*

Dalje.

91. **Uradna potrdila.** O vsaki plačani pristojbini se izda uradno potrdilo. Pri pismenih blagovnih napovedih se stranki izroči duplikat blagovne deklaracije primerno potrjen; — pri odpravi po oglednem izvidu pa carinska pobotnica. Uradna potrdila se izdajo potem, ko so bila v polnem obsegu vpisana v uradne registre; ta se morajo popolnoma vjemati z registrom, oziroma z deklaracijo (oglednim izvidom) ter ne smejo biti korigirana glede na težo, oznambo po tarifi in znesek pristojbin.

92. **Duplikati uradnih potrdil** se smejo izdajati le z dovoljenjem pristojne finančne deželne oblasti. Kolekujejo se s kolkom 2 K za vsako polo.

93. **Sodelovanje stranke pri carinskem postopanju.** Carinsko ravnanje se sme vršiti samo v navzočnosti osebe, ki je pooblaščen za sodelovanje pri carinskem postopanju. Take osebo so: a) sestavitelj blagovne deklaracije; b) tisti, ki ga je sestavitelj v to pooblastil; c) prevoznik, dokler prejemnik ni naznan sprejema blaga; č) prejemnik blaga po izvršenem naznanilu sprejema; v tem primeru ni dovoljeno brez privoljenja prejemnika niti prevozniku, niti tretji osebi, odpraviti blago iz uradnega skladišča.

Naznanilo sprejema blaga po nastavljenju, ako se to ni izvršilo s posebno izjavo, se napiše na pošiljatev spremljajoči izvirni napovedi z besedami: »se sprejme za uvozno ocarinanje« ali na kratko: »se sprejme«, in s podpisom prejemnika ali njegovega pooblaščenca.

Pooblastilo k sodelovanju pri carinskem postopanju, ako ni že izrečeno v blagovni deklaraciji, naj se dokaže s posebno listino. Ne zahteva se pismenega pooblastila, ako prejemnik blaga ni obrtnik. Nasprotno je pa od nastavljenecv trgovcev zahtevati pism. pooblastila. Pooblastila hrani car. urad, ako se ne nanašajo samo na določeno pošiljatev, v katerem primeru jih prilaga registru. Pooblastila, ako so sestavljena v obliki pisma, naslovljena na dotičnega nastavljenca, niso zavezana kolkovini, drugače pa kolku 1 K.

Stranka se pravici soudeležbe pri carinskem ravnanju lahko — a to s pismeno izjavo — odreče. Stranka je zavezana predložiti carinskemu uradu predmete, zavezane carinskemu ravnanju, v stanju, zahtevanem za ovedbo tega ravnanja, ter izvršiti pri tem potrebna ročna dela, osobito raz- in nakladanje, položitev na tehtnico, odpiranje in zapiranje tovorov na lastno varnost in stroške. Če so pri uradu posebni nosači in težaki pod uradnim nadzorstvom, se stranke lahko poslužujejo teh proti plačilu določenih pristojbin.

VII. Reklamacijsko postopanje.

94. **Prizivi pri sporni ocarinitvi.** Glede vprašanja, če določilo carinske pristojbine, ki se ima plačati, ali se je že vplačala, odgovarja predpisom, se ne vrši sodnijsko postopanje.

Ako meni stranka, da se ji godi krivica s carinskouradnim oglednim izvidom, naj si prav tako, kakor tudi v tistih primerih, v katerih izda zaradi dvomljivega tarifiranja napoved v zmislu višjega izmed carinskih postavkov, ki pridejo v poštev, takoj ob ocarinitvi pridrži rekurz in dá carinskemu uradu priliko, da izprosi višjo odločbo o spornem tarifi-

ranju s tem, da se vzamejo vzorci, ki se identificirajo uradno in po stranki.

V drugih primerih se obravnava reklamacija samo tedaj, kadar se more resnična kakovost blaga dodatno brezdvomno določiti. Natančnejši načini, kako naj se ravna pri tem, so določeni s posebnimi zakazi.

Reklamacije pri ocarinitvah po vrednosti glej pod dotičnim odstavkom.

Reklamacije, pri katerih se na podlagi poročil carinskih uradov dodatno ne more določiti istinita kakovost blaga, finančne deželne oblasti zavračajo v svojem področju, dočim je stranki dopusten rekurz na ministrstvo.

Pri ocarinitvi poštnih pošiljatev v nenavzočnosti stranke (s posredovanjem pošte), je prvi dovoljeno provzročiti spor radi nepravilne tarifacije. Vendar se pa enake reklamacije jemljejo v poštev le, ako se je resnična kakovost blaga naknadno dokazala na nedvomben način, bodisi po naknadni reviziji cele pošiljatve, po doprinešenih vzorcih, katerih identiteta se je po oglednih uradnikih pripoznala, ali z drugimi pomočki. V primerih pa, kadar stranka že naprej reflektira na povsem določeno ocarinitve, si lahko zagotovi meritorno nadpresojo potom reklamacije s tem, da napove željeno tarifiranje z izrečno navedbo številke tarife in tarifnega postavka v carinski vsebilni deklaraciji z opombo, naj se v primeru drugačne tarifacije uradoma napravi tarifovalna kontroverza. Zaeno je v deklaraciji pooblastiti poštni urad, da za meritorno odločbo reklamacije vzame potrebne vzorce, jih identificira v sporazumu z odpravljajočim carinskim uradom ter jih predloži zahtevani preizkušnji. Tudi se mora stranka zavezati, da bo nosila nastale stroške, ako se po višji odločbi po izvid carinskega urada.

Ta povedba, kateri pristojna značaj ustmene izjave stranke, naj se napiše na vsebilni deklaraciji na vidnem mestu in naj se glasi: »Za ocarinitve po tarifni številki ... z ... K ... v, drugače pridržek reklamacije in privoljenje vzeti vzorec. Plačam slučajne stroške za analizo, ako se potrdi izvid carinskega urada.«

95. **Postopanje v odločitvah carinskih sporov.** Za vse primere, v katerih izpodbija carinski zavezanec kako odredbo carinskega urada, ki vpliva na odmero carinske pristojbine (torej zlasti uvrstitev blaga v določeno številko carinske tarife, ravnanje po obči ali pogodbeni tarifi, odmera tare itd.) ali vzame za izvoz napovedano blago nazaj, ko je izvedel za izvid carinskega urada, ki se razlikuje od napovedi, je predpisano naslednje postopanje.

Ako si pridržuje stranka rekurz zoper izvid carinskega urada, je treba spor poistiniti v zapis-

niku, ki se sestavi s stranko in v katerem izjavi stranka s svojim sopodpisom, da si pridržuje vložitev posebnega rekurza zoper izvid carinskega urada v 30 dneh ali da se odreka vložitvi takega rekurza.

Carinski urad predloži zapisnik o sporu, ako si stranka ni izrečno pridržala vložitve posebnega rekurza, v treh dneh, sicer pa najpozneje tri dni po prihodu rekurzov, s svojim poročilom naravnost c. kr. finančnemu ministrstvu.

Za napravo in predložitev teh spornih zapisnikov se rabijo posebno določeni obrazci. Pri spornih ocarinitvah se odmeri višja carina, ki pride v poštev. Sporni zapisniki se morajo predložiti tudi, ako jih stranka vzlic uradni zahtevi ni podpisala. Naknadno sestavljanje spornih zapisnikov potem, ko se je blago že ocarinilo in odpravilo iz uradnega prostora, ni dopustno. Tudi naknadni ogled blaga pri drugem carinskem uradu, potem, ko je bilo pri enem že pregledano, ni dovoljen brez pooblastila predstoječe oblasti.

Ako stranka opusti pridržani rekurz vložiti v 30 dneh po sestavi zapisnika na carinskem uradu, ki je izvršil izvid, naj car. urad v treh dneh po preteku tega roka uradoma zaprosi višjo odločbo naravnost pri finančnem ministrstvu, predloživši zapisnik in utemeljivši svoje ravnanje.

Ako je carinski urad poizvedel strokovnjaško mnenje, ga je treba priložiti predloženemu poročilu. Poročilu je, kjer je mogoče in namenu primerno, vedno priložiti po uradu in stranki identificirane vzorce. Duplikate takih vzorcev je na zahtevanje izročiti tudi stranki.

Stranka se mora v zapisniku o sporu izrečno zavezati, da bo plačala stroške strokovnjaške preiskave uradno odvzetih vzorcev, ki bo potrebna morda v teku postopanja, tedaj, če se z odločbo potrdi izvid carinskega urada. Izjaviti mora tudi, ali ji je treba vrniti uradno odvzete vzorce ali ne.

Eventuelno nastali stroški se po odločbi plačajo pri carinskem uradu, ki je zapisnik sestavil. Odvzeti vzorci morajo biti zadostno veliki in v zadostnem številu, da se iz njih določno spozna kakovost blaga. Ako vzorcev ni mogoče jemati, se priloži natančen opis ali slika blaga. Pri odvzemanju vzorcev mora brezpogojno biti navzoča stranka. Ako bi to ne bilo, se okolnost vtemelji v zapisniku in na vzorcu. Zamotanje in odpošiljanje vzorcev se vrši v vseh primerih na strankine stroške. Majhni vzorci se privedajo lahko uradnim poročilom ter so poštnine prosti. Vračanje vzorcev se vrši na stroške erarja. Za obsežne in težke vzorce, ki se ne morejo pošiljati po pošti, nosi nastale prevozne stroške stranka.

C. kr. finančno ministrstvo in trgovsko ministrstvo, oziroma v kmetijskih in gozdarskih stvareh tudi c. kr. poljedelsko ministrstvo popolnijo, kadar treba, razpravno gradivo, preden se dalje obravnava, s primernimi odredbami.

Finančno ministrstvo odloča o rekurzih strank in ukrepa o uradoma predloženih zapisnikih in poročilih, povprašavši na podstavi Najvišje odobrenega ustava v c. kr. trgovinskem ministrstvu postavljeni carinski svet, v sporazumu s trgovskim ministrstvom, v kmetijskih in gozdarskih stvareh tudi v sporazumu s poljedelskim ministrstvom. V primerih, v katerih strankina zahteva očitno nasprotuje obstoječim carinskim zakonom ali so že dani natančno ustrezajoči prejudikati, pri katerih postanku je sodeloval carinski svet, se lahko tudi odloči, ne da bi se povprašal carinski svet.

Vsekakor je odločba odvisna od ministrstva in ne od deželnih finančnih oblastev.

Po gornjih ministrstvih izdane odločbe in ukrepane odredbe se kar najhitreje naznanijo stranki praviloma naravnost po dotičnem carinskem uradu, sporočivši prepis njemu nadrejenemu finančnemu deželnemu oblastvu, ako je pa stranka prvotno za uvoz namenjeno blago, izvedevši za izvid carinskega urada, določila za prevoz, — dotičnemu uradu in deželnemu finančnemu oblastvu, in se, če ima odločba načelni pomen, objavijo hkratu v ukazniku finančnega ministrstva ali kako drugače, namenu primerno, da se bo ravnati po njih v sličnih primerih.

Carinski urad mora odločbe, ki mu jih pošlje finančno ministrstvo ali predstojno finančno deželno oblastvo, najdalje v treh dneh poslati stranki; odločbe, ki se izdajo po finančnem deželnem oblastvu, pošlje to oblastvo v osmih dneh najdalje dotičnemu carinskemu uradu.

Morebitna vračila carinskih pristojbin stranki se izvrše pri tozadevnih carinskih uradih.

Nadaljni rekurz v isti stvari je nedopusten, bodisi da se je izrekla odločba ministrstva, povprašavši carinski svet ali ne.

Ako se najde kaka nepravilnost napovedi blaga, ni zadeto kazensko postopanje s spredaj stoječimi zaukazi, pravtako ne dosedanja navada, da se kazensko postopanje ne začne, ako napovedovalec pri blagu, ki ga je težko napovedati, izda napoved v zmislu dotičnih višjih postavkov carinske tarife in si hkratu še pred začetkom vsakega carinskouradnega dejanja pridrži reklamacijsko pravico za namen tarifiranja po tarifnem postavku, ki se določno oznameni.

96. **Pravnoobvezna pojasnila o carinski tarifi.** O carinskotarifnem ravnanju z blagom in o dotičnih določitvah tare ob njih carinski odpravi se lahko stavijo vprašanja:

- a) naravnost na finančno ministrstvo ali na trgovinsko ali na poljedelsko ministrstvo;
- b) po carinskih uradih na finančno ministrstvo;
- c) po kmetijskih in gozdarskih korporacijah na poljedelsko ministrstvo;
- č) po trgovinskih, industrijskih ali obrtnih korporacijah na trgovinsko ministrstvo.

Imenovana ministrstva imajo pravico na taka vprašanja, povprašavši carinski svet, ali na podstavi natančno ustrezajočih prejudiktov, ob katerih postanku je sodeloval carinski svet, odgovoriti vobče pravnoobvezno, in sicer finančno in trgovinsko ministrstvo v vzajemnem sporazumu in v kmetijskih in gozdarskih stvareh tudi v sporazumu s poljedelskim ministrstvom, poljedelsko ministrstvo pa v sporazumu z ministrstvom za finance in trgovino. V vprašanjih, ki so zavezana vložnemu kolku (1 K), je treba navesti:

- a) Vse podatke, ki se tičejo proveniencie, izdelave, sestave in določitve namena blaga in imajo vpliv na njegovo tarifiranje;
- b) ali je vprašujoča stranka blago že enkrat ocarinila na kakem c. kr. ali kralj. ogrskem carinskem uradu in kateri tarifni postavki se je vporabil pri tem;
- c) ali se je enako vprašanje stavilo že pristojnemu kralj. ogr. ministrstvu in kakšen odgovor je dalo;
- č) ali zahteva stranka, da se nakažejo določeni carinski uradi po podeljenem pojasnilu, zlasti ali reflektira, da se obvestijo tudi kralj. ogrski carinski uradi;
- d) vprašanju je treba priložiti vsaj pet po stranki identificiranih vzorcev blaga ali sliko blaga. Oblika in velikost vzorcev se mora izkazati tako, da se more morda potrebna preiskava zanesljivo izvršiti. Ako zahteva stranka izrečno, da se nakažejo določni carinski uradi, naj predloži pojasnilnemu oblastvu razen tega število carinskih uradov, ki se nakažejo, vstrezajoče število vzorcev blaga, oziroma slik, ki jih je identificirati z zasebnim pečatom vpraševalca;
- e) stranka mora v vprašanju izrečno izjaviti, ali se zavezuje, da bo brezpogojno plačala stroške, morda potrebne strokovnjaške preiskave, ter s prevozom vzorcev združene stroške, ali le do najvišjega zneska;
- f) vprašanja, ki v spredaj omenjenih smereh niso zadostno opremljena, se lahko vrnejo stranki, da jih popolni, in ako jih stranka ne dopolni, kakor zahteva, se lahko odgovor na vprašanje odkloni.

Dalje prih.

Raznoterosti.

Pokojninsko zavarovanje trgovskih potnikov. Upravno sodišče je izdalo 18. aprila t. l. razsodbo, ki je velike važnosti za pokojninsko zavarovanje vseh onih trgovskih uslužbencev, ki so nastavljeni pri podjetju le proti proviziji. Izreklo je namreč, da trgovski potnik ni podvržen pokojninskemu zavarovanju, ako mu podjetje ne jamči minimalne plače, temveč če obstoji njegova plača zgolj iz provizije, ki je odvisna od kupčijskega uspeha.

S to razsodbo se je postavilo upravno sodišče bistveno na povsem drugo stališče, kot v razsodbi z dne 8. marca 1912 l., v kateri se je izreklo za to-le pravno stališče: dejstvo, da uslužbenec nima stalne mesečne ali letne plače, ampak da dobiva samo provizijo od kupcij, ki jih je sklenil, ga ne izključuje od zavarovanske dolžnosti, ker pri pokojninskem zakonu ne gre za to, kakšno plačo dobiva posamezna oseba ozir. za katero plačo se je pogodila, temveč le za to, če je pri osebah z enakim poslom letna ali mesečna plača v navadi.

Na podlagi prvoimenovane razsodbe se bo zdaj marsikak uslužbenec lahko oprostil zavarovalne obveznosti. Če prav se je izrekla za poseben slučaj, vendar se da ugotoviti tudi na vsa ostala službena razmerja, kjer obstoji plača zgolj iz provizije. S.

*

Sklenitev službene pogodbe. Sotrudniški zakon daje delojemalcem pravico, zahtevati pismen izkaz vseh glavnih pravic in dolžnosti, izvirajočih iz službene pogodbe. Ta naprava se vedno bolj vdomačuje, vendar so ti izkazi dostikrat še zelo pomanjkljivi, tako da se pri sporih mnogokrat ne da določiti namen obeh strank, saj se poleg pismenih glavnih pravic in dolžnosti ugotavljajo postranske premnogokrat tudi ustmenim potom.

Dunajsko obrtno sodišče se je pečalo s takim vprašanjem in se je postavilo strogo na stališče pismenega izkaza. Iz razlogov razsodbe omenjamo sledeče, ker nam kažejo, kako veliko važnost moramo polagati na to, da se sklene službena pogodba vestno in natančno. Obrtno sodišče pravi namreč: „V predstojećem slučaju se je sklenila pismena službena pogodba in se ni tedaj ozirati na eventualna ustmena pogajanja pred to pogodbo v zmislu § 887 spl. drž. zak. Ako je tožnik podpisal službeno pogodbo, ne da bi jo poprej prebral, se je z njo zadovoljil potom podpisa in nikakor ne gre, da bi iz tega dejstva izposloval naknadno zase kakšne udobnosti.“

*

Poizkusna doba. Najvišje sodišče je izdalo to-le razsodbo: „Ako se je dogovorila gotova, en mesec presegajoča poizkusna doba, poleg pravice, da se more pogodba vsak čas odpovedati, se te pravice posluži lahko samo v prvem mesecu; ako se to ni zgodilo, se konča službeno razmerje s potekom dogovorjene poizkusne dobe.“

Za podlago tej razsodbi je služil sledeči slučaj: S trgovskim potnikom se je sklenil poizkusni angažma za dobo od 9. aprila do 31. julija. Ker se v prvem mesecu službeno razmerje ni odpovedalo, se je moglo to končati še le z 31. julijem. Iz te razsodbe se razvidi, da tudi nikakor ni dopustna šesttedenska odpoved med poizkusno dobo, tako da bi se končalo službeno razmerje s 30. junijem.

*

Nedovoljena darila. Po § 13. sotrudniškega zakona ne sme delojemalec brez dovoljenja delodajalca vzeti od stranke provizije ali druga darila za kupčije, katere je sklenil, ali pri katerih je posredoval. Delodajalec sme v nasprotnem slučaju, poleg drugih korakov, zahtevati tudi predajo dobljenih daril. Z ozirom na to določilo je hotela kupujoča tvrdka, ki je izvedela, da je odbil njen nastavljenec za sklenjeno kupčijo 2% provizijo, fakturo primerno znižati. Sklicevala se je na to, da je bil njen nastavljenec edini strokovnjak pri sklepanju kupčije in da je imelo izplačilo provizije

brezdvomno za posledico zvišanje fakture. Ker je bil tega dejanja sokriv potnik prodajne tvrdke, je ista tudi obvezna v plačilo škode. Najvišje sodišče je pa izreklo, da je bila sklenjenja kupčija pravomočna ne glede na dovoljeno in izplačano provizijo.

*

Kolekovanje delavskih knjižic kot prilog. Finančno in pravosodno ministrstvo razglašata, da delavskih knjižic, ki so pridejane prošnjam za deponiranje teh pri sodiščih, ni potreba kolekovati s kolekom za priloge. S.

*

Vrnitev kavcije pri izstopu iz službe. Sotrudniški zakon ima glede kavcije v § 35. to-le določilo: „Ako je položil delojemalec kavcijo (varščino), sme zahtevati, da se ta založi pri sodišču ako zahteva delodajalec pri končanju službenega razmerja odškodnino.“

V koliko vpliva ta zakonita odločba na dobo, kdaj naj se varščina izroči zopet delojemalcem, nam kaže naslednji slučaj:

Kontoristinja se je zavezala pri vstopu v službo, da bo položila varščino v znesku 2000 K in se je zadovoljila s tem, da ji delodajalec odteguje mesečno 10 K toliko časa, da doseže varščina dogovorjeno višino. Končno se je tudi sklenilo, da ima pravico do vrnitve varščine še le po preteku enega leta po svojem izstopu, seveda če se varščina ne bi pritegnila v kritje kakšne škode. Kontoristinja je bila že čez pol leta odpuščena in se je to po njenem zatrdilu brez vzroka zgodilo. Tožila je tedaj delodajalca na izplačilo plače po § 20. sotrudniškega zakona in na povračilo do tedaj pridržanih mesečnih obrokov à 10 K za varščino t. j. 60 K.

V vseh treh inštancah je pritrdilo sodišče njeni trditvi, da je bila brez vzroka odpuščena in je obsodilo delodajalca v izplačilo plače. Glede varščine je prvo sodišče istotako ugodilo njeni tožbi, češ, da ima dogovor o izplačilu varščine po enem letu v zmislu §§ 35. in 40. sotrudniškega zakona le tedaj pomen, ako delodajalec takoj pri dokončanju službenega razmerja stavi na delojemalca zahteve glede povračila škode itd.

Vzklicno sodišče je ugodilo pritožbi delodajalca, češ, da govori § 35. omenjenega zakona samo o založitvi varščine (glej zgoraj!) pri sodišču. V predstojećem slučaju se je enoletna doba izgovorila gotovo le v namen, da ima delodajalec dovolj časa, proučiti, če mu je izstopivši delojemalec napravil kakšno škodo ali ne. Ako bi se glasila tožba na založitev varščine pri sodišču, bi ji moralo sodišče ugoditi, glede izločitve iste delojemalcu pa nima sotrudniški zakon nobenega določila.

Najvišje sodišče je istotako zavrnilo tožbo kontoristinje glede varščine in to iz sledečih vzrokov:

Določila §§ 35. in 40. sotrudniškega zakona ne govoré v prilog tožbenega zahtevka, ker vsebuje § 35. le gotovo določilo, kaj naj se zgodi z varščino v slučaju zahtev od strani delodajalca. Drugače pa nima zakon glede varščine nobenih določil. Osobito je strankam na prosto voljo dano, domeniti se glede časa, kdaj naj se vrne varščina itd.

*

Nedopustnost preklica, ako se je obrtni oblasti naznani opustitev obrta. Po § 144. obrtnega reda stopi odložitve obrtne koncesije z istim dnem v veljavo, s katerim se to naznani ustmeno pri obrtni oblasti ozir. z onim dnem, ko pride pismena izjava v roke obrtni oblasti. Napačno je tedaj domnevanje, da se ta izjava lahko še tako dolgo prekličé, dokler obrtna oblast ne reši tozadevne vloge. Besedilo postave se zamore le tako tolmačiti, da je hotel postavodajalec izključiti vsakršen dvom in je opustitvi obrta prisoditi v istem trenutku pravomočnost, ko o tem zve obrtna oblast. S tem je pa tudi izrečeno, da izgubi istočasno stranka vsako pravico do dotlej izvrševanega obrta. Ako je bila opustitev obrta pogojno naznanjena, ima obrtnik še vedno možnost, s koncesijo razpolagati, ako se ni podelila koncesija oni osebi, katero je obrtnik v svoji vlogi imenoval. Vendar je vezan na svojo izjavo

napram obrtni oblasti in je popolnoma brezpomembno, kdaj dobi rešitev te oblasti.

*

Obrtno-pravni značaj revizije knjig. Dunajska trgovska zbornica se je izrekla o tem predmetu tako-le: „Ureditev trgovskih knjig za trgovce itd., naprava in preizkusitev bilanc v trgovskih podjetjih, dalje navodila za primerno organizacijo trgovskih, obrtnih in industrijskih podjetij, se lahko naznani obrtni oblasti kot enotno delo. S tem se pečajo strokovnjaki, ki jih imenujemo, „revizorje knjig“. Ta obit je prost. Izvrševatelj takega obrta se ne more uvrstiti v nobeno zadrugo, ker ni njegovega delovanja smatrati za trgovsko obrt, temveč le za osebno delo. Sk.

*

Tožba proti c. kr. poštni hranilnici na Dunaju. Vsled razsodbe najvišjega sodišča z dne 24. prosinca 1912. zastara tožba računovodnika napram poštni hranilnici v izplačilo vseh zanj potom poštnega, čekovnega ali clearing-prometa vplačanih zneskov ne glede na kakšno reklamacijo, tekem 30 let. Računovodnik sme zahtevati od poštne hranilnice le 20% kontokorentnih obresti, ako se mu ni izplačal na omenjeni način zanj vplačani znesek.

*

Odkazilo zneskov od pošiljatev po povzetju itd. na poštno hranilnico. V naredbeniku za avstrijske pošte in brzojave št. 94 z dne 22. julija t. l. je objavljen razglas trgovskega ministrstva, glasom katerega je dovoljeno odpošiljateljem priporočenih pošiljatev po povzetju in poštini ukazov v prometu z Ogrsko in Bosno-Hercegovino zahtevati, da se odkaze prejeti znesek poštne hranilnici ali drugemu javnemu denarnemu zavodu oddajne dežele.

*

Povračilo taks in drugih pristojbin potom poštne hranilnice. Finančno ministrstvo je odredilo sporazumno z najvišjim računskim dvorom, da se bodo od 1. oktobra 1913 dalje v onih kronovinah, kjer se izvršujejo izplačila za finančno upravo potom poštne hranilnice, tudi povračila taks, kolekov, kazni itd. izvrševala potom tega zavoda.

*

Izvršitev avstrijskih sodb na Ogrskem. Na Ogrskem pripravljajo nov civilnopravni red, ki skoraj izključuje izvršitev avstrijskih sodb na Ogrskem. Jasno je, da bi bilo s tem lahko neizmerno odškodovano avstrijsko trgovstvo in umevno je, da so strokovne organizacije že storile primerne korake pri pravosodnem ministrstvu. Razentega se je pečala s tem vprašanjem stalna delegacija avstrijskih odvetniških zbornic in je napravila na imenovano ministrstvo primerno vlogo. Merodajni faktorji so obljubili, vse pravočasno storiti, da ne bo imelo avstrijsko trgovstvo nepravilnosti.

*

Kava zavzema danes v trgovini prav važno mesto, kajti kupuje jo vsak, premožen in nepremožen človek. Kava se je tako udomačila, da jo najdeš na vsaki mizi zjutraj in popoldne, marsikje tudi po kosilu. S kavo pa je neločljivo združena kavna primes ali cikorijska. Danes skoraj nikdo več ne pripravlja kave brez kavne primesi. Za kavno primes imamo zdaj v Ljubljani domačo Kolinsko tovarno, akcijsko trgovsko podjetje, ki izdeluje prav izborno, po vsem Slovenskem priljubljeno Kolinsko kavno primes. Ta edina domača cikorijska se mora razširiti tudi po tistih rodbinah, kamor doslej še ni prodrla. Razširjati našo domačo Kolinsko kavno primes je v prvi vrsti dolžnost naših zavednih trgovcev, ki imajo v to največ prilike, ker vsak dan prihajajo v direktne stike s svojimi odjemalci.

Statistika.

Nekoliko statistike. Na mednarodnem statističnem kongresu, ki se je vršil pretekli mesec na Dunaju, je imel Roh. Meyer, bivši finančni minister in sedanjí predsednik avstrijske centralne komisije slavnostni govor v proslavo petdesetletnice zavoda, ki mu stoji na čelu. V tem govoru je podal nekoliko podatkov iz leta 1867, ko se je statistična komisija razdelila v samostojni avstrijski in ogrski del, v primeri s podatki zadnjih let, ki so tudi zanimivi v gospodarskem oziru:

Pri avstro-ogrski banki je znašala vsota krožečih bankovcev koncem poslovnega leta 1867: 494 milijonov kron, leta 1912 pa 2815·8 mil. kron, kovinski zaklad je znašal leta 1867: 216·7, l. 1912 pa 1447·6 mil. kron, eskompt je štel l. 1867: 154·2, l. 1912 pa 1341·1 mil. kron.

Pri vnani trgovini je znašal uvoz 1867: 588·6 mil. kron, 1911: 3275·2 mil. kron, izvoz l. 1867: 814·8, leta 1911 pa 2582·6 mil. kron (številke veljajo za avstrijsko in ogrsko polovico).

Produkcija premoga v Avstriji je od 53·6 mil. kron v letu 1867 poskočila na 396·5 mil. kron v l. 1911, produkcija železa pa od 21 mil. metrskih centov v vrednosti 252 mil. kron (1867) na 159 mil. metrskih centov vrednosti 127·3 mil. kron v letu 1911.

Železnica, pošta in brzojav so se razvijali od l. 1867 takole: dolžina glavnih in lokalnih železnic je narasla od 3638 kilometrov v letu 1865 na 27.749 kilometrov v letu 1911, torej v razmerju 13·3: 100; l. 1867 se je odposlalo 107·2 mil. poštinih pošiljatev in 31·2 mil. časopisov, l. 1911 pa 1908·9 mil. poštinih pošiljatev 308 mil. časopisov. Na 1000 prebivalcev je odpadlo tedaj 5395, sedaj pa 66,251 poštinih pošiljatev.

Brzojavno omrežje v državi znaša sedaj 237.847 kilometrov, dočim je bilo l. 1867 le 32.847 km omrežja, število oddanih brzojavov je poskočilo od 2·4 mil. l. 1867 na 22·9 mil. v letu 1911. Telefonskih naročnikov je bilo od početka, to je l. 1882: 452, l. 1911 pa 124.047.

Poleg avstro-ogrske banke je bilo leta 1867: 13 bančnih in kreditnih zavodov z delniško glavnico 160·9 mil. kron, l. 1911 pa 88 delniških in deželni bank z glavnico 1296 mil. kron in lastnimi rezervami v znesku 486 mil. kron. Hranilnic je bilo leta 1867: 135, leta 1911 pa 675, hranilne vloge so poskočile od 328·5 mil. kron na 6359·8 mil. kron. Hranilne vloge pri 10.905 kreditnih zavodih so znašale l. 1910: 2513·3 mil. kron, tem je prišteti še vloge poštne hranilnice v hranilnem prometu z zneskom 228·2 in čekovnem prometu z zneskom 443 mil. kron.

Državni izdatki so od l. 1868, ko so znašali 649,936.327 kron, narasli v leta 1911 na 3.004,035.595 K, državni dolg pa od 5.815,229.000 kron do junija 1912 na 12.471,150.000 K.

*

Donos žita na 1 hektar v letih 1911 in 1912. Po statističnih zapiskih iznašajo povprečni donosi na 1 ha:

	1911	1912
Dansko	3000 kg	2510 kg
Belgija	2600 „	2500 „
Nemčija	2060 „	2260 „
Holandska	2630 „	2170 „
Švica	2260 „	2050 „
Avstrija	1320 „	1500 „
Ogrska	1400 „	1310 „
Rusija	470 „	690 „

Naša država producira v primeri z Nemčijo okrog tretjino manj žita na 1 ha.

*

Produkcija in konzum vina. Vina proizvaja Francoska 51 milijonov hl, Italija 33 milj. hl, Španija 17 milj. hl, Avstro-Ogrska 7·8 milj. hl, Nemčija 3·9 milj. hl, Rusija 2·8 milj. hl. Zdru-

žene države 1·4 milj. hl, Grška 1·3 milj. hl, Švica 1·2 milj. hl. V konzumu dosega tudi Francoska rekord, ker pride na glavo 126 litrov; dalje slede Italija 120 l, Grška 109·5 l, Španija 95 l, Švica 71·2 l, Avstro-Ogrska 20 l, Nemčija 6·2 l, Ruska 3·3 l, Angleška 1·8 l, Združene države 1·4 l.

Društvene vesti.

„Ljubljanski Sokol“ je slavil pričetkom tega meseca svoj petdesetletni jubilej. Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ je ob tem znamenitem dogodku izreklo svoje čestitke „Ljubljanskemu Sokolu“ tako-le: „Ob prepomembnem slavu petdesetletnice ustanovitve „Ljubljanskega Sokola“ izvolite sprejeti naše najprišrenejše čestitke. Petdesetletnica „Ljubljanskega Sokola“ je preznemenit narodni jubilej. Praznik vseslovenski je to, zakaj „Ljubljanski Sokol“ je bil in naj ostane žarišče slovenskega Sokolstva. Iz srede „Ljubljanskega Sokola“ je vzkliklo in se razprostrlo sokolsko delo na Slovenskem. „Ljubljanski Sokol“ je oni mogočni temelj, ki nosi veličastno sokolsko stavbo na Slovenskem. Večne so Vaše zasluge za probujanje slovenske narodne zavesti, nepremisljive so Vaše zasluge za slovensko narodno vzgojo. Iz vse duše iskreno želimo, da ostane tudi v bodočnosti „Ljubljanski Sokol“ tako vnet in tako čuječ nositelj narodne ideje na Slovenskem, kakor je bil o trdi preteklosti. Iskrena naša želja je, da ostane „Ljubljanski Sokol“ v bodrejši prihodnosti prav tako skrben čuvár in gojitelj pravega, resnega in premišljenega sokolskega dela, kakor smo ga opazovali in spoštovali v preteklem petdesetletju. Ponosne in prijateljske vezi, ki so vezale našo organizacijo in naše članstvo z Vašim društvom doslej, izrekamo ob Vašem jubileju srčno željo, da ostane tudi vnaprej med nami tesna zveza prijateljske prisrčnosti. Na zdar!“

*

Trgovski koledar za leto 1914. je izšel ter ima naslednjo vsebino: Slovensko trgovsko društvo „Merkur“ in odbor, posredovalnica, trgovski dom, koledar, kolkovne lestvice, podrobna določila za kolkovanje listin, spisov, računov i. t. d., pošne določbe, obrestne tabele, tabela za razredčenje alkohola, tabela za preračunavanje alkohola iz kilogramov v litre, mera za sukno, uteži, dolgotna mera, kovani denar raznih držav, preračunjevalne tabele, tabela za preračunavanje domačega in tujega denarja, tabela za izračunavanje dni od enega datuma do drugega, preračunavanje anuitet in sestavljanje amortizacijskih načrtov, amortizacijski načrt, anuitetni faktorji, užitninska tarifa za mesto Ljubljano, užitninska tabela za meso in vino izven zaprtih krajev, tabela za osebno dohodnino, vojaška taksa, pokojninski zakon za zasebne uslužbenke, samostojno izvrševanje trgovinskih obrtov, trgovina z mešanim, špecerijskim, kolonialnim in materialnim blagom, izpregled (dišpenze) sposobnostnega dokaza, prodaja storjene obleke in čevljev, dopustnost trgovskega potovanja, prodaja žganih opojnih pijač na drobno, zapiranje in odpiranje trgovin v Ljubljani, Spodnji in Zgornji Šiški v Vodmatu, na Selu, v Mostah in na Glincah, delovni čas v trafikah in zapiranje trafik, nedeljski počitek v trgovskih obrtih na Kranjskem, delovni čas trgovskih uslužbencev in zapiranje trgovin, ugodnosti na železnicah za trgovske potnike, ki imajo kovčke z vzorci, kako se dobiva davka prosti bencin.

Letošnji koledar se odlikuje po obširni in izborni vsebini tako, da je vreden sovrstnik dosedaj izišlih koledarjev društva „Merkur“. Koledar prav toplo priporočamo občinstvu posebno pa slovenskemu trgovstvu. Koledar je uredil gosp. dr. Rudolf Marn. Cena mu je s poštnino vred 1 K 20 h.

*

Sestanek. Naše društvo je sklicalo 23. pr. mes. prijateljski sestanek v društvenih prostorih v ta namen, da se člani razgovore o učnih in zabavnih priredbah v letošnji zimski sezoni. Posvetovanje, ki je bilo jako dobro obiskano, je vodil dr. Windischer, ki je razložil pomen in važnost učnih tečajev za trgovski naraščaj. Po daljšem razgovoru se je sklenilo otvoriti tečaj za laščino, korespondenco in knjigovodstvo, če se oglasi zadostno število interesentov.

*

Plesni zabavni večeri se bodo vršili redno vsako soboto v društvenih prostorih ob polu 9. uri zvečer, počenši z 18. t. m. Vodil jih bode društveni član g. Hodko. Za vaje vlada živahno zanimanje.

Merkurjevi večeri. Pod tem imenom bode prirejalo naše društvo v letošnji zimski sezoni enkrat na mesec prijateljske sestanke (večere). Dan in kraj se bode vedno naznanil pravočasno potom časopisov. Prvi tak sestanek bo v četrtek 16. t. m. v gostilni člana gosp. Rusa na Rimski cesti. Gg. člane in prijatelje društva vabimo k mnogoštevilni udeležbi.

*

Opozorjamo gg. člane, da nam je prijavljenih več trgovin, ki se prodajo, ozir. oddajo v najem. Interesentje naj se blagovolijo obrniti za natančnejše podatke na naše društvo.

*

Zabavni večer. Naše društvo namerava prirediti 16. novembra letos v veliki dvorani „Narodnega doma“ zabavni večer s petjem, godbo in plesom. Nekaj novega bode pri tem zabavnem večeru žrebanje dobitkov. Društvo si bo namreč nabavilo več lepih dobitkov, ki bodo pri tem zabavnem večeru žrebani. Številka vstopnice bo veljala obenem tudi kot številka izžrebanega dobitka. Torej vsak, ki kupi vstopnico, ima v slučaju, da bo izžrebana številka njegove vstopnice, pravico do dobitka. Gg. člane in prijatelje društva vabimo, da se udeleže zabavnega večera z rodbinami vred v obilem številu.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja, 8 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika železniške stroke, 1 pomočnik manufakturne stroke, 3 pomočniki špecerijske stroke, 1 pomočnik modne in galanterijske stroke, 2 kontoristinj, 10 prodajalk, 11 učencev in 3 učenke. Službe išče: 3 knjigovodje, 1 korespondent, 4 kontoristi, 3 poslovodje, 7 skladiščnikov, 23 pomočnikov mešane stroke, 8 pomočnikov železniške stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 16 pomočnikov špecerijske stroke, 2 pomočnika modne in galanterijske stroke, 20 blagajničark, 20 prodajalk, 9 učencev in 4 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovsko bolniško in podporno društvo v Ljubljani.

Seja 26. septembra 1913:

- I. V društvo se je sprejelo 3 redne člane.
- II. Obolenje je naznanilo 38 članov, med temi so bili sprejeti 3 člani v Leoninum in 1 član v deželno bolnico.
- III. Bolniških stroškov se je izplačalo 16 članom v znesku K 1535·34.
- IV. Dopisov se je rešilo 52.

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje

izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Ker že od nekdaj skrbno pazite na to, da zadovoljite Vaše odjemalce in jim hočete poslužiti le z najboljšimi izdelki, priporočajte k Vaši zrnati kavi najboljšo kavino primes, pravega : **FRANCKA** : iz zagrebške tovarne, ki nosi kavin mlinček kot tvorniško znamko.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštnine prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnejte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

 **4¹/₂ 0/0** 

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in posloplja proti 5 ¹/₄ 0/0 obrestim in najmanj ³/₄ 0/0 amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoa tudi na menice in vrednostne papire.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

1.) *V. Žun*: Avstrijski državni proračun za prvo polletje 1914.

2.) *Fr. Zelenik*: Točnost v trgovini.

3.) Železniške tarife.

4.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.

5.) Raznoterosti:

Deželni urad „občega pokojninskega zavoda za namoščence“ v Trstu. — Kolinska tovarna kavnih primesi. — Kolkovni predpisi pri pokojninsko-zavarovalnem postopanju. — Pravni vpliv plačil potom pošne hra-

nilnice. — Sprememba določil za pošiljatve v poštnem prometu z Ogrsko, Nemčijo ter Bosno in Hercegovino. — Spremembe preračunjevalnega kurza. — Zboljšanje naše trgovinske bilance. — Izjeme pri pokojninskem zavarovanju. — Ponovno opozorilo.

6.) Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.

7.) Volitve v obrtno sodišče!

8.) Društvene vesti.

9.) Književnost.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: **Ivan Volk**.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksport-
tverdka!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastonj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko

„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastonj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tvornici
I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Žrgovina
s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in
deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.

Na drobno in na debelo!

Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.

Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“
v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:

J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ANTON KUDER:

Menično pravo.

Cena 2 K 50 vin.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

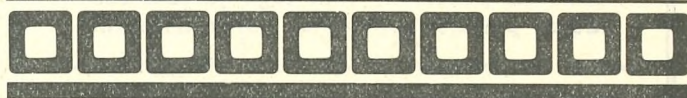
A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

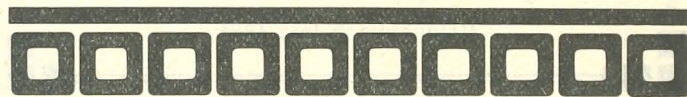
Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“



Slovenski trgovci!

Prispevajte za
Trgovski dom!



Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!

Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vaselino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.

Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19,000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši

mlinski izdelki in zlasti

izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,

izpitani pomladanski :: :: ::

čebelni pitanec :: :: ::

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

1883

300018191, 11

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasilov slovenskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. novembra 1913.

Štev. 11.

Avstrijski državni proračun za prvo polletje 1914.

Koncem preteklega meseca je predložil finančni minister državnemu zboru proračun za prvo polletje 1914. To je prehodni proračun, ki je nastal vsled tega, ker se bo s prihodnjim letom pričnjalo proračunsko ali budgetno leto 1. julija in ne kakor doslej, s koledarskim letom.

S to premembo proračunskega leta se je ustreglo že dolgoletni želji postavodajnih zastopov. Saj se doslej, odkar obstoji avstrijski parlament, skoro nobeno leto ni mogel rešiti pravočasno državni proračun, tako, da je bila državna uprava skoro vsako leto navezana na proračunske provizorije. Redno zasedanje se namreč more začeti še-le v pozni jeseni, kajti poprej imajo čas stalno bivati v stolici večinoma le »gosposke dangube«, kakor se je izrazil Radić v svojem spisu o finančni znanosti. Za posvetovanje in razpravljanje o proračunu je torej na razpolago le par mesecev, tako, da tudi pri največjem naporu radi raznih drugih predlog in debat ni možno rešiti proračuna do Novega leta.

Te razmere so vpoštevale že davno razne druge države ter uvedle posebne finančne dobe, ki se ne krijejo s solničnim letom. Na Nemškem se pričinja finančna doba (računsko leto imenovano) s 1. aprilom in konča z 31. marcem, istotako na Pruskem, Vrttembergem in v nekaterih drugih nemških državah in državah. V Italiji, na Španskem, v Zedinjenih državah severnoameriških itd. pa se prične finančna doba s 1. julijem.

Ker sega ogrski proračun v zadevah, ki so skupni obema državnima polovicama, v avstrijskega in obratno, izpremenilo se je tudi na Ogrskem proračunsko leto, istotako bo odslej tudi skupni proračun obsegal dobo od 1. julija do konca junija prihodnjega leta.

Pri sedanjem finančnem ustroju države in posameznih dežel je pričakovati, da se tudi dežele poprimejo novega štetja.

Ker predloženi proračun obsega torej le polletno dobo, nanašajo se tudi v njem navedeni dohodki le na pol leta in znašajo torej povprečno polovico vsote, ki bi se prejela ali izdala vse leto. Po proračunu za leto 1913. bi znašali vsi izdatki 3137,2, vsi dohodki pa 3.137,48 milijona kron, tako, da se dobi presežek 0,28 mil. kron. Po polletnem proračunu za leto 1914. pa bi znašali vsi izdatki 1.564,458.879 K, temu nasproti je proračunano pokritje z 1.564,528.620 K, presežek bi bil torej 69.471 K.

Po teh številkah bi torej presegali proračunani dohodki izdatke za neznatno vsoto. V resnici pa temu ni tako, kajti kakor zadnja leta sploh, tako je morala tudi v proračunu za prvo polletje 1914. finančna uprava vstaviti za približno 5 odstotkov vseh dohodkov prejemke iz državnih posojil, da se je mogel proračun bilancirati.

V prvi polovici prihodnjega leta bo treba po proračunu najeti posojilo 30 milijonov kron za stavbne potreščine in druge investicije železniške uprave, 53,5 mil. kron pa za izredne vojaške potreščine po ključu, ki odpade na Avstro-Ogrsko in 6,43 mil. kron za odplačevanje prejšnjih dolgov. Ker se zadnja vsota ne more prištevati novim zajmom, ostane po proračunu za prvo polletje 1914. vsota 83,5 mil. kron, ki se ne more pokriti z rednimi državnimi prejemki, temveč z izposojilom. V proračunu za leto 1913. je ostalo nepokritih 130 milijonov, za katere je bilo treba najeti posojilo.

Če se državni izdatki ne morejo pokrivati z državnimi dohodki, temveč je treba redno najemati posojila, da ne zastane kolo državnega gospodarstva, je to gotovo znamenje nezdravih razmer v državi. Ali tiči vzrok v slabih gospodarskih razmerah v državi ali v slabih finančnih politikah, ali pa je morda oboje vzrok temu neveselomu pojavu, ne bomo dalje preiskovali. Pripominjamo samo, da se tako budgetiranje more vršiti le nekaj časa, da pa prej ali slej mora priti trenotek, ko se bo nad vso državo bridko maščevalo tako trošenje na škodo poznejšim rodovom. Ako bi se najeti denar res porabil za investiranje, n. pr. gradbo železnic, prekopov itd., tedaj pač s stališča zdravega trgovskega knjigovodstva ne moremo ugovarjati zoper posojila, drugače je pa, če

se z njim pokrivajo ne produktivni izdatki. V takih slučajih se mora parlament povspeti do energičnega nastopa in zaklicati krepko: Nazaj v redno budgetiranje! V resnici pa vidimo ravno nasprotno.

Ni še dolgo temu, kar se je italijanski proračun stavil za zgled, kako se ne sme budgetirati. Vedno rastoči primanjkljaji v državnem gospodarstvu so bili na dnevnem redu. In dandanes se more italijanski finančni minister ponašati, da ima izvrstno urejene državne finance. Kljub tripolitanski vojski in kljub nemiru na Balkanu Italija v zadnjih letih ni najela nobenega posojila in proračun ter računski zaključki zadnjih let izkazujejo znatne preostanke. In vendar nihče ne more trditi, da bi bila Italija bogatejša dežela nego Avstrija, da bi ljudje tam zaslužili več nego pri nas, da bi bilo izseljevanje manjše nego v naši državi. Finančna znanost uči, kako naj država najbolje upravlja državno premoženje. Če primerjamo italijanske finance z našimi, ne moremo se ogniti suma, da pri nas finančno upravo tudi zadene kos odgovornosti za slabe finance.

Obenem s polletnim proračunom se je izdal tudi računski zaključek za leto 1912. Iz njega posnamemo, da je znašala blagajniška imovina države koncem leta 1912. 768.4 mil. kron, da se je torej znižala od leta 1911. za 8.5 mil. kron, čemur se ni čuditi, če pomislimo, da je samo vojna uprava porabila za izredne potrebščine balkanskega leta 106.3 mil. kron. Seveda se bodo morali tuči ti izredni stroški za vojno upravo refundirati, da se ojačijo blagajnični preostanki. Da se bo ob neugodnih gospodarskih razmerah letošnjega leta to moglo zgoditi samo z novim izposojilom, pač ni treba posebej poudarjati. Finančni minister Zaleski je v neki seji državne zbornice izrekel žalostno dejstvo, da napravi država povprečno vsak dan za en milijon novega dolga. Kako neugodno vpliva to na državni kredit sam, vidimo pri kurzih naših rent, ki so tako padle, da se obrestujejo že s polnimi 5 odstotki. Ali se morda res vračamo v usodne čase po nesrečnih italijanskih vojnah?

V. Žun.

Točnost v trgovini.

1. Točnost v plačevanju.

Večina naših trgovcev ima to slabo navado, da se nikoli ne drži plačilnega roka. Ako se pogodiš z našim trgovcem, da mora plačati takoj ob prejemu blaga, ti bo gotovo plačal v 30 dneh. Če pa se mu dovoli rok 30 dni, bodi prepričan, da dobiš plačilo v 60. Istotako je pri daljših terminih. Iz treh mesecev nastanejo štirje, iz štirih pa pet itd., in če bi se dal rok leto dni, bi najbrže napravil iz enega leta dve leti. S takim zavlačevanjem pa škodujejo trgovci sami sebi. Dobavitelj nikoli ne more natančno kalkulirati in pri vsaki kalkulaciji vpoštevata to napako naših trgovcev. Prvikrat bo najbrž kalkuliral na podlagi plačilnega pogoja kakor domenjeno, ali če vidi,

da se kupec roka ne drži, pa se kalkulira drugače. Trgovci naj le verjamejo, da je stvar taka. Preveč dobrem iz lastne izkušnje. Trgovci bi bili vedno na boljšem, bi kupovali vedno ugodnejše, če bi poznali točnost in se držali tega, kar se dogovori. Ako obljubiš plačilo takoj ali v 30 dneh, tudi v tem roku plačaj. Prvikrat boš dobil blago po cenah, ki se opirajo na ta plačilni pogoji. Če prvikrat ne držiš roka, drugikrat boš gotovo plačal po ceni na drugi podlagi. Ne misli, da konkurenca onemogoča tako stroge kalkulacije cen. Vsa konkurenca kalkulira na podlagi pogojev!

Res je, da se trgovec pri najboljši volji ne more vedno držati dogovorjenih pogojev, ker tudi njegovi odjemalci ne poznajo nobenih mej, ali zategadelj pa ne sme vedno kršiti pogojev.

Bodi točen v plačevanju! Posledice boš čutil sam prav dobro. Kupoval boš po ugodnejših cenah in vsled tega bo tudi tvoj uspeh v obliki čistega dobička večji.

2. Točnost v postrežbi.

Pa ne, da bi kdo mislil, da je trgovec netočen le v plačevanju. V svojo precejšnjo škodo je trgovec netočen tudi v postrežbi. Tudi v tem oziru še vlada v trgovskem življenju velik nered, ki istotako povzroča veliko škodo trgovstvu.

Nered pa se pričenja pri veletrgovcu in se neha pri najmanjšem branjevcu. Seveda prvemu škoduje veliko, medtem ko ima majhen trgovec seveda tudi majhno škodo iz nereda.

Velikost nereda se giblje v ravno nasprotni meri. Pri majhnem trgovcu je večji nered, kakor pri velikem. Pa tudi velike trgovine so navadno neredne v postrežbi, trgovec-odjemalec mora čakati dalje časa na naročeno blago, ali pa se mu pošlje na napačno postajo itd. Posledica tega nereda je ta, da odjemalci izostajajo. Kakor sem pa že omenil, da napaka ni posebno velika, ker velike hiše gledajo precej na red.

Večjo netočnost najdemo navadno v srednjih trgovinah. Ako stopiš v prodajalniški prostor, te ali sploh ne pozdravijo ali pa mrzlo in malouvažajoče. Že to naredi slab vtisk na vstopivšega kupca. Potem pa moraš čakati in čakati, predno se enemu ali drugemu izljubi, da te vpraša, kaj hočeš. Čez dolgo časa ti prinese kaj, seveda čisto kaj drugega kot ti hočeš, in tako gre ta reč naprej. Če hočeš na vsak način imeti to, kar si se namenil kupiti, pa ti odgovori, da ni v zalogi itd. Še slabše pa je s postrežbo tam, kjer so nastavljeni domišljavi. Znana mi je trgovska hiša, katere uslužbenci so sami prokuristi, disponenti in kakor se že imenujejo razne trgovske sarže v naši moderni dobi. Vsak hoče imeti kako šaržo, se učencev ne bomo več imeli, ampak le praktikante in volonterje.

Tako preprijazno sprejeti in postreženi kupovalec ali kupovalka gotovo ne prestopi v kratkem zopet praga

te trgovine. Pa ne da bi mi kdo očital, da karikiram. Žalostna resnica je to, kar se zapisal. Nisem nič izmislil, ampak stvari se dogajajo tako. Takih razmer je seveda v prvi vrsti kriv gospodar. Kjer se gospodar ne zanima dovolj za trgovino, tam ni pravega reda. Kjer ni mačke doma, tam so miši, in kjer ni gospodarja, tam ni reda. Gospodar mora biti povsod, potem bo uspevalo njegovo podjetje.

Odjemalce se mora postreči točno in prijazno. Le tedaj bodo radi hodili v trgovino in jih boš imel tudi vedno več. Postreči pa se mora z dobrim blagom po primernih cenah. Odiranje in slabo blago istotako odganja odjemalce.

3. Točnost in natančnost v zapisovanju terjatev.

Kaka površnost vlada v tem oziru v nadrobni trgovinah, je neverjetno. Mnogo odjemalcev ne plača takoj, ker ali nima denarja ali pa mu ne zadostuje denar, ki ga ima v rokah in obljubi prinesiti pozneje. Marsikaterikrat se taka terjatev niti ne zapiše, ker se trgovec zanesa na odjemalca, da pride plačat. Morda prvokrat res gotovo prinese takoj, drugič morda plača pozneje in enkrat ti sploh ne plača. Ako vidi, da ga ne opomniš, bodi uverjen, da ti ni zadnjikrat ostal dolžan. Nič boljše ni, če si zapišeš na kak listič. Listič je ravno toliko kot nič. Zapiši v knjigo, katero si pripravi in določi za take namene. Zbriše se pač lahko in toliko ti mora biti tvoj denar tudi vreden, da se potruдиš zapisati, kar ti kdo ostane dolžan.

4. Uredi si prejete dopise.

Prejeta pisma, račune in drugo se mora imeti v najboljšem redu. Če imaš red, ni ti treba iskati pisem in računov, tudi se ti ne bo pripetilo, da boš kako reč dvakrat plačal. Poznam nekega trgovca, ki je imel take stvari v groznem neredu in neki lokavi žid je za to vedel, pa je hodil vedno inkasirat po dvakrat eno reč. Seveda so prišli ti goljufiji na sled, ali bilo je prepozno.

Za primerno mapo se da mali znesek, zato pa imaš red, si prihraniš trud, čas in denar. Majhen vzrok ima lahko velike posledice.

4. Pregleduj.

Jako potrebna in koristna reč v trgovskem življenju je prigledovanje ali kontrola. Že jako oguljen pregovor: »errare est humanum«, namreč pravi, da se človek lahko zmoti in da je to človeška lastnost. Če bi sodili po avstrijskih diplomatih, je to preveč res, ali trgovec se ne sme tolažiti s tem in naj prepusti zmote našim diplomatom, sam pa se izogiblji pomot.

Ker pa se kljub največji pazljivosti tudi najbolj zanesljiv delavec lahko zmoti, zategadelj je pa potrebno prigledovanje ali kontrola. Če se vkljub kaki pazljivosti vrine kaka pomota, seveda ne smeš zategadelj zmerjati

i. t. d. Včasih se kaka pomota vrine vsled naglice ali pa iz kakega, včasih prav neumnega vzroka. Ali vrine se pa vendarle.

Neprijetne so napake vedno, pa naj si bodo v kalkulaciji, v ponudbi ali v računu. Večkrat se pripeti, da se zapiše napačna teža, mera, cena, se napačno izračuni ali sešteje itd. Da se taka pomota pravočasno najde, je treba vsako reč kontrolirati.

Vzemimo si za primer odposlani račun. Znan mi je slučaj, da se je kontoristinja zmotila za decimalno točko in je zapisala 40.35 namesto 4.04 (4.035 ali ker 5 odpade, se predstoječa številka zaokroži navzgor). Odjemalec računa niti pogledal ni, je pozneje lepo plačal in stvar bi bila v redu in bi nobeden ne vedel, da je v računu pomota. Ali slučaj je hotel, da je nekdo drugi čez več časa videl račun in je zapazil pomoto. Sedaj si pa predstavljajte, kaj je pisal ta odjemalec. V njegovem pismu ni manjkalo sleparije, goljufije itd. in se dolgo časa ni dal prepričati, da je tukaj le neljuba pomota kriva, pa tudi on sam, ker ni pregledal računa. Morda mi bo kdo rekel, da bi vendar moral najti napako prodajalec. Ali računa ni nihče kontroliral, ker so se vsi zanesli na kontoristinjo, knjigovodja ni imel časa, pa tudi ne prilike, ker je prenašal v glavne knjige iz fakturne knjige in je tam našel zapisan le računski znesek.

V tem slučaju je šlo v škodo odjemalca. Kolikokrat pa gre v tvojo škodo! Tisti, ki piše račune, bi moral dobro poznati stroko, predmete in cene. Zategadelj je popolnoma napačno, ako se rabijo za račune novepečene kontoristinj ali pa učenci. Račune bi moral sestavljati vedno oni, ki dobro pozna stroko. Kdor hoče hraniti pri osebj, ta krađe sam sebi denar.

Pisec računov mora poznati mero, težo, ceno blaga, da lahko že sam razvidi, če se je magaciner ali pa tisti, ki je zapisal cene, zmotil.

Veliko škode in sitnosti lahko prinese tudi napaka v ponudbi. Ko so pri nas odpravili goldinarje in je prišla v veljavo kronska veljava, so borzni Židje začeli notirati cene v kronah a za 50 kg, tako da se številke v ceni niso izpremenile, pač pa teža. In to je povzročilo že marsikatero neprijetnost. Neki trgovec je ponujal neko blago 100 kg, a ceno je pomotoma zapisal za 50 kg. Na pomoto je prišel šele, ko je dobil velikansko naročilo od majhnega konsumenta.

Pazi tudi pri naročilih. 43 in 34 ni vse eno. Številki sta v obeh slučajih enaki ali njih vrednost se izpremeni z razvrstitvijo. Tudi pazi pri napisanju dimenzij, cm in mm se večkrat zamenja. Tudi z ničlami štedi. Nekoč je nekdo naročil 500, a je pomotoma zapisal 5000.

Kontroliraj tudi prejete račune. Kar se lahko pripeti tebi, to se lahko pripeti tudi drugim. Vsak račun se mora preračunati, primerjati ali si dobil toliko, kolikor ti je zaračunjeno, in če si dobil zaračunjeno kakovost. Če najdeš napako, sporoči jo, pa naj bo v tvojo škodo ali

pa v tvojo korist. Ne postopaj tako, kakor je postopal neki trgovec, ki je naročil ophan ječmen A/10. Račun se je glasil A/10, a odjemalec je dobil pa A/0. Hlapcu v skladišču odjemalca je bilo namreč A/10 in A/0 vse eno. Ali vrednost druge vrste je še enkrat večja od A/10. Prejemnik pa si je mel roke, češ, da je napravil dobro kupčijo.

Fr. Zelenik.

Železniške tarife.

(Dalje.)

Za nas merodajne eksportne tarifne stavke nam predložuje sledeča tabela:

Za eksportno blago	Se plača za 100 kg iz Ljubljane				
	Trst in Reka	Kormin	Busch	Salzburg	če se ga odda v množini
	vin.	vin.	vin.	vin.	kg.
pivo in vino	113 102 96	139 126 119	344 310 287	209 189 176	pod 5000 5000 10000
sadje sveže alla rinfusa (kar v vagon natreseno)	102 76	126 92	310 208	189 132	5000 10000
sadje posušeno	101	123	285	174	10000
stroji poljedelski	102 76	126 92	310 208	189 132	5000 10000
les in sicer: les iz pozicije H 17 a t. I. del B debla	61	64	149	94	10000
let iz pozicije H 17 b—17 e deske, trami, doge, frize	59	68	149	93	10000
les iz pozicije H 18 a debla, drogovit. do 2-5 m dolžine	61	69	140	86	10000
pohištvo iz vpognjenega lesa	88 59	105 68	— —	— —	5000 10000

IV. Promet s Švico.

Iz Švice dobivamo nekoliko manufakture, obilo sira, nekaj železnine in ure. Izvažajo se nekoliko lesa, mesa, sadja in žita.

Vozne cene so razvidne iz sledečih obrazcev:

a) Vozne cene za sadje v frankih:

Iz Ljubljane do postaj v Švici:	Bregenz	Buchs	St. Margarethen	Basel	Konstanz	Schaffhausen	Zürich	Opomba
za sadje sveže (jabolka, hruške, češplje) v zabojih v množini po 10.000 kg	4-09	3-99	4-09	5-47	4-51	4-85	4-85	frankov od 100 kg
za sadje sveže „alla rinfusa“ v množini po 10.000 kg	2-23	2-18	2-23	4-64	2-65	2-99	3-04	

b) Vozne cene za sledeče blago v frankih:

Med Ljubljano in švicarskimi postajami	če se odda blago v množini						frankov od 100 kg
	pod 5000 kg			5000 kg	po 10.000 kg		
	za blago I. razreda n. pr. ure in manu- fakturo	za II razred na pr. sir	za želez- nino	žito in fižol	žito fižol	les rezan	
Bregenz . .	8-44	6-37	6-27	4-33	2-71	1-59	
Buchs . . .	8-20	6-22	6-17	4-23	2-71	1-56	
St. Margarethen .	8-44	6-37	6-37	4-33	2-76	1-59	
Basel	10-15	9-09	8-55	5-69	3-87	2-44	
Konstanz . .	9-11	7-11	7-01	4-75	3-13	1-89	
Zürich . . .	10-19	8-21	7-78	5-36	3-66	2-12	

V. Promet z Italijo.

Ta tabela nam kaže, pod kakimi vozninskimi pogoji se izmenjava tovarni promet z Italijo. Voznina je navedena v frankih za 100 kg in le za blago, ki se dosti-krat pošilja.

Kilometrska razdalja	Med Ljubljano in italijan. postajami	Ako se odda blago v množini											Opomba
		pod 5000 kg, t. j. kot kosovno blago					10000 kg, ozir. marmor in pomaranče za nakl. teže						
		Obleka v kovčkah	goveje kože, sir, olje	vino v sodih	barve prstene, imenoma našete	riž	deske, dila, bruna, stavb. les sploh, doge	lesno ogelje	marmor v enostavno zrezanih ploščah	marmor v kosih pod 5 ton	surov, ali sur. oklesan	pomaranče in limone	
271	Benetke	4-74	3-68	3-45	3-23	2-57	1-49	1-37	—	—	—	„frankov“ se plača voznine od vsakega 100 kg. 1 frank enak K 0 959.	
604	Carrara	—	—	—	—	—	—	2-61	2-19	—	—		
552	Florenca	8-81	6-00	5-15	4-56	3-90	2-60	2-41	—	—	—		
1582	Katanija	18-98	11-48	9-67	8-06	—	—	—	—	—	3-99		
519	Milan	8-37	5-77	4-98	4-43	3-77	2-51	2-31	—	—	—		
1719	Palermo	20-13	12-13	10-25	—	—	—	—	—	—	4-16		
473	Parma	7-80	5-46	4-76	—	—	—	—	—	—	—		
860	Rim	12-67	8-04	6-60	5-79	—	3-56	3-36	—	—	—		
661	Turin	10-29	6-80	5-68	5-01	4-35	2-94	2-75	—	—	—		
198	Videm (Udine)	3-24	2-93	2-65	2-75	2-07	0-96	0-94	—	—	—		
573	Aulla	—	—	—	—	—	—	—	2-52	2-10	—		
370	Verona PortaVes- covo	—	—	—	—	—	—	—	1-94	1-52	—		

VI. Promet z Belgijo.

Za belgijski granit in marmor se plača:

Vozne cene za 100 kg v frankih		
Do Ljubljane južni kolodvor iz sledečih postaj:	če se plača vsaj za 10.000 kg	
	A za plošče kamnate brušene in marmornate plošče ža- gane	B za marmor in takozvani belgijski granit v su- rovo ob- sekanih kosih ali ploščah
Bruxelles	5.946	3.812
Comblain au Pont	5.785	3.658
Dene-Maredsons	5.876	3.802
Ermeton sur Biert	5.880	3.806
Erquelinnes	5.941	3.817
Falaën	5.873	3.799
Godinne	5.871	3.783
Gougnes	5.893	3.809
Labuissiere	5.935	3.828
Liege	5.671	3.582
Lustin	5.877	3.780
Martin Rive	5.809	3.674
Mettet	5.885	3.810
Moha	5.581	3.710
Poulseur	5.755	3.638
Ranee	5.936	3.849
Regissa	5.772	3.714
St. Lambert	5.916	3.829
Sery	5.887	3.813
Tamines	5.904	3.789
Walcourt	5.910	3.822
Yvoir	5.867	3.787

Za vagon s 10.000 kg marmornatih žaganih plošč stane voznina n. pr. iz postaje Labuissiere v Ljubljano juž. kol. 593.50 frankov, za 10.000 kg surovo obdelanega marmorja pa 382.80 frankov.

F. Blagovni promet na Balkan.

I. Železniški tovorni promet preko Zemuna.

Na postaje srbskih, bolgarskih in turških železnic se pošilja blago od nas preko Siska in Zemuna s posebnimi voznimi listi z napisom:

»Direktni promet med Avstro-Ogrsko, Srbijo, Bolgarsko in Turčijo.«

Za izmenjavo brzovoznega in tovornega blaga med Ljubljano in balkanskimi železnicami veljajo do Zemuna avstro-ogrsko tarife, od tam pa tarife srbske, oziroma bolgarske državne železnice.

Direktne tarife ima Ljubljana le za papir.

V tem prometu se sme pošiljatev obremeniti s povzetjem in predujemom.

II. Direktno prevažanje blaga v levantske luke preko Trsta in Reke po morju.

a) Železnice prevzemajo prevažanje blaga:

1. na podlagi avstro-ogrskega obratnega pravilnika in

2. »direktne avstrijske in ogrske tarife za promet v levantske luke.«

b) Do Trsta ali Reke vozi blago in jamči zanj železnica, od tam dalje parobrodna družba avstrijskega Lloyda, ki prevzema blago na podlagi zgoraj pod H II. imenovane levantske tarife in določil konosementa.

c) Parobrodna družba je zavezana sprejeti blago na prvi parnik, ki ima odpluti, če je pošiljatev saj tri dni pred odhodom parnika v Trstu ali na Reki pripravljena za prevzete po družbinem osobju.

Svetovati je, da se interesentje vsakokrat, zlasti pa, če hočejo naenkrat odposlati več kakor 30.000 kg, saj osem dni pred odhodom parnika pri parobrodni družbi pismeno informirajo o prevzemnih pogojih in glede voznine.

d) Vsako pošiljatev mora spremljati po železnici, tedaj le do Trsta ali Reke, posebni vozni list z napisom: »Direktni avstrijski in ogrski levantski promet preko Trsta in Reke po morju.«

Od Trsta ali Reke se vozi pošiljatev spremljana z morskim konosementom, vozni list pa shrani Lloyd.

e) Voznino je treba plačati v frankih in to, v oddajni postaji, ali pa v namembni luki.

f) Povzetje, predujem.

1. Pošiljatev se sme obremeniti s povzetjem, če je blago toliko vredno.

2. Predujemi niso dovoljeni.

g) Zavarovanje.

Avstrijski Lloyd tudi zavaruje pošiljatev proti nevarnostim morske vožnje, če se zapiše pri oddaji blaga na vozni list tak predlog.

h) Računanje voznine.

1. Tarifni stavki, katere nam kažejo sledeče tabele, so razumeti za 100 kg.

Najmanjša voznina znaša za blago prvih 8 razredov 6.20 frankov, za blago 9.—12. razreda 7.50 frankov za pošiljatev.

Če bi se izkazalo, da je voznina računana za najmanjšo težo cenejša, in sicer za razrede 1—6 A najmanj za 200 kg in za razrede 7—12 najmanj za 150 kg, računa se najmanjša voznina za to težo.

2. Postranske pristojbine:

Razen postranskih pristojbin je zlasti omeniti pristojbino za konosement, ki na ladji nadomestuje vozni list.

Ta stane 1.50 frankov.

3. Luke, v katere se pošilja blago v tem prometu so: Argostoli, Burgas, Calamata, Candia, Canea, Cavalla, Cerigo, Cesme, Chios, Corfu, Dardanele, Dedeagač, Gallipoli, Haidar-Paša, Konstanca, Konstantinopol, Lagos, Mytilene, Odesa, Patras, Piraeus, Port Lagos,

Retymnia, Rodosto, Salonik, Samos, Santi Quaranta, Smyrna, Syra, Varna, Vathy, Volo, Zante.

i) Tarifni stavki.

Blago, katero se prevažna na podlagi te tarife, se deli v 12 razredov.

S postaje Ljubljana južni kolodvor do zgoraj pod h/3 naštetih pomorskih luk, je plačati frankov za 100 kg in

tarifni razred:

česeplača	1	2	3	4	5	6	6/A	7	8	9	9/A	10	11	12
a) za množine pod 5000 kg	2.57	2.57	2.57	2.72	2.82	2.82	4.22	2.82	2.82	2.82	3.52	2.82	4.22	3.72
b) za množine po 5000 kg ali več	1.93	1.93	1.93	2.28	2.28	2.28	3.13	2.28	2.51	2.51	3.11	2.52	3.72	3.22

j) Razredovanje.

Različno blago se porazdeli po razredih n. pr.:

V 1. razred spadajo: Cement, cevi lončene, cevi za vodotoče, cevi železne, cink, ilovica, jeklo staro, kamena sol, kolesnice železne, ogibala železna, okovi stavbni, opeka iz šamote, plošče železne, pločevina železna, pragovi železni za železnice, svinec, vagoni, verige, vijaki, vitrijol žel, vrvi žel, železo staro, železo surovo, žica železna, (žebliji) žičniki.

V 2. razred: Apno, asfalt surovi, brusi, gnojila umetna, kamni mlinski, mavec, plošče iz mavca za stavbe, ruda posebej imenovana, zemlja.

V 3. razred: Deli konstrukcijski, deli železniških lokomotiv, fasonirano železo, grafit, krompir.

V 4. razred: Akumulatorji, antimon, blagajne, cin, deli za kosilnice, deli za orala, kabel, lepenka, naftalin, roba lončena, tehtnice.

V 5. razred: Izdelki kovinski, izdelki nožarski, kotli parni, lokomobili in lokomotive, valjarji cestni.

V 6. razred: Bicikli narazen vzeti, naboji za topove, peči, pohišstvo železno, stroji mlinarski, torpedi, vložke posteljne železne.

V razred 6 A: Baloni stekleni, bicikli, svetilke.

V 7. razred: Galica modra, lepenka strešna, litoponbarva, slaniki, smola, soda tudi soda kavstična, steklo in steklenina.

V 8. razred: Alkohol, izdelki iz cementa, kuverte, lepenka asbestna, lepenka ne posebej imenovana, porcelan, špirit, voda rudninska, vrečice papirnat.

V 9. razred: Črnilo, črnilo za tiskanje, dekstrin, izdelki vrvarski, lak, mast za usnje, milo, parafin, platno za šotore, predivo, preja — (ne iz svile), preproge iz jute, rjuhe za vozove, slad, sveče, škrob, tkanine iz bombaževine, ali jute, trikotaže bombažne, vazelin, vreče, prazne stare in nove.

V razred 9 A: Pohišstvo leseno, narazen vzeto, tkanine volnene, vžigalice.

V 10. razred: Glicerin, jermeni gonilni, kis jedilni, klej, knjige, kože, kožuhovina surova, platno voščeno, pohišstvo novo, nerazloženo, leseno, vino v sodih.

V 11. razred: Aparati, avtomati, bata, čevlji, gramofoni, hmelj, igrače iz gumija, izdelki iz gumija, izdelki iz plutovine, izdelki kovinski posrebreni, klobučevina in klobuki, kožuhovina in izdelki iz kožuhovine, krtače, omare za led, palice za sprehod, preja svilena, tkanine svilene, stročnice za naboj, stroji pisalni, vožički otročji, žamet.

V 12. razred: Arzenik, kislina karbolova, konfekcija, to je storjena obleka, koši, kovčki potni, nikel in posoda nikelnasta, olje eterično, pohišstvo selitveno, pokrivalke bombažne, platnene in volnene, preproge volnene, roba papirnata, stročnice slamnate, spirituoze, torbe potne, trak.

k) Izjemne tarife:

Razen navedenih 12 razredov, pozna levantska tarifa še posebne izjemne tarife, veljavne iz Ljubljane južni kolodvor do zgoraj pod h/3 imenovanih prekmorskih luk n. pr.:

1. Izjemna tarifa I. A za zgoraj v 1. razred uvrščeno železnino in I. B za v 3. razred spadajoče železninske predmete.

Izjemna tarifa I. A znaša za kosovno blago po 2.13 frankov, če se plača za 5000 kg, po 1.33 frankov od 100 kg.

Izjemna tarifa I. B znaša za kosovno blago po 2.13 frankov od 100 kg.

2. Izjemna tarifa II. A za v 4 } razred uvrščeno
" " II. B " " 5 } železnino
" " II. C " " 6 }

Po tarifi II. A se plača za kosovno blago po 2.28 frankov, za množine po 5000 kg po 2.16 frankov za vsake 100 kg.

Po tarifi II. B in II. C se plača za kosovno blago po 2.38 frankov in za pošiljatve vsaj po 5000 kg po 2.16 frankov od 100 kg.

e) Izjemna tarifa X. za slad in sicer za množine po 5000 kg po 2.43 frankov od vsake 100 kg.

Konec prih.

Uvod v carinstvo.

Spisal Just Piščanec.

Dalje.

Za stroške pod e) se lahko zahteva od neznanih strank, zlasti od inozemcev, primerna varščina.

Pojasnilo je treba dati v najkrajšem roku. Ako pojasnila ni moči dati v šestih tednih, je treba stranko po preteku tega roka obvestiti o stanju stvari.

Stranki na njeno vprašanje dano pojasnilo je brezpogojno naznaniti tistim carinskim uradom, katerih poučilo je stranka izrečno zahtevala, in sicer hkratu, ko se pojasnilo naznani stranki, priloživši identificirane vzorce, oziroma slike.

C. kr. finančnemu ministrstvu je naloženo poučiti carinske urade. Dano pojasnilo je za carinske urade, katerim se je poslalo bodisi na zahtevanje stranke, bodisi uradoma, obvezno dotlej, dokler se ne izpremeni s poznejšo odločbo udeleženih ministrstev.

Izpremembra kakega pojasnila s poznejšo odločbo pa ne vpliva nazaj na tiste ocarinitve, ki jih je izvršil carinski urad, kateremu je došlo pojasnilo, preden se je naznanila izpremenilna odločba.

Odpravi, izvršene na postavi obče pravno-veljavnega pojasnila, ki so ga dala pristojna ministrstva, pa niso oproščene dodatnega predpisa carine zaradi pomotnega tarifiranja na podstavi § 219 c. in d. m. r., ter grajanja zaradi nepravilne napovedi tedaj, kadar sloni dano pojasnilo na vedoma nepravilnih napovedih stranke.

Udeležena ministrstva so pooblaščenca pustiti, da vpliva tarifiranje, ki je podstava kakemu pojasnilu, tudi po svoji izpremembli s poznejšo odločbo še dalje, ako se dokaže, da se je uvoz izvršil na podstavi sklepov, ki so se sklenili pred izpremembro pojasnila v dobri veri in ako pri tem ne gre za izpremembro zakonodajstva.

Pravna zahtevati nazaj na podstavi pojasnila, izpremenjenega s poznejšo odločbo v zmislu nižje ocarinitve, ima stranka le tedaj, ako je pridržuje si reklamacijo oddala napoved, oddano v zmislu dobjenega pojasnila.

Izpremembe danih pojasnil, ki niso razglašena v državnem zakoniku in ukazniku, naj se v letu dni računaje od danega pojasnila naprej, naznanijo vprašujočim strankam ter vsem tistim carinskim uradom, ki so bili obveščeni o prvotnem pojasnilu. Po tem roku se dajejo taka naznanila le na vprašanje strank. O danih pojasnilih o carinski tarifi se piše v trgovskem ministrstvu tekoč zapisnik števil.

97. **Dajanje neobveznih pojasnil o carinski tarifi.** C. kr. glavnemu carinskemu uradu na Dunaju je dana pravica, dajati na vprašanje strank in carinskih uradov pojasnila, ki so pa neobvezna naproti stranki. S pod § 96. stoječimi določili se ta pravica ne izpreminja.
98. **Carinski svet.** Carinski svet ima nalogo, da v spornih slučajih odmere carinskih pristojbin po carinskih uradih ter v vprašanih tarifiranja oddaja svoje mnenje, predno o njih odločata ministrstvu za finance in trgovino.

Carinski svet sestoji iz predsednika in 70 udov. Predsednik je trgovinski minister, ali pri njega zadr-

žitvi kateri izmed dveh namestnikov, ki jih imenuje trgovinski minister, ki pa morata hkratu pripadati carinskemu svetu kot stalna uda. Od udov je 36 imenovanih za stalne, 34 pa na predlog trgovinskih in obrtnih zbornic na dobo treh let.

Stalni udje so: 2 zastopnika trgovinskega ministrstva, 2 zastopnika finančnega ministrstva, 2 zastopnika poljedelskega ministrstva, nadalje carinski uradniki, katerim je poverjeno nadzorovanje carinskih uradov; 12 oseb po izbiri trgovinskega; 12 oseb po izbiri finančnega in 6 oseb po izbiri poljedelskega ministra, vsak po svojem svobodnem preudarku.

Na predlog trgovinskih zbornic imenuje trgovinski minister skupaj 34 udov in to na Dunaju, v Pragi, v Liberci, Brnu, Trstu po 2 uda; na predlog drugih zbornic (med temi v Ljubljani) po 1 uda. Vsakemu po trgovskih in obrtnih zbornicah izbranemu udu je treba določiti po enega namestnika. Trgovinske in obrtne zbornice pri volitvi oseb, katere je določiti, niso navezane na svoje ude. Na predlog trgovinskih in obrtnih zbornic imenovani udje se smejo po preteku svoje opravilne dobe vnovič predlagati.

Trgovinskemu ministrstvu se pridržuje, skrbeti za to, da se v carinskem svetu pred potekom triletnje opravilne dobe izpraznjena mesta na predlog trgovinskih in obrtnih zbornic imenovanih udov vnovič zasedejo in da se sosebeno tedaj, kadar bi kakemu udu zavoljo bolezni ali drugih, njegove osebe se tičočih zaprek bilo nemogoče ali zelo težavno nadalje izpolnjevati svoje opravilo, na njegovo mesto pokliče namestnik, eventualno da se na predlog zbornice imenuje nov ud.

Obravnave carinskega sveta in njegovih oddelkov se vrše v nejavnih sejah in po opravnem redu, ki ga izda carinski svet sam v soglasju z načeli, ki jih dogovorno s finančnim ministrom ustanovi trgovinski minister.

Carinski svet in njegovi oddelki oddajajo svoja mnenja na podstavi sklepov, storjenih z večino glasov vseh udov, ki smejo glasovati. Različne nazore je na zahtevanje tistih, ki imajo pravico glasovati, sprejeti v zapisnik.

Mnenjem o sporih glede odmere carinskih pristojbin je devati v podstavo vsak čas veljavne zakone in ukaze.

Carinski svet se shaja na vabilo trgovinskega ministra po potrebi. Iz svoje srede sestavi občo komisijo in strokovne oddelke, ki jih sklicuje po potrebi predsedništvo neposredne, in sicer strokovne oddelke praviloma vsak mesec.

Obča komisija in strokovni oddelki imajo pravico k svojim obravnavam privzeti veččaka. Za-

stopniki vlade se vabijo na vsako sejo obče komisije ali kakega strokovnega oddelka.

Važnejše odločbe, ki jih izdaja finančno ministrstvo dogovorno s trgovinskim ministrstvom, povprašavši carinski svet, po svojem preudarku, se objavljajo s kratko obrazložbo, ki omogoči uporabo odločbe za pravilo v enakih primerih.

Udje carinskega sveta imajo, kolikor, niso državni uradniki, za čas svoje opravilne dobe naslov »cesarski svetnik« in morajo, ako niso državni uradniki, storiti obljubo pred trgovinskim ministrom ali njegovim odposlancem. Njih opravilo je častna služba, s katero ni zvezana nikaka plača. Vendar se udom, ki ne bivajo na Dunaju, daje prosta vožnja ali pa se jim povračajo vozni stroški.

VIII. Carine prosto blago.

99. Razdelba. Carine prosto blago se razdeli v a) brezpogojno prosto in b) pogojno prosto blago. Brezpogojno prosto je tisto blago, ki je v carinski tarifi oznamenjeno brezpogojno kot »prosto«. Pogojno prosto je pa tisto blago, ki je oproščeno carine šele po izpolnitvi predpisanih pogojev tako n. pr.: a) dovolilnic; b) vsled posebnih dovoljenj; c) ob uvozu iz pogodbenih držav; č) ob uvozu po morju in d) blago pogojno prosto po car. zakonu čl. VIII. do XVI.

100. **Napoved carine prostega blaga.** Za napoved veljajo v oddelku VI. navedene določbe.

V zmislu IX., X. in XI., 1 in 2 zakona o carinski tarifi carine proste predmete je tako v namen dokončne carinske odprave kakor tudi, da se nakažejo kakemu drugemu carinskemu uradu s spremno kontrolo, napovedati samo za take predmete in brez povedbe tarifnih števil, katerim pripadajo posamezni z njimi mišljeni predmeti (n. pr. carine proste popolne reči, carine proste vojaške reči, carine prosti vzorci itd.).

Ta olajšava v napovedi pa nikakor ne oprošča predložiti seznamke o predmetih, obseženih med tistimi rečmi itd., ako se zde ti seznamki carinskemu uradu, ki izvrši revizijo, ali oblastvu, ki je pristojno podeliti dovolilo, potrebni za dovolitev carinske prostosti, za dokaz lastninskih razmer ali za presojo primernosti reči itd. z ozirom na stan in razmere dotičnikov.

Pri uvozu carine prostega blaga se je moči zadovoljiti s strankino napovedjo teže. Postranske pristojbine pridejo lahko v poštev in sicer: ležnina in težarina (fakinaža); tehtalnina se ne odmerja. Dalje lahko pride v poštev tudi užitninski davek pri zaprtih mestih. Navadno se o odpravi carine prostih predmetov ne izdajajo posebna uradna po-

trdila, ali se pa stranki izroči uradno potrjen duplikat blagovne deklaracije.

101. **Carine prosto blago po členu VIII. z. o c. t.** Vlada je pooblaščen v sporazumu s kralj. ogrsko vlado razveljaviti ali znižati carine za žito in sočivje, kadar bi bila v tuzemstvu slaba letina, za vse ali posamezne vrste pridelkov začasno na vseh ali posameznih mejah s kontrolami in omejitvami, ki varujejo pred zlorabo.

102. **Carine oproščeni predmeti po čl. IX.** Plačevanja uvozne carine so oproščeni:

1. Za neposredno rabo cesarjevo določeni predmeti; — proti predložitvi oprostilnega certifikata. Carine prosto ravnanje je pridržano carinskemu uradu, katerim je dalo finančno ministrstvo zadevna posebna naročila.

2. Predmeti, ki prihajajo za neposredno rabo suverenskih knezov zunanjih držav, kadar začasno bivajo v carinskem ozemlju; — po posebnih navodilih, danih glede tega carinskim uradom. Ravnanje je pridržano uradom kakor pod št. 1.

3. Predmeti, ki so določeni za neposredno rabo na c. in kr. dvoru poverjenih diplomatskih oseb; — po posebnih predpisih in pri uradih kakor št. 1. in 2. (sedaj samo Dunaj in Budimpešta).

4. Uradne potrebščine konzulskih uradov tujih držav, ki so v carinskem ozemlju, in sicer: uradni napisi, zastave, znaki, uradne stam-pilje, uradne tiskovine, kolikor ravna dotična tuja država v tem oziru po vzajemnosti; — pri v to s posebnimi navodili opremljenih carinskih uradih.

5. Predmeti državnih monopolov za državne tovarne in državne zaloge ali kupljeni od prebivalcev okolic svobodnih ozemelj, oziroma carinskih izjemkov iz prodajalnic svobodnih ozemelj, oziroma carinskih izjemkov; — proti avizu glavnega ravnateljstva tobačne režije pri vseh carinskih uradih brez posebnega dovolila. Na meji se tobačne pošiljatve za tobačne tovarne ne pregledajo, temveč na podlagi doprinešenega aviza nakažejo pod uradno zaporo na zadevno tovarno. Ta vrne dotični avizo potrjen car. uradu, ki ga pri-loži registru.

6. Vojaške reči, n. pr. monture, opremni kosi, orožje, strelivo, vojaško orodje (k temu spadajo tudi potrebščine za postelje, zdravniško in bolniško orodje), potem konji v prometu med krdeli ali zavodi vojne mornarice v carinskem ozemlju in zunaj carinskega ozemlja; raznesila in razstrelila za vojaške tehniške poskušnje vojne uprave; — proti potrdilu dotičnega vojaškega službenega obla-stva. Od gornje carinske prostosti so izključene

sirovine in pomožne tvarine za izdelovanje predmetov, imenovanih pod št. 6. n. pr. soliter, železo, med i. dr. Med bolniško orodje spadajo tudi zdravila, ne pa jedila in krepčila.

7. Uradne potrebščine, ki jih pošiljajo državni zavodi iz inozemstva, svobodnih ozemelj in carinskih izjemkov v carinsko ozemlje; — proti izkaznicam dotičnih državnih zavodov, v katerih se pošiljani predmeti izrečno oznamenijo za uradne potrebščine in natančno navedejo po vrsti, množini in namembi.

8. Selitvene reči priseljencev v carinsko ozemlje ter tudi njih stroji in strojne sestavine, tovarniška orodja in rokodelsko orodje, ako so te predmete že rabili v inozemstvu, ako so določeni za njihovo rabo, primerni njihovim razmeram in ako kažejo sledove trajne rabe.

Priseljencem je enačiti tudi tuzemce, ki se po daljšem bivanju zunaj carinskega ozemlja, vračajo nazaj. Od carinske prostosti pa so izvzeti: vsi užitrinski predmeti in porabni predmeti, živina, nepodelane tvarine in poluizdelki, potem sirove snovi. Gornje ugodnosti se lahko docela ali deloma razveljavijo ukazoma za pripadnike države, ki ne ravna po vzajemnosti. Selitvene stvari se odpravijo carine proste, če potrdi občinski urad ali policijsko oblastvo, da so se dotičniki priglasili za bivanje v carinskem ozemlju.

Carinski uradi imajo pravico zahtevati razen tega še potrdilo krajnega oblastva dosedanjega bivališča preselnika o tem, da je preselnik že pred preselitvijo imel in rabil dotične predmete, ki naj se natančno oznamenijo po vrsti in množini.

Ako se ustanovi v carinskem ozemlju kak tovarniški zavod, se smejo stroji, sestavine strojev in tovarniška orodja iz naslova preselitve odpravljati carine prosto samo tedaj, ako se imetnik tovarne, ali če jih je več, vsaj eden izmed njih trajno naseli v carinskem ozemlju. Za odpravo strojev in sestavin carine prosto je treba dovolila finančnega ministrstva, dočim odpravljajo druge selilne reči carinski uradi v lastnem delokrogu.

Selilne reči, ki se ne morejo smatrati kot delne pošiljatve in ki se pošiljajo šele dolgo časa po izvršeni selitvi, se morejo oprostiti carine samo z dovoljenjem finančnega ministrstva.

9. Predmeti bale in poročna darila za inozemce ali tuzemce, ki so dalje nego dve leti bivali v inozemstvu, ki se zaradi ženitve s kako v tuzemstvu stanujočo osebo presele v carinsko ozemlje, ako so prikladna njih razmeram; — proti predložbi poročnega lista. V ozira vrednih primerih

se smejo, popolnoma zagotovivši carino, odpraviti tudi, če se pozneje predloži poročni list v roku, ki se določi naprej. Odprava je pa v zadnjem primeru odvisna od dovolila deželnega finančnega oblastva, dočim smejo sicer predmete bale in poročna darila odpravljati vsi carinski uradi.

Predmeti bale se smejo uvažati tudi v delnih pošiljativah. Poznejše pošiljatve (n. pr. prva otroška oprema) so vezane na dovoljenje finančnega ministrstva.

Od carinske prostosti so izvzeti užitrinski predmeti itd. kakor pod št. 8.

10. Dedinske reči n. pr. oprava, hišno, namizno, kuhinjsko orodje, oblačila, posteljnina, telesno in namizno perilo, rabljeno tovarniško orodje, rabljeno ročno orodje itd., ako so dediču za njega rabo in so prikladna njegovim razmeram.

Od prostosti so izvzeti užitrinski i. dr. predmeti kakor pod št. 8 in 9. Tudi ugodnosti pod 9 in 10 se lahko docela ali deloma razveljavijo ukazoma za pripadnike države, ki ne ravna po vzajemnosti.

11. Anatomske preparate, okostja, mrlič s krstami vred, pepelnjaki s pepelom sežganih mrličev s predmeti vred, ki služijo v okras krst in pepelnjakov ali za njih odpravo.

Carinska prostost za anatomske aparate velja tudi glede shrank potem glede vinskega cveta ali drugih ohranjujočih tekočin, v katerih se uvažajo.

Mumije, cele, se smatrajo kot anatomske preparate; deli mumij pa spadajo pod tar. št. 174.

Posnemki anatomske preparate se ocarinjujejo po kakovosti blaga. Vsak mrlič, ki naj se prepelja iz inozemstva na Avstrijsko-Ogrsko ali skozi ozemlje avstro-ogrske monarhije, mora biti za neoviran prevoz izkazan z mrliško prehodnico, ki jo izda dotični c. in kr. konzulski urad, oziroma za to pooblaščen inozemsko oblastvo.

12. Predmeti sodnih obravnav; — proti potrdilu sodišča, ki prejme te predmete.

13. Podeljeni redovi in razstavne svetinje; darovi inozemskih vladarjev; — na podstavi dotičnih diplom ali listin ali drugih uradnih potrdil.

V ostalem za carinske oprostitve, naštete v čl. IX. z. o c. t. ni treba posebnega dovolila, če so dani predpisani pogoji, in za carine prosto odpravo pod št. 5., potem 8.—13. naštetih predmetov so pooblaščen vsi carinski uradi, za uporabljanje oprostiti pod št. 6. in 7. pa tisti uradi, katerim je podeljena brezpogojna oblast ob uvozu obravnavati dotične predmete po tarifi.

103. **Oprostitve po členu X.** Nadalje so carine prosti:

1. Stvari popotnikov n. pr. perilo, obleka, posteljnina, popotne reči, zlatnina in srebrnina in druge dragocenosti; orodja rokodelcev in monterjev ter orodja in instrumenti umetnikov, učenjakov, zdravnikov in drugih oseb, ki potrebujejo te predmete za izvrševanje svoje umetnosti ali svojega poklica; fotografski aparati, majhni pisalni stroji, potne ure, vozni stoli, otroški vozički itd.; patrone lovcev in strelcev v množini, ki ne presega 200 patron; knjige; živila in zdravila za rabo na potovanju; tobak v množini ne čez 10 cigar, 25 cigaret ali 35 g tobaka — ako so ti predmeti določeni le za popotnikovo rabo in so glede kakovosti in množine primerni njegovi potrebi, stanju in drugačnim razmeram. — Vozniki in plovci se enačijo popotnikom.

Tudi se sme dovoliti carine prosta dobava rabljenega pohištva in opravnih predmetov popotnikom in v javni službi stoječim osebam, ki mislijo dalje časa bivati v carinskem ozemlju in verjetno dokažejo to namero.

Carinski uradi imajo v primerih, v katerih se jim zdi potrebno za presojo, ali če nastopijo zakoniti pogoji, po katerih se smejo popolne reči obravnavati carine prosto, pravico si dobiti iz popolne listine pojasnilo o stanju, opraviilu in drugih razmerah popotnika, vpogledati popolno listino in torej zahtevati, da jo predloži.

Carinski uradi imajo pravico v primerih dvoma, da služijo po popotnikih uvaženi predmeti res le za rabo na potovanju, privzeti jih v zabeleženo ravnanje.

Ako se hkratu nahajajo cigare, cigarete in tobak, se izvršuje zakonita pristojbinska prostost tako, da je ena cigara enaka $2\frac{1}{2}$ cigaretam, oziroma $3\frac{1}{2}$ gr tobaka. Inozemski tobak je pristojbine prost, ako ga uvažajo mejni prebivalci za svojo rabo in po carinskih cestah v množini, ki ne presega 35 gramov.

Tobak, pošiljan po pošti, je v vsaki množini zavezan carini.

Pristojbine prosti uvoz 200 patron je dovoljen le takim inozemskim lovcem in strelcem, ki imajo tuzemsko lovsko karto, oziroma udninsko karto znanih inozemskih strelskih združb, ali udeležniško karto za tuzemsko streljanje. Uvoznega dovolila monopolskega oblastva ni treba v teh primerih. Samo ob sebi umevno tudi zoper carine prosto odpravo orožja, ki ga vozijo lovci in streči s seboj, za svojo osebno rabo, ni pomislekov, ako pokažejo

tuzemski orožni list. Puške in patrone se mejo odpraviti carine prosto ali na podlagi spremnih listov, izdanih po c. in kr. zastopnih uradih v inozemstvu.

Dalje prih.

Raznoterosti.

Deželni urad „občega pokojninskega zavoda za nameščence“ v Trstu. V odborovi seji dne 7. t. m. je poročal načelnik o stanju zavarovancev in o finančnem položaju deželnega urada sledeče: Dne 1. oktobra t. l. je bilo pri uradu 7539, z nadomestilnimi pogodba mi 1948 in pri nadomestnih zavodih 2013 zavarovanih nameščencev. Kot zavarovanju nepodvrženih se je odklonilo 1061, izstopilo je 8334 in prijavilo 20895 nameščencev. Od 1. januarja 1909 t. j. odkar je v veljavi zavarovalni zakon do 31. decembra 1912 predpisalo se je premij v znesku K 6,631.335 — in od 1. januarja 1913 do 30. septembra 1913 pa K 1,363.568 —. Če se od skupno predpisanega zneska (K 7,994.903 —) odšteje faktično prejeti znesek (K 7,096.001.86) ostane K 898.811.14, kar odgovarja 11.25% predpisanih premij. Ta zaostanek je deloma pripisati dejstvu, da je pravnim sredstvom proti odločitvam penzijskega zavoda priznana odločilna moč. Od 1. januarja 1913 do 31. avgusta 1913 izplačalo se je 21 odpravnin vdovam in sirotam v skupnem znesku K 30.780 — in vrnilo nameščencem, katerih zavarovalna dolžnost je ugasnila, na vplačanih premijah odnosno iz penzijskih rezerv K 84.032.78. Rente vsled delane nezmožnosti, in one vdovam in sirotam, ki so se do sedaj priznale vsled nezgod v službi, znašajo letnih K 2350 —.

*

Kolinska tovarna kavnih primesi. Dne 16. oktobra se je vršil v Kolinu občni zbor Kolinske tovarne kavnih primesi, trgovskega delniškega podjetja. Celotna gospodarska kriza, slaba letina cikorijske v prejšnjih letih, ki je povzročila visoke cene cikorijske, visoka obrestna mera in nazadnje velike škode na najetih zemljiščih tovarne, kjer se sadi cikorija, ki jih je napravila povodenj, potem pa tudi seveda težavni konkurenčni boj — vse to je imelo za posledico, da je letos prvokrat od ustanovitve te akcijske družbe, ki traja že 15 let, predlagal upravni svet, da se ne izplača nikaka dividenda. Upravni svet je bil javno opozoril na borzno akcijo, ki je razpoloženje, nastalo vsled neuspeha preteklega leta, izrabila pri manjših akcionarjih in znižala umetno vrednost akcij in tako omogočila, da jih po ceni kupi nemški veliki kapital, ki ne opusti nebene prilike, da pograbi kolikor mogoče akcij tega zdrugega in solidnega slovanskega podjetja, da bi se tako iznebil vedno nevarnejše njegove konkurence. Razpoloženje med akcionarji so hoteli izrabit tudi nekateri založniki, ki so hoteli s pomočjo opozicije doseči vodstvo, ki bilo bolj pristopno njih željam. Svoje osebne interese so položili nad interese celote tako visoko, da so celo izdali letak, ki ne odgovarja resnici in s katerim so hoteli izpodkopati zaupanje v dosedanje vodstvo. S tem so seveda naravnost gnali vodo na mlin nemškemu velikemu kapitalu. Predsednik upravnega sveta je pokazal nečiste vzroke, ki vodijo opozicijo, in je pred občnim zborom javno konstatiral fakt, da je hotel voditelj opozicije z denarjem pridobiti uradnika tovarne, da bi podpiral njegovo oferto. Poudaril je tudi, da bo neopravičene napade opozicije najbolj izrabil nemški veliki kapital. Delovanje opozicije je bilo tako prozorno, da je bila bilanca z letnim poročilom vred odobrena z vsemi glasovi proti štirim. Zastopanih je bilo na občnem zboru 1533 kosov akcij lit. A in 2404 kosov akcij lit. B; zastopan je bil torej kapital 1,094.000 K. — Bilanca je sledeča: Aktiva: Nepremičnine itd. K 2,820.810; gotovina K 95.333; terjatve K 1,131.541; kavcije,

vrednostni papirji itd. K 128.500; zaloge itd. K 2.900.709; prenosi za prih. leto K 62.764. Aktiva skupaj torej K 7.139.639. Izguba znaša K 229.992. Torej skupaj K 7.369.651. Pasiva: Akcijski kapital K 3.000.000; rezervni fond K 897.942; emisija VII. prenos izplačil za prih. leto K 413.105; menični dolgovi in dolgovi v tekočem računu K 3.055.073; nedvignjena dividenda K 3.530. Skupaj torej K 7.369.651. V upravni svet so bili izvoljeni na tri leta Jan Mergl, trgovec; Vis. Mýto; Jos. Nosek, trgovec, Kolin; Boguslav Rosenkranz, trgovec, Praga; Stanislav Smékal trgovec, Litovel; na eno leto dr. Jos. Šourek, prokurist, Praga; za preglednike računov so bili izvoljeni Václav Karbus, ravnatelj boln. blag., Praga; Anton Nosek, Jelimnice in za namestnika Jan Drnek iz Karlina. Predlogi voditelja opozicije, trgovca Hlavatega, so bili soglasno odklonjeni; predlagatelj sam je odšel prej nego so sploh prišli na glasovanje. S primernim nagovorom je nato predsednik arhitekt Křička zaključil občni zbor.

*

Kolkovni predpisi pri pokojninsko-zavarovalnem gospodarstvu. Finančno ministrstvo je odgovorilo na tozadevno vprašanje, da imajo razsodišča za pokojninsko zavarovanje značaj javnih oblasti. Pri teh razsodiščih vloženi spisi in tam napravljeni protokoli so podvrženi tedaj načeloma predpisom, ki veljajo za sodišča. Za spise in protokole pri sporih med pokojninskim zavodom in zavarovancem ni plačevati v zmislu § 87. pokojninskega zakona nikakih pristojbin (kolekov). Enako ne v zmislu § 43. zakona o pomožnih blagajnah pri sporih z nadomestnimi zavodi, ki so registrirane pomožne blagajne. Nasprotno pa se morajo spisi kolekovati pri sporih z drugimi nadomestnimi zavodi.

*

Pravni vpliv plačil potom poštne hranilnice. Razsodba najvišjega sodišča z dne 3. decembra 1912. pravi, da oprošča pravočasno vplačilo po upnikovi položnici dolžnika vseh nadaljnjih obveznosti. Važno je predvsem, če se je znesek pravočasno vplačal. V predstojećem slučaju je imel toženec plačilni rok do 2. junija 1912. Dne 1. junija 1912. je plačal dolžni znesek pri svojem poštnem uradu potom poštne hranilnice, ki je vknjižila znesek tožniku 3. junija 1912. v dobro. Ker je bil plačilni kraj obenem bivališče toženca, tedaj je smatralo najvišje sodišče znesek za pravočasno vplačanje. Vplačilo je bilo pa tudi s tožnikom dogovorjeno, ker je poslal tožencu položnice za uporabo pri plačilu dolžnega zneska. Tožnik je moral tedaj vedeti, da bo tudi pri pravočasnem vplačilu zvedel to še le nekaj dni pozneje in bi moral s sodnijskimi koraki počakati vsaj par dni. Ker tega ni storil, je sam kriv nepotrebnih sodnijskih stroškov.

*

Sprememba določil za pošiljatve v poštnem prometu z Ogrsko, Nemčijo ter Bosno in Hercegovino. S 1. oktobrom t. l. veljajo sledeče spremembe:

1. Naslov na priporočenih pošiljativah in na zavojih se sme tudi v prometu z Nemčijo ter Bosno in Hercegovino napraviti s tintnim svinčnikom.

2. Pri ekspresnih pošiljativah se dostavljajo te v nočnem času le tedaj, če je napravil odpošiljatelj opazko „tudi po noči“.

3. Nalepljenje podob in listkov z naznanili na odrezku poštних spremnic in poštних nakaznic je pod pogoji, ki veljajo za tuzemski promet, odslej dopustno.

4. Poštne vrednote, naj si že bodo neveljavne ali še veljavne, so dopustne za pošiljatev kot tiskovine.

5. Denarnim pismom proti povzetju ni odslej v prometu z Ogrsko treba dodati poštne spremnice. Za ta pisma veljajo zdaj le navadna določila glede frankiranja.

6. V tuzemskem prometu, kakor tudi v prometu z Ogrsko, Nemčijo ter Bosno in Hercegovino so odslej dopustni tudi t. zv. „knjižni listi“, (Bücherzettel) t. s. listi s predtiskanim besedilom,

ki se pošiljajo kot tiskovine za naročilo, odpoved ali ponudbo knjig, podob, muzikalij, učnih predmetov itd. Posebna tozadevna določila se dobivajo pri pošnih uradih.

*

Spremembe preračunjevalnega kurza. Od 1. oktobra t. l. veljajo za poštne nakaznice v dežele, ki imajo veljavo v frankih, markah ali angleških funtih novi preračunjevalni kurzi in sicer za 100 frankov = K 95.80, za 100 mark = K 118.20 in za en angleški funt šterling = K 24.12.

*

Zboljšanje naše trgovinske bilance. Po pravkar izdanem izveščju trgovinskega ministrstva o vnanji trgovini v mesecu septembru se je trgovinska bilanca zopet zboljšala. Uvoz v našo državo je znašal namreč v mesecu septembru 259.6 mil. kron, izvoz pa 242.3 mil. kron. Uvoz se je torej proti mesecu septembru lanskega leta znižal za 8.7 mil. kron, izvoz pa zvišal za 0.2 mil. kron. Od začetka leta 1913 do konca septembra je znašal ves uvoz 2474.5 mil. kron in je bil torej za 176.3 mil. kron manjši nego v isti dobi lanskega leta; izvozilo se je pa v istem času za 2014.4 mil. kron, to je za 60.7 mil. kron več nego v istem času l. 1912. Pasivum trgovinske bilance v času od 1. januarja do konca septembra 1912 je znašal 697.1 mil. kron, dočim se je v isti dobi leta 1913 skrčil na 460.1 mil. kron, torej za 237 milijonov kron. Med vsemi industrijskimi produkti se je najbolj povišal izvoz sladkorja (za 64.4 mil. kron), sicer se je pa uvoz znižal pri surovinah za 35.9, pri izdelkih za 78.4, ozir. pri polizdelkih za 62.0 mil. kron. Zvišal se je pa uvoz premoaga za 176.3 mil. kron.

— u —

*

Izjeme pri pokojninskem zavarovanju. Po § 2. postavbe so izvzete od zavarovanja one osebe, ki imajo pokojnino ali starostno rento že na podlagi kakšnega prejšnjega službenega razmerja. To postavbo določilo je našlo v dveh razsodbah upravnega sodišča z dne 15. aprila t. l. razlago, ki odgovarja brezdvomno duhu postavbe in ki je ležeča v interesu trgovskih nastavlencev. Tozadevna sklepa upravnega sodišča se glasita: 1. „V javni službi se nahajajoča oseba je izvzeta od pokojninskega zavarovanja le tedaj, če ima pravico do pokojnine ali starostne rente na podlagi lastnega službovanja, ne pa tudi tedaj, če je pokojnina odvisna od sedanje javne službe.“ (N. pr. žena osebe, ki ima pravico do pokojnine.) 2. „Izjema od zavarovalne obveznosti po § 2, točka 2 pokojninskega zakona se nanaša le na vžitek pokojnine, provizije itd. na podlagi lastnega prejšnjega službovanja zavarovanca, ne pa tudi vžitek pokojnine na podlagi službovanja kakšne druge osebe (n. pr. vdovska pokojnina).“

*

Ponovno opozarjamo vse slovenske trgovce na Kolinsko kavno primes, izdelek domače Kolinske tovarne v Ljubljani, ki je podjetje združnega slovenskega trgovstva. Ta kavna primes se je zaradi svoje izborne in nedosežne kakovosti in domače provenience slovenskim gospodinjam zelo priljubila. Da se razširi še bolj, je stanovska in narodna dolžnost vsakega zavednega slovenskega trgovca specerista. Ravno slovensko trgovstvo, ki ima neposredne stike z odjemalci, v tem oziru lahko prav veliko stori. Naj pri nobeni priliki ne pozabi opozarjati odjemalce na izborni in pristno domačo Kolinsko kavno primes!

Slovensko trgovsko in obrtniško društvo v Mariboru.

Ples. Trgovsko in obrtno društvo v Mariboru priredi dne 10. januarja 1914 veliki ples, na katerega gg. člane in prijatelje društva že danes opozarjamo. P. n. društva v Mariboru in okolici prosimo, da se blagovolijo na to ozirati.

Volitve v obrtno sodišče!

Gospodje trgovski uslužbenci!

V nedeljo dne 23. novembra t. l. se vrše iz skupine delojemalcev dopolnilne volitve za obrtno sodišče v Ljubljani. Volitve se vrše na mestnem magistratu (pritličje) in sicer od 8. do 12. dopoldne. Voliti je treba osebno ter vzeti s seboj legitimacijo in glasovnico. Za volitev v tretji trgovski skupini je trgovsko društvo „Merkur“ sporazumno z društvom „Slovenskih trgovskih sotrudnikov“ na sestanku dne 11. novembra v prostorih društva Merkur“ za volilni razred trgovskih nastavljenecv (višnjeve glasovnice), postavilo sledeče kandidate:

Prisedniki:

1. Pavel Fabiani, trgov. sotrudnik v Ljubljani.
2. Davorin Kugler, trg. sotrudnik v Ljubljani.
3. Josip Tičar, knjigovodja v Ljubljani.

Namestnika:

1. Franc Hrehorič, trg. sotrudnik v Ljubljani.
2. Anton Potočnik, trg. poslovodja v Ljubljani.

Prisednik prizivnega sodišča:

Josip Sekula, trgovski poslovodja v Ljubljani.

Gospodje trgovci!

V torek, dne 25. novembra t. l. se vrše iz skupine delodajalcev dopolnilne volitve za obrtno sodišče v Ljubljani. Volitve se vrše na mestnem magistratu (pritličje) in sicer od 8. do 12. dopoldne. Voliti je treba osebno in vzeti s seboj legitimacijo in glasovnico. Za volitve v trgovski skupini je za volilni razred samostojnih trgovcev (rdeče glasovnice) trgovsko društvo „Merkur“ sporazumno z interesi postavilo sledeče kandidate:

Prisedniki:

1. Josip Ciuha, trgovec v Ljubljani.
2. Ivan Jelačin, trgovec v Ljubljani.
3. Robert Kollmann, trgovec v Ljubljani.

Namestniki:

1. Ignacij Kessler, trgovec v Ljubljani.
2. Matija Soklič, trgovec v Ljubljani.

Prisednik za prizivno sodišče:

Ivan Mejač, trgovec v Ljubljani.

Volite soglasno!

Društvene vesti.

Himen. Poročil se je pretekli mesec naš član gosp. Gustav Jakhel, knjigovodja, Stari (Dalmacija), z gđ. Elzo Lukesch. Novoporočencema naše najiskrenejše čestitke.

Etabliranje. Naš večletni član g. Vinko Pustovrh je otvoril v Celju (Narodni dom) konfekcijsko trgovino. Podjetnemu članu želimo obilo sreče.

*

Pouk v laščini. Naše društvo je otvorilo letos brezplačen italijanski tečaj za člane, ki zelo lepo napreduje. Učne ure so dvakrat na teden.

*

Trgovski koledar za leto 1914. Kakor smo že v zadnji številki poročali, je ta že izšel. Vsak slovenski trgovec in trgovski nastavljenec mora imeti ta koledar, ki je vsled svoje praktične in poučne vsebine neobhodno potreben. Cena mu je 1 K, s poštnino 1 K 20 vin.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 1 knjigovodja, 10 pomočnikov mešane stroke, 2 pomočnika železninske stroke, 3 pomočniki specerijske stroke, 1 kontoristinja, 10 prodajalk, 5 učencev in 2 učenki. Službe išče: 2 knjigovodja, 1 korespondent, 4 kontoristi, 3 poslovodje, 8 skladiščnikov, 20 pomočnikov mešane stroke, 9 pomočnikov železninske stroke, 10 pomočnikov manufakturne stroke, 19 pomočnikov specerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 15 kontoristinj, 10 blagajničark, 19 prodajalk, 9 učencev in 3 učenke. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno za druge pa proti mali odškodnini.

Književnost.

Trgovski list.

„Trgovski list“ je začelo dne 18. oktobra 1913 izdajati „Trgovsko izobraževalno društvo v Trstu“ kot svoje glasilo. List je namenjen trgovini in obrtu ter narodnemu gospodarstvu sploh. Izhaja vsako soboto popoldne, ali če je ta dan praznik, dan poprej. Uredništvo in upravnništvo se nahajata v Trstu, ulica S. Francesco d' Assisi št. 2. Člani „Trgovskega izobraževalnega društva“ dobivajo list brezplačno, za vse druge znaša naročnina K 12.— na leto. Do Novega leta znaša naročnina K 3.—. Kakor je čitati v uvodnem članku prve številke, bo ena glavnih nalog novega tednika, da bo prinašal točen pregled tržnih cen. Prinašal bode članke, ki se bodo bavili z aktualnimi vprašanji, zadevajoči trgovino, obrt in narodno gospodarstvo. Posebno pozornost bo posvečal razsodbam trgovskih, obrtnih in borznih sodišč. Izpodbujal bo slovensko podjetnost, kjer bo smatrana za umestno, svaril pred prenapljenimi koraki, kjer se bo zdelo potrebno, svetoval, ko bo smatral za koristno in primerno. Nov trgovski list pozdravljamo kar najpriskrnejšje. Dobrodošel tovariš nam je, ki bode izvestno zvesto služil praktičnim potrebam slovenskega trgovstva vobče, zlasti pa obračal svojo pozornost potrebam in interesom slovenske trgovine v Trstu in Primorju. „Trgovski list“ je potrebna in umestna izpopolnitev na polju strokovnega trgovskega časopisja. Ker ga izdaja zaslužno in deloljubno „Trgovsko izobraževalno društvo v Trstu“, ki kot najstarejša trgovska stanovska organizacija pozna dodobra potrebe in težave slovenskega trgovstva, je dano s tem prav posebno jamstvo za to, da bo hodil list srečna pota ter uplival blagodejno na razvoj in povzdigo naše domače trgovine. V težkih dneh je vesel pojav, če se je premišljenemu delu trgovskega društva v Trstu posrečilo postaviti v življenje trgovski list kot tednik. Znamenit napredek je to in naša iskrena želja je, da bi slovenski trgovski tednik uspeval kar najboljšje. „Trgovski list“ našemu trgovstvu prav toplo priporočamo.

*

Delniška glavnica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo.

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja

vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavnica K 8.000.000.—. Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**

kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :

iz zagrebske tovarne.



Varstvena znamka.

„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za kavne surogate v Ljubljani

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVC

trgovina z manufakturnim blagom in krojaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo, naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin na oglase v našem listu. „Slovenski trgovski Vestnik“ mora postati ognjišče organizacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

 **4 $\frac{1}{2}$ %** 

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 $\frac{1}{4}$ % obrestim in najmanj $\frac{3}{4}$ % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoa tudi na menice in vrednostne papire.

Slovenski Trgovski Vestnik.

Glasi slo. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Vsebina:

- 1.) *M.*: Ob zatonu 1913.
- 2.) *V. Ž.*: Kranjske hranilnice v poslovnem letu 1911.
- 3.) Železniške tarife.
- 4.) *Just Piščanec*: Uvod v carinstvo.
- 5.) Raznoterosti:
Trgovsko-obrtna kreditna zadruga v Celju. — Izdaja znamk v zavitkih. — Revizija trgovskih pogodb z balkanskimi državami. — Kdaj bo stopil ogrski civilno-pravni red v veljavo? — Znižanje obrestne mere pri avstro-ogrski banki. — Važen izrek nemškega cesarja.
- Polom ogrskih denarnih zavodov. — Konzerviranje jajec. — K reformi trgovskega prava v Avstriji. — Zahtevki zaradi nepravilnega zaračunavanja voznine in in zaradi prekoračenja dobavnih rokov. — Obrežni brzojavni urad v Trstu. — Industrija in mednarodna razsodišča. — Naknadni odtegljaji za pokojninsko zavarovanje. — Kolinska tovarna.
- 6.) Statistika:
Nekoliko zanimive statistike.
- 7.) Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.
- 8.) Društvene vesti.

Izhaja petnajstega dne vsakega meseca.

Cena za celo leto pet kron. Posamezna številka 50 vinarjev.

Člani slovenskega trgovskega društva „Merkur“ in slovenskih trgovskih društev v Celju in Mariboru dobivajo list brezplačno.

Cena oglasom: Petit vrsta enega razpredelka stane pri enkratni objavi 25 h, pri dvakratni objavi 20 h, pri trikratni objavi 15 h, pri šestkratni objavi 12 h in za celoletno objavo 10 h. Za oba razpredelka velja dvojna cena.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, „Narodni dom“.



Izdaja in zalaga slovensko trgovsko društvo „Merkur“.

Odgovorni urednik: Ivan Volk.

Tisk „Narodne tiskarne“ v Ljubljani.

Razpošiljanje
blaga na vse
kraje sveta!
Najcenejša, naj-
večja eksporti-
tvdka!



Prosim, zahte-
vajte veliki
cenik, ki se
pošlje zastoj
in poštne
prosto!



Najboljše ure sedanjosti so z znamko
„IKO“.

— Dobi se samo pri tvrdki —

H. Suttner

Mestni trg (nasproti rotovža) Sv. Petra cesta 8.

**Velika izbira zlatnine,
srebrnine, kinasrebra**

— po najnižjih cenah. —

Cenik zastoj in poštne prosto.

Lastna tovarna ur v Švici.

Tovarniška znamka „IKO“.

Avgust Agnola

v Ljubljani, na Dunajski cesti števil. 13

priporoča svojo izborno zalogo

steklenega blaga za namizje gostiln, kavarn,
zasebnikov itd., kakor tudi porcelan, svetilke,
okvire, ogledala in vse v to stroko spadajoče predmete.

Izdelovatelj cerkvenih oken po nizkih cenah.

Škatlje

za shranjevanje blaga
v trpežni obliki.

Kartoni

za razpošiljanje
klobas, masla,
oblek, perila in
drugega blaga

Škatljice za čaj

nadalje

Trgovske knjižice za odje-
malce v platno vezane

se dobe najceneje pri

Ljubljanski kartonažni tovarnici

I. Bonač v Ljubljani.

Blagovoli se naj povprašati

Slovenci!

zahtevajte povsod

vžigalice

družbe

sv. Cirila in Metoda.

Zaloga pri tvrdki

Ivan Perdan

v Ljubljani.

Riunione Adriatica di Sicurta.

Zastopstvo za Kranjsko:

tvrdka

Ivan Perdan

v Ljubljani.

1883

300018191, 12

SLOVENSKI TRGOVSKI VESTNIK.



Glasilo slov. trgovskega društva „Merkur“, „Slov. trgovskega društva v Celju“ in „Slov. trgovskega in obrtnega društva v Mariboru“.

Letnik X.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1913.

Štev. 12.

Ob zatonu 1913.

Zadnji dnevi leta 1913. teko in zato je umestno, da se ozremo nazaj in pregledamo bilanco tega leta, zlasti ozirajoč se na gospodarsko življenje ožje naše domovine.

Končni uspeh je slab, še slabši nego lansko leto, in če bi se ravno v zadnjem času ne zboljšal, bi bilo marsikoga groza prihodnosti. Lansko in še bolj letošnje leto so industrija, trgovina in obrt pokazali nazadovanje mesto napredek. Naravnost strahovito število konkurzov in ustavitvev plačil je najznačilnejši znak hude gospodarske krize.

Da je v splošnem na avstrijske gospodarske razmere vplivala balkanska vojna, je očitno, toda vzroki so bili tudi še drugi. Specielno na Kranjskem leži polom »Glavne posojilnice« še danes kakor mora na vsem gospodarskem življenju in ne bo prenehala poprej, dokler se ta nesreča ne spravi s sveta. Zaupanje v solidnost kranjskih trgovcev in obrtnikov se je znatno omajalo in zato se je kredit vsestransko omejil. Kredit je pa v trgovini glavno in brez tega se tudi najbolj reelna in solidna trgovina ne more razvijati, ampak mora poprej nazadovati. Posledica gospodarske je bila denarna kriza, to je pomanjkanje denarja. Če že vsled drugih vzrokov ne, se je iz tega vzroka utesnil kredit marsikateremu trgovcu.

Tudi na Kranjskem in v slovenskih deželah je bilo veliko konkurzov, vendar v sorazmerju z drugimi deželami, zlasti z Nižje Avstrijsko, precej manj, dokaz, da so naša gospodarska podjetja na trdni podlagi, ki jih ne uniči vsak vihar. Vendar so bile čuti pri nas ravno tako hude pritožbe o krizi in marsikateri trgovec se je le z naporom in z izkoriščanjem vseh na razpolago mu stojčih materialnih sredstev vzdržal na površju.

Če izvzamemo banke, katerim gospodarska kriza ni škodovala, če niso bile udeležene pri slabih industrijskih podjetjih, je vsa industrija in veletrgovina veliko trpela. Posebno velepodjetja, ki delajo z Balkanom, so bila najbolj občutnejše prizadeta, pa tudi druga, ki nimajo doli kupčijskih zvez, so morala omejiti svoj obrat, kajti vsi gospodarski sloji so se omejili v svojih potrebščinah, ker je

draginja živil vplivala na izdatke tako, da se je morala večina konsumentov odreči drugim, manj nujnim potrebščinam. Vsak seveda ni tako srečen, da bi razpolagal s kapitalijami, kajti takih je malo, in ti so se smejali v pest: denar jim je donasal take obresti, kakor morda še nikoli, in tem so se množili kupi sami od sebe. Na kredit navezanim trgovcem in obrtnikom so pa obresti po osem, devet in še več odstotkov črpale mozeg iz telesa.

Splošna draginja pa ni zmanjšala konkurence, ampak jo je še zvišala. Da se vsaj nekaj prometa napravi, se je prodajalo tudi pod konkurenčno ceno in bilanca bo pri večini trgovcev pokazala koncem leta zmanjšanje temeljne glavnice.

Poleg vseh teh kriz vpliva pa naravnost pogubonosno v naši ožji domovini na vse gospodarsko življenje politika, ki mora, ako bodo razmere še tako naprej trajale, zamoriti nele socialno, ampak tudi gospodarsko življenje. Zlasti na Kranjskem ni mogoče več živeti. Trgovec in obrtnik sta tista reveža, na katera se kaže z bojkotnim namenom, če količjak pokaže ta svoje politično prepričanje. Ali moramo biti res hinavci, če hočemo sploh živeti? To življenje je za produktivne stanovne popolnoma neznosno in nas poleg drugih gospodarskih nesreč hoče uničiti. Ni čuda, da se tujci, ki niso vajeni teh razmer, izražajo: Na Kranjskem niti naslikan ne bi hotel biti trgovec! Resna beseda naj velja ob tej priliki vsem, ki se jih tiče: Ali hočete gospodarsko uničiti slovenski narod, ko je politično že tako zbežan in pohujšan, da je le še malo značajev? Ali ni dovolj, da nas narodni nasprotniki tako pritiskajo? Ali moramo še sami drug drugega uničiti gospodarski?

Nasproti vsem tem žalostnim razmeram, s katerimi konča leto 1913., imamo nekaj veselih pojavov zabeležiti.

Gospodarska in denarna kriza se manjša in znaki kažejo, da se obrača na bolje. Denarni trg odnehava in denar postaja cenejši. Obrestna mera se znižuje in napetost pada. Upanje je, da bo začetek prihodnjega leta prinesel preobrat, ker se je tudi politično obzorje kolikor-toliko izčistilo.

Pogubna smer naše zunanje politike, ki je stala državo sto in sto milijonov, se bo — prisiljena po tehtnih zahtevah industrijskega in veletrgovskega stanu — najbrž prilagodila zmernejšemu potu. Zlasti od trgovskih pogajanj s Srbijo, ki tvori z osvojenim ozemljem eno najvažnejših naših odjemališč, se nam je nadejati kaj boljšega, kjer se bodo vpoštevali tudi industrijski in trgovski in ne samo agrarni interesi.

S ponosom moramo gledati Slovenci tudi na morje, na izhodišče naše veletrgovine, na Trst. Ta ne napreduje le v narodnem in političnem oziru, ampak tudi gospodarsko. Naša slovenska trgovina se ojačuje tam doli, marljive osebe in korporacije skrbijo za gospodarsko ojačenje slovenskega življa.

Uspešno deluje v Trstu slovenska trgovska šola in letošnje leto nam je prineslo tudi prvi trgovskostrokovni tednik »Trgovski list«. Podpirajmo ga, to polagamo slovenskim trgovcem na srce, kajti žrtve so velike, ki jih je treba za tako glasilo.

Vesel pojav je nadalje, ustanovitev »Trgovsko-obrtne kreditne zadruge v Celju«. Slovenska trgovina in obrt na Spodnjem Štajerskem je še v razvoju in nima prave opore. S to zadruzo ji bo pomagano, da ne bo navezana na tuj kredit, ampak da se bo osamosvojila in si pridobila neodvisnost.

S podporo hrvatskih in slovenskih industrialcev se ustanovi v Zagrebu delniška družba »Hrvatsko-slovenska narodna banka«, ki hoče Hrvate in Slovence zblížati na polju industrije, trgovine, obrta in gospodarstva sploh. Tudi to je vesel pojav v zadnjem času, kajti sicer se bodo vse naše moči izčrpale v neplodnem političnem boju.

In če smo slikali preteklo leto črno na polju gospodarstva, nam proti koncu vendar ostajajo mnoge nade na boljšo bodočnost. Tudi Slovenci moramo priti do spoznanja, da je naša lokalna politika razvoju naroda pogubna in da moramo svoje moči posvetiti gospodarskemu napredku, ki je temelj blagostanja, temelj življenja in vpoštevanja.

Kolikor bo mogoče, se bo naš list trudil za vresničenje teh idealov, ki so edino pravi in rešilni za mali naš narod, ne glede na levo ali desno. K temu vresničenju vabimo vse resne prijatelje slovenskega naroda in slovenskega gospodarskega napredka, da nas podpirajo. Volja je dobra in moči tudi niso slabe, toda te moči je treba uporabiti na pravi način, da se posvetijo onemu delu, ki je za te svrhe najbolj koristno. Imejmo pridne roke in odprte oči in

bodočnost mora biti boljša!

M.

Kranjske hranilnice v poslovnem letu 1911.

Pri Slovencih se je združništvo najpoprej oprijelo naloge, da ljudstvo osvobodi gospodarske odvisnosti od tujih, nemških ali italijanskih denarnih zavodov, ali jih pa obvaruje pred izkoriščanjem zasebnikov. Mnoge cvetoče posojilnice starejšega sistema po večjih krajih naše domovine pričajo, kako resno so se njih ustanovitelji poprijeli načrtane si naloge.

Kmalu so se posojilnicam pridružile tudi hranilnice, ki so jih ustanavljale zlasti mestne občine. Na Kranjskem je po nedosežni iniciativni delavnosti tedanjega župana Ivana Hribarja najprej sklenil občinski svet stolnega mesta Ljubljane, ustanovitev mestne hranilnice, ki se je otvorila v oktobru 1889. Zgledu stolnega mesta so sledile druge mestne občine, tako Kranj (1892), Novo mesto (1894), Radovljica (1896), Krško in Kamnik (1901). V novejšem času so se pa še ustanovile mestna hranilnica v Črnomlju (1905), mestna hranilnica v Idriji (1907), občinska hranilnica v Kostanjevici (1907), občinska hranilnica v Postojni (1907), občinska hranilnica na Vrhniki (1910) in hranilnica kmečkih občin v Ljubljani (1911). Koncem leta 1911. smo šteli torej na Kranjskem 12 slovenskih hranilnic, poleg tega društveno Kranjsko hranilnico (Krainische Sparkasse) v Ljubljani in pa mestno hranilnico v Kočevju.

Pri tako razvitem posojilništvu, kakor je vidimo na Kranjskem, kjer je v mnogoštevilnih posojilnicah vloženo veliko milijonov ljudskega denarja (primerjajmo samo »Kmetško posojilnico ljubljanske okolice« in »Ljudsko posojilnico« z vlogami čez 40 milijonov kron), ne moremo sicer iz vlog pri hranilnicah sklepati splošno na naraščanje narodnega premoženja in zlasti na rast prihrankov, oendar nam nudi razkaz na strani 135. koncem leta 1911. precej zanimivo sliko v gospodarskem oziru.

Koncem leta 1911. so znašale torej hranilne vloge v slovenskih hranilnicah na Kranjskem čez 62 milijonov, v obeh nemških hranilnicah pa blizu 57 milijonov kron, v vseh kranjskih hranilnicah torej okroglih 119 milijonov kron. Te hranilne vloge so se v slovenskih hranilnicah večinoma plodonosno naložile na vknjižene terjatve, saj znašajo hipotekna posojila okoli 39 in pol milijona kron, v »Kranjski hranilnici« pa je približno polovica vložnega denarja naloženega v hipotekah, polovica pa v vrednostnih papirjih, pri kočevski mestni posojilnici je razmerje v uporabi vložnega denarja približno tako kakor pri slovenskih hranilnicah, saj glede naloženega denarja veljajo pri vseh občinskih hranilnicah do malega enaka pravila.

Če se ozremo za deset let nazaj, to je v leto 1901., vidimo glede kranjskega hranilništva v splošnem to-le sliko:

ime hranilnice:	hipot. posojila	račun vlog
Mestna hranilnica ljubljanska	9,260.000 K	15,074.265 K
Mestna hranilnica v Kranju	1,747.000 »	2,685.055 »
Mestna hran. v Novem mestu	1,371.000 »	1,887.890 »
Mestna hraniln. v Radovljici	1,363.000 »	1,931.072 »
Skupaj . . .	13,741.000 K	21,578.282 K
Krain. Sparkasse, ust. l. 1820.	31,168.000 K	58,469.556 K
Sparkasse d. Stadt Gottschee		
ustanovljena leta 1882.	2,577.000 »	3,758.352 »
Skupaj . . .	33,745.000 K	62,227.908 K

Koncem leta 1901. so znašale hranilne vloge v vseh kranjskih hranilnicah torej približno 84 milijonov kron, za kakih 35 milijonov kron manj nego koncem leta 1911. Pri tem pa moramo vpoštevati še važno dejstvo, da se množina hranilnih vlog v raznih posojilnicah v

da se je kočevska hranilnica razvijala normalno, čeprav ne v tako hitri meri kakor slovenski zavodi (prirastek blizu 100%), dočim se je le pri »Kranjski hranilnici« na korist slovenskih zavodov stanje vlog skrčilo. Kljub temu ne zaostajata oba nemška zavoda glede hranilnih vlog daleko za slovenskimi hranilnicami. V vseh avstrijskih hranilnicah je bilo leta 1901. vložnega denarja 3.900.000.000 kron, leta 1911. pa čez šest milijard. Iz tega vidimo, da se je hranilstvo na Slovenskem razvijalo še enkrat hitreje nego splošno v državi. Glavni vzrok tiči pač v osamosvoji narodnega premoženja, dalje pa tudi v dejstvu, da naš narod rajši spravlja svoj denar v varne denarne zavode, kakor bi ga pa nalagal v špekulativnih papirjih ali ga vtaknil v podjetja sama.

Tudi državnih rent ali deželnih zadolžnic naš narod v splošnem ne kupuje.

I m e h r a n i l n i c e	Hipotečna posojila	Občinska posojila	Menična posojila	Stanje vrednostn. papirjev	Stanje hranilnih vlog	Rezervni zaklad (splošni)
	v k r o n a h			v k r o n a h		
Mestna hranilnica ljubljanska	26,534.936	(z deželnimi) 8,193.990	471.262	4,656.598	42,201.760	1,269.213
Mestna hranilnica v Kranju	3,320.632	461.348	1.400	806.215	5,169.656	295.406
Mestna hranilnica v Novem mestu	2,859.512	—	494.284	236.804	3,736.233	246.859
Mestna hranilnica v Radovljici	2,463.606	509.320	414.423	—	3,948.031	222.224
Občinska hranilnica v Krškem	430.387	182.025	341.839	—	1,067.763	50.895
Mestna hranilnica v Kamniku	1,596.088	—	247.181	125.656	2,094.899	96.278
Mestna hranilnica v Črnomlju	489.733	—	154.727	—	699.263	36.819
Mestna hranilnica v Idriji	193.503	39.557	41.415	—	305.590	4.432
Občinska hranilnica v Kostanjevici	132.512	—	28.160	—	168.880	5.424
Občinska hranilnica v Postojni	251.185	165.832	85.057	—	585.298	15.797
Občinska hranilnica na Vrhniki	925.295	—	188.784	8.624	1,656.744	9.180
Hranilnica kmečkih občin v Ljubljani	283.989	238.672	17.000	20.210	696.197	—
Skupaj . . .	39,481.378	—	—	—	62,330.314	—
Krainische Sparkasse in Laibach	20,687.545	2,288.594	420.000	21,88.148	50,309.899	7,645.075 ¹⁾
Sparkasse der Stadt Gottschee	4,108.838	611.778	264.157	1,362.912	6,507.324	462.743
Skupaj . . .	24,796.383	—	—	—	56,817.223	—

¹⁾ društvena; brez jamstva kake javne korporacije.

letu 1901. niti od daleka ne more primerjati s stanjem hranilnih vlog leta 1911. Tako je imela »Ljudska posojilnica« leta 1901. hranilnih vlog za 7,868.801, »Kmetška posojilnica ljubljanske okolice« pa za 3,540.891 kron, veliko število posojilnic pa je bilo še-le ustanovljenih p o letu 1901.

Zanimiv je pa razvoj med nemškim in slovenskim hranilništvom v tej dobi. Dočim je v enem desetletju stanje hranilnih vlog v slovenskih hranilnicah poskočilo od 21¹/₂ milijona kron na 62 milijonov, to je za kakih 200%, se je stanje hranilnih vlog v obeh nemških hranilnicah znižalo od 62 milijonov na 57 milijonov, to je za kakih pet milijonov kron. Pri tem pa moramo pripomniti,

V splošnem nam pa kaže razvoj hranilnic v naši deželi, kako narašča tudi pri nas mobilna glavnica kljub temu, da se industrializaciji dežele stavijo nasproti razne zapreke.

Gospodarska kriza, ki pričinja leta 1908. z aneksijo Bosne, je neugodno vplivala tudi na denarne zavode v naši deželi. Ta kriza se je še poostrila z našo, za gospodarske razmere škodljivo politiko ob času balkanskih vojn, pri čemer so pa vplivali na Kranjskem še posebni krajevni razlogi. Ker se je sedaj položaj nekako konsolidiral, upati je, da nastanejo tudi na denarnem trgu rednejše razmere in da zlasti postane cenejši kredit, ker ob

sedanjem dragem kreditu je do malega vsaka podjetnost v deželi izključena. Podjetnost rabi kredit kakor riba vodo, če se pa denar dobi le proti težkim obrestim ali se pa ne dobi, pešajo stara podjetja, za nova pa ni ponudnikov.

V. Ž.

Železniške tarife.

(Konec.)

G. Postranske pristojbine.

Da moremo kontrolirati vozni list, moramo poznati tudi postranske pristojbine železniške tarife.

I. Že v nabavni ceni brzovoznih in voznih listov so zapodane postranske pristojbine za kolke in to:

- Vozni listi za pošiljatve na daljavo do 38 km stanejo 3 vinarje, od katerih se plača le 1 vinar za papir in 2 vinarja za kolek.
- Vozni listi za pošiljatve na daljavo čez 38 km stanejo komad po 11 vinarjev, od katerih se plača 10 vinarjev za kolek.

Kolek je na prvi strani utisnjen voznemu listu.

- Razven tega se plača za vsak brzovozni in vozni list kolkovna pristojbina 10 vinarjev še enkrat in sicer, na drugi strani, pod nadpisom: »Pristojbina za kolek in sprejemno potrdilo.«
- Sprejemnica (sprejemno potrdilo) stane tudi 10 vinarjev.

II. Nalaganje in razlaganje.

- Razlaganje v zmislu železniške tarife je prestava blaga ob prevzetju iz pošiljateljevega voza v železniško skladišče.
- Nalaganje v zmislu tarife je nalaganje iz skladišča na prejemnikov voz v namembni postaji.
- Pristojbina za nalaganje ali razlaganje.

1. Brzovozno blago ima pošiljatelj razlagati in prejemnik nalagati.

Če prevzame železnica izjemoma ta posel, računa si pristojbine, kakor za tovarno blago.

2. Pristojbina za nalaganje ali razlaganje tovarnega skladiščnega blaga znaša po 3 vinarje od vsakih, četudi le pričetih 100 kg.

3. Pošiljatve, ki obsegajo predmete čez 7 m dolge, oziroma, katerih teža presega 750 kg, ima pošiljatelj sam razlagati in prejemnik nalagati. Če pa prevzame železnica to opravilo, računa si sledeče pristojbine:

Za pošiljatve, ki obsegajo tukaj pod II. c/3 naznačene predmete

do 1000 kg	kos	po	10 h	} od vsakih 100 kg cele pošiljatve
„ 2000 „	„	„	12 „	
čez 2000 „	„	„	14 „	

III. Nakladanje in razkladanje.

Tarifa imenuje napolnjevanje vagona »nakladanje«, prazenje vagona pa »razkladanje«.

Pristojbina za nakladanje se zove nakladnina, za razkladanje razkladnina.

Pošiljatve razreda A specialne tarife 1 in kosovno blago mora železnica nakladati in razkladati; tovore razredov B, C in specialne tarife 2 pa samo razkladati, ne da bi si smela računati za to posebno pristojbino.

Pošiljatelj pa mora sam nakladati:

- Blago, ki spada v tarifni razred B, C, in specialno tarifo 2.
- Nakladati mora pošiljatelj, razkladati pa prejemnik:

1. Tovore specialne tarife 3.

2. Pošiljatve, ki obsegajo predmete, ki tehtajo posamezni čez 750 kg ali, kateri so nad 7 m dolgi (izvzemši polne sode z okroglim dnom).

3. Polne sode, če so sedlani (drug vrh drugega).

4. Tovore, katere mora po obratnem pravilniku pošiljatelj nakladati in prejemnik razkladati.

5. Blago, za katero se računa voznina po posameznih izjemnih ali eksportnih tarifah najmanj za 5000 kg, če ni dotični tarifni stavek veljaven že za kosovno blago. (N. pr. vagonke pošiljatve piva, ali vina mora železnica sama naložiti in razložiti, če računa voznino po izjemni tarifi 10, ki je veljavna že za množine pod 5000 kg.)

Ako zahteva pošiljatelj ali prejemnik, da mu naklada ali razklada železnica tovore, katere bi moral nakladati in razkladati sam, plačati mora, če sprejme železnica to opravilo, nakladnino, oziroma razkladnino, ki znaša:

1. Za navadno blago, med katerim ni noben kos nad 7 m dolg, oziroma čez 750 kg težak, od vsakih, četudi le pričetih 100 kg, po 4 h.

2. Za nakladanje ali razkladanje sedlanih sodov, če doseže le en sod teže 200 kg, po 5 h od vsakih 100 kg cele pošiljatve.

3. Za pošiljatve, katere obsegajo tukaj pod I. del III b/2 našete predmete, in če so kosi težki:

do 1000 kg	po	10 h	} od vsakih 100 kg cele pošiljatve.
„ 2000 „	„	12 „	
čez 2000 „	„	14 „	

IV. Pristojbina za neposredno prekladanje polnih sedlanih sodov z dvigalom iz vagona na voz ali narobe, znaša, če doseže le en sod teže 200 kg, 10 h za vsakih 100 kg cele pošiljatve.

Za prekladanje drugih predmetov z dvigalom se plača razmeroma iste pristojbine, kakor za nakladanje ali razkladanje.

V. Tehtnina.

Kosovno blago, za katero se plača voznina po tarifi, ki je določena za tovore pod 5000 kg, mora železnica ob prevzetju stehitati brezplačno, vagonске pošiljkatve pa le proti plačilu.

Toda tudi za tehtanje kosovnega blaga je treba plačati tehtnino, če se zahteva, da se blago še enkrat pretehta v namembni postaji.

Tehtnina znaša:

1. Za brzovozno in tovarno blago, če se tehta na skladiščni tehtnici, od vsakih 100 kg po 6 h, najmanj 10 h od pošiljkatve.

2. Če se stehta na enkrat več kakor 2500 kg, za vsako tehtanje kvečjemu 1 K 50 h.

3. Za pošiljkatve po 5000 kg in čez — po 3 h od vsakih 100 kg.

5. Za tehtanje vagonских pošiljkatv na tirni tehtnici po 1 K 80 h za vsak vagon.

6. Tariranje praznega vagona stane 1 K 20 h.

VI. Števnina.

Pristojbina za štetje znaša za vsakih, četudi pričetih 10 komadov 15 h, najmanj od vagona 2 K in največ 6 K.

VII. Skladarina.

1. a) Navadno brzovozno blago je treba vzeti domov v 48 urah. Kdor pusti blago delj časa na kolo-dvoru, mora plačati skladarino, ki znaša za vsakih 100 kg in en dan po 10 h, najmanj pa 20 h za pošiljkatve.
- b) Za rudninska olja, bencin in gorljive predmete, kakor kalcij-karbid, z mastjo namazan bombaž ali predivo ali vrvi, pa si sme železnica računati skladarino že po 24 urah in sicer po 40 h za vsakih 100 kg in en dan.
2. a) Za odpeljavo navadnega tovarnega blaga, katero mora železnica razložiti iz vagonov in spraviti v skladišče, ima prejemnik časa 4 dni. Po preteku te dobe mora plačati skladarino in sicer po 6 h za vsakih 100 kg na 1 dan, najmanj pa 10 h od pošiljkatve.
- b) Za seno in slamo, za mastno predivo in bombaž iz tvornic ali za namazane vrvi, kalcij-karbid, mineralna olja in njih destilate kakor bencin, plačati je skladarino že po 24 urah, in sicer po 25 h za 100 kg in en dan.

VIII. Stojnina.

Nakladati je treba navadno med službenimi urami. Če se nakladni rok (24 ur) prekorači, ali če se v tem času ne prinese pravilno izpolnjenega ali popravljenega voznega lista, ali če se pri frankiranih pošiljkatvah ne poravnava voznine in pristojbin v istem roku, plača pošiljatelj

v tarifi odmerjeno stojnino, to je 40 h od ure. Za nedelje in praznike se plača stojnina le tedaj, če je potekel nakladni rok ob 2. uri popoldne dan poprej. Če sledi zaporedoma več praznikov, računa se stojnina le za en dan. Nakladni rok ne teče ob nedeljah in praznikih in za dobo carinske, davčne ali policijske odprave, če je ni zavlačeval odpošiljatelj.

Stojnine se ne plača tudi za oni čas, ko moti železnica nakladanje.

Za odpeljavo blaga, katero mora stranka razložiti in za izpraznjenje vagona določa obratni pravilnik 24urni, stojnine prosti razkladni rok. Prejemnik, ki v tem roku ne izprazni voza, plača 40 h stojnine za uro in voz. V ta rok se ne vštevajo nedelje in prazniki.

XI. Provizija za povzetja in predujeme.

Za obremenitev pošiljkatve s povzetjem ali s predujemom si računa železnica po tarifi odmerjeno pristojbino. Ta znaša za povzetje $\frac{1}{2}\%$, najmanj 10 h za pošiljkatve, za predujeme 2%, najmanj 5 h od pošiljkatve.

X. Pristojbina za izvršitev naknadnih ukrepov.

Za izvršitev naknadnih ukrepov si računa železnica posebne pristojbine in sicer: Če se da ukrep izvršiti v oddajni ali pa namembni postaji po 6 h od 100 kg, če se mora blago ustaviti med potom, pa po 12 h od 100 kg, najmanj pa 1 K od pošiljkatve. Če se spremeni povzetje, zaračuna si železnica 40 h.

XI. Pristojbina za železniško rjuho.

Pristojbina za pokrivanje na odprtih vagonih naloženih pošiljkatv z železniško rjuho znaša za prvih 200 km 10 kron, za vsakih nadaljnjih 100 km pa 2 kroni.

XII. Pristojbina za statistično prijavo.

- a) Voznemu listu za vsako pošiljkatve, ki je namenjena v inozemstvo ali ki se uvaža od tam, je treba pridejati statistično prijavo, opremljeno najmanj z eno znamko po 12 h.
- b) Avstro-ogrška monarhija tvori sicer eno samo carinsko ozemlje, vendar pa mora — da se ve, kakšna je izmenjava blaga med obema državnima polovicama:

1. vsako pošiljkatve kosovnega blaga, ki se pošlje na Ogrsko, ali narobe, spremljati statistična prijava s statistično znamko po 10 h, in

2. vsako vagonско pošiljkatve statistična prijava z znamko po 30 h.

XIII. Pristojbina za signiranje.

Vsaka pošiljkatve in vsak komad pošiljkatve mora biti zaznamovan z imenom namembne postaje. Železnica

naredi to takole: Na vsak komad (če je mogoče), prilepiti listek z imenom postaje, kamor je blago namenjeno, n. pr.: »Namembna postaja Dunaj, južni kolodvor«. Za vsak listek je plačati po 10 h. Kdor se hoče izogniti tej pristojbini, mora sam polepiti pošiljatev z imenom namembne postaje.

Včasih bo zadostovalo polepiti le nekatere kose.

XIV. Pribitek za deklaracijo interesa na pravočasni vročitvi.

Pristojbina za napoved interesa na pravočasni vročitvi znaša do zneska 50 K in do 300 km — 40 h kot najmanjša pristojbina; sicer pa se računa po 0.25 h za vsakih 10 km in 10 K.

Popravek tiskovnih pomot.

Stran 89, deseta vrsta od spodaj: klasifikacija namesto kvalifikacija.

Stran 102, prva vrsta drugega odstavka: pod 8.5 hl namesto pod 85 hl.

Stran 102, tretji odstavek druga vrsta: vrče za mleko namesto vreče za mleko.

Stran 102, druga in tretja vrsta na levi zgoraj: če se ne odda blago v taki spravi namesto če se odda v taki spravi.

Stran 112, peta vrsta na levi zgoraj: Drva spadajo v izjemno tarifo 9/c namesto 9/e.

Stran 112, II. Blagovna klasifikacija, opomba prva: Cement iz Trsta spada v razred C, iz drugih postaj pa v izjemno tarifo 5/b.

Stran 114, tretja vrsta na levi strani zgoraj: Za 10000 kg namesto za 1000 kg.

Stran: 115, E. Eksportni promet, deveta vrsta zgoraj: Tarifa II. del namesto Tarife II. del.

Stran 115, petindvajseta vrsta, stavek za črko f se ima glasiti: Eksportna tarifa E 9/a za debla in stavbni les v množini po 10000 kg.

Stran 124, trinajsta vrsta od zgoraj: Buchs namesto Busch, Salzburg namesto Salzburg.

Uvod v carinstvo.

Spisal *Just Piščanec.*

Dalje.

2. Za začasno rabo v carinsko ozemlje pripeljana prevožila, n. pr.: železniška vozila in plovila, vstevši na njih se nahajajoče inventarne predmete, ki služijo ob vhodu čez mejo za prevoz oseb ali blaga in se uvedejo samo iz tega povoda; nadalje prazno nazaj prihajajoča železniška vozila in plovila domačih železniških uprav in plovstvenih podjetij ter že v vozno službo dana železniška vozila in plovila inozemskih železniških uprav in plovstvenih podjetij; potem drugi za prevoz oseb ali blaga služeci vozovi, sani, samokolnice, tovarne košare, brente in slično orodje za prenašanje bremen; dotične vozne in tovarne živali same, njih oprava in odeje ter krma, ki jo vozijo s seboj — s

pogojem, da imajo prevožila na sebi razločne sledove rabe in da se sicer vidi iz prevažanih oseb in blaga, kraja namembe, smeri, prevožil, kakovosti prevoza, da gre v resnici za odpravo oseb ali blaga in ne za vožnjo, s katero bi se pristojbine prosto uvedlo prevozilo.

Vračajoči se prazni rabljeni kovčegi, popotni koši itd., v katerih so se porabni predmeti popotnikov spravili v inozemstvo, kovčegi, jerbasi i. dr. na potovanju običajni zamoti s popotnim rečmi ali za priseljence so carine prosti.

Kovčegi za zamot blagovnih vzorcev ali obrazcev, ki jih nosijo s seboj trgovski potniki, niso izključeni od carine proste odprave, ako služijo očitno v ta namen. Nasprotno so pa kovčegi, ki se uvažajo polni carini zavezanega blaga, ako očitno ne rabijo le kot zamot pošiljatve, odpraviti po njih tarifni kakovosti.

Vozovi in sani popotnikov so carine prosti tudi v primeru, če ob času uvoza ne služijo za prevožila svojih posestnikov, ako so jih dokazno rabili že prej in so določeni za njih nadaljno rabo. Pač pa so vozovi in sani popotnikov zavezani carini, ako je dokazano dejstvo, da se je voz ali da so se sani naročile ali pridobile v inozemstvu, da se uvedejo za rabo v tuzemstvu; prav tako, če se vozovi in sani rabijo za vozilo očitno z namenom, da bi se uvedli pristojbine prosto.

Carinska prostost za krmno popotnih živali je omejena na množino, ki ustreza številu živali in pričakovani dobi potovanja, največ pa dobi dveh dni.

Carine prosta so železniška vozila in plovila, ki služijo ob uvozu čez mejo za prevoz oseb ali blaga in se uvažajo le iz tega povoda; tudi prazno se vračajoča železniška vozila in plovila tuzemskih železniških uprav in plovstvenih podjetij ter že v uvozno službo vpostavljena železniška vozila in plovila inozemskih železniških uprav in plovstvenih podjetij, vse to všteti inventarne kose, nakladna orodja, oprave in branila, ki so last železnice.

V primerih, v katerih se po teh določenih ob uvozu ne more dovoliti carinska prostost, je dopustno napovedati jih za prevoz; v tem primeru je plačati uvozno carino in sicer brez nadaljne uvedbe kazenskega postopanja le tedaj, ako mine za izstop določeni rok neuporabljen.

Glede carin. ravnanja z vozovi za pohištvo, ki služijo za mednarodne prevoze pohištva, s posojenimi vozovi, vozovi za zasebno blago in posebno blago, ter z nadomestilnimi sestavinami za železniške vagone, prav tako glede carinskega odpravljanja veloci-

pedov in motornih vozil, ki jih uvažajo kolesarji in avtomobilisti čez carinsko mejo, ostanejo v moči dosedanja posebna določila.

Ta določila so v izvlečku naslednja:

Vozovi za pohoštvo pri selitvah se odpravljajo: a) ako so tuzemski, v spremničnem prožnem postopanju (Streckenzugsverfahren) in b) ako so inozemski, v spremničnem postopanju. Posojeni vozovi se prednamujejo (zabeležno postopanje). Vozovi za osebno blago in posebno blago, ki so ali strankina last ali pa lastnina železnic, ki jih posojujejo strankam, se odpravljajo, ako so inozemskega izvira ter se uvažajo z namenom, da se v tuzemstvu nalože in zopet izvozijo, v spremničnem postopanju proti varščini ali jamstvu tuzemske železnice. Rok za povrnitev je dva meseca ter se praviloma izstop mora izvršiti pri istem carinskem uradu. Enaki prazni vozovi tuzemskih železnic se navadno odpravljajo carine prosto.

Sestavine za poškodovane železniške vagone se prednamujejo.

Velocipedi se ne smejo odpraviti kot popotne reči carine prosto, pač pa veljajo za njih odpravo posebna določila.

Kolesa kot vozila inozemskih ali tuzemskih, uradno poznanih, zaupnih in gotovih oseb v neposrednem mejnem prometu, pri kratkih vožnjah na istih carinskih cestah, se uradno ne odpravljajo. Velocipedi drugih inozemskih strank se uradno prednamujejo, tuzemskih strank pa legitimirajo. Legitimacijskemu postopanju se kolesa podvržejo lahko na mejnem ali pri notranjem carinskem uradu ter velja dotična izkaznica za ponovne vožnje v inozemstvo do letne dobe. Kolo se identificira ter se izkaznica pri vsakem izstopu ozir. vstopu uradno potrdi.

Slično se postopa pri odpravi motornih vozil. Pri avtomobilnih vožnjah se bencin, ki se nahaja v posodi motorja, pušča carine prost, dočim se bencin, nahajajoč se v posebnih shrankah, mora ocariniti. Raznim inozemskim in tuzemskim društvom dovoljuje finančno ministrstvo pri odpravi motorja in koles, še razne olajšave (glede položbe varščine). Tudi ti motorji se odpravljajo v carinsko-zabeležnem postopanju.

Odeje železniških voz se ali odpravijo carine prosto, ako se rabijo za kritje tuzemskih izvažanih predmetov, ali pa s spremno kontrolo.

3. Živež (proviant) prihajajočih ladij s pogoji, ustanovljenimi ukazoma. Ta proviant se navadno pušča na ladji, v kolikor ga je potrebno za čas njenega bivanja v luki. Zaloga to-

baka se daje pod uradno zaporo ali v uradno shrambo, dokler ne odplove ladja.

4. Karte z vzorci in vzorci v odrezkih ali obrazci, ki so pripravi samo za rabo kakor obrazci, toda izvzemši vse obrazce monopolnih in konsumnih predmetov. Določila o carinskem ravnanju z vzorci, katerim se ne more nakloniti carinska prostost, ostanejo v moči.

Carine proste so karte z vzorci in vzorci v odrezkih in obrazci, pripravi le za rabo kakor obrazci (izvzemši obrazce monopolnih predmetov in konsumtibilij, kolikor glede zadnjih niso pripuščene izjeme). Semkaj spadajo n. pr. karte z vzorci in vzorci tkanin v majhnih odrezkih, vzorci koščenega, papirnatega, kovinskega blaga i. dr., če so v garniturah, izmed katerih ima vsak kos drugo obliko, barvo, velikost, risbo ali kakovost, tako da služijo očitvidno le za rabo kakor vzorci in v trgovinskem prometu pravzaprav niso na prodaj, n. pr. garniture gumbov, okovov za vrata, okna in omare; vzorci stiskanih okraskov, pisemskega papirja, zlatih in srebrnih papirnatih trakov, papirnatih zavitkov, vizitnic, ki so prepisane s številkami ali nalepljene, v knjige vezane itd.

Carine prosti uvoz vzorcev v odrezkih, ki so po svoji velikosti pripravi še za kako drugo rabo za vzorec, in kart z vzorci in vzorcev v sortimentih, izmed katerih je vsak kos zase pripravi za navadno rabo, n. pr. škarje, noži, denarnice, umetne cvetlice itd., pa je dopusten le, če se poprej na predlog stranke ali z njenim privolilom v uradnih prostorih carinskega urada narede nerabne za navadno in občo rabo tako, da se morejo potem rabiti samo še za vzorce. Predlog ali privolilo stranke je treba zapisati na carinski listini.

Carinskega ravnanja proste je puščati karte z vzorci in vzorce v odrezkih in obrazce, pripravne le za rabo kakor obrazci (izvzemši obrazce monopolnih predmetov in konsumtibilij), ako se uvažajo ali prevažajo po pisemski pošti in ako se uvoženi vzorci na pošti odpravljajo kakor vzorci, ako njih teža ne presega 350 g in ne nastanejo take okolnosti, iz katerih bi se moglo sklepati, da so med dotičnimi kartami z vzorci in med vzorci carini zavezani predmeti. Ako ni enega izmed teh pogojev, je treba poslati pošiljatev carinskemu uradu v kraju namembe ali tistemu uradu, ki mu je najbližji.

Po pisemski pošti prihajajoči, na pošti kakor vzorci odpravljeni poskusi konsumtibilij so z nastopnimi pogoji oproščeni, da jih ni treba postaviti na carinski urad, dokler se drugače ne ukrene:

Če je kosmata teža do 50 gr		Če je kosmata teža do 100 gr		Če je kosmata teža do 200 gr		Če je kosmata teža do 350 gr	
tar. št.	blago	tar. št.	blago	tar. št.	blago	tar. št.	blago
3	čaj	2a	kava, sirova	1	kakaov bob		vsi poskuski kon-
8	kardamoni, žetran,	b	žgana	4	poper, piment,		sumbitilij, ki niso
	vanilja	5	cimet	109	timber		tukaj izrečno ime-
		6	zvezdasti janež, žre-		vino		novani, izvzemši
		7	binci, muškato- cvet in muškato- oreški v lupinah				monopolne pred-
			mušk. oreški brez lupin				mete.
		108	žgane opojne teko-				
			cine				
		110	peneca vina				
		114	pečiva				
		123	kaviar in kavjarjevi				
			nadomestki				
		126	kakao zmlet				
		127	čokolada				
		128-132	konserve in jestvine				

Za vzorce konsumnih predmetov, prihajajoče po pošti, se more ukazoma dovoliti dalekosežnejša carinska oprostitev, nego je zgoraj ustanovljena.

Teh vzorcev ni treba dostavljati carinskemu uradu tudi tedaj, ako jih prihaja hkratu več od enega pošiljatelja na enega prejemnika, ako ni dvombe, da gre istinito za vzorce.

5. Ovoji in shranke, v katerih je zamotano blago, ki se ocarini, izvzemši primere: a) ako se po določilih o tari prištevajo k blagu samemu; b) ako je blago v ovojih in shrankah, v katerih se po obliki in kakovosti navadno ne omotava in ki so višje ocarinjeni nego blago samo.

Glede carinskega ravnanja s praznimi rabljenimi lesenimi petrolejskimi sodi ostanejo v moči določila zakona z dne 25. aprila 1888 (drž. zak. št. 54), po katerem se enaki prazni sodi, namenjeni za čistilnice petroleja, nahajajoče se v tuzemstvu, odpravljajo pri vseh carinskih uradih carine prosto.

6. Izvzemši monopolne predmete vse blago, ki tehta manj nego 25 g, ali za katero bi bilo treba plačati manj nego 10 v carinske pristojbine. Te količine blaga so pa proste pristojbine le tedaj, ako skupna vsota vseh pristojbin, katerim so podvržene, t. j. izven carine tudi posebnih doklad, potrošnin in stranskih pristojbin, ne presega 10 v. Ako se zlorablja, se sme ta olajšava glede posameznih oseb ali določenih mejnih kosov začasno razveljaviti.

Carinska prostost za majhne količine blaga se tam, kjer se hkratu carinsko obravnava blago več tarifnih števil, uporablja pri vsaki posamezni tarifni številki. Ako je presežena določena maksimalna meja, nastane carinska obveznost za vso množino blaga, kar ga je. To določilo se uporablja tudi na carini zavezano blago, prihajajoče po pisemski pošti iz inozemstva, vštevši carini zavezane vzorce.

Vzorci, prihajajoči iz tržaškega prostega ozemlja, se opremijo s posebnim (rdečim) napisom s poštno stampiljo. Ti vzorci se postavijo na carinske urade v svrhu ocarinitve.

104. **Odprava prazno uvoženih shrank.** Stari sodi, tudi z železnimi obroči, ki imajo avstrijski ali ogrski meroskusni kolek, so ob uvozu carine prosti. Glede petrolejskih sodov glej določitev § 103, 5.

Prav tako morejo iz inozemstva se vračajoče rabljene zunanje ovoje in shranke, n. pr. sode vsake vrste (tudi železne), zaboje, odeje za vozove, odeje, jerbase, opletene steklenice, plahte, klobučinaste odeje, varstvene deske, motovila za kabeli, nadalje oprave voz, nakladno orodje, mesarske klade, branila zoper mraz i. dr. carine prosto odpravljati carinski uradi, ki imajo ocarinjevalne oblasti glavnega carinskega urada, ker tisti carin. uradi, preko katerih so se izvažali ovoji, tedaj, ako so brezdvomno vračajoči se ovoji domačih izvoznih pošiljatev.

Za dokaz te okolnosti zadošča za carine prosto odpravo ob izvoznih pošiljativah v železniškem prometu uporabljenih odej za vozove, nakladnega orodja, branil itd., kadar se pošiljajo nazaj po železnici, če so take potrebsčine last železnice, da se predloži dotična spremnica železnične službe, če je tako orodje zasebna last, pa da se pokaže vozni list o prevozu nazaj, na kaerem mora inozemska pošiljalna postaja potrditi, da gre za prevozne pripomočke, ki se vračajo voznine prosto ali z vozninsko ugodnostjo.

Dalje prih.

Popravki in dopolnila. V vprašanju št. 96 str. 127 predzadnji odstavek namesto „Pravna zahtevati“ ... naj stoji „Pravico zahtevati“ ... K vprašanju št. 98. Z odlokom fin. ministrstva od 16. sept. l. l. št. 68829 se je število udov carinskega sveta povi-

šalo na 81. Predsedstvo vodi trgovinski minister, ali če je ta zadržan kateri izmed namestnikov, ki jih imenuje trgovinski minister izmed uradnikov trgovinskega ministrstva. 40 udov je imenovanih za stalne, 41 pa na predlog trgovskih in obrtnih zbornic na dobo treh let. Stalni udje so: 16 po izberi trgovinskega, 16 po izberi finančnega in 8 po izberi poljedelskega ministra. Na predlog trgovinskih zbornic na Dunaju, Pragi, Liberecu vsaka po 3 ude, Brno, Trst, Heb, Olomuc, Lvov in Gradec po 2; ostale pa po 1 uda — skupaj 41 udov. Ostalo poslovanje carinskih svetov ostane skoraj neizpremenjeno. — V vprašanju št. 100, drugi odst. in št. 103, tretji ods. beri „popotne“ namesto „popolne“.

Raznoterosti.

Trgovsko-obrtna kreditna zadruga v Celju. Iz Celja nam pišejo: V nedeljo, dne 9. novembra t. l. se je vršil v Narodnem domu ustanovni občni zbor Trgovsko-obrtna kreditne zadruge v Celju. — Takoj po zborovanju Zveze Južnoštajerskih obrtnih zadrug ob 4. popoldne, je otvoril predsednik pripravljalnega odbora gosp. Rudolf Stermecki ob navzočnosti 34 združnikov to za razvoj spodnještajerskega obrtništva in trgovstva zelo pomembno zborovanje. Povdarjal je, da se je ta zavod ustanovil iz potrebe za trgovski in obrtni stan. Trgovci in obrtniki, ki naj zavod vodijo, najbolje poznajo samega sebe in najbolje vedo, kje in kako je treba pomagati obrtnikom in trgovcem, da bode za razvoj in procvit obrta in trgovine koristno; oni bodo tudi najbolje vedeli ustrezati potrebam teh dveh v sedanjih dobi tako važnih činiteljev človeške družbe. Iz tajnikovega poročila smo posneli, da je imela zadruga, ki še niti dva meseca ne deluje, nad 180.000 K denarnega prometa, da ima blizu 24.000 K naloženega denarja; dalje nad 26.000 K hranilnih vlog ter da je že nad 7.000 K posojil izplačala. Za tem poročilom so se odobrila združna pravila ter se je izvršila volitev načelstva in nadzorstva. Izvoljeni so bili: V načelstvo gg.: R. Stermecki, trgovec in hišni posestnik v Celju kot predsednik, Ivan Rebek, ključavničarski mojster in hišni posestnik v Celju kot podpredsednik, Karol Goričar, trgovec v Celju kot blagajničar, Blaž Zupanc, predsednik rokodelske obrtne zadruge in Zveze Južnoštajerskih obrtnih zadrug v Laškem trgu kot kontrolnik, Jakob Zdravec, posestnik paromlina v Središču, Franc Leskovšek, trgovec v Celju in Emanuel Prica, trgovec v Celju, kot člani načelstva. V nadzorstvo pa gg.: Franc Strupi, obrtnik in trgovec v Celju kot predsednik, Lovro Petovar, trgovec v Ivanjkevcih kot podpredsednik, Ivan Gomsei, umetni in stavbeni ključavničar in posestnik v Slov. Bistrici kot zapisnikar, Ivan Berger, čevljar, trgovec z usnjem in posestnik v Trbovljah, Josip Čretnik, stavitelj umetnih mlinov in posestnik v Št. Juriju ob juž. žel. in Vinko Vabič ml., trgovski zastopnik in posestnik v Žalcu kot člani nadzorstva.

Izdaja znamk v zavitkih. Od prvega t. m. se izdajajo znamke po 3, 5, 10, 20, 26, 30 in 35 vinarjev tudi v zavitkih in sicer vsebujejo zavitki za znamke po 3, 5 in 10 vinarjev po 1000 znamk, za ostale znamkine vrste po 500 znamk. Zavitki se dobivajo pri poštah uradih; vendar imajo za zdaj le oni uradi zavitke v zalogi, pri katerih so se že naročili. Znamke v zavitkih se prodajajo po nominalni vrednosti.

Revizija trgovinskih pogodb z balkanskimi državami. Ogrska vlada namerava predložiti svojemu parlamentu „pooblastilni zakon“ za revizijo omenjenih pogodb. V Avstriji imamo že tozadevni zakon, ki obsega sklepanje in provizorično aktiviranje spremljenih določil. Seveda je treba definitivnega dovoljenja od strani parlamenta. Potreba revizije trgovinskih pogodb z balkanskimi

državami je nastala vsled povečanega ozemlja in pridejo v prvi vrsti v poštev trgovinske pogodbe s Srbijo, Bolgarsko in Grško. Pri tem je pripomniti, da je z Bolgarsko že domenjena trgovinska pogodba, ki pa še ni mogla stopiti v veljavo. Pričakovati je, da se bo z aktiviranjem te pogodbe na podlagi pooblastilnega zakona še nekaj časa počakalo, saj je upanje, da se bo revizija te pogodbe lahko in kmalu izvršila. Glede revizije trgovinske pogodbe s Srbijo so tozadevne predpriprave že končane, vendar še ni določen termin za pričetek pogajanj.

*

Kdaj bo stopil ogrski civilnopravni red v veljavo? V št. 10. našega lista smo omenili, da pripravlja ogrska vlada nov civilnopravni red, proti kateremu so nastopile že nekatere avstrijske organizacije. Avstrijska vlada je storila primerne korake v obrambo svojih državljanov, vendar se boje interesentje, da bo stopil novi zakon še pred upoštevanjem avstrijskih teženj v veljavo. Tozadevno sporočamo, da ima zakon v § 1. določilo, glasom katerega stopi v veljavo od ogrskega ministrstva določeni dan, najkasneje pa 1. septembra l. 1914. Kakor stoje sedaj razmere, je pričakovati, da novi civilnopravni red na Ogrskem pred skrajnim terminom t. j. 1. septembrom 1914. ne stopi v veljavo. Dotlej je tedaj še dovolj časa, da se dovrše pogajanja v takem zmislu, da bodo interesentje zadovoljni. Seveda je treba dela in — pozornosti!

Znižanje obrestne mere pri avstro-ogrski banki. Generalni svet te banke je sklenil v svoji seji dne 27. novembra t. l. znižati bančno obrestno mero za $1/20/0$. Od 28. novembra t. l. znašajo tedaj obresti pri eskontiranju menic, žlahtnih kovin in efektov $5 1/20/0$, za posojila na državne rente, salinske liste, avstrijske državno-zakladne liste, ogrske tresorne liste, ogrske državno-blagajniške liste ter zastavne listine avstro-ogrške banke $6 1/20/0$ in za posojila na druge vrednostne papirje $6 1/20/0$.

*

Važen izrek nemškega cesarja. Cesar Viljem je znan po svojih govorih. Pogostokrat se je že tudi pokazal prijatelja trgovstva in industrije, vendar se tako toplo še nikdar ni zavzel za ta stanova, kot o priliki svojega obiska v Lübecku, avgusta t. l. Vožnja od Berolina do tega mesta, pogled na velikanske pristaniške stavbe ob Labi, na neštete tovarne, je prepričal nemškega cesarja znova o pomenu trgovine za državne finance in državni ugled. Ni čuda tedaj, da je izgovoril pri sprejemu v starem trgovskem nemškem mestu priznalne besede za trgovstvo in industrijo, ki jih je zaključil z važnim in pomembnim izrekom: „Jaz čuvam trgovca — njegov sovražnik je moj sovražnik!“

*

Polom ogrskih denarnih zavodov. Neki ogrski list je pred kratkim objavil seznam onih ogrskih bank in finančnih delniških podjetij, ki so med gospodarsko krizo tekom zadnjih dvajset mesecev deloma likvidirala, deloma šla v konkurz. Nič manj kakor šestindvajset takih podjetij je izginilo s površja. Ta podjetja so razpolagala z glavnico čez 12 milijonov kron, kateri denar je skoro docela izgubljen.

*

Konzerviranje jajec. V Združenih državah severoameriških je nastala nova industrija, ki se peča s konzerviranjem jajec v pločevinastih škatljah, kakor se to zgodi z drugimi živili. Izprva je vladalo nezaupanje proti dotičnim podjetjem, kakor da bi hotela manj vredno blago zlasti manj vestnim pekom, slaščičarjem itd. dobaviti. Zato je državno kemično preskuševališče za živila natančno preiskalo jajčne konzerve in prišlo do zaključka, da so jajca v pločevinastih konzervah izborna, najvišjim zahtevam odgovarjajoče živila, ako se le pri izdelavi rabi potrebna previdnost. Treba je vzeti najboljše jajca in ravnati z njimi v najčistejših posebnih prostorih in jih konzervirati z izbranimi aparati. Vse mora biti sterilizirano in osebe, ki jajca odpirajo, si morajo roke tako vestno

umiti, kakor zdravnik pred operacijo. Vsako jajce se pred ubitjem razsvetli in le taka brez vsake napake se smejo konzervirati. Z jajci napolnjene konzervne škatle se zacinijo, ohladi in puste toliko časa zmrznjene ležati, dokler se jih v slučajih pomanjkanja jajec ne proda. Tako konzervirana jajca odgovarjajo tudi vsem higieničnim zahtevam.

K reformi trgovskega prava v Avstriji. Pri razpravljanju o nameravani reformi našega trgovskega prava so se stavili tudi predlogi, da bi se naše trgovsko pravo prilagodilo nemškemu, ker bi se s tem dosegla enotnost dveh držav, ki meta obširne kupčijske zveze. Nemško trgovsko pravo iz leta 1899 kaže pa mnoge in precejšnje razlike od našega. Že pojem trgovec je v nemškem pravu zelo različen od našega. V Nemčiji je poraba trgovskega prava na kupčije netrgovcev izključena, dočim se pri nas trgovsko pravo uporabi tudi pri kupčijah, ki jih skleneta dva netrgovca. Na drugi strani se pa pojem netrгоvec ne omeji le na obrtoma izvrševano posredovanje prometa s premičninami in denarjem, ampak je znatnega pomena poleg dejstva, da se izvršujejo kupčijska opravila, tudi še način obrata in njegova trgovska organizacija. Obrtno podjetje, ki po načinu in obsegu zahteva na trgovski način urejen poslovni obrat, velja tudi kot trgovski obrt, če je tvrdka podjetja vpisana v trgovski register. Tudi lastnost polnoveljavnega trgovca sloni na bistveno drugih pogojih. Obveznosti, za katerih redno izpolnitev je treba trgovsko naobraženost in trgovsko poslovanje, se nalagajo le trgovcem, dočim je večkrat po našem pravu tudi netrгоvec vezan nanje, ako je vdeležen na kakem trgovskem opravilu. Pravna škoda, ki nastane, ako se ne ravna po zakonitih dolžnostih, je za netrgovca zelo občutna. Nemško pravo nalaga le trgovcu skrb pravega trgovca, dočim člen 279 našega trgovskega zakonika ne pozna te omejitve, ampak zahteva od vsakega, ki vrši kako trgovsko opravilo, da mora poznati in vpoštovati trgovske uzance. Konvencionalna kazen po nemškem pravu le takrat ni podvržena omejitvi glede zneska, ako jo trgovec obljubi v obratu svojega obrta. Naš zakon ne pozna razlike. Višje zakonite obresti, zlasti tudi zamudne obresti, so pri nas v zakonu vtemeljene za trgovske posle, dočim so v nemškem zakonu višje obresti le v obojestranskih kupčijah vtemeljene. Sploh veljajo stroge posledice, ki jih trgovski zakonik zahteva pri sklepanju ali opuščanju pravnih dejanj, le tam, kjer omogočuje trgovska naobraženost pravo ocenitev posledic in pravnega pomena dejanj. V tem zmislu hočejo torej reformirati naš trgovski zakonik, ker so se določila nemškega zakona bolje obnesla.

*

Zahtevki zaradi nepravilnega zaračunanja voznine in zaradi prekoračenja dobavnih rokov. Železniški obratni pravilnik določa v § 70: „Če so se zgodile ob računanju voznin in pristojbin ali ob navajanju tarif napake, je doplačati, kar se je premalo zahtevalo, ter vrniti, kar se je preveč plačalo.“ Preplačila nastajajo vsled računskih napak ali vsled navajanja nepravilnih ali neugodnih tarifnih kombinacij. Napake spričo obsežnosti železniškega obrata niso redke. Tarife so komplicirane, in je poznavanje tarif tudi med uslužbenci često nezadostno. Določeno je sicer, da se v posebnih železniških kontrolnih oddelkih revidirajo računi, toda znano je, da vse te revizije redkokada prihajajo strankam v korist. Trgovstvo je zategadelj seglo po tem sredstvu, da je začelo svoje vozninske račune dajati v pregled strokovnjakom. Spedijska firma Fran Uher v Ljubljani je sklenila napraviti poseben oddelek za revizijo vozninskih dokumentov, hoteč s tem ustreči interesentom. Revizija vozninskih listov se vrši brezplačno. To napravo je gotovo z veseljem pozdraviti, kajti dejstvo je, da se pri nas trgovci še ne brigajo dovolj za pravilnost v računanju voznine na železnici in zlasti tudi ne za to, ali se železnica drži ob transportiranju blaga predpisanih dobavnih rokov. Železnica je namreč dolžna povrniti škodo, če prekorači dobavno dobo. Take reklamacije je oglašiti tekom 14 dni. Želeti je, da se naši kupčijski krogi poslužijo na-

m

prave, ki jo je uvedla spedijska firma Fran Uher v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 5.

v

*

Obrežni brzojavni urad v Trstu. Pretekli mesec se je izročil prometu obrežni brzojavni urad v Trstu, ki ima nalogo sprejemati brezžične brzojave, ki dospo z ladjm na širokem morju in jih oddajati namembim. V to svrhu je zvezan s telefonsko in brzojavno centralo v Trstu. Brzojavi se lahko vsem ladjam, ki imajo na krovu brezžične postaje in to so skoro vsi parniki Austro-Americane in avstr. Lloyd. Vsaka brzojavna beseda na kako ladjo velja 56 vinarjev pri najmanjši pristojbini K 560. Z ladje ob avstrijskem obrežju velja beseda 20 h in najmanjša pristojbina 2 K. Torej se lahko vsakdo pogovarja s svojci, ki so na visokem morju. No, drago pa to ni premalo!

*

Industrija in mednarodna razsodišča. Dunajski vseučiliški profesor, dvorni svetnik dr. Lammasch, znani učenjak in član mednarodnega razsodišča v Haagu, je predaval pred kratkim o zgornjem predmetu v industrielnem klubu na Dunaju. Tem predavanjem posnamem sledeče zanimivosti:

„Na predlog italijanskega ministra za zunanje zadeve Mancinija se je sprejela v razne trgovinske pogodbe že pred prvo mirovno konferenco l. 1899. kompromisna klavzula, s katero se države zavezujejo, podvreči se razsodiščem pri sporih o razlagi in uporabi teh pogodb ali vsaj posameznih njihovih določil. Od obstoja mirovnih konferenc se je sprejela omenjena klavzula — po premaganju prvotnih pomislekov — tudi v posamezne trgovinske pogodbe avstroogrške monarhije in tudi Nemčije. Tako vsebujejo naše trgovinske pogodbe z Nemčijo, Italijo, Švico, Belgijo, Romunijo, Bolgarijo in Srbijo ono klavzulo.

Pri vseh omenjenih pogodbah, razen pri oni s Srbijo, obstoji obveznost le v razsodiščni poravnavi sporov pri razlagi posameznih tarifnih postavk in glede uporabe pospeševalne klavzule pri obstoječih pogodbenih tarifah. Le pogodba s Srbijo gre še dalje, ker določa, da pridejo pred razsodišče lahko vsi spori glede razlaganja trgovinske pogodbe, njenega ustroja in sklepnega zapisnika. Pred razsodišče spadajo tedaj tudi določila o naseljevanju državljanov, o pripustitvi delniških družb itd. Kompromisna klavzula doslej ni ostala le na papirju, zakaj že l. 1888. se je bavilo razsodišče s sporom med Švedijo in Španijo radi carine na alkohol.

Razume se samoobsebi, da je najpoprej naloga naše diplomacije poravnati nastale spore, saj je dandanes diplomacija v nasprotju s prejšnjimi časi važen organ za ohranitev miru. V tem se je izkazalo tudi v zadnjih mesecih. Vojna v zahodni in osrednji Evropi, ki je že bila skoro neizogibna, se je preprečila. Vendar diplomatska pot, ki je le premnogokrat predolga, ni vedno na mestu.

Mnogokrat se je že vprašalo: Kaj je boljše, zaupati le lastni moči, lastnim pestem ali pa redu, ki nam ga nudi postava in pogodba, sodnija in razsodišče? Anarhija ali postavni red? Odgovor ni težak in sicer ne samo za slabotnejše, temveč iz pravkar navedenih vzrokov tudi za močne. Nikdo drugi pa nima iz urejenih razmer toliko dobička kot ravno industrija, ki potrebuje stalnost razmer v vsej večji meri kot vsako drugo človeško delo. Četudi imajo nekatere panoge od vojnih priprav dobiček, vendar je ta dobiček kaj neznaten v primeri z velikansko izgubo v drugih strokah. Pri vprašanju razsodišč je torej tudi za industrijo upravičen vzklík: Tua res agitur! Gre za tvoje blagostanje!“ S.

*

Naknadni odtegljaji za pokojninsko zavarovanje. Knjigovodja tvorniškega podjetja na Koroškem je bil l. 1909. spoznan kot pokojninskemu zavarovanju podvržen. Šef se je proti temu pritožil. Vendar je bila njegova pritožba v vseh inštancah, naposled 7. aprila l. 1900 od notranjega ministrstva odbita. Korporacija,

katere član je bil šef, pa se mu je ponudila, pritožiti se na upravno sodišče. Šef je v to dovolil. Leta 1911. julija meseca pa se je izkazalo, da ta pritožba ni bila vložena. Pristojna deželna poslovalnica je tedaj obvestila šefa, da mora vplačati medtem zapadle premije v znesku 108 K. Šef je ta znesek plačal naenkrat, od svojega knjigovodja pa je odtegoval v mesečnih obrokih, tako da je bil zaostanek maja meseca 1912. l. od strani knjigovodja popolnoma vplačan. 31. oktobra 1912. l. je zapustil knjigovodja dose-danjo službo in šele zdaj je zvedel, da ni bil šef upravičen, odtegovati mu znesek 108 K za zapadle premije, ker zastara ta pravica po preteku 3 mesecev. Zahteval je tedaj od svojega prejšnjega delodajalca 108 K nazaj. Ker mu ta zneska ni hotel prostovoljno plačati, ga je tožil pri merodajnem okrajnem sodišču. Šef se je izgovarjal, da je bilo med njim in nastavljenecem dome-menjeno, da se mu do končne rešitve o zavarovalni obveznosti, ničesar ne odteguje. Ako bi propadel šef s pritožbo, se je nastavljenec baje obvezal, premijske prispevke plačevati v obrokih. Tak odgovor je knjigovodja zanikal in razventega povdarjal, da tak domenek po § 79. pokojninskega zakona ni pravomočen. Okrajno sodišče je zavrglo pritožbo delojemalca, češ, da se nanaša § 36. omenjenega zakona le na že vplačane premije, ne pa na predsto-ječi slučaj, ko šef premij niti plačal ni. Deželno kot vzklicno so-dišče pa je ugodilo delojemalčevemu rekurzu, češ, da se § 36. in 79. pokojninskega zakona nanašata na predstoječi slučaj. Tvrdba se je pritožila na najvišje sodišče, ki je vpostavilo zopet razsodbo prvega sodišča in to iz sledečih razlogov: „Po podrejenih sodiščih se je ugotovilo, da je bil za knjigovodjo od pokojninskega zavoda z dopisom z dne 29. aprila 1911. predpisan za l. 1909—1910. in za prve tri mesece l. 1911. pokojninski prispevek, od katerega bi moral knjigovodja plačati po postavi eno tretjino. Dalje, da je od-tegovala tvrdka od junija 1911. naprej znesek 108 K v mesečnih obrokih, ne da bi knjigovodja temu ugovarjal. § 36. pokojninskega zakona govori pač o tem, da zastara pravica do odtegljajev po preteku treh mesecev in delodajalec zaostalih prispevkov tudi ne sme odtegovati, ako nastavljenec ugovarja. V predstojećem slučaju pa se je odtegoval znesek 108 K že pred več kot enim letom in nastavljenec je bil s tem zadovoljen. Razentega delodajalec ni obdržal odtegnjenega zneska zase, ampak ga je vplačal pokojnin-skemu zavodu. Gre tukaj tedaj za izterjatev dolga, ki po §§ 1431. in 1432. spl. drž. zak. ni dopustna. Temu naziranju tudi ne na-sprotuje § 79. pokojninskega zakona, ker določa ta § le, da ne smeta delodajalec ne delojemalec določil tega zakona potom po-sebnih pogodb v škodo zavarovanca izključevati ozir. prikrajševati. Taka pogodba se tukaj niti ni sklenila; delojemalec se je le za-vezal, da sme delodajalec v slučaju, da se ne ugoti njegovi pri-tožbi, odtegovati večje zneske. Končno tudi ne nasprotuje § 83. zakona za trg. sotrudnike, ker delojemalec ni moral plačati več, kakor je bil po postavi obvezan. K tej razsodbi moramo sledeče pripomniti: Z razsodbo z dne 17. maja 1911. je najvišje sodišče v podobnem slučaju razsodilo v nasprotnem zmislu. Povdarjalo je takrat, da je postavodajalec določil trimesečno zastaranje plače-vanja premijskih prispevkov od strani delojemalca le zategadelj, da njegov dolg preveč ne naraste in da njegovo gospodar-stvo ne pride v nevarnost. Ker se je vložilo proti zavarova-lcu obveznosti tudi v zadnjih letih precej pritožb, se razume, da je vzbudila najnovejša razsodba v krogih interesentov mnogo po-zornosti. Časopis „Das Recht“ jo prinaša in navaja razventega še dokaj drugih v enakih slučajih popolnoma si nasprotujočih razsodb najvišjega sodišča. V istih besedah biča člankar te nezdrave raz-mere in se končno povspe tako daleč, da imenuje imenovauo so-dišče „Sodišče največjih nekonsekvenc“ ...

*

Naše trgovce opozarjamo na priznano izvrstne izdelke naše domače Kolinske tovarne v Ljubljani, namreč na kolinsko kavno

primes, kolinsko žitno in sladno ter figovo kavo. Vsi ti izdelki daleč prekašajo vse druge izdelke te vrste in zato so se v razme-roma prav kratkem času slovenskemu kupujočemu občinstvu tako zelo priljubili, da jih ne more nič več pogrešati. To je popolnoma naravno, kajti Kolinska tovarna izdeluje svoje blago iz najboljših in skrbno odbranih surovin po načinu, ki se je v dolgoletnih iz-kušnjah kar najbolje obnesel. Omeniti je treba še posebej, da je Kolinska tovarna delniško podjetje združenega našega trgovstva, in zato je v lastnem interesu slovenskih trgovcev, da to svoje podjetje po vseh močeh podpirajo. Store pa to najlažje na ta način, da občinstvu priporočajo izvrstne domače izdelke Kolinske tovarne v Ljubljani, namreč kavno primes, žitno in sladno ter figovo kavo.

Statistika.

Nekoliko zanimive statistike. Anglobanka na Dunaju je izdala ob priliki svoje petdesetletnice poleg slavnostnega spisa tudi statistično knjižico, iz katere posnamemo sledeče zanimive podatke: Prebivalcev je bilo v Avstriji l. 1864. 19,900.000, ali na 1 km² 66, „ 1913. 29,500.000, „ „ 1 „ 98, na Ogrskem „ 1864. 15,500.000, „ „ 1 „ 47, „ 1913. 21,400.000, „ „ 1 „ 66.

Po stanovih se je delilo prebivalstvo tako-le:

	V Avstriji		na Ogrskem	
	je bilo med 1000 delazmožnimi			
	1. 1869.,	1. 1900	1. 1869.,	1. 1900.
kmetovalcev	672	582	699	686
pri industriji	197	222	122	134
„ trgovini in obrtu .	51	73	33	41

Dohodki prebivalstva cele monarhije so znašali:

l. 1867. 8.500,000.000 K,
l. 1912. 20.000,000.000 K.

Državni proračun je izkazoval v Avstriji:

l. 1868. 650,000.000 K, ali za vsakega prebivalca 24·6 K,
l. 1912. 3.049,000.000 „ „ „ „ 105·2 K.

Direktnih davkov se je vplačalo v Avstriji:

l. 1863. 153,600.000 K, t. j. za vsakega prebivalca povprečno 7·72 K,
l. 1912. 379,700.000 „ „ „ „ 13·10 K.

Užitninskega davka se je vplačalo v Avstriji:

l. 1863. 91,800.000 K, t. j. 4 K 61 v povpr. na vsakega prebivalca,
l. 1912. 392,000.000 „ „ 13 „ 50 „ „ „ „

Državni dolgovi so znašali v Avstriji:

l. 1863. 4.300,000.000 K (260 K na vsakega prebivalca),
l. 1913. (jun. mes.) 12.471,000.000 K (430 K).

Obdelane zemlje je bilo l. 1864. 9,500.000 ha,
l. 1911. 10,600.000 ha.

Pridelalo pa se je: l. 1870/75 l. 1912
pšenice 9,165.000 q 18,950.000 q
rži 18,278.000 q 29,750.000 q
ječmena 10,443.000 q 17,070.000 q
kornuze 3,654.000 q 3,890.000 q

Skupna vrednost poljskih pridelkov je znašala:

l. 1878. 994,000.000 K, l. 1912. 1.918,000.000 K.

Izmed podatkov o razvoju avstrijske industrije nas zanimajo sledeči:

Pridobitni podvrženih podjetij je bilo:

l. 1862. 357.000, l. 1911. 1,017.027,

zavarovanju zopet nezgode podvrženih je bilo:

l. 1890.	131.326 podjetij z 1,231.818 osebami,
l. 1911.	615.042 " " 4,020.756 "

Tvorniških podjetij se je naštel:

l. 1901.	11.811,	l. 1911.	16.181.
------------------	---------	------------------	---------

Predilnic smo imeli:

l. 1870.	134 z 1,405.000 vreteni,
" 1912.	177 s 4,950.000 "

Tehnične visoke šole je obiskovalo:

l. 1866/67	2468,	l. 1911/12	11.430 slušateljev;
----------------------	-------	----------------------	---------------------

trgovske akademije:

l. 1863/64	931,	l. 1912/13	14.849 slušateljev.
----------------------	------	----------------------	---------------------

Industrijska produkcija: Železne rude se je pridobilo

l. 1861	6,600.000 q
" 1912	29,300.000 "
premoga l. 1864	240.000 vagonov à 10 ton,
" 1912	1,580.000 " " 10 "
rjavega premoga " 1864	190.000 " " 10 "
" 1912	2,630.000 " " 10 "
surovega železa " 1864	2,300.000 q
" 1912	17,600.000 "
jekla " 1880	1,300.000 "
" 1912	19,500.000 "

Vrednost rudarske produkcije je znašala l. 1864 . . . 115,000.000 K,
l. 1912 . . . 579,072.000 K.

Vrednost avstrijske strojne produkcije:

l. 1865 . . . 30 milijonov kron, l. 1912 . . . 900 milijonov kron.

Cementna produkcija: Romancement Portlancement

l. 1860.	126.000 q,	9.000 q
l. 1911.	960.000 q,	13,300.000 q.

Produkcija gališkega petroleja:

leta 1862.	2.000 q
" 1885.	650.000 q
" 1909.	20,767.000 q
" 1912.	11,870.000 q

Piva se je zvarilo: l. 1864. 7,400.000 hl, l. 1912. 21,638.000 hl.

Vporaba sladkorne pese v sladkornih tovarnah:

l. 1863.	7,700.000 q,	l. 1912/13	84,000.000 q.
------------------	--------------	----------------------	---------------

Izvozna trgovina: Vrednost nje l. 1863. . . . K 1.090,000.000,
l. 1912. . . . K 6.489,000.000.

Vrednost uvoza surovin l. 1861/70 (povprečno) K 198,000.000
" 1912 2,006,000.000

Vrednosti izvoza fabrik. " 1863 325,000.000
" 1912 1,261,000.000

Uvoz bombaževine " 1861/65 237.760 q
" 1912 2,213.000 "

Uvoz bakra " 1860 17.000 "
" 1912 454.000 "

Izvoz sladkorja " 1864 v vrednosti . . . 3,350.000 K
" 1912 v vrednosti . . . 233,884.000 K

I. Sk.

Slovensko trgovsko in obrtno društvo v Mariboru.

Veliki trgovski ples našega društva se vrši dne 10. januarja 1914. Na ta ples opozarjamo še enkrat vse naše prijatelje in

vabimo, da se ga zanesljivo udeleže, ker bo ta prireditev ena večjih predpustnih zabav v Mariboru.

Društvene vesti.

Himen. Poročil se je 23. pret. mes. član našega društva gosp. Franjo Čuden, trgovec v Ljubljani z gdč. Drago Juvanec. Na predvečer poroke je priredil naš pevski zbor nevesti podoknico. Pri tej priliki je g. Čuden podaril pevskemu zboru znesek 50 K, za kar mu izrekamo najtoplejšo zahvalo. Novoporočencema naše najiskrenejše čestitke.

*

Jubilej. Gospod Franc Schiffrer je praznoval dvajsetletni jubilej kot potnik trdnice Franc Ks. Souvan v Ljubljani; nadalje je praznoval 25 letnico svojega službovanja gosp. Franc Matajc. Jubilanta sta dolgoletna člana našega društva in uživata med svojimi kolegi vsled ljubeznivega občevanja najboljši glas. Njiju častilcem se pridružimo tudi mi ter jima kličemo: na mnogaja leta!

*

Trgovski koledar za l. 1914 zelo ugaja, kar spričuje to, da smo ga že do sedaj veliko razpečali. Koledarjev imamo še nekaj v zalogi, ter opozarjamo tem potom vse interesente, ki ga še nimajo, da si ga nabavijo. Cena 1 K, po pošti 20 h več.

*

Gg. člane, ki so s članarino še na dolgu prosimo, da nam jo čimprej pošljejo, ker s tem prihranijo društvu mnogo nepotrebnega dela in stroškov.

*

Trgovski plesni venček našega društva se vrši 10. januarja prih. leta v veliki dvorani „Nar. Doma“. Začetek ob pol 9. zvečer. Sodeluje slavni ljubljanski društveni orkester. Vstopnina 2 K za osebo. Plesni odbor se za to prireditev pridno pripravlja, ter bo kakor kaže splošno zanimanje tudi ta prireditev tako lepo uspela, kakor vse dosedanje, ki jih je „Merkur“ priredil. Vabila se bodo v kratkem razposlala. Če bi kdo morda po pomoti ne dobil vabila, prosimo, da nam oprost, ker je po sebi umevno mogoče, da se pri največji paznosti lahko kako osebo prezre. Čisti dobiček je namenjen dobrotelnim napravam društva. Gg. člane in prijatelje društva vabimo, da se te prireditve udeleže z rodbinami vred v obilnem številu. Plesni odbor je poskrbel kakor vsako leto tudi letos za lepa damska darila in vstopnice.

*

Izkaz društvene posredovalnice. Sprejme se: 2 knjigovodja, 1 korespondent, 1 kontorist, 12 pomočnikov mešane stroke, 3 kontoristinj, 15 prodajalk, 5 učencev in 3 učenke. Službe išče: 3 knjigovodje, 2 korespondenta, 6 kontoristov, 4 poslovodji, 2 potnika, 8 skladiščnikov, 20 pomočnikov mešane stroke, 12 pomočnikov železninske stroke, 8 pomočnikov manufakturne stroke, 12 pomočnikov špecerijske stroke, 3 pomočniki modne in galanterijske stroke, 14 kontoristinj, 10 blagajničark, 22 prodajalk, 3 učenci in 5 učenk. Posredovalnica posluje za delodajalce, člane društva, učence in učenke brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Žrgovina

s špecerijskim blagom.

Točna in solidna postrežba!

Žrgovina z moko in

deželnimi pridelki.

Ljubljana

A. ŠARABON

Ljubljana

priporoča svojo novourejeno glavno

zalogo rudninske vode.

**Velika pražarna za kavo
in mlin za dišave
z električnim obratom.**

Na drobno in na debelo!

**Zaloga brinja in sliv
za žganjekuho.**

**Slovensko trgovsko društvo
„MERKUR“**

v Ljubljani

naznanja, da je založilo sledeče knjige:
J. GASTEINER-VOLC:

Knjigovodstvo.

Cena 4 K.

ALBERT SIČ:

Trgovsko računstvo

za trgovske nadaljevanje šole in za eno-
letne trgovske tečaje za deklice,
v treh delih.

I. del: Cena vezani knjigi 1 K 60 vin.

II. del: Cena vezani knjigi 2 K.

III. del: Cena vezani knjigi 2 K 40 vin.

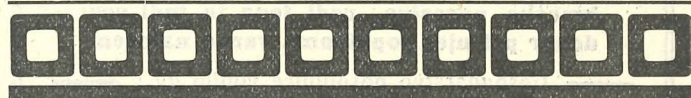
A. KLEIBEL-VOLC:

Trgovska korespondenca.

Cena 3 K 50 vin.

Knjige so vsakemu trgovcu in trgovskemu sodrniku nujno potrebne.

Častite naročnike in bralce pro-
simo, naj se ozirajo pri nakupu svojih
potrebščin na oglase v našem listu.
„Slovenski Trgovski Vestnik“ mora po-
stati ognjišče organizacije slovenskih
trgovcev, zato se ravnajte po geslu
„Svoji k svojim!“



Slovenski trgovci!

Prispevajte za

Trgovski dom!



Delniška družba združenih pivovaren Žalec in Laški trg

v Ljubljani

priporoča svoja svetla in črna piva.

Trgovci! Prispevajte za Trgovski dom!



Zahtevajte
povsod

Ilirija kremo za čevlje

Zahtevajte
povsod

dalje Ilirija čistilo in čistilni prašek za kovine, parketno voščilo,
lak za usnje, vazelino in kolomaz

iz domače tovarne kemičnih izdelkov

GOLOB & K^o.

Ljubljana — Vič.

Cena in kvaliteta povse konkurenčna.



Kmetska posojilnica - ljubljanske okolice - v Ljubljani

R. Z. Z. N. Z.

Obrestuje hranilne vloge po

4³/₄ %

brez odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za svoje vložnike.

Posojilnica posojuje svoj denar na varna kmečka posestva, radi tega je tudi ves denar pri njej popolnoma varno naložen.

Gospodarstvo posojilnice vodijo gg.:

Ivan Knez, veletržec in veleposestnik v Ljubljani,
Andrej Šarabon, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Josip Lenče, veletržec in posestnik v Ljubljani,
Ivan Mejač, veletržec v Ljubljani,
Anton Pogačnik, posestnik v Spodnji Šiški,
Franc Jarc, posestnik v Medvodah,
Avgust Jenko, posestnik v Ljubljani,
Alojzij Vodnik, kamnosek in posestnik v Ljubljani.

Rezervni zaklad K 800.000.

Upravno premoženje koncem l. 1912 K 19.000.000.

Ustanovljena leta 1881.

Umetni zobje.

Brez ruvanja zobnih korenin se ustavljajo ameriški umetni zobje, posamezno ali cela zobovja, izvzemši nedelje in praznike vsak dan od 8. ure zjutraj do 6. ure zvečer v konc. zobarskem ateljeju

O. Seydl, Ljubljana, Stritarjeva ulica 7.

Mestni trg 15.



Mestni trg 15.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
dežnikov
po najnižjih cenah.

priporoča
svojo bogato zalogo
vsakovrstnih
solnčnikov
po najnižjih cenah

Vinko Majdič

lastnik valjčnega mlina v Kranju.

Priznано najboljši
mlinski izdelki in zlasti
izborna pšenična moka.

J. Kopač, svečar v Gorici.

Med

jako dober za pecivo ali zdravilo,
izpitani pomladanski
čebelni pitanec

Cene so jako zmerne, na kar posebno opozarjamo g. trgovce.

Delniška glavica K 6.000.000.

Rezervni fond okoli K 300.000.

JADRANSKA BANKA, FILIJALKA V LJUBLJANI

Šelenburgova ulica šte. 7 (nasproti glavne pošte).

Kupuje in prodaja: vrednostne papirje, rente, obligacije, zastavna pisma, prioritete, delnice, srečke itd. — Valute in devize. — Predujmi na vrednostne papirje in blago ležeče v javnih skladiščih. Promese k vsem žrebanjem.

Menjalnica.

:: Vloge na knjižice od dneva vložitve ::

4 1/2 %

do dneva dviga, rentni davek plačuje banka iz svojega. — Na tekoči in žiro-račun po dogovoru. — Živahna zveza z Ameriko. — Akreditivi.

Centrala v Trstu.

Eskomptuje: menice, devize in fakture. Zavarovanje vrednostnih papirjev proti kurzni izgubi. — Revizija žrebanja srečk itd. brezplačno. — Stavbni krediti. — Rembours-krediti. — Borzna naročila. Inkaso.

Filialka v Opatiji.

Kar je dobrega, to se proda!

Zátkovi jajčni rezanci in makaroni,

Zátkov steliziran zdrob za otroke,

Zátkove drobtinice (prezelci) iz svežega pšeničnega prepečenca

== so priznani izdelki, ki Vašega odjemalca nikdar ne prevarajo. ==

Monopol - Bratje Zátka, družba z o. z.

Češke Budejovice.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

Podružnice v CELOVCU, TRSTU, SPLJETU, SARAJEVU, GORICI in CELJU.

Kupuje in prodaja vse vrste rent, zastavnih pisem, prioritet, komunalnih obligacij, srečk, delnic, valut, novcev in deviz.

Promese izdaja k vsakemu žrebanju.

Delniška glavica K 8.000.000.— Rezervni zaklad K 800.000.—

Zamenjava in eskomptuje izžrebane vrednostne papirje in vnovčuje zapale kupone.

Daje predujme na vrednostne papirje.

Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.

Vinkuluje in devinkuluje vojaške ženitninske kavcije.

— Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila. —

Denarne vloge sprejema

v tekočem računu ali na vložne knjižice proti ugodnim obrestim. Vloženi denar obrestuje od dne vloge do dne vzdiga s

4 3/4 % čistih.

Promet s čeki in nakaznicami.

Slovenski trgovci, prispevajte za „Trgovski dom“!

Priporočamo našim gospodinjam **pravi : FRANCKOV :**
kavni pridatek s tovarniško znamko : kavni mlinček :
iz zagrebske tovarne.



Varstvena znamka.

**„Zvezdna“ cikorija iz „Prve jugoslovanske tvornice za
kavne surogate v Ljubljani**

se prodaja v korist „Trgovskemu domu“ in „Podpornemu skladu“ društva „Merkur“.

 Slovenski trgovci in trgovski sodelavci, priporočajte ta izvrstni slovenski izdelek! 

J. KOSTEVČ

trgovina z manufakturnim blagom in kro-
jaškimi dodatki na drobno in debelo.

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 4 in 5.

Cene strogo solidne, postrežba točna.

Vzorci na zahtevo poštne prosto.

J. Knez, Ljubljana

trgovina z žitom in dež. pridelki.

Valjni mlin na Beričevem.

Priporoča svoje najboljše mlevske izdelke.

Tvornica za stole

Fran Švigelj na Bregu, pošta Borovnica

izdeluje lepe in trpežne stole iz vpognjenega lesa
po najnižjih cenah.

Za obilna naročila se priporoča

Fran Švigelj.

Častite naročnike in bralce prosimo,
naj se ozirajo pri nakupu svojih potrebščin
na oglase v našem listu. „Slovenski trgov-
ski Vestnik“ mora postati ognjišče organi-
zacije slovenskih trgovcev, zato se ravnajte
po geslu „Svoji k svojim!“

Največja slovenska hranilnica!

Mestna hranilnica ljubljanska v Ljubljani

Prešernova ulica števil. 3

je imela koncem leta 1912

660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron
vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada.

Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po



4 1/2 %



brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod javno kontrolo **c. kr. dež. vlade.**

Hranilnica posoja na zemljišča in poslopja proti 5 1/4% obrestim in najmanj 3/4% amor-
tizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične **domače hranilnike.**

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.